Ayta Abellen

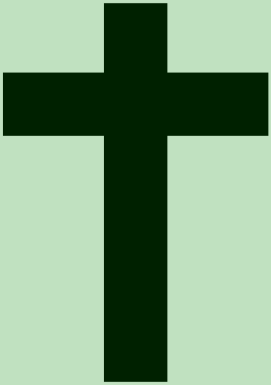

Ayta, Abellen: Ayta Abellen (New Testament+)

Ayta Abellen

Ayta, Abellen: Ayta Abellen (New Testament+)

copyright © 2020-2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ayta, Abellen

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wycliffe Bible Translators, Inc.
All rights reserved.

2025-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jun 2025 from source files dated 25 Apr 2025
05a1bfd1-4534-5761-ade7-123a56da354c

Contents

MATEO 1
Marcos 91
LUCAS 148
JUAN 244
DIDIYAG 311
ROMA 398
1 CORINTO 437
2 CORINTO 473
GALACIA 496
EFESO 509
FILIPOS 521
COLOSAS 530
1 TESALONICA 538
2 TESALONICA 546
1 TIMOTEO 550
2 TIMOTEO 560
TITO 567
FILEMON 572
Hebreo 574
SANTIAGO 603
1 PEDRO 612
2 PEDRO 623
1 JUAN 629
2 JUAN 639
3 JUAN 641
JUDAS 643
IMPAKIT 646

Hiyay Manged a Balita a inhulat nan MATEO

Hilay Nangaunan Tutoa nan Apo Jesu Cristo
(Lucas 3:23-38)

1 Yati ye lihtaan nin nangaunan tutoa nan Apo Jesu Cristo
a lahi nan David a lahi nan Abraham.

2 Hiyay Abraham ye bapa nan Isaac.
Hiyay Isaac ye bapa nan Jacob.
Hiyay Jacob ye bapa lan Juda boy kakatongno na.
3 Hiyay Juda ye bapa lan Perez boy Zera a aanak na
kanan Tamar.
Hiyay Perez ye bapa nan Esrom.
Hiyay Esrom ye bapa nan Aram.
4 Hiyay Aram ye bapa nan Aminadab.
Hiyay Aminadab ye bapa nan Naason.
Hiyay Naason ye bapa nan Salmon.
5 Hiyay Salmon ye bapa nan Boaz a anak na kanan
Rahab.
Hiyay Boaz ye bapa nan Obed a anak na kanan Ruth.
Hiyay Obed ye bapa nan Jesse.
6 Hiyay Jesse ye bapa nan Poon David.
Hiyay Poon David ye bapa nan Solomon a anak na
kanan bawo nan Urias.

7 Hiyay Solomon ye bapa nan Rehoboam.
Hiyay Rehoboam ye bapa nan Abias.
Hiyay Abias ye bapa nan Asa.
8 Hiyay Asa ye bapa nan Jehoshafat.
Hiyay Jehoshafat ye bapa nan Joram.
Hiyay Joram ye bapa nan Uzias.
9 Hiyay Uzias ye bapa nan Jotam.
Hiyay Jotam ye bapa nan Acaz.
Hiyay Acaz ye bapa nan Ezekias.
10 Hiyay Ezekias ye bapa nan Manase.
Hiyay Manase ye bapa nan Amos.
Hiyay Amos ye bapa nan Josias.
11 Hiyay Josias ye bapa lan Jeconias boy kakatongno na.
Kananyatew a panaon, hilay Israelita, kinapyol hilan
taga Babilonia.

12 Ket legan kapyol hilaynan taga Babilonia ye Israelita,
hiyay Jeconias ket nagkaanak ya.

Hiyay Jeconias ye bapa nan Salatiel.
Hiyay Salatiel ye bapa nan Zerubabel.
13 Hiyay Zerubabel ye bapa nan Abiud.
Hiyay Abiud ye bapa nan Eliaquim.
Hiyay Eliaquim ye bapa nan Azor.
14 Hiyay Azor ye bapa nan Zadoc.
Hiyay Zadoc ye bapa nan Akim.
Hiyay Akim ye bapa nan Eliud.
15 Hiyay Eliud ye bapa nan Eleazar.
Hiyay Eleazar ye bapa nan Matan.
Hiyay Matan ye bapa nan Jacob.
16 Hiyay Jacob ye bapa nan Jose a ahawa nan Maria.
Hiyay Maria ye indo nan Jesus a anhabtan Cristo.

17 Kaya-bay paibat kanan Abraham angga kanan Poon David, main labin-apat a lahi. Ket paibat met kanan Poon David angga ha nakapyol hilan taga Babilonia, labin-apat met a lahi. Ket paibat ha nakapyol hilan taga Babilonia anggan nianak yay Apo Jesus a anhabtan Cristo, main met labin-apat a lahi.

Hiyay Pangianak kanan Apo Jesu Cristo
(Lucas 2:1-7)

18 Wanae ye nangalyadi ha in-anak yay Apo Jesu Cristo. Hiyay Maria a indo na, ket nakataning yaynan ikahal kanan Jose hatew. Noba bayo hila po naylalay, natandaan nan Maria a mabuktot yayna makauli ha kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh.

19 Hiyay Jose a mapag-ahawa nan Maria, ket magha yan matoynong a tao. Kaya-bay inihip na a ihyay na yay Maria a homain kanayon a nagtanda ta-omen ahe ya mipading-ey.

20 Noba legan an-ihipen na yatew Jose, napakit ya kana ye anghil nin Dioh makauli ha leplep. Ket hinabi na kana, “Jose a lahi nan David, adi ka ampagluwaluwa a mangikahal kanan Maria, ta binumuktot ya makauli ha kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh.

21 Manganak yan maghay laki. Ket pangalanan mo yan Jesus,* ta iligtah na hilay tatao na ta-omen hila ahe mapaduhaan uli ha kakahalanan la.”

22 Ket nalyadi hilatin kaganaan ta-omen matupad ye hinabi nan Apo makauli kanlan popodopita na a wanae,
23 “Bumuktot ya lano ye maghay balatang.
Ket manganak ya nin maghay laki.
Ket ingaten la yan Emmanuel.”† (Hiyay labay habiyen, “Lamo tawo yay Dioh.”)

---

* **1:21** *Jesus:* hiyay labay habiyen nin ngalan Jesus ha habin Jujudio ket “Mangiligtah yay Apo Dioh.” † **1:23** Isaias 7:14.

24 Haanin ha nimata yay Jose, hinumbong nay hinabi nin
anghil nin Dioh kana, ket tinanggap na yay Maria bilang
ahawa na.
25 Noba ahe naya nilalay legan mabuktot ya po. Ha
nanganak yayna, hiyay Jose, pinangalanan na yan Jesus ye
ongi.

2

Hiyay Panlumateng lan Mangadunong ha Titige nin Bibitoen

1 Hiyay Apo Jesus, nianak ya ha banwan Betlehem ha
plobinhiyan Judea ha panaon nan Poon Herodes. Ha
maghay mangaamot, main nilumateng ha Jerusalem a nan-
gibat ha daya a mangadunong ha titige nin bibitoen.
2 Ket nanepet hila kanlan tatao ihtew, “Way-ihtew yan in-
anak ye ongi a mag-ilyadin poon yon Jujudio? Antepeten
miya, ta nakit mi ha daya ye bitoen a pagkakitan a nianak
yayna. Ket nakew kayi ihti ta-omen kayi manggalang kana.”
3 Ha nabalitaan nan Poon Herodes yati, nayoot ye ihip na.
Wanabay hila met ye kaganaan a tatao ha Jerusalem.
4 Kaya-bay hiyay Poon Herodes, impadakit na hilay
mānguna a papadi boy hilay mamaihtodo nin Bibilin. Ket
tinepet na hila, “Way-ihtew ya ianak ye Cristo?”
5 Ket nakibat hila kana, “Ha banwan Betlehem ha plobin-
hiyan Judea, ta wanae ye impahabi nan Apo Dioh kanan
podopita na hatew,
6 ‘Hikawon tatao ha banwan Betlehem a hakop nin Juda,
aliwa kawon maaaypa kanlan kanayon a tatao ha babanwa
nin Juda.
Ta mangibat ya lano ha banwa yo ye maghay poon a
mangalingay kanlan tatao kon Israelita.’ ”*
7 Haanin, hiyay Poon Herodes, impadakit na hilan homain
kanayon a nagtanda ye mangadunong ha titige nin bibitoen.
Ket tinepet na hila, “Nakano yo yan nakit yatew a bitoen?”
Nakibat hila, “Luwaynay taon ye nalabah.”
8 Pangayadi, intubol na hilayna ha Betlehem. Ket binilinan
na hila, “Makew kawoyna ha Betlehem, ta pakatapulen yo
yan manged ye anak. Ket no makitan yo yayna, ipatanda yon
tampol kangko ta-omen ako met makew manggalang kana.”
9 Pamakange la nin bilin nan Poon Herodes, nakew
hilayna ha Betlehem. Legan angkumodang hila palakew
ihtew, nakit la yayna man yatew a bitoen. Ket imbagnoh
hila nin bitoen ha angkunaan nin anak.
10 Uli ha pamakakit la ha bitoen, ket naaliket hilan tubat.

---

* **2:6** Mikas 5:2.

11 Ket ha hinumlep hilayna ha baey, nakit la yay anak ha
talig nan Maria a indo na. Ket nilumukob hilan nanggalang
kana. Pangayadi, niloat lay kakaget la haka la in-ibyay kana
ye didigalo la a balitok, insenso, boy makapabango a mira.
12 Haanin, hinabi nan Apo Dioh ha taynep lan man-
gadunong ha titige nin bibitoen, "Adi kawoyna ampag-udong
kanan Poon Herodes." Kaya-bay ha nuli hilayna, lumbo anay
dinanan la.

Hiyay Panumakah palakew ha Egipto

13 Ha nakaalih hilaynay mangadunong ha titige nin
bibitoen, napakit ya ha taynep nan Jose ye maghay anghil
nin Dioh. Ket hinabi nan anghil kana, "Mimata ka, ta hilay
mitaindo mo, itakah mo hilan ilakew ha Egipto. Kumonin
kawo po ihtew anggan ahe ko habiyen kanyon mag-udong
kawoyna, ta an-ipatapul na yan Poon Herodes ye anak ta-
omen naya ipapatey."
14 Kaya-bay nimata yay Jose. Ket kananyatew met ateed a
madeglem, intakah na hilay mitaindo palakew ha Egipto.
15 Ket kinumonin hila ihtew angga ha matey yay Poon
Herodes. Uli yatin nalyadi, natupad ye hinabi nan Apo Dioh
makauli kanlan popodopita na hatew a wanae, "Hiyay anak
kon laki, hinagyat ko yan umalih ha Egipto."†

Hiyay Pangipapatey kanlan Aanak a Laki

16 Ha natandaan nan Poon Herodes a nahiliban la yan
mangadunong ha titige nin bibitoen, napoot yan tubat.
Kaya-bay intubol na hilay huhundaloh nan makew ha ban-
wan Betlehem boy ha kaganaan a lulugal a mahaley ihtew.
Ket imbilin na a pateyen la hilay kaganaan a lalakin aanak
a nagtaon nin luwa paaypa. Ta luwaynay taon ye nalabah
paibat ha nakit laya ye bitoen nin mangadunong ha titige
nin bibitoen.
17 Uli yatin nalyadi, natupad ana ye hinabi nan podopitan
Jeremias a wanae,
18 "Main angkange a makhaw a pangandang boy panu-
mangih ha banwan Rama.
Hiyay Raquel, antangihan nay aanak na.
Ket ahe ya maliwaliwa,
ta natey hilaynay aanak na."‡

Hiyay Pag-udong nan Jose paibat ha Egipto

19 Ha natey yaynay Poon Herodes boy anti ya po ha Egipto
ye Jose, napakit yayna man ha taynep na ye anghil nin Dioh.

† **2:15** Hosea 11:1. ‡ **2:18** Jeremias 31:15.

20 Hinabi nin anghil kana, “Jose, mimata ka, ta iuli mo
hilaynay mitaindo mo ha Israel, ta natey yaynay malabay
mamatey kanan anak.”
21 Kaya-bay nimata yay Jose. Ket in-uli na hilaynay
mitaindo na ha Israel.
22 Noba ha nabalitaan nan Jose a hiyay Arquelao a anak
na met ateed nin Poon Herodes ye hinumagili a ampanakop,
nalimowan yan makew ihtew. Haanin, ta binabalaan na yan
Apo Dioh ye Jose ha taynep na, ket naglaloh hilaynan nakew
ha plobinhiyan Galilea.
23 Ket kinumonin hila ha banwan Nazaret. Ha wanabay,
natupad ye hinabi lan popodopita, “Ingaten laya lanon
Nazareno” ye Cristo.

3

Hiyay Pangiadal nan Juan a Māmawtihmo
(Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-18; Juan 1:19-28)

1 Kananyatew a panaon, hiyay Juan a Māmawtihmo, nakew
yan nangipatanda ha wangwang nin Judea
2 nin wanae, “Paghehean boy itgen yoynay panyag nin
kahalanan, ta madanon anay panakop nan Apo Dioh.”
3 Hiyay Juan a Māmawtihmo ye andektan nin hinabi nan
podopita Isaias ha hinabi na,
“Main maghay ampangipangha ha wangwang nin wanae,
‘Ihadya yoy dān nan Apo.
Itoynong yoy pagdanan na.’ ”*
4 Hiyay bado nan Juan, ket yadi ha labok nin kamelyo. Boy
hiyay akeh na, yadi met ha katat ayop. Hiyay pamangan na,
ket kowangey boy pulot panilan.
5 Malabong a tatao ha banwan Jerusalem, ha hakop nin
plobinhiyan Judea boy ha lulugal a mahaley ha kabatowan
Jordan ye nakew kanan Juan.
6 Ket inhabi lay kakahalanan la. Kaya-bay binawtih-
mowan na hilan Juan ha kabatowan nin Jordan.
7 Noba ha nakit nan Juan a malabong a Papariseo boy
Sasaduseo ye anhumaley kana a pabawtihmo met, hinabi
na kanla, “Hikawon ba-mon bibikat, ayay naghabi kanyo a
takahan yoy anlumateng a pamaduha nin Dioh?
8 No peteg a pinaghehean yo ye kakahalanan yo, ipakit yo
awod ha didiyag yo.
9 Adi yo an-ihipen, ‘Hi! Ahe kayi mapaduhaan, ta lalahi
na kayin Abraham.’ Pakaihipen yo a agya hilatin dadapah,
mababa na yan diyagen Apo Dioh a aanak nan Abraham.

---

* **3:3** Isaias 40:3.

10 Haanin met ateed, ket nakahadya yaynay Apo Dioh
a mamaduha kanyo a ba-mon nakahapda anay wahay ha
poon-kayo a palagen na. Ket hiyay balang poon-kayo a ahe
ampanawa nin manged, putohen naya boy itapon ha apoy."
11 "Bawtihmowan katawo nin lanom bilang pagkakitan a
pinaghehean yoynay kakahalanan yo. Noba main lumateng
a igit a makapalyadiyan dinan ko, ta agya mangaget bengat
nin hapatoh na, ket ahe ako katanggap-tanggap. Ket lano,
bawtihmowan na kawo nin Ihpiditon Dioh boy apoy.
12 Mailalayi ya ha maghay mamalohboh nin giniek. Hiyay
ilik, ket ikamalig na. Noba hiyay apah, iulam naya ha apoy
a ahe angkalep makanoman."

Hiyay Pamawtihmo kanan Apo Jesus
(Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22)

13 Hiyay Apo Jesus a ibat ha plobinhiyan Galilea,
nilumateng ya ha kabatowan nin Jordan ta-omen ya
pabawtihmo kanan Juan.
14 Noba hinabi nan Juan, "Hiko dayi ye hukat mon bawtih-
mowan. Taket ta pabawtihmo ka kangko?"
15 Noba nakibat yay Apo Jesus kana, "Higina, ta yabayti
ye huhton diyagen ta-omen matupad ye kalabayan nan Apo
Dioh." Kaya-bay binawtihmowan na yan Juan.
16 Pangayadi yan nabawtihmowan ye Apo Jesus, ket inu-
mawah yayna ha lanom. Ket tampol yan naglukat ye langit.
Ket nakit na ye Ihpiditon Dioh ha kadih kalapati a inumaypa
yan inumapon kana.
17 Ket main bihnga a nangibat ha langit a naghabi nin
wanae, "Yati ye Anak kon ampakaadoen ko a angkaaliketan
kon tubat."

4

Hiyay Panukho kanan Apo Jesus
(Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13)

1 Pangayadi, hiyay Apo Jesus, in-ugot na yan Ihpiditon
Dioh ha wangwang ta-omen na yan tukhoen nin Satanas.
2 Pangayadi nin apatapo a mangaamot a pagpalta nan
mangan Apo Jesus, nabitlan yan tubat.
3 Haanin, nilumateng yay Satanas a manukho kana. Ket
hinabi na, "No peteg a hika ye Anak nin Dioh, diyagen mo
man awod a makan hilatin dadapah."
4 Noba nakibat yay Apo Jesus, "Yati ye naihulat a Habi nin
Dioh,
'Aliwan bengat makan ye pagbi-ay nin tao, no aliwan tepe
Habi nin Dioh.' "*

* **4:4** Deuteronomio 8:3.

5 Pangayadi yatew, hiyay Satanas, inlakew na yay Apo
Jesus ha banwan Jerusalem. Ket pinaideng naya ha pinaka-
matagay a pahen nin bobongan nin Timplo
6 haka na hinabi kanan Apo Jesus, “No peteg a hika ye Anak
nin Dioh, magtaboy ka man awod. Ahe ka mapano, ta wanae
ye naihulat a Habi nin Dioh,
‘Itubol na hilan Apo Dioh ye aanghil na a manalima kammon
manampopo ta-omen ahe mahugatan ha dadapah ye
bibitih mo.’ ”†
7 Noba nakibat yay Apo Jesus kanan Satanas, “Yati ye
naihulat a Habi nin Dioh,
‘Adi mo anhuboken ye Apo mon Dioh.’ ”‡
8 Pangayadi, inlakew na yayna man nin Satanas ha
pinakamatagay a mapantay, ta ipakit na kanay kaganaan
a panakopan ihti ha babe-luta boy hiyay kabatnangan lan
hilati.
9 Hinabi nan Satanas kanan Apo Jesus, “Kaganaan yain,
ibyay ko kammo dapot tana, manalimukod kan manggalang
kangko.”
10 Noba hinabi nan Apo Jesus kana, “Umalih kayna ihti
Satanas, ta yati ye naihulat a Habi nin Dioh,
‘Hiyay Apo mon Dioh ye galangen mo boy hiyan bengat ye
paghilbiyan mo.’ ”§
11 Pangayadi yatew, nilakwanan na yaynan Satanas ye Apo
Jesus. Ket nilumateng hilay aanghil nin Dioh, ket kinalingay
laya.

Hiyay Pandugi nin Pangiadal nan Apo Jesus
(Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15)

12 Ha nabalitaan nan Apo Jesus a napidiho yay Juan, nag-
udong ya ha plobinhiyan Galilea.
13 Noba ahe ya kinumonin ha Nazaret, no aliwan ha
Capernaum, ha ambay dagatdagatan nin Galilea ha dōn nin
Zabulun boy Naftali.
14 Uli yatin nalyadi, natupad ye hinabi nan podopita Isaias
a wanae,
15 “Hiyay luwan lugal a anhabtan Zabulun boy Naftali,
madanan yan palakew ha gilid dagatdagatan boy anti
ha lipay nin kabatowan nin Jordan.
Hilatin luwan lugal ket hakop nin Galilea boy angkunaan nin
malabong a aliwan Judio.
16 Hilay tatao ihtew, ampagbi-ay hila ha kalitehan, noba
makakit hilan tubat a kahnagan.

---

† **4:6** Kakanta 91:11-12. ‡ **4:7** Deuteronomio 6:16. § **4:10** Deuteronomio 6:13.

Agya anti hila ha kalitehan boy paugot hila ha kamateyan,
ket mahnagan hila met ateed."*
17 Paibat hatew, hiyay Apo Jesus, ket nandugi yaynan
nangipatanda nin wanae, "Paghehean boy itgen yoynay
panyag nin kahalanan, ta madanon anay panakop nan Apo
Dioh."

Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanlan naunan Mānumbong na
(Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11)

18 Legan angkumodang yay Apo Jesus ha ambay dagatda-
gatan nin Galilea, nakit na hilay mikatongno a Simon a
anhabtan Pedro boy Andres. Ampangikatkat hilan higay la,
ta mānlapet hila.
19 "Kilakew kawo kangko," wanan Apo Jesus, "ta diyagen
katawoynan māngumbinyo nin tatao a mamteg kangko a ba-
mo kawon ampanlapet nin malanghit."
20 Ket tampol laynan nilakwanan ye higay la boy naki-
lakew hilayna kanan Apo Jesus.
21 Legan ampagpahulong yay Apo Jesus ha pangumodang
na, nakit naya met ye mikatongno a Santiago boy Juan a
anti ha bangka a ampangayuma nin higay la. Lamo la yay
Zebedeo a bapa la. Ket hinagyat na hila met ye mikatongno
a makilakew kana.
22 Ket tampol lan nilakwanan ye bangka boy bapa la. Ket
nakilakew hilayna kanan Apo Jesus.

Hiyay Pangiadal boy Pamaitaah nan Apo Jesus
(Lucas 6:17-19)

23 Haanin, hiyay Apo Jesus, nakew yan nangiadal ha
pāytiponan lan Jujudio ha kaganaan a lulugal nin plobin-
hiyan Galilea. Impatanda nay Manged a Balita tungkol ha
panakop nan Apo Dioh boy pinaitaah na hilay tatao ha
kaganaan a kalahin hakit la.
24 Haanin, hiyay balita tungkol kanan Apo Jesus, nitayak
ana ha kaganaan a lulugal nin plobinhiyan Siria. Kaya-bay
hilay kaganaan a tatao ihtew a ampaghakit nin nakahinadi,
hilay hinelpan nin maloke a ihpidito, hilay angkumdey ye
laman la, hilay lulumpo, inlakew la hila kanan Apo Jesus.
Ket pinaitaah na hilan kaganaan.
25 Ket agya way-ihtew ya makew, anhumbongen la yan
malabong a tataon nangibat ha plobinhiyan Galilea, ba-
banwa ha Decapolis, banwan Jerusalem boy ha kanayon a
lulugal ha plobinhiyan Judea boy hilay angkumonin ha lipay
kabatowan nin Jordan.

---

* **4:16** Isaias 9:1-2.

5

Hilay tataon Minged
(Lucas 6:20-23)

1 Ha nakit nan Apo Jesus ye malabong a tatao, hinumaka
ya ha nagmamapantay boy ihtew ya nikno. Ha hinumaley
hilay mānumbong na kana,
2 nandugi yaynan mangiadal, a wana,
3 “Minged hilay tataon ampamalay a katapulan la yay Apo
Dioh, ta maibilang hila kanlan anhakopen na.
4 Minged hilay tataon antumangih, ta liwaliwaen na hilan
Apo Dioh.
5 Minged hilay tataon ampagmakaaypa, ta tawiden lay babe-
luta.
6 Minged hilay tataon angkahabek a manyag nin katoynon-
gan a omen ha taon angkabitil o angkaplangan, ta
pabhoyen na hilan katoynongan Apo Dioh.
7 Minged hilay tataon mapangingalo, ta ingalowan na hila
met Apo Dioh.
8 Minged hilay tataon malinih ye puho la, ta makit la yay Apo
Dioh.
9 Minged hilay tataon ampanyag nin paykahundo, ta mahab-
tan hilan aanak nin Dioh.
10 Minged hilay tataon ampipaloke uli ha panumbong la ha
kalabayan nan Apo Dioh, ta maibilang hila kanlan
anhakopen na.
11 Minged kawo no an-umihen la kawo, an-ipaloke, boy
andamaen uli ha panumbong yo kangko.
12 Wanabay met ateed ye nalyadi kanlan popodopita nin
Dioh hatew. Kaya-bay maghayaghag kawo boy mag-aliket,
ta mayadet ye plimyo yo ha langit.”

Hiyay Nakailalayian nin Ahin boy Kingki
(Marcos 9:50; Lucas 14:34-35)

13 Hinabi na po Apo Jesus, “Hikawo ye pagkaahin nin
kaganaan a tatao ihti ha babe-luta. Noba no maalih anay
apgad na, ahe yayna maiudong. Ha wanabay, homain anan
hilbi. Kaya-bay itapon yayna tana ha dān boy tudak-tudakan
anan bengat nin tatao.”
14 “Hikawo ye pinagkakingki nin kaganaan a tatao ihti ha
babe-luta a omen ha maghay banwa a anti ha babe nin
mapantay a makit nin kaganaan.”
15 “Homain taon mamaet nin kingki haka na hakeban nin
panakalan, no aliwan ikonin naya ha hadya a pangikunaan
ta-omen ya mahnagan ye kaganaan a anti ha loob nin baey.

16 Wanabay met kanyo. Katapulan a humnag kawo kanlan
tatao makauli ha manganged a didiyag yo. Ha wanabay,
igalang la yay Bapa yon Dioh a anti ha langit.”

Hiyay Adal tungkol ha Bibilin

17 Hinabi na po Apo Jesus, “Nabaan yo nayi a nakew ako
ihti ha babe-luta a mangalih nin hilbi nin Bibilin a impahulat
kanan Moises boy ha huhulat lan popodopita hatew? Ahe!
Nakew ako ihti ta-omen ko hila tupaden.
18 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Legan anti po
ye langit boy luta, agya hiyay pinakamakandin pahen nin
Bibilin, ahe maanam anggan ahe matupad kaganaan.
19 Kaya-bay ayaman a ahe manupad ha agya po ha
pinakamakandin pahen nin Bibilin boy iadal na met kanlan
kanayon a ahe la tupaden, ket maibilang ya a pinakamaaypa
kanlan anhakopen nan Apo Dioh. Noba ayaman a manupad
nin Bibilin boy iadal na met kanlan tatao a tupaden la
yatew, ket maibilang yan matagay kanlan anhakopen nan
Apo Dioh.
20 Ta yati ye habiyen ko kanyo. Katapulan a igitan yoy
panumbong lan mamaihtodo nin Bibilin boy Papariseo ha
kalabayan nan Apo Dioh. Ta no ahe, ahe kawo bega
maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.”

Hiyay Adal tungkol ha Pangapoot

21 Hinabi na po Apo Jesus, “Nange yoyna a hinabi hatew po
kanlan nangaunan tutoa tawo, ‘Adi kawo mamatey nin tao,
ta ayaman a mamatey, ket mauhgaan a mapaduhaan.’*
22 Noba haanin, yati ye habiyen ko kanyo, ‘Ayaman
a angkapoot kanan katongno na, ket mauhgaan a ma-
paduhaan.’ Boy ayaman a maghabi kanan katongno na nin
‘Homain kan hilbi!’ ket maiadap ya met ha Panuhgaan lan
Jujudio. Ayaman a maghabi kanan katongno na nin ‘Mutaw
ka!’ ket maipalakew ya ha impilno.
23 Kaya-bay no ampangihagpa ka nin digalo mo kanan Apo
Dioh, ket maihipan mo yay hakit nakem nan katongno mo
kammo,
24 lakwanan mo po ye hagpa mo ha pangihagpaan ta
makew ka po makikahundo kana. Pangayadi, mag-udong
ka boy mangihagpa kanan Apo Dioh.”
25 “No main mangidalom kammo, tampol kan
makikahundo kana legan ahe naka po indalom. Ta no
ahe kawo mapaykahundo, ket uhgaan na kan uhgado.
Pangayadi, igawang naka ha polih a mangipidiho kammo.

---

* **5:21** Exodo 20:13; Deuteronomio 5:17.

26 Pakaleng-en mon manged ye habiyen ko. No nakapidiho
kayna, ket ahe kayna milwah anggan ahe mo mabayadan ye
kaganaan a multa mo.”

Hiyay Adal tungkol ha Pamabayi o Pamakilaki

27 “Nange yoynabay met a hinabi hatew po, ‘Adi ka
mamabayi o makilaki.’†
28 Noba haanin, yati ye habiyen ko kanyo, ‘Ayaman a ma-
mudek a main kaotoyan ha babayi o laki, ket nagkahalanan
yayna nin pamakilaki o pamabayi.’
29 Kaya-bay no hiyay dapit wanan a mata mo ye hangkan
nin pagkahalananan mo, luowen mo yan itapon. Mamanged
po a mamaghay mata mo dinan luwa noba mipalakew ka
met ha impilno.
30 No hiyay dapit wanan gamet mo ye pagkahalananan
mo, putohen mo yan itapon. Ta mamanged po a mamaghay
gamet mo dinan luwa noba mipalakew ka met ha impilno.”

Hiyay Adal tungkol ha Pangihyay nin Ahawa
(Mateo 19:9; Marcos 10:11-12; Lucas 16:18)

31 “Hinabi na po ha Bibilin, ‘No labay nin maghay laki a
ihyay ye ahawa na, katapulan a biyan na yan kahulatan nin
payngihyay.’‡
32 Noba haanin, yati ye habiyen ko kanyo, ‘Ayaman a lakin
mangihyay nin ahawa na, powidan bengat no nakilaki ye
ahawa na, ket hiyaynabay met ye nangitudon kanan ahawa
na a magkahalanan ya no mangahawa yan lumbo. Ket hiyay
lakin mangahawa kanan babayin in-ihyay, magkahalanan
yayna met nin pamabayi.’ ”

Hiyay Adal tungkol ha Panumpa

33 “Nange yoyna met a hinabi kanlan nangaunan tutoa
tawo hatew, ‘No magpangako ye maghay tao boy hinumpaan
na po ha ngalan nan Apo Dioh, katapulan a tupaden nay
pangako na.’§
34 Noba haanin, yati met ye habiyen ko kanyo, ‘No mag-
pangako kawo, adi kawo ampanumpa. Adi yo an-idamit ha
pangako yo ye langit, ta anti ya ihtew ye pamiknoan nin
Dioh.
35 Adi yo met an-idamit ye babe-luta, ta yati ye tukdoan nin
bibitih na. Boy adi yo met an-idamit ye banwan Jerusalem,
ta yati ye banwa nan Makapalyadiyan a Poon.
36 Boy adi yo met an-idamit ye laman yo, ta agya po
maghay labok yon bengat, ket ahe yo mababa a paputien
o pangititen.

---

† **5:27** Deuteronomio 5:18. ‡ **5:31** Deuteronomio 24:1. § **5:33** Levitico 19:12; Bibilang 30:2; Deuteronomio 23:21.

37 Habiyen yoynan bengat, “Awo” no awo o “Ahe” no ahe.
Ta no manumpa kawo po, ket ibat ana kanan Satanas.’ ”

Hiyay Adal tungkol ha Pamae
(Lucas 6:29-30)

38 “Nange yoyna met a hinabi hatew, ‘No binuwag na kan
kapadiho mo, buwagen moya met. Boy no binongitan na kan
kapadiho mo, bongitan moya met.’
39 Noba haanin, yati ye habiyen ko kanyo. No main taon
manyag nin maloke kanyo, adi yoya ambaeen. No main
manikpa nin pingipingi mo, iadap mo po kana ye kahampad.
40 No main mangidalom kammo ta labay nan kowen ye
bado mo, ibyay mo, dayon hamda mo.
41 No main hundaloh a mamilit kammon mangipakaget
nin kalga na ha maghay kilomitodo, igitan mo po anggan
luway kilomitodo.
42 No main met makikwa kammo, biyan moya. Ket no
main mandam, padaman moya.”

Hiyay Adal tungkol ha Pangado
(Lucas 6:27-28; 6:32-36)

43 “Nange yoyna met a hinabi hatew, ‘Adoen moy gayyem
mo noba kahulog moy kaaway mo.’
44 Noba haanin, yati ye habiyen ko kanyo, ‘Adoen yo hilay
kaaway yo boy ipakigwang yo hilay ampangipaloke kanyo.’
45 No wanabay ye diyagen yo, mapaptegan a aanak na
kawoynan Bapa yon Dioh a anti ha langit. Ta hiyay Apo,
ket padipadiho na hilan ampahnagan nin mangaamot boy
ampaudanan ye mangaloke boy matoynong.
46 No hilay ampangado bengat kanyo ye adoen yo, homain
kawon plimyo a maagad kanan Apo Dioh. Ta wanabay met
ye andiyagen lan mangakuhit a māningil nin bowih.
47 Boy no hilay gagayyem yon bengat ye an-idlaw yo,
homain kawon nakaidumaan kanlan kanayon a tatao. Ta
wanabay met ateed ye andiyagen lan tataon ahe ampamteg
kanan Apo Dioh.
48 Kaya-bay katapulan a mag-ilyadi kawon genap a omen
kanan Bapa yon Dioh a anti ha langit.”

6

Hiyay Adal tungkol ha Panlimoh

1 “Mag-alla kawo awod, ta aliwa dayin padangal nin tao
ye hangkan nin panyag yon manged. No wanabay ye
andiyagen yo, homain kawoyna lanon matanggap a plimyo
kanan Bapa yon Dioh a anti ha langit.”

2 “Kaya-bay no ampanaglap kawo kanlan mangaidap, adi
yo hila antuwaden ye ampagmamangedan. Ta no managlap
hila kanlan mangaidap, ket an-ibabagwa la ha pāytiponan
boy ha dādān ta-omen la hila dangalen nin tatao. Pakaleng-
en yon manged ye habiyen ko. Natanggap laynay plimyo la.
3 No managlap kawo kanlan mangaidap, adi yoynan
anhabiyen ha agya ayaman
4 ta-omen homain makatanda. Ha wanabay, hiyay Bapa
yon Dioh a ampakakit ha dinyag yon homain nagtanda, ket
biyan na kawo lanon plimyo yo.”

Hiyay Adal tungkol ha Pamakigwang
(Lucas 11:2-4)

5 “No makigwang kawo, adi yo hila antuwaden ye ampag-
mamangedan. Ta kalalabay lay ampideng a ampakigwang
ha loob nin pāytiponan boy ha pihangaan nin dādān, ta labay
lan bengat a makit hilan tatao. Pakaleng-en yon manged ye
habiyen ko. Natanggap laynay plimyo la.
6 Noba hikawo, no makigwang kawo kanan Bapa yon Dioh,
lumoob kawo ha hilid haka yo ileneb ta-omen la kawo ahe
makit. Ha wanabay, hiyay Bapa yon Dioh a ampakakit nin
hikliton andiyagen yo, biyan na kawo lano nin plimyo yo.”
7 “Kaya-bay no makigwang kawo, adi yo pieel-el ye hahabi
a omen ha andiyagen lan ampakigwang ha diohdiohan. Ta
nabaan la a leng-en nin diohdiohan ye pakigwang la no
makadang.
8 Adi yo hila antuwaden, ta bayo kawo po makikwa kanan
Bapa yon Dioh, ket tanda nayna ye matapul yo.
9 Kaya-bay no makigwang kawo, wanae ye habiyen yo,
‘Bapa mi a anti ha langit,
galangen laka dayin kaganaan a tatao.
10 Apo, hakopen mo kayinan kaganaan.
Matupad dayi ye kalabayan mo ihti ha babe-luta a omen ha
langit.
11 Biyan mo kayin pamangan mi ha minamangaamot.
12 Boy patawaden mo kayi ha kakahalanan mi
a omen ha pamatawad mi kanlan nagkahalanan kammi.
13 Adi mo kayi ampaolayan a matukho,
no aliwan iligtah mo kayi kanan Satanas.’
14 No patawaden yo hilay nagkahalanan kanyo, patawaden
na kawo met nin Bapa yon Dioh a anti ha langit.
15 Noba no ahe, ahe na kawo met patawaden.”

Hiyay Adal tungkol ha Pagpaltan Mangan

16 Hinabi na po Apo Jesus, “No magpalta kawon mangan,
adi yo hila antuwaden ye ampagmamangedan. Ta ahe

hila ampag-olameh boy ahe hila ampagtalaytay ta-omen la
matandaan nin tatao a ampagpalta hilan mangan. Pakaleng-
en yon manged ye habiyen ko. Natanggap layna ye plimyo
la.
17 Noba hikawo, no magpalta kawon mangan, ket mag-
olameh kawo boy magtalaytay
18 ta-omen la ahe matandaan nin tatao a ampagpalta
kawon mangan. Ket hiyay Bapa yon Dioh a ahe makit a anti
ha langit a ampakakit nin andiyagen yon hiklito, ket biyan
na kawon plimyo yo."

Hiyay Kabatnangan ha Langit
(Lucas 12:33-34)

19 "Adi kawo ampanipon nin kabatnangan ihti ha babe-
luta, ta ihtibay, ket anagen, taeyen, boy matakaw.
20 No aliwan manipon kawo nin kabatnangan yo ha langit.
Ta ihtewbay, ket homain anag o taey a makadama boy
homain makahlep a manakaw.
21 Ta no way-ihtew ye kabatnangan yo, ket anti ya met
ihtew ye ihip yo."
22 "Hiyay mata ye pinagkatillag a mamahnag nin laman.
Kaya-bay no makinang ye pamilew mo, ket angkapahnagan
ye matiboen laman mo.
23 Noba no aliwan makinang ye pamilew mo, ket
angkalitehan ye matiboen laman mo. Ket no hiyay kah-
nagan a anti kammo, ket kalitehan met manayti, maliteh
yaynan tubat ye pagbi-ay mo."

Hiyay Kabatnangan o hiyay Apo Dioh?
(Lucas 16:13; 12:22-31)

24 "Homain taon mapayngidlan nan paghilbiyan ye luway
amo. Ta no adoen na yay magha, katapulan kahulogan na
yay magha. Ket no mag-ilyadi yan mapatayaan ha magha,
katapulan a umihen naya met ye magha. Wanabay met
ateed, ahe yo malyadin payngidlanen a paghilbiyan ye Apo
Dioh boy hiyay kabatnangan."
25 "Kaya-bay pakaleng-en yon manged yatin habiyen ko.
Adi yo angkayootan ye tungkol ha pamangan yo o inomen
yo o maihoot yo. Ta hiyay bi-ay, maaalaga ya dinan ha
pamangan. Boy hiyay laman, maaalaga ya dinan ha bado.
26 Bilewen yo hilay mamanokmanok a anlumpad ha
luwang. Ahe hila ampananem o ampamupol boy ahe hila
met ampanipon nin pamangan la ha kamalig. Noba hiyay
Bapa yon Dioh a anti ha langit, ket ampakanen na hila.
Hikawo po lagi! Maaalaga kawo po dinan ha mamanok-
manok.

27 Homain ayaman a makapakadang nin bi-ay na, agya
maghay odah bengat, makauli ha pangayoot na."

28 "Adi kawo angkayoot tungkol ha ihoot yo. Bilewen yo
hilay bubulak nin ilamon a antumubo ha nikabalang. Ahe
hila ampag-obda o ampanyag nin maihoot la.
29 Noba yati ye habiyen ko kanyo. Hiyay Poon Solomon
hatew, agya mabatnang yan tubat, ahe ya bega nakaihoot
nin tapih a omen ha katampa nin bulak ilamon.
30 No hilay iilamon a angkabi-ay haanin boy maulam
kabekahan ket angkalingayen nan Apo Dioh, hikawo po lagi?
Koynan kakandi ye pamteg yo kana!
31 Kaya-bay adi yo ampagkayootan ye pamangan, inomen
o maihoot yo.
32 Ta hilain a babagay ye ampakaapehen lan tataon ahe
ampamteg kanan Apo Dioh. Hiyay Bapa yon Dioh a anti ha
langit, tanda naynabay met a matapul yo hilain.
33 Noba unaen yo po ye pahakop kana boy hiyay panum-
bong ha kalabayan na, ket ibyay nay kaganaan a matapul
yo.
34 Haanin awod, adi yoyna angkayootan ye matapul yo ha
kabekahan, ta lumbo a naman ye kabekahan. Huhtoyna ye
an-ihipen yo ha minamangaamot."

7

Hiyay tungkol ha Panuhga kanlan Kanayon
(Lucas 6:37-38; 6:41-42)

1 Hinabi nan Apo Jesus, "Adi kawo ampanuhga nin ka-
padiho yon tao ta-omen na kawo met ahe uhgaan Apo Dioh.
2 Ta no way-omen ye panuhga yo kanlan kanayon, wan-
abay met ateed ye panuhga nan Apo Dioh kanyo.
3 Taket ta andelawen moy kahalanan nin katongno mo a
ba-mon bengat makandin buwag ha mata na, noba ahe mo
an-ibabano ye kahalanan mo a ba-mon mayadet a buwag ha
mata mo?
4 Way-omen mo habiyen kana, 'Katongno, paolayan mon
alihen koy buwag ha mata mo', noba mayayadet met ye
buwag mo?
5 Hikan ampagmamangedan! Muna mo po alihen ye
mayadet a buwag mo a ba-mon batang a nipabanlag ha mata
mo ta-omen mo makit a manged ye makandin buwag nan
katongno mo."

6 "Adi yo an-ipilit iadal ye tungkol kanan Apo Dioh kanlan
tataon ahe malabay manlenge, ta ba-mo kawoynan bengat

ampangibyay nin maalaga a bagay ha aaho ket maka balin-
gan la kawon kayaten, o ampangibyay nin mangablin dapah
ha bababoy ket tudak-tudakan laynan bengat."

Mangawok, Manapul boy Paapo
(Lucas 11:9-13)

7 Hinabi na po Apo Jesus, "Mangawok kawo kanan Apo
Dioh, ket biyan na kawo. Tapulen yo kana ye matapul yo,
ket matapulan yo. Paapo kawo kana, ket palooben na kawo.
8 Ta hilay kaganaan a ampangawok kanan Apo Dioh, ket
ambiyan na hila. Hilay kaganaan a ampanapul kana nin
matapul la, ket ampakatapul. Hilay kaganaan a ampaapo,
ket ampalooben na.
9 Hikawon mangatoa, no makikwa yan tinapay ye anak yo,
ahe yoya biyan nin dapah, kali?
10 Boy no makikwa yan malanghit, ahe yoya biyan nin
bikat, kali?
11 No hikawo po man a mangaloke ket tanda yoy mamyay
nin manganged kanlan aanak yo, lalalo yayna ingat ye Bapa
yon Dioh a anti ha langit! Ta biyan na yan manged a babagay
ye ampakikwa kana."
12 "Kaya-bay diyagen yo kanlan kanayon ye labay yon
diyagen la kanyo. Ta wanabay ye huhton panumbong nin
Bibilin a impahulat kanan Moises boy ha impahabi kanlan
popodopita."

Hiyay Mahepey a ilwangan
(Lucas 13:24)

13-14 "Humlep kawo ha mahepey a ilwangan, ta hiyay
mahepey a ilwangan boy makpit a dān, ket palakew ya ha
bi-ay a homain anggaan noba nangaano hilan bengat ye
anhumlep ihtew. Hiyay maway a ilwangan boy mabilal a
dān, ket malabong hilay anhumlep ihtew, noba palakew met
manayti ha kapaduhaan a homain anggaan."

Matandaan ye Kalahi nin Poon-kayo makauli ha Dawa na
(Lucas 6:43-44)

15 "Mag-alla kawo kanlan ampagkonwadin popodopita, ta
humaley hila kanyon ba-mon tupa a maanoh. Noba hiyay
kaptegan, ba-mo hilan ahontawon a mangatubag.
16 Matandaan yo hila ha didiyag la, ta hiyay madiwin
tanaman, ahe ya ampanawan ubah o igoh.
17-18 Wanabay hila met ye kaganaan a manged a poon-
kayo. Manawa hila met nin manged. Noba hilay ali-
wan manged, ket manawa hila met nin aliwan manged.
Hiyay manged a poon-kayo, ket ahe ya manawa nin aliwan

manged boy hiyay aliwan manged a poon-kayo, ket ahe ya
met manawa nin manged.
19 Hilay kaganaan a poon-kayon ahe ampanawa nin
manged, ket mapalag haka itapon ha apoy.
20 Kaya-bay matandaan yo hilay māgkonwadin podopita ha
didiyag la."

Hilay Tataon Ahe Maibilang kanlan Anhakopen nan Apo Dioh
(Lucas 13:25-27)

21 "Malabong hilay ampangingat kangkon 'Apo', noba
aliwan kaganaan ket maibilang kanlan anhakopen nan Apo
Dioh, no aliwan hilay ampanumbong bengat ha kalabayan
nan Bapa kon anti ha langit.
22 Ha mangaamot nin panuhga, malabong hila lanoy
maghabi kangko nin wanae, 'Apo, aliwa nayi a makauli
ha ngalan mo, ket impatanda mi ye hahabi mo, pinaalih
mi ye mangaloke a ihpidito boy nanyag kayin malabong a
kapagtakaan?'
23 Noba habiyen ko lano kanla, 'Ahe katawo katatanda!
Pakataang kawo kangko, hikawon ampanyag nin maloke.'
"

Hiyay Luway Kalahin Māmaideng nin baey
(Lucas 6:47-49)

24 "Kaya-bay ayaman a ampanlenge boy anhumbongen
nay anhabiyen ko, ket mailalayi ya ha lakin madunong a
nangipaideng nin baey na ha pundahyon a dapah.
25 Agya nangudan yan makhaw boy nanlanab boy dinugoh
yan makhaw a angin ye baey na, ket ahe ya bega naagwat,
ta naipaideng ya ha mapah-ey a pundahyon.
26 Noba ayaman a nakange nin hahabi ko a ahe na met an-
humbongen, ket mailalayi ya ha taon mutaw a nangipaideng
nin baey na ha kalanghian.
27 Ket ha nangudan yan makhaw, nanlanab boy dinugoh
yan makhaw a angin ye baey na, tampol yan naagwat boy
nangaiwahag ye kakahangkapan na."
28 Pangayadi nan in-adal Apo Jesus, nagtaka hilay tatao ha
pangiadal na,
29 ta main yan kapalyadiyan ha pangiadal na, aliwan
omen ha pangiadal lan mamaihtodo nin Bibilin.

8

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Kinating
(Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16)

1 Ha andumuong yay Apo Jesus ha mapantay, hinumbong
la yan malabong a tatao.

2 Haanin, hinumaley ya kana ye maghay lakin kinating
haka yan nanalimukod ha adapan na a ampakiiingalo, a
wana, “Apo, no labay mo, mapaitaah moko.”
3 Ket hiyay Apo Jesus, kinimpaan naya boy hinabi na,
“Awo, labay ko. Mitaah kayna!” Ket tampol yaynan naalih
ye kating na.
4 Ket hinabi nan Apo Jesus kana, “Adi mo anhabiyen
ha agya ayaman ye nalyadi kammo, no aliwan makew ka
tana ha padi. Ket ipabilew moy luti mo kana. Pangayadi,
mangihagpa ka nin omen ha imbilin nan Moises bilang
pamapteg a nitaah kayna.”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Ipoh nin maghay Kapitan lan Huhundalon Romano
(Lucas 7:1-10)

5 Ha niabot yaynay Apo Jesus ha banwan Capernaum,
nakew ya kana ye maghan kapitan nin huhundalon Ro-
mano. Ket nakihabi yay kapitan kana,
6 “Apo, hiyay ipoh ko, ampida ya ha baey, ta nalumpo ya
boy angkaidapan yan tubat.”
7 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Awo! Lakwen ko yan
paitaahen.”
8 Noba hinabi na met nin kapitan nin huhundaloh kana,
“Apo, aliwa kon katanggap-tanggap a lakwen mo ha baey
ko. Agya habiyen moynan bengat a mitaah yay ipoh ko, ket
mitaah ya!
9 Tanda ko yain, ulita anti kobay met ha hilong nin
kapalyadiyan nin matatagay kangko. Boy main met huhun-
daloh a anti ha hilong nin kapalyadiyan ko. Ket no habiyen
ko ha magha, ‘Makew ka ihtew’, ket makew ya ihtew. No
habiyen ko met ha magha, ‘Makew ka ihti’, ket makew ya
ihti. Boy no habiyen ko ha ipoh ko, ‘Diyagen mo yati!’ ket
diyagen naya.”
10 Pamakange nan Apo Jesus nin hinabi nan kapitan
nin huhundaloh, nagtaka ya boy hinabi na kanlan anhu-
mumbong kana, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko.
Homain ako po nakit ha Israel nin main wanabay a pamteg.
11 Kaya-bay pakaihipen yo yatin habiyen ko kanyo. Mal-
abong hila lanoy aliwan Judio a mangibat ha nakahinadi
a lulugal ihti ha babe-luta ye makidungon mangan kanlan
Abraham, Isaac boy Jacob ha poniyan nan Apo Dioh ha
panakopan na ha langit.
12 Noba malabong a Jujudio a hakop na dayin Apo Dioh
ye maitapon ha kalitehan. Ket ihtew hilan tumangih boy
manginaet uli ha ilab.”

13 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan kapitan, “Muli
kayna. Uli ha pamteg mo, mitaah yay ipoh mo.” Ket
kananyatew met ateed, nitaah yaynay ipoh nan kapitan.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus kanlan Malabong a Tatao
(Marcos 1:29-34; Lucas 4:38-41)

14 Nakew yay Apo Jesus ha baey nan Pedro. Panlumateng
na ihtew, nakit na yay babayi a ampo nan Pedro a ampida,
ta angkahalot ya.
15 Kinimpaan nan Apo Jesus ye gamet na. Kapipikhaan,
nitaah yayna. Pangayadi, nideng ya. Ket inapagan na
hilayna.
16 Ha anlulumiteh ana, malabong a tataon hinelpan nin
mangaloke a ihpidito ye inlakew la kanan Apo Jesus. Ket
makaulin bengat ha habi nan Apo Jesus, pinaalih na ye
mangaloke a ihpidito boy pinaitaah na hilay kaganaan a
ampaghakit.
17 Dinyag nan kaganaan yati ta-omen matupad ye hinabi
nan podopita Isaias,
“Pinaitaah nay hahakit tawo boy inalih nay kakapeyan
tawo.”*

Hiyay Panumbong kanan Apo Jesus
(Lucas 9:57-62)

18 Pamakakit nan Apo Jesus kanlan malabong a tatao
ha palibot na, hinabi na kanlan mānumbong na, “Lumipay
kitawo ha dagatdagatan.”
19 Haanin, main maihtodo nin Bibilin ye hinumaley kana.
Ket hinabi na, “Maihtodo, makilakew ako kammo, agya way-
ihtew ka makew.”
20 Noba nakibat yay Apo Jesus kana, “Hilay ahontawon,
main hilan lubot a angkunaan boy hilay mamanokmanok,
main hilan hāy. Noba hiko a ibat ha langit a in-Anak nin
Tao, ket homain akon hadilin baey a mapagpainawaan.”
21 Haanin, magha kanlan mānumbong na ye naghabi kana,
“Apo, palubohan moko po dayin muli ta-omen koya po
ipailbeng ye bapa ko.”
22 Noba hinabi nan Apo Jesus kana, “Kilakew ka kangko
boy ipailbeng moya tana ye minatey mo kanlan nangamatey
ha pamilew nan Apo Dioh.”

Hiyay Pamatgen nan Apo Jesus nin Makhaw a Angin boy Mangayadet a Dawyon
(Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25)

23 Haanin, nilumugan yay Apo Jesus ha mayadet a bangka
lamo na hilay mānumbong na.

---

* **8:17** Isaias 53:4.

24 Legan anlumipay hila, kapipikhaan kinumhaw ye angin. Ket angkahipwak-hipwakan ana nin mangayadet a dawyon ye bangka la. Noba angkatuloy yay Apo Jesus.
25 Kaya-bay hilay mānumbong na, pinokaw laya, a wanla, “Apo! Apo! Iligtah mo kayi! Lumdeg kitawoyna!”
26 Ket hinabi nan Apo Jesus kanla, “Taket ta angkalimo kawo? Koynan kakandi ye pamteg yo.” Haanin, nideng yay Apo Jesus. Ket pinaghabiyan na yay angin boy dawyon, a wana, “Tumgen kawo!” Ket kapipikhaan, tinumana ana.
27 Nagtaka hilay mānumbong na, a wanla, “Aya ya lagi yatin tao? Ta agya angin boy dawyon, ket angkapatgen na!”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Luway Lalakin Hinelpan nin Maloke a ihpidito
(Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39)

28 Ha nilumateng ya ha lugal lan tataon anhabtan Gadareno, hinagana yan luway lakin nilumwah ha yukib a pangilbengan. Yatin luway lalaki, ket hinelpan hila nin mangaloke a ihpidito. Matubag hilan tubat. Kaya-bay homain bega angkadān ihtew.
29 Haanin, impangha la kanan Apo Jesus, a wanla, “Hika a Anak nin Dioh, aya ka nayi kammi? Nakew ka nayi ihti ta-omen mo kayinan paduhaan, agya ahe po panaon?”
30 Ha mataang makandi, main malabong a bababoy ye ampambok.
31 Haanin, hilay mangaloke a ihpidito, nakiiingalo hila kanan Apo Jesus, a wanla, “No paalihen mo kayi, palakwen mo kayina tana ha kawan nin bababoy.”
32 “Higi, kokawoyna,” wanan Apo Jesus. Kaya-bay inumalih hila kanlan luway laki. Ket nakew hilaynan hinumlep ha bababoy. Haanin, hilay bababoy, nipapayew hilan nipataboy ha bengaw dagatdagatan. Ket ihtew hilaynan nangaalimeh.
33 Haanin, hilay ampanayhay nin bababoy, nayew hilan nangibalita kanlan tatao ha banwa nin nalyadi ha bababoy boy kanlan luway lalakin hinelpan nin mangaloke a ihpidito.
34 Kaya-bay hilay kaganaan a tataon anti ha banwa a nakange nin yati, nakew hila kanan Apo Jesus. Ket impakihabi la kana, a wanla, “Umalih kayna dayi ihti ha lugal mi.”

9

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Lumpo
(Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26)

1 Kaya-bay hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na, nilumugan hilayna ha bangka. Ket nilumipay hila ha

dagatdagatan nin Galilea. Ha nakalipay hilayna, nuli yay
Apo Jesus ha banwa na.
2 Haanin, ha anti yayna ihtew, main nilumateng a nan-
gaanon lakin ampanambayok nin maghay lakin lumpo. Ket
inlakew laya kanan Apo Jesus. Ha nakit nan Apo Jesus ye
kayadet nin pamteg la kana, hinabi na kanan lumpo, “Inong,
pakhawen moy nakem mo. Napatawad anay kakahalanan
mo.”
3 Pamakange lan mamaihtodo nin Bibilin ye hinabi nan
Apo Jesus, ket inihip lay wanae, “Yatin tao, ampahalumban-
gan na yay Apo Dioh.”
4 Noba hiyay Apo Jesus, tanda nay an-ihipen la. Kaya-bay
hinabi na kanla, “Koynan kalok-an ye ihip yo.
5 Matataloh a habiyen kananyatin lumpo, ‘Napatawad
kayna ha kakahalanan mo’, ta ahe yo makit no napatawad o
ahe. Noba habiyen ko kana, ‘Mideng ka ta kumodang kayna’
6 ta-omen yo makit a hiko a ibat ha langit a in-Anak nin
Tao ket main kapalyadiyan a mamatawad nin kakahalanan
ihti ha babe-luta.” Ket hinabi na kanan lumpo, “Mideng ka.
Ket kadten moy apay mo, ta muli kayna.”
7 Ket nideng ya boy nuli yayna.
8 Ha nakit lan tatao a ampakakodang yayna, nagtaka hilan
tubat. Ket inggalang la yay Apo Dioh a namyay nin wanabay
a kapalyadiyan ha maghay tao.

Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanan Mateo
(Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32)

9 Ha umalih yaynay Apo Jesus ihtew, nakit na yay Mateo
a ampikno ha pamayadan nin bowih. Ket hinabi na kana,
“Kilakew ka kangko.” Ket nideng yay Mateo boy nakilakew
ya kanan Apo Jesus.
10 Ha ampangan yay Apo Jesus boy hilay mānumbong na
ha baey nan Mateo, nilumateng hilay malabong a māningil
nin bowih boy hilay kanayon a naibilang a māgkahalanan.
Ket nakidungo hilan mangan.
11 Ha nakit lan Papariseo a kadungo na hilan mangan,
nanepet hila kanlan mānumbong nan Apo Jesus, “Taket ta
ampakidungo yan mangan ye maihtodo yo kanlan māningil
nin bowih boy kanlan kanayon a māgkahalanan?”
12 Pamakange nan Apo Jesus nin tepet la, hinabi na kanla,
“Hilay homain hakit, ahe la katapulan ye doktol, no aliwan
hilay ampaghakit ye ampagkatapulan.
13 Balotboten yoy labay habiyen nin yatin anti ha kahu-
latan, ‘Aliwan hiyay ihagpa yo kangko ye labay ko, no
aliwan labay kon mapangingalo kawo.’ Ta nakew ako

ihti a managyat kanlan māgkahalanan, aliwa kanlan tataon ampangibaan nin hadili la a matoynong hila.”

Hiyay tepet tungkol ha Pagpaltan Mangan
(Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39)

14 Haanin, main nangaanon mānumbong nan Juan a Māmawtihmo ye nakew nanepet kanan Apo Jesus nin wanae, “Hikayi boy hilay Papariseo ket ampagpaltan mangan. Haanin, taket ta hilay mānumbong mo, ket ahe?”

15 Inlalayi nan Apo Jesus ye hadili na ha maghay lakin nagkahal, a wana, “Legan kalamo laya po nin kinumbida ha poniyan ye lakin nagkahal, ahe hila malyadin magpaltan mangan, kali? Noba maabot lano ye panaon a maialih yayna kanla ye lakin nagkahal. Ket kananyatew hila po magpaltan mangan uli ha kalelean la.”

16 Hinabi na po Apo Jesus, “Homain taon mangitakop nin bayon tapih ha alan a bado. Ta no wanabay ye diyagen na, ket mailbah, magkotet yay bayon tapih, ket lalo yayna ingat umway ye ginit nin alan a bado.

17 Homain met taon mangikonin nin bayon alak ha alan a kubot a katat. Ta no diyagen na yatew, lumtoh yay alan a kubot boy mabullog yay alak. Ha wanabay, padiho hilayna lanon mahayang. No aliwan hiyay bayon alak, ket ikonin ya ha bayon kubot a katat. Ha wanabay, padiho hilan ahe mahayang.”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Anak nan Mānguna boy ha Babayin Andayaen
(Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56)

18 Legan anhabiyen nan Apo Jesus yatew, nilumateng yay maghay mānguna ha pāytiponan lan Jujudio. Ket nanal-imukod ya ha adapan nan Apo Jesus, a wana, “Hiyay balatang ko, kamamatey nan bengat. Lakwen moya dayi, ta tanda ko a mabi-ay yan uman no kimpaan moya.”

19 Kaya-bay hiyay Apo Jesus, nakilakew ya kana, lamo na hilay mānumbong na.

20-21 Legan angkumodang hila po, main maghay babayi a nakipaletpet met kanlan tatao angga ha niabot ya ha golotan nan Apo Jesus. Yatin babayi, ket labinluway taon yaynan andayaen. An-ihipen nan babayi, “No makiwit kon bengat ye laylay nin bado na, ket mitaah akoyna.” Kaya-bay kiniwit na ye laylay nin bado nan Apo Jesus.

22 Haanin, namalingay yay Apo Jesus, ket nakit na yay babayi. Hinabi na kana, “Inang, pakhawen moy nakem mo. Nitaah ka uli ha pamteg mo.” Ket kananyatew met ateed, nitaah yayna.

23 Haanin, ha niabot yaynay Apo Jesus ha baey nan mānguna ha pāytiponan lan Jujudio, nalatngan na hilay
ampanigtigan boy hilay ampangandang.
24 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Lumwah kawon
kaganaan! Ta yain a anak, ket ahe ya natey, no aliwan
angkatuloy yan bengat!” Ket kinailiyan laya, ta tanda la a
natey yaynay anak.
25 Ket ha nakalwah hilaynay tatao, nilumoob yayna met ye
Apo Jesus. Ginemgeman nay gamet nan anak, ket nimata ya.
26 Yatew a nalyadi, nabalitaan nin kaganaan a tatao nin
yatew a lugal.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Luway Kapkap

27 Ha umalih yaynay Apo Jesus ha baey nan mānguna ha
pāytiponan lan Jujudio, nanumbong hila kana ye luway lakin
kapkap a ampangha, a wanla, “Apo a Lahi nan Poon David,*
ingalowan mo kayi!”
28 Haanin, ha nilumateng yaynay Apo Jesus ha baey a
angkunaan na, hinumaley hilay luway lakin kapkap. Ket
tinepet na hila, “Pamtegan yo nayi a mapaitaah katawo?”
“Awo, Apo. Ampamteg kayi,” wanla.
29 Haanin, hiyay Apo Jesus, kinimpaan nay mamata la
boy hinabi na kanla, “Uli ha pamteg yo kangko, makakit
kawoyna.”
30 Ket kananyatew met ateed, ampakakit hilayna. Pan-
gayadi, mahehpet na hilan binilinan Apo Jesus, “Adi yo
anhabiyen ha agya ayaman ye nalyadi kanyo.”
31 Noba ha inumalih hilaynay luwa, ket imbabalita la ha
kaganaan a tatao nin yatew a lugal ye dinyag nan Apo Jesus
kanla.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Angang

32 Haanin, ha an-umalih hilaynan Apo Jesus, main nangi-
lakew kana nin lakin pinaangang nin maloke a ihpidito.
33 Ha napaalih na yaynan Apo Jesus ye maloke a ihpidito,
ampakahabi yaynay laki. Ket hilay tatao, nagtaka hila, a
wanla, “Yo! Ahe kitawo po bega nakakit nin wanabay ihti
ha Israel.”
34 Noba hinabi lan Papariseo, “Ah! Ampakapaalih yan
mangaloke a ihpidito, ta hiyay Satanas a poon nin manga-
loke a ihpidito ye namyay kana nin kapalyadiyan a manyag
nin wanabay.”

Nalunoh yay Apo Jesus kanlan tatao

---

* **9:27** Namteg hilay Jujudio a mangibat ya ha lahin Poon David ye Cristo a impangako nan Apo Dioh.

35 Haanin, hiyay Apo Jesus, nilakew nay babanwa boy
babadiyo. Ket nangiadal ya ha pāytiponan lan Jujudio.
Impatanda nay Manged a Balita tungkol ha panakop nan
Apo Dioh boy pinaitaah na hilay tatao ha kaganaan a kalahin
hakit.
36 Ha nakit nan Apo Jesus ye malabong a tatao, nalunoh
ya kanla, ta nakit na a malabong a tubat ye gotgot la
boy homain bega ampanaglap kanla a ba-mo hilan tupa a
homain pahtol.
37 Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong
na, “Bilewen yo hilay malabong a tataon nakahadya anan
pahakop kanan Apo Dioh a ba-mon paday a malyadinan
pupolen, noba kulang ye māmupol.
38 Kaya-bay ipakigwang yo kanan Apo a nagkonin nin
pupolen a mangitubol yan malabong a māmupol.”

10

Hilay Labinluwan Apohtol
(Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16)

1 Haanin, hiyay Apo Jesus, hinagyat na hilay labinluwan
mānumbong na a humaley kana. Ket binyan na hilan
kapalyadiyan a mamaalih nin mangaloke a ihpidito boy
kapalyadiyan a mamaitaah nin hinyaman a hakit.
2 Hilayati ye ngangalan nin labinluwan mānumbong nan
Apo Jesus a anhabtan nan apohtol. Hiyay nuna, hiyay Simon
a anhabtan Pedro, hiyay Andres a katongno nan Pedro,
hiyay Santiago boy Juan a mikatongno a aanak nan Zebedeo,
3 hiyay Felipe, hiyay Bartolome, hiyay Tomas, hiyay Mateo
a māningil nin bowih, hiyay Santiago a anak nan Alfeo, hiyay
Tadeo,
4 hiyay Simon a ampangimahakit kanlan Israelita boy
hiyay Judas Iscariote a nangiopit kanan Apo Jesus.

Hiyay Pangitubol nan Apo Jesus ha Labinluwan Apohtol
(Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6)

5 Hiyay Apo Jesus, intubol na hilay labinluwan mānumbong
na boy binilinan na hila, “Adi kawo ampakew kanlan aliwan
Judio o ha babanwa lan Samaritano,
6 no aliwan makew kawo kanlan kapadiho tawon Israelita
a ba-mon tupan ampipakat.
7 Ipatanda yo kanla a madanon anay panakop nan Apo
Dioh.
8 Paitaahen yo hilay ampaghakit boy hilay kinating. Bi-
ayen yo hilay nangamatey boy paalihen yo hilay mangaloke
a ihpidito kanlan tatao. Yatin kapalyadiyan a tinanggap yo,

ket homain bayad. Kaya-bay adi yo hila met ampabayaden
ye tataon mahaglapan yo.
9 Adi kawo ampangaget nin pilak.
10 Boy ha pangumodang yo, adi kawo met ampangaget nin
bakoto, bado a paghagiliyan, ihtiping, o teken. Ta hiyay māg-
obda, katapulan a biyan yan matapul na."
11 "Pamiabot yo ha maghan banwa o badiyo, manapul
kawon taon malabay mamadagoh kanyo. Ket ihtewbay
kawoyna kumonin kana angga ha umalih kawo nin yatew
a lugal.
12 Ha panhumlep yo ha baey la, habiyen yoy wanae,
'Magkamain hila dayin katanaan ye nagbaey.'
13 No manged ye pananggap la kanyo, peteg a magkamain
hilan katanaan nan Apo Dioh. Noba no aliwan manged ye
pananggap la kanyo, ahe hila magkamain.
14 No ahe la kawo tanggapen o leng-en nin tatao ha
maghay baey o banwa, ikampag yo po ye tuwapok ha bibitih
yo bilang pangipatanda kanla a maloke ye dinyag la. Ket
alihan yo hilayna.
15 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ha Mangaamot
nin Panuhga, mamabyat ye ipaduha kanla dinan kanlan
taga Sodoma boy taga Gomorra a nanyag nin kalok-an
hatew."

Hiyay Lumateng a Pangipaloke
(Marcos 13:9-13; Lucas 12:12-17)

16 Hinabi na po Apo Jesus kanlan mānumbong na, "Leng-en
yoko. Itubol katawo a ba-mon tupa kanlan tataon ba-mon
ahontawon. Kaya-bay pakahidi kawo a ba-mon bikat boy
magpakaamo a ba-mon kalapati.
17 Mag-alla kawo, ta dakpen la kawon ilakew kanlan
mānungkolan boy hibladen la kawo ha loob nin pāytiponan
lan Jujudio.
18 Ket uli ha panumbong yo kangko, dakpen la ka-
won iadap kanlan gogobilnadol boy kanlan popoon. Ket
yabaytew yaynay panaon yo a mangipapteg kanla boy
kanlan aliwan Judio nin tungkol kangko.
19 Ket no dakpen la kawon iadap ha panuhgaan, adi yo
angkahindakan no way-omen kawo makibat o no hinyay
habiyen yo. Ta kananyatew met ateed, ket ipaihip nan
Ihpiditon Dioh kanyo ye habiyen yo.
20 Ta aliwan hikawo ye maghabi, no aliwan hiyay Ihpidito
nan Bapa yon Dioh ye maghabi makauli kanyo."
21 "Kananyatew a panaon, main tataon mangiopit nin
kakatongno la ta-omen pateyen. Main met tutoan mangiopit

nin aanak la. Boy main met aanak a lumaban ha tutoa la boy
mangipapatey.
22 Uli ha panumbong yo kangko, pag-inakitan la kawon
kaganaan a tatao. Noba ayaman a mikakaantin mapatayaan
anggan kalampuhan, ket miligtah ya.
23 No ipaloke la kawo ha maghay banwa, makew kawo ha
kanayon a banwa. Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko.
Ahe yo po lano nayadi a lakwen ye kaganaan a babanwa ha
Israel, ket hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, mag-udong
akoyna ihti."
24 "Homain ampag-adal a umiigit kanan maihtodo na. Boy
homain met ipoh a umiigit kanan amo na.
25 Kaya-bay no hiyay an-adalan, ket makadiha yan omen
ha nadihaan nan maihtodo na, huhto bengat yain. Boy no
hiyay ipoh, ket makadiha yan omen ha nadihaan nan amo
na, huhto bengat yain. No hikon mānguna yo, ket hinabtan
la kon Satanas, hikawo po lagi?"

Hiyay Katapulan a Kalimowan
(Lucas 12:2-7)

26 "Kaya-bay adi kawo angkalimo kanlan tatao. Ta homain
nakatayo a ahe lano mibagwa boy homain met hiklito a ahe
lano matandaan.
27 Hinyaman ye anhabiyen ko kanyo ha maliteh, ket
habiyen yo ha mahnag. Ket hilay an-ionanah ko, ipangha
yo ha kaganaan.
28 Adi yo hila angkalimowan ye malabay mamatey kanyo,
ta hiyay laman yon bengat ye mababa lan pateyen, noba
aliwan kalelwa yo. Hiyay Apo Dioh ye kalimowan yo, ta
hiyabay ye malyadin mamatey boy mangitapon kanyo ha
impilno.
29 Aliwa nayi a mamoda bengat ye alaga nin luway piliw?
Noba homain kanla ye matey a ahe na kamatandaan nin
Bapa yon Dioh.
30 Hikawo po lagi, ket agya bilang nin labok yo, ket tanda
na.
31 Kaya-bay adi kawo angkalimo, ta mamabli kawo ha
pamilew nan Apo Dioh dinan ha malabong a piliw."

Hiyay Pangipatanda kanan Apo Jesus
(Lucas 12:8-9)

32 Hinabi na po Apo Jesus, "Ayaman a ahe mangikading-ey
kangko ha adapan lan tatao, ket ahe koya met ikading-ey ha
adapan nan Bapa kon Dioh a anti ha langit.
33 Noba ayaman a mangikading-ey kangko ha adapan lan
tatao, ket ikading-ey koya met ha adapan nan Bapa ko ha
langit."

Hiyay Paykuntada nin Mitapamilya uli kanan Cristo
(Lucas 12:51-53; 14:26-27)

34 "Adi yo an-ihipen a nakew ako ihti ha babe-luta ta-omen
ko hila paykakahundoen ye tatao. Nakew ako ihti ta-omen
ko hila paykukuntadaen.
35 Uli kangko, hiyay anak a laki, kuntadaen na yay bapa na.
Hiyay anak a babayi, kuntadaen naya met ye indo na. Ket
hiyay manuyang a babayi, kuntadaen naya met ye ampo na
a babayi.
36 Hiyay mag-ilyadin kaaway nin maghay tao ket hiyay
pamilya na met ateed."
37 "Ayaman a umiigit ye pangado na kanlan tutoa na
dinan kangko, ket ahe yan katanggap-tanggap a mag-ilyadin
mānumbong ko. Wanabay met kanan taon umiigit ye
pangado na kanan anak na dinan kangko.
38 Ayaman a ahe nakahadya a matey ha panumbong na
kangko a ba-mo yan ampamatay nin kodoh, ket ahe yan
katanggap-tanggap a mag-ilyadin mānumbong ko.
39 Ayaman a taon ampangihilib nin bi-ay na, ket maanam
na. Noba ayaman a nakahadya a matey uli ha panumbong
na kangko, ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan."

Hiyay Plimyo ha Langit
(Marcos 9:41)

40 "Ayaman a ampananggap kanyo, ket antanggapen na
koyna met. Ket ayaman a ampananggap kangko, ket antang-
gapen na yayna met ye Bapa kon Dioh a nangitubol kangko.
41 Ayaman a ampananggap nin maghay podopita uli ha
pagkapodopita na, ket makatanggap ya met lano nin omen
ha plimyo nin podopita. Ayaman a ampananggap nin taon
matoynong ulita matoynong ya, ket makatanggap ya met
lano nin omen ha plimyo nin taon matoynong.
42 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ayaman a
mamyay nin agya maghay bahon lanom a malay-ep ha
maghay pinakamaaypa a mānumbong ko ulita magha yan
mānumbong ko, ket homain hapo a makatanggap yan plimyo
a ibat kanan Apo Dioh."

11

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Juan a Māmawtihmo
(Lucas 7:18-35)

1 Pangayadi na hilan binilinan Apo Jesus ye labinluway
mānumbong na, nakew yan nangiadal boy nangipatanda nin
Manged a Balita ha mangahaley a babanwa ihtew.

2 Hiyay Juan a Māmawtihmo, legan anti ya ha pidihowan,
nangean nay tungkol ha andiyagen nan Apo Jesu Cristo.
Kaya-bay nangitubol yan ano kataon mānumbong na
3 a makew manepet kanan Apo Jesus. Ket ha niabot hi-
layna kana, hinabi la, “Intubol na kayin Juan a Māmawtihmo
a manepet kammo no hikayna ye Cristo a impangako nan
Apo Dioh a lumateng, o mangagad kayi po nin lumbo?”
4 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Mag-udong kawoyna
kanan Juan. Ket ibalita yo kana ye nange boy nakit yo.
5 Hilay kakapkap, ampakakit hilayna. Hilay lulumpo,
ampakakodang hilayna. Hilay kinating, nitaah hilayna.
Hilay teteek, ampakange hilayna. Hilay natey, nabi-ay hilan
uman boy hiyay Manged a Balita, an-ipatanda ana met
kanlan mangaidap.
6 Boy habiyen yo met kana a minged ye taon ahe am-
pagluwaluwa kangko.”
7 Ha umalih hilaynay mānumbong nan Juan, hinabi nan
Apo Jesus kanlan malabong a tatao, “Ha nakew kawo ihtew
ha wangwang, hinyay anhigudowen yon makit? Maghay
malawak a ampiangin-angin? Ahe!
8 Maghay taon nakabado nin matampa? Ahe, ta hilay
tataon ampagbado nin matampa, ket ihtew yo hila makit ha
mangayadet a baey lan popoon.
9 Nakew kawo kana, ta labay yon makakit nin maghay
podopita nin Dioh, kali? Awo, peteg a magha yan podopita
ye Juan a Māmawtihmo. Ket habiyen ko kanyo a umiigit ya
po ha maghay podopita.
10 Ta hiyabay ye andektan nan Apo Dioh ha naihulat a
Habi na,
‘Mangitubol akon māngihabi ko a mauna kammo ta-omen na
italadan ye danan mo.’ ”*
11 Hinabi na po Apo Jesus, “Pakaleng-en yon manged ye
habiyen ko. Ha kaganaan a tatao ihti ha babe-luta, homain
umiigit kanan Juan a Māmawtihmo. Noba agya wanabay
man, hiyay pinakamaaypa kanlan anhakopen nan Apo Dioh,
ket umiigit ya po kanan Juan.†
12 Ket impaibat ha nangiadal yay Juan a Māmawtihmo
anggayna haanin, an-ipilit lan tatao ye hadili la a maibilang
ha panakopan nan Apo Dioh.
13 Ta ha ahe ya po nilumateng ye Juan a Māmawtihmo,
hiyay tungkol ha panakop nin Dioh, ket impatanda laynan

---

* **11:10** Malakias 3:1. † **11:11** Umiigit hila kanan Juan, ta hilabay ye makakit nin pandugi nin panakop nan Apo Dioh. Hiyay Juan, natey yayna bayo nandugi ye panakop nan Apo Dioh.

kaganaan a popodopita boy anti ya met ha Bibilin a impahulat kanan Moises. Noba angga yan bengat yain ha panaon nan Juan a Māmawtihmo.
14 Ket no ampamtegan yoy anhabiyen la, hiyay Juan ye Elias a an-agaden yon lumateng.
15 Hikawon ampanlenge, pakaihipen yo yatin manged."
16 Hinabi na po Apo Jesus, "Hinya lagi ye pangilalayian ko kanlan tatao kananyatin panaon? Ilalayi ko hila ha aanak a ampikno ha paydagawan a ampanghaan lay kadagaw la, a wanla,
17 'Tinigtigan mi kawon pangkahal, noba ahe kawo tinumalek!
Kinantaan mi kawon kanta no main natey, noba ahe kawo met tinumangih!' "
18 "Wanabay hila met ye tatao haanin. Ta ha nilumateng yay Juan a Māmawtihmo, nakit la yan ampagpaltan mangan boy ahe ampinom nin alak. Noba hinabi lan tatao, 'Hi! Hinelpan yan maloke a ihpidito.'
19 Ket hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ha nilumateng ako, nakit la kon ampangan boy ampinom nin alak. Noba hilay tataon nakakit kangko, hinabi la met, 'Mahiba yan mangan, māglahing, boy gayyem lan mangakuhit a māningil nin bowih boy kanayon po a māgkahalanan.' Agya wanabay man, hiyay kadunongan nin Dioh, ket angkakit ha didiyag lan ampanumbong ha kalabayan na."

Babala kanlan tataon Ahe Maghehe
(Lucas 10:13-15)

20 Haanin, hiyay Apo Jesus, pinaghabiyan na hilay tataon angkumonin ha babanwan nanyagan nan malabong a kapagtakaan, ta ahe hila naghehe ha kakahalanan la.
21 Hinabi na, "Hikawon taga Corazin boy taga Bethsaida, kakaingalo kawo lano, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta no hiyay kapagtakaan a dinyag ko kanyo, ket ihtew koyna dayin dinyag ha Tiro boy ha Sidon, ket nabuyot hilayna dayin naghoot nin tapih a mangitit a pamaneh ye angkumonin ihtew boy nagbodobod nin tubog ha ō la bilang pagkakitan a ampaghehe hilayna ha kakahalanan la.
22 Noba pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ha Mangaamot nin Panuhga, mamabyat ye ipaduha kanyo dinan kanlan taga Tiro boy taga Sidon. Ta agya nakit yoynay kapagtakaan a dinyag ko, ket ahe kawon teed naghehe ha kakahalanan yo.
23 Ket hikawo met a taga Capernaum, nabaan yo nayi a midangal kawo angga ha langit? Ahe! Itapon na kawon Apo Dioh ha impilno! Ta no hiyay kapagtakaan a dinyag ko

kanyo, ket ihtew koyna dayin dinyag ha banwan Sodoma,
ket ahe na dayin inulam Apo Dioh ye banwa la boy anti ya
po dayi angga haanin.
24 Kaya-bay pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ha
Mangaamot nin Panuhga, mamabyat ye ipaduha kanyo
dinan kanlan taga Sodoma."

Main Kapainawaan kanan Apo Jesus
(Lucas 10:21-22)

25 Kananyatew a odah, nakigwang yay Apo Jesus nin
wanae, "Bapa ko a Apo ha langit boy ihti ha babe-luta, ampa-
halamatan kata, ta hilatin kaptegan, ket ahe mo impatanda
kanlan tataon ampangibaan nin hadili la a mangahidi
boy mangadunong, no aliwan kanlan tataon mangakandin
bengat ye tinanda a omen kanlan mangakandin aanak.
26 Awo, Bapa ko, dinyag mo yatew, ta yabaytew ye
kalabayan mo."

27 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan tatao, "Impabaala
naynan Bapa kon Dioh kangko ye kaganaan a babagay. Ket
homain nagtanda kangko, no aliwan hiyay Bapa kon Dioh
bengat. Homain met nagtanda kanan Bapa kon Dioh, no
aliwan hikon bengat a Anak na boy hilay tataon labay kon
pangipatandaan kana."

28 "Hikawon kaganaan a angkabyatan boy angkaidapan,
humaley kawo kangko, ta hikoy mamainawa kanyo.
29 Humbongen yoy bibilin ko boy paadal kawo kangko, ta
maanoh ako boy mapagmakaaypa. Ket pakatanaen koy ihip
yo.
30 Ta mataloh man a humbongen ye bibilin ko boy
makumpang bengat a diyagen ye an-ipadyag ko."

12

Hiyay Tepet tungkol ha Mangaamot nin Pagpainawa
(Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5)

1 Ha maghay Mangaamot nin Pagpainawa, hiyay Apo Jesus
boy hilay mānumbong na, nipadān hila ha katidigowan. Ket
legan ampagdān hila ihtew, hilay mānumbong na, nandayon
hilan nante nin tidigo. Ket an-itatangay lan antim-en, ta
mabitil hilayna.

2 Ha nakit lan Papariseo yatew, hinabi la kanan Apo Jesus,
“Bilewen moy andiyagen lan mānumbong mo! Ampante
hilan tidigo. Bawal yain ha Mangaamot nin Pagpainawa!”*
3 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Ahe yo po nayi nabaha
ye dinyag nan David hatew? Ha nabitlan ya boy hilay
kalalamoan na,
4 hinumlep ya ha Toldan Panggalangan kanan Apo Dioh.
Ket nangwa yan tinapay a inhagpa kanan Apo Dioh. Kinan
na boy pinakan na hila met ye kalalamoan na. Noba ahe ya
nagkahalanan agya po man bawal yatew ha Bibilin, ta hilay
papadi bengat ye malyadin mangan nin inhagpa kanan Apo
Dioh.
5 Boy ahe yo met nayi nabaha ha impahulat kanan Moises
a hilay papadi, ket ampag-obda hila ha Timplo agya Man-
gaamot nin Pagpainawa, noba ahe hila ampagkahalanan?
6 Habiyen ko kanyo a anti ya ihti haanin ye umiigit po
dinan ha Timplo.
7-8 Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao ket main
kapalyadiyan a mangihabi no hinyay huhton diyagen ha
Mangaamot nin Pagpainawa. Hinabi nan Apo Dioh ha
naihulat a Habi nin Dioh, ‘Aliwan hiyay ihagpa yo kangko
ye labay ko, no aliwan labay kon mapangingalo kawo.’ No
natalohan yon bengat ye labay habiyen nin yatew, adi yo
hila dayi an-uhgaan ye tataon homain kahalanan.”

Hiyay taon Kinumpit ye maghay Gamet na
(Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11)

9 Inumalih yay Apo Jesus ihtew. Ket nakew ya ha
pāytiponan lan Jujudio.
10 Haanin, main maghay laki ihtew a kinumpit ye maghay
gamet na. Main met nangaanon Papariseo ihtew a am-
pagbantay no paitaahen na yan Apo Jesus ta-omen laya
maidalom. Nanepet hila kanan Apo Jesus, “An-ipaluboh nayi
ha Bibilin ye mamaitaah nin ampaghakit ha Mangaamot nin
Pagpainawa?”
11 Nakibat yay Apo Jesus kanla nin wanae, “No hiyay
maghan tupa yo, ket maampag ya ha lubot ha Mangaamot
nin Pagpainawa, ahe yoya nayi iawah?”
12 “No maalaga yay tupa yo, lalalo ana ingat a maalaga yay
tao. Kaya-bay an-ipaluboh nin Bibilin ye panyag nin manged
ha Mangaamot nin Pagpainawa.”

---

* **12:2** Ha bibilin lan Jujudio, no magdān ye tao ha padayan nin kanayon, malyadi yan mante nin nangaanon dawa (Deuteronomio 23:25). Ha bibilin lan Jujudio hatew, main tatlompo boy hiyam a bawal diyagen ha Mangaamot nin Pagpainawa, ket maghayna ye pamupol, ta anhabtan laynan obda (Exodo 34:21). Bilang yaynan pamupol ye pante kanla.

13 Ket haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan lakin kinumpit
ye gamet na, “Ipanat moy gamet mo.” Impanat nay gamet
na, ket nitaah yayna. Ket padihoyna ha maghay gamet na.
14 Haanin hilay Papariseo, nilumwah hilayna ha
pāytiponan. Ket pinaytongtongan la no way-omen laya
maipapatey ye Apo Jesus.

Hiyay Napili a Māghilbi

15 Noba tanda nan Apo Jesus ye tikih lan Papariseo
kana. Kaya-bay inumalih ya ihtew. Malabong hilay tataon
hinumumbong kana. Ket hilay kaganaan a ampaghakit,
pinaitaah na hila.
16 Noba impahehpet nan imbilin kanla, “Adi yo an-ibalita
kanlan kanayon a tatao no aya ko.”
17 Yabayti ye katupadan nin hinabi nan Apo Dioh kanan
podopita Isaias hatew,
18 “Yabayti ye pinili kon māghilbi ko.
An-adoen koya boy angkaaliketan ko yan tubat.
Itubol ko kanay Ihpidito ko,
boy ipatanda na ha kaganaan a tatao ihti ha babe-luta
ye katoynongan.
19 Adi ya ampakingatngat, adi ya ampamalingha
boy ahe mange ye bihnga na ha dān.
20 Hilay tataon mangakapey ye pamteg la, ket pakhawen
na hila.
Boy hilay angkaalihan nin kahigudowan, ket angkalin-
gayen na hila.
Ahe ya tumgen anggan ahe na maipanambot ye ka-
toynongan.
21 Ket hiyabay ye kahigudowan lan kaganaan a tatao ihti
ha babe-luta.”†

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Satanas
(Marcos 3:20-30; Lucas 11:14-23)

22 Haanin, main ano kataon nangilakew kanan Apo Jesus
nin maghay lakin pinakapkap boy pinaangang nin maloke a
ihpidito. Haanin, pinaitaah na yan Apo Jesus ye laki. Kaya-
bay ampakakit boy ampakahabi yayna.
23 Ket hilay tatao ihtew, nagtaka hila boy hinabi la,
“Ah! Hiyabay ana laweh ye impangako nan Apo Dioh a
Māngiligtah a lahi nan Poon David?”
24 Pamakange lan Papariseo yatew, hinabi la, “Ah! Am-
pakapaalih yan mangaloke a ihpidito, ta hiyay Satanas‡
a poon lan mangaloke a ihpidito ye namyay kana nin
kapalyadiyan a manyag nin wanabay.”

---

† **12:21** Isaias 42:1-4. ‡ **12:24** *Satanas:* ha habin Griego ket Beelzebul.

25 Noba tanda nan Apo Jesus ye an-ihipen la. Kaya-bay
hinabi na kanla, “No hilay tataon angkumonin ha maghay
panakopan ket mapay-away-away, madama ye panakopan.
Wanabay met ha maghay banwa o pamilya. No mapay-
away-away hila, ket ahe hila magbuyot.
26 Kaya-bay no paalihen na hilan Satanas ye anhakopen
na, ket ahe ya magbuyot ye panakop na, kali?
27 Haanin, no hiyay Satanas ye namyay kangko nin ka-
palyadiyan a mamaalih nin mangaloke a ihpidito, aya met
awod ye namyay kanlan mānumbong yo nin kapalyadiyan,
ta ampamaalih hila met nin mangaloke a ihpidito? Hilay
mānumbong yoyna met ye makapipapteg a aliwan huhto ye
an-ihipen yo.
28 Noba ulita ampamaalih akon maloke a ihpidito makauli
ha Ihpiditon Dioh, hiyay labay habiyen, nilumateng yaynay
panakop nan Apo Dioh kanyo.”
29 Inlalayi na yan Apo Jesus ye Satanas ha maghay lakin
makhaw, “Homain taon makababa a lumoob manakaw ha
babandi nin makhaw a laki, no aliwan hiyay mamakhaw po
kana. Ket no mabalol na yaynay makhaw a laki, malyadi
naynan kowen ye hinyaman a malabayan na ha loob nin
baey.”
30 “Haanin, ayaman a ahe ampakitupig kangko, ket angku-
muntada ya kangko. Ayaman a ahe ampanaglap kangkon
mangihaley nin tatao kanan Apo Dioh, ket ampangitaang ya
kana.
31 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko! Kaganaan a
kakahalanan boy pangumih ha ayaman, ket mapatawad ya.
Noba ayaman a mangumih kanan Ihpiditon Dioh, ket ahe ya
mapatawad.
32 Ayaman a mangumih kangko a ibat ha langit a in-
Anak nin Tao, ket mapatawad ya. Noba ayaman a mangu-
mih kanan Ihpiditon Dioh, ahe ya mapatawad haanin o
makanoman.”

Matandaan yay Poon-kayo makauli ha Dawa na
(Lucas 6:43-45)

33 Hinabi na po Apo Jesus, “Matandaan ye poon-kayo ha
dawa na. No manged ye poon-kayo, manged met ye dawa na.
Noba no aliwan manged ye poon-kayo, aliwa met manged ye
dawa na.
34 Hikawon lalahi nin bikat, mangaloke kawo! Way-omen
kawon makapaghabin manganged? Ta no hinyay anti ha
puho nin maghay tao, ket wanabay ya met ye anhabiyen na.
35 Hiyay taon manged, ket ampaghabi yan kangedan, ta
pawa kangedan ye anti ha puho na. Noba hiyay taon maloke,

ampaghabi yan mangaloke, ta pawa mangaloke ye anti ha
puho na.
36 Pakaihipen yon manged yatin habiyen ko. Lano ha
mangaamot nin panuhga nin Dioh, ket pakibatan nin balang
tao ye kaganaan a hinabi na a homain kowinta.
37 Ta matandaan makauli ha hahabi mo no paduhaan na
kan Apo Dioh o ahe."

Hiyay Pangawok la nin Kapagtakaan kanan Apo Jesus
(Marcos 8:11-12; Lucas 11:29-32)

38 Haanin, main nangaanon mamaihtodo nin Bibilin boy
Papariseo ye naghabi kanan Apo Jesus nin wanae, "Mai-
htodo, mangipakit ka man awod nin kapagtakaan bilang
pagkakitan a hikan peteg ye intubol nan Apo Dioh."
39 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Hikawon tatao kanany-
atin panaon, tubat ye kalok-an yo boy ahe na kawo map-
atayaan Apo Dioh. Ampakikwa kawon kapagtakaan bilang
pagkakitan a hiko ye intubol nan Apo Dioh. Noba homain
akon ipakit kanyo, no aliwan hiyay kapagtakaan a omen ha
nalyadi kanan podopitan Jonas hatew.
40 No way-omen yan nagbuyot nin tatloy mangaamot
boy madeglem ye Jonas ha loob nin bitoka nin digdig a
malanghit, hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, tatloy
mangaamot boy madeglem ko met lano a nakailbeng.
41 Ha Mangaamot nin Panuhga nan Apo Dioh, hilay taga
Nineve a naghehe, ket mideng hilan manihtigon laban
kanyon tatao kananyatin panaon. Ta hatew ha nange lay
impatanda nan Jonas, ket pinaghehean lay kakahalanan la.
Ket haanin, anti ko ihti a madadangal po kanan Jonas. Noba
agya po man nange yoy impatanda ko, ahe kawon teed
naghehe ha kakahalanan yo.
42 Ha Mangaamot nin Panuhga nan Apo Dioh, hiyay Reyna
ha Abagatan, mabi-ay ya met uman. Ket mideng yan
manihtigon laban kanyon tatao kananyatin panaon. Ta
hatew, agya angkumonin ya ha mataang a lugal, ket nakew
yan teed nanlenge nin kadunongan nan Poon Solomon. Ket
haanin, anti ko ihti a madadangal po kanan Solomon, noba
ahe yoko met anleng-en."

Hiyay Pag-udong nin Maloke a ihpidito
(Lucas 11:24-26)

43 Hinabi na po Apo Jesus, "No alihan na yan maloke a
ihpidito ye maghay tao, hiyay maloke a ihpidito, ket makew
yan magpahyal ha maklang a lugal ta-omen ya manapul nin
pagpainawaan na. Ket no homain yan makitan,
44 habiyen na ha hadili na, 'Hi! Udongen ko yaynan bengat
ye taon ibatan ko hatew.' Ha pag-udong na kanan taon

ibatan na, ket malatngan naya a ba-mon maghay baey a
homain angkumonin kana, malinih boy malimpeh.
45 Kaya-bay umalih yayna man, ta managyat ya po nin
pitoy ihpidito a maloloke po kana. Ket humlep hila kana.
Kaya-bay maloloke po ye kahahaad na lano dinan ha una.
Wanabay met ye malyadi kanyon mangaloke a tatao kanany-
atin panaon."

Hiyay Indo boy Kakatongno nan Apo Jesus
(Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21)

46 Haanin, legan ampaghabi ya po ye Apo Jesus kanlan
tatao, nilumateng yay indo na boy hilay kakatongno na
a lalaki. Ket ampideng hila ha ilwah, ta labay la yan
katongtongen ye Apo Jesus.
47 Haanin, main tao a naghabi kanan Apo Jesus, "Hiyay
indo mo boy hilay kakatongno mon laki, anti hila ha ilwah.
Ket labay la kan makatongtong."
48 Nakibat yay Apo Jesus kana, "Aya hila lagi ye indo ko boy
kakatongno ko?"
49 Haanin, intamudo na hilay mānumbong na. Ket hinabi
na, "Hilati ye kakatongno ko boy indo ko,
50 ta ayaman a ampanumbong ha kalabayan nan Bapa kon
anti ha langit, ket hilabay ye kakatongno ko boy indo ko."

13

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mānabwag
(Marcos 4:1-9; Lucas 8:4-8)

1 Kananyatew a mangaamot, hiyay Apo Jesus, inumalih ya
ihtew ha baey a naytiponan lan tatao. Ket nakew yan nikno
ha ambay dagatdagatan.
2 Malabong a tubat ye tataon namalibot kana. Kaya-
bay nakew yan nilumampat ha bangka. Ket nikno ya, ta
ihtew yan mangiadal. Hilay tatao met, ket ampideng hilan
ampanlenge kana ha gilid lanom.
3 Malabong ye in-adal na kanla makauli ha pangilalayi.
Hinabi na kanla, "Main maghay māgtalon ye nakew nan-
abwag nin bini ha pananeman na.
4 Ha panabwag na, main nangaanon bini ye naampag ha
dān. Ket hilatin bibini, kinan nin mamanokmanok.
5 Main met nangaanon bini ye naampag ha kadapahan a
main maimpih a luta. Ket mapadah yan tinumubo ye bibini,
ta maimpih ye luta.
6 Noba ha naamotan hilayna, ket nangalangey boy nan-
gayango, ta mangaababe ye yamot la.

7 Main met nangaampag ha antuboan nin madiwin iilamon. Ket ha tinumubo hilatew a bini, tinumubo hilayna met
ye madiwin iilamon. Ket tinugpawan lay tinumubo a bibini.
8 Main met bibini a naampag ha mabona a luta. Ket
malambot ye tubo la boy nanawa hila. Main nanawan
magatoh, anemapo, boy main tatlompo."
9 Hinabi na po Apo Jesus, "Hikawon ampanlenge, pakai-
hipen yo yatin manged."

Hiyay Tikih nin Pangilalayi
(Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10)

10 Haanin, hinumaley hila kanan Apo Jesus ye mānumbong
na. Ket tinepet laya, "Apo, taket ta no mangiadal ka kanlan
tatao, ket pawa makauli ha pangilalayi ye paghabi mo
kanla?"
11 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Nabyayan kawon pagkat-
aloh nin hiklito nin tungkol ha panakop nan Apo Dioh, noba
hilay kanayon, ahe.
12 Ta hiyay taon ampanumbong nin nange na a kaptegan,
ket lalo ya po mabyayan nin pagkataloh. Noba hiyay taon
ahe ampanumbong nin nange na a kaptegan, agya po hiyay
makandin pagkataloh na, ket kowen ya po kana.
13 Kaya-bay pawa makauli ha pangilalayi ye paghabi ko
kanlan kanayon. Ta agya po man mamilew hilan mamilew,
ket ahe hila makabalay boy agya po man manlenge hilan
manlenge, ket ahe hila makataloh.
14 Natupad kanla ye impahulat nan Apo Dioh kanan
podopita Isaias hatew,
'Agya po man manlenge kawon manlenge, ket ahe kawo
makataloh
boy agya po man mamilew kawon mamilew, ket ahe
kawo makabalay.'
15 Ta hilatin tatao, ket mabyang ye ō la.
Hinakeban lay talinga la boy in-ipleng lay mata la.
No aliwa dayin wanabay, ket makakit ye mata la
boy makange ye talinga la, ket makataloh hilayna.
Ha wanabay, mag-udong hilayna kangko, ket paitaahen
ko hila."*
16 Hinabi na po Apo Jesus kanlan mānumbong na, "Noba
minged kawo, ta angkakit yoy andiyagen ko boy angkatalo-
han yoy anhabiyen ko.
17 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko! Hatew, mal-
abong hilay popodopita boy matoynong a tatao ye malabay
makakit boy makange nin nakit boy nange yo haanin. Noba
ahe nalyadi yati ha panaon la."

---

* **13:15** Isaias 6:9-10.

Hiyay Labay Habiyen nin Pangilalayi tungkol ha Mānabwag
(Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15)

18 Hinabi nan Apo Jesus, “Leng-en yoy labay habiyen nin
pangilalayi tungkol ha mānabwag.
19 Hiyay bini ket Habi nin Dioh. Hiyay dān a kinaampagan
nin bini, ket hilabay ye tataon nakange nin Habi nin Dioh
a tungkol ha panakop na, noba ahe la natalohan. Haanin,
nilumateng yay Satanas. Ket inalih na ha puho la ye nange
la.”
20 “Ket hiyay kadapahan a main maimpih a luta, ket
hilabay ye tataon angkaaliket a nakange boy nananggap nin
Habi nin Dioh.
21 Noba ahe ya nanyamot ha puho la. Kaya-bay ha
nilumateng ye kaidapan o pangipaloke uli ha pananggap la
nin Habi nin Dioh, ket tampol la yaynan tinalingkukolan ye
pamteg la.
22 Hiyay luta a antuboan nin madiwin iilamon a kinaam-
pagan nin bibini, ket hilabay ye tataon nakange nin Habi nin
Dioh. Noba uli ha malabong a babagay a ampakayootan la
boy uli ha pagkapulag la ha kabatnangan, naliwaan laynay
Habi nin Dioh a nange la. Kaya-bay ahe ya nakapanawa ye
Habi nin Dioh ha bi-ay la.
23 Noba hiyay mabona a luta a kinaampagan nin bibini, ket
hilabay ye tataon nakange boy nakataloh nin Habi nin Dioh.
Kaya-bay nanawa ya ha bi-ay la. Main nanawan magatoh,
main anemapo, boy main nanawan tatlompo.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Iilamon

24 Hiyay Apo Jesus, naghabi yayna man nin pangilalayi
kanla, “Hiyay panakop nan Apo Dioh, mailalayi ya ha
dinyag nin maghay tao a nanabwag nin manged a bini ha
pananeman na.
25 Noba ha madeglem ana, legan angkatuloy hilay tatao,
nilumateng yay kaaway na. Ket hinabwagan na met nin lahi
nin iilamon ye pananeman haka ya inumalih.
26 Ha tinumubo yaynay bini boy nanawa, nakit met a main
iilamon.
27 Kaya-bay nakew hilay iipoh kanan amo la. Ket magha
kanla ye naghabi kana, ‘Apo, aliwa nayi a manged ye
inhabwag mon bibini? Taket ta main ana met iilamon ha
nananeman mo? Way-ihtew ibat ye iilamon?’ ”
28 “Nakibat yay amo kana, ‘Ah! Dapat nan kaaway ko
yatew.’ ”
“Haanin, nanepet hilay iipoh kana, ‘Labay mo nayi, Apo, a
uloten mi yaynay iilamon?’ ”

29 “ ‘Adey, ta no uloten yo, maka midaman yon maulot ye
tidigo.
30 Paolayan yo po angga ha pamupol. Ket kananyatew a
panaon, habiyen ko kanan māmupol, “Uloten yo po muna
ye iilamon boy pethen haka yo iulam. Pangayadi, pupolen
yoynay tidigo, ket ikonin yo ha kamalig ko.” ’ ”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Makandin Lahi'
(Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19)

31 Naghabi yayna man ye Apo Jesus nin maghay pangi-
lalayi, “Hiyay panakop nan Apo Dioh, ket mailalayi ya
ha pinakamakandin lahi' a intanem nin maghay tao ha
pananeman na.
32 Agya pinakamakandi yan lahi', noba no tumubo yan
lumake a poon-kayo, ket paghayan yan mamanokmanok ye
hahanga na.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Pamalbag
(Lucas 13:20-21)

33 Magha po a pangilalayi ye hinabi nan Apo Jesus, “Hiyay
panakop nan Apo Dioh, ket mailalayi ya ha makandin
pamalbag a inggameh nin maghay babayi ha tatloy takal nin
tapok, ta diyagen nan tinapay. Ket napalbag nan kaganaan
yatew.”

Hiyay Panggawi nan Apo Jesus nin Pangilalayi
(Marcos 4:33-34)

34 Pawa pangilalayi ye anggawien nan Apo Jesus ha
pangiadal na kanlan tatao tungkol ha panakop nin Dioh.
35 Ha wanabay a pangiadal na, natupad anay impahulat
nan Apo Dioh hatew kanan podopita na,
“Maghabi ko kanlan tatao makauli ha pangilalayi.
Habiyen ko kanla ye babagay a nakatayo paibat po ha
pinalhowa ye babe-luta.”†

Hiyay Labay Habiyen nin Pangilalayi tungkol ha Iilamon ha Tidigowan

36 Haanin, hiyay Apo Jesus, nilakwanan na hilay tatao. Ket
nilumoob ya ha maghay baey. Hinumaley hilay mānumbong
na kana. Ket hinabi la, “Apo, habiyen mo man kammi no
hinyay labay habiyen nin pangilalayi mo tungkol ha iilamon
ha pananeman.”
37 Nakibat yay Apo Jesus, “Hiyay nanabwag nin manged a
bini ket hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao.
38 Hiyay pananeman ket babe-luta. Hiyay manged a bini
ket hilay tataon anhakopen nan Apo Dioh. Ket hilay iilamon
ket hilay tataon anhakopen nan Satanas.

† **13:35** Kakanta 78:2.

39 Hiyay kaaway a nangihabwag nin lahi iilamon ket hiyay
Satanas met ateed. Hiyay labay habiyen nin pamupol ket
kapopohan nin babe-luta. Hilay māmupol ket hilay aanghil.
40 No way-omen lan inulot boy inulam ye iilamon, ket
wanabay met ateed lano ye malyadi kanlan hakop nan
Satanas ha kapopohan nin babe-luta.
41 Ket hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, mangitubol
akon aanghil ko. Ket alihen la ha panakopan ko ye kaganaan
a pagkahalananan boy hilay kaganaan a ampanyag nin
kalok-an.
42 Maitapon hila ha manliyabliyab a apoy. Ket ihtew
hilaynan tumangih boy mangiinaet.
43 Noba hilay mangatoynong, kuminlab hila a ba-mon
henag nin mangaamot ha panakopan nan Bapa la a Dioh.
Hikawon ampanlenge, pakaihipen yo yatin manged."

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Maalaga a Babandi

44 Hinabi na po Apo Jesus, "Hiyay panakop nan Apo Dioh,
ket mailalayi ya ha maalaga a babandi a ingkali ha luta.
Ha nakali yan maghay tao, tinagpenan na yan uman. Ket
angkaaliket yan nuli boy inlako nay kaganaan a babandi na.
Ket hinaliw na yay luta a kinakitan nan maalaga a babandi
ta-omen naya mapagkonin."
45 Hinabi na po Apo Jesus, "Hiyay panakop nan Apo
Dioh, mailalayi ya met ha dinyag nin maghan mānaliw a
ampanapul nin mablin dapah.
46 Haanin, ha nakatapul yan maghay mablin dapah, inlako
nay kaganaan a babandi na. Ket hinaliw na yay mablin
dapah."

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Kalinah

47 Hinabi na po Apo Jesus, "Hiyay panakop nan Apo
Dioh, ket mailalayi ha kalinah a nakakwa nin hadihadi a
malanghit.
48 Ha napno anay kalinah, ingguloy lan mānlapet ha gilid
dagatdagatan. Ket nikno hila, ta payngilboen lay nakwa lan
malanghit. Pinili la hilay makna, ket ingkonin la hila ha
pangikunaan. Noba hilay ahe makna, ket intapon la.
49 Wanabay met ateed ye malyadi lano ha kapopohan
nin babe-luta. Lumateng hila lanoy anghil, ta ilbo la hilay
matoynong a tatao kanlan mangaloke.
50 Hilay mangaloke a tatao, ihapog la hila ha man-
liyabliyab a apoy. Ket ihtewbay hilan tumangih boy mangi-
inaet."
51 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Natalohan yo laweh ye
labay habiyen nin kaganaan a hinabi kon pangilalayi?"
Nakibat hila kana, "Awo Apo, natalohan mina."

52 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Kaya-bay balang
maihtodo nin Bibilin a naadalan nin tungkol ha panakop
nan Apo Dioh, ket mailalayi ya ha maghay taon nagkonin
nin baey a mangilwah nin bayo boy alan a babandi ha
nangihinopan na.”

Hiyay Ahe Pamiha kanan Apo Jesus ha Nazaret
(Marcos 6:1-16; Lucas 4:16-30)

53 Pangayadi nan in-adal Apo Jesus hilatin pangilalayi,
inumalih yayna nin yatew a lugal.
54 Nakew ya ha Nazaret a lugal a kinalakean na. Ket
nangiadal ya ha pāytiponan lan Jujudio. Ket hilay ampan-
lenge kana, ampagtaka hila, a wanla, “Way-ihtew nangibat
ye kadunongan na boy kapalyadiyan a nanyag nin kapag-
takaan?
55 Aliwa nayi a hiyabay ye anak nan māg-alowagi boy hiyay
Maria ye indo na? Aliwa nayi a hiyay Santiago, Jose, Simon,
boy Judas ye kakatongno na a laki?
56 Boy aliwa nayi a hilay kakatongno nan babayi, ket
angkumonin hila met ihti? Way-ihtew na awod nakwa ye
wanabay a kadunongan boy kapalyadiyan?”
57 Ket hilay tatao ihtew, ahe la yan biniha ye Apo Jesus.
Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hiyay podopita,
ambihaen laya ha agya way-ihtew man a lugal, powidan
bengat ha lugal na boy papamilya na.”
58 Ket hiyay Apo Jesus, nangaanon bengat a kapagtakaan
ye dinyag na nin yatew a lugal, ta ahe hila ampamteg kana.

14

Hiyay Pagkamatey nan Juan a Māmawtihmo
(Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9)

1 Kananyatew a panaon, nabalitaan nan Gobilnadol
Herodes Antipas ye tungkol kanan Apo Jesus.
2 Kaya-bay hinabi na kanlan oopihyal na, “Hiyabay ye Juan
a Māmawtihmo a nabi-ay uman! Kaya-bay ampakadyag yan
kapagtakaan.”
3-4 Yati ye nalyadi ha ahe ya po natey ye Juan a
Māmawtihmo. Hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, im-
padakep na yay Juan a Māmawtihmo haka naya impabalol
boy impapidiho, ta maheheg nan anhabiyen kana, “Apo
Gobilnadol, aliwan huhto ye dinyag mo, ta pinag-ahawa mo
yay Herodias a ahawa nan Felipe a katongno mo.”
5 Hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, labay naya dayin
ipapatey ye Juan. Noba angkalimo ya kanlan Jujudio, ta
ampamtegan la a podopita na yan Apo Dioh.

6 Ha kompalanyoh nan Gobilnadol Herodes Antipas, tinumalek yay balatang nan Herodias ha adapan lan bibihita na. Uli ha panumalek na, naaliket yay Gobilnadol.
7 Kaya-bay impangako na boy nanumpa ya po, a wana, “Hinyaman a awoken mo, ket ibyay ko kammo.”
8 Uli ha hinabi nan Gobilnadol Herodes Antipas, nakew yay balatang kanan indo na. Ket tinepet naya no hinyay awoken na. Ket hinabi na kanan balatang, “Hiyay ō nan Juan a Māmawtihmo ye labay kon ibyay mo kangko a naikonin ha bandihado.” Kaya-bay nag-udong ya kanan Gobilnadol Herodes Antipas. Ket hinabi na yatew.
9 Pamakange nan Gobilnadol Herodes Antipas, nalele ya. Noba ulita nagpangako ya ha adapan lan bibihita na, inawo nay awok nan balatang.
10 Ket haanin, hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, nangitubol yan mamutoh nin leey nan Juan a anti ha pidihowan.
11 Ket ingkonin layna ha bandihado. Pangayadi, inggawang naya kanan balatang. Ket hiyay balatang, inggawang naya met kanan indo na.
12 Haanin, hilay mānumbong nan Juan, kingwa lay bangkay na boy in-ilbeng laya. Pangayadi, imbalita la kanan Apo Jesus ye nalyadi kanan Juan.

Hiyay Pamakan nan Apo Jesus nin Liman Libo katao
(Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

13 Pamakange nan Apo Jesus ye nalyadi kanan Juan, inumalih ya ihtew. Nilumugan ya ha bangka. Ket nakew ya wangwang. Noba ha natandaan lan tatao ha babanwa a inumalih yay Apo Jesus, kinumodang hilan hinumumbong kana.
14 Ha nilumumbah yay Apo Jesus ha bangka, nakit na hilay malabong a tatao. Ket nalunoh ya kanla. Ket hilay ampaghakit, pinaitaah na hila.
15 Ha andudumeglem ana, hilay mānumbong na, hinumaley hila kana. Ket hinabi la, “Apo, anti kitawo ha wangwang boy andudumeglem ana. Kaya-bay Apo, habiyen moyna kanlan tatao a makew hilayna ha babadiyo ta-omen hila po makahaliw nin pamangan la.”
16 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ahe hilayna katapulan a makew. Hikawoy mamyay nin pamangan la.”
17 Nakibat hila kanan Apo Jesus, “Yo! Limay tinapay boy luway malanghit bengat ye anti ihti.”
18 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Igawang yo kangko.”
19 Haanin, pinaikno na hilay tatao ha kailamonan. Pangayadi, kingwa nay limay tinapay boy luway malanghit. Tinumangal ya ha langit. Ket pinahalamatan naya kanan

Apo Dioh. Binih-ilbih-il na yay tinapay boy pinutoh-putoh
na yay malanghit. Ket in-ibyay na kanlan mānumbong na.
Ket impatped la met kanlan tatao.
20 Nangan hilan kaganaan boy nangabhoy. Pangayadi lan
nangan, hilay mānumbong na, tinipon lay tela lan tatao. Ket
nakapno hila po nin labinluwan belyag.
21 Hiyay bilang nin lalakin nangan, mangalimay libo,
powida hila po ye babayi boy aanak.

Hiyay Pangumodang nan Apo Jesus ha Babe Lanom
(Marcos 6:45-52; Juan 6:15-21)

22 Legan ampaulien na hilan Apo Jesus ye tatao, pinalugan
na hilaynay mānumbong na ha bangka. Ket pinauna na
hilaynan lumipay ha dagatdagatan.
23 Ket ha nakaalih hilaynay tatao, hinumaka yan bubukod
na ye Apo Jesus ha mapantay ta-omen ya makigwang. Ket
nadegleman ya ihtew.
24 Haanin, hiyay bangka a anluganan lan mānumbong
na, ket anti yayna ha bunak nin dagatdagatan a ampiha-
hanggiyap, ta angkadupag hilan angin boy mangakhaw a
dawyon.
25 Ha palbangon ana, kinumodang yay Apo Jesus ha babe
lanom palakew kanla.
26 Ha natamulaw la a main angkumodang ha babe lanom,
nalimowan hilan tubat. Ket kinumolih hila, a wanla, “Anito!”
27 Noba hinabi nan tampol Apo Jesus kanla, “Adi kawo
angkalimo, ta hiko yati! Pakatana kawon bengat!”
28 Haanin, nakibat yay Pedro, “Apo! No peteg a hika
yain, palakwen moko man awod ihen a kumodang ha babe
lanom!”
29 Nakibat yay Apo Jesus kanan Pedro, “Awo, makew ka
ihti.” Nilumumbah yay Pedro ha bangka. Ket kinumodang
yan peteg ha babe lanom palakew kana.
30 Noba ha natanam nan Pedro ye makhaw a angin,
nalimowan ya. Ket anlumdeg yayna. Kaya-bay impangha
nay, “Apo! Apo! Iligtah moko!”
31 Hiyay Apo Jesus, tampol na yan ginawang boy hinabi
na kana, “Koynan kakandi ye pamteg mo! Taket ta am-
pagluwaluwa ka?”
32 Haanin, ha nakalampat hilayna ha bangka, tinumgen
anay makhaw a angin.
33 Hilay mānumbong na a anti ha bangka, ha nakit laynan
tinumgen ye makhaw a dawyon boy angin, ket inggalang
laya, a wanla, “Apo, hikan peteg ye Anak nin Dioh!”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus kanlan Ampaghakit ha Genesaret
(Marcos 6:53-56)

34 Haanin, ha nakalipay hilayna ha dagatdagatan, nilu-
mateng hila ha Genesaret.
35 Hilay tatao ihtew, ha nabalayan la yay Apo Jesus, ket
tampol hilan nangitubol nin mangibalita kanlan tatao ha
palibot nin yatew a lugal. Ket hilay ampaghakit, inlakew la
hila kanan Apo Jesus.
36 Impakiiingalo la kana a no malyadi, agya makiwit
lan bengat ampaghakit ye laylay nin bado na. Ket hilay
kaganaan a nangiwit, nitaah hila.

15

Hiyay Kaugalian tungkol ha Pag-ibano
(Marcos 7:1-13)

1 Haanin, main nangaanon Papariseo boy mamaihtodo
nin Bibilin a ibat ha banwan Jerusalem ye nakew kanan Apo
Jesus. Ket tinepet laya,
2 “Taket ta ahe la anhumbongen nin mānumbong mo
ye kaugalian lan tutoa tawo tungkol ha pag-ibano bayo
mangan?”
3 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Ket hikawo met lagi, taket
ta anlabagen yoy Bibilin nan Apo Dioh ta-omen yon bengat
mahumbong ye naiknaan yon kaugalian lan tutoa yo?
4 Alimbawa, imbilin nan Apo Dioh, ‘Bihaen moy bapa mo
boy indo mo’ boy imbilin na po, ‘Ayaman a maghabin maloke
kanlan tutoa na, ket hukat a pateyen.’
5 Noba lumbo ya met ye an-iadal yo kanlan tatao, ta
anhabiyen yo a malyadi yon habiyen kanlan tutoa yo,
‘Hikawon tutoa ko, biyan katawo dayin pilak, noba ibyay ko
tana kanan Apo Dioh.’
6 Ulin yain, an-iadal yoyna met a ahe layna bihaen ye tutoa
la. Ha wanabay, andiyagen yon homain hilbi ye Bibilin nan
Apo Dioh uli ha panumbong yo ha kaugalian lan tutoa yo.
7 Hikawon ampagmamangedan! Petegbay ye impahulat
nan Apo Dioh kanan podopita Isaias hatew a tungkol kanyo,
8 ‘Hilatin tatao, anggalangen lako ha habi bengat,
noba mataang ya met ye puho la kangko.
9 Homain hilbi ye panggalang la kangko,
ta hiyay an-iadal la ket bibilin bengat nin tao.’ ”*

Hiyay Makapadinat ha tao
(Marcos 7:14-23)

* **15:9** Isaias 29:13.

10 Haanin, hiyay Apo Jesus, hinagyat na hilay tataon
humaley kana. Ket hinabi na, “Leng-en yoko boy ihipen yon
manged ye habiyen ko.
11 Aliwan hiyay an-ipahlep nin tao ha bebey na ye ampaka-
padinat kana, no aliwan hiyay habi a anlumwah ha bebey
na.”
12 Haanin, hilay mānumbong na, hinumaley hila kana.
Ket hinabi la, “Apo, ahe mo nayi tanda a nahakitan hilay
Papariseo ha hinabi mo?”
13 Noba nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hinyaman a tana-
man a ahe na intanem nin Bapa ko a anti ha langit, ket
maulot ya.
14 Paolayan yo hila, ta ba-mo hilan kapkap a ampangakay
nin kapadiho lan kapkap. Ha wanabay, padiho hilan
maampag ha lubot.”
15 Haanin, hinabi nan Pedro, “Apo, habiyen mo man
kammi no hinyay labay habiyen nin yain a pangilalayi mo.”
16 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Agya hikawo nayi, ahe
kawo ampakataloh?
17 Ahe yo nayi tanda a agya hinyaman a an-ipahlep ha
bebey, ket ampilaloh ya ha bitoka, ket mailwah ya met
ateed?
18 Noba hiyay habi a anlumwah ha bebey nin tao, ket ibat
ya ha puho. Ket yati ye ampakapadinat kana,
19 ta ibat ha puho na ye mangaloke a ihip. Ket yatin man-
galoke a ihip ye ampangitudon kana a mamatey, makilaki o
mamabayi, mandamog, manakaw, manago, boy mandama
nin kanayon.
20 Hilayati ye ampakadinat, noba hiyay mangan a ahe
mag-ibano, ket aliwa yain ye ampakapadinat ha tao.”

Hiyay Pamteg nin Babayin Aliwan Judio
(Marcos 7:24-30)

21 Haanin, hiyay Apo Jesus, inumalih ya nin yatew a lugal.
Ket nakew ya ha lulugal a mahaley ha banwan Tiro boy
Sidon.†
22 Main babayin Cananea a angkumonin ihtew ye nakew
nakiingalo kana, a wana, “Apo a Lahi nan Poon David,
ingalowan moko! Ta hiyay anak kon babayi, ket hinelpan
yan maloke a ihpidito boy angkaidapan yan tubat.”
23 Noba ahe naya pinakibatan Apo Jesus. Haanin, hinuma-
ley hilay mānumbong na. Ket hinabi la kana, “Apo, paalihen
mo yayna yain a babayi, ta pihuhumbong na kitawo boy
mahneg ya.”

† **15:21** *Tiro boy Sidon* ket babanwa lan aliwan Judio.

24 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan babayi, “Naitubol
ako ihti ulin bengat kanlan Israelita a ba-mon tutupa a
nangaipakat.”
25 Noba hiyay babayi, hinumaley yan nanalimukod kanan
Apo Jesus, a wana, “Apo, haglapan moko dayi!”
26 Noba hinabi nan Apo Jesus kana makauli ha kahabiyan,
“Aliwan huhto a kowen ye pamangan lan aanak haka ipakan
ha aaho.”
27 Hinabi na met babayi kanan Apo Jesus, “Awo, peteg
yain, Apo. Noba hilay aaho, angkanen la met ye mumom
angkaampag a ibat ha lamihaan nin amo la.”
28 Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “Koynan kayadet ye
pamteg mo! Mapalyadi ye an-awoken mo.” Ket kananyatew
met ateed, nitaah yay anak na.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin Malabong a Tatao

29 Haanin, hiyay Apo Jesus, inumalih ya nin yatew a
lugal. Ket nakew ya ha ambay dagatdagatan nin Galilea boy
hinumaka ya ha mapantay. Ket nikno ya ihtew.
30 Malabong hilay tataon nangilakew kana nin pipilay,
kakapkap, lulumpo, angang boy malabong po a ampaghakit.
Inhaley la hila ha aphayan nan Apo Jesus, ket pinaitaah na
hila met.
31 Ha nakit lan tatao a ampakahabi hilaynay angang, am-
pakakodang hilaynay pipilay boy lulumpo, boy ampakakit
hilaynay kakapkap, nagtaka hilan tubat. Kaya-bay inggalang
la yay Dioh lan Israelita.

Hiyay Pamakan nan Apo Jesus nin Apat a Libo katao
(Marcos 8:1-10)

32 Haanin, hiyay Apo Jesus, pinahaley na hilay mānumbong
na boy hinabi na kanla, “Angkalunoh akon tubat kanlan
hilatin tatao, ta tatloynan mangaamot a kalamo tawo hila,
ket haanin, homain hilaynan pamangan. Ahe ko hila
malyadin paulien a angkabitil, ta maka mawe hila ha dān.”
33 Hinabi lan mānumbong na kana, “Apo, way-ihtew kitawo
nayi mangwa nin pamangan ihti ha wangwang a mignap
kanlan hilatin kalabong a tatao?”
34 Tinepet na hilan Apo Jesus, “Anoy tinapay ye anti
kanyo?”
“Pito,” wanla, “boy main met nangaanon mangakandin
malanghit.”
35 Haanin, hiyay Apo Jesus, pinaikno na hilay tatao ha luta.
36 Ha nakaikno hilayna, kingwa nay pitoy tinapay boy
nangaanon malanghit haka naya pinahalamatan kanan Apo
Dioh. Pangayadi, binih-ilbih-il naya haka na in-ibyay kanlan
mānumbong na ta-omen la ipatped kanlan tatao.

37 Haanin, nangan hilan kaganaan boy nangabhoy. Pangayadi lan nangan, hilay mānumbong na, tinipon lay tela lan tatao. Ket nakapno hila po nin piton belyag.
38 Hiyay bilang nin lakin nangan, mangaapat a libo, powida hila po ye babayi boy aanak.
39 Ha napauli na hilaynan Apo Jesus ye tatao, nilumugan yayna met ha bangka boy nakew ya ha lugal a Magadan.

16

Hiyay Pangawok lan Papariseo boy Sasaduseo nin Kapagtakaan
(Marcos 8:11-13; Lucas 12:54-56)

1 Ha maghay mangaamot, main Papariseo boy Sasaduseo ye nakew kanan Apo Jesus ta-omen laya huboken. Ket nakikwa hilan kapagtakaan kana bilang pagkakitan a hiyabay ye intubol nan Apo Dioh.
2 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “No ampitanghob yayna ye mangaamot boy makit yo a matibya ye luwang, anhabiyen yon ‘Manged ye panaon mabekah.’
3 Boy no mahanib ket makit yon matibya boy maowep ye lowang, anhabiyen yon ‘Mangudan ya haanin.’ Tanda yon italohan ye angkakit yo ha lowang. Noba ahe yo met tanda a italohan ye pagkakitan a andiyagen nan Apo Dioh makauli kangko kananyatin panaon?
4 Hikawon tatao kananyatin panaon, tubat ye kalok-an yo boy ahe na kawo mapatayaan Apo Dioh. Ampakikwa kawon kapagtakaan bilang pagkakitan a hiko ye intubol nan Apo Dioh. Noba homain akon ipakit kanyo, no aliwan hiyay kapagtakaan a omen ha nalyadi kanan podopitan Jonas hatew.” Pangayadi nan hinabi yatew, nilakwanan na hilayna.

Hiyay Babala nan Apo Jesus tungkol ha aadal lan Papariseo boy Sasaduseo
(Marcos 8:14-21)

5 Ha nakalipay hilayna ha dagatdagatan, natandaan lan mānumbong a naliwaan lay nagbawon nin tinapay.
6 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Mag-alla kawo ha pamalbag lan Papariseo boy Sasaduseo.”
7 Pamakange lan mānumbong na, hinabi la ha magha boy magha, “Hinabi na yatew, ta naliwaan tawon nagbawon nin tinapay.”
8 Noba tanda nan Apo Jesus ye ampaytongtongan la. Kayabay tinepet na hila, “Taket ta ampaytongtongan yoy ahe yo pagbawon nin tinapay? Kakandi ye pamteg yo!

9 Ahe kawo po nayi ampakataloh? Naliwaan yoyna nayi
ye pamih-ilbih-il ko nin limay tinapay a impakan ha limay
libo katao, ket nangabhoy hila? Anoy belyag ye natipon yon
tela lan tatao?
10 Wanabay met ateed ha pitoy tinapay a impakan ha apat
a libo katao. Anoy belyag ye natipon yon tela lan tatao?
11 Taket ta ahe yo po angkatalohan a aliwan tinapay
ye labay kon habiyen ha hinabi ko a mag-alla kawo ha
pamalbag lan Papariseo boy Sasaduseo?"
12 Ket kananyatew la po bengat natalohan a aliwa man-
aytin pamalbag ha tinapay ye labay nan habiyen Apo Jesus
a pag-allaan la, no aliwan hiyay aadal lan Papariseo boy
Sasaduseo.

Hiyay Pangipatanda nan Pedro nin tungkol kanan Apo Jesus
(Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21)

13 Ha niabot hilaynan Apo Jesus boy mānumbong na ha ha-
ley nin banwan Cesarea Filipos, tinepet na hilay mānumbong
na, "Ha ihip lan tatao, aya ko kano a ibat ha langit a in-Anak
nin Tao?"
14 Nakibat hila, "Anhabiyen lan kanayon a hika ye Juan a
Māmawtihmo. Hilay kanayon met, anhabiyen la a hika ye
podopitan Elias. Ket hilay kanayon po, anhabiyen la met a
hika ye podopitan Jeremias o magha ka kanlan popodopita."
15 Tinepet na hilay mānumbong na, "Hikawo nayi, aya ko?"
16 Nakibat yay Simon Pedro, "Hika ye Cristo a Anak nan
Apo Dioh a angkabi-ay."
17 Hinabi nan Apo Jesus kanan Simon, "Minged ka, Simon
a anak nan Jonas! Ta aliwan tao ye nangipatanda kammo
yati, no aliwan hiyay Bapa kon Dioh ha langit.
18 Ket haanin, hika ye Pedro* boy kananyatin dapah,†
ipaideng koy pangkat lan māmteg ko a ahe mahambot, agya
po man kapalyadiyan nin kamateyan.
19 Ibyay ko kammo ye kapalyadiyan ha panakopan ha
langit a omen ha tulbek a malyadin panleneb boy panlukat.
Hinyaman a ibawal mo ihti ha babe-luta, ket ibawal na met
Apo Dioh ha langit. Boy hinyaman a ipaluboh mo ihti ha
babe-luta, ket ipaluboh na met Apo Dioh ha langit."

---

* **16:18** *Pedro:* hiyay labay habiyen ket dapah. † **16:18** Hilay mangadunong tungkol ha Biblia, main hilan tatlon katalohan ha labay habiyen nin dapah kananyatin bersikulo. Hiyay una, hiyay dapah ye Pedro o pamapteg nan Pedro tungkol kanan Apo Jesus (Mateo 16:16). Hiyay ikalwa, hiyay dapah ye kaganaan a mānumbong nan Apo Jesus (Efeso 2:20; Impakit 21:14). Hiyay ikatlo, hiyay dapah ye Apo Jesus o pangiadal na (1 Corinto 3:11, 10:4; 1 Pedro 2:6-8).

20 Pangayadi, mahehpet na hilan binilinan Apo Jesus ye
mānumbong na, “Adi yo anhabiyen ha agya ayaman a hiko
ye Cristo a impangako nan Apo Dioh.”

Hiyay Unan Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na
(Marcos 8:31-9:1; Lucas 9:22-27)

21 Paibat kananyatew, impatanda naynan Apo Jesus kan-
lan mānumbong na, “Katapulan akon makew ha banwan
Jerusalem. Ket ihtew akon magdiha nin tubat a pamaidap
lan tutoan Jujudio a mānungkolan, mānguna a papadi boy
mamaihtodo nin Bibilin. Ipapatey lako, noba mabi-ay akon
uman ha ikatlon mangaamot.”

22 Pamakange nan Pedro yatew, intaang na yan makandi
ye Apo Jesus haka na yan pinaghabiyan, “Ahe na dayin
ipaluboh Apo Dioh yatew! Ahe malyadi yain kammo, Apo.”

23 Haanin, hiyay Apo Jesus, inadap na yay Pedro. Ket hin-
abi na kana, “Pakataang ka kangko, Satanas. Ta anhaaden
moy panumbong ko ha kalabayan nin Dioh. Hiyay an-ihipen
mo, aliwan kalabayan nin Dioh, no aliwan ihip bengat nin
tao.”

24 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na,
“Ayaman a malabay manumbong kangko, ket katapulan a
liwaan nay hadili nan kalabayan boy maghadya yan matey
ha panumbong na kangko a ba-mo yan ampamatay nin
kodoh.
25 Ta ayaman a ampangihilib nin bi-ay na, maanam na.
Noba ayaman a matey uli kangko, ket mabyayan yan bi-ay a
homain anggaan.
26 Agya mapagkonin nin maghay tao ye kaganaan a
babandi ihti ha babe-luta, no mipalakew ya met ha ka-
paduhaan a homain anggaan ye kalelwa na, main ya nayi
pakinabang kana ye babandi na? Main nayi malyadin
pamayad ye tao ta-omen ya mabyayan nin bi-ay a homain
anggaan?
27 Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao ket mag-
udong a main kapalyadiyan nan Bapa kon Dioh, lamo ko
hilay aanghil na. Ket kananyatew a mangaamot, ibyay ko
ye kaeteban nin didiyag nin balang magha.
28 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Main nan-
gaano kanyo ihti ye ahe po matey anggan makit la ye
panlumateng kon ibat ha langit a in-Anak nin Tao bilang
Poon.”

17

Hiyay Pagkauman nin Kadih nan Apo Jesus
(Marcos 9:12-13; Lucas 9:28-36)

1 Pangalabah nin anem a mangaamot, hiyay Apo Jesus,
inlamo na yay Pedro boy hilay mikatongno a Santiago boy
Juan ha matagay a mapantay a hilahilan bengat.
2 Ket legan anti hila ihtew, nakit la a nauman ye kadih nan
Apo Jesus. Hinumnag ye lupa na a omen ha mangaamot boy
hiyay bado na, ampakapulag a ba-mon henag.
3 Kapipikhaan, nakit la yay Moises boy Elias a ampakitong-
tong kanan Apo Jesus.
4 Haanin, hinabi nan Pedro kanan Apo Jesus, "Apo,
manged, ta anti kitawo ihti. No labay mo, manyag akon
tatlon hongab ihti. Hiyay maghan hongab, kammo. Hiyay
ikalwa, kanan Moises. Boy hiyay ikatlo, kanan Elias."
5 Legan ampaghabi ya po ye Pedro, inameyan hilan
ampakapulag a owep boy main hilan nange a bihnga ha
owep a ampaghabin wanae, "Yabayti ye ampakaadoen kon
Anak a luboh kon angkaaliketan. Leng-en yoy habiyen na!"
6 Ha nange lan mānumbong na ye bihnga, nalimowan hilan
tubat. Ket nilumukob hila ha luta.
7 Noba hinumaley yay Apo Jesus kanla. Ket dinapikpik na
hila, a wana, "Mideng kawo! Adi kawo angkalimo."
8 Ha namilew hilayna, homain hilaynan nakit a kanayon,
no aliwan hiyay Apo Jesus anan bengat.
9 Ha anlumohan hilayna ha mapantay, binilinan na hilan
Apo Jesus, a wana, "Adi yo anhabiyen ha agya ayaman ye
nakit yo anggan hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket
mabi-ay uman."
10 Haanin, hilay mānumbong na, tinepet la yay Apo Jesus,
"Taket ta anhabiyen lan mamaihtodo nin Bibilin a hiyay
Elias a podopita hatew, ket katapulan a muna yan lumateng
kanan Cristo?"
11 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Peteg yain. Katapulan
a muna ya po lumateng ye Elias ta-omen na italadan ye
kaganaan.
12 Noba leng-en yoy habiyen ko. Nilumateng yaynay Elias,
noba ahe la yan nabalayan nin tatao. Ket dinyag lay labay
lan diyagen kana. Wanabay met ateed ye malyadi kangkon
ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ta paidapan lako met lano."
13 Ket natalohan lan mānumbong na a hiyay Juan a
Māmawtihmo ye andektan na.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin Anak a Lakin Hinelpan nin Maloke a Ihpidito
(Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43)

14 Ha nag-udong hilaynan Apo Jesus ihtew kanlan tatao,
main maghay lakin hinumaley a nanalimukod ha adapan
na, a wana,
15 “Apo, ingalowan mo yay anak kon laki, ta ampamaktong
ya. Ket angkaidapan yan tubat. Maheheg yan ampihapog ha
apoy boy angkapuang ha lanom.
16 Inlakew ko yayna kanlan mānumbong mo, noba ahe la
yan napaitaah.”
17 Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “Hikawon tatao haanin a
panaon, homain kawon pamteg kanan Apo Dioh boy matiko
ye ihip yo. Anggan makano katawo po lagin pag-anohan?
Ilakew yoya ihti ye anak.”
18 Haanin, hiyay Apo Jesus, pinaghabiyan na yay maloke a
ihpidito. Ket kananyatew met ateed, inalihan na yan maloke
a ihpidito ye anak. Ket nitaah yayna.
19 Ha hilahilaynan bengat, hinumaley hilay mānumbong
na kana. Ket tinepet laya, “Taket ta ahe miya napaalih ye
maloke a ihpidito kanan anak?”
20 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Ulita kulang ye pamteg
yo! Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. No main
kawon pamteg, agya bengat omen ha lahi muhtaha kakandi,
malyadi yon habiyen kananyatin mapantay, ‘Makew ka
ihtew’, ket makew ya. Homain babagay a ahe yo madyag.
21 [Noba yatin kalahin maloke a ihpidito, mapaalih yo yan
bengat makauli ha pamakigwang boy pagpaltan mangan.”]

Hiyay Ikalwan Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na
(Marcos 9:30-32; Lucas 9:43-45)

22 Haanin, ha ampaytipon hilay mānumbong na boy Apo
Jesus ha Galilea, hinabi na kanla, “Hiko a ibat ha langit a in-
Anak nin Tao, ket maigawang lano kanlan mānungkolan.
23 Pateyen lako, noba ha ikatlon mangaamot, mabi-ay
akon uman.” Haanin, uli ha hinabi na, nilumele hilan tubat
ye mānumbong na.

Hiyay Pamayad nin Bowih ha Timplo

24 Ha niabot yaynay Apo Jesus boy hilay mānumbong na
ha banwan Capernaum, hilay māningil nin bowih ha Timplo,
ket nakew hilan nanepet kanan Pedro, “Hiyay maihtodo yo,
ampamayad ya nayi nin bowih ha Timplo?”
25 Nakibat yay Pedro, “Awo, ampamayad ya.”
Haanin, ha nag-udong yaynay Pedro ha baey a am-
pagdagohan la, tinepet na yan Apo Jesus, “Pedro, ha ihip
mo, aya hilay ampamayad nin bowih kanlan popoon? Hilay
aanak la o hilay dadayohan?”
26 Nakibat yay Pedro, “Hilay dadayohan, Apo.”

Ket hinabi nan Apo Jesus kana, “No wanabay awod, aliwan
aanak lan poon ye mamayad nin bowih.
27 Noba agya wanabay man, kokaynan mamaniwit ha
dagatdagatan. Ket hiyay una mon makwan malanghit,
bengaen moy bebey na. Ket main kan makit a palata a
mignap a bowih tan luwa. Kowen moya, ket ibayad mo
kanlan māningil nin bowih ha Timplo ta-omen la kitawo ahe
pag-inakitan.”

18

Hiyay Pinakamatagay
(Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48)

1 Kananyatew a odah, hinumaley hilay mānumbong nan
Apo Jesus kana. Ket tinepet laya, “Apo, ayay pinakamatagay
kanlan anhakopen nan Apo Dioh?”
2 Haanin, hiyay Apo Jesus, nanagyat yan maghay anak.
Ket pinaideng naya ha adapan lan mānumbong na haka na
hinabi,
3 “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. No ahe yo
umanen ye pangugali yo a omen ha pangugali nin makandin
anak a mapagmakaaypa, ahe kawo maibilang kanlan an-
hakopen nan Apo Dioh.
4 Kaya-bay ayaman a ampagmakaaypa nin omen kananya-
atin anak, ket hiya ye pinakamatagay kanlan anhakopen
nan Apo Dioh.
5 Ket ayaman a ampananggap nin omen kananyatin anak
uli ha panumbong na kangko, ket hikoynay antanggapen
na.”

Hiyay Panyag nin Pagkahalananan
(Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2)

6 “Noba ayaman a manyag nin pagkahalananan lan hilatin
aanak a ampamteg kangko, ket mamanged po a bitinan yan
mayadet a gilingan a dapah ye leey na haka ya iampag ha
bunak nin dagat.”
7 “Kakaingalo hilay tatao ihti ha babe-luta, ta malabong
a tukho ye pagkahalananan la. Katapulan a lumateng
hilayatin pagkahalananan, noba kakaingalo ye malyadi ha
taon ampanyag nin pagkahalananan nin kapadiho nan tao.”
8 “No hiyay maghay gamet mo o bitih mo ye pagkaha-
lananan mo, putohen mo tanan itapon. Mamanged po a
mamaghay gamet mo o bitih mo, noba mabyayan kan bi-
ay a homain anggaan dinan ha luway gamet mo o bitih mo,
noba mipalakew ka met ha apoy a ahe angkalep.
9 No hiyay maghay mata mo ye hangkan nin pagkaha-
lananan mo, luowen moyna ingat haka itapon. Mamanged

po a mamaghay mata mo, noba mabyayan kan bi-ay a
homain anggaan dinan ha luway mata mo, noba maihapog
ka met ha impilno."

Pangilalayi tungkol ha Tupa a Nipakat
(Lucas 15:3-7)

10 "Pakahigudowen yon adi yo anyamo-yamoen ye agya
magha man kanlan hilain a aanak. Pakaleng-en yon manged
yatin habiyen ko. Hilay aanghil a ampagbantay kanla, ket
anti hilan anti ha adapan nan Bapa kon Dioh ha langit.
11 [Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, nakew
ako ihti ha babe-luta ta-omen ko hila tapulen boy iligtah ye
tataon nipakat."]
12 "Ha ihip yo, hinyay diyagen nin taon main magatoh a
tupa, no mipakat yay magha? Yo! Ket katapulan pa a lak-
wanan na hilay hiyamapo boy hiyam ha nagmamapantay,
ta tapulen na yay maghay tupa a nipakat?
13 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. No makitan
na yay nipakat a tupa, ket maaaliket ya po ha magha dinan
kanlan hiyamapo boy hiyam a ahe nipakat.
14 Wanabay met ateed ye tanam nan Bapa yon Dioh ha
langit, ta ahe na labay a mipakat ye agya magha kanlan
hilain a aanak."

Hinyay Katapulan a Diyagen ha Katongnon Nagkahalanan

15 "No magkahalanan ya kammo ye katongno mo kanan
Apo, lakwen mo yan bubukod na, ta ipalinaw mo kana ye
dinyag na a kahalanan. No leng-en naka, maiudong ye alan
yon paymamagha bilang mikatongno ha pamteg.
16 Noba no ahe naka leng-en, managyat kan magha o luwa
a katongno mo ha pamteg ta-omen 'paptegan nin luwa o
tatloy tihtigo ye kaganaan a paytongtongan yo.'*
17 Ket no adi yan teed manlenge, ipatanda mo yayna
ha pangkat lan māmteg nan Apo Jesus. No ahe ya po
ateed manlenge kanlan kakatongno ha pamteg, ibilang mo
yaynan ahe ampamteg kanan Apo Dioh o maghan makuhit
a māningil nin bowih."

Hiyay Maipaluboh boy hiyay Maibawal

18 "Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hinyaman a
ibawal yo ihti ha babe-luta, ket ibawal na met nin Apo Dioh
ha langit. Boy hinyaman a ipaluboh yo ihti ha babe-luta, ket
ipaluboh na met ha langit."
19 "Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko a no ma-
paykahundoan nin luwa kanyo ye hinyaman a ipakigwang

* **18:16** Deuteronomio 19:15.

yon awoken, ket ibyay na kanyon Bapa kon Dioh a anti ha
langit.
20 Ta no main luwa o tatlo kataon ampaytipon uli kangko,
ket anti ko met kanla.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Ipoh a Ahe Mamatawad

21 Haanin, hinumaley yay Pedro kanan Apo Jesus. Ket
tinepet naya, “Apo, mikano koya nayi patawaden ye ka-
tongno kon maheheg a ampagkahalanan kangko? Mikapito
nayi a ukdo?”
22 Nakibat yay Apo Jesus kanan Pedro, “Aliwan bengat
mikapito, no aliwan pitompo boy piton ukdo.
23 Ta hiyay panakop nan Apo Dioh, ket mailalayi ya ha
panakop nin maghay poon a namadakit kanlan iipoh na, ta
hingilen na hilayna ha uutang la.
24 Ha ikana nayna ye maningil, in-adap la yayna kana ye
maghay ipoh a nakautang nin milyon-milyon kana.
25 Ulita ahe ya makabayad, hinabi nan poon, ‘Ilako yo
hilan mitapamilya boy hiyay kabandiyan na ta-omen ya
makabayad nin inutang na.’ ”
26 “Haanin, hiyay ipoh, nanalimukod yan nakiiingalo
kanan poon, ‘Apo, pangiingalo mo. Biyan moko po dayin
makandin panaon ta-omen ako makabayad ha kaganaan a
utang ko.’
27 Haanin, hiyay poon, ket kinalunohan naya. Kaya-bay
ahe na yayna pinabayadan ye utang na. Ket pinauli na
yayna.”
28 “Noba ha ampuli yaynay ipoh, nahagana na yay maghay
ipoh a nakautang kana nin makandin alaga. Ket hiyay
dinyag na kana, dinakep na yan binikke. Ket hinabi na,
‘Bayadan moynay utang mo kangko!’ ”
29 “Haanin, nanalimukod yan nakiiingalo kana ye ka-
padiho nan ipoh a nakautang kana, ‘Pangiingalo mo. Biyan
moko po dayin makandin panaon ta-omen ako makabayad
ha kaganaan a utang ko kammo.’
30 Noba ahe naya kinalunohan, no aliwan impapidiho
naya anggan mabayadan nay utang na.”
31 “Haanin, hilay kanayon a iipoh a nakakit ha nalyadi,
nalele hila. Kaya-bay nakew hila kanan poon. Ket hinabi
lay kaganaan a nalyadi.”
32 “Haanin, hiyay poon, impadakit na yain a ipoh. Ket
hinabi na, ‘Maloke kan tubat a ipoh! Ahe koynabay pin-
abayadan ye utang mo ulita nakiiingalo ka kangko.
33 Taket ta ahe moya met iningalowan ye kapadiho mon
ipoh a omen ha pangingalo ko kammo?’

34 Uli ha tubat a poot nan poon, ket impapidiho naya angga
ha mabayadan nay kaganaan a utang na."
35 Haanin, hinabi nan Apo Jesus, "No ahe yo yan luboh
patawaden ye kapadiho yo, wanabay met ateed ye diyagen
na kanyon Bapa kon Dioh a anti ha langit."

19

Hiyay Adal tungkol ha Payngihyay nin Miahawa
(Marcos 10:1-12)

1 Pangayadi nan in-adal Apo Jesus yatew a babagay,
inumalih ya ha plobinhiyan Galilea. Ket nakew ya ha
plobinhiyan Judea ha lipay nin kabatowan Jordan.
2 Malabong hilay tataon hinumumbong kana. Ket
pinaitaah na hilay ampaghakit.
3 Haanin, nilumateng hilay nangaanon Papariseo. Ket
hinumaley hila kanan Apo Jesus, ta huboken laya. Kaya-bay
tinepet laya, "An-ipaluboh nayi nin Bibilin a ihyay nin laki
ye ahawa na ha agya hinyaman a hangkan?"
4 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Ahe yo po nayi nabaha ye
anti ha naihulat a Habi nin Dioh a ha pamalhowa nan babe-
luta, ket pinalhowa na ye laki boy babayi.*
5 Boy naihulat met, 'Kaya-bay lakwanan nan laki ye bapa
boy indo na ta-omen hilayna mapaylamo a miahawa. Ket
mag-ilyadi hilaynan mamaghan laman.'†
6 Ha wanabay, aliwa hilaynan luwa, no aliwan mamagha.
Kaya-bay hiyay pinaylamo nan Apo Dioh, ket aliwan hukat
payngihyayen nin tao."
7 Haanin, nanepet hilayna man ye Papariseo kanan Apo
Jesus, a wanla, "No wanabay awod, taket ta hinabi nan
Moises hatew a malyadi na yan ihyay nin laki ye ahawa na,
no biyan na yan kahulatan nin payngihyay?"‡
8 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Uli ha kabyangan nin ō
yo, impaluboh nan Moises a ihyay nan laki ye ahawa na.
Noba ha pinalhowa nan Apo Dioh ye laki boy babayi, aliwan
wanabay ye labay nan malyadi.
9 Kaya-bay pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Aya-
man a lakin mangihyay nin ahawa na, ket mangahawa yan
lumbo, magkahalanan yan pamabayi, powidan bengat no
nakilaki ye ahawa na. [Ket ayaman a mangahawa met
kanan babayin in-ihyay na, magkahalanan yayna met nin
pamabayi."]

---

* **19:4** Genesis 1:27. † **19:5** Genesis 2:24. ‡ **19:7** Deuteronomio 24:1.

10 Haanin, hinabi lan mānumbong nan Apo Jesus, “Ah, no
wanabay ye tungkol ha main ahawa, mamanged po a ahe
ana mangahawa.”
11 Nakibat yay Apo Jesus, “Aliwan kaganaan a tatao ket
mababa lan tanggapen yain, no aliwan hilay tataon bengat
a intaladan nin Dioh a ahe mangahawa.
12 Main nakahinadi a hahangkan no taket ta ahe hila
nangahawa ye nangaanon tatao. Hilay kanayon, in-anak
hilaynan kulang ye hangkap la. Hilay kanayon met, tinatala
lay nagpakapon. Hilay kanayon po, ahe nakiahawa uli ha
paghilbi la ha panakop nan Apo Dioh. Hilay makababa a
manyag nin yati, diyagen la awod.”

Hiyay Pangipakigwang nan Apo Jesus kanlan Aanak
(Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17)

13 Ha maghay mangaamot, main ano kataon nangilakew
nin mangakandin aanak la kanan Apo Jesus ta-omen la awo-
ken kana a ipalonto na ye gamet na kanla boy ipakigwang.
Noba pinaghabiyan la hilan mānumbong na.
14 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na,
“Paolayan yo hilay mangakandin aanak a humaley kangko.
Adi yo hila anhaaden, ta hilay tataon main pangugali a omen
kanlan hilatin aanak ye maibilang kanlan anhakopen nan
Apo Dioh.”
15 Pangayadi nan impalonto ye gamet na ha ō nin balang
magha kanla boy in-inged, ket inumalih yayna.

Hiyay Lakin Mabatnang
(Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30)

16 Ha maghay mangaamot, main maghay lakin nakew
nanepet kanan Apo Jesus nin wanae, “Maihtodo, hinyay
manged a diyagen ko ta-omen ako mabyayan nin bi-ay a
homain anggaan?”
17 Nakibat yay Apo Jesus, “Taket ta antepeten moko no
hinyay manged? Mamaghan bengat ye manged, homain
kanayon, no aliwan hiyay Apo Dioh. No labay mo ye
mabyayan nin bi-ay a homain anggaan, humbongen moy
Bibilin.”
18 Nanepet yayna man ye laki, “Hinya kanlan hilain a
bibilin ye humbongen ko?”
Nakibat yay Apo Jesus, “Adi ka mamatey nin tao, adi ka
mamabayi o makilaki, adi ka manakaw, adi ka manihtigoh
nin katagowan,
19 bihaen moy bapa boy indo mo,§ boy adoen moy ka-
padiho mo a omen ha pangado mo nin hadili mo.”*

§ **19:19** Exodo 20:12-16; Deuteronomio 5:16. * **19:19** Levitico 19:18.

20 Hinabi nan laki, “Kaganaan hilain a bibilin, ket anhum-
bongen koyna. Hinya po nayi ye hukat kon diyagen?”
21 Nakibat yay Apo Jesus, “No labay moy mag-ilyadin
genap, muli ka, ta ilako moy babandi mo. Ket hiyay ma-
paglakoan mo, ibyay mo kanlan mangaidap. Ha wanabay,
magkamain kan kabatnangan ha langit. Pangayadi, mag-
udong ka ihti, ket manumbong kayna kangko.”
22 Pamakange nan laki ye hinabi nan Apo Jesus, malele
yan inumalih, ta mabatnang yan tubat.
23 Hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Pakaleng-
en yon manged ye habiyen ko. Koynan kaidap a maibilang
ye mabatnang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.
24 Matataloh ya po a humlep ye maghay kamelyo ha lubot
nin kadayem dinan ha maibilang ye taon mabatnang kanlan
anhakopen nan Apo Dioh.”
25 Pamakange lan mānumbong nan Apo Jesus ye hinabi
na, nagtaka hilan tubat. Kaya-bay nanepet hila kana, “No
wanabay awod Apo, aya hilaynay miligtah?”
26 Ket binilew na hilan Apo Jesus boy hinabi na, “Ahe na
mapalyadi nin tao, noba mapalyadi nan kaganaan nin Apo
Dioh.”
27 Haanin, hiyay Pedro, hinabi na met, “Hikayi nayi, Apo?
Ket nilakwanan mi ye kaganaan ta-omen kayi manumbong
kammo. Hinya met awod ye pakinabang mi lano?”
28 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged
ye habiyen ko! Lano ha bayowen nan Apo Dioh ye kaganaan
a babagay, hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket mikno
akoyna ha madangal a pamiknoan nin poon. Ket hikawon
mānumbong ko, mikno kawo met lano ha labinluwan pami-
knoan a mamoon kanlan labinluwan lalahi nin Israel.
29 Ket ayaman a nanlakwan nin baey na, kakatongno na,
tutoa na, aanak na, o luta na uli ha panumbong na kangko,
ket malalabong po ye matanggap na dinan ha nilakwanan
na boy mabyayan ya po nin bi-ay a homain anggaan.
30 Malabong a angkauna haanin ye mipahuyot lano boy
malabong met a angkahuyot haanin ye miuna lano.”

20

Hilay Māg-obda ha Pananeman nin Ubah

1 Hinabi na po Apo Jesus kanla, “Hiyay diyagen nan Apo
Dioh ha panakopan na, mailalayi ya ha dinyag nin maghay
taon main pananeman nin ubah. Ha mahanibhanib po,
nakew yan nanapul nin upaan nan mag-obda ha pananeman na.

2 Ket ha nakatapul yayna, nakikahundo ya kanla a upaan
na hilan alaga nin upa ha maghay mangaamot. Pangayadi,
intubol na hilaynan mag-obda ha pananeman na nin ubah.
3 Ha magaynan ikahiyam nin mahanib, nakew ya ha haley
nin palingki. Ket nakakit yan anoy lakin ampideng, ta
homain hilan obda."
4 "Hinabi na kanla, 'Makew kawon mag-obda ha pananeman kon ubah. Ket upaan katawon huhton upa.' 'Awo',
wanla. Kaya-bay nakew hilaynan mag-obda.
5 Ha magaynan miugtoy mangaamot, nakew yayna man
ha haley nin palingki. Ha nakakit yan nangaanon katao
ihtew, ket pinaobda na hila met. Wanabay met ateed ye
dinyag na ha ikatloyna nin mahilem."
6 "Ha magaynan ikalima nin mahilem, nakew yayna man.
Ket nakakit yayna man nin ano kataon homain obda. Inidlaw na hila, 'Taket ta ampikahilem kawoynan bengat ihti
a homain andiyagen?' "
7 "Nakibat hila kana, 'Homain kaya-bay ampamaobda
kammi.' "
"Hinabi na kanla, 'Kokawoynan mag-obda ha pananeman
kon ubah.' "
8 "Ha andumeglem ana, hinabi nan nagkonin nin pananeman kanan ampabaalaen na, 'Hagyaten mo hilaynay māg-obda, ta ibyay moynay upa la. Ket hiyay unaen mon biyan,
hilay nahuyot a nag-obda.'
9 Haanin, nilumateng hilay pinaobda na ha odah nin
ikalima nin mahilem. Ket inupaan na hilan upa nin maghay
mangaamot."
10 "Ha nilumateng hilaynay nauna nan pinaobda, nabaan
la a malalabong ye upa la dinan kanlan nahuyot a pinaobda
na. Noba ahe, ta padiho met ateed ye in-upa na kanla.
11 Pamakatanggap lay upa la, nagdiklamo hila kanan
nagkonin nin pananeman ubah,
12 a wanla, 'Hi! Hilay nahuyot kammi a pinaobda mo,
maghay odah bengat ye pag-obda la. Noba hikayi, nikahilem
kayin nag-obda boy nangikpe nin amot. Taket ta padihoy
upa mi?' "
13 "Hiyay nagkonin nin pananeman ubah, nakibat ya
kanan magha kanla, 'Gayyem, ahe kata kinuhit. Aliwa
nayi a napaykahundoan ta a biyan katan upa nin maghay
mangaamot?
14 Kaya-bay kowen moynay upa mo. Ket muli kayna.
Kalabayan ko a ipadiho kanyo ye upa lan nag-obda a
nahuyot kanyo.

15 Taket, homain ako nayi katulidan a manyag nin labay
ko ha pilak ko o angkaibeg kan bengat kanla ha dinyag kon
manged?' "
16 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus, "Wanabay met lano ye
malyadi ha huyot a mangaamot. Hilay angkahuyot haanin,
ket miuna hila lano. Ket hilay angkauna haanin, mipahuyot
hila lano."

Hiyay Ikatlon Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na
(Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34)

17 Legan angkumodang yay Apo Jesus palakew ha banwan
Jerusalem, in-ilbo na hilay labinluway mānumbong na kan-
lan tatao. Ket hinabi na kanla,
18 "Leng-en yo yatin habiyen ko. Makew kitawo haanin
ha Jerusalem. Ket hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao,
maigawang kanlan mānguna a papadi boy mamaihtodo nin
Bibilin. Uhgaan la kon matey.
19 Pangayadi, igawang lako kanlan aliwan Judio. Umih-
umihen lako, hibladen boy ipako ha kodoh. Noba ha ikatlon
mangaamot, mabi-ay akon uman."

Hiyay Awok nan Indo nan Santiago boy Juan
(Marcos 10:35-45)

20 Hiyay ahawa nan Zebedeo, hinumaley ya kanan Apo
Jesus, lamo na hilay luway aanak na a laki. Ket nanalimukod
ya ha adapan na boy hinabi na, "Apo, main ako dayin labay
awoken kammo."
21 Tinepet na yan Apo Jesus, "Hinyay labay mo?"
Nakibat ya, "No malyadi dayi, Apo, lano ha mamoon
kayna, paiknoen mo hilatin luwan aanak ko ha talig mo.
Hiyay magha, ha dapit wanan mo. Boy hiyay magha met,
ha dapit odi mo."
22 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, "Ahe yo tanda ye an-
awoken yo. Mababa yo nayi a ikpe ye pamaidap a dihaen
ko?"
Nakibat hila, "Awo Apo, mababa mi!"
23 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Peteg a madihaan yo met
ye pamaidap a dihaen ko. Noba aliwan hikoy mamili no ayay
mikno ha dapit wanan o odi ko, ta yabay-in a iknoan, ket
kanlan tataon nangitaladanan nan Bapa ko."
24 Ha natandaan lan mapo a mānumbong na ye an-awoken
lan mikatongno, napoot hila kanla.
25 Kaya-bay hinagyat na hilan kaganaan Apo Jesus a
humaley kana. Ket hinabi na kanla, "Tanda yoynabay met
a hilay aliwan Judion mānungkolan, an-ipilit lay labay la

kanlan tataon angkahakopan la. Ket agya hinyaman a labay
la, ket angkahumbong.
26 Noba kanyo, aliwan wanabay. No aliwan, ayaman
kanyo ye malabay a mag-ilyadin matagay, katapulan a mag-
ilyadi yan māghilbi yo.
27 Boy ayaman kanyo ye malabay mag-ilyadin mānguna,
katapulan a mag-ilyadi yan ipoh yo.
28 Tuwaden yoko, ta agya hiko a ibat ha langit a in-Anak
nin Tao, ket nakew ako ihti ha babe-luta ta-omen maghilbi
boy ibyay koy bi-ay ko a pambeh ha malabong a tatao. Ahe
ako nakew ihti ta-omen paghilbiyan nin tatao."

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin Luwan Kapkap
(Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43)

29 Ha umalih hilaynan Apo Jesus ha banwan Jerico, hinum-
bong hilan malabong a tatao.
30 Haanin, main luway lakin kapkap a ampikno ha gilid
dān. Ha nange lan anhumapid yaynay Apo Jesus, nangha
hila, "Apo, Lahi nan Poon David, ingalowan mo kayi!"
31 Noba hilay tatao, pinaghabiyan la hilay kapkap, "Pakal-
em kawo!"
Noba inlalo layna ingat impangha, "Apo, Lahi nan Poon
David, ingalowan mo kayi!"
32 Pamakange nan Apo Jesus nin pangha la, tinumgen ya
haka na hila pinahaley. Ket tinepet na hila, "Hinyay labay yo
a diyagen ko kanyo?"
33 Nakibat hila, "Apo, labay mi ye makakit."
34 Nalunoh yay Apo Jesus kanla. Kaya-bay kinimpaan nay
mamata la. Tampol hilaynan ampakakit boy nanumbong
hilayna kana.

21

Hiyay Mahayaghag a Panumlep nan Apo Jesus ha banwan Jerusalem
(Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

1 Haanin, ha maga hilaynan miabot ye Apo Jesus ha
banwan Jerusalem, tinumgen hila ha mahaley nin Betfage
ha Mapantay nin Oolibo. Ket pinauna na hilay luway
mānumbong na,
2 a wana, "Makew kawo ha dongla a badiyo. Ket pamiabot
yo ihtew, main kawon makit a mitaindo a ahnon nakah-el.
Loaten yoya boy tengtengen yo hila kangko.
3 No main manepet kanyo, 'Uy! Taket ta anloaten yo
yay ahno?' habiyen yo kana, 'Matapul na yan Apo.' Ket
palubohan na kawo."

4 Nalyadi yati ta-omen matupad ye hinabi nin podopita nin
Dioh hatew,
5 “Habiyen yo kanlan tataon angkumonin ha banwan Zion,*
‘Bilewen yo! Anlumateng yaynay Poon yo.
Mapagmakaaypa ya, ta oybon ahno bengat ye anhakayan
na.’ ”†
6 Haanin, hilay luway mānumbong nan Apo Jesus, nakew
hilayna. Ket dinyag lay hinabi na kanla.
7 Hilay luwan mānumbong, tinengteng la hilay mitaindo a
ahno kanan Apo Jesus. In-apay lay kepkep la ha golot nin
oybon ahno. Ket hinakayan na yayna met Apo Jesus.
8 Malabong hilay tataon nangiamlak nin kepkep la ha
pagdanan nan Apo Jesus.‡ Hilay kanayon met, nanlahngi
hilan papalapa a mablong. Ket in-amlak la met ha pagdanan
na.
9 Ket hilay tatao a anti ha unaan boy huyotan nan Apo
Jesus, an-ipapangha la, a wanla, “Galangen tawo yatin Lahi
nan Poon David! Inged na yan Apo Dioh ye anlumateng ha
ngalan na! Galangen yay Apo Dioh a anti ha langit!”
10 Pamiabot nan Apo Jesus ha banwan Jerusalem, naah-
wag ye kaganaan a tataon anti ha banwa. Ket napaytepet-
tepet hila, “Aya yain a tao?”
11 Hinabi la met anhumumbong kana, “Ah! Hiyay Apo
Jesus yain. Hiyabay ye podopita a ibat ha banwan Nazaret
ha plobinhiyan Galilea.”

Hiyay Pangitaboy nan Apo Jesus nin tatao ha Timplo
(Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

12 Haanin, nakew yay Apo Jesus ha mahlang nin Timplo.
Ket intaboy na hilay tataon ampaglako boy ampanaliw
ihtew. Imbabalintog nay lalamihaan lan mānagilin pilak lan
dadayohan boy iknoan lan māglako nin kalapati a an-ihagpa
kanan Apo Dioh.
13 Haanin, hinabi na kanla, “Hiyay naihulat a Habi nin
Dioh, ‘Hiyay baey ko, mahabtan yan baey pamakigwangan.’§
Noba dinyag yo yan payngikbengan nin mānakaw.”*
14 Legan anti ya po ye Apo Jesus ha Timplo, main kakapkap
boy pipilay a hinumaley kana. Ket pinaitaah na hila.
15 Noba hilay mānguna a papadi boy hilay mamaihtodo nin
Bibilin, ha nakit lay kapagtakaan a dinyag nan Apo Jesus boy
ha nange lay an-ipapangha lan aanak ha Timplo a wanae,
“Galangen tawo yay Lahi nan Poon David,” ket napoot hila.

---

* **21:5** *Zion:* hiyay labay habiyen ket Jerusalem. † **21:5** Zacarias 9:9. ‡ **21:8** Hiyay pangiamlak nin kepkep ha pagdanan nan Apo Jesus ye andyagen la bilang panggalang la kana. § **21:13** Isaias 56:7. * **21:13** Jeremias 7:11.

16 Kaya-bay hinabi la kanan Apo Jesus, “Ahe mo nayi
angkange ye an-ipapangha lan hilain a aanak? Taket ta ahe
mo hila haaden?”
Inhebat nan Apo Jesus, “Awo, angkange ko. Noba ahe yo
nayi nabaha ye naihulat a Habi nin Dioh a wanae, ‘Hilay
mangakandin aanak, ket inadalan na hilan Apo Dioh a
manggalang kana’?”†
17 Pangayadi, nilakwanan na hilan Apo Jesus. Ket nakew
ya ha badiyon Betania. Ket ihtew yan kinaid-an.

Hiyay Panuboy nan Apo Jesus nin Poon-kayon Igoh
(Marcos 11:12-14; 11:20-24)

18 Kabekahan, ha ampag-udong hilayna ha banwan
Jerusalem, nabitlan yay Apo Jesus.
19 Haanin, nakakit yan poon-kayon igoh ha gilid dān.
Ket hinaleyan naya. Noba homain yan nakit a dawa, no
aliwan kabobong bengat. Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus
ha poon-kayon igoh, “Paibat haanin, agkayna makapanawa
makanoman.” Ket tampol yan nayango.
20 Hilay mānumbong na, pamakakit la ha nalyadi, nagtaka
hila, a wanla, “Yo! Way-omen yan tampol nayango ye poon-
kayon igoh?”
21 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged
ye habiyen ko. No main kawon pamteg boy adi kawo
ampagluwaluwa, ket madyag yo met ye dinyag ko kanany-
atin poon-kayon igoh. Aliwan bengat yain. Malyadi yo
po habiyen kananyatin mapantay, ‘Kokayna ha dagat’, ket
mapalyadi ye hinabi yo.
22 Hinyaman a awoken yo kanan Apo Dioh makauli ha
pamakigwang, no pamtegan yo a ibyay na kanyo, ket
homain hapo a matanggap yo.”

Hiyay Tepet tungkol ha Katulidan nan Apo Jesus
(Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8)

23 Haanin, hiyay Apo Jesus, nag-udong yayna man ha
Timplo. Ket legan ampangiadal ya ha mahlang nin Timplo,
hinaleyan la yan mānguna a papadi boy tutoan Jujudio a
mānungkolan. Tinepet laya, “Hinyay katulidan mon manyag
nin didinyag mo naapon? Ayay namyay kammo nin katuli-
dan?”
24 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Tepeten katawo met. No
pakibatan yoko, habiyen ko kanyo no ayay namyay kangko
nin katulidan a manyag nin wanabay.
25 Yati ye tepet ko kanyo, ‘Ayay namyay kanan Juan nin
katulidan a mamawtihmo? Hiyay Apo Dioh o tao?’ ”

† **21:16** Kakanta 8:2.

Ket pinaytongtongan la, a wanla, “No habiyen tawo a hiyay
Apo Dioh, ket habiyen na met kantawo, ‘Taket awod ta ahe
yoya pinamtegan ye Juan?’
26 Noba no habiyen tawo met a tao, kapootan la kitawon
tatao, ta ampamtegan lan kaganaan a hiyay Juan, ket
podopita na yan Apo Dioh.”
27 Kaya-bay hinabi la, “Ahe mi tanda.”
Hinabi na met Apo Jesus kanla, “No wanabay awod, ahe ko
met habiyen kanyo no ayay namyay kangko nin katulidan a
manyag nin andyagen ko.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mikatongnon laki

28 Hinabi na po Apo Jesus kanla, “Ha ihip yo, hinyay labay
habiyen nin yati? Main maghay bapa a main luway anak a
laki. Haanin, hinumaley ya kanan makaagat. Ket hinabi na,
‘Anak ko, kokaynan mag-obda haanin ha pananeman tawon
ubah.’
29 ‘Hi! Agko’, wanan anak na. Noba nauman ye ihip na.
Kaya-bay nakew ya met ateed a nag-obda.
30 Hinabi na met bapa kanan makaydeng, ‘Anak ko,
kokaynan mag-obda haanin ha pananeman tawon ubah.’ ”
“Inhebat nan makaydeng, ‘Awo, Tatang’, noba ahe ya met
nakew.”
31 Haanin, hiyay Apo Jesus, tinepet na hilay mānguna a
papadi boy hilay tutoan Jujudio a mānungkolan, “Aya awod
kanlan mikatongno ye nanumbong ha kalabayan nan bapa
la?”
Nakibat hila kana, “Hiyay makaagat.”
Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged ye
habiyen ko. Hilay an-ibilang yon mangaloke a omen kanlan
mangakuhit a māningil nin bowih boy babayin babayadan,
muna hila po a maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh
dinan yo.
32 Ta ha nakew yan nangiadal kanyo ye Juan a
Māmawtihmo no way-omen kawo magbi-ay a matoynong,
ahe yo pinamtegan. Noba hilay mangakuhit a māningil
nin bowih boy hilay babayin babayadan, ket namteg hila
kana. Ket agya nakit yobayna, ahe kawo po naghehe ha
kakahalanan yo boy namteg kana.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Maloke a Māmakitalon
(Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19)

33 Hinabi na po Apo Jesus, “Leng-en yo po yatin pangilalayi.
Main maghay laki a nananem nin ubah ha pananeman
na. Pinaaladan naya boy namadyag yan pamihnakan
ubah. Namadyag ya po nin baag a matagay a kunaan nin

māgbantay. Pangayadi, pinaabangan nay ubahan na kanlan
māmakitalon. Ket nakew yayna ha mataang a lugal.
34 Ket ha panaon anan pamupol nin ubah, nangitubol yan
tatloy iipoh na a mangwa nin dakay na kanlan māmakitalon.
35 Noba hilay māmakitalon, dinakep la hilay iipoh a intubol
na. Ket hiyay magha, binogbog laya. Hiyay magha met,
pinatey laya. Hiyay ikatlo, tinapontapon la yan dadapah
angga ha natey ya.
36 Haanin, nangitubol yayna man nin kanayon a iipoh na
a malalabong dinan ha nauna. Ket ha niabot hilayna kanlan
māmakitalon, wanabay met ateed ye dinyag la kanla.
37 Ha kalinghuyotan, intubol nay anak na, ta an-ihipen na
a bihaen la yay anak na.
38 Noba ha natamulaw la yan māmakitalon ye anak na a
andumaho, hinabi la, ‘Anti yaynay manawid! Pateyen tawo
ya ta-omen tawo mapagkonin ye tawiden na.’
39 Kaya-bay hiyay dinyag la kana, dinakep la yan ingguloy
a pinatey ha ilwah nin ubahan.”
40 Haanin, nanepet yay Apo Jesus, “Lano ha mag-udong
yaynay nagkonin nin ubahan, hinya lagi ye diyagen na
kanlan māmakitalon?”
41 Nakibat hilay mānguna a papadi boy tutoan Jujudio,
“Homain hapo a pateyen na hilay mangaloke a māmakitalon
haka na ipaupa kanlan kanayon a māmakitalon a mamyay
nin dakay na ha panaon nin pamupol.”
42 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ahe yo nayi nabaha yati
ha naihulat a Habi nin Dioh,
‘Hiyay dapah a ingkahwil lan māmaideng nin baey,
hiyabay ye ginawi a pundahyon nin baey.
Diyag nin Dioh yati ket koynan kapagtakaan kantawo.’ ”‡
43 Hinabi na po Apo Jesus, “Leng-en yo yati. Aliwaynan
hikawo ye anhakopen nan Apo Dioh, no aliwan hilay tataon
ampanumbong ha kalabayan na.
44 [Ayaman a maampag kananyatin dapah, ket mapha ya.
Ket ayaman a maondagan na, ket matamek ya.”]
45 Pamakange lan mānguna a papadi boy Papariseo ye
pangilalayi nan Apo Jesus, natalohan la a hilabay ye andek-
tan na.
46 Kaya-bay labay la yayna dayin dakpen. Noba angkalimo
hila kanlan tatao, ta ampamtegan la a magha yan podopita
nan Apo Dioh.

22

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Poniyan ha Banhal
(Lucas 14:15-24)

‡ **21:42** Kakanta 118:22-23.

1 Naghabi yayna man ye Apo Jesus kanla makauli ha
pangilalayi,
2 “Hiyay panakop nan Apo Dioh, mailalayi ya ha dinyag nin
maghay poon a nangitaladan nin poni ha banhal nin anak
na a laki.
3 Haanin, intubol na hilay iipoh na a managyat kanlan
kinumbida na. Noba ahe la labay ye makibanhal.”

4 “Ulita ahe hila nakew, hiyay poon, nangitubol yayna man
nin kanayon a iipoh na a managyat kanlan nakumbidayna
boy habiyen kanla, ‘Nakahadya anan kaganaan. Nahapo
ana ye bobolog a baka boy kanayon a aayop a pinataba.
Nakaapag ana ye pamangan. Kaya-bay makew kawoyna!’
5 Noba ahe la hila imbabano. Hiyay magha, nakew yan
nag-obda ha pananeman na. Ket hiyay magha, nakew ya ha
pagpanapulan na.
6 Hilay kanayon, dinakep la hilay intubol nan poon,
pinapading-eyan la hila haka la hila pinatey.”

7 “Uli ha dinyag lan nakumbidayna, napoot yan tubat ye
poon. Kaya-bay nangitubol yan huhundaloh na a mamatey
kanlan namatey nin iipoh na boy mangulam nin banwa la.”

8 “Haanin, hinabi nan poon kanlan kanayon a iipoh na,
‘Nakahadya anay poniyan ha banhal. Noba ahe hilayna
malyadin dumongo ye kinumbida ko.
9 Kaya-bay makew kawo ha dādān. Ket balang makit yon
tao, hagyaten yo hila a makew ihti.’
10 Ket hilay iipoh, nakew hila ha dādān. Hinagyat la hilay
kaganaan a tataon nakit la, mangaloke man o manganged.
Ket napno yan bibihita ye banhalan.”

11 “Haanin, hinumlep yay poon ha banhalan ta-omen na
hila bilewen ye bibihita na. Nakakit yan maghay lakin ahe
nakabado nin pambanhal.
12 Kaya-bay tinepet naya, ‘Gayyem, way-omen ka nakahlep
ihti a ahe nakabadon pambanhal?’ Ket hiyay laki, ahe ya
nakatnoy.”

13 “Haanin, hinabi nan poon kanlan māghilbi na, ‘Higi!
Gapohen yoy gamet boy bitih na, ta itapon yoya ha ilwah
ha kalitehan. Ta ihtew yan tumangih boy manginaet.’ ”

14 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus, “Hiyay labay habiyen
nin yatin pangilalayi, ket malabong hilay tataon hinagyat
nan Apo Dioh a maibilang kanlan anhakopen na, noba
nangaanon bengat kanla ye napili.”

Hiyay Tepet tungkol ha Pamayad nin Bowih
(Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-26)

15 Haanin, inumalih hilay Papariseo, ta mangihip hilan
papadan no way-omen laya makalot ye Apo Jesus makauli
ha hahabi na.
16 Kaya-bay nangitubol hilan mānumbong la boy nan-
gaanon tatao nan Gobilnadol Herodes Antipas a makew
manepet kanan Apo Jesus, “Maihtodo, tanda mi a pawa peteg
ye anhabiyen mo. Hiyay kaptegan tungkol ha kalabayan
nan Apo Dioh ye an-iadal mo kanlan tatao. Homain kan
antupigan a tao, ta padipadiho ye pamilew mo ha kaganaan.
17 Haanin, habiyen mo man kammi. Ha ihip mo, huhto
laweh a mamayad kitawon bowih ha Emperador nin Roma
o ahe?”
18 Noba tanda nan Apo Jesus a maloke ye tikih la. Kaya-
bay hinabi na kanla, “Hikawon māgkonwadi, taket ta labay
yo kon kaloten?
19 Gawangan yoko man nin palatan Roma.” Ket ginawan-
gan la yan palata.
20 Haanin, hiyay Apo Jesus, impakit nay palata boy tinepet
na hila, “Ayay naglupa boy nagngalan ye nakadokit ihti?”
21 “Hiyay Emperador Cesar,” wanla.
Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “No wanabay awod,
hiyay kanan Emperador Cesar, ibyay yo kana. Ket hiyay
kanan Apo Dioh, ibyay yo met kana.”
22 Pamakange lan pakibat nan Apo Jesus, nagtaka hila.
Kaya-bay nilakwanan la yayna.

Hiyay Tepet tungkol ha Pagkabi-ay Uman
(Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40)

23 Kananyatew met ateed a mangaamot, hilay Saduseo,
nakew hilan nanepet kanan Apo Jesus. Hilabay ye pangkat
nin tatao a ahe ampamteg a mabi-ay uman ye nangamatey.
Hinabi la kanan Apo Jesus,
24 “Maihtodo, hiyay anti ha Bibilin a impahulat kanan
Moises, wanae ya, ‘No matey yay ahawan laki, ket ahe ya
nagkaanak kanan ahawa na, katapulan a ikahal nin ka-
tongno nan laki ye bawo. Ket no magkaanak hila, maibilang
yan anak nin katongno na a natey.’*
25 Haanin, main pitoy lalaki a mikakatongno. Hiyay pun-
ganay, nangahawa ya. Noba natey yan ahe hila nagkaanak
kanan ahawa na. Ket haanin, hiyay ali na, inahawa naya
met ye ipag na. Noba natey ya met ateed a ahe hilan
nagkaanak.
26 Wanabay met ateed ye nalyadi ha kakatlo angga ha
ikapiton katongno na. Kaganaan hilatin mikakatongno,

* **22:24** Deuteronomio 25:5.

napag-ahawa laya yatin babayi, noba ahe hila nagkaanak
kana.
27 Ha kalinghuyotan, natey ya met ye babayi.
28 Haanin, wanae ye tepet mi kammo, 'Ha panaon a mabi-
ay uman ye nangamatey, aya lagi kanlan pitoy mikaka-
tongno ye ahawa nan babayi, ta napag-ahawa na hilan
kaganaan?' "
29 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Aliwan huhto ye ihip yo, ta
ahe yo angkatalohan ye naihulat a Habi nin Dioh boy hiyay
kapalyadiyan nan Apo Dioh.
30 Ta hilay nabi-ay uman, ahe hilaynan mangahawa.
Mag-ilyadi hilaynan omen kanlan aanghil ha langit a ahe
ampangahawa.
31 Ket hiyay tungkol met ha pagkabi-ay uman, ahe yo po
nayi nabaha ye naihulat a Habi nin Dioh a wanae,
32 'Hikoy Dioh nan Abraham, Dioh nan Isaac boy Dioh nan
Jacob.'† Hiyay labay habiyen, angkabi-ay hila po. Ta hiyay
Apo Dioh, ket Dioh nin angkabi-ay, aliwan nangamatey."
33 Pamakange lan tatao yatew, nagtaka hila ha pangiadal
na.

Hiyay Pinakamaalaga a Bilin
(Marcos 12:28-34; Lucas 10:25-28)

34 Ha nabalitaan lan Papariseo a homain hilan maihebat
ye Saduseo kanan Apo Jesus, naytitipon hilayna man. Ket
hinumaley hila kana.
35 Ket hiyay magha kanla a maihtodo nin Bibilin, nanepet
ya kanan Apo Jesus ta-omen naya kaloten ha hahabi na,
36 "Maihtodo, ha kaganaan a bilin nan Apo Dioh, hinyay
pinakamaalaga?"
37 Nakibat yay Apo Jesus kana, " 'Adoen mo yay Apo mon
Dioh a luboh ha puho, luboh ha kalelwa boy luboh ha ihip.'‡
38 Yabay-in ye pinakamaalaga ha kaganaan a bibilin.
39 Wanabay ya met ateed kaalaga ye kakalwa, 'Adoen moy
kapadiho mon tao a omen ha pangado mo nin hadili mo.'§
40 Hilay kaganaan a bibilin a impahulat nan Apo Dioh
kanan Moises boy hilay kaganaan a inhulat lan popodopita,
ket anti hila kananyatin luwan bibilin."

Hiyay Tepet tungkol kanan Cristo
(Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44)

41 Legan napaytipon hila po ye Papariseo, nanepet yay Apo
Jesus kanla,
42 "Hinyay pagkatanda yo kanan Cristo? Hinyay lahi ye
pangibatan na?"

---

† **22:32** Exodo 3:6. ‡ **22:37** Deuteronomio 6:5. § **22:39** Levitico 19:18.

Nakibat hila kana, “Lahi na yan Poon David.”
43 Hinabi na met Apo Jesus kanla, “No lahi na yan Poon
David, taket awod ta hiyay David, hinabtan na yan ‘Apo’ ye
Cristo. Ta makauli ha Ihpiditon Dioh, hinabi nan Poon David
ye tungkol kanan Cristo,
44 ‘Hinabi nan Apo Dioh kanan Apo ko,
“Mikno ka ha dapit wanan* ko
angga ha mapahuko ko hila kammo ye kakaaway mo.” ’
” †
45 “No hiyay Poon David ket hinabtan na yan ‘Apo’ ye
Cristo, way-omen la yan mahabi nin tatao a lahi na yan
bengat nin David ye Cristo?”
46 Agya maghan bengat, homain bega nakahebat ha tepet
nan Apo Jesus. Ket paibat ana kananyatew, homain anan
bega nagngaya a manepet kana.

23

Hiyay Babala laban kanlan Mamaihtodo nin Bibilin boy Papariseo
(Marcos 12:38-39; Lucas 11:43; 11:46; 20:45-46)

1 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus kanlan tatao boy kanlan
mānumbong na,
2 “Hilay mamaihtodo nin Bibilin boy hilay Papariseo ye
nabyayan nin katulidan a mangipalinaw nin Bibilin a im-
pahulat kanan Moises.
3 Kaya-bay leng-en boy humbongen yo ye kaganaan a iadal
la kanyo. Noba adi yo antuwaden ye andiyagen la, ta ahe la
andiyagen ye an-iadal la kanyo.
4 An-ipahumbong la kanyo ye impahan la a bibilin a
maidap humbongen. Noba ahe la kawo met anhaglapan ha
panumbong nin yatew a bibilin.
5 Kalalabay lay dangalen nin tatao. Kaya-bay pinabilal lay
natopitopi a papil a main hulat a habi nin Dioh a naipaklap
ha kiding la boy takyay la. Boy pinakadang la ye laylay nin
hoot la.
6 Boy kalalabay lay mikno ha pamiknoan a nakataladan
kanlan mangadangal a tatao ha poniyan boy ha pāytiponan
lan Jujudio.
7 Kalalabay la met ye maidlaw nin tataon angkadanan la
boy mahabtan ‘maihtodo’.”
8 “Noba hikawo, adi kawo pahabtan ‘Maihtodo’, ta mikaka-
tongno kawo boy hikon bengat ye Maihtodo yo.

---

* **22:44** Hiyay taon ampikno ha dapit wanan nin poon ket hiyabay ye main matagay a katungkolan. † **22:44** Kakanta 110:1.

9 Boy adi yo hila habtan ‘Bapa’ ye ayaman a tao ihti ha
babe-luta, ta mamagha yan bengat ye Bapa yo, hiyay Bapa
yo ha langit.
10 Boy adi kawo met pahabtan ‘Apo’, ta mamagha yan
bengat ye Apo yo a homain kanayon no aliwan hiko a ‘Cristo’.
11 Ayaman kanyo ye malabay mag-ilyadin pinakamatagay,
katapulan a hiyabay ye māghilbi yo.
12 Ta ayaman a ampagmatagay, ket iaypa na yan Apo Dioh.
Boy ayaman a ampagmaaypa, ket itagay na yan Apo Dioh.”

Hiyay Pangapoot nan Apo Jesus kanlan Mamaihtodo nin Bibilin boy Papariseo
(Marcos 12:40; Lucas 11:39-42; 11:44; 11:52; 20:47)

13 Hinabi na po Apo Jesus, “Kakaingalo kawon Papariseo
boy mamaihtodo nin Bibilin, hikawon ampagmamangedan,
ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Hikawo ye hangkan
no taket ta hilay tatao, ket ahe hila maibilang kanlan
anhakopen nan Apo Dioh. Ahe yobayna labay ye maibilang
kanlan anhakopen na. Ket antapaen yo hila po ye malabay
maibilang kanlan anhakopen na.”
14 [Kakaingalo kawon Papariseo boy mamaihtodo nin
Bibilin, hikawon ampagmamangedan, ta paduhaan na ka-
won Apo Dioh! Ampaglanganan yo hilay bawon babayi ta-
omen yon bengat makwa ye babandi la. Boy anhakban yo po
yatin andiyagen yo makauli ha makadang a pamakigwang
yo ha adapan lan tatao. Kaya-bay mamabyat lano ye
ipaduha nan Apo Dioh kanyo.]
15 “Kakaingalo kawon Papariseo boy mamaihtodo nin
Bibilin, hikawon ampagmamangedan, ta paduhaan na ka-
won Apo Dioh! Anlipayen yoy dagat boy anhoyhoyen
yo po ye mangataang a lulugal ta-omen kawon bengat
makakumbinyo nin aliwan Judio a manumbong ha pamteg
yo. Ket no mapahumbong yo hilayna, andiyagen yo hi-
lan maloloke po dinan yo. Kaya-bay lalalo hilayna ingat
maipalakew ha impilno.”
16 “Kakaingalo kawo. Ba-mo kawon kapkap a ampangakay
nin kanayon, ta an-iadal yo, ‘No idamit yoy Timplo ha
panumpa yo, homain bali. Noba no idamit yoy balitok ha
loob nin Timplo, hukat yon tupaden.’
17 Hikawon mumutaw a kapkap, nabaan yo nayi a
maaalaga ye balitok dinan ha Timplo nan Apo Dioh? Ahe,
ta hiyay balitok, mag-ilyadi yan maalaga kanan Apo Dioh no
anti yayna ha loob nin Timplo.
18 Boy an-iadal yo po, ‘No idamit yoy pangihagpaan nin
digalo kanan Apo Dioh ha panumpa yo, homain bali. Noba
no idamit yoy digalo ha pangihagpaan, hukat yon tupaden.’

19 Petegbay a kapkap kawo! Nabaan yo nayi a maaalaga ye
digalo dinan ha pangihagpaan? Ahe, ta mag-ilyadin maalaga
ye digalo no anti yayna ha pangihagpaan.
20 Kaya-bay pakaihipen yo. No idamit yoy pangihagpaan
nin digalo kanan Apo Dioh ha panumpa yo, an-idamit yoyna
met ye kaganaan a digalo a nakahagpa ihtew.
21 Ket no idamit yoy Timplo ha panumpa yo, ket an-idamit
yoyna met ye Apo Dioh a angkumonin ihtew.
22 Ket no idamit yoy langit ha panumpa yo, ket an-idamit
yoyna met ye pamiknoan nin Dioh boy hiyay Apo Dioh a
ampikno ihtew."
23 "Kakaingalo kawon Papariseo boy mamaihtodo nin
Bibilin, hikawon ampagmamangedan, ta paduhaan na ka-
won Apo Dioh! Ta agya po man an-ihagpa yo kanan
Apo Dioh ye ikamapo nin pupol yon dikado ha tanaman
yo, ampaolayan yo met ye maaalaga po a bibilin tungkol
ha katoynongan, pangingalo boy pag-ilyadin mapatayaan.
Huhto a ibyay yoy ikamapo yo. Noba adi yo ampaolayan
ye maaalaga a bibilin.
24 Hikawon kapkap a ampangakay. Mahehpet yon anhum-
bongen ye aliwan minga maalaga a bibilin, noba ampao-
layan yoy maaalaga. Ba-mon anhagaten yoy ilek ha inomen
yo, noba an-ibolon yo met ye kamelyo."
25 "Kakaingalo kawon Papariseo boy mamaihtodo nin
Bibilin, hikawon ampagmamangedan, ta paduhaan na ka-
won Apo Dioh! Ta anlinihan yoy ilwah nin babaho boy
pipinggan yo, noba napno met nin babagay a kinuhit yo
kanlan tatao uli ha kaakokohan yo.
26 Hikawon kakapkap a Papariseo, pakahigudowen yon
manged a aliwan kinuhit ye an-ikonin yo ha babaho boy
pipinggan yo, ket mag-ilyadi ya met a malinih ye ilwah."
27 "Kakaingalo kawon Papariseo boy mamaihtodo nin
Bibilin, hikawon ampagmamangedan, ta paduhaan na ka-
won Apo Dioh! Ta ba-mo kawon bibito a pinaputi boy
matampa ye ilwah na, noba ha loob, pawa bobot-o boy dinat.
28 Wanabay kawo met, ta ha pamilew lan tatao, ma-
toynong kawo. Noba hiyay anti ha puho yo, pawa kalok-an
boy pagkonwadi."

Hiyay Pamaduha kanlan Mamaihtodo nin Bibilin boy kanlan Papariseo

(Lucas 11:47-51)

29-30 Hinabi na po Apo Jesus, "Kakaingalo kawon Papariseo
boy mamaihtodo nin Bibilin, hikawon ampagmamangedan,
ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta hilay tutoa yo,
pinatey la hilay unan popodopita boy mangatoynong a tatao.

Ket haanin, ampamadyag kawo nin bilang pagkakitan nin
nakailbengan lan popodopita boy ampatampaen yoy bibito
lan pinatey la. Boy anhabiyen yo po, 'No anti kayina dayi
ha panaon lan tutoa mi hatew, ket ahe mi dayi pinaolayan a
pateyen la hilay popodopita.'
31 Makauli yatin hinabi yo, ampaptegan yo a lalahi la
kawon namatey kanlan popodopita.
32 Higina, iyadi yoyna awod ye indugi lan tutoa yo!"

33 "Hikawon lalahi nin bikat! Ahe yo bega maliklikan ye
kapaduhaan ha impilno.
34 Kaya-bay manlenge kawo! Mangitubol ako lano kanyo
nin popodopita, mangadunong boy mamaihtodo nin Bibilin.
Hilay nangaano kanla, pateyen yo. Ket hilay kanayon, ipako
yo ha kodoh. Hilay kanayon met, badogen yo hila ha loob nin
pāytiponan yo boy hilay kanayon po, pakikamatan yo hilan
paidapan ha agya way-ihtew hila man makew.
35 Kaya-bay mapaduhaan kawo uli ha pamatey yo. Aliwan
bengat yain. Pakibatan yo po ye pamatey kanlan kaganaan
a tataon mangatoynong paibat kanan Abel angga kanan
Zacarias a anak nan Baraquias. Ta hilay tutoa yoynabay met
ye namatey kanan Zacarias a pinatey la ha pietan nin Timplo
boy pangihagpaan nin digalo kanan Apo Dioh.
36 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Kaganaan
yatin kakahalanan, ket pakibatan la lanon tatao kananyatin
panaon."

Hiyay Pangado nan Apo Jesus kanlan tatao ha banwan Jerusalem
(Lucas 13:34-35)

37 Hinabi na po Apo Jesus, "Hikawon tatao ha Jerusalem,
leng-en yo yati. Pinatey yo hilay popodopita nin Dioh
boy binegbaan yo hilan dadapah angga ha natey hilay
kanayon a intubol na kanyo. Nikanon ukdo katawoynan
labay halokoban a omen ha panalokob nin toan manok ha
hihiwhiw na, noba ahe yo labay.
38 Kaya-bay agya main mangagwat nin kunaan* yo, baala
kawoyna.
39 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ahe yo koynan
makit uman anggan ahe yo habiyen, 'Inged na yan Apo Dioh
ye anlumateng ha ngalan na.' "†

---

* **23:38** Luway malyadin labay habiyen nin kunaan ihti, Timplo o banwan Jerusalem. † **23:39** Kakanta 118:26.

24

Hiyay Pangipaltep nan Apo Jesus nin Pagkadama nin Timplo
(Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6)

1 Hiyay Apo Jesus, legan antumaang ya ha Timplo, hinumaley hila kana ye mānumbong na. Ket intamudo la kana ye mangayadet a dowag nin Timplo.

2 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Awo! Angkakit yo hilan kaganaan yain. Noba pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Mangaagwat hilan kaganaan. Ket homain lanon bega mabantak a dadapah a naypalingping.”

Hiyay Kaidapan boy Pangipaloke a Lumateng
(Marcos 13:3-13; Lucas 21:7-19)

3 Legan ampikno yay Apo Jesus ha gilid Mapantay nin Oolibo, hinumaley hilay mānumbong na kana. Ket hiklito la yan tinepet, “Apo, habiyen mo man kammi no makano ya lumateng yain a panaon a hinabi mo boy hinyay pagkakitan lano nin pag-udong mo boy hiyay kalampuhan nin babe-luta?”

4 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Mag-alla kawo ta-omen la kawo ahe matalingo nin agya ayaman,

5 ta malabong hila lanoy lumateng a manggawi nin ngalan ko, a wanla, ‘Hiko ye Cristo a impangako nan Apo Dioh.’ Ket ulin yati, malabong hila lanoy tataon matalingo.

6 Makange kawo lanon gubat ha mahaley kanyo boy ha mataang a lulugal. Noba adi kawo angkahindak, ta katapulan a malyadi hilatew. Noba aliwa po yain ye kalampuhan nin babe-luta.

7 Ta maygugubat lano ye nanahyon boy wanabay met ye papanakopan. Ket magkamain nin bitil boy manlayon nin mangakhaw ha nakahinadi a lulugal.

8 Noba yatin kaganaan ket pandugi po bengat nin kaidapan a omen ha pandugi nin panlamlam nin babayin manganak.”

9 “Kananyatew a panaon, uli ha panumbong yo kangko, pag-inakitan la kawon kaganaan a tatao. Dakpen la kawon ipaloke boy pateyen.

10 Ket malabong hilay manalingkukol nin pamteg la kangko. Mapaykahulog hila boy iopit lay kapadiho lan māmteg.

11 Malabong lanoy lumateng a ampagkonwadin podopita. Ket malabong met lanoy matalingo la.

12 Lumabong ye kalok-an ihti ha babe-luta. Ket ulin yati, malabong lanon māmteg ye lumay-ep ye pangado la.

13 Noba ayaman a mikakaantin mapatayaan anggan
kalampuhan, ket miligtah ya.
14 Maipatanda ya po muna ha kaganaan a nanahyon
ihti ha babe-luta ye Manged a Balita tungkol ha panakop
nan Apo Dioh bilang pamapteg kanla bayo lumateng ye
kalampuhan."

Hiyay Ampakailoy a Makapadinat nin Timplo a Lumateng
(Marcos 13:14-23; Lucas 21:20-24)

15 Hinabi na po Apo Jesus, "Hinabi nan podopitan Daniel
hatew a makit ye ampakailoy a makapadinat nin Timplo.
Hikawon ampamaha nin yati, katapulan a pakaihipen yo
yatin manged. No makit yo a ampideng yayna ha lugal a
bawal nan pidengan,
16 hilay anti ha plobinhiyan Judea, katapulan laynan
tumakah palakew ha mamapantay.
17 Hiyay anti ha ilwah nin baey na, ket adi yayna lumoob
a mangwan hinyaman a bagay ha baey na.
18 Ket hiyay anti ha talon, adi yayna muli a mangwan
kepkep na.
19 Kananyatew a mangaamot, kakaingalo hilay mangabuk-
tot boy hilay iindo a ampamahoho, ta maidapan hilan
mayew.
20 Ipakigwang yo kanan Apo Dioh a hiyay pamayew yo, ket
ahe dayin maigena ha panaon nin kaudanan o Mangaamot
nin Pagpainawa.
21 Ta kananyatew a panaon, madihaan lan tatao ye tubat a
kaidapan a ahe po nalyadi paibat ha pinalhowa ye babe-luta
angga haanin boy ahe yayna lano mauman.
22 Ket no ahe na tekbean Apo Dioh yatew a panaon,
homain taon mapatla a angkabi-ay. Noba uli kanlan tataon
pinili na, ket tekbean na yatew a panaon."
23 "Ket kananyatew a panaon, no main maghabi kanyo nin
wanae, 'Bilewen yo! Anti ya ihti ye Cristo!' o 'Anti ya ihtew!'
ket adi yoya ampamtegan.
24 Ta lumtaw hila lano ye ampagkonwadin Cristo boy am-
pagkonwadin popodopita. Ket mangipakit hilan pagkakitan
boy kapagtakaan, ta labay la hilan talingowen ye kaganaan a
tatao boy no malyadi bengat, agya hilay pinili nan Apo Dioh.
25 Kaya-bay mag-alla kawo awod! Hinabi koyna kanyo
yatin babagay bayo ya po malyadi ta-omen kawo ahe
matalingo."
26 "Kaya-bay no main taon maghabi kanyo, 'Anti ya ihtew
ha wangwang ye Cristo', adi yo anlakwen boy no main
maghabi kanyo, 'Anti ya ha hilid ye Cristo', adi yo ampamte-
gan.

27 Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket mag-udong
lano ihti ha babe-luta a makit nin kaganaan a tatao. Ta ba-
mo kon kilat a kuminlab paibat ha daya angga ha laod."
28 "No way-ihtew ye bangkay, ket matandaan lan ka-
ganaan, ta anti hila ihtew ye oowak a naytitipon."

Hiyay Panlumateng nan ibat ha langit a in-Anak nin Tao
(Marcos 13:24-27; Lucas 21:25-28)

29 Hinabi na po Apo Jesus, "Pangalabah nin hilatew a
mangaamot nin tubat a kaidapan, tampol yan lumiteh ye
mangaamot boy ahe yayna bega humnag ye bowan. Hilay
bibitoen, mangaampag hila boy eyegen nan Apo Dioh ye
kaganaan a babagay a anti ha lowang anggayna ha mapay-
wahagwahag hilayna.
30 Pangayadi, makit yoyna ha lowang ye pagkakitan nin
pag-udong ko. Uli kananyatin pagkakitan, ket kumolih hilay
kaganaan a tatao ihti ha babe-luta. Ta hiko a ibat ha langit
a in-Anak nin Tao, makit la kon anti ha owep a an-umaypa
a main kapalyadiyan boy tubat a kahnagan.
31 Kadlan nin makhaw a tonoy nin tamboyok, itubol ko
hilay aanghil ko ha kaganaan a pahen nin babe-luta ta-omen
la hila tiponen ye tataon pinili ko."

Hiyay Maadal tungkol ha Poon-kayon Igoh
(Marcos 13:28-31; Lucas 21:29-33)

32 Hinabi na po Apo Jesus, "Pakatalohan yon manged
yatin adal tungkol ha poon-kayon igoh. No tumbek yaynay
bayon bōng ha hahanga na, tanda yoyna a madanon anay
kaingitan.
33 Wanabay met ateed lano. No makit yoynan angkalyad-
ina yatin anhabiyen ko, tanda yoyna a madanon akoynan
lumateng a ba-mo koynan anti ha ilwangan.
34 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Bayo hila po
matey ye kaganaan a tataon angkabi-ay kananyatin panaon,
matupad ana hilatin kaganaan a hinabi ko.
35 Hiyay lowang boy babe-luta, ket maanam ya. Noba hilay
hahabi ko, ket mikakaanti yan makanoman."

Hiyay Apo Dioh Bengat ye Nagtanda nin Panlumateng nan Apo Jesus
(Marcos 13:32-37; Lucas 17:26-30; 17:34-36)

36 Hinabi na po Apo Jesus, "Homain kanayon a nagtanda
nin mangaamot o odah nin pag-udong ko, agya po hilay
aanghil ha langit o hiko man a Anak nin Dioh, no aliwan
hiyay Bapa a Dioh bengat.
37-38 Ha panaon nan Noe, bayo po malanab ye babe-luta,
hilay tatao, ahe la tanda a manlanab. Ampangan hila,

ampinom boy ampangahawa a omen ha alan a andiyagen
la angga ha hinumlep yaynay Noe ha daong. Wanabay met
ateed ye andiyagen lan tatao lano ha mag-udong ako a ibat
ha langit a in-Anak nin Tao.
39 Hilay tatao, homain hilan kamatandaan ha malyadi
anggan nilumateng ye lanab a nangalimeh kanla. Wanabay
met ateed lano ha mag-udong ako a ibat ha langit a in-
Anak nin Tao, ta hilay tatao, homain hilan kamatandaan ha
panlumateng ko.
40 Ta lano ha mag-udong ako, main lanon luway laki a
ampag-obda ha talon. Hiyay magha, mipalakew ya ha langit.
Noba hiyay magha, mabantak ya.
41 Boy main met lanon luway babayi a ampanggiling.
Hiyay magha, mipalakew ya ha langit. Noba hiyay magha,
mabantak ya."
42 "Kaya-bay lanang kawon nakahadya, ta ahe yo tanda ye
mangaamot nin panlumateng nin Apo yo.
43 Pakaihipen yo yati. No tanda nan nagbaey ye odah nin
panlumateng nin mānakaw, magbantay yayna ta-omen ahe
maloob nin mānakaw ye baey na.
44 Kaya-bay lanang kawo met a nakahadya, ta hiko a ibat
ha langit a in-Anak nin Tao, ket mag-udong ihti ha babe-luta
ha odah a ahe yo an-ihipen a lumateng ako."

Hiyay Ipoh a Mapatayaan boy hiyay Ipoh a Ahe Mapatayaan
(Lucas 12:41-48)

45 Hinabi na po Apo Jesus, "Hiyay ipoh a mapatayaan boy
madunong, hiya ye pabaalaen nan amo na kanlan kaganaan
a ipoh na. Ket hiya ye mamakan kanla ha huhton odah.
46 Minged yay ipoh a malatngan a andyagen nay imbilin
nan amo na.
47 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hiyabay lano
ye pabaalaen nan amo na nin kaganaan a babandi na.
48 Noba yain a ipoh, kakaingalo ya no mag-ilyadi yan
maloke boy habiyen na ha hadili na, 'Ah, mabuyot ya po
lumateng ye amo ko',
49 ket bogbogen na hilay kapadiho nan ipoh boy makipan-
gan boy makiinoman kanlan maglahing.
50 Lumateng yay amo na ha mangaamot a ahe na tanda.
51 Yatew a ipoh, paduhaan na yan amo na nin mabyat boy
itapon naya ha lugal a nakaitaponan lan māgkonwadi. Ket
ihtew yan tumangih boy mangiinaet."

25

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mapo a Balatang

1 Hinabi nayna man Apo Jesus, “Kananyatew a panaon,
hiyay pagkaibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh, ket
mailalayi ya ha nalyadi kanlan mapo a babalatang a ampan-
gaget nin kingki a makew managana kanan lakin magkahal.
2 Hilay lima kanla, mumutaw. Hilay lima met, man-
gadunong.
3 Hilay mumutaw, nangaget hilan kingki, noba homain
hilan pakalan a hedden.
4 Noba hilay mangadunong, main hilan pakalan a hedden.
5 Haanin, ulita nibuyot yan nilumateng ye lakin magkahal,
ket nipakatuloy hilay babalatang.”
6 “Ha bunak anan madeglem, nange lay pangha a wanae,
‘Anti yaynay lakin ikahal! Haganaen yo yayna!’
7 Haanin, hilay mapo a babalatang, nimata hila. Ket
intaladan lay kikingki la.
8 Noba hilay limay mutaw a babalatang, hinabi la kanlan
limay mangadunong, ‘Atagan yo kayi man nin hedden yo, ta
angkalep ana ye kingki mi.’ ”
9 “Noba nakibat hilay mangadunong a babalatang, ‘Agi!
Ahe malyadi, ta huhton bengat kammi ye hedden mi.
Makew kawoyna tanan manaliw.’
10 Ket hilay limay mumutaw a balatang, nakew hilan
manaliw nin hedden a gawien la. Legan ampanaliw hila,
nilumateng ya met ye lakin magkahal. Ket hilay limay
mangadunong, inlamo na hilan lakin magkahal a hinumlep
ha pagponiyan. Pamakahlep la, naileneb anay ilwangan.”
11 “Ha ahe nabuyot, nilumateng hilayna met ye limay
balatang a mumutaw. Anti hila ha ilwah nin ilwangan a
ampangha nin wanae, ‘Kaka, Kaka, ilukatan mo kayi dayi
ta-omen kayi makahlep!’ ”
12 “Noba nakibat yay lakin magkahal, ‘Aya kawo yain? Ahe
katawo katatanda.’ ”
13 Haanin, hinabi na po Apo Jesus, “Kaya-bay lanang
kawon nakahadya, ta ahe yo tanda ye mangaamot o odah
nin pag-udong ko.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Tatloy Iipoh a Binyanan nin Pilak
(Lucas 19:11-27)

14 Hinabi na po Apo Jesus, “Hiyay pag-udong ko, ket
mailalayi ya ha dinyag nin maghay taon mabatnang a
makew ha mataang a lugal. Noba bayo ya inumalih,
impadakit na hila po ye iipoh na boy impataya na kanlay
pilak na.
15 Balang magha kanlan iipoh na, binyan nan alaga a
mababa lan ipagpanapulan. Hiyay magha, binyan na yan

liman libon palatan balitok. Hiyay magha, luway libo boy
hiyay magha, malibo. Pangayadi, inumalih yayna.
16 Hiyay ipoh a binyanan nan limay libon palatan balitok,
tampol na yan impanapulan. Ket nakatubo ya nin limay libo.
17 Wanabay met ye dinyag nan nabyayan nin luway libo.
Nakatubo ya met nin luway libo.
18 Noba hiyay ipoh a nabyayan nin malibo, ket ingkutkot
na ha luta ye palatan balitok a naipataya kana."

19 "Pangalabah nin nabuyot a panaon, nag-udong ya ye
amo la. Ket impadakit na hilay iipoh na ta-omen na hila
tepeten tungkol ha palatan balitok a impataya na kanla.
20 Hinumaley ya kana ye ipoh a pinatayaan nan limay libo.
Hinabi na, 'Apo, tiya ye liman libo a impataya mo kangko boy
hiyay tubo na a liman libo.' "

21 "Hinabi nan amo na, 'Manged boy mapatayaan a ipoh,
manged ye dinyag mo! Ulita mapatayaan ka nin makandin
alaga, patayaan kata po nin mayayadet a alaga. Kaya-bay
tayna ta maghayaghag kita.' "

22 "Pangayadi, hiyay ipoh a pinatayaan nan luway libo,
hinumaley ya met kana. Ket hinabi na, 'Apo, tiya ye pilak
mo a luway libo boy hiyay tubo na a luway libo.' "

23 "Hinabi na met amo na, 'Manged ye dinyag mo, map-
atayaan kan ipoh! Ulita mapatayaan ka ha makandin alaga,
ket patayaan kata po nin mayayadet a alaga. Kaya-bay tayna,
ta maghayaghag kita.' "

24 "Haanin, hiyay maghay ipoh a pinatayaan nan malibo,
hinumaley ya met kanan amo na. Ket hinabi na kana,
'Apo, tanda kobay a homain kan ingalo, ampamupol ka
nin ahe mo intanem boy ampakinabangan moy ahe mo
nagbannogan.
25 Ket angkalimo ko kammo. Kaya-bay hiyay palata mon
balitok, ingkutkot ko hila ha luta. Tiya ye palata mon balitok,
bilewen mo!' "
26 "Hinabi nan amo na, 'Maloke boy mahado kan ipoh!
Tanda mo manayti a ampamupol akon ahe ko intanem boy
ampakinabangan koy ahe ko nagbannogan.
27 Taket ta ahe mo imbangko ye palata kon balitok ta-omen
ha pag-udong ko, main yayna dayin tubo?' "

28 "Haanin, hinabi nan amo kanlan kanayon a iipoh,
'Kowen yoya kana ye papalata kon balitok, ta ibyay yo kanan
main mapo a libo.
29 Ta hiyay taon mainan, ket mabyayan ya po nin malal-
abong boy umando ya po. Noba hiyay taon homainan, agya
hiyay makandin anti kana, kowen ya po kana.

30 Ket yain a ipoh a homain hilbi, itapon yoya ha ilwah ha
kalitehan, ta ihtew ya tumangih boy mangiinaet.' "

Hiyay Kalampuhan a Panuhga

31 Hinabi nan Apo Jesus, "Hiko a ibat ha langit a in-Anak
nin Tao, mag-udong ako lano a main kapalyadiyan a kalamo
ko hilay kaganaan a anghil. Ket mikno ako ha madangal a
pamiknoan.
32 Tiponen ko hila ha adapan ko ye kaganaan a tatao ihti
ha babe-luta, ta payngilboen ko hila a omen ha pangilbo nin
māgpahtol ha kambing boy tupa.
33 Hilay tatao a nailalayi ha tupa, ket ikonin ko hila ha dapit
wanan ko. Noba hilay nailalayi ha kambing, ket ikonin ko
hila ha dapit odi ko."
34 "Pangayadi, hiko a Poon, habiyen ko kanlan tataon anti
ha dapit wanan ko, 'Makew kawo ihti, hikawon in-inged
nan Bapa kon Dioh. Tawiden yo ye panakopan a naitaladan
kanyo paibat po ha napalhowa ye babe-luta.
35 Ta ha nabitlan ako, pinakan yoko. Ha naplangan ako,
pinainom yoko. Ha dinumayo ako kanyo, pinadagoh yoko
ha baey yo.
36 Ha loh-ok ako, binadowan yoko. Ha naghakit ako,
hinayhay yoko. Boy ha napidiho ko, kinewahan yoko.' "
37 "Haanin, habiyen lan mangatoynong, a wanla, 'Apo,
nakano mi kan nakit a nabitlan, ket pinakan mika? Nakano
mi kan nakit a naplangan, ket pinainom mika?
38 Nakano ka dinumayo kammi, ket pinadagoh mika boy
nakano ka loh-ok, ket binadowan mika?
39 Nakano met a nakit mi kan ampaghakit, ket hinayhay
mika boy nakapidiho, ket kinewahan mika?' "
40 "Hiko a Poon, habiyen ko kanla, 'Pakaleng-en yon
manged ye habiyen ko! Ha dinyag yo yati kanlan pinaka-
maaypa a kakatongno ko, ket dinyag yoyna met kangko.' "
41 "Pangayadi, habiyen ko met kanlan tataon anti ha dapit
odi ko, 'Hikawon tinuboyan nan Apo Dioh, pakataang kawo
kangko! Ihtew kawo ha apoy a ahe angkalep a naitaladan
kanan Satanas boy kanlan aanghil na.
42 Ta ha nabitlan ako, ahe yoko pinakan. Ha naplangan
ako, ahe yoko pinainom.
43 Ha dinumayo ako kanyo, ahe yoko pinadagoh ha baey
yo. Ha loh-ok ako, ahe yoko binadowan. Ha ampaghakit ako
boy nakapidiho, ahe yoko kinewahan.' "
44 "Haanin, habiyen la met, 'Apo, nakano mi kan nakit a
nabitlan, naplangan, dinumayo kammi, loh-ok, ampaghakit
o nakapidiho, ket ahe mi kan hinaglapan?'

45 Ket ipakibat ko met kanla, ‘Pakaleng-en yon manged ye
habiyen ko. Ha ahe yo hila hinaglapan ye pinakamaaypa a
kakatongno ko, ket hikoyna ye ahe yo hinaglapan.’ ”
46 Hinabi na po Apo Jesus, “Ulin yati, hilatin tatao, ipalakew
ko hila ha kapaduhaan a homain anggaan. Noba hilay
mangatoynong, biyan ko hilan bi-ay a homain anggaan.”

26

Hiyay Tangka kanan Apo Jesus
(Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

1 Hiyay Apo Jesus, pangayadi nan iadal yatin kaganaan,
hinabi na kanlan mānumbong na,
2 “Tanda yo a luluwa tanan mangaamot ket Pihtayna nin
Pangihipan nin Pangiligtah. Hiko a ibat ha langit a in-Anak
nin Tao, ket maigawang lano kanlan tatao a angkahulog
kangko ta-omen lako ipako ha kodoh.”
3 Kananyatew a odah, hilay mānguna a papadi boy hilay
tutoan Jujudio a mānungkolan, napaytipon hila ha mayadet
a baey nan Caifas a pinakapoon a padi,
4 ta ampaytotongtongan la no way-omen laya dakpen
ye Apo Jesus a homain kanayon a makatanda haka laya
ipapatey.
5 Hinabi la, “Noba ahe tawo igena ha pihta, ta maka
magkagulo hilay tatao.”

Hiyay Pangitiih nin Pabango ha ō nan Apo Jesus
(Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8)

6 Anti yay Apo Jesus ha badiyon Betania ha baey nan
Simon a kinating hatew.
7 Legan ampakidungo yay Apo Jesus, hinumaley ya kana
ye maghay babayin ampangaget nin pabangon mablin tubat
a naikonin ha maghay botin alabahtodo.* Ket intiih na yay
pabango ha ō nan Apo Jesus.
8 Hilay mānumbong na, ha nakit lay dinyag nan babayi,
napoot hila, a wanla, “Taket ta hinayang na yain a pabango?
9 Mailako ya dayi yain ha mayadet a alaga. Ket hiyay
mapaglakoan, maibyay kanlan mangaidap.”
10 Noba tanda nan Apo Jesus ye ampaytotongtongan la.
Kaya-bay hinabi na kanla, “Taket ta ampakibalabalaan yo
yatin babayi? Manged ye dinyag na kangko.
11 Hilay mangaidap, lanang hilan anti kanyo noba hiko,
ahe.
12 Intiih nay pabango ha laman ko bilang pangitaladan ha
pagkailbeng.

---

* **26:7** *alabahtodo* ket maghan kalahi nin mablin dapah a maputi boy maholyaw ye kadih na.

13 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Agya way-
ihtew man a lugal ihti ha babe-luta maipatanda ye Manged
a Balita, ket maipatanda ya met ye dinyag nin yatin babayi
kangko bilang pangihipan kana."

Hiyay Pangiopit nan Judas Iscariote kanan Apo Jesus
(Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6)

14 Haanin, hiyay Judas Iscariote a magha kanlan labin-
luway mānumbong nan Apo Jesus, nakew ya kanlan mānguna
a papadi.
15 Hinabi na, "Hinyay ibyay yo kangko no haglapan kata-
won mandakep kanan Jesus?"
Nakibat hila, "Biyan mi kan tatlompo a mital."
Haanin, binyanan la yan tatlompo a mital.
16 Impaibat ana kananyatew, ampangagad yayna nin
panaon a mahaglapan na hilan mandakep kanan Apo Jesus.

Hiyay Pandem nan Apo Jesus boy Mānumbong na ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah
(Marcos 14:21-22; Lucas 22:7-14; 22:21-23; Juan 13:21-30)

17 Ha unan mangaamot nin Pihtan Tinapay a Homain
Pamalbag, hilay mānumbong nan Apo Jesus, ket hinumaley
hila kana, a wanla, "Way-ihtew nayi ye labay mon pangital-
adanan min pandem ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah?"
18 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Makew kawo ha banwan
Jerusalem kanan taon hinabi ko kanyo. Ket habiyen yo kana,
'Hinabi nan Maihtodo a madanon ana ye odah na. Ket ihti
ha baey mo ye labay na a pandeman ha Pihtan Pangihipan
nin Pangiligtah a kadungo na hilay mānumbong na.' "
19 Ket hilay mānumbong na, hinumbong la ye bilin nan Apo
Jesus. Ket intaladan lay pandeman la ha Pihtan Pangihipan
nin Pangiligtah.
20 Ha madeglem ana, hiyay Apo Jesus boy hilay labinluwan
mānumbong na, dinumongo hilaynan mangan ha lamihaan.
21 Legan ampangan hila, hinabi nan Apo Jesus kanla,
"Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Magha lano kanyo
ye mangiopit kangko."
22 Hilay mānumbong na, nalele hila. Ket balang magha
kanla, nanepet kana, "Apo, hiko nayi yatew?"
23 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Hiyay kadlan kon am-
pangidede nin tinapay ha kulo, hiyabay ye mangiopit
kangko.
24 Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao ket katapulan a
matey a omen ha naihulat a Habi nin Dioh. Noba kakaingalo
yay taon mangiopit kangko. Mamanged po dayi a ahe yayna
nianak."

25 Haanin, hiyay Judas a nangiopit kana, nanepet ya met,
“Maihtodo, hiko nayi yatew?”
Nakibat yay Apo Jesus kana, “Hinabi moyna.”

Hiyay Pinagkalaman boy Pinagkadaya nan Apo Jesus
(Marcos 14:22-26; Lucas 22:14-20; 1 Corinto 11:23-25)

26 Legan ampangan hila, hiyay Apo Jesus, nangwa
yan tinapay. Ket pinahalamatan naya kanan Apo Dioh.
Pangayadi, binih-ilbih-il na haka na inggawang kanlan
mānumbong na, a wana, “Kowen yo yati boy kanen yo. Yati
ye pinagkalaman ko.”
27 Pangayadi, nangwa ya po nin maghay bahon alak ubah.
Pinahalamatan naya kanan Apo Dioh haka na inggawang
kanlan mānumbong na, “Hikawon kaganaan, inomen yo yati.
28 Ta yati ye pinagkadaya ko a maibuhboh ha kap-
atawadan nin kakahalanan nin malabong a tatao. Yati ye
pamapteg nin bayon kahundoan nan Apo Dioh ha tao.
29 Habiyen ko kanyo a ahe akoynan minom nin alak ubah
angga ha mangaamot a mapagkalamo katawo ha panakopan
nan Bapa kon Dioh.”
30 Ket nagkanta hilan panggalang kanan Apo Dioh. Pan-
gayadi, nakew hilayna ha Mapantay nin Oolibo.

Impatanda nan Apo Jesus ye Pangibudi nan Pedro kana
(Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

31 Legan angkumodang hila, hinabi nan Apo Jesus kanlan
mānumbong na, “Kananyatin madeglem, hikawon kaganaan,
ket lakwanan yoko, ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
‘Pateyen ko yay pahtol, ket maahwag hilay tutupa.’†
32 Noba lano ha mabi-ay akon uman, mauna ko kanyo ha
plobinhiyan Galilea.”
33 Haanin, hinabi nan Pedro kanan Apo Jesus, “Apo,
agya lakwanan la kan kaganaan, noba hiko, ahe kata bega
lakwanan!”
34 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Pakaleng-en mon manged
ye habiyen ko kammo. Bayo ya tumnoy ye tandang haanin
a madeglem, nikatlo mo koynan imbudi.”
35 Noba hinabi nan Pedro, “Agya lamo mo kon matey,
ahe kata bega ibudi.” Wanabay met ateed ye hinabi lan
kaganaan a mānumbong na.

Hiyay Pamakew nan Nakigwang Apo Jesus
(Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46)

36 Pangayadi, hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na,
nakew hilayna ha lugal a anhabtan Getsemani. Ha niabot

† **26:31** Zacarias 13:7.

hilayna ihtew, hinabi na kanlan mānumbong na, “Mikno
kawo ihti, ta makew akon makigwang ihtew.”
37 Inlamo na yay Pedro boy hilay luway aanak nan
Zebedeo. Haanin, hiyay Apo Jesus, tubat ye kalelean na boy
angkayoot yayna.
38 Hinabi na kanla, “Ba-mon ikamatey koynay kalelean ko.
Ihti kawo po boy lamoan yo kon magpoyat.”
39 Ha nitaang yaynan makandi ye Apo Jesus, nilumukob
yan nakigwang, a wana, “Bapa ko, no malyadi dayi, alihen
mo yatin pamaidap a dihaen ko. Noba aliwan kalabayan ko
ye mahumbong, no aliwan hiyay kalabayan mo.”
40 Pangayadi, inudong na hilan Apo Jesus ye tatlon
mānumbong na. Ket nalatngan na hilan angkatuloy. Hinabi
nan Apo Jesus kanan Pedro, “Ahe yo nayi maikpe ye ahe
matuloy, agya maghay odah bengat?
41 Magpoyat kawo boy makigwang ta-omen kawo ahe
mahambot nin tukho. Ha nakem yo, nakahadya kawon
manumbong, noba makapey ye laman yo.”
42 Tinumaang yan uman ye Apo Jesus. Ket nakigwang
ya, “Bapa ko, no katapulan a madihaan ko yatin pamaidap,
kalabayan mo ye mahumbong.”
43 Pangayadi, inudong na hilayna man ye mānumbong na.
Ket nalatngan na hilayna man a angkatuloy, ta makakatuloy
hilaynan tubat.
44 Ha ikatlon ukdo, hiyay Apo Jesus, tinumaang yayna
man. Ket nakigwang ya nin omen met ateed ha unan
pakigwang na.
45 Pangayadi, inudong na hilayna man ye mānumbong
na. Ket hinabi na kanla, “Angkatuloy kawo po boy ampag-
painawa? Bilewen yo! Naabot ana ye odah a hiko a ibat
ha langit a in-Anak nin Tao, ket maigawang kanlan tataon
māgkahalanan.
46 Mimata kawo! Tawoyna! Ta anti yayna ye taon
nangiopit kangko.”

Hiyay Pandakep kanan Apo Jesus
(Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:3-12)

47 Legan ampaghabi ya po ye Apo Jesus, hiyay Judas a
magha kanlan labinluwan mānumbong na, ket nilumateng
yan main lamo a malabong a tataon ampangaget nin keya
boy pamadog. Intubol la hilan mānguna a papadi boy tutoan
Jujudio a mānungkolan.
48 Yati ye pagkakitan a hinabi nan Judas kanlan
kalalamoan na no ayay dakpen la, “Hiyay umaan ko ye
dakpen yo.”

49 Ket hiyay Judas, hinaleyan na yay Apo Jesus. Ket hinabi
na kana, “Manged a madeglem, Maihtodo.” Ket inumaan nay
pingipingi na.
50 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Diyagen moyna ye tikih
mo.” Haanin, hilay kalalamoan nan Judas, hinaleyan la
yaynan dinakep ye Apo Jesus.
51 Ket hiyay magha kanlan mānumbong nan Apo Jesus,
binagot nay keya na. Tinaya na yay ipoh nin pinakapoon
a padi. Ket napunggohan yan talinga.
52 Hinabi nan Apo Jesus, “Igoma moy keya mo. Ta hiyay
ampanggawi nin keya, matey ya met ha keya.
53 Ahe mo nayi tanda a no makigwang ako kanan Bapa kon
Dioh, ket tampol nan itubol ye libo-libon anghil na?
54 Noba no diyagen ko yatew, way-omen po matupad ye
anti ha naihulat a Habi nin Dioh a katapulan malyadi?”
55 Haanin, hiyay Apo Jesus, hinabi na kanlan tatao, “Toli-
han ako nayi, ta impangaget yo kon keya boy pamadog? Mi-
namangaamot akon ampangiadal ha mahlang nin Timplo.
Taket ta ahe yoko dinakep ihtew?
56 Noba nalyadi yatin kaganaan ta-omen matupad ye
impahulat nan Apo Dioh kanlan popodopita na hatew.”
Haanin, hilay kaganaan a mānumbong na, nilakwanan la yay
Apo Jesus boy tinumakah hilayna.

Hiyay Pangiadap la kanan Apo Jesus ha Panuhgaan lan Jujudio

(Marcos 14:53-63; Lucas 22:54-55; 22:63-71; Juan 18:13-14; 18:19-24)

57 Pangayadi, inlakew la yay Apo Jesus ha baey nan Caifas
a pinakapoon a padi. Ket hilay mamaihtodo nin Bibilin boy
tutoan Jujudio a mānungkolan, naytipon hila ihtew.
58 Hiyay Pedro, anhumumbong ya ha aliwan minga
mataang. Ket ha anti yayna ha mahlang nin baey nin
pinakapoon a padi, nakiikno ya kanlan māgbantay, ta an-
imatonan na no hinyay diyagen la kanan Apo Jesus.
59 Haanin, hilay mānguna a papadi boy hilay kaganaan
a mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio, nanapul hilan
tihtigo a maghabin katagowan laban kanan Apo Jesus ta-
omen laya maipapatey.
60 Noba homain hilan nakit a hangkan nin pamateyan la
kana, agya malabong hilay tihtigo a naghabin katagowan
laban kana. Ha kalampuhan, main luway tao a hinumaley.
61 Ket hinabi la, “Yatin tao, hinabi na, ‘Mababa kon
agwaten yatin Timplo nan Apo Dioh. Ket ha loob nin tatloy
mangaamot, ipaideng ko yan uman.’ ”

62 Haanin, hiyay pinakapoon a padi, nideng ya. Ket tinepet
na yay Apo Jesus, “Homain ka lawen maipakibat ha bada la
a laban kammo?”
63 Noba ahe ya nakibat ye Apo Jesus.

Ket hinabi nayna man nin pinakapoon a padi, “Ha ngalan
nan Apo Dioh a angkabi-ay, habiyen mo kammi haanin no
hika ye Cristo a Anak nin Dioh.”
64 Nakibat yay Apo Jesus kana, “Hinabi moyna! Ket yati
ye habiyen ko kanyon kaganaan. Hiko a ibat ha langit a in-
Anak nin Tao, makit yoko a ampikno ha dapit wanan nan
Makapalyadiyan a Dioh. Boy ha pag-udong ko, makit yoko
ha owep a an-umaypa a ibat ha langit.”
65 Pamakange nan pinakapoon a padi yatew, napoot yan
tubat, giniwak nay bado na, ket hinabi na, “Ampahalumban-
gan na yay Apo Dioh! Ahe tawoyna katapulan nin kanayon
po a mamapteg. Nange yoyna a ampahalumbangan na yay
Apo Dioh, ta impadiho nay hadili na kana.
66 Hinya awod ye iuhga yo kana?”

Nakibat hilay tatao kana, “Katapulan yan matey.”
67 Haanin, linod-an lay lupa nan Apo Jesus boy dinihmog
laya. Legan napedengan ya, tinampaling la yan kanayon
68 haka la hinabi kana, “No hika ye Cristo, pal-eban mo
man kammi no ayay nanampaling kammo!”

Hiyay Pangibudi nan Pedro kanan Apo Jesus
(Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18; 18:25-27)

69 Hiyay Pedro, anti yan ampikno ha mahlang nin baey
nan pinakapoon a padi. Haanin, main met maghay babayi
ihtew a ipoh. Hinumaley yan naghabi kana, “Kalamo naka
met Jesus a taga Galilea.”
70 Noba hiyay Pedro, imbudi naya ha adapan lan kaganaan
a anti ihtew, a wana, “Ahe ko tanda ye anhabiyen mo.”
71 Haanin, hiyay Pedro, nakew ya ha gilid ilwangan nin
alad. Ket nakit yan kanayon a babayin ipoh. Hinabi nan
babayi kanlan tataon anti ihtew, “Yatin tao, kalamo na yay
Jesus a taga Nazaret.”
72 Ket imbudi na yayna man Pedro, “Agya matey ako, ahe
koya katatanda yain a tao!”
73 Ha ahe nabuyot, hilay tataon anti ihtew a ampideng,
hinumaley hila kanan Pedro. Ket hinabi la kana, “Petegbay
a magha ka met kanlan kalamo nan Jesus, ta angkatandaan
miya ha paghabi mo.”
74 Hiyay Pedro, hinabi na, “Hi, ahe! Agya matey ako
haanin, ahe koya katatanda yain a tao.” Kapipikhaan,
tinumnoy yay tandang.

75 Ket naihipan nay hinabi nan Apo Jesus hatew, “Bayo
ya tumnoy ye tandang, ket nikatlo mo koynan imbudi.” Ket
hiyay Pedro, inumalih ya ha mahlang. Ket tinumangih yan
malaem.

27

Hiyay Pangilakew la kanan Apo Jesus kanan Gobilnadol Pilato
(Marcos 15:1; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32)

1 Kabekahan, ha mahanibhanib po, hilay kaganaan a
mānguna a papadi boy hilay tutoan Jujudio a mānungkolan,
naytongtongan la no way-omen la yan ipapatey ye Apo Jesus.
2 Binalol lay gamet nan Apo Jesus. Ket inlakew laya kanan
Gobilnadol Pilato.

Hiyay Pagkamatey nan Judas Iscariote
(Didiyag 1:18-19)

3 Haanin, hiyay Judas Iscariote a nangiopit kanan Apo
Jesus, ha natandaan nan nauhgaan yan matey ye Jesus,
naghehe ya ha dinyag na. Kaya-bay in-udong nay tatlompo
a mital kanlan mānguna a papadi boy kanlan tutoan Jujudio
a mānungkolan.
4 Hinabi na kanla, “Nagkahalanan ako, ta in-opit ko yay
maghay taon homain kahalanan.”
Noba hinabi la kana, “Hi! Baala ka payna ha hadili mo.
Homain kayinan pakibalabalaan kammo.”
5 Haanin, hiyay Judas, inhabol nay tatlompo a mital ihtew
ha Timplo. Pangayadi, inumalih yayna. Ket nagbikke ya.
6 Ket hilay mānguna a papadi, pinulot lay mital boy hinabi
la, “Ahe tawo malyadin ikonin yati ha pangikunaan nin pilak
ha Timplo, ta bayad nin bi-ay nin maghay tao yati. Ket bawal
yain ha Bibilin.”
7 Kaya-bay napaykahundoan la a ihaliw laynan bengat nin
luta nan mānyag nin koden, ta diyagen lan pangilbengan nin
nangamatey a dadayohan.
8 Kaya-bay anggayna haanin, yatin luta ket anhabtan yan
“Luta nin Daya.”
9 Ha wanabay, natupad ye hinabi nan podopita Jeremias
hatew, a wanae, “Kingwa lay tatlompo a mital, ta yati ye
napaykahundoan lan Israelita a alaga nin bi-ay na.
10 Ket inhaliw lan luta nan mānyag nin koden, ta yatew ye
imbilin nan Apo Dioh kangko.”*

Hiyay Panlitih nan Gobilnadol Pilato kanan Apo Jesus
(Marcos 15:2-5; Lucas 23:3-5; Juan 18:33-38)

---

* **27:10** Zacarias 11:12-13.

11 Ket ha in-adap la yaynay Apo Jesus kanan Gobilnadol
Pilato, tinepet naya, “Hika nayi ye Poon lan Jujudio?”
Nakibat yay Apo Jesus, “Hikaynay naghabi.”
12 Noba ha binadaan la yan tutoan Jujudio a mānungkolan
boy mānguna a papadi ye Apo Jesus, ahe yan bega nakibat.
13 Kaya-bay hiyay Gobilnadol Pilato, tinepet na yayna man,
“Malabong ye bada la laban kammo. Ahe mo nayi nange?”
14 Noba hiyay Apo Jesus, ahe ya nakibat. Kaya-bay nagtaka
yan tubat ye Gobilnadol Pilato.

Hiyay Panuhga nin Kamateyan kanan Apo Jesus
(Marcos 15:6-15; Lucas 23:13-25; Juan 18:39-19:16)

15 Hiyay Gobilnadol Pilato, tepe Pihtan Pangihipan nin
Pangiligtah, ket ugali nayna ye mamalihway nin maghay
pidiho a awoken lan tatao.
16 Ket kananyain a panaon, main met maghay pidiho
a nagngalan Barabbas a kamatandaan ha panyag na nin
maloke.
17 Ha naytitipon hilayna ye tatao, nanepet yay Gobilnadol
Pilato kanla, “Ayay labay yon palihwayen ko? Hiyay Barab-
bas o hiyay Jesus a anhabtan Cristo?”
18 Wanabay ye tepet nan Gobilnadol Pilato, ta tanda na a
inlakew la yay Apo Jesus kana uli ha ibeg la.
19 Haanin, legan ampikno ya po ye Gobilnadol Pilato ha
pamiknoan nin mānuhga, impahabi nan ahawa na kana
ye wanae, “Adi mo ampakibalabalaan yain a taon homain
kahalanan, ta nanaynep ako. Ket ha taynep ko, angkayoot
akon tubat uli kana.”
20 Noba hilay mānguna a papadi boy hilay tutoan Jujudio
a mānungkolan, inggaygay la hilay malabong a tatao a hiyay
Barabbas ye awoken lan palihwayen nan Gobilnadol Pilato.
Ket hiyay Apo Jesus, ipapatey naya.
21 Haanin, hiyay Gobilnadol Pilato, tinepet na hilayna
man, “Aya kanlan luwa ye labay yon palihwayen ko?”
“Hiyay Barabbas,” wanla.
22 Tinepet na hilayna man, “Hinya awod ye diyagen ko
kanan Jesus a anhabtan Cristo?”
Nakibat hilan kaganaan, “Ipako ya ha kodoh!”
23 “Taket? Hinyay kalok-an a dinyag na?” wanan Gobil-
nadol Pilato.
Noba lalo layna ingat impakakhaw ye nangha, a wanla,
“Ipako ya ha kodoh!”
24 Ha naimatonan nan Gobilnadol Pilato a homain yaynan
madyag, ta angkagulo hilaynay tatao, namakwa yan lanom.
Ket inuyahan nay gamet na ha adapan lan tatao boy hinabi

na, “Homain akon pakibalabalaan ha pagkamatey na yatin
tao. Hikawoy makibat.”
25 Nakibat hilay tatao, “Awo, hikayi boy hilay aanak mi ye
makibat ha pagkamatey na.”
26 Haanin, hiyay Gobilnadol Pilato, pinalihway na yay
Barabbas. Noba hiyay Apo Jesus, impalatiko naya haka
na inggawang kanlan huhundaloh ta-omen laya ipako ha
kodoh.

Hiyay Pangilungolungo lan Huhundaloh kanan Apo Jesus
(Marcos 15:16-20; Juan 19:2-3)

27 Haanin, hilay huhundaloh, inlakew la yay Apo Jesus ha
palahyo nan Gobilnadol. Ket pinalibotan la yan kaganaan a
kalalamoan lan huhundaloh.
28 Niloh-okan la yay Apo Jesus haka la yan pinabadowan
nin kadih matibya a omen ha badon poon.
29 Nangwa hilan kawat a madiwi. Ket dinyag la yan ba-
mon kodona haka la ingkodona kana. Boy pinagemgeman
laya po ha dapit wanan gamet na nin tambo a ba-mon teken
nin poon. Pangayadi, nanalimukod hila ha adapan na haka
la yan inlungolungo, a wanla, “Yehey! Minged ye Poon lan
Jujudio!”
30 Pangayadi, linulud-an laya boy kingwa lay pinagkateken
na haka la piuman-uman a pinatok ye ō na.
31 Pangayadi la yan inlungolungo ye Apo Jesus, niloh-ok la
ye impabado la kana haka la yan imbadon uman kana ye
bado na. Pangayadi, inlakew laya ha ilwah nin banwa ta-
omen la yayna ipako ha kodoh.

Hiyay Pangipako la kanan Apo Jesus ha Kodoh
(Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

32 Ha anlumwah hilayna ha banwa, nahagana la yay
maghay laki a nagngalan Simon a taga Cirene. Ket impilit
lan impabatay kana ye pagkodoh nan Apo Jesus.
33 Ket niabot hila ha lugal a anhabtan Golgotha. Hiyay
labay habiyen, “Lugal nin Bungo.”
34 Hiyay Apo Jesus, binyan la yan alak a nahalean aplo.
Noba ha natawayan naya, ahe na in-itlen.
35 Hilay huhundaloh, ha impako la yaynay Apo Jesus ha
kodoh, pinaydadakayan lay babado na makauli ha pandaw-
an ta-omen la matandaan no ayay makwa nin magha boy
magha kanla.
36 Pangayadi, nikno hila, ta bantayan la yaynay Apo Jesus.
37 Ket ha dapit tagay nin ō na, nangikonin hila nin
nakaihulatan nin bada kana a wanae, “YATI YE JESUS A
POON LAN JUJUDIO.”

38 Main met luway tulihan a kadlan nan Apo Jesus a
impako la ha timaghay kodoh. Hiyay magha, ha dapit wanan
na. Ket hiyay magha met, ha dapit odi na.
39 Hilay tataon anhumapid ihtew, ampameyeng-peyeng
hilan ampangilungolungo kana, a wanla,
40 “Aliwa nayi a hinabi mo a agwaten moy Timplo, ket ha
loob nin tatloy mangaamot, ipaideng mo yan uman? Higi
man awod! No peteg a hika ye Anak nin Dioh, lumumbah
ka man ihen ha kodoh, ta iligtah moy hadili mo!”
41 Hilay mānguna a papadi, mamaihtodo nin Bibilin boy
tutoan Jujudio a mānungkolan, an-ilungolungo laya met, a
wanla,
42 “Nangiligtah yan kanayon, noba ahe na mababa a iligtah
ye hadili na. Aliwa nayi a hiya ye Poon nin Israel? No
makalumbah ya ihen ha kodoh, mamteg kayina kana.
43 Napataya ya kanan Apo Dioh boy anhabiyen na a
hiyabay ye Anak nin Dioh. Higi man awod, bilewen tawo
man no peteg a iligtah na yan Apo Dioh haanin.”
44 Ket agya hilay tutulihan a kadlan nan naipako ha
kokodoh, ket inlungolungo laya met ye Apo Jesus.

Hiyay Pagkamatey nan Apo Jesus
(Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

45 Ha kauugtowan ana, nilumiteh yan kaganaan yatew a
lugal anggayna ha alah tidih nin mahilem.
46 Ha alah tidih ana nin mahilem, nangha yan makhaw
ye Apo Jesus ha habin Aramaic, a wana, “Eli, Eli, lema
sabachthani?” Hiyay labay habiyen, “Dioh ko, Dioh ko, taket
ta pinaolayan moko?”†
47 Pamakange la yatew nin tatao a ampideng ihtew, hinabi
la, “An-ingaten na yay podopita Elias.”
48 Hiyay magha kanla, nayew yan nangwa nin ihpongha
haka na indede ha maahem a alak haka na inhipit ha
tampoh nin palat haka na impahephep kanan Apo Jesus.
49 Noba hinabi lan kanayon, “Paolayan moya, ta bilewen
tawo man no lumateng yay Elias ta-omen naya iligtah.”
50 Haanin, hiyay Apo Jesus, nangha yayna man nin
makhaw. Pangayadi, naboytoan yaynan angeh.
51 Ket kananyatew met ateed, hiyay makugpan tabing ha
loob nin Timplo, ket nagiwak yan nagitna paibat ha tagay
anggan aypa. Nanlayon boy nangapapaka ye dadapah.
52 Nangalukatan ye bibito boy nabi-ay hilan uman ye
malabong a pagtao nin Dioh a nangamatey hatew.

† **27:46** Kakanta 22:1.

53 Ket nilumwah hila ha bibito. Ket ha nabi-ay yan
uman ye Apo Jesus, nakew hila ha banwan Jerusalem. Ket
malabong a tatao ye nakakit kanla.
54 Ket hiyay kapitan boy hilay huhundaloh na a ampagban-
tay kanan Apo Jesus, ha nanlayon boy ha nakit lay kaganaan
a nalyadi, nalimowan hilan tubat. Kaya-bay hinabi la,
“Petegbay a Anak yan Dioh!”
55 Ha aliwan minga mataang, main malabong a babayi ye
ampangimaton nin angkalyadi kanan Apo Jesus. Hilabay
ye hinumumbong boy naghilbi kana paibat ha plobinhiyan
Galilea.
56 Kabilang kanla ye Maria a taga Magdala, Maria a indo
nan Santiago boy Jose boy hiyay ahawa nan Zebedeo.

Hiyay Pangilbeng kanan Apo Jesus
(Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

57 Ket ha andudumeglem ana, nilumateng yay maghay
mabatnang a tao a nagngalan Jose a taga Arimatea. Magha
ya met a mānumbong nan Apo Jesus.
58 Nakew ya kanan Gobilnadol Pilato boy inawok na kana
a hiyayna ye mangilbeng ha bangkay nan Apo Jesus. Ket
imbilin na met nin Gobilnadol Pilato a ibyay la kana.
59 Kaya-bay kingwa naynan Jose ye bangkay. Ket pinutot
na yan tapih a lino a malinih
60 haka na in-ihlep ha bayon inyukib a pangilbengan.
Pangayadi, intulin naynan inleneb ye mayadet a dapah ha
ilwangan nin pangilbengan haka ya inumalih.
61 Hiyay Maria a taga Magdala boy hiyay maghay Maria,
anti hila met ihtew a ampikno ha adapan nin pinangilben-
gan.

Hilay Māgbantay ha Pinangilbengan kanan Apo Jesus

62 Kabekahan ha Mangaamot nin Pagpainawa, hilay
mānguna a papadi boy hilay Papariseo, nakew hila kanan
Gobilnadol Pilato.
63 Ket hinabi la, “Gobilnadol, naihipan mi a ha angkabi-
ay ya po yain a mānalingo, hinabi na, ‘Pangalabah nin tatloy
mangaamot, mabi-ay akon uman.’
64 Kaya-bay awoken mi kammo a bilinan mo hilay huhun-
daloh mo a pakabantayan la yan manged ye nangilbengan
kana anggan malabah ye tatloy mangaamot. Ta maka
takawen la yan mānumbong na ye bangkay na haka la ibalita
a nabi-ay yan uman. No wanabay ye malyadi, ket lumalo
yatin panalingo dinan ha una.”
65 Noba hinabi nan Gobilnadol Pilato kanla, “Kokawoyna.
Mangwa kawon huhundaloh boy pabantayan yon manged
ye nangilbengan.”

66 Ket nakew hilayna ha nangilbengan. Ha niabot hi-
layna ihtew, minalkaan la yay dapah a pinanleneb ha
nangilbengan ta-omen la matandaan no main manlukat.
Boy nangibantak hila nin nangaanon bantay.

28

Hiyay Pagkabi-ay nan Uman Apo Jesus
(Marcos 16:1-10; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

1 Pangalabah nin Mangaamot nin Pagpainawa, ha pahanib
nin Dominggo, hiyay Maria a taga Magdala boy hiyay
maghay Maria, nakew hila ha nangilbengan kanan Apo
Jesus.
2 Haanin, kapipikhaan nanlayon nin makhaw, ta hiyay
anghil nin Dioh, inumaypa yan ibat ha langit. Ket intulin na
yay mayadet a dapah a pinanleneb ha nangilbengan haka
naya iniknoan.
3 Hiyay lupa na, ampakapulag ya a ba-mon henag kilat boy
hiyay bado na, tubat ye kaputian.
4 Ket hilay māgbantay, ha nakit la yay anghil, namigpig
hilan nangapuang a ba-mon natey, uli ha tubat a limo la.
5 Haanin, hiyay anghil, hinabi na kanlan babayi, “Adi kawo
angkalimo. Tanda ko a antapulen yo yay Apo Jesus a impako
ha kodoh.
6 Ahe yayna ihti. Nabi-ay yaynan uman a omen ha hinabi
na kanyo hatew. Higi, makew kawo ihti, ta bilewen yoy
nangikunaan nin bangkay na.
7 Kokawoyna kanlan mānumbong na, ta habiyen yo kanla a
nabi-ay yaynan uman boy muna yayna ha Galilea. Ihtewbay
yo yayna makit. Wanabay tana ye mahabi ko kanyo.”
8 Haanin, tampol hilaynan inumalih ha nangilbengan. Ket
agya angkalimo hila, angkaaliket hila uli ha imbalita nin
anghil. Nayew hilan nakew kanlan mānumbong nan Apo
Jesus ta-omen la ibalita ye nalyadi.
9 Legan ampayew hila, hinagana na hilan Apo Jesus.
Hinabi na kanla, “Kumohta kawoyna?” Hinumaley hila
kana. Ket ginemgeman lay bitih na a nanggalang kana.
10 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Adi kawo
angkalimo. Kokawoyna kanlan kakatongno ko. Ket habiyen
yo kanla a makew hilayna ha Galilea. Ket ihtew lako makit.”

Hiyay Imbalita lan Māgbantay

11 Pamikuyot lan luway babayi, hilay ano kanlan
māgbantay ha nangilbengan, ket nakew hila met ha banwan
Jerusalem. Ket imbalita la kanlan mānguna a papadi ye
kaganaan a nalyadi.

12 Haanin, hilay mānguna a papadi, nakitipon hila kanlan
tutoan Jujudio a mānungkolan. Ket naytotongtongan la a oy-
oyen la hilan mayadet a alaga nin pilak ye māgbantay.
13 Hinabi la kanla, “Ibalita yo a legan angkatuloy kawo
ha madeglem, nilumateng hilay mānumbong nan Jesus. Ket
tinakaw la yay bangkay na.
14 Ket no matandaan nan Gobilnadol yati, hikayinay baala
a mangipalinaw kana ta-omen kawo ahe mapano.”
15 Haanin, hilay māgbantay, tinanggap lay mayadet a alaga
nin pilak a pinangoy-oy la kanla. Pangayadi, hinabi la
met nin māgbantay ye impahabi la kanla. Kaya-bay angga
haanin, wanabay po ye anhabiyen lan Jujudio.

Napakit yay Apo Jesus kanlan Mānumbong na
(Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Didiyag 1:6-8)

16 Haanin, hilay labinmaghan mānumbong nan Apo Jesus,
nakew hilayna ha Galilea ha mapantay a hinabi nan Apo
Jesus a lakwen la.
17 Ket ha nakit la yay Apo Jesus, nanggalang hila kana.
Noba main nangaano kanla ye ampagluwaluwa a hiyabay
ye Apo Jesus.
18 Haanin, hiyay Apo Jesus, hinumaley ya kanla. Ket
hinabi na, “In-ibyay nayna kangkon Bapa ko ye kaganaan
a kapalyadiyan ha langit boy ihti ha babe-luta.
19 Kaya-bay lakwen yo hilay tatao ha kaganaan a
nanahyon ihti ha babe-luta, ket diyagen yo hilan mānumbong
ko. Bawtihmowan yo hila ha ngalan nan Bapa, Anak, boy
Ihpiditon Dioh.
20 Adalan yo hilan manumbong ha kaganaan a imbilin ko
kanyo. Pakaihipen yo yati. Lanang yo kon kalamo angga ha
kalampuhan nin babe-luta.”

Hiyay Manged a Balita a inhulat nan MARCOS

Hiyay Pangipatanda nan Juan a Māmawtihmo
(Mateo 3:1-12; Lucas 3:1-18; Juan 1:19-28)

1-2 Yati ye Manged a Balita a tungkol kanan Apo Jesu Cristo
a Anak nin Dioh. Nandugi ya ha natupad ye inhulat nan
podopita Isaias a diyagen na lanon Apo Dioh,
"Mangitubol akon māngihabi ko a mauna kammo
ta-omen na italadan ye danan mo.*
3 Hiyabay ye ampangipangha ha wangwang nin wanae,
'Ihadya yoy dān nan Apo.
Itoynong yoy pagdanan na.' "†
4 Ket natupad yati ha nilumateng yay Juan ha wangwang a
ampangipatanda nin wanae, "Paghehean boy itgen yoynay
panyag nin kahalanan boy pabawtihmo kawo ta-omen na
kawo patawaden Apo Dioh."
5 Ket malabong a tatao ye nakew kana a taga banwan
Jerusalem boy kaganaan a lulugal ha plobinhiyan Judea. Ket
inhabi lay kakahalanan la. Kaya-bay binawtihmowan na
hilan Juan ha kabatowan nin Jordan.
6 Hiyay bado nan Juan, ket yadi ha labok nin kamelyo. Boy
hiyay akeh na, yadi met ha katat ayop. Hiyay pamangan na
ket kowangey boy pulot panilan.
7 Yati ye an-ipatanda na, "Main taon lumateng a igit a
makapalyadiyan dinan ko, ta agya mangaget bengat nin
hapatoh na, ket ahe ako katanggap-tanggap.
8 Bawtihmowan katawo nin lanom. Noba hiya, bawtih-
mowan na kawo nin Ihpiditon Dioh."

Hiyay Pamawtihmo kanan Apo Jesus
(Mateo 3:13-4:11; Lucas 3:21-22; 4:1-13)

9 Kananyatew a panaon, legan ampamawtihmo yay Juan
ha kabatowan nin Jordan, nilumateng yay Apo Jesus ihtew
a ibat ha banwan Nazaret ha plobinhiyan Galilea. Ket
binawtihmowan na yan Juan.
10 Ha an-umawah yaynay Apo Jesus ha lanom, nakit na
a ba-mon naglukat ye langit. Ket hiyay Ihpiditon Dioh ha
kadih kalapati, inumaypa yan inumapon kana.
11 Ket main bihnga a nangibat ha langit a naghabi nin
wanae, "Hika ye Anak kon ampakaadoen ko a angkaaliketan
kon tubat."

---

* **1:1-2** Malakias 3:1. † **1:3** Isaias 40:3.

Hiyay Panukho kanan Apo Jesus
(Mateo 4:1-11; Lucas 4:1-13)

12 Ket kananyatew met ateed, hiyay Apo Jesus, impalakew
na yan Ihpiditon Dioh ha wangwang.
13 Ket apatapo a mangaamot a antukhoen na yan Satanas
ihtew. Ket main met mangatubag a aayop ihtew boy main
met aanghil nin Dioh a nangalingay kana.

Hiyay Pandugi nin Pangipatanda nan Apo Jesus
(Mateo 4:12-17; Lucas 4:14-15)

14 Ha napidiho yaynay Juan, hiyay Apo Jesus, nakew ya ha
plobinhiyan Galilea. Ket impatanda na ihtew ye Manged a
Balita a ibat kanan Apo Dioh.
15 "Nilumateng anay naitaning a panaon a mamoon yay-
nay Apo Dioh. Kaya-bay paghehean boy itgen yoynay
panyag nin kahalanan boy pamtegan yoy Manged a Balita,"
wanan Apo Jesus.

Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanlan Apat a Mānlapet
(Mateo 4:18-22; Lucas 5:1-11)

16 Ha maghay mangaamot, legan angkumodang yay Apo
Jesus ha ambay dagatdagatan nin Galilea, nakit na hi-
lay mikatongno a nagngalan Simon boy Andres a am-
pangikatkat nin higay la, ta mānlapet hila.
17 "Kilakew kawo kangko," wanan Apo Jesus, "ta diyagen
katawoynan māngumbinyo nin tatao a mamteg kangko a ba-
mo kawon ampanlapet nin malanghit."
18 Ket tampol laynan nilakwanan ye higay la boy naki-
lakew hilayna kanan Apo Jesus.
19-20 Inhulong nan Apo Jesus ye pangumodang na. Ha
aliwan minga mataang, anti yay Santiago boy Juan a lamo
la yay bapa la a Zebedeo a ampangayuma nin higay ha
bangka la. Ket ha nakit na hilan Apo Jesus, hinagyat na hilan
makilakew kana. Haanin, hilay mikatongno, nilakwanan
la yay bapa la ha bangka boy hilay tataon an-upaan. Ket
nakilakew hilayna kanan Apo Jesus.

Hiyay Lakin Hinelpan nin Maloke a ihpidito
(Lucas 4:31-37)

21 Haanin, hiyay Apo Jesus boy kalalamoan na, nakew hila
ha banwan Capernaum. Ha naabot anay Mangaamot nin
Pagpainawa, nakew hila ha pāytiponan lan Jujudio. Ket hiyay
Apo Jesus, nangiadal ya ihtew.
22 Nagtaka hilay tatao ha pangiadal na, ta main yan
kapalyadiyan ha pangiadal na, aliwan omen ha pangiadal
lan mamaihtodo nin Bibilin.

23 Ket legan ampangiadal ya, main maghay taon hinelpan
nin maloke a ihpidito ye
24 nangha nin wanae, “Aya ka nayi kammi, Jesus a taga
Nazaret? Nakew ka nayi ihti ta-omen mo kayi apoen? Tanda
ko no aya ka! Hika ye Pinili nan Apo Dioh a intubol na!”
25 Noba pinaghabiyan na yan Apo Jesus, “Pakal-em ka!
Umalih kayna kana!”
26 Ket haanin, hiyay maloke a ihpidito, pinapigpig na yay
laki boy angkumolih yan an-umalih kana.
27 Ket nagtaka hilay kaganaan a anti ihtew. Kaya-bay
napaytepet-tepet hila, “Hinyati? Bayon adal a main ka-
palyadiyan! Ampaalihen nay mangaloke a ihpidito, ket an-
umalih hila met!” wanla.
28 Ket hiyay balita tungkol kanan Apo Jesus, mapadah yan
nitayak ha plobinhiyan Galilea.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus kanlan Malabong a Tatao
(Mateo 8:14-17; Lucas 4:38-41)

29 Hiyay Apo Jesus boy kalalamoan na, ha inumalih
hilayna ha pāytiponan lan Jujudio, nakew hila ha baey
lan Simon boy Andres. Hiyay Santiago boy hiyay Juan,
nakilakew hila met kanla.
30 Ha nilumateng hilayna ihtew, tampol lan hinabi kanan
Apo Jesus a hiyay babayi a ampo nan Simon, ket ampida ya,
ta angkahalot ya.
31 Haanin, hinaleyan na yan Apo Jesus ye angkahalot, ket
ginemgeman nay gamet na boy in-imata naya. Ket nitaah
yayna. Ket inapagan na hilayna.
32 Kananyatew met ateed a mangaamot, ha nitanghob
yaynay mangaamot, malabong a ampaghakit boy hinelpan
nin mangaloke a ihpidito ye inlakew la kanan Apo Jesus.
33 Ket hilay tatao nin yatew a banwa, naytipon hila ha
adapan nin baey.
34 Ket malabong hilay tataon ampaghakit nin nakahinadi
ye pinaitaah nan Apo Jesus. Malabong met a mangaloke a
ihpidito ye pinaalih na kanlan hinelpan la. Noba binawalan
na hilay mangaloke a ihpidito a maghabi, ta tanda la a
hiyabay ye Anak nin Dioh.

Hiyay Pangiadal nan Apo Jesus ha Galilea
(Lucas 4:42-44)

35 Kabekahan, ha palbangon po, inumalih yay Apo Jesus
ha baey. Ket nakew yan nakigwang ha wangwang.
36 Haanin, hiyay Simon boy kalalamoan na, tinapul la yay
Apo Jesus.
37 Ha nakitan la yayna, hinabi la kana, “Antapulen la kan
malabong a tatao!”

38 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Lakwen tawo po
ye dongla a babanwa ta-omen ko met ipatanda kanla ye
Manged a Balita, ta yabayti ye nakaitubolan ko ihti ha babe-
luta.”
39 Ket hiyay Apo Jesus, nakew yan nangipatanda nin
Manged a Balita ha pāytiponan lan Jujudio ha kaganaan a
lulugal ha plobinhiyan Galilea boy namaalih nin mangaloke
a ihpidito kanlan hinelpan la.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Kinating
(Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16)

40 Main maghay lakin kinating ye hinumaley kanan Apo
Jesus. Nanalimukod yan nakiiingalo kana, a wana, “Apo, no
labay mo, mapaitaah moko.”
41 Nalunoh yay Apo Jesus kana. Kaya-bay kinimpaan naya
boy hinabi na, “Awo, labay ko. Mitaah kayna!”
42 Ket tampol yan naalih ye kating na. Ket niluminih anay
luti na.
43 Haanin, hiyay Apo Jesus, binilinan boy pinaalih na
yaynan tampol ye laki, a wana,
44 “Adi mo anhabiyen ha ayaman ye nalyadi kammo, no
aliwan makew ka tana ha padi.‡ Ket ipabilew moy luti mo
kana. Pangayadi, mangihagpa ka nin omen ha imbilin nan
Moises bilang pamapteg a nitaah kayna.”
45 Noba ha inumalih yayna, imbabalita nan teed ye nalyadi
kana. Kaya-bay hiyay Apo Jesus, ahe yayna makalakew
ha babanwa, ta ampaypapaletpetan la yan tatao. Kaya-bay
ihtew yaynan bengat ha wangwang. Noba nilakew la yan
teed nin tatao a ibat ha kanayon a lulugal.

2

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Lumpo
(Mateo 9:1-8; Lucas 5:17-26)

1 Pangalabah nin nangaanon mangaamot, hiyay Apo Jesus,
nag-udong ya ha banwan Capernaum. Ket nabalitaan lan
tatao a anti yayna ha baey a ampagdagohan na.
2 Kaya-bay napaytipon ye malabong a tatao ha baey a
angkunaan na. Ket homain anan letletan, agya ha ilwah nin
ilwangan. Ket legan an-ipatanda nan Apo Jesus ye Manged
a Balita,
3 main nilumateng a apat a kataon ampanambayok nin
lakin lumpo, ta ilakew laya kana.

‡ **1:44** Hatew, hiyay taon kinating, ahe ya malyadin humlep ha pāytiponan lan Jujudio. Noba no mitaah ana, katapulan a muna ya po makew ha padi ta-omen na po paptegan a homain anan kating, ket malyadi anan humlep ha pāytiponan.

4 Noba uli ha kalabong nin tatao, ahe laya maihaley kanan
Apo Jesus. Kaya-bay nanik hila ha bobongan nin baey. Ket
nanlabkat hilan atep ha eteb nan Apo Jesus a nangiloyloyan
la kanan lakin lumpo ha adapan na.
5 Ha nakit nan Apo Jesus ye kayadet nin pamteg la
kana, hinabi na kanan lumpo, “Inong, napatawad anay
kakahalanan mo.”
6 Main met nangaanon mamaihtodo nin Bibilin ye anti
ihtew. Pamakange lay hinabi nan Apo Jesus, ket inihip lay
wanae,
7 “Taket ta wanabay ye anhabiyen na yatin tao? Ampa-
halumbangan na yay Apo Dioh, ta homain anan ayaman a
makapatawad nin kakahalanan no aliwan hiyay Apo Dioh
bengat!”
8 Noba hiyay Apo Jesus, tanda nay an-ihipen la. Kaya-bay
hinabi na kanla, “Taket ta wanabay ye ihip yo?
9 Matataloh a habiyen kananyatin lumpo, ‘Napatawad
kayna ha kakahalanan mo’, ta ahe yo makit no napatawad o
ahe. Noba habiyen ko kana, ‘Mideng ka, kadten moy inid-an
mo boy kumodang kayna’
10 ta-omen yo makit a hiko a ibat ha langit a in-Anak nin
Tao ket main kapalyadiyan a mamatawad nin kakahalanan
ihti ha babe-luta.” Ket hinabi na kanan lumpo,
11 “Mideng ka. Ket kadten moy apay mo, ta muli kayna.”
12 Ket nideng yay lumpo, kinaget nayna ye apay na boy
nilumwah ya ha baey a ambilewen nin kaganaan. Nagtaka
hilan kaganaan. Ket inggalang la yay Apo Dioh, a wanla,
“Yoh! Haanin kayin bengat nakakit nin wanabay!”

Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanan Levi a Māningil nin Bowih
(Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32)

13 Haanin, hiyay Apo Jesus, nakew yayna man ha ambay
dagatdagatan nin Galilea. Nilakew la yan malabong a tatao.
Ket inadalan na hila.
14 Legan angkumodang ya, nakit na yay Levi* a māningil
nin bowih a anak nan Alfeo. Ampikno yay Levi ha
pamayadan nin bowih. Ket hinabi nan Apo Jesus kana,
“Kilakew ka kangko.” Ket nideng ya met ye Levi boy
nakilakew ya kana.
15 Hinagyat na hilan Levi ye Apo Jesus boy mānumbong
na a makew mangan ha baey na. Malabong a māningil nin
bowih boy kanayon a naibilang a māgkahalanan ye nakidun-
gon mangan kanan Apo Jesus boy kanlan mānumbong na, ta
malabong hilay anhumumbong kanan Apo Jesus.

---

* **2:14** Hiyay Levi, anhabtan ya met Mateo (Mateo 9:9).

16 Main met mamaihtodo nin Bibilin a Papariseo ihtew.
Ket ha nakit la yay Apo Jesus a ampakidungo kanlan māningil
nin bowih boy kanlan kanayon a naibilang a māgkahalanan,
tinepet la hilay mānumbong na, “Taket ta ampakidungo yan
mangan kanlan māningil nin bowih boy kanlan kanayon a
māgkahalanan?”
17 Pamakange nan Apo Jesus nin tepet la, hinabi na
kanla, “Hilay homain hakit, ahe la katapulan ye doktol, no
aliwan hilay ampaghakit ye ampagkatapulan. Nakew ako
ihti a managyat kanlan māgkahalanan, aliwa kanlan tataon
ampangibaan nin hadili la a matoynong.”

Hiyay Tepet tungkol ha Pagpaltan Mangan
(Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39)

18 Minghan, legan ampagpalta hilan mangan ye
mānumbong nan Juan a Māmawtihmo boy mānumbong lan
Papariseo, main nangaanon tatao ye nakew nanepet kanan
Apo Jesus nin wanae, “Hilay mānumbong nan Juan boy
mānumbong lan Papariseo, ket ampagpalta hilan mangan.
Noba hilay mānumbong mo, ket ahe?”
19 Inlalayi nan Apo Jesus ye hadili na ha maghay lakin
nagkahal, a wana, “Legan kalamo laya po nin kinumbida
ha poniyan ye lakin nagkahal, ahe hila malyadin magpaltan
mangan, kali?
20 Noba maabot lano ye panaon a maialih kanla ye lakin
nagkahal. Ket kananyatew hila po magpaltan mangan uli ha
kalelean la.”
21 Hinabi na po Apo Jesus, “Homain taon mangitakop nin
bayon tapih ha alan a bado. Ta no wanabay ye diyagen na
ket mailbah, magkotet yay bayon tapih, ket lalo yayna ingat
umway ye ginit nin alan a bado.
22 Homain met taon mangikonin nin bayon alak ha alan
a kubot a katat, ta lumtoh yay alan a katat.† Ha wanabay,
padiho hilayna lanon mahayang. No aliwan hiyay bayon
alak, ket katapulan a ikonin ya ha bayon kubot a katat.”

Hiyay Tepet tungkol ha Mangaamot nin Pagpainawa
(Mateo 12:1-8; Lucas 6:1-5)

23 Ha maghay Mangaamot nin Pagpainawa, nipadān hilan
Apo Jesus ha katidigowan. Ket legan ampagdān hila ihtew,
hilay mānumbong na, nante hilan tidigo. Ket an-itatangay lan
antim-en.
24 Haanin, main met Papariseo ihtew a nakakit kanla.
Kaya-bay hinabi lan Papariseo kanan Apo Jesus, “Bilewen
moy andiyagen lan mānumbong mo. Ampante hilan tidigo.
Ket bawal yain ha Mangaamot nin Pagpainawa!”

† **2:22** Lumtoh ya, ta palbagen na yan bayon alak ye kubot.

25 Hinabi nan Apo Jesus, “Ahe yo nayi nabaha ye dinyag
nan David hatew? Ha nabitlan ya boy hilay kalalamoan na
ta homain hilan makan,
26 hinumlep ya ha Toldan Panggalangan kanan Apo Dioh.
Ket nangwa yan tinapay a inhagpa kanan Apo Dioh. Kinan
na boy pinakan na hila met ye kalalamoan na. Noba ahe ya
nagkahalanan agya po man bawal yatew ha Bibilin, ta hilay
papadi bengat ye malyadin mangan nin inhagpa kanan Apo
Dioh. Nalyadi yati ha panaon a hiyay Abiatar ye pinakapoon
a padi.”
27 Hinabi na po Apo Jesus, “Dinyag na yan Apo Dioh
ye Mangaamot nin Pagpainawa ha ikanged nin tao. Ahe
na yan pinalhowa ye tao ha ikanged nin Mangaamot nin
Pagpainawa.
28 Kaya-bay hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket
main kapalyadiyan a mangihabi no hinyay huhton diyagen
ha Mangaamot nin Pagpainawa.”

3

Hiyay Lakin Kinumpit ye maghay Gamet na
(Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11)

1 Ha maghay Mangaamot nin Pagpainawa, nakew yayna
man ye Apo Jesus ha pāytiponan lan Jujudio. Main maghay
laki ihtew a kinumpit ye maghay gamet na.
2 Main tatao ihtew a ampagbantay no paitaahen na yan
Apo Jesus ha Mangaamot nin Pagpainawa. Ta no diyagen
na yain, ket main hilaynan pangidaloman kana.
3 Hinabi nan Apo Jesus kanan laki a kinumpit ye gamet na,
“Makew ka ihti ha adapan.”
4 Pangayadi, tinepet na hilay tatao, “Hinyay an-ipaluboh
nin Bibilin a malyadin diyagen ha Mangaamot nin Pag-
painawa? Manyag nayin manged o maloke? Mangiligtah
nayi o mamatey?” Noba nilong-em hilan bengat.
5 Angkapoot ya boy angkalelean na hilan binilew ye
kaganaan uli ha kabyangan nin ō la. Ket inumadap ya kanan
lakin kinumpit ye gamet. Hinabi na, “Ipanat moy gamet mo.”
Impanat nay gamet na, ket nitaah yayna.
6 Haanin, hilay Papariseo, tampol hilan nilumwah ha
pāytiponan. Ket nakew hilan nakitupig kanlan tatao nan
Gobilnadol Herodes Antipas. Ket pinaytongtongan la no
way-omen laya maipapatey ye Apo Jesus.

Hinumbong la yan Malabong a Tatao ye Apo Jesus

7 Inumalih yay Apo Jesus boy mānumbong na. Ket nakew
hila ha ambay dagatdagatan nin Galilea. Malabong a tatao

ye hinumumbong kana. Main nangibat ha plobinhiyan
Galilea, ha Judea,
8 ha banwan Jerusalem, ha plobinhiyan Idumea, ha lipay
nin kabatowan Jordan boy ha palibot nin banwan Tiro
boy Sidon. Nakew hilan kaganaan kanan Apo Jesus, ulita
nabalitaan lay kaganaan a andiyagen na.
9 Ket uli ha kalabong nin tatao, nagpahadya yay Apo Jesus
kanlan mānumbong na nin bangka a iknoan na ta-omen ya
ahe mapidit.
10 Malabong hilay pinaitaah nan Apo Jesus. Kaya-bay
pinaypaletpetan la yan kaganaan a ampaghakit ta-omen la
yan bengat makimpaan.
11 Hilay mangaloke a ihpidito, balang makakit kanan Apo
Jesus, ket ampatalimukoden la yay taon hinelpan la boy an-
ikolih lay wanae, “Hika ye Anak nin Dioh!”
12 Noba impahehpet nan imbilin kanla, “Adi yo an-ibalita
kanlan kanayon a tatao no aya ko.”

Hiyay Pamili nan Apo Jesus nin Labinluway Apohtol
(Mateo 10:1-4; Lucas 6:12-16)

13 Pangayadi, hinumaka yay Apo Jesus ha mapantay.
Hinagyat na hilay tataon labay nan pilien. Ket hinaleyan
laya.
14 Namili ya nin labinluwa [a hinabtan na nin apohtol] a
pagkalamo na boy itubol na a mangipatanda nin Manged a
Balita
15 boy binyan na hilan kapalyadiyan a mamaalih nin
mangaloke a ihpidito.
16 Hilabayti ye labinluwan pinili na, hiyay Simon a pinan-
galanan na nin Pedro,
17 hilay aanak nan Zebedeo a hilay Santiago boy Juan
a pinangalanan na nin Boanerges a hiyay labay habiyen
aanak nin kodol,
18 hiyay Andres, hiyay Felipe, hiyay Bartolome, hiyay
Mateo, hiyay Tomas, hiyay Santiago a anak nan Alfeo,
hiyay Tadeo, hiyay Simon a magha kanlan ampangimahakit
kanlan Israelita,
19 boy hiyay Judas Iscariote a nangiopit kanan Apo Jesus.

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Satanas
(Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10)

20 Ha nuli yaynay Apo Jesus ha angkunaan na, malabong
a naman a tatao ye naytitipon ihtew. Kaya-bay hiyay Apo
Jesus boy mānumbong na, ahe layna angkaadap ye mangan.
21 Ha nabalitaan lan papaltido na ye angkalyadi, nilakew
la yan iuli, ta anhabiyen lan tatao a angkaengew ya.

22 Anhabiyen la met mamaihtodo nin Bibilin a nilumateng
ibat ha Jerusalem, “Hinelpan na yan Satanas* a poon lan
mangaloke a ihpidito. Ampakaalih yan mangaloke a ihpid-
ito, ta hiyay Satanas ye namyay kana nin kapalyadiyan a
manyag nin wanabay.”
23 Kaya-bay hiyay Apo Jesus, pinahaley na hilay tatao kana.
Ket hinabi na kanla makauli ha pangilalayi, a wana, “Ahe na
malyadin paalihen Satanas ye hadili na.
24 Ta no hilay angkumonin ha maghay panakopan ket
mapay-away-away, ahe magbuyot ye panakopan.
25 Wanabay met ye malyadi ha maghay pamilya. No
mapay-away-away hila, ket ahe magbuyot ye paylamo la.
26 Ket no kalabanen na hilan Satanas ye anhakopen na, ket
ahe ya magbuyot ye panakop na, kali?”
27 Inlalayi na yan Apo Jesus ye Satanas ha maghay
makhaw a laki, “Homain taon makababa a lumoob man-
akaw ha babandi nin makhaw a laki, no aliwan hiyay
mamakhaw po kana. Ket no mabalol na yaynay makhaw
a laki, malyadi naynan kowen ye hinyaman a malabayan na
ha loob nin baey.”
28 “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko! Kaganaan
a kakahalanan nin tao boy pangumih ha ayaman, ket
mapatawad ya.
29 Noba ayaman a mangumih kanan Ihpiditon Dioh, ket
ahe ya mapatawad makanoman, ta nakadyag yan kaha-
lanan a mikakaanti makanoman.”
30 Hinabi nan Apo Jesus yatew, ta anhabiyen lan mamai-
htodo nin Bibilin, “Hinelpan yan maloke a ihpidito.”

Hilay Peteg a Pamilya nan Apo Jesus
(Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21)

31 Haanin, nilumateng yay indo boy kakatongno nan Apo
Jesus. Ampideng hila ha ilwah nin baey boy impaingat la
yay Apo Jesus.
32 Ha loob nin baey, malabong a tatao ha palibot nan Apo
Jesus ye ampikno a ampanlenge nin an-iadal na. Ket main
naghabi kana, “Hiyay indo mo boy hilay kakatongno mon
laki, anti hila ha ilwah. Ket an-ipahagyat laka.”
33 Nakibat yay Apo Jesus, “Aya hila lagi ye indo ko boy
kakatongno ko?”
34 Binilew na hilay tataon ampikno ha palibot na. Ket
hinabi na, “Hilati ye indo ko boy kakatongno ko,
35 ta ayaman a ampanumbong ha kalabayan nan Apo Dioh,
ket hilabay ye kakatongno ko boy indo ko.”

---

* **3:22** *Satanas* ha habin Griego ket Beelzebul.

4

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mānabwag
(Mateo 13:1-9; Lucas 8:4-8)

1 Ha maghay mangaamot, hiyay Apo Jesus, nakew yayna
man nangiadal ha ambay dagatdagatan nin Galilea. Mal-
abong a tubat ye tataon namalibot kana. Kaya-bay nilumam-
pat ya ha bangka. Ket nikno ya, ta ihtew yan mangiadal. Ket
hilay tatao, anti hila met ha gilid lanom a ampanlenge.
2 Malabong ye in-adal na kanla makauli ha pangilalayi.
Hinabi na kanla,
3 "Leng-en yo yati! Main maghay māgtalon ye nakew
nanabwag nin bini ha pananeman na.
4 Ha panabwag na, main nangaanon bini ye naampag ha
dān. Ket hilatin bibini, kinan nin mamanokmanok.
5 Main met nangaanon bini ye naampag ha kadapahan a
main maimpih a luta. Ket mapadah yan tinumubo ye bibini,
ta maimpih ye luta.
6 Noba ha naamotan hilayna, ket nangalangey boy nan-
gayango, ta mangaababe ye yamot la.
7 Main met nangaampag ha antuboan nin madiwin iila-
mon. Ket ha tinumubo hilatew a bini, tinumubo hilayna met
ye madiwin iilamon. Ket tinugpawan lay tinumubo a bibini.
Kaya-bay ahe hilayna nakapanawa.
8 Main met bibini a naampag ha mabona a luta. Ket
malambot ye tubo la boy nanawa hila. Main nanawan
magatoh, anemapo, boy main met tatlompo."
9 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus, "Hikawon ampanlenge,
pakaihipen yo yatin manged."

Hiyay Tikih nin Pangilalayi
(Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10)

10 Ha nuli hilaynay kalabongan a tatao, hilay labinluwan
mānumbong nan Apo Jesus boy nangaanon tataon anti ha ha-
ley na, tinepet laya no hinyay labay habiyen nin pangilalayi
na.
11 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Nabyayan kawon pagkat-
aloh nin hiklito tungkol ha panakop nan Apo Dioh. Noba
kanlan kanayon, ampaghabi kon bengat makauli ha pangi-
lalayi
12 ta-omen matupad ye naihulat a Habi nin Dioh a wanae,
'Agya po man mamilew hilan mamilew, ket ahe hila maka-
balay
boy agya po man manlenge hilan manlenge, ket ahe hila
makataloh.
Ta no makataloh hila dayi, maghehe hila ha kakahalanan la.

Ket ha wanabay, patawaden na hila met Apo Dioh.' "*

Hiyay Labay Habiyen nin Pangilalayi
(Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-15)

13 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, "No ahe yo natalo-
han yatin pangilalayi, way-omen yo matalohan ye kanayon
po a pangilalayi?
14 Wanae ye labay nan habiyen. Hilay bibini a inhabwag
nan māgtalon ket Habi nin Dioh.
15 Hiyay dān a kinaampagan nin bibini, ket hilabay ye
tataon nakange nin Habi nin Dioh. Noba pamakange la,
nilumateng yay Satanas. Ket inalih na kanla ye Habi nin
Dioh.
16 Ket hiyay kadapahan a main maimpih a luta, ket hilabay
ye tataon angkaaliket a nakange boy tampol nananggap nin
Habi nin Dioh.
17 Noba ahe ya nanyamot ha puho la. Kaya-bay ha
nilumateng ye kaidapan o pangipaloke uli ha pananggap la
nin Habi nin Dioh, ket tampol la yaynan tinalingkukolan ye
pamteg la."
18 "Hiyay luta a antuboan nin madiwin iilamon a kinaam-
pagan nin bibini, ket hilabay ye tataon nakange nin Habi nin
Dioh.
19 Noba uli ha malabong a babagay a ampakayootan la,
pagkapulag la ha kabatnangan boy kalabayan a mapagkonin
ye kanayon po a babagay, ket naliwaan laynay Habi nin Dioh
a nange la. Kaya-bay ahe ya nakapanawa ye Habi nin Dioh
ha bi-ay la.
20 Noba hiyay mabona a luta a kinaampagan nin bibini,
ket hilabay ye tataon nanlenge boy nananggap nin Habi
nin Dioh. Kaya-bay nanawa ya ha bi-ay la. Main nanawan
tatlompo, main anemapo boy main nanawan magatoh."

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Kingki
(Lucas 8:16-18)

21 Hinabi na po Apo Jesus, "Homain taon mamaet nin
kingki haka na hakeban nin takalan o ikonin ha hilong nin
papag, no aliwan ikonin naya ha hadya a pangikunaan.
22 Ta homain nakatayo a ahe lano mibagwa boy homain
met hiklito a ahe lano matandaan.
23 Hikawon ampanlenge, pakaihipen yo yatin manged."
24 Hinabi na po Apo Jesus, "Pakaihipen yon manged ye
nange yo. Hiyay panukad a anggawien yo kanlan kanayon,
ket hiya met ateed ye gawien nan Apo Dioh a panukad nin
ibyay na kanyo boy malalabong po ihtew.

---

* **4:12** Isaias 6:9-10.

25 Ta hiyay taon ampanumbong nin nange na a kaptegan,
ket mapahanan ya po ye tinanda na. Noba hiyay taon
ahe ampanumbong nin nange na a kaptegan, agya hiyay
makandin tinanda na, ket maalih po kana."

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Bibini a Antumubo

26 Hinabi na po Apo Jesus, "Hiyay panakop nan Apo Dioh,
ket mailalayi ya ha dinyag nin maghay māgtalon a nanabwag
nin bini ha pananeman na.
27 Ha mangaamot boy madeglem, angkatuloy man o
ampag-obda ya, hiyay bini, ket anlumgi boy antumubo ya.
Noba hiyay māgtalon, ahe naya tanda no way-omen.
28 Ket hiyay luta ye ampamatubo boy ampamadawa nin
tatanem. Ha una, bōng. Hiyay dumondon, dawayna. Hiyay
huyot, maglaman yaynay dawa na.
29 Ket no naom yayna, baloten naynan māgtalon, ta panaon
anan pamupol."

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Pinakamakandin Lahi'
(Mateo 13:31-32; 13:34; Lucas 13:18-19)

30 Hinabi na po Apo Jesus, "Hinyay pangilalayian tawo nin
panakop nan Apo Dioh? Hinyay pangipadihowan ko?
31 Ipadiho koya ha pinakamakandin lahi' ha kaganaan a
lahi'.
32 Noba no maitanem boy tumubo yayna, ket mag-ilyadi
yan mayadet a kayo ha pananeman. Maghanga ya nin
malyadin paghayan nin mamanokmanok."
33 Malabong po a pangilalayi a omen kananyati ye ginawi
nan Apo Jesus ha pangiadal na kanlan tatao ha kaeteban nin
pagkataloh la.
34 Ha pangiadal na kanla, ket pawa pangilalayi ye anggaw-
ien na. Noba an-ipalinaw na met ye kaganaan kanlan
mānumbong na no hilahilaynan bengat.

Hiyay Pamatgen nan Apo Jesus nin Makhaw a Angin
(Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25)

35 Kananyatew a mangaamot, ha andudumeglem ana,
hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, "Lumipay
kitawoyna."
36 Ket hilay mānumbong na, nilakwanan la hilay tatao.
Ket nakew hilaynan nilumampat ha mayadet a bangka a
anluganan nan Apo Jesus. Main nangaanon mayadet a
bangka a hinumumbong kanla.
37 Legan anlumipay hila, kapipikhaan kinumhaw ye an-
gin. Ket angkahipwak-hipwakan ana nin mangayadet a
dawyon ye mayadet a bangka la. Ket magaynan mapno nin
lanom ye mayadet a bangka la.

38 Ket hiyay Apo Jesus, nakaunan yan angkatuloy ha dapit
golotan nin mayadet a bangka. Ket hilay mānumbong na,
pinokaw laya, a wanla, “Maihtodo! Lumdeg kitawoyna!
Homain nayi bali kammo no maalimeh kitawo?”
39 Nimata yay Apo Jesus. Ket pinaghabiyan na yay angin,
a wana, “Tumgen ka!” Boy hinabi na ha dawyon, “Pakatana
ka!” Ket tinumgen ye angin boy tinumana yaynay dawyon.
40 Pangayadi, tinepet na hilay mānumbong na, “Taket ta
angkalimo kawo? Homain kawo po nayi pamteg kangko?”
41 Nalimowan hilan tubat. Ket napayhahabi hila, a wanla,
“Aya ya lagi yatin tao? Ta agya angin boy dawyon, ket
angkapatgen na!”

5

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Hinelpan nin Maloke a Ihpidito

(Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39)

1 Nilumateng yay Apo Jesus boy mānumbong na ha lipay
nin dagatdagatan ha lugal lan tataon anhabtan Geraseno.
2 Ha nakalumbah yaynay Apo Jesus ha bangka, hinagana
yan maghay lakin hinelpan nin maloke a ihpidito. Yatin laki,
ket nilumwah ya ha yukib a pangilbengan,
3 ta ihtew yayna angkumonin. Ahe yayna maibalol nin
mabuyot, agya tanikala anay pamalol kana.
4 Malabong anan ukdo a binalol la yan tanikala ye gagamet
boy bibitih na, noba angkaboyto naya. Ket uli ha kakhawan
na, homain makabenben kana.
5 Minamangaamot boy dinedeglem yan angkumolih ha
pangilbengan boy ha mamapantay. Boy anhugat-hugaten
nan dapah ye laman na.
6 Haanin, ha natamulaw na yan laki ye Apo Jesus, nayew
yan nanagana kana. Ket nanalimukod ya ha adapan na.
7-8 Hinabi nan Apo Jesus ha maloke a ihpidito, “Hikan
maloke a ihpidito, alihan mo yatin laki!” Impangha nan laki,
a wana, “Jesus a Anak nin Pinakamakapalyadiyan a Dioh,
aya ka nayi kammi? An-ipakiiingalo ko kammo ha ngalan
nan Apo Dioh a adi moko dayi paidapan!”
9 Tinepet na yan Apo Jesus, “Hinyay ngalan mo?”
Nakibat yay maloke a ihpidito, “ ‘Kawan’, ta malabong
kayi.”
10 Ket nakiiingalo hilan tubat kanan Apo Jesus, a wanla,
“Adi mo kayi dayi itaboy ihtin lugal.”
11 Ket ihtew ha haley la, main malabong a bababoy ye
ampambok ha aling nin mapantay.

12 Haanin, hilay mangaloke a ihpidito, nakiiingalo hila
kanan Apo Jesus, a wanla, “Palakwen mo kayina tana ha
bababoy boy palubohan mo kayi dayin humlep kanla.”
13 “Higi, kokawoyna,” wanan Apo Jesus. Haanin, hilay
mangaloke a ihpidito, inumalih hila kanan laki. Ket nakew
hilaynan hinumlep ha luwan libon bababoy. Ket hilay
bababoy, nipapayew hilan nipataboy ha bengaw dagatda-
gatan. Ket ihtew hilaynan nangaalimeh.
14 Hilay ampanayhay nin bababoy, nayew hila ha banwa
boy babadiyo. Ket imbabalita lay nalyadi. Kaya-bay hilay
tatao, nakew hila met ihtew ta-omen la bilewen ye nalyadi.
15 Pamiabot la kanan Apo Jesus, hiyay lakin inalihan
nin mangaloke a ihpidito, nakit la yayna a ampikno a
nakabadoyna boy matino yayna. Ket nalimowan hilay tatao
uli ha nalyadi.
16 Ket hilay tataon nakakit nin dinyag nan Apo Jesus,
imbalita la kanlan tataon kapipilateng ye nalyadi kanan
lakin inalihan nin mangaloke a ihpidito boy hiyay nalyadi
ha bababoy.
17 Ket hilay tatao, impakihabi la kanan Apo Jesus, a wanla,
“Umalih kayna dayi ihti ha lugal mi.”
18 Ket ha anlumugan yaynay Apo Jesus ha bangka, hiyay
lakin inalihan nin mangaloke a ihpidito, nakiiingalo ya, a
wana, “Makilakew ako met dayi kammo!”
19 Noba ahe na inawo Apo Jesus, no aliwan hinabi na
kana, “Muli kayna ha pamilya mo, ket hiyay kapagtakaan
a dinyag nan Apo Dioh kammo boy no way-omen na kan
iningalowan, ibalita mo kanla.”
20 Ket nuli yan peteg ye laki. Ket imbalita na ha Decapolis
ye kapagtakaan a dinyag nan Apo Jesus kana. Ket hilay
kaganaan a tataon nakange, nagtaka hila.

Hiyay Anak a Bini-ay Uman boy hiyay Babayin Pinaitaah
(Mateo 9:18-26; Lucas 8:40-56)

21 Ket ha nag-udong yay Apo Jesus ha lipay dagatdagatan,
pinaytitiponan la yan malabong a tatao.
22 Haanin, nilumateng ye maghay lakin nagngalan Jairo a
maghay mānguna ha pāytiponan lan Jujudio. Pamakakit na
kanan Apo Jesus, nanalimukod ya ha adapan na
23 boy nakiiingalo yan tubat, a wana, “Hiyay anak kon bal-
atang, angkakamatey yayna. Pangiingalo mo, Apo. Lakwen
moya dayin kimpaan ye anak ko ta-omen yan mitaah boy
ahe matey.”
24 Haanin, hiyay Apo Jesus, nakilakew ya kanan Jairo.
Malabong a tatao ye ampakilakew kanla boy ampaypa-
paletpet kanan Apo Jesus.

25 Main met maghay babayi kanla a labinluway taon anan
andayaen.
26 Tubat yaynan angkaidapan boy malabong anan dodok-
tol ye nagpatambalan na. Ket nauboh anay kabandiyan na.
Noba ahe yan teed nitaah, no aliwan nilumalo ya po ye hakit
na.
27 Ha nange nay anhabiyen lan tatao a tungkol ha kapag-
takaan a andiyagen nan Apo Jesus, ket nakipaletpet ya met
kanlan tatao angga ha niabot ya ha golotan nan Apo Jesus.
Ket kiniwit nay bado na.
28 Ta an-ihipen na, “No makiwit kon bengat ye bado na, ket
mitaah akoyna.”
29 Ket ha nakiwit na yayna, tampol anan tinumgen ye
pandumaya na boy natanam na a nitaah yayna.
30 Haanin, hiyay Apo Jesus, tampol na met natanam a main
kapalyadiyan a nilumwah kana. Kaya-bay nagpeyeh yan
inumadap kanlan tatao. Ket tinepet na hila, “Ayay nangiwit
nin bado ko?”
31 Hinabi lan mānumbong na kana, “Angkakit moynan
malabong a tatao ye ampaypapaletpet kammo. Taket ta
antepeten mo po no ayay nangiwit nin bado mo?”
32 Noba hiyay Apo Jesus, iniwah na hilay tatao ta-omen na
matandaan no ayay nangiwit nin bado na.
33 Ket hiyay babayi, ulita tanda nay nalyadi, ampamigpig
yan angkalimo a hinumaley kanan Apo Jesus boy nilumukob
ya ha adapan na. Ket inhabi nay dinyag na boy hiyay nalyadi
kana.
34 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Inang, nitaah ka uli ha
pamteg mo. Muli kaynan main katanaan, ta nitaah kayna.”
35 Legan angkatongtongen naya po Apo Jesus ye babayi,
main nangaanon lalaki ye nilumateng a ibat ha baey nan
Jairo. Hinabi la kanan Jairo, “Adi mo yayna an-abaen ye
Maihtodo, ta natey yaynay anak mo.”
36 Noba hiyay Apo Jesus, ahe na imbabano ye hinabi la, no
aliwan hinabi na kanan Jairo, “Adi ka angkalimo. Mamteg
kan bengat.”
37 Haanin, nagpahulong hilaynan palakew ha baey nan
Jairo, noba homain yan kanayon a inlamo no aliwan hiyay
Pedro boy mikatongnon Santiago boy Juan.
38 Ha niabot hilayna ha baey nan Jairo, nakit nan Apo
Jesus a angkagulo hilay tatao. Main antumangih boy main
ampangandang.
39 Hinumlep yay Apo Jesus. Ket tinepet na hila, “Taket
ta angkagulo boy ampangandang kawo? Ahe yan natey ye
anak, no aliwan angkatuloy yan bengat.”

40 Ket kinailiyan la yan tatao ye Apo Jesus, ta tanda la a
natey yaynay anak. Haanin, pinalwah na hilan kaganaan,
powida kanlan tutoa nan anak boy hilay mānumbong na. Ket
hinaleyan la yay anak a nakaida.
41 Ginemgeman na yan Apo Jesus ye gamet nan anak boy
hinabi na kana, “Talitha koum!” hiyay labay habiyen, “Inang,
mimata ka!”
42 Ket tampol yan nimata ye anak boy kinumodang-kodang
yayna. Labinluway taon naynan anak. Ket hilay tatao ihtew,
nagtaka hilan tubat.
43 Impahehpet nan imbilin Apo Jesus kanla, a wana,
“Yatin nalyadi, adi yo yan bega anhabiyen ha agya ayaman.”
Pangayadi, hinabi na kanla, “Pakanen yoya.”

6

Hiyay Apo Jesus, ahe laya Biniha ha Nazaret
(Mateo 13:53-58; Lucas 4:16-30)

1 Haanin, inumalih yay Apo Jesus ihtew. Ket nuli yayna ha
lugal a nilakean na, kalamo na hilay mānumbong na.
2 Pangaabot nin Mangaamot nin Pagpainawa, hiyay Apo
Jesus, nakew ya ha pāytiponan lan Jujudio. Ket ihtew ya
nandugin nangiadal. Kalabongan kanlan nakange kana, ket
ampagtaka, a wanla, “Way-ihtew nangibat ye kadunongan
na? Hinyatin kadunongan a naibyay kana? Way-omen yan
ampakadyag nin kapagtakaan?
3 Aliwa nayi a hiyabay ye māg-alowagi a anak nan Maria
boy katongno nan Santiago, Jose, Judas boy Simon? Aliwa
nayi a hilay kakatongno nan babayi, ket angkumonin hila
met ihti?” Kaya-bay napoot hila kana boy ahe laya pinamte-
gan.
4 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hiyay podopita, ambihaen
laya ha agya way-ihtew man a lugal, powidan bengat ha
lugal na, ha papaltido na boy pamilya na.”
5 Hiyay Apo Jesus, ahe ya nakadyag nin kapagtakaan ha
lugal na, powidan bengat kanlan nangaanon ampaghakit a
nangipalontoan na nin gamet na boy pinaitaah.
6 Nagtaka ya ulita ahe hila namteg kana.

Hiyay Pangitubol nan Apo Jesus kanlan Labinluwan Mānumbong na
(Mateo 10:5-15; Lucas 9:1-6)

Haanin, nakew yan nangiadal ha binabadiyo.
7 Hinagyat na hilay labinluwan mānumbong na a humaley
kana. Ket intubol na hilan maniluwa. Binyan na hilan
kapalyadiyan a mamaalih nin mangaloke a ihpidito kanlan
tatao.

8 Binilinan na hila, “Ha pangumodang yo, adi kawo ampangaget nin hinyaman, agya pamangan, bakoto o pilak, no aliwan teken bengat.
9 Malyadi kawon mag-ihtiping, noba ahe kawo ampangaget nin bado a paghagiliyan yo.”
10 Hinabi na po Apo Jesus, “No main mamadagoh kanyo, ihtewbay kawo tana kumonin angga ha umalih kawo nin yatew a lugal.
11 Noba no main lugal a ahe mananggap o manlenge kanyo, ikampag yo po ye tuwapok ha bibitih yo bilang pangipatanda kanla a maloke ye dinyag la. Ket alihan yo hilayna.”
12 Kaya-bay nakew hilaynay labinluwa. Ket impatanda la kanlan tatao, “Maghehe kawoyna ha kakahalanan yo!”
13 Pinaalih la ye malabong a mangaloke a ihpidito a hinumlep kanlan tatao boy tiniihan lan ladak ye malabong a tataon ampaghakit, ket nitaah hila.

Hiyay Pagkamatey nan Juan a Māmawtihmo
(Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9)

14 Nabalitaan nan Gobilnadol Herodes Antipas ye tungkol kanan Apo Jesus, ta angkabalitaan yayna ha kaganaan a lugal. Anhabiyen lan tatao, “Hiyabay ye Juan a Māmawtihmo a nabi-ay uman. Kaya-bay ampakadyag yan kapagtakaan.”
15 Noba anhabiyen lan kanayon, “Hiyabay ye podopita Elias a nabi-ay uman.”
Anhabiyen la met nin kanayon, “Magha yan podopita a omen kanlan popodopita hatew.”
16 Noba ha nangean nan Gobilnadol Herodes Antipas ye anhabiyen lan tatao, hinabi na, “Hiyabay ye Juan a pinaputohan kon leey hatew noba nabi-ay uman.”
17-18 Yati ye nalyadi ha ahe ya po natey ye Juan a Māmawtihmo. Hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, impadakep na yay Juan a Māmawtihmo haka naya impapidiho, ta maheheg nan anhabiyen kana, “Apo Gobilnadol, aliwan huhto ye dinyag mo, ta pinag-ahawa mo yay Herodias a ahawa nan Felipe a katongno mo.”
19 Ket hiyay Herodias, tubat ye poot na kanan Juan boy labay naya dayin ipapatey, noba ahe na madyag.
20 Ta hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, ket an-allaan na yay Juan boy ambihaen naya, ta tanda na a matoynong ya boy ampanumbong ya ha kalabayan nan Apo Dioh. Agya po man angkayootan yay Gobilnadol Herodes Antipas uli ha anhabiyen nan Juan kana, labay naya po ateed ye manlenge ha an-iadal na.

21 Noba naabot met ateed ye panaon a ampakaagaden nan
Herodias a maipapatey na yay Juan. Ha naabot ye kom-
palanyoh nan Gobilnadol Herodes Antipas, nangihadya yan
mayadet a poniyan. Kinumbida na hilay mānungkolan, hilay
mānguna nin huhundalon Romano boy hilay ambigbigen a
tataon taga Galilea.
22 Ha odah ana nin hayaghagan, nilumoob yay balatang
nan Herodias. Ket tinumalek ya ha adapan lan kaganaan.
Naaliket yay Gobilnadol Herodes Antipas boy hilay bibihita
na. Ket uli ha kaaliketan na, hinabi na kanan balatang,
“Awoken mo kangko ye hinyaman a labay mo, ket ibyay ko.”
23 Boy impangako na boy nanumpa ya po, a wana, “Hinya-
man a awoken mo, ibyay ko kammo, agya po yay kagitna nin
panakopan ko!”
24 Haanin, nilumwah yay balatang. Ket nakew yan
nanepet kanan indo na, “Indang, hinyay awoken ko?”
“Hiyay ō nan Juan a Māmawtihmo,” wanan indo na.
25 Ket hiyay balatang, dinandali nay nag-udong kanan
Gobilnadol Herodes Antipas. Ket hinabi na kana, “Hiyay
labay kon ibyay mo kangko haanin met ateed, ket hiyay ō
nan Juan a Māmawtihmo a naikonin ha bandihado.”
26 Pamakange nan Gobilnadol Herodes Antipas yatew,
nalele yan tubat. Noba ulita nagpangako ya ha adapan lan
bibihita na, ahe yayna makaadey kana.
27 Kaya-bay tampol yan nangitubol nin maghay māmatey a
mamutoh nin leey nan Juan. Kaya-bay nakew yay māmatey
ha pidihowan. Ket pinutoh nay leey nan Juan.
28 Ha naputoh na yayna, ingkonin naya ha bandihado.
Pangayadi, inggawang naya kanan balatang. Ket hiyay
balatang, inggawang naya met kanan indo na.
29 Ha nabalitaan lan mānumbong nan Juan ye nalyadi
kana, nilakew la yan kingwa ye bangkay na. Ket in-ilbeng
laya.

Hiyay Pamakan nan Apo Jesus nin Liman Libo katao
(Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

30 Haanin, hilay aapohtol nan Apo Jesus a intubol na a
mangiadal, ket nag-udong hilayna kana. Ket imbalita la ye
kaganaan a didinyag boy in-adal la.
31 Noba uli ha kalabong nin tatao a anlumateng boy man-
umalih, ahe layna maadap ye mangan. Kaya-bay hinabi
nan Apo Jesus kanlan mānumbong, “Lakwanan tawo hilatin
tatao, ta makew kitawo ha wangwang ta-omen kitawo
makapagpainawa.”
32 Kaya-bay nilumugan hila ha bangka. Ket nakew hilayna
ha wangwang.

33 Noba malabong ye nakakit nin pangumalih la. Ket
tanda la no way-ihtew hila makew. Kaya-bay hilatin tatao a
nangibat ha binabanwa, ket nayew hilan nakew ha lakwen
lan Apo Jesus. Ket nuna hila po a nilumateng ihtew.
34 Ha nilumumbah yay Apo Jesus ha bangka, nakit na hilay
malabong a tatao. Nalunoh ya kanla, ta ba-mo hilan tupa a
homain pahtol. Ket inadalan na hilan malabong a babagay.
35 Ha ampitanghob anay mangaamot, hilay mānumbong
na, hinumaley hila kanan Apo Jesus. Ket hinabi la kana,
“Apo, anti kitawo ihti ha wangwang boy ampitanghob anay
mangaamot.
36 Kaya-bay habiyen moyna kanlan tatao a makew hilayna
ha mangahaley a pananamanan boy babadiyo ta-omen hila
po makahaliw nin pamangan la.”
37 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ahe, hikawoy
mamyay nin pamangan la.”
Hinabi lan mānumbong na, “Hiyay labay mon habiyen nayi
makew kayin manaliw nin tinapay a ipakan kanla? Alaga
nin waloy bowan a howildo nin magha katao ye alaga a
panaliw nin tinapay a ipakan kanla.”
38 Nanepet yay Apo Jesus kanla, “Anoy tinapay ye bawon
yo? Bilewen yo man.”
Ket binilew la yan peteg. Pangayadi, hinabi la kana, “Main
kitawon limay tinapay bengat boy luway malanghit.”
39 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Paiknoen yo hilan puhto-
puhto ha kailamonan.”
40 Ket nikno hilan puhto-puhto. Main manilimampo boy
main met manigatoh.
41 Haanin, kingwa nan Apo Jesus ye limay tinapay boy
luway malanghit. Tinumangal ya ha langit. Ket pinahala-
matan naya kanan Apo Dioh. Binih-ilbih-il na yay tinapay
boy pinutoh-putoh na yay malanghit, ket in-ibyay na kanlan
mānumbong na. Ket impatped la met kanlan tatao.
42 Nangan hilan kaganaan boy nangabhoy.
43 Pangayadi lan nangan, hilay mānumbong na, tinipon lay
tela lan tatao a tinapay boy malanghit. Ket nakapno hila po
nin labinluwan belyag.
44 Hiyay bilang nin lalakin nangan, mangalimay libo.

Hiyay Pangumodang nan Apo Jesus ha Babe Lanom
(Mateo 14:22-33; Juan 6:15-21)

45 Legan ampaulien na hilan Apo Jesus ye tatao, pinalugan
na hilaynay mānumbong na ha bangka. Ket pinauna na
hilaynan lumipay palakew ha banwan Bethsaida.
46 Ket ha nakaalih hilaynay tatao, hinumaka yay Apo Jesus
ha mapantay ta-omen ya makigwang.

47 Ket nadegleman ya ihtew. Haanin, hiyay bangka a
anluganan lan mānumbong na, ket anti yayna ha bunak
nin dagatdagatan. Ket hiyay Apo Jesus, bubukod nayna ha
mapantay.
48 Angkakit na a hilay mānumbong na, ket angkaidapan
hilan ampaggaod nin bangka la, ta angkadupag hilan angin.
Ha palbangon ana, kinumodang yay Apo Jesus ha babe
lanom palakew kanla. Labhan na hila dayi,
49 noba ha natamulaw la yan mānumbong na a angku-
modang ya ha babe lanom, nabaan la yan anito. Kinumolih
hila,
50 ta nalimowan hilan tubat. Noba hinabi nan tampol Apo
Jesus kanla, “Adi kawo angkalimo, ta hiko yati! Pakatana
kawon bengat!”
51 Haanin, hiyay Apo Jesus, nilumampat ya ha bangka. Ket
tinumgen ye angin. Ampagtaka hilan tubat ye mānumbong
na,
52 ta ahe la angkatalohan agya nakit lay kapagtakaan a
dinyag nan Apo Jesus ha tinapay. Ahe la makwan ihipen,
ta mangabyang ye puho la.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus kanlan Ampaghakit ha Genesaret
(Mateo 14:34-36)

53 Haanin, ha nakalipay hilayna ha dagatdagatan, nilu-
mateng hila ha Genesaret. Ket ihtew laya intanghad ye
bangka la.
54 Ha nakalumbah hilayna, hilay tatao ihtew, tampol la yan
nabalayan ye Apo Jesus.
55 Kaya-bay hilay tatao, nayew hilan nakew nangipatanda
ha kaganaan a pahen nin yatew a lugal a nilumateng yay
Jesus. Ket hilay ampaghakit, ingkonin la ha apay haka la
hila inlakew kanan Apo Jesus agya way-ihtew man a lugal a
pakabalitaan la kana.
56 Agya way-ihtew man a badiyo, banwa, o lugal umabot
ye Apo Jesus, hilay tatao a ampaghakit, ket an-ilakew la hila
ha palingki. Ket an-ipakiiingalo la kana a no malyadi, agya
makiwit lan bengat ampaghakit ye laylay nin bado na. Ket
hilay kaganaan a nangiwit, nitaah hila.

7

Hiyay Kaugalian lan Tutoa
(Mateo 15:1-9)

1 Ha maghay mangaamot, main nangaanon Papariseo boy
mamaihtodo nin Bibilin a ibat ha banwan Jerusalem ye
nakitipon kanan Apo Jesus.

2 Nakit la hilay nangaanon mānumbong nan Apo Jesus
a ahe nanumbong ha kaugalian lan tutoa tungkol ha pag-
ibano bayo mangan.
3 Hilay Jujudio, lalo ana kanlan Papariseo, mag-ibano hila
po bayo hilan mangan, bilang panumbong la ha naiknaan la
a kaugalian lan tutoa la.
4 Boy no ibat hila ha palingki, mag-ibano hila po muna
bayo hila mangan nin agya hinyaman a hinaliw la. Mal-
abong po a naiknaan a kaugalian ye anhumbongen la a
omen ha panguyah nin paminoman, pithil boy takodi.
5 Kaya-bay hilay Papariseo boy mamaihtodo nin Bibilin,
tinepet la yay Apo Jesus, "Taket ta hilay mānumbong mo, ket
ahe hila ampanumbong ha kaugalian lan tutoa tawo tungkol
ha pag-ibano bayo mangan?"
6 Nakibat yay Apo Jesus, "Petegbay ye impahulat nan
Apo Dioh kanan podopita Isaias hatew a tungkol kanyon
ampagmamangedan,
'Hilatin tatao, anggalangen lako ha habi bengat,
noba mataang ya met ye puho la kangko.
7 Homain hilbi ye panggalang la kangko,
ta hiyay an-iadal la ket bibilin bengat nin tao.' "*
8 "Pinaolayan yoynay Bibilin nan Apo Dioh, ket hiyay
anhumbongen yo, hiyay naiknaan yon kaugalian lan tutoa
yo."
9 Hinabi na po Apo Jesus, "Kanged ye papadan yon
nangalih nin hilbi nin Bibilin nan Apo Dioh ta-omen yon
bengat mahumbong ye naiknaan yon kaugalian lan tutoa yo!
10 Alimbawa, impahulat nan Apo Dioh kanan Moises, 'Bi-
haen moy bapa mo boy indo mo'† boy 'Ayaman a maghabin
maloke kanlan tutoa na, ket hukat a pateyen.'‡
11 Noba lumbo ya met ye an-iadal yo kanlan tatao, ta
anhabiyen yo a malyadi yon habiyen kanlan tutoa yo,
'Hikawon tutoa ko, biyan katawo dayin pilak, noba ibyay ko
tana kanan Apo Dioh.'
12 Ulin yain a an-iadal yo, anhaaden yo hilayna a managlap
kanlan tutoa la.
13 Ha wanabay, andiyagen yon homain hilbi ye Bibilin nan
Apo Dioh uli ha panumbong yo ha naiknaan yo a kaugalian
lan tutoa yo. Aliwan bengat yain, malabong po ye kanayon
a andiyagen yo a omen kananyati."

Hiyay Ampakadinat ha tao
(Mateo 15:10-20)

---

* **7:7** Isaias 29:13. † **7:10** Exodo 20:12; Deuteronomio 5:16. ‡ **7:10** Exodo 21:17; Levitico 20:9.

14 Haanin, hiyay Apo Jesus, hinagyat na hilay tataon
humaley kana. Ket hinabi na, “Hikawon kaganaan, leng-en
yoko boy ihipen yon manged ye habiyen ko.
15 Aliwan hiyay an-ipahlep nin tao ha bebey na ye ampaka-
padinat kana, no aliwan hiyay habi a anlumwah ha bebey
na.
16 [Pakaihipen yon manged yatin nange yo.”]
17 Pangayadi, inalihan na hilaynay tatao haka yan nilu-
moob ha baey kalamo hilay mānumbong na. Ha nakaloob
yayna, tinepet la yan mānumbong na, no hinyay labay
habiyen nin pangilalayi na.
18 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Agya hikawo nayi, ahe
kawo ampakataloh? Ahe yo nayi tanda a hiyay pamangan
a angkanen nin tao, aliwan yatew ye ampakapadinat kana.
19 Ta hinyaman a kanen na, ahe ya humlep ha puho na, no
aliwan ha bitoka na. Pangayadi, itaka naya met ateed.” Ha
wanabay a hinabi nan Apo Jesus, an-ipatanda na a malyadin
kanen ye agya hinyaman a pamangan.
20 Hinabi na po Apo Jesus, “Hiyay habi a anlumwah ha
bebey nin tao ye ampakapadinat kana,
21 ta ibat ha puho na ye mangaloke a ihip. Ket yatin
mangaloke a ihip ye ampangitudon kana a manyag nin
kadamogan, manakaw, mamatey,
22 makilaki o mamabayi, mangakokoh, manyag nin ka-
ganaan a kalahin kalok-an a omen ha panguhit, mangadinat
a didiyag, pangaibeg, pandama ha kanayon, kalambongan,
boy kamutawan.
23 Yatin kaganaan a kalok-an, ket ampangibat ya ha puho
nin tao. Hilayati ye ampakapadinat kana.”

Hiyay Pamteg nin Babayin Aliwan Judio
(Mateo 15:21-28)

24 Pangayadi, inumalih yay Apo Jesus. Ket nakew ya ha
lulugal a mahaley ha banwan Tiro. Ket nakidagoh ya ihtew.
Ahe na dayi labay a matandaan lan tatao a anti ya ihtew,
noba natandaan lan teed tatao.
25-26 Main maghan babayi a main anak a babayin hinelpan
nin maloke a ihpidito. Yatin babayi, ket Griego ya a taga
Sirofenicia. Ha nabalitaan na yan nilumateng ye Apo Jesus
ihtew, tampol yan nakew kana. Ket nanalimukod yan
nakiiingalo a paalihen na dayi ye maloke a ihpidito kanan
anak na.
27 Noba hinabi nan Apo Jesus kana makauli ha kahabiyan,
“Katapulan a muna hila po pakanen ye aanak, ta aliwan
huhto a kowen ye pamangan lan aanak haka ipakan ha
aaho.”

28 Hinabi na met babayi kanan Apo Jesus, “Awo, peteg yain,
Apo. Noba hilay aaho a anti ha hilong nin lamihaan, angka-
nen la met ye mumom angkaampag a ibat ha angkanen lan
aanak.”
29 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Uli ha wanabay a pakibat
mo, malyadi kaynan muli, ta hiyay maloke a ihpidito,
inalihan na yaynay anak mo.”
30 Ket nuli yay babayi boy nalatngan na yaynay anak na
a mayaman anan ampida, ta inalihan na yaynan maloke a
ihpidito.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Teek boy Angang

31 Pangayadi yatew, inumalih yay Apo Jesus ha banwan
Tiro. Ket nagdān ya ha banwan Sidon boy ha lulugal
a Decapolis angga ha inumabot ya ha dagatdagatan nin
Galilea.
32 Ha anti yaynay Apo Jesus ihtew, main nangaanon
tatao ye nangilakew kana nin lakin teek boy angang ya.
Impakiiingalo la kana a kimpaan naya ta-omen yan mitaah.
33 Intaang na yan makandin Apo Jesus ye laki kanlan tatao.
Pangayadi, impuhek nay tatamudo na ha mitaligmang a
talinga nan laki haka na nilod-an ye maghay gamet na haka
na in-aploh ha dila nan laki.
34 Ket tinumangal yay Apo Jesus ha langit, inumingah ya
haka na hinabi, “Effata!” Hiyay labay habiyen, “Maglukat
ka!”
35 Ket tampol yaynan makange boy ampakahabet ye laki.
36 Imbilin nan Apo Jesus kanlan tatao a ahe la yan man-
ibalita ha agya ayaman ye nakit la. Noba agya binilinan na
hila, ket lalo layna ingat imbabalita.
37 Tubat ye pagtaka lan tataon nakange nin yatin balita
boy anhabiyen la, “Koynan kanged ye dinyag na! Am-
pakange yaynay teek boy ampakahabet yaynay angang!”

8

Hiyay Pamakan nan Apo Jesus nin Apat a Libo katao
(Mateo 15:32-39)

1 Pangalabah nin anoy mangaamot, main ana man mal-
abong a tatao ye nakitipon kanan Apo Jesus. Ha homain
hilaynan makan, pinahaley na hilay mānumbong na boy
hinabi na kanla,
2 “Angkalunoh akon tubat kanlan hilatin tatao, ta tatloy-
nan mangaamot a kalamo tawo hila, ket haanin, homain
hilaynan makan.
3 No paulien ko hilan mabitil, maka mawe hila ha dāṇ, ta
hilay kanayon kanla, ket mataang met awod ye ulien la.”

4 Hinabi lan mānumbong na kana, “Apo, way-ihtew kitawo
nayi mangwa nin pamangan ihti ha wangwang a mignap
kanla?”
5 Tinepet na hilan Apo Jesus, “Anoy tinapay ye anti kanyo?”
“Pito,” wanla.
6 Haanin, hiyay Apo Jesus, pinaikno na hilay tatao ha luta.
Ha nakaikno hilayna, kingwa nay pitoy tinapay haka naya
pinahalamatan kanan Apo Dioh. Pangayadi, binih-ilbih-il
naya haka na in-ibyay kanlan mānumbong na ta-omen la
ipatped kanlan tatao.
7 Main hila met nangaanon mangakandin malanghit.
Pinahalamatan naya kanan Apo Dioh. Pangayadi, hinabi na
kanlan mānumbong na a ipatped la kanlan tatao.
8 Nangan hilay tatao boy nangabhoy. Pangayadi lan
nangan, hilay mānumbong na, tinipon lay tela lan tatao. Ket
nakapno hila po nin pitoy belyag.
9 Hiyay bilang nin tataon nangan, mangaapat a libo.
Haanin, pinauli na hilaynan Apo Jesus ye tatao.
10 Pangayadi, tampol yan nilumugan ha bangka lamo
na hilay mānumbong na. Ket nakew hilayna ha lugal a
Dalmanuta.

*Hiyay Pamakikwa lan Papariseo boy Sasaduseo nin Ka-
pagtakaan*
(Mateo 16:1-4)
11 Ha nangean lan Papariseo a niabot yaynay Apo Jesus
ihtew, nakew hilan nakingatngat kana. Labay la yan
huboken. Kaya-bay nakikwa hilan kapagtakaan kana bilang
pagkakitan a hiyabay ye intubol nan Apo Dioh.
12 Inumingah ya boy hinabi na, “Taket ta hilatin tatao
kananyatin panaon, ket ampakikwa hilan kapagtakaan bi-
lang pagkakitan a hiko ye intubol nan Apo Dioh? Pakaleng-
en yon manged ye habiyen ko. Homain akon ipakit kanyo a
hinyaman a kapagtakaan bilang pagkakitan.”
13 Pangayadi, nilakwanan na hilayna. Ket nilumugan ya
ha bangka lamo na hilay mānumbong na. Ket nilumipay
hilayna ha dagatdagatan.

*Hiyay Pamalbag lan Pariseo boy Gobilnadol Herodes An-
tipas*
(Mateo 16:5-12)
14 Hilay mānumbong nan Apo Jesus, naliwaan lay nagba-
won nin tinapay, noba main hilan maghay tinapay a anti ha
bangka la.
15 Haanin, legan anlumipay hila, hinabi nan Apo Jesus
kanla, “Mag-alla kawo ha pamalbag lan Papariseo boy
Gobilnadol Herodes Antipas.”

16 Uli ha hinabi nan Apo Jesus, hinabi la ha magha boy
magha, “Hinabi na yatew, ta homain kitawon bawon a
tinapay.”
17 Noba tanda nan Apo Jesus ye ampaytongtongan la.
Kaya-bay tinepet na hila, “Taket ta ampaytongtongan yoy
ahe yo pagbawon nin tinapay? Ahe kawo po nayi ampakat-
aloh? Koynan kabyang ye puho yo!
18 Main kawon mata, kali? Noba ahe kawo ampakakit.
Main kawon talinga, kali? Noba ahe kawo ampakange.
Naliwaan yoyna nayi
19 ye pamih-ilbih-il ko nin limay tinapay a impakan ha
limay libo katao, ket nangabhoy hila? Anoy belyag ye
natipon yon tela lan tatao?”
“Labinluway belyag Apo,” wanla.
20 “Boy hiyay pamih-ilbih-il ko nin pitoy tinapay a impakan
ha apat a libo katao, anoy belyag ye natipon yon tela lan
tatao?”
“Pitoy belyag Apo!” wanla.
21 Hinabi nan Apo Jesus, “Ahe yo po nayi angkatalohan?”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin lakin Kapkap ha Bethsaida

22 Ha nilumateng hilaynan Apo Jesus boy mānumbong na
ha Bethsaida, main nangaanon tatao ihtew ye nangilakew
kana nin maghay lakin kapkap. An-ipakiiingalo la kana a
no malyadi dayi, ket kimpaan na yan paitaahen.
23 Ket hiyay Apo Jesus, inakay na yan palakew ha ilwah
nin Bethsaida ye lakin kapkap. Ket ha anti hilayna ihtew,
nilawayan na ye mata nan lakin kapkap haka na kinimpaan
boy tinepet naya, “Main kan angkakit?”
24 Namilew yay laki ha palibot na. Ket hinabi na, “Awo,
angkakit ko hilan angkumodang ye tatao, noba ba-mo hilan
popoon-kayo.”
25 Kinimpaan na yan uman Apo Jesus ye mata nan laki.
Pangayadi, impudek nan laki ye mata na. Ket nitaah yayna
boy makinang anay pamilew na.
26 Bayo na yan pinauli Apo Jesus ye laki, binilinan naya,
“Adi kaynan angkadān ha Bethsaida.”

Hiyay Pangipatanda nan Pedro nin tungkol kanan Apo Jesus

(Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21)

27 Pangayadi, hiyay Apo Jesus boy mānumbong na, ket
nakew hilayna ha binabadiyo a hakop nin banwan Cesarea
Filipos. Legan angkumodang hila, hiyay Apo Jesus, tinepet
na hilay mānumbong na, “Aya ko kano ha ihip lan tatao?”

28 Nakibat hila, “Anhabiyen lan kanayon a hika ye Juan a
Māmawtihmo. Hilay kanayon met, anhabiyen la a hika ye
podopitan Elias. Ket hilay kanayon po, magha ka kanlan
popodopita.”
29 Haanin, tinepet na hila met Apo Jesus, “Hikawo nayi, aya
ko?”
Nakibat yay Pedro, “Hika ye Cristo.”
30 Mahehpet na hilan binilinan Apo Jesus, “Adi yoyna
anhabiyen ha agya ayaman.”

Hiyay Unan Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na
(Mateo 16:21-28; Lucas 9:22-27)

31 Paibat kananyatew, indugi naynan Apo Jesus a ipatanda
kanlan mānumbong na, a wana, “Hiko a ibat ha langit a
in-Anak nin Tao ket katapulan a magdiha nin malabong a
pamaidap. Ikahwil la kon tutoan Jujudio a mānungkolan,
mānguna a papadi boy mamaihtodo nin Bibilin. Ipapatey
lako noba ha ikatlon mangaamot, mabi-ay akon uman.”
32 Impalinaw na yatin kaganaan kanlan mānumbong na.
Ulin yati, intaang na yan makandi Pedro ye Apo Jesus haka
naya pinaghabiyan.
33 Noba inumadap yay Apo Jesus kanlan mānumbong na
haka na pinaghabiyan ye Pedro, “Pakataang ka kangko,
Satanas! Hiyay an-ihipen mo, aliwan kalabayan nin Dioh,
no aliwan ihip bengat nin tao!”
34 Pangayadi, hiyay Apo Jesus, hinagyat na hilan humaley
kana ye tatao boy hilay mānumbong na. Hinabi na kanla,
“Ayaman a malabay manumbong kangko, ket katapulan a
liwaan nay hadili nan kalabayan boy maghadya yan matey
ha panumbong na kangko a ba-mo yan ampamatay nin
kodoh.
35 Ta ayaman a ampangihilib nin bi-ay na, ket maanam na.
Noba ayaman a matey uli kangko boy ha Manged a Balita,
ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan.
36 Agya mapagkonin nin maghay tao ye kaganaan a
babandi ihti ha babe-luta, no mipalakew ya met ha ka-
paduhaan a homain anggaan ye kalelwa na, main ya nayi
pakinabang kana ye babandi na?
37 Main nayi malyadin pamayad ye tao ta-omen ya
mabyayan nin bi-ay a homain anggaan?
38 Ayaman a mangikading-ey kangko boy hahabi ko
haanin kanlan hilatin tatao a māgkahalanan boy ahe map-
atayaan kanan Apo Dioh, hiko a ibat ha langit a in-Anak
nin Tao, ket ikading-ey koya met lano ha pag-udong ko a

main kapalyadiyan nan Bapa boy kalamo ko hilay aanghil
nin Dioh.”

9

1 Hinabi na po Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged
ye habiyen ko. Main nangaano kanyo ihti ye ahe po matey
anggan makit la ye makapalyadiyan a panakop nan Apo
Dioh.”

Hiyay Pagkauman nin Kadih nan Apo Jesus
(Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36)

2 Pangalabah nin anem a mangaamot, hiyay Apo Jesus,
inlamo na yay Pedro, Santiago boy Juan ha matagay a
mapantay a hilahilan bengat. Ket legan anti hila ihtew, nakit
la a nauman ye kadih nan Apo Jesus.
3 Ket hiyay bado na, ampakapulag uli ha tubat a kaputian.
Homain hinyaman ihti ha babe-luta ye makapaputi nin
wanabay.
4 Ket nakit la yay Elias boy Moises a ampakitongtong
kanan Apo Jesus.
5 Hinabi nan Pedro kanan Apo Jesus, “Maihtodo! Manged,
ta anti kitawo ihti. Manyag kayin tatlon hongab. Hiyay
magha, kammo. Hiyay ikalwa, kanan Moises. Boy hiyay
ikatlo, kanan Elias.”
6 Nahabi nan Pedro yatew, ta ahe na tanda no hinyay
habiyen na, ulita nalimo hilan tubat.
7 Kapipikhaan, inameyan hilan owep boy main hilan
nange a bihnga ha owep a ampaghabin wanae, “Yabayti ye
ampakaadoen kon Anak. Leng-en yoy habiyen na!”
8 Pamakange la nin bihnga, in-iwah lay pamilew la, noba
homain hilaynan nakit a kanayon, no aliwan hiyay Apo Jesus
anan bengat.
9 Ha anlumohan hilayna ha mapantay, binilinan na hilan
Apo Jesus, a wana, “Adi yo anhabiyen ha agya ayaman ye
nakit yo anggan hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket
mabi-ay uman.”
10 Ket tinupad la met ye bilin na, noba naytepet-tepet hila
no hinyay labay habiyen nin hinabi nan Apo Jesus a mabi-ay
uman.
11 Ket hilay mānumbong na, tinepet la yay Apo Jesus, “Taket
ta anhabiyen lan mamaihtodo nin Bibilin a hiyay Elias a
podopita hatew, ket katapulan a muna yan lumateng kanan
Cristo?”
12-13 Nakibat yay Apo Jesus, “Peteg a muna ya po lumateng
ye Elias* ta-omen na italadan ye kaganaan. Noba anhabiyen

* **9:12-13** Hiyay labay habiyen nin Elias ihti ket Juan a Māmawtihmo (Mateo 17:13).

ko kanyo a nilumateng yayna. Ket dinyag lay labay lan diyagen kana a omen ha nakahulat tungkol kana. Noba nakahulat met a hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket magdiha nin tubat a pamaidap boy umih-umihen lako."

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin Anak a Lakin Hinelpan nin Maloke a Ihpidito

(Mateo 17:14-21; Lucas 9:37-43)

14 Ha nag-udong hilayna kanlan kanayon po a mānumbong, nakit lay malabong a tataon naytipon ihtew kanla. Anti hila met ihtew ye mamaihtodo nin Bibilin a ampakingatngat kanla.

15 Ha nakit la yan tatao ye Apo Jesus, nagtaka hilan tubat. Ket nayew hilan nanagana kana. Ket in-idlaw laya.

16 Haanin, hiyay Apo Jesus, tinepet na hilay mānumbong na, "Hinyay ampayngatngatan yo?"

17 Nakibat yay maghan laki kanlan kalabongan nin tatao, "Maihtodo, inlakew koya kammoy anak kon laki, ta hinelpan yan maloke a ihpidito. Ket ahe yayna makahabi.

18 No anhigiyan yan maloke a ihpidito, ket ampipuang ya boy ampagbola-bola ye bebey na, ampanginaet ya boy ampamaktong. Impakihabi ko kanlan mānumbong mo a paalihen lay maloke a ihpidito kana, noba ahe la yan mapaalih."

19 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Hikawon tatao haanin a panaon a homain pamteg kanan Apo Dioh, anggan makano katawo po lagin pag-anohan? Ilakew yoya kangko ye anak!"

20 Ket inhaley la yan peteg kanan Apo Jesus. Noba ha nakit na yan maloke a ihpidito ye Apo Jesus, tampol na yan pinakolimpatang ye anak. Ket napuang ya ha luta, pinatulin-tulin naya boy pinabola-bola nay bebey na.

21 Tinepet na yan Apo Jesus ye bapa nan anak, "Nakano ya po nandugi yain?"

Nakibat yay bapa na, "Impaibat po ha makandi ya.

22 Maheheg na yan ipuang nin maloke a ihpidito ha apoy o ha lanom ta-omen naya pateyen. Kaya-bay Apo, no main kan madyag, pangiingalo mo, haglapan mo kayi dayi."

23 Hinabi nan Apo Jesus kana, "Taket ta hinabi mon no main akon madyag? Mapalyadi ye kaganaan ha taon ampamteg kangko."

24 Haanin, hiyay bapa, tampol na yan impakakhaw a hinabi, "Ampamteg ako Apo, noba kulang po! Pahanan mo dayi!"

25 Ha nakit nan Apo Jesus a anlumabong hilaynay tatao, pinaghabiyan na yay maloke a ihpidito, "Hikan ihpidito

a ampamateek boy ampamaangang kana, ambilinan kata.
Umalih ka kana, ket ahe kaynan bega mag-udong kana."
26 Kinumolih yay maloke a ihpidito, pinapigpig na yay
anak, ket inumalih yayna kana. Ket ba-mo yaynan natey ye
anak. Kaya-bay hinabi lan tatao, "He, natey yayna!"
27 Noba hiyay Apo Jesus, ginemgeman nay gamet nan
anak, hinaglapan na yan mideng. Ket nideng yay anak.
28 Pangayadi yatew, ha nakaloob hilaynan Apo Jesus ha
baey boy hilahilaynan bengat, tinepet la yan mānumbong
na, "Taket ta ahe miya napaalih ye maloke a ihpidito kanan
anak?"
29 Nakibat yay Apo Jesus, "Hiyay wanabay a kalahin ihpid-
ito, ket mapaalih yan bengat makauli ha pamakigwang."

Hiyay Ikalwan Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na
(Mateo 17:22-23; Lucas 9:43-45)

30 Haanin, inumalih hilayna ihtew. Ket ha pangumalih la,
nagdān hila ha plobinhiyan Galilea. Hiyay Apo Jesus, ahe na
labay a matandaan lan tatao a anti ya ihtew,
31 ulita ampangiadal ya kanlan mānumbong na. Hinabi
na kanla, "Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket
maigawang lano kanlan mānungkolan. Pateyen lako, noba
mabi-ay akon uman ha ikatlon mangaamot."
32 Ahe la natalohan ye hinabi na, noba angkalimo hilan
manepet kana.

Hiyay Pinakamatagay ha Panakopan nan Apo Dioh
(Mateo 18:1-5; Lucas 9:46-48)

33 Haanin, nilumateng hila ha banwan Capernaum. Ha
anti hilayna ha loob nin baey, nanepet yay Apo Jesus kanlan
mānumbong na, "Hinyay ampayngatngatan yo nangon ha
anti kitawo po ha dān?"
34 Noba nilong-em hila, ta hiyay pinayngatngatan la, ket
no ayay pinakamatagay kanla.
35 Haanin, nikno yay Apo Jesus haka na hila hinagyat a
humaley kana ye mānumbong na. Hinabi na kanla, "Ayaman
a malabay mag-ilyadin mānguna, katapulan a mag-ilyadi
yan pinakamaaypa boy ipoh ya nin kaganaan."
36 Haanin, hiyay Apo Jesus, nanagyat yan maghay
makandin anak. Ket pinaideng naya ha adapan la. Pan-
gayadi, binibi naya boy hinabi na kanla,
37 "Ayaman a ampananggap nin omen kananyatin anak uli
ha panumbong na kangko, ket antanggapen na koyna met.
Ket ayaman a ampananggap kangko, aliwan hikon bengat
ye antanggapen na, no aliwan antanggapen na yayna met
ye Bapa ko a nangitubol kangko."

Katupig Tawo ye Ahe Angkumuntada Kantawo
(Lucas 9:49-50)

38 Hinabi nan Juan kanan Apo Jesus, “Maihtodo, main
kayin nakit a taon ampamaalih nin mangaloke a ihpidito ha
ngalan mo. Binawalan miya, ta ahe tawo yan kalamo.”
39 Noba hinabi nan Apo Jesus, “Adi yoya ambawalan, ta
hiyay taon ampanyag nin kapagtakaan ha ngalan ko, ahe ya
maghabin maloke laban kangko.
40 Ta ayaman a ahe angkumuntada kantawo, ket katupig
tawo ya.
41 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ayaman a
mamyay kanyon agya maghay bahon lanom bengat ulita
mānumbong katawo, ket homain hapo a makatanggap yan
plimyo a ibat kanan Apo Dioh.”

Hiyay Pagkahalananan
(Mateo 18:6-9; Lucas 17:1-2)

42 “Noba ayaman a manyag nin pagkahalananan lan hi-
latin aanak a ampamteg kangko, ket mamanged po a bitinan
yan mayadet a dapah ye leey na haka ya iampag ha dagat.
43 No hiyay gamet mo ye pagkahalananan mo, putohen
mo yayna. Mamanged po a mamaghay gamet mo, noba
mabyayan kan bi-ay a homain anggaan dinan luwa, noba
mipalakew ka met ha impilno a ahe angkalep ye apoy.
44 [Ket ihtew, hilay oowel a ampangna nin laman la, ahe
angkatey boy ahe met angkalep ye apoy.]”
45 “No hiyay bitih mo ye pagkahalananan mo, putohen
mo yayna. Mamanged po a mamaghay bitih mo, noba
mabyayan kan bi-ay a homain anggaan dinan luwa, noba
mipalakew ka met ha impilno.
46 [Ket ihtew, hilay oowel a ampangna kanla, ahe hila
angkatey boy hiyay apoy ihtew, ket ahe ya angkalep.]”
47 “Ket no hiyay mata mo ye hangkan nin pagkahalananan
mo, luowen moyna. Mamanged po a mamaghay mata mo
a maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh dinan luwa,
noba mipalakew ka met ha impilno.
48 Ket ihtew hilay oowel a ampangna kanla, ahe hila
angkatey boy hiyay apoy ihtew, ket ahe ya angkalep.
49 Ta kaganaan a ampamteg, ket magdiha nin kaidapan a
omen ha hagpa a kena a ahinan bayo ya ipadan ha apoy.”†
50 “Manged ye ahin. Noba no maalih anay apgad na, ahe
yayna maiudong. Mag-ilyadi kawo dayin mahilbi ha magha

† **9:49** Main luway malyadin labay habiyen nin ahinan. Hiyay una, “linihan nin apoy.” Hiyay ikalwa, “paduhaan ha apoy.” Aliwan padiho ye iihip lan iskolar no hinyay labay habiyen nin yatin birsikulo.

boy magha a omen ha ahin a mahilbi ha kena. Ha wanabay,
magkamain kawon paykahundo ha balang magha."

10

Hiyay Adal nan Apo Jesus tungkol ha Payngihyay nin Miahawa
(Mateo 19:1-12; Lucas 16:18)

1 Pangayadi, inumalih yay Apo Jesus ha banwan Capernaum. Ket nakew ya ha plobinhiyan Judea. Nilumipay ya
ha kabatowan nin Jordan. Legan anti ya ihtew, malabong
ana man a tatao ye nakew nakitipon kana. Ket inadalan na
hila a omen ha alan naynan andiyagen.
2 Legan ampangiadal yay Apo Jesus, main nangaanon
Papariseo ye hinumaley kana, ta huboken laya. Kaya-bay
tinepet laya, "An-ipaluboh nayi nin Bibilin a ihyay nin laki
ye ahawa na?"
3 Tinepet na hila met Apo Jesus, "Hinyay imbilin nan
Moises kanyo tungkol ha payngihyay nin miahawa?"
4 Nakibat hila, "Impaluboh nan Moises a malyadin manyag
ye laki nin kahulatan nin payngihyay. Pangayadi, malyadi
na yaynan ihyay ye ahawa na."*
5 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Inhulat nan Moises yatew
a bilin uli ha kabyangan nin ō yo.
6 Noba ha pamalhowa nan Apo Dioh nin babe-luta, pinal-
howa nay tao a laki boy babayi.†
7 'Kaya-bay lakwanan nan laki ye bapa boy indo na ta-
omen hilayna mapaylamo a miahawa.
8 Ket mag-ilyadi hilaynan mamaghan laman. Ha wanabay,
aliwa hilaynan luwa, no aliwan mamagha.'‡
9 Kaya-bay hiyay pinaylamo nan Apo Dioh, ket aliwan
hukat payngihyayen nin tao."
10 Ha anti hilayna ha baey, hilay mānumbong na, tinepet
la yayna man ye Apo Jesus tungkol ha payngihyay nin
miahawa.
11 Hinabi na kanla, "Ayaman a lakin mangihyay nin
ahawa na ket mangahawa yan lumbo, magkahalanan yan
pamabayi boy magkahalanan ya kanan unan ahawa na.
12 Wanabay met ateed ye babayi. No makihyay ya kanan
ahawa na ket makiahawa yan kanayon a laki, ampakilaki
yayna."

Hiyay Panginged nan Apo Jesus nin Aanak
(Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17)

---

* **10:4** Deuteronomio 24:1. † **10:6** Genesis 1:27. ‡ **10:8** Genesis 2:24.

13 Ha maghay mangaamot, main ano kataon nangilakew
nin mangakandin aanak la kanan Apo Jesus ta-omen la
awoken kana a ipalonto na ye gamet na kanlan aanak boy
inged. Noba pinaghabiyan la hilan mānumbong na.
14 Ha nakit nan Apo Jesus ye angkalyadi, napoot ya kanlan
mānumbong na, a wana, “Paolayan yo hilay mangakandin
aanak a humaley kangko. Adi yo hila anhaaden, ta hilay
tataon main pangugali a omen kanlan hilatin aanak ye
maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.
15 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ayaman a ahe
ampahakop kanan Apo Dioh a omen ha pagpahakop nin
makandin anak, ahe ya bega maibilang kanlan anhakopen
nan Apo Dioh.”
16 Pangayadi, inapnon na hilay aanak boy impalonto nay
gamet na ha ō nin balang magha kanla. Ket in-inged na hila.

Hiyay Mabatnang a Laki
(Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30)

17 Ha an-umalih yaynay Apo Jesus, main maghan laki ye
nayew a nakew nanalimukod ha adapan na. Ket tinepet
naya, “Manged a Maihtodo, hinyay hukat kon diyagen ta-
omen ako mabyayan nin bi-ay a homain anggaan?”
18 Nakibat yay Apo Jesus kana, “Taket ta anhabtan mo kon
manged? Hiyay Apo Dioh bengat ye manged, homain anan
kanayon.
19 Haanin, hiyay tungkol ha tepet mo, tanda moy Bibilin
nan Apo Dioh, ‘Adi ka mamatey nin tao. Adi ka makilaki
o mamabayi. Adi ka manakaw. Adi ka manihtigoh nin
katagowan. Adi ka manguhit. Bihaen moy bapa boy indo
mo.’ ”§
20 Nakibat yay laki, “Maihtodo, kaganaan hilain, anhum-
bongen koyna paibat po ha anak ako.”
21 Maado na yan binilew Apo Jesus. Ket hinabi na kana,
“Magha po ye hukat mon diyagen. Muli ka, ta ilako moy
kaganaan a babandi mo. Ket hiyay mapaglakoan mo,
ibyay mo kanlan mangaidap. Ha wanabay, magkamain kan
kabatnangan ha langit. Pangayadi, mag-udong ka ihti, ket
manumbong kayna kangko.”
22 Pamakange nan laki ye hinabi nan Apo Jesus, nilumele
ye lupa na. Ket malele yan inumalih, ta mabatnang yan
tubat.
23 Haanin, hiyay Apo Jesus, iniwah na hilay tatao haka na
hinabi kanlan mānumbong na, “Koynan kaidap maibilang ye
mabatnang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.”

---

§ **10:19** Genesis 20:12-16; Deuteronomio 5:16-20.

24 Nagtaka hilay mānumbong na ha hinabi na. Noba
naghabi yayna man Apo Jesus, “Iinong ko, koynan kaidap
ye maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh!
25 Matataloh ya po a humlep ye maghay kamelyo ha lubot
nin kadayem dinan ha maibilang ye taon mabatnang kanlan
anhakopen nan Apo Dioh.”
26 Lalalo hilayna man nagtaka ye mānumbong na. Kaya-
bay nanepet hila, “No wanabay awod Apo, aya hilaynay
miligtah?”
27 Binilew na hilan Apo Jesus boy hinabi na, “Ahe na
mapalyadi nin tao, noba mapalyadi na yan Apo Dioh, ulita
mapalyadi nay kaganaan.”
28 Haanin, hinabi nan Pedro kanan Apo Jesus, “Hikayi
nayi, Apo? Ket nilakwanan mi ye kaganaan ta-omen kayi
manumbong kammo.”
29 Nakibat yay Apo Jesus, “Pakaleng-en yon manged ye
habiyen ko. Ayaman a nanlakwan nin baey na o kakatongno
na o tutoa na o aanak na o luta na uli kangko boy ha
pangipatanda na nin Manged a Balita,
30 ket makatanggap ya haanin met ateed a panaon nin
magatoh a ukdo ha nilakwanan na a babaey, kakatongno,
iindo, aanak boy luta, kalakhip ye pangipaloke. Ket ha
lumateng a panaon, mabyayan ya po nin bi-ay a homain
anggaan.
31 Noba malabong a angkauna haanin ye mipahuyot lano
boy malabong met a angkahuyot haanin ye miuna lano.”

Hiyay Ikatlon Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na
(Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34)

32 Ha palakew hilayna ha banwan Jerusalem a angkauna
yay Apo Jesus kanla, ampagtaka hilay mānumbong na boy
angkalimo hilay kanayon a anhumumbong kanla. Haanin,
hiyay Apo Jesus, in-ilbo na hilay labinluwan mānumbong na.
Ket hinabi nayna man kanla ye malyadi kana.
33 Hinabi na, “Leng-en yo yatin habiyen ko! Makew kitawo
haanin ha Jerusalem. Ket hiko a ibat ha langit a in-Anak nin
Tao, maigawang kanlan mānguna a papadi boy mamaihtodo
nin Bibilin. Uhgaan la kon matey. Pangayadi, igawang lako
kanlan aliwan Judio.
34 Umih-umihen lako, luda-ludaan, hibladen boy pateyen.
Noba ha ikatlon mangaamot, mabi-ay akon uman.”

Hiyay Awok nan Santiago boy Juan
(Mateo 20:20-28)

35 Pangayadi, hiyay Santiago boy Juan a aanak nan Zebe-
deo, hinumaley hila kanan Apo Jesus. Ket hinabi la kana,
“Maihtodo, main kayi dayin labay awoken kammo.”
36 “Hinyay awoken yo?” wanan Apo Jesus.
37 Nakibat hila, “No malyadi dayi, Apo, lano ha mamoon
kayna, hikayin luwan mikatongno ye mikno ha talig mo.
Hiyay magha, ha dapit wanan mo. Hiyay magha met, ha
dapit odi mo.”
38 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ahe yo tanda ye
an-awoken yo. Mababa yo nayi a ikpe ye pamaidap a
dihaen ko?* Boy nakahadya kawoyna lagi a magdiha nin
kamateyan a omen ha dihaen ko?”†
39 “Awo Apo, mababa mi!”
Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hiyay kaptegan, mangikpe
kawon pamaidap a omen ha pangikpe ko boy magdiha
kawon kamateyan a omen ha dihaen ko,
40 noba aliwan hikoy mamili no ayay mikno ha dapit
wanan o odi ko, ta yabay-in a iknoan, ket kanlan tataon
nangitaladanan nan Bapa ko.”
41 Ha natandaan lan mapo a mānumbong na ye an-awoken
lan Santiago boy Juan, napoot hila kanla.
42 Kaya-bay hinagyat na hilan kaganaan Apo Jesus a
humaley kana. Ket hinabi na kanla, “Tanda yoynabay met
a hilay aliwan Judion mānungkolan, ket an-ipilit lay labay la
kanlan tataon angkahakopan la. Ket agya hinyaman a labay
la, ket angkahumbong.
43 Noba kanyo, aliwan wanabay. No aliwan, ayaman
kanyo ye malabay mag-ilyadin matagay, katapulan a mag-
ilyadi yan māghilbi yo.
44 Ket ayaman kanyo ye malabay mag-ilyadin mānguna,
katapulan a mag-ilyadi yan ipoh nin kaganaan.
45 Ta hiko, agya ibat ako ha langit a in-Anak nin Tao, ket
nakew ako ihti ha babe-luta ta-omen maghilbi boy ibyay koy
bi-ay ko a pambeh ha malabong a tatao. Ahe ako nakew ihti
ta-omen paghilbiyan nin tatao.”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin Maghay Lakin Kapkap
(Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43)

46 Ha ahe nabuyot, hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong
na, niabot hilayna ha banwan Jerico. Ket ha an-umalih
hilayna ihtew a lamo la hilay malabong a tatao, ha danan la,

---

* **10:38** *Mababa yo nayi a ikpe ye pamaidap a dihaen ko:* ha Griego ket “Mababa yo nayin inomen ye baho a an-inomen ko?” † **10:38** *nakahadya kawoyna lagi a magdiha nin kamateyan a omen ha dihaen ko:* ha Griego ket “Pabawtihmo kawo nayi ha bawtihmo a mabawtihmowan ko?”

main maghay kapkap a ampikno a ampagpalimoh ha gilid
nin dān. Hiyay ngalan na ket Bartimeo a anak nan Timeo.
47 Haanin, ha nange nan Bartimeo a hiyay Jesus a taga
Nazaret, ket anhumapid yayna ha eteb na, nangha ya, a
wana, “Apo Jesus a Lahi nan David, ingalowan moko!”
48 Pinaghabiyan la yan tatao, a wanla, “Pakal-em ka!”
Noba inlalo nayna ingat impangha, a wana, “Lahi nan
David, ingalowan moko!”
49 Pamakange nan Apo Jesus nin pangha na, tinumgen ya.
Ket hinabi na, “Hagyaten yo yan makew ihti.”
Ket hinagyat la yay kapkap, a wanla, “Pakhawen moy
nakem mo! Mideng ka, ta man-ipahagyat na kan Jesus!”
50 Haanin, inwahik nay kepkep na. Ket tampol yan nideng.
Ket hinumaley ya kanan Apo Jesus.
51 Tinepet na yan Apo Jesus, “Hinyay labay mo a diyagen
ko kammo?”
Nakibat yay Bartimeo, “Apo, labay koy makakit.”
52 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Muli kayna. Nitaah kayna
uli ha pamteg mo kangko!” Ket tampol yaynan ampakakit
boy nanumbong yayna kanan Apo Jesus.

11

Hiyay Mahayaghag a Panumlep nan Apo Jesus ha Jerusalem
(Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

1 Haanin, ha maga hilaynan miabot ye Apo Jesus ha
banwan Jerusalem, tinumgen hila ha Mapantay nin Oolibo
a mahaley met ha Betfage boy Betania. Pinauna na hilay
luway mānumbong na,
2 a wana, “Makew kawo ha dongla a badiyo. Ket pamiabot
yo ihtew, main kawon makit a maghay oybon ahnon nakah-
el a ahe po bega nahakayan. Loaten yoya boy tengtengen
yoya ihti.
3 No main manepet kanyo, ‘Uy! Taket ta anloaten yo yay
ahno?’ habiyen yo kana, ‘Matapul na yan Apo, ket tampol
naya met iudong.’ ”
4 Kaya-bay nakew hilaynay luwa. Ket nakit la yan peteg ye
oybon ahno ha gilid dān a nakah-el ha ilwangan nin baey. Ha
anloaten layna,
5 tinepet hilan nangaanon tataon ampideng ihtew, “Uy!
Taket ta anloaten yo yay oybon ahno?”
6 Haanin, hinabi lay impahabi nan Apo Jesus kanla. Ket
pinalubohan la hilayna.

7 Haanin, hilay luwan mānumbong, tinengteng la yay
oybon ahno kanan Apo Jesus. In-apay lay kepkep la ha golot
nin oybon ahno. Ket hinakayan na yayna met Apo Jesus.
8 Malabong a tatao ye nangiamlak nin kepkep la ha
pagdanan nan Apo Jesus. Hilay kanayon met, nanlahngi
hilan papalapa a mablong ha pananeman. Ket in-amlak la
met ha pagdanan na.
9 Ket hilay tatao a anti ha unaan boy huyotan nan Apo
Jesus, an-ipapangha la, a wanla, “Galangen yay Apo Dioh!
Inged na yan Apo Dioh ye anlumateng ha ngalan na.*
10 Inged na yan Apo Dioh ye anlumateng a panakopan nan
unan tutoa tawon Poon David! Galangen tawo yay Apo Dioh
a anti ha langit!”
11 Pamiabot nan Apo Jesus ha banwan Jerusalem, nakew
ya ha mahlang nin Timplo. Binilew nay kaganaan ihtew.
Ket ulita andudumeglem ana, nilumwah ya. Ket nag-udong
yayna ha Betania, lamo na hilay labinluwan mānumbong na.

Hiyay Panuboy nan Apo Jesus nin Poon-kayon Igoh
(Mateo 21:18-19)

12 Kabekahan, ha an-umalih hilayna ha Betania paudong
ha Jerusalem, nabitlan yay Apo Jesus.
13 Haanin, natamulaw nay mablong a poon-kayon igoh.
Hinaleyan na yan binilew no main yan dawa. Noba homain
yan nakit, no aliwan kabobong bengat, ta aliwa po panaon
nin panawa nin poon-kayon igoh.
14 Hinabi nan Apo Jesus ha poon-kayo, “Agya makanoman,
agkayna makapanawa.” Ket hilay mānumbong na, nange lay
hinabi na.

Hiyay Pangimahakit nan Apo Jesus ha Timplo
(Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

15 Ha nakaudong hilayna ha Jerusalem, nakew yay Apo Je-
sus ha mahlang nin Timplo. Ket intaboy na hilay ampaglako
boy ampanaliw ihtew. Imbabalintog nay lalamihaan lan
mānagilin pilak lan dadayohan boy imbabalintog nay iknoan
lan māglako nin kalapati a an-ihagpa kanan Apo Dioh.
16 Binawalan na hilaynan mangaget nin lalako la ha
mahlang nin Timplo.
17 Boy inadalan na hilay tatao ihtew, a wana, “Hiyay
naihulat a Habi nin Dioh, ‘Hiyay baey ko, mahabtan yan
baey pamakigwangan nin kaganaan a nanahyon.’ Noba
dinyag yo yan payngikbengan nin mānakaw!”

---

* **11:9** Kakanta 118:26.

18 Hilay mānguna a papadi boy mamaihtodo nin Bibilin,
nangean lay dinyag nan Apo Jesus. Kaya-bay paibat kanany-
atew, ampangihip hilaynan papadan no way-omen la yan
maipapatey. Angkalimo hila kana, ulita ampagtaka hilay
malabong a tatao ha pangiadal na.
19 Ha madeglem ana, hiyay Apo Jesus boy hilay
mānumbong na, inumalih hilayna ha banwan Jerusalem.

Hiyay Maadal ha Nayangon Poon-kayon Igoh
(Mateo 21:20-22)

20 Kabekahan ha mahanib, ha ampag-udong hilayna man
ha banwan Jerusalem, nadanan la yay poon-kayon igoh. Ket
nakit lan mānumbong a nayango yayna.
21 Haanin, naihipan nan Pedro ye hinabi nan Apo Jesus
ha poon-kayon igoh. Kaya-bay hinabi na kanan Apo Jesus,
“Maihtodo, bilewen mo ye poon-kayon igoh a tinuboyan mo
naapon. Nayango yayna.”
22 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Mamteg kawo kanan Apo
Dioh.
23 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. No main
kawon pamteg boy adi kawo ampagluwaluwa, malyadi
yon habiyen kananyatin mapantay, ‘Kokayna ha dagat’, ket
mapalyadi ye hinabi yo.
24 Kaya-bay pakaihipen yo. Hinyaman a awoken yo kanan
Apo Dioh makauli ha pamakigwang, pamtegan yo a ibyay na
kanyo, ket homain hapo a matanggap yo.
25 No makigwang kawo, patawaden yo hila po ye nagka-
halanan kanyo ta-omen na kawo met patawaden Bapa yon
anti ha langit.
26 [Ta no ahe kawo mamatawad, hiyay Apo Dioh a Bapa
tawo ha langit, ahe na kawo met patawaden.”]

Hiyay Tepet tungkol ha Katulidan nan Apo Jesus
(Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8)

27 Ha niabot hilaynan Apo Jesus ha Jerusalem, nakew
yayna man ha Timplo. Ket legan angkumodang ya ha
mahlang nin Timplo, hinaleyan la yan mānguna a papadi,
mamaihtodo nin Bibilin boy tutoan Jujudio a mānungkolan.
28 Tinepet laya, “Hinyay katulidan mon manyag nin
didinyag mo naapon? Ayay namyay kammo nin katulidan?”
29 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Tepeten katawo met. No
pakibatan yoko, habiyen ko kanyo no ayay namyay kangko
nin katulidan a manyag nin wanabay.
30 Yati ye tepet ko kanyo, ‘Ayay namyay kanan Juan nin
katulidan a mamawtihmo? Hiyay Apo Dioh o tao? Hinyay
mahabi yo?’ ”

31 Ket pinaytongtongan la, a wanla, “No habiyen tawo a
hiyay Apo Dioh, habiyen na met kantawo, ‘Taket awod ta
ahe yoya pinamtegan ye Juan?’
32 Noba no habiyen tawo met a tao, kapootan la kitawon
tatao!” Angkalimo hila kanlan tatao, ta ampamtegan lan
kaganaan a hiyay Juan, ket podopita na yan Apo Dioh.
33 Kaya-bay hinabi la, “Ahe mi tanda!”
Hinabi na met Apo Jesus kanla, “No wanabay awod, ahe ko
met habiyen kanyo no ayay namyay kangko nin katulidan a
manyag nin andyagen ko.”

12

Hiyay Pangilalayi tungkol kanlan Mangaloke a Māmakitalon
(Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19)

1 Pangayadi yatew, impahulong nan Apo Jesus ye paghabi
na kanlan tatao makauli ha pangilalayi, a wana, “Main
maghay laki a nananem nin ubah ha pananeman na.
Pinaaladan naya boy namadyag yan pamihnakan ubah.
Namadyag ya po nin matagay a baag a kunaan nin
māgbantay. Pangayadi, pinaabangan nay ubahan na kanlan
māmakitalon. Ket nakew yayna ha mataang a lugal.
2 Ha panaon anan pamupol nin ubah, nangitubol
yan maghay ipoh na a mangwa nin dakay na kanlan
māmakitalon.
3 Noba dinakep la yan māmakitalon ye intubol na, binogbog
laya haka la yan pinaalih a homain kaget.
4 Ket nangitubol yayna man nin kanayon a ipoh na ye
nagkonin nin ubahan, noba binadog lay ō na haka laya
pinapading-eyan.
5 Nangitubol yayna man nin kanayon a ipoh na, noba
pinatey laya. Malabong hila po ye intubol na, noba binogbog
la hilay kanayon. Ket hilay kanayon met, pinatey la hila.”
6 “Haanin, mamagha yaynan bengat ye malyadi nan itubol,
hiyay ampakaadoen na a anak. Ket intubol naya, ta an-
ihipen na a bihaen lay anak na.
7 “Noba ha natamulaw la yan māmakitalon ye anak na a
andumaho, hinabi la, ‘Anti yaynay manawid! Pateyen tawo
ya ta-omen tawo mapagkonin ye tawiden na.’
8 Kaya-bay hiyay dinyag la kana, dinakep la yan ingguloy
a pinatey ha ilwah nin ubahan.”
9 Haanin, nanepet yay Apo Jesus, “Hinya lagi ye diyagen
nan nagkonin nin ubahan? Homain hapo a lakwen na hilan
pateyen. Pangayadi, ipaupa nayna ha kanayon ye ubahan
na.

10 Ahe yo po nayi nabaha ye naihulat a Habi nin Dioh a wanae,
‘Hiyay dapah a ingkahwil lan māmaideng nin baey,
hiyabay ye ginawi a pundahyon nin baey.
11 Diyag nin Dioh yati, ket koynan kapagtakaan kantawo!’ ”*
12 Natalohan lan māngunan Jujudio a hilabay ye andektan nin pangilalayi nan Apo Jesus. Kaya-bay labay la yayna dayin dakpen. Noba angkalimo hila kanlan tatao. Kaya-bay pinaolayan la yayna. Ket inumalih hilayna.

Hiyay Tepet tungkol ha Pamayad nin Bowih
(Mateo 22:15-22; Lucas 20:20-26)

13 Ha ahe nabuyot, hilay māngunan Jujudio, nangitubol hilan nangaanon Papariseo boy tatao nan Gobilnadol Herodes Antipas a makew manepet kanan Apo Jesus, ta labay la yan kaloten ha hahabi na.
14 Hinumaley hila kanan Apo Jesus. Ket hinabi la, “Maihtodo, tanda mi a pawa peteg ye anhabiyen mo boy homain kan antupigan a tao, ta padipadiho ye pamilew mo ha kaganaan. Boy hiyay kaptegan tungkol ha kalabayan nan Apo Dioh ye an-iadal mo kanlan tatao. Haanin, main kayin tepet kammo. Ha ihip mo, huhto laweh a mamayad kitawon bowih ha Emperador nin Roma o ahe?”
15 Noba tanda nan Apo Jesus a ampagkonwadi hilan bengat. Kaya-bay hinabi na kanla, “Taket ta labay yo kon kaloten? Gawangan yoko man nin palatan Roma, ta bilewen ko man!”
16 Ket ginawangan la yan palata. Haanin, hiyay Apo Jesus, impakit nay palata boy tinepet na hila, “Ayay naglupa boy nagngalan ye nakadokit ihti?”
“Hiyay Emperador Cesar,” wanla.
17 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hiyay kanan Emperador Cesar, ibyay yo. Ket hiyay kanan Apo Dioh, ibyay yo met.” Ket nagtaka hila kanan Apo Jesus.

Hiyay Tepet tungkol ha Pagkabi-ay Uman
(Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-40)

18 Haanin, hilay Sasaduseo, nakew hilan nanepet kanan Apo Jesus. Hilabay ye pangkat nin tatao a ahe ampamteg a mabi-ay uman ye nangamatey. Hinabi la kanan Apo Jesus,
19 “Maihtodo, hiyay anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises, wanae ya. No matey yay ahawan laki, ket ahe ya nagkaanak kanan ahawa na, katapulan a ikahal nin katongno nan laki ye bawo. Ket no magkaanak hila, maibilang yan anak nin katongno na a natey.”†

---

* **12:11** Kakanta 118:22-23. † **12:19** Deuteronomio 25:5.

20 “Haanin, main pitoy lalaki a mikakatongno. Hiyay
punganay, nangahawa ya. Noba natey yan ahe nagkaanak
kanan ahawa na.
21 Ket hiyay ikalwa, inahawa na yay ipag na a bawo.
Noba natey ya met ateed a ahe hila nagkaanak. Wanabay
met ateed ye nalyadi ha ikatlo. Natey ya met ateed a ahe
nagkaanak.
22 Kaganaan hilatin mikakatongno, napag-ahawa la yay
ipag la, noba ahe hila nagkaanak kana. Ha kalinghuyotan,
natey ya met ye babayi.
23 Haanin, wanae ye tepet mi kammo, ‘Ha panaon a mabi-
ay uman ye nangamatey, aya lagi kanlan pitoy mikaka-
tongno ye ahawa nan babayi, ta napag-ahawa na hilan
kaganaan?’ ”

24 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Aliwan huhto ye ihip yo, ta
ahe yo angkatalohan ye naihulat a Habi nin Dioh boy hiyay
kapalyadiyan nan Apo Dioh.
25 Ta lano ha mabi-ay hilaynan uman ye nangamatey,
ket ahe hilaynan mangahawa. Mag-ilyadi hilaynan omen
kanlan aanghil ha langit a ahe ampangahawa.
26 Ket hiyay tungkol met ha pagkabi-ay uman nin nanga-
matey, ahe yo nayi nabaha ye impahulat kanan Moises?
Ha anti yay Moises ha haley nin mahipok a poon-kayon
andumlag, hinabi nan Apo Dioh kana, ‘Hikoy Dioh nan
Abraham, Dioh nan Isaac boy Dioh nan Jacob.’‡
27 Hiyay labay habiyen, angkabi-ay hila po. Ta hiyay Apo
Dioh, ket Dioh nin angkabi-ay, aliwan nangamatey. Kaya-
bay nagkamali kawo.”

Hiyay Pinakamaalaga a Bilin
(Mateo 22:34-40; Lucas 10:25-28)

28 Haanin, main maghay maihtodo nin Bibilin a anti ihtew.
Ket nange nay payngangatngat la. Nange na met a manged
ye pakibat nan Apo Jesus kanlan Saduseo. Kaya-bay nanepet
ya met, “Hinyay pinakamaalaga kanlan kaganaan a bibilin
nan Apo Dioh?”

29 Nakibat yay Apo Jesus, “Hiyay pinakamaalaga a bilin nin
Dioh, ket wanae ya, ‘Leng-en yon lahin Israel. Hiyay Apo
tawon Dioh, mamagha ya boy homain anan kanayon.
30 Kaya-bay adoen mo yay Apo mon Dioh nin luboh ha
puho mo, luboh ha kalelwa mo, luboh ha ihip mo boy ha
kaganaan a kakhawan mo.’§

‡ **12:26** Exodo 3:6. § **12:30** Deuteronomio 6:4-5.

31 Hiyay ikalwa, wanae ya, ‘Adoen moy kapadiho mon tao
nin omen ha pangado mo nin hadili mo.’* Homain anan
kanayon a bilin ye maaalaga po kanlan hilatin luwa.”
32 Hinabi nan maihtodo nin Bibilin kanan Apo Jesus,
“Huhto ye hinabi mo, Maihtodo, a mamaghan bengat ye Apo
Dioh boy homain anan kanayon, no aliwan hiyabay bengat.
33 Boy katapulan yan adoen nin luboh ha puho, luboh ha
ihip, boy ha kaganaan a kakhawan. Boy hiyay kapadiho
tawon tao met, katapulan tawo yan adoen nin omen ha
pangado tawo nin hadili tawo. Igit hilan maalaga hilatin
luwan bibilin dinan ha kaganaan a hagpa a iulam boy hilay
kanayon po a hahagpa.”
34 Pamakange nan Apo Jesus a huhto ye pakibat na, hinabi
na kana, “Madanon kaynan maibilang kanlan anhakopen
nan Apo Dioh!” Ket paibat ana kananyatew, homain anan
bega nagngaya a manepet kana.

Hiyay Tepet tungkol kanan Cristo
(Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44)

35 Minghan, legan ampangiadal yay Apo Jesus ha mahlang
nin Timplo, tinepet na hilay tatao, “Taket ta anhabiyen lan
mamaihtodo nin Bibilin a hiyay Cristo, ket lahi na yan Poon
David?
36 Ket hinabi na met David makauli ha haglap nin Ihpidi-
ton Dioh ye tungkol kanan Cristo,
‘Hinabi nan Apo Dioh kanan Apo ko,
“Mikno ka ihti ha dapit wanan ko
angga ha mapahuko ko hila kammo ye kakaaway mo!” ’ ”†
37 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan tatao, “No hiyay Poon
David ket hinabtan na yan ‘Apo’ ye Cristo, way-omen la yan
mahabi nin tatao a lahi na yan bengat nin David ye Cristo?”
Ket hilay malabong a tatao, naaliket hilan nanlenge kanan
Apo Jesus.

Hiyay Babala nan Apo Jesus tungkol kanlan Mamaihtodo nin Bibilin
(Mateo 23:1-36; Lucas 20:45-47)

38 Hinabi na po Apo Jesus ha pangiadal na, “Mag-alla kawo
kanlan mamaihtodo nin Bibilin. Kalalabay lay magpahyal a
nakahoot nin makadang a tapih ta-omen la ihipen nin tatao
a mangatoynong hilan tatao. Kalalabay la met ye maidlaw
nin tataon angkadanan la
39 boy kalalabay la po ye mikno ha pamiknoan a nakatal-
adan kanlan mangadangal a tatao ha pāytiponan lan Jujudio
boy ha poniyan.

---

* **12:31** Levitico 19:18. † **12:36** Kakanta 110:1.

40 Ampaglanganan la hilay bawon babayi. Ampagma-
mangedan hila ha adapan lan malabong a tatao makauli
ha makadang a pakigwang la. Kaya-bay mamabyat lano ye
ipaduha nan Apo Dioh kanla.”

Hiyay Intukoy nin Bawon Babayi
(Lucas 21:1-4)

41 Pangayadi yatew, hiyay Apo Jesus, nikno ya ha haley
nin pangitukoyan nin pilak a magawi ha Timplo. Nakit
na hilay tataon ampangitukoy nin pilak. Ket malabong a
mangabatnang ye nangitukoy nin malabong a pilak.
42 Haanin, main maghay maidap a bawon babayi a nangi-
tukoy nin luway palatan tanho.
43 Haanin, hiyay Apo Jesus, hinagyat na hilan humaley
kana ye mānumbong na. Ket hinabi na, “Pakaleng-en yon
manged ye habiyen ko. Hiyay intukoy nan maidap a bawon
babayi, ket maiigit ya dinan ha intukoy lan kaganaan a
nangitukoy.
44 Ta hiyay intukoy lan kaganaan a mangabatnang, ket
hiyay ahe layna minga katapulan ha bi-ay la. Noba hiyay
maidap a bawon babayi, ket inlumpoh nan intukoy ye ikabi-
ay na.”

13

Hiyay Pangipaltep nan Apo Jesus nin Pagkadama nin Timplo
(Mateo 24:1-2; Lucas 21:5-6)

1 Ha an-umalih hilaynan Apo Jesus boy mānumbong na
ha Timplo, hinabi nin magha kanlan mānumbong na, “Mai-
htodo, bilewen mo hilatin impaideng ha palibot nin Timplo!
Koynan kaada hilatin babaey boy kangayadet a dadapah ye
ginawi lan nanyag!”
2 Hinabi nan Apo Jesus, “Angkakit yo hilain a mangayadet
a babaey. Lumateng lanoy panaon a mangaagwat hilan
kaganaan. Ket homain lanon bega mabantak a dadapah a
naypalingping.”

Hiyay Kaidapan boy Pangipaloke a Lumateng
(Mateo 24:3-14; Lucas 21:7-19)

3 Haanin, ha ampikno hilaynan Apo Jesus ha gilid nin
Mapantay nin Oolibo a nakaadap ha Timplo, hiklito la yan
tinepet Pedro, Santiago, Juan, boy Andres, a wanla,
4 “Apo, habiyen mo man kammi no makano lumateng yain
a panaon a hinabi mo boy hinyay pagkakitan no madanon
anan malyadi?”

5 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Mag-alla kawo ta-omen la
kawo ahe matalingo nin agya ayaman,
6 ta malabong hila lanoy lumateng a manggawi nin ngalan
ko, a wanla, ‘Hiko ye Cristo a impangako nan Apo Dioh.’ Ket
ulin yati, malabong hila lanoy tataon matalingo.
7 No mangean yoynay gubat ha mahaley kanyo boy ha
mataang a lulugal, adi kawo angkahindak, ta katapulan a
malyadi hilatew, noba aliwa po yain ye kalampuhan nin
babe-luta.
8 Ta maygugubat lano ye nanahyon boy wanabay met ye
papanakopan. Manlayon nin mangakhaw ha nakahinadi a
lulugal boy magkamain met nin bitil. Noba yatin kaganaan
ket pandugi po bengat nin kaidapan a omen ha pandugi nin
panlamlam nin babayin manganak.”
9 “Mag-alla kawo, ta dakpen la kawon ilakew kanlan
mānungkolan boy hibladen la kawo ha loob nin pāytiponan
lan Jujudio. Ket uli ha panumbong yo kangko, dakpen
la kawon iadap kanlan gogobilnadol boy kanlan popoon.
Ket yabaytew yaynay panaon yo a mangipapteg kanla nin
tungkol kangko.
10 Katapulan po a maipatanda ye Manged a Balita ha
kaganaan a nanahyon bayo ya maabot ye kalampuhan.”
11 “No dakpen la kawon iadap ha panuhgaan, adi yo
angkahindakan no hinyay habiyen yo. Kananyatew met
ateed, habiyen yoyna bengat ye an-ipahabi nin Ihpiditon
Dioh kanyo, ulita aliwan hikawo ye maghabi, no aliwan
hiyay Ihpiditon Dioh makauli kanyo.
12 Kananyatew a panaon, main tataon mangiopit nin
kakatongno la ta-omen pateyen. Main met tutoan mangiopit
nin aanak la ta-omen pateyen. Boy main met aanak a
lumaban ha tutoa la boy mangipapatey.
13 Uli ha panumbong yo kangko, pag-inakitan la kawon
kaganaan a tatao. Noba ayaman a mikakaantin mapatayaan
anggan kalampuhan, ket miligtah ya.”

Hiyay Ampakailoy a Makapadinat nin Timplo
(Mateo 24:15-28; Lucas 21:20-24)

14 Hinabi na po Apo Jesus, “Makit yoya lano ye ampakailoy
a makapadinat nin Timplo a ampideng ha lugal a bawal
nan pidengan. Hikawon ampamaha nin yati, katapulan
a pakaihipen yo yatin manged. No malyadi yayna yati,
hilay anti ha plobinhiyan Judea, katapulan laynan tumakah
palakew ha mamapantay.
15 Hiyay anti ha ilwah nin baey na, ket adi yayna lumoob
a mangwan hinyaman a bagay ha baey na.

16 Ket hiyay anti ha talon, adi yayna muli a mangwan
kepkep na.
17 Kananyatew a mangaamot, kakaingalo hilay mangabuk-
tot boy hilay iindo a ampamahoho, ta maidapan hilan
mayew!
18 Ipakigwang yo kanan Apo Dioh a hilatin mangalyadi,
ket ahe dayin maigena ha panaon nin kaudanan.
19 Ta kananyatew a mangaamot, madihaan lan tatao ye
tubat a kaidapan a ahe po nalyadi paibat ha pinalhowa nan
Apo Dioh ye babe-luta angga haanin a panaon boy ahe yayna
lano mauman.
20 Ket no ahe na tekbean Apo Dioh yatew a panaon,
homain taon mapatla a angkabi-ay. Noba uli kanlan tataon
pinili na, intekbe na yatew a panaon."
21 "Ket kananyatew a panaon, no main maghabi kanyo nin
wanae, 'Bilewen yo, anti ya ihti ye Cristo!' o 'Bilewen yo, anti
ya ihtew ye Cristo!' ket adi yoya ampamtegan.
22 Ta lumtaw hila lano ye ampagkonwadin Cristo boy am-
pagkonwadin popodopita. Ket mangipakit hilan pagkakitan
boy kapagtakaan, ta labay la hilan talingowen ye kaganaan a
tatao boy no malyadi bengat, agya hilay pinili nan Apo Dioh.
23 Kaya-bay mag-alla kawo awod! Hinabi koyna kanyo
yatin kaganaan a babagay bayo ya po malyadi ta-omen kawo
ahe matalingo."

Hiyay Pag-udong nan Jesus ihti ha Babe-luta
(Mateo 24:29-31; Lucas 21:25-28)

24 Hinabi na po Apo Jesus, "Pangayadi nin yatew a panaon
nin tubat a kaidapan, tampol yan lumiteh ye mangaamot
boy ahe yayna bega humnag ye bowan.
25 Hilay bibitoen, mangaampag hila boy eyegen nan Apo
Dioh ye kaganaan a babagay a anti ha lowang anggayna ha
mapaywahag-wahag hilayna.
26 Pangayadi, hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket
makit la kon anti ha owep a an-umaypa a main tubat a
kapalyadiyan boy kahnagan.
27 Ket itubol ko hilay aanghil ko ha kaganaan a pahen nin
babe-luta ta-omen la hila tiponen ye tataon pinili ko."

Hiyay Maadal ha Poon-kayon Igoh
(Mateo 24:32-35; Lucas 21:29-33)

28 Haanin, hinabi na po Apo Jesus, "Pakatalohan yon
manged yatin adal tungkol ha poon-kayon igoh. No tumbek
yaynay bayon bōng ha hahanga na, tanda yoyna a madanon
anay kaingitan.

29 Wanabay met ateed lano. No makit yoynan angkalyad-
ina yatin anhabiyen ko, tanda yoyna a madanon akoynan
lumateng a ba-mo koynan anti ha ilwangan.
30 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Bayo hila po
matey ye kaganaan a tataon angkabi-ay kananyatin panaon,
matupad ana hilatin kaganaan a hinabi ko.
31 Hiyay lowang boy babe-luta, ket maanam ya. Noba hilay
hahabi ko, ket mikakaanti yan makanoman."

Hiyay Apo Dioh Bengat ye Nagtanda nin Panlumateng nan Apo Jesus
(Mateo 24:36-44)

32 Hinabi na po Apo Jesus, "Homain kanayon a nagtanda
nin mangaamot o odah nin pag-udong ko, agya po hilay
aanghil ha langit o hiko man a Anak nin Dioh, no aliwan
hiyay Bapa a Dioh bengat.
33 Kaya-bay mag-alla kawo boy lanang kawon nakahadya,
ta ahe yo tanda no makano kon lumateng."
34 "Hiyay pag-udong ko, ket mailalayi ya ha dinyag nin
maghay taon nakew ha mataang a lugal. Noba bayo ya
inumalih ha baey na, binyan na hilan obdaen ye balang ipoh
na boy binilinan na yay māgbantay ha ilwangan nin baey na
a katapulan yan lanang a nakahadya ha panlumateng na."
35 "Kaya-bay lanang kawon nakahadya, ta ahe yo tanda no
makano yan lumateng ye nagkonin nin baey. Mapalyadin
madeglem o bengay madeglem, palbangon o mahanib.
36 Maka mioblak akon lumateng, ket malatngan katawon
angkatuloy.
37 Kaya-bay hiyay anhabiyen ko kanyo, anhabiyen ko met
ha kaganaan a tatao, 'Lanang kawo dayin nakahadya!' "

14

Hiyay Tangka kanan Apo Jesus
(Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

1 Haanin, luluwa tanan mangaamot, ket Pihtayna nin
Pangihipan nin Pangiligtah boy Pihtan Tinapay a Homain
Pamalbag. Hilay mānguna a papadi boy hilay mamaihtodo
nin Bibilin, ket ampangihip hilan papadan no way-omen
la yan dakpen boy ipapatey ye Apo Jesus a homain bega
kanayon a makatanda.
2 Hinabi la, "Noba ahe tawo igena ha pihta, ta maka
magkagulo hilay tatao."

Hiyay Pangitiih nin Pabango ha ō nan Apo Jesus
(Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8)

3 Haanin, anti yay Apo Jesus ha badiyon Betania ha baey
nan Simon a kinating hatew. Legan ampakidungo yay Apo
Jesus, hinumaley ya kana ye maghay babayin ampangaget
nin pabangon mablin tubat a naikonin ha maghay botin
alabahtodo. Yatin pabango ket pudon nardo.* Linokatan na
yan babayi ye boti haka na yan intiih ha ō nan Apo Jesus.
4 Ket hilay nangaanon tatao a anti ihtew, napoot hila, a
wanla, “Taket ta hinayang na yain a pabango?
5 Mailako ya dayi yain ha alaga nin howildo nin maghay
tao ha maghay taon. Ket hiyay mapaglakoan, maibyay
kanlan mangaidap.” Ket tubat ye pangapoot la kanan
babayi.
6 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Taket ta ampakibala-
balaan yoya? Manged ye dinyag na kangko.
7 Hilay mangaidap, lanang hilan anti kanyo boy hinyaman
a odah a labay yo, ket malyadi yo hilan haglapan noba hiko,
ahe.
8 Yatin babayi, dinyag nay kaganaan mababa nan diyagen
kangko. Intiih nay pabango ha laman ko bilang pangital-
adan ha pagkailbeng.
9 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Agya way-
ihtew man a lugal ihti ha babe-luta maipatanda ye Manged
a Balita, ket maipatanda ya met ye dinyag nin yatin babayi
kangko bilang pangihipan kana.”

Hiyay Pangiopit nan Judas Iscariote kanan Apo Jesus
(Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6)

10 Haanin, hiyay Judas Iscariote a magha kanlan labin-
luway mānumbong nan Apo Jesus, nakew ya kanlan mānguna
a papadi ta-omen naya iopit ye Apo Jesus kanla.
11 Ha natandaan lay tikih nan Judas Iscariote, naaliket
hila. Ket impangako la kana a biyan la yan pilak. Kaya-bay
impaibat ana kananyatew, ampangagad yayna nin panaon
a mahaglapan na hilan mandakep kanan Apo Jesus.

Hiyay Huyot a Pandem nan Apo Jesus Kalamo lan Mānumbong na
(Mateo 26:17-30; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corinto 11:23-25)

12 Ha unan mangaamot nin Pihtan Tinapay a Homain
Pamalbag, hilay Jujudio, katapulan lay manapo nin oybon
tupa a kena la ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah. Kaya-
bay hilay mānumbong nan Apo Jesus, tinepet laya, “Way-
ihtew nayi ye labay mon pangitaladanan min pandem ha
Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah?”

---

* **14:3** *nardo* ket tanaman a ibat ha lumbo a nahyon.

13 Haanin, hiyay Apo Jesus, nangitubol yan luway
mānumbong na, a wana, “Makew kawo ha banwan
Jerusalem. Ket makahagana kawon maghay lakin ampan-
gaget nin halaw a main lanom. Humbongen yoya
14 ha baey a looben na. Ket habiyen yo kanan nagbaey, ‘An-
ipatepet nan Maihtodo no way-ihtew ye hilid a malyadi nan
pandeman ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah a kadungo
na hilay mānumbong na?’
15 Ket ipakit na kanyo ye maghay maway a hilid ha tagay
a main anan nakataladan a kahangkapan. Ihtewbay kawo
mangitaladan nin pandeman tawo.”
16 Ket hilay luway mānumbong na, inumalih hilayna. Ket
ha niabot hilayna ha banwan Jerusalem, nakit lay kaganaan
a omen ha hinabi nan Apo Jesus kanla. Ket intaladan lay
pandeman la ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah.
17 Ha madeglem ana, hiyay Apo Jesus boy hilay labinluwan
mānumbong na, nakew hilayna ihtew ha maway a hilid.
18 Ha ampangan hilayna, hinabi nan Apo Jesus kanla,
“Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Magha kanyo a
kadungo kon ampangan ye mangiopit kangko.”
19 Pamakange lan mānumbong na, nalele hila. Ket balang
magha kanla, nanepet kana, “Hiko nayi yatew?”
20 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Magha ya kanyon labin-
luwan mānumbong ko, hiyay kakidlan kon ampangidede nin
tinapay ha kulo.
21 Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket katapulan
a matey a omen ha naihulat a Habi nin Dioh. Noba
kakaingalo yay taon mangiopit kangko. Mamanged po dayi
a ahe yayna nianak.”
22 Legan ampangan hila, hiyay Apo Jesus, nangwa
yan tinapay. Ket pinahalamatan naya kanan Apo Dioh.
Pangayadi, binih-ilbih-il na haka na inggawang kanlan
mānumbong na, a wana, “Kowen yo yati boy kanen yo. Yati
ye pinagkalaman ko.”
23 Pangayadi, nangwa ya po nin maghay bahon alak ubah.
Ket pinahalamatan naya kanan Apo Dioh. Inggawang na
kanlan mānumbong na. Ket ninom hilan kaganaan.
24 Hinabi na kanla, “Yatin alak ye pinagkadaya ko a
maibuhboh ha ikanged nin malabong a tatao. Yati ye
pamapteg nin bayon kahundoan nan Apo Dioh ha tao.
25 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ahe akoynan
minom nin alak ubah angga ha mangaamot a minom akon
bayon alak ha panakopan nan Apo Dioh.”
26 Ket nagkanta hilan panggalang kanan Apo Dioh. Pan-
gayadi, nakew hilayna ha Mapantay nin Oolibo.

Impatanda nan Apo Jesus ye Pangibudi nan Pedro kana
(Mateo 26:31-35; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

27 Legan angkumodang hila, hinabi nan Apo Jesus kanlan
mānumbong na, “Hikawon kaganaan, lakwanan yoko lano, ta
wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, ‘Pateyen ko yay pahtol,
ket maahwag hilay tutupa.’†
28 Noba lano ha mabi-ay akon uman, mauna ko kanyo ha
plobinhiyan Galilea.”
29 Hinabi nan Pedro, “Apo, agya lakwanan la kan ka-
ganaan, noba hiko, ahe kata lakwanan!”
30 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Pakaleng-en mon manged
ye habiyen ko kammo. Pedro, haanin met ateed a made-
glem, bayo yan tumnoy nin mikalwa ye tandang, nikatlo mo
koynan imbudi.”
31 Noba mahehpet nan hinabin Pedro, “Agya lamo mo kon
matey, ahe kata bega ibudi.” Wanabay met ateed ye hinabi
lan kaganaan a mānumbong na.

Hiyay Pamakigwang nan Apo Jesus ha Getsemani
(Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-46)

32 Pangayadi yatew, hiyay Apo Jesus boy mānumbong na,
nakew hilayna ha lugal a anhabtan Getsemani. Ha niabot
hilayna ihtew, hinabi na kanlan mānumbong na, “Mikno
kawo ihti, ta makew akon makigwang.”
33 Inlamo na yay Pedro, Santiago boy hiyay Juan. Haanin,
hiyay Apo Jesus, angkalele boy angkayoot yayna.
34 Hinabi na kanla, “Ba-mon ikamatey koynay kalelean ko.
Ihti kawo po boy magpoyat kawo.”
35 Tinumaang yan makandi ye Apo Jesus. Ket nilumukob
yan nakigwang kanan Apo Dioh a no malyadi dayi, ket ahe
nayna dihaen ye pamaidap a lumateng kana.
36 Ket hinabi na, “Bapa, Bapa ko! Mapalyadi moy ka-
ganaan. Pangiingalo mo, no malyadi dayi, alihen mo yatin
pamaidap a dihaen ko. Noba aliwan kalabayan ko ye
mahumbong, no aliwan hiyay kalabayan mo.”
37 Pangayadi, inudong na hilan Apo Jesus ye tatlon
mānumbong na. Ket nalatngan na hilan angkatuloy. Hinabi
na kanan Simon Pedro, “Simon, angkatuloy ka nayi? Ahe mo
nayi maikpe ye ahe matuloy, agya maghay odah bengat?
38 Magpoyat kawo boy makigwang ta-omen kawo ahe
mahambot nin tukho. Ha nakem yo, nakahadya kawon
manumbong, noba makapey ye laman yo.”
39 Pangayadi, tinumaang yayna man ye Apo Jesus boy
nakigwang ya nin omen ha unan pakigwang na.

† **14:27** Zacarias 13:7.

40 Pangayadi, inudong na hilayna man ye mānumbong na.
Ket nalatngan na hilayna man a angkatuloy, ta makakatuloy
hilaynan tubat. Ket ha nimata hilayna, ahe la tanda ye
habiyen la.

41 Ha ikatlon pag-udong na kanla, hinabi na kanla,
“Angkatuloy kawo po boy ampagpainawa? Huhtoyna yain!
Naabot ana ye odah a hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao,
ket maigawang kanlan tataon māgkahalanan.
42 Mimata kawo! Tawoyna! Ta anti yayna ye taon
nangiopit kangko.”

Hiyay Pandakep kanan Apo Jesus
(Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:3-12)

43 Legan ampaghabi ya po ye Apo Jesus, hiyay Judas a
magha kanlan labinluwan mānumbong na, ket nilumateng
yan main lamo a malabong a tataon ampangaget nin keya
boy pamadog. Intubol la hilan mānguna a papadi, mamai-
htodo nin Bibilin boy tutoan Jujudio a mānungkolan.
44 Yati ye pagkakitan a hinabi nan Judas kanlan
kalalamoan na no ayay dakpen la, “Hiyay umaan ko ye
dakpen boy kadten yo. Pakabantayan yon manged.”

45 Kaya-bay ha nilumateng yaynay Judas, tampol yan
hinumaley kanan Apo Jesus. Ket in-idlaw naya, “Maihtodo!”
Ket inumaan nay pingipingi na.
46 Ket hilay tatao, dinakep la yay Apo Jesus.
47 Haanin, hiyay maghay mānumbong nan Apo Jesus a
ampideng ha haley na, binagot nay keya na. Ket tinaya
na yay ipoh nan pinakapoon a padi. Ket napunggohan yan
talinga.

48 Hinabi nan Apo Jesus kanlan tatao, “Tolihan ako nayi, ta
impangaget yo kon keya boy pamadog a mandakep kangko?
49 Minamangaamot akon ampangiadal ha mahlang nin
Timplo. Ket anti kawo met ihtew. Taket ta ahe yoko dinakep
ihtew? Noba katapulan malyadi yati ta-omen ya matupad
ye naihulat a Habi nin Dioh.”

50 Haanin, hilay kaganaan a mānumbong na, nilakwanan
la yay Apo Jesus boy tinumakah hilayna.

51 Haanin, main maghay binatilyo a anhumumbong kanan
Apo Jesus a nakapatapat yan bengat nin makadang a tapih
a lino. Dinep-an la yan tatao,
52 noba nabokangan laya. Ket tinumakah yan loh-ok ta
nahagep la ye patapat na.

Hiyay Pangiadap la kanan Apo Jesus ha Panuhgaan lan Jujudio

(Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55; 22:63-71; Juan 18:13-14; 18:19-24)

53 Ket inlakew la yay Apo Jesus ha baey nin pinakapoon
a padi. Ket hilay mānguna a papadi, tutoan Jujudio a
mānungkolan boy hilay mamaihtodo nin Bibilin, naytipon
hilan kaganaan ihtew.
54 Hiyay Pedro, anhumumbong ya ha aliwan minga
mataang. Ket ha anti yayna ha mahlang nin baey nin
pinakapoon a padi, nikno yan nakiimodo kanlan māgbantay.
55 Haanin, hilay mānguna a papadi boy hilay kaganaan
a mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio, nanapul hilan
tihtigo a maghabin laban kanan Apo Jesus ta-omen laya
maipapatey. Noba homain hilan nakit a hangkan nin
pamateyan la kana.
56 Malabong hilay tihtigo a naghabin katagowan laban
kanan Apo Jesus, noba aliwan padipadiho ye hinabi la.
57 Haanin, main nangaanon nideng a nanihtigoh nin
katagowan laban kanan Apo Jesus, a wanla,
58 "Nange mi a hinabi na, 'Agwaten ko yatin Timplo
a dinyag nin tao. Ket ha loob nin tatloy mangaamot,
mangipaideng akon kanayon a timplo a aliwan dinyag nin
tao.' "
59 Noba aliwa met padipadiho ye anhabiyen la.
60 Haanin, hiyay pinakapoon a padi, nideng ya ha adapan.
Ket tinepet na yay Apo Jesus, "Homain ka lawen maipakibat
ha bada la laban kammo?"
61 Noba ahe ya nakibat ye Apo Jesus.

Kaya-bay hiyay pinakapoon a padi, tinepet na yayna man
ye Apo Jesus, "Hika nayi ye Cristo a Anak nin Anggalangen a
Dioh?"
62 Nakibat yay Apo Jesus, "Awo, hikobayna! Ket hiko a ibat
ha langit a in-Anak nin Tao, makit yoko lano a ampikno ha
dapit wanan nan Makapalyadiyan a Dioh. Boy ha pag-udong
ko, makit yoko lano ha owep a an-umaypa a ibat ha langit."
63 Pamakange nan pinakapoon a padi yatew, napoot yan
tubat, giniwak nay bado na, ket hinabi na, "Ahe tawoyna
katapulan nin kanayon po a mamapteg!
64 Nange yoyna a ampahalumbangan na yay Apo Dioh,
ta impadiho nay hadili na kana. Hinya awod ye iuhga yo
kana?" Ket hilay kaganaan, inuhgaan la yan kamateyan ye
Apo Jesus.
65 Haanin, hilay nangaano kanla, linod-an la yay Apo
Jesus. Pinedengan boy tinampaling laya haka la hinabi,
"Pal-eban mo man kammi no ayay nanampaling kammo!"

Pangayadi, hilay māgbantay, kingwa la yay Apo Jesus haka laya binogbog.

Hiyay Pangibudi nan Pedro kanan Apo Jesus
(Mateo 26:69-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18; 18:25-27)

66 Legan anti ya po ye Pedro ha mahlang nin baey
nan pinakapoon a padi, magha kanlan babayi a ipoh nan
pinakapoon a padi ye manhumapid ha haley nan Pedro.
67 Ha nakit na yay Pedro a ampakiimodo, ket pinudek na
yan manged haka na hinabi kana, “Kalamo naka met Jesus
a taga Nazaret.”
68 Noba hiyay Pedro, nagbudi ya, a wana, “Ahe ko tanda
ye anhabiyen mo.” Pangayadi, inumalih yaynan palakew ha
ilwangan. Haanin, tinumnoy ye tandang.
69 Haanin, ha nakit na yayna man babayin ipoh ye Pedro,
hinabi na kanlan tataon ampideng ihtew, “Yatin tao, ket
magha ya kanlan mānumbong nan Jesus.”
70 Noba hiyay Pedro, nagbudi yayna man.
Ha ahe nabuyot, hilay tataon anti ihtew a ampideng, hin-
abi la kanan Pedro, “Peteg a magha ka kanlan mānumbong
nan Jesus, ta taga Galilea ka met.”
71 Noba hinabi nan Pedro, “Hi, ahe! Agya matey ako
haanin, ahe koya katatanda yain a taon anhabiyen yo!”
72 Pangahabi nan Pedro yatew, kapipikhaan tinumnoy
yayna man ye tandang. Ket naihipan nay hinabi nan Apo
Jesus kana a wanae, “Bayo ya tumnoy nin ikalwa ye tandang,
ket nikatlo mo koynan imbudi.” Ket hiyay Pedro, tubat ye
panumangih na uli ha lele na.

15

Hiyay Pangilakew la kanan Apo Jesus kanan Gobilnadol Pilato
(Mateo 27:1-2; 27:11-14; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

1 Kabekahan, ha mahanibhanib po, naytongtong hilay
mānguna a papadi, hilay tutoan Jujudio a mānungkolan,
mamaihtodo nin Bibilin boy hilay kaganaan a mānungkolan
ha Panuhgaan lan Jujudio. Impabalol lay gamet nan Apo
Jesus. Ket inlakew laya kanan Gobilnadol Pilato.
2 Haanin, tinepet na yan Gobilnadol Pilato ye Apo Jesus,
“Hika nayi ye Poon lan Jujudio?”
Nakibat yay Apo Jesus, “Hikaynay naghabi.”
3 Hilay mānguna a papadi, malabong ye an-ibada la kanan
Apo Jesus.
4 Kaya-bay hiyay Gobilnadol Pilato, tinepet na yayna man,
“Homain ka nayin maipakibat? Malabong ye bada la laban
kammo.”

5 Noba hiyay Apo Jesus, ahe ya nakibat. Kaya-bay nagtaka
yay Gobilnadol Pilato.

Hiyay Panuhga nin Kamateyan kanan Apo Jesus
(Mateo 27:15-26; Lucas 23:13-25; Juan 18:39-19:16)

6 Hiyay Gobilnadol Pilato, tepe Pihtan Pangihipan nin
Pangiligtah, ket ugali nayna ye mamalihway nin maghay
pidiho a awoken lan tatao.
7 Haanin, magha kanlan lalakin nakapidiho ye nagngalan
Barabbas. Naipidiho ya ulita nakilamo ya kanlan kinu-
muntada ha gobilno boy nakapatey yan tao.
8 Haanin, hilay tatao, nilakew la yay Gobilnadol Pilato. Ket
inawok la kana a diyagen nayna man ye nakaugalian na a
pamalihway nin maghay pidiho.
9 Ket hiyay Gobilnadol Pilato, tinepet na hila, “Labay yo
nayi a hiyay Poon yon Jujudio ye palihwayen ko?”
10 Wanabay ye tepet nan Gobilnadol Pilato, ta tanda na a
inlakew la yay Apo Jesus kana uli ha ibeg la.
11 Noba hilay mānguna a papadi, inggaygay la hilay mal-
abong a tatao a hiyay Barabbas ye awoken lan mapalihway.
12 Kaya-bay hiyay Gobilnadol Pilato, tinepet na hilayna
man, “Hinya awod ye diyagen ko kanan taon anhabiyen yon
Poon nin Jujudio?”
13 Ket impangha lan tatao, a wanla, “Ipako ya ha kodoh!”
14 “Taket? Hinyay kalok-an a dinyag na?” wanan Gobil-
nadol Pilato.
Noba lalo layna ingat impakakhaw ye nangha, a wanla,
“Ipako ya ha kodoh!”
15 Haanin, hiyay Gobilnadol Pilato, pinalihway na yay
Barabbas ta-omen na hila mapaaliket ye tatao. Ket hiyay
Apo Jesus, impalatiko naya haka na inggawang kanlan
huhundaloh ta-omen laya ipako ha kodoh.

Hiyay Pangilungolungo lan Huhundaloh kanan Apo Jesus
(Mateo 27:27-31; Juan 19:2-3)

16 Haanin, hilay huhundaloh, inlakew la yay Apo Jesus ha
mahlang nin palahyo nan Gobilnadol. Ket tinipon la hilay
kaganaan a kalalamoan lan huhundaloh.
17 Pinabadowan la yay Apo Jesus nin kadih obi a omen ha
badon poon. Boy nangwa hilan kawat a madiwi. Ket dinyag
la yan ba-mon kodona haka la ingkodona kana.
18 Pangayadi, inlungolungo laya, a wanla, “Yehey! Minged
ye Poon lan Jujudio!”
19 haka la yan piuman-uman a pinatok ye ō na nin tambo
boy nilulud-an laya. Nanalimukod hila konwadi ha adapan
na boy naggalang-galangan kana.

20 Pangayadi la yan inlungolungo ye Apo Jesus, niloh-ok la
ye kadih obi a imbado la kana haka la yan imbadon uman
kana ye bado na. Pangayadi, inlakew laya ha ilwah nin
banwa ta-omen la yayna ipako ha kodoh.

Hiyay Pangipako la kanan Apo Jesus ha Kodoh
(Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

21 Legan angkumodang hilaynan papalwah ha banwa,
nahagana la yay maghay laki a ibat ha baytan, hiyay Simon
a taga Cirene a bapa nan Alejandro boy Rufo. Ket impilit lan
impabatay kana ye pagkodoh nan Apo Jesus.
22 Ket haanin, hiyay Apo Jesus, inlakew laya ha lugal a
anhabtan Golgotha. Hiyay labay habiyen, “Lugal nin Bungo.”
23 Ket ihtew, binyan la yan alak a main hale a mira, noba
ahe na ininom Apo Jesus.
24 Haanin, impako la yayna ha kodoh. Ket pinay-
dadakayan lay babado na makauli ha pandaw-an ta-omen la
matandaan no hinyay makwa nin magha boy magha kanla.
25 Ikahiyam nin mahanib hatew, ha impako la yay Apo
Jesus ha kodoh.
26 Ha dapit tagay nin ō na, main naipako a nakaihulatan
nin bada kana a wanae, “HIYAY POON LAN JUJUDIO.”
27 Main met luway tulihan a kadlan nan Apo Jesus a
impako ha timaghay kodoh. Hiyay magha, ha dapit wanan
na. Ket hiyay magha, ha dapit odi na.
28 [Ha wanabay, natupad ye naihulat a Habi nin Dioh a
wanae, “Imbilang la yan mapanlabag nin Bibilin.”]
29 Ket hilay tataon anhumapid ihtew, ampameyeng-
peyeng hilan ampangilungolungo kana, a wanla, “Hi! Aliwa
nayi a hinabi mo a agwaten moy Timplo, ket ipaideng mo
yan uman ha loob nin tatloy mangaamot?
30 Higi man awod, lumumbah ka man ihen ha kodoh, ta
iligtah moy hadili mo!”
31 Wanabay met ye dinyag lan mānguna a papadi boy
mamaihtodo nin Bibilin. An-ilungolungo laya met boy an-
habiyen la ha magha boy magha, “Nangiligtah yan kanayon,
noba ahe na mababa a iligtah ye hadili na.
32 Bilewen tawo man awod no makalumbah ya ha kodoh
yatin Cristo a poon kanon Jujudio! No makalumbah ya,
mamteg kitawoyna kana.” Ket hilay kanayon po a nakapako
ha kokodoh, ket inlungolungo laya met ye Apo Jesus.

Hiyay Pagkamatey nan Apo Jesus
(Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

33 Ha kauugtowan ana, nilumiteh yan kaganaan yatew a
lugal anggayna ha alah tidih nin mahilem.

34 Ha alah tidih ana nin mahilem, nangha yan makhaw
ye Apo Jesus ha habin Aramaic, a wana, “Eloi, Eloi, lema
sabachthani?” Hiyay labay habiyen, “Dioh ko, Dioh ko, taket
ta pinaolayan moko?”*
35 Pamakange la yatew nin tatao a ampideng ihtew, hinabi
la, “Leng-en yo! An-ingaten na yay podopita Elias.”
36 Haanin, magha kanlan lalaki a anti ihtew ye nayew
nangwa nin ihpongha haka na indede ha maahem a alak
haka na inhipit ha tampoh nin palat haka na impahephep
kanan Apo Jesus. Pangayadi, hinabi na, “Paolayan tawo ya,
ta bilewen tawo man no lumateng yay Elias a mangilumbah
kana.”
37 Haanin, hiyay Apo Jesus, nangha yayna man nin
makhaw. Ket naboytoan yaynan angeh.
38 Haanin, hiyay makugpan tabing ha loob nin Timplo, ket
nagiwak yan nagitna paibat ha tagay anggan aypa.
39 Haanin, hiyay maghay kapitan nin huhundaloh a anti
ihtew a nakaadap kanan Apo Jesus, ha nange nay pangha
na boy nakit na no way-omen yan naboytoan angeh, hinabi
na, “Petegbay a Anak yan Dioh yatin tao!”
40 Ha aliwan minga mataang, main nangaanon babayi ye
ampangimaton nin angkalyadi. Kabilang kanla ye Maria a
taga Magdala, Maria a indo nan Jose boy Santiago a ali na,
boy anti ya met ihtew ye Salome.
41 Hilabay ye babayin hinumumbong boy naghilbi kanan
Apo Jesus ha plobinhiyan Galilea hatew. Anti hila met
ihtew ye kanayon a babayin nakilakew kanan Apo Jesus ha
banwan Jerusalem.

Hiyay Pangilbeng kanan Apo Jesus
(Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

42 Nangalyadi yatin kaganaan ha mangaamot nin
paghadya bayo Mangaamot nin Pagpainawa. Haanin,
ha andudumeglem ana,
43 hiyay Jose a taga Arimatea a maghay ambihaen a
matoan mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio boy magha
kanlan tataon ampangagad nin panakop nan Apo Dioh,
makhaw ye nakem na a nakew kanan Gobilnadol Pilato. Ket
inawok na a hiyayna ye mangilbeng nin bangkay nan Apo
Jesus.
44 Ha nange nan Gobilnadol Pilato a natey yaynay Apo
Jesus, nagtaka ya. Haanin, impadakit na yay kapitan lan
huhundaloh. Ket tinepet na kana no peteg a natey yaynay
Apo Jesus.

---

* **15:34** Kakanta 22:1.

45 Ha natandaan nan Gobilnadol Pilato kanan kapitan
a natey yaynay Apo Jesus, pinalubohan na yaynay Jose a
kowen na yaynay bangkay nan Apo Jesus.
46 Haanin, hiyay Jose, nanaliw yan tapih a lino. Pangayadi,
nilakew na yaynan inlumbah ye bangkay nan Apo Jesus ha
kodoh. Ket pinutot na yan tapih a lino haka naya in-ihlep ha
inyukib a pangilbengan. Pangayadi, intulin naynan inleneb
ye mayadet a dapah ha ilwangan nin pangilbengan.
47 Hiyay Maria a taga Magdala boy hiyay Maria a indo nan
Jose, nakit la ye nangilbengan nin bangkay nan Apo Jesus.

16

Hiyay Pagkabi-ay nan Uman Apo Jesus
(Mateo 28:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

1 Ha madeglem ana pangalabah nin Mangaamot nin
Pagpainawa, hiyay Maria a taga Magdala, Salome boy Maria
a indo nan Santiago, ket nakew hilan nanaliw nin pabango
a itiih la ha bangkay nan Apo Jesus.
2 Ket ha Dominggo, ha anhumila anay mangaamot, nakew
hila ha nangilbengan kana.
3 Ket legan angkumodang hila, ampaytepet hila, a wanla,
“Aya lagi ye mangitulin ha mayadet a dapah a pinanleneb ha
ilwangan nin nangilbengan?”
4 Noba ha angkatamulaw la yaynay nangilbengan, nakit la
a naitulin yaynay mayadet a dapah a pinanleneb.
5 Ket ha hinumlep hila ha nangilbengan, nalimowan hila,
ta main lakin nakabadon maputi a ampikno ha dapit wanan
la.
6 Noba hinabi nan laki kanla, “Adi kawo angkalimo. Tanda
ko a antapulen yo yay Jesus a taga Nazaret a impako ha
kodoh! Ahe yayna ihti. Nabi-ay yaynan uman! Bilewen yoy
nangikunaan nin bangkay na.
7 Kokawoyna kanlan mānumbong na boy Pedro, ta habiyen
yo kanla a muna yaynay Apo Jesus ha Galilea. Ihtewbay yo
yayna makit a omen ha hinabi na kanyo hatew.”
8 Haanin, ampamigpig boy ampagtaka hilan nayew a
inumalih ihtew ha nangilbengan. Ket uli ha tubat a limo la,
homain hilan bega nangihabiyan nin nalyadi.

Napakit yay Apo Jesus kanan Maria a taga Magdala
(Mateo 28:9-10; Juan 20:11-18)

9 [Hiyay Apo Jesus, nabi-ay yan uman ha mahanib nin
Dominggo. Ket hiyay Maria a taga Magdala ye nuna
nan nagpakitan. Hiyabay ye babayin hinelpan nin piton
mangaloke a ihpidito a pinaalih nan Apo Jesus hatew.

10 Haanin, nakew ya kanlan mānumbong nan Apo Jesus.
Ket nalatngan na hilan malele boy antumangih. Haanin,
hinabi na kanla
11 a angkabi-ay yay Apo Jesus boy napakit ya kana. Noba
ahe la yan pinamtegan.

Napakit yay Apo Jesus ha Luwan Mānumbong na
(Lucas 24:13-35)

12 Pangayadi, napakit yayna man ye Apo Jesus ha luwan
mānumbong na a angkumodang palakew ha badiyo, noba
lumbo ye kadih na.
13 Haanin, ha nabalayan la a hiyabay ye Apo Jesus,
mapadah hilan nag-udong kanlan kalalamoan la ha banwa.
Ket imbalita la kanla a napakit yay Apo Jesus kanla. Noba
ahe la hila met pinamtegan.

Napakit yay Apo Jesus kanlan Labinmaghan Mānumbong na
(Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Didiyag 1:6-8)

14 Ha ahe nabuyot, legan ampangan hilay labinmaghan
mānumbong, napakit ya met kanla ye Apo Jesus. Ket
pinaghabiyan na hila, uli ha ahe la pamteg boy kabyangan
nin ō la, ta ahe la pinamtegan ye hinabi lan nagpakitan na a
nabi-ay yaynan uman.
15 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Makew kawo
ha kaganaan a lulugal ihti ha babe-luta boy ipatanda yoy
Manged a Balita ha kaganaan a tatao.
16 Ket ayaman a mamteg boy pabawtihmo, miligtah ya ha
kapaduhaan. Noba ayaman a ahe mamteg, ket paduhaan na
yan Apo Dioh.
17 Ayaman a mamteg kangko, mabyayan hilan ka-
palyadiyan a manyag nin kapagtakaan bilang pagkakitan.
Ket makauli ha ngalan ko, mapaalih la hilay mangaloke a
ihpidito boy makapaghabi hila nin bayon habi.
18 No mangemgem hilan bikat o makainom hilan makap-
atey, ahe hila mapano. Boy no palontowan la hilan gagamet
la ye ampaghakit, ket mitaah hila.”

Hiyay Pamakew nan Apo Jesus ha langit
(Lucas 24:50-53; Didiyag 1:9-11)

19 Pangayadi nan naghabi ye Apo Jesus kanlan mānumbong
na, nipatagay yayna ha langit. Ket ihtew ya nikno ha dapit
wanan nan Apo Dioh.
20 Haanin, hilay mānumbong na, nakew hilayna ha ka-
ganaan a lulugal, ket impatanda lay Manged a Balita. Ket
hiyay Apo Jesus, hinaglapan na hila boy pinaptegan na ye

an-iadal la makauli ha in-ibyay na kanla a kapalyadiyan a manyag nin malabong a kapagtakaan bilang pagkakitan.]

Hiyay Manged a Balita a inhulat nan LUCAS

1-2 Anggalangen kon Teofilo, hatew, ha anti ya po ye Apo
Jesus kantawo, malabong hilay nakakit nin didinyag na. Ket
impatanda la ye nangalyadi paibat ha una yan nangiadal
nin Habi nin Dioh. Malabong hila met ye kanayon a tataon
nanulat nin yatin impatanda la.
3 Ket pangayadi kon pinag-adalan a manged yatin ka-
ganaan a nangalyadi impaibat ha una, naihipan ko met a
ihulat kammo nin matunong ye nangalyadi kanan Apo Jesus,
anggalangen a Teofilo
4 ta-omen luboh mon mahigudo a peteg ye naiadal ana
kammo.

Hiyay Pangipatanda nin Anghil tungkol ha Pangianak kanan Juan a Māmawtihmo

5 Ha panaon nin pamoon nan Herodes ha plobinhiyan
Judea, main maghay padi a nagngalan Zacarias. Kabilang ya
ha pangkat lan papadi a anhabtan pangkat nan Abias. Ket
hiyay ngalan nin ahawa na, Elisabet a lahi na met Aaron.
6 Hiyay Zacarias boy Elisabet, padiho hilan matoynong
ha pamilew nan Apo Dioh boy luboh ye panumbong la ha
kaganaan a bibilin nan Apo.
7 Homain hilan anak, ta baug yay Elisabet boy padiho
hilaynan matoa.
8 Haanin, naabot anay mangaamot a hiyay pangkat nan
Zacarias ye maghilbi ha Timplo nan Apo Dioh.
9 Hiyay kaugalian lan papadi, ampaydawoan la no ayay
humlep a mangulam nin insenso ha Timplo nan Apo Dioh.
Ket hiyay ngalan nan Zacarias ye nadawo. Kaya-bay hinum-
lep yayna met ha Timplo.
10 Legan an-ulamen nay insenso, main met malabong a
tataon ampakigwang ha ilwah nin Timplo.
11 Ket kapipikhaan, napakit ya kanan Zacarias ye maghay
anghil nin Dioh a ampideng ha dapit wanan nin pangihag-
paan a pangulaman nin insenso.
12 Pamakakit nan Zacarias kana, naigat ya boy nalimowan
ya.
13 Noba hinabi nan anghil kana, “Adi ka angkalimo,
Zacarias! Ta linnge nan Apo Dioh ye pakigwang mo. Ket
hiyay Elisabet a ahawa mo, manganak ya lanon maghay
lakin pangalanan mon Juan.

14 Ket no mianak yayna, maaliket kan tubat boy malabong
hila met ye tataon maaliket.
15 Ta hiyay anak mo, mag-ilyadi yan madangal ha pamilew
nan Apo Dioh. Katapulan a ahe ya minom nin alak o
hinyaman a makalahing. Ket paibat ha ibuktot ya po, naheb
yaynan Ihpiditon Dioh.
16 Ket makauli kana, malabong hilay Israelita a maghehe
ha kakahalanan la boy mag-udong kanan Apo lan Dioh.
17 Boy muna ya lano kanan Apo ta-omen na hila ihadya
ye tatao ha panlumateng nan Apo. Diyagen na yati ha
haglap nin Ihpiditon Dioh boy ha kapalyadiyan a omen
kanan podopita Elias hatew. Boy ipaudong nay pangado lan
babapa kanlan aanak la boy ipaudong na hila ha matoynong
a pangihip ye tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh."
18 Haanin, nanepet yay Zacarias kanan anghil, "Way-omen
kayi po magkamain nin anak, ket padiho kayinan matoan
ahawa ko?"
19 Nakibat yay anghil, "Hiko yay Gabriel a lanang am-
paghilbi kanan Apo Dioh. Ket hiyabay ye nangitubol
kangkon mangihabi kammo nin yatin manged a balita.
20 Hilatin hinabi ko kammo, ket homain hapo a malyadi
lano ha panaon a intaning nan Apo Dioh. Noba ulita ahe
mo pinamtegan, maumel ka. Ket ahe ka makahabi angga ha
manganak yay ahawa mo."
21 Haanin, hilay tatao, an-agaden la yan lumwah ye
Zacarias ha Timplo. Ampagtaka hila, ta nabuyot ya ha loob.
22 Ha nilumwah yayna, ket ahe yayna makahabi. Am-
paghinyah yaynan bengat kanlan tatao. Kaya-bay inihip la
a main yan impakit ye Apo Dioh kana ihtew ha loob nin
Timplo.
23 Ha nayadi anay panaon nin paghilbi nan Zacarias ha
Timplo, ket nuli yayna.
24 Ket ha ahe nabuyot, binumuktot yaynay Elisabet a
ahawa na. Ket ha loob nin limay bowan, ahe ya nilumwah
ha baey la.
25 Haanin, hinabi na ha hadili na, "Yati ye kangedan nan
Apo Dioh kangko, ta inalih nay kamading-eyan ko kanlan
tatao a ahe ako magkaanak."

Hiyay Pangipatanda nin Anghil tungkol ha Pangianak kanan Apo Jesus

26 Ha anem anan bowan ye buktot nan Elisabet, intubol
na yan Apo Dioh ye anghil na a hiyay Gabriel a makew ha
banwan Nazaret ha plobinhiyan Galilea.

27 Intubol naya kanan Maria a maghay balatang a homain
po diha a naitaning anan ikahal nan Jose. Ket hiyay Jose,
magha ya kanlan lalahi nan David a poon hatew.
28 Haanin, hiyay Gabriel, nakew ya kanan Maria. Ket
hinabi na kana, “Mag-aliket ka, ta in-inged na kan Apo Dioh!
Ket anti yayna kammo.”
29 Ket uli ha hinabi nan anghil, nayoot yay Maria boy
inihip na yan manged no hinyay labay nan habiyen.
30 Noba hinabi nan anghil kana, “Adi ka angkalimo, Maria,
ta kinaaliketan na kan Apo Dioh.
31 Leng-en moko! Bumuktot ka boy manganak ka lano nin
maghay lakin pangalanan mon Jesus.
32 Mag-ilyadi yan madangal boy mahabtan yan ‘Anak nin
Katatagayan a Dioh.’ Ibyay nan Apo Dioh kana ye katulidan
a manakop a omen ha panakop nan Poon David hatew a
unan tutoa na.
33 Manakop ya kanlan lalahi nan Jacob. Ket hiyay panakop
na, homain anggaan.”
34 Haanin, nanepet yay Maria kanan anghil, “Way-omen
ako nayi manganak, ket homain ako po diha?”
35 Nakibat yay anghil, “Hiyay Ihpiditon Dioh, makew ya
kammo. Ket makauli ha kapalyadiyan nan Katatagayan a
Dioh, bumuktot ka. Kaya-bay hiyay ianak mo, ket homain
bega kahalanan boy mahabtan yan Anak nin Dioh.
36 Hiyay paltido mon Elisabet, tanda lan tatao a baug ya.
Noba haanin, mabuktot ya agya matoa yayna. Ket anem
anan bowan ye buktot na.
37 Ta homain babagay a ahe na mapalyadin Apo Dioh.”
38 Nakibat yay Maria, “Ipoh na kon Apo Dioh. Magkapeteg
yain a hinabi mo kangko.” Haanin, inumalih yaynay anghil.

Hiyay Pangumewah nan Maria kanan Elisabet

39-40 Ha ahe nabuyot, nag-aligwat yay Maria, ta makew ya
ha baey nan Zacarias boy Elisabet a anti ha maghay banwa
ha mapantay nin plobinhiyan Judea. Ha niabot yayna ha
baey nan Elisabet, in-idlaw naya, “Oh! Kumohta kayna?”
41 Pamakange nan Elisabet ye pangumohta nan Maria, ket
naggalaw yay ongi ha loob nin bitoka na. Ket hiyay Elisabet,
naheb yan Ihpiditon Dioh.
42 Ket impakakhaw nan hinabi kanan Maria, “Igit na kan
in-inged Apo Dioh dinan kanlan kaganaan a babayi boy in-
inged naya met ye ianak mo!
43 Yo! Aya ko nayi, ta kinewahan na kon indo nan Apo ko?
44 Ta pamakange koy pangidlaw mo kangko, naggalaw yay
ongi ha loob nin bitoka ko uli ha aliket na.

45 Minged ka, ta pinamtegan mo a matupad ye hinabi nan
Apo Dioh kammo!”

Hiyay Panggalang nan Maria kanan Apo Dioh

46 Ket hinabi nan Maria,
“Anggalangen ko yay Apo Dioh nin luboh ha puho ko.
47 Ket angkaaliket ako kanan Apo Dioh a Māngiligtah ko.
48 Ta in-inged nako a maaypa a ipoh na.
Kaya-bay paibat haanin, habtan lako nin kaganaan a tatao a minged.
49 Anhabtan la kon minged uli ha kangedan a didinyag na kangkon Makapalyadiyan a Dioh.
Homain yan kapadiho!
50 An-ingalowan na hilay kaganaan a tataon main limo kana
paibat po ha unan panaon anggan makanoman.
51 Impakit nay kapalyadiyan na makauli ha kapagtakaan a didinyag na.
Ket pinaykatak-katak na hilay tataon mapangitagay nin hadili la.
52 Inalih na hilay makapalyadiyan a popoon ha katungkolan la.
Ket hilay ampagmakaaypa ye intagay na.
53 Ket hilay tataon angkabitlan, pinabhoy na hila.
Noba hilay mangabatnang, pinaalih na hilan homain bega kaget.
54-55 Hinaglapan na kitawon Israelita a māghilbi na,
ulita ahe na naliwaan ye pangako na kanan Abraham boy kanlan lalahi na a
ingalowan na makanoman,” wanan Maria.
56 Ket hiyay Maria, kinumonin ya po nin mangatatloy bowan kanlan Elisabet bayo ya nuli.

Hiyay Pangianak kanan Juan a Māmawtihmo

57 Haanin, naabot anay odah nin panganak nan Elisabet. Ket nanganak yan maghay laki.
58 Nabalitaan lan kakaaluba na boy papaltido na no way-omen na yan iningalowan Apo ye Elisabet. Kaya-bay nakihayaghag hila kana.
59 Haanin, ha kinawalowan yaynay ongi, hilay kakaaluba boy hilay papaltido nan Elisabet, nakew hilan nakitipon ha baey lan Elisabet, ta panaon yaynan matuli ye ongi. Pangalanan laya dayin Zacarias, ta wanabay ye ngalan nan bapa na.
60 Noba hinabi nan Elisabet, “Yoh! Ahe malyadi yain! Juan ye ipangalan kana.”
61 Hinabi la kanan Elisabet, “Noba homain wanabay a ngalan ha papaltido yo.”

62 Haanin, tinepet la yay Zacarias makauli ha hinyah no
hinyay labay na a ipangalan kanan anak na.
63 Naninyah yan makikwa nin panulatan. Ket inhulat na,
“Juan ye ipangalan kana.” Uli ihti, ket nagtaka hilan tubat.
64 Ket kapipikhaan, nakapaghabi yaynan uman ye
Zacarias. Ket nanggalang ya kanan Apo Dioh.
65 Hilay kakaaluba la, nalimowan hilan kaganaan. Ket
hilayatin babagay a nalyadi, pinaytotongtongan lan tataon
angkumonin ha mamapantay nin plobinhiyan Judea.
66 Ket hilay kaganaan a tataon nakange nin balita, am-
pangihip boy ampanepet, “Hinya lagi ye kalakwan na lano
nin yatin anak?” Angkaihip la yatew, ta angkatanam la a
anti ya kanay kapalyadiyan nan Apo Dioh.

Hiyay Impahabi nan Apo Dioh kanan Zacarias

67 Haanin, hiyay Zacarias a bapa nan Juan, naheb yan
Ihpiditon Dioh. Ket impatanda nay impahabi nin Dioh a
wānae,
68 “Galangen tawo yay Apo a Dioh tawon Israelita,
ta nilakew na hilan hinaglapan ye tatao na boy pinalih-
way na hila.
69 Intubol naya kantawo ye makapalyadiyan a Māngiligtah
a ibat ha lahi nan Poon David a māghilbi na.
70 Ket makauli kanlan popodopita na hatew,
impangako na a
71 iligtah na kitawo kanlan kakaaway tawo
boy kanlan kaganaan a ampag-inakit kantawo.
72 Impangako na met a ingalowan na hilay nangaunan tutoa
tawo
boy tupaden nay nahantowan a pangako na kanla.
73 Yatew ye impangako na kanan Abraham a toa tawo.
74 Iligtah na kitawo kanlan kakaaway tawo
ta-omen kitawo makapaghilbi kana a homain limo.
75 Ket mag-ilyadi kitawon homain kahalanan boy ma-
toynong ha pamilew nan Apo Dioh
legan angkabi-ay kitawo po.
76 Ket hika, anak ko, habtan la kan podopita nin Katatagayan
a Dioh,
ta muna ka kanan Apo ta-omen mo hila italadan ye tatao
ha panlumateng na.
77 Ipatanda mo kanla ye tungkol ha kaligtahan
makauli ha pamatawad nin kakahalanan la.
78 Ulita mapangingalo yay Apo tawon Dioh,
itubol nay Māngiligtah kantawo a omen ha panhumila
nin mangaamot a mamahnag nin kaganaan a tatao

79 ta-omen hila mapahnagan ye tataon ampagbi-ay ha kalite-
han a angkaampoling matey.
Boy iugot na kitawo palakew ha dān nin katanaan.”
80 Haanin, hiyay Juan, nilumake yan makhaw ye nakem
na. Kinumonin ya ha wangwang angga ha nandugi yaynan
mangiadal kanlan tatao ha Israel.

2

Hiyay Pangianak kanan Apo Jesus
(Mateo 1:18-25)

1 Kananyatew a panaon, hiyay Emperador Augusto a
pinakamatagay a poon ha Roma, impabalita nay wanae ha
kaganaan a tatao ha lulugal a angkahakopan na, “Makew
kawoyna ha lugal lan nangaunan tutoa yo ta-omen kawo
magpalihta!”
2 Yabayti ye kaunaunaan a pagpalihta ha panaon a hiyay
Cirenio ye gobilnadol ha plobinhiyan Siria.
3 Kaya-bay hilay kaganaan a tatao, nakew hilaynan peteg
ha lugal lan nangaunan tutoa la ta-omen hila magpalihta.
4 Ket hiyay Jose, ulita ibat ya ha lahi nan Poon David a taga
Betlehem, inumalih ya ha banwan Nazaret ha plobinhiyan
Galilea. Ket nakew ya ha banwan Betlehem ha plobinhiyan
Judea
5 a lamo na yay Maria a kabaang na ta-omen ya met
magpalihta. Ket kananyatew, hiyay Maria, madanon yaynan
manganak.
6 Ket legan anti hila ha banwan Betlehem, naabot anay
odah nin panganak na.
7 Ket namunganay yan maghay laki. Haanin, nilampinan
na yay ongi na haka naya impaida ha lambangan, ta homain
anan kanayon a hilid a malyadi lan kunaan.

Napakit hilay Aanghil kanlan Papahtol

8 Kananyatew a madeglem, main papahtol a ampagbantay
nin tutupa la ha pagpahtolan nin aayop.
9 Kapipikhaan napakit ye maghay anghil nin Dioh kanla.
Boy nahnagan hilan kahnagan nan Apo. Ket nalimowan
hilan tubat.
10 Noba hinabi nin anghil kanla, “Yeh! Adi kawo
angkalimo! Ta nakew ako ihtibay a mangipatanda kanyo
nin manged a balita a makaibyay nin tubat a kaaliketan ha
kaganaan a tatao.
11 Haanin a madeglem, nianak ya ha banwa nan David ye
Māngiligtah, hiyay Cristo a Apo nin kaganaan.
12 Yati ye pagkakitan ta-omen yoya mabalayan. Makit yo
yay ongi a nalampinan a impaida ha lambangan.”

13 Kapipikhaan, malabong anay aanghil a kapadiho nan
nangibat ha langit. Ket hilan kaganaan, naymamagha hilan
nanggalang kanan Apo Dioh,
14 “Galangen yay Apo Dioh a anti ha langit!
Ket ihti ha babe-luta, main anan katanaan kanlan tataon
angkaaliketan nan Apo Dioh,” wanlan aanghil.
15 Ha inumalih hilaynay aanghil paudong ha langit, pinay-
tongtongan lan papahtol, a wanla, “Yo! Tawoyna ha banwan
Betlehem, ta bilewen tawoy nangalyadi a impabalita nan
Apo kantawo.”
16 Kaya-bay magagah hilan nanige. Ket ha niabot hilayna
ha Betlehem, nakit la yay Maria boy Jose a nakaikno ha talig
nan ongi a impaida ha lambangan.
17 Ket imbalita la kanan Maria boy Jose ye hinabi nin
anghil kanla tungkol kanan ongi.
18 Ket nagtaka hilan kaganaan a nakange nin hinabi lan
papahtol.
19 Noba hiyay Maria, intanem na ha puho na ye hinabi la
boy ampakaihipen na yan manged.
20 Haanin, nag-udong hilaynay papahtol ha pagpahtolan
la. Ampanggalang hila kanan Apo Dioh uli ha nange boy
nakit la, ta peteg ye kaganaan a hinabi nin anghil kanla.

Hiyay Pangilakew la kanan Jesus ha Timplo

21 Ha kinawalowan yaynay ongi, impatuli la yan tutoa na
kanlan papadi boy pinangalanan la yan Jesus, ta bayo ya po
in-inaw, yabay-in a ngalan ye hinabi nin anghil.
22 Ket ha naabot anay mangaamot nin panlinih kanan
Maria, nakew hilan miahawa ha banwan Jerusalem. Nakew
hila ihtew ta-omen la tupaden ye anti ha Bibilin nan Apo
Dioh a impahulat kanan Moises.* Kinaget laya met ye ongi
ta-omen laya ihagpa kanan Apo Dioh.
23 Ta wanae ye anti ha Bibilin nan Apo Dioh, “Balang
punganay a anak a laki, katapulan yan maihagpa kanan Apo
Dioh.”†
24 Ket hiyay Maria boy Jose, nakew hila ha Timplo ta-omen
laya tupaden ye anti ha Bibilin nan Apo Dioh a mangihagpa
hilan “maghay padih nin bato-bato o hiwhiw kalapati.”‡
25 Haanin, main maghay laki ha Jerusalem a nagngalan
Simeon. Matoynong ya boy main yan limo kanan Apo Dioh
boy anti kana ye Ihpiditon Dioh. Mahabek yan ampangagad
nin panlumateng nan Cristo a mangiligtah kanlan Israelita.

---

* **2:22** Ha Levitico 12:1-8, hilay babayin nanganak, madinat hila. Kaya-bay katapulan hilan mangagad nin apatapo a mangaamot haka hila mangidigalo kanan Apo Dioh ta-omen hila mag-ilyadin malinih uman. † **2:23** Exodo 13:2-12. ‡ **2:24** Levitico 12:8.

26 Impatanda nin Ihpiditon Dioh kana, “Ahe ka matey
legan ahe moya makit ye Cristo a impangako nan Apo Dioh.”
27 Kananyatew a mangaamot, hiyay Simeon, impalakew
na yan Ihpiditon Dioh ihtew ha mahlang nin Timplo. Ket
nahagana na hilay Maria boy Jose a kaget la yay ongi la a
nakew ha Timplo ta-omen la tupaden ye anti ha Bibilin a
tungkol ha punganay a anak.
28 Haanin, inawok na yan Simeon ye ongi kanan Maria.
Ket inggawang naya met. Ket hiyay Simeon, ginawang na
yan inapnon ye ongi boy nanggalang ya met kanan Apo
Dioh, a wana,
29-32 “Makapalyadiyan a Dioh, magha kon māghilbi mo.
Haanin, nakit ko yaynay impangako mon Māngiligtah
a intaladan mo ha kaganaan a nanahyon.
Ket hiya ye makapahnag nin ihip lan aliwan Judio
boy mamyay kadangalan kanlan tatao mon Israelita.
Ket haanin awod Apo, palubohan mo koynan matey a main
katanaan a omen ha impangako mo.”
33 Nagtaka yay Maria boy Jose ha hinabi nan Simeon
tungkol ha anak la.
34 Haanin, in-inged na hilan Simeon boy hinabi na kanan
Maria, “Uli kananyatin anak mo, malabong a tatao ha Israel
ye maitagay boy malabong met ye maiaypa. Agya hiyabay ye
pagkakitan a ibat kanan Apo Dioh, malabong hila po ateed
ye kumuntada kana.
35 Kaya-bay hikan mihmo, ket mahakitan a ba-mon antoy-
hoken nin manawing a keya ye puho mo. Ta uli ha diyagen
na, ket mibagwa ye anti ha ihip lan malabong a tao.”
36 Kananyatew met ateed a mangaamot, anti ya met ihtew
ha Timplo ye maghay matoan babayin podopita a nagngalan
Ana. Anak na yan Fanuel a ibat ha lahi nan Aser. Pitoy taon
hilan bengat a naylamo kanan ahawa na,
37 ket nabawo yayna. Ket haanin, walompo boy apat a
taon yayna. Lanang yan ampakew ihtew ha Timplo. Ket
mangaamot boy madeglem yan ampanggalang kanan Apo
Dioh makauli ha pamakigwang boy pagpaltan mangan.
38 Kananyatew met a odah, hiyay Ana, hinumaley ya
kanan Maria boy Jose. Ket nagpahalamat ya met kanan
Apo Dioh. Ket hinabi nan Ana kanlan tataon ampangagad
nin panlumateng nan Cristo, “Yabayti yaynay Māngiligtah a
impangako nan Apo Dioh! Hiyabay ye Cristo a mambeh nin
kakahalanan tawon Israelita!”
39 Ha nadyag laynan Maria boy Jose ye kaganaan a hukat
lan diyagen a anti ha Bibilin nan Apo Dioh, nag-udong
hilayna ha Nazaret a banwa la ha plobinhiyan Galilea.

40 Haanin, hiyay Jesus, nilumake yan makhaw ye laman
na. Madunong ya boy kinaaliketan na yan Apo Dioh.

Hiyay Anak a Jesus ha Timplo

41 Hilay tutoa nan Jesus, tinaon hilan ampakipihta ha
Jerusalem ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah.
42 Haanin, ha labinluwaynay taon nan Apo Jesus, inlamo
la yan tutoa na a makipihta, ta wanabay ye kaugalian la.
43 Pangayadi nin pihta, ha muli hilayna, nagbantak yay
Apo Jesus ha Jerusalem a ahe la naedepan nin tutoa na.
44 Nabaan lan tutoa na a lamo la yay Apo Jesus ha pangu-
modang lan ampuli. Kaya-bay pahulong ye pangumodang la
ha loob nin maghay mangaamot. Ha mahilem ana, tinapul
laya kanlan papaltido la boy kanlan gagayyem la.
45 Ket ha ahe laya nakitan, nag-udong hila ha Jerusalem,
ta ihtew la yan tapulen.
46 Pangalabah nin tatloy mangaamot, nakitan la yay Jesus
a ampikno ha mahlang nin Timplo a kalamo na hilay
mamaihtodo nin Bibilin. Ampanlenge boy ampanepet ya
kanla.
47 Hilay kaganaan a ampanlenge, ampagtaka hila kana,
ta mataloh yan makataloh boy makibat ha tetepet lan
mamaihtodo nin Bibilin.
48 Ha nakitan la yan tutoa na, nagtaka hila. Kaya-
bay hinabi nan indo na kana, “Yo! Anti ka met manayti
ihtibay, anak ko! Taket ta wanabay ye dinyag mo kammi?
Angkahindak kayinan bapa mon ampanapul kammo.”
49 Nakibat yay Jesus, “Taket ta antapulen yoko? Ahe yo
nayi tanda a katapulan a anti ko ihti ha baey nan Bapa ko?”
50 Noba ahe la natalohan nin tutoa na ye labay nan
habiyen.
51 Haanin, nakilakew yaynay Jesus kanlan tutoa na a muli
ha banwan Nazaret. Ket mapanumbong ya kanla. Ket
hilatin kaganaan, in-it-em nan indo na ha puho na.
52 Ket hiyay Jesus, pahulong yan nilumake boy dinu-
munong. Kinaaliketan na yan Apo Dioh boy tatao.

3

Hiyay Pangiadal nan Juan a Māmawtihmo
(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:19-28)

1 Ha ikalabinliman taon nin panakop nan Emperador
Tiberio ha Roma, hiyay Poncio Pilato ye gobilnadol ha Judea,
hiyay Herodes Antipas ye gobilnadol ha Galilea, hiyay Felipe
a katongno nan Herodes Antipas ye gobilnadol ha Iturea boy
Traconite, ket hiyay Lisanias ye gobilnadol ha Abilinia.

2 Hatew hilan Anas boy Caifas ye pinakapoon a padi lan
Jujudio. Kananyatew met a panaon, hiyay Juan a anak nan
Zacarias, angkumonin ya ha wangwang. Ket impatanda nan
Apo Dioh ye hahabi na kana.
3 Kaya-bay nilakew nay kaganaan a lulugal ha mitalig-
mang a pahen nin kabatowan Jordan. Ket impatanda nay
wanae, “Paghehean boy itgen yoynay panyag nin kahalanan
boy pabawtihmo kawo ta-omen na kawo patawaden Apo
Dioh.”
4 Ha wanabay, natupad ye nakahulat ha libdo nan
podopita Isaias. Yati ye hinabi na,
“Main maghay ampangipangha ha wangwang,
‘Ihadya yoy pagdanan nan Apo.
Itoynong yoy pagdanan na.
5 Tagpenan yoy nagkokolih-ong.
Tebagen yoy mamatundol boy patalen yoy mangabakil.
Itoynong yoy dādān a mangatiko
boy dimengen yoy madapah a dādān.
6 Ket makit nin kaganaan a tao ye pangiligtah a diyagen nan
Apo Dioh!’ ”*
7 Malabong hilay tataon nakew kanan Juan ta-omen
pabawtihmo. Noba hinabi na kanla, “Hikawon ba-mon
bibikat, ayay naghabi kanyo a takahan yoy anlumateng a
pamaduha nin Dioh?
8 No peteg a pinaghehean yo ye kakahalanan yo, ipakit
yo awod ha didiyag yo. Adi yo an-ihipen, ‘Hi! Ahe kayi
mapaduhaan, ta lalahi na kayin Abraham.’ Pakaihipen yo
a agya hilatin dadapah, mababa na yan diyagen Apo Dioh a
aanak nan Abraham.
9 Haanin met ateed, ket nakahadya yaynay Apo Dioh a
mamaduha kanyo a ba-mon nakahapda anay wahay ha
poon-kayo a palagen na. Ket hiyay balang poon-kayo a ahe
ampanawa nin manged, putohen naya boy itapon ha apoy.”
10 Tinepet la yan tatao ye Juan, “Hinya awod ye katapulan
min diyagen?”
11 Nakibat ya kanla, “No main kawon luway bado, ibyay yo
ye magha ha homain bado. Wanabay met a no main kawon
pamangan, biyan yo yay taon homain pamangan.”
12 Main met māningil nin bowih ye nilumateng ta-omen
pabawtihmo. Nanepet hila met kana, “Maihtodo, hinya met
nayi ye katapulan min diyagen?”
13 Nakibat yay Juan, “Adi kawo ampaningil nin igit dinan
ha an-ipahingil kanyo nin gobilno.”

---

* **3:6** Isaias 40:3-5.

14 Main met huhundalon nanepet kana, “Hikayi nayi?
Hinyay katapulan min diyagen?”

Hinabi nan Juan kanla, “Adi yo ampiliten a mamyay kanyo
nin pilak ye kanayon o mamada nin aliwan peteg. Mapda
kawoyna ha howildo yo.”

15 Hilay tatao, angkahabek hilaynan ampangagad nin
panlumateng nan Cristo a impangako nan Apo Dioh. Ket an-
ihipen la, “Hiyayna lagi ye Cristo?”

16 Kaya-bay hinabi nan Juan kanla, “Bawtihmowan katawo
nin lanom bilang pagkakitan a pinaghehean yoynay kaka-
halanan yo. Noba main lumateng a igit a makapalyadiyan
dinan ko, ta agya mangaget bengat nin hapatoh na, ket ahe
ako katanggap-tanggap. Ket lano, bawtihmowan na kawo
nin Ihpiditon Dioh boy apoy.

17 Mailalayi ya ha maghay mamalohboh nin giniek. Hiyay
ilik, ket ikamalig na. Noba hiyay apah, iulam naya ha apoy
a ahe angkalep makanoman.”

18 Ha pangipatanda nan Juan nin Manged a Balita, mal-
abong po ye in-aadal na kanlan tatao.

19 Ket hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, malabong ye
andiyagen na a mangaloke boy pinag-ahawa naya met ye
Herodias a ipag na. Kaya-bay hiyay Juan a Māmawtihmo,
dinlaw naya, “Apo Gobilnadol, aliwan huhto ye dinyag mo, ta
pinag-ahawa mo yay Herodias a ahawa nan katongno mo!”

20 Ket hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, impapidiho na
yay Juan. Ulin yati, napahanan yayna man ye kakahalanan
na.

Hiyay Pamawtihmo kanan Apo Jesus
(Mateo 3:13-17; Marcos 1:9-11)

21 Ha ahe ya po napidiho ye Juan, ampamawtihmo ya
kanlan tatao. Binawtihmowan naya met ye Apo Jesus. Ket
legan ampakigwang yay Apo Jesus, ba-mon naglukat ye
langit.

22 Ket hiyay Ihpiditon Dioh ha kadih kalapati, inumaypa
yan inumapon kana. Ket main bihnga a nangibat ha langit
a naghabi nin wanae, “Hika ye Anak kon ampakaadoen ko a
angkaaliketan kon tubat.”

Hilay Nangaunan Tutoa nan Apo Jesus
(Mateo 1:1-17)

23 Hiyay Apo Jesus, ha mandugi yan mangiadal, mag-
tatlompo a taon nayna. Agya nianak ya makauli ha ka-
palyadiyan nin Ihpiditon Dioh, ha pagkatanda lan tatao, ket
anak na yan Jose a anak nan Eli.

24 Hiyay Eli ket anak nan Matat. Hiyay Matat ket anak nan
Levi. Hiyay Levi ket anak nan Melqui. Hiyay Melqui ket
anak nan Janai. Hiyay Janai ket anak nan Jose.
25 Hiyay Jose ket anak nan Matatias. Hiyay Matatias ket
anak nan Amos. Hiyay Amos ket anak nan Nahum. Hiyay
Nahum ket anak nan Esli. Hiyay Esli ket anak nan Nagai.
26 Hiyay Nagai ket anak nan Maat. Hiyay Maat ket anak
nan Matatias. Hiyay Matatias ket anak nan Semei. Hiyay
Semei ket anak nan Josec. Hiyay Josec ket anak nan Joda.
27 Hiyay Joda ket anak nan Joanan. Hiyay Joanan ket
anak nan Resa. Hiyay Resa ket anak nan Zerubabel. Hiyay
Zerubabel ket anak nan Salatiel. Hiyay Salatiel ket anak nan
Neri.
28 Hiyay Neri ket anak nan Melqui. Hiyay Melqui ket anak
nan Adi. Hiyay Adi ket anak nan Cosam. Hiyay Cosam ket
anak nan Elmadam. Hiyay Elmadam ket anak nan Er.
29 Hiyay Er ket anak nan Josue. Hiyay Josue ket anak nan
Eliezer. Hiyay Eliezer ket anak nan Jorim. Hiyay Jorim ket
anak nan Matat. Hiyay Matat ket anak nan Levi.
30 Hiyay Levi ket anak nan Simeon. Hiyay Simeon ket anak
nan Juda. Hiyay Juda ket anak nan Jose. Hiyay Jose ket anak
nan Jonam. Hiyay Jonam ket anak nan Eliaquim.
31 Hiyay Eliaquim ket anak nan Melea. Hiyay Melea ket
anak nan Menna. Hiyay Menna ket anak nan Matata. Hiyay
Matata ket anak nan Natan. Hiyay Natan ket anak nan
David.
32 Hiyay David ket anak nan Jesse. Hiyay Jesse ket anak
nan Obed. Hiyay Obed ket anak nan Boaz. Hiyay Boaz ket
anak nan Salmon. Hiyay Salmon ket anak nan Naason.
33 Hiyay Naason ket anak nan Aminadab. Hiyay Aminadab
ket anak nan Admin. Hiyay Admin ket anak nan Arni. Hiyay
Arni ket anak nan Esrom. Hiyay Esrom ket anak nan Farez.
Hiyay Farez ket anak nan Juda.
34 Hiyay Juda ket anak nan Jacob. Hiyay Jacob ket anak
nan Isaac. Hiyay Isaac ket anak nan Abraham. Hiyay
Abraham ket anak nan Terah. Hiyay Terah ket anak nan
Nahor.
35 Hiyay Nahor ket anak nan Serug. Hiyay Serug ket anak
nan Reu. Hiyay Reu ket anak nan Peleg. Hiyay Peleg ket
anak nan Eber. Hiyay Eber ket anak nan Sala.
36 Hiyay Sala ket anak nan Cainan. Hiyay Cainan ket anak
nan Arfaxad. Hiyay Arfaxad ket anak nan Shem. Hiyay
Shem ket anak nan Noe. Hiyay Noe ket anak nan Lamec.
37 Hiyay Lamec ket anak nan Matusalem. Hiyay Ma-
tusalem ket anak nan Enoc. Hiyay Enoc ket anak nan Jared.

Hiyay Jared ket anak nan Mahalaleel. Hiyay Mahalaleel ket
anak nan Kenan.
38 Hiyay Kenan ket anak nan Enos. Hiyay Enos ket anak
nan Set. Hiyay Set ket anak nan Adan. Hiyay Adan ket anak
nan Apo Dioh.

4

Hiyay Panukho nan Satanas kanan Apo Jesus
(Mateo 4:1-11; Marcos 1:12-13)

1 Haanin, hiyay Apo Jesus a naheb nin Ihpiditon Dioh,
inumalih ya ha kabatowan nin Jordan. Ket in-ugot na yan
Ihpiditon Dioh ha wangwang.
2 Ket ha loob nin apatapo a mangaamot, antukhoen na yan
Satanas. Kananyatew a panaon, ahe yan bega nangan. Kaya-
bay nabitlan yaynan tubat.
3 Hinabi nan Satanas kanan Apo Jesus, “No peteg a hika ye
Anak nin Dioh, diyagen mo man awod a makan yatin dapah.”
4 Nakibat yay Apo Jesus, “Yati ye naihulat a Habi nin Dioh,
‘Aliwan bengat makan ye pagbi-ay nin tao.’ ”*
5 Haanin, hiyay Satanas, inlakew na yay Apo Jesus ha
matagay a lugal. Ket impahiglap na kana ye kaganaan a
panakopan ihti ha babe-luta.
6 Hinabi nan Satanas kana, “Kaganaan a kapalyadiyan
boy kabatnangan nin hilatin panakopan, ket naibyay ana
kangko. Ket maibyay ko ha ayaman a labay kon pamyayan.
7 Ibyay ko kammo hilatin kaganaan dapot tana mang-
galang ka kangko.”
8 Nakibat yay Apo Jesus, “Yati ye naihulat a Habi nin Dioh,
‘Hiyay Apo mon Dioh ye galangen mo boy hiyan bengat ye
paghilbiyan mo.’ ”†
9 Haanin, hiyay Satanas, inlakew na yay Apo Jesus ha
banwan Jerusalem. Ket pinaideng naya ha pinakamatagay a
pahen nin bobongan nin Timplo haka na hinabi kanan Apo
Jesus, “No peteg a hika ye Anak nin Dioh, magtaboy ka man
awod.
10 Ahe ka mapano, ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
‘Itubol na hilan Apo Dioh ye aanghil na a manalima kammon
11 manampopo ta-omen ahe mahugatan ha dadapah ye
bibitih mo.’ ”‡
12 Noba nakibat yay Apo Jesus, “Yati ye naihulat a Habi nin
Dioh,
‘Adi mo anhuboken ye Apo mon Dioh.’ ”§

---

* **4:4** Deuteronomio 8:3. † **4:8** Deuteronomio 6:13. ‡ **4:11** Kakanta 91:11-12.
§ **4:12** Deuteronomio 6:16.

13 Pangayadi na yan tinukhon Satanas, nilakwanan na
yayna, ta mangagad yayna man nin manged a panaon a
tukhoen na yayna man.

Hiyay Pandugi nin Pangiadal nan Apo Jesus
(Mateo 4:12-17; Marcos 1:14-15)

14 Pangayadi, hiyay Apo Jesus a naheb nin kapalyadiyan
nin Ihpiditon Dioh, nag-udong ya ha plobinhiyan Galilea.
Kananyatew nitayak anay balita tungkol kana ha kaganaan
a lulugal ihtew.
15 Ket ampakew yan ampangiadal ha pāytiponan lan Juju-
dio. Ket ginalang yan kaganaan a tatao ihtew.

Ahe la yan Biniha ye Apo Jesus ha Nazaret
(Mateo 13:53-58; Marcos 6:1-6)

16 Haanin, nag-udong yay Apo Jesus ha Nazaret a lugal a
kinalakean na. Ket ha Mangaamot nin Pagpainawa, nakew
ya ha pāytiponan lan Jujudio, ta wanabay ye kinalmawan
na. Ket haanin, nideng ya ta-omen ya mamaha nin Habi nin
Dioh.
17 Ket inggawang la kana ye nakehkeh a nakaihulatan nin
hahabi nan podopita Isaias. Biniklal na yatew. Ket ha nakit
nay pahen a antapulen na, wanae ye imbaha na,
18 "Hiyay Ihpidito nan Apo, anti ya kangko.
Ta pinili na kon mangipatanda nin Manged a Balita
kanlan mangaidap.
Intubol na kon mangipatanda kanlan nakapidiho a mapali-
hway hilayna,
ket hilay kakapkap, makakit hilayna.
Intubol nako met a mamalihway kanlan tataon an-apiyen
19 boy mangipatanda a nilumateng anay panaon nin
pangiligtah nan Apo."*
20 Pangayadi nin pamaha na, kinehkeh na yan uman ye
kahulatan haka naya inggawang kanan māghilbi. Ket nikno
yayna ta-omen mangiadal. Ket hilay kaganaan a tatao ihtew,
ket ampamilew hila kana.
21 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Haanin met ateed, legan
ampanlenge kawo, natupad ana yatin naihulat a Habi nin
Dioh."
22 Ket hilay kaganaan a anti ihtew, nagtaka hila. Ket hinabi
la, "Kanged nan maghabi! Noba aliwa nayi a anak na yan
Jose?"
23 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Homain hapo a habiyen
yo kangko yatin kahabiyan, 'Doktol, tambalan moy hadili
mo.' Ta labay yo a diyagen ko ihti ha hadili kon banwa ye
nabalitaan yo a didinyag kon kapagtakaan ha Capernaum."

---

* **4:19** Isaias 61:1-2.

24 Hinabi na po Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged
ye habiyen ko. Homain podopita a ambihaen ha lugal na.
25 Leng-en yo. Hatew, ha panaon nan podopitan Elias,
peteg a malabong hilay bawon babayi ha nahyon Israel. Ket
kananyatew a panaon, ahe ya nangudan ha loob nin tatloy
taon boy anem a bowan. Kaya-bay nagkamain nin tubat a
bitil ha kaganaan a lulugal ha Israel.
26 Noba hiyay podopitan Elias, ahe naya intubol Apo Dioh
a managlap kanlan babawo ha Israel. No aliwan intubol na
yan managlap ha maghay bawon babayi ha banwan Sarepta
a hakop nin Sidon.†
27 Ket ha panaon nan podopitan Eliseo, malabong hilay
tataon ampaghakit nin kating ihtew ha Israel. Noba agya
magha, homain yan pinaitaah kanla, no aliwan hiyay Naa-
man a maghan aliwan Judio a taga Siria.”
28 Ket hilay kaganaan a anti ha pāytiponan lan Jujudio,
pamakange lay hinabi nan Apo Jesus a hinaglapan na hilan
Apo Dioh ye aliwan Judio, napoot hilan tubat.
29 Kaya-bay nideng hila. Ket intudon-tudon la yan papal-
wah ha banwa la a anti ha babe matundol, ta iampag laya
dayi ha maalale a bengaw.
30 Noba hiyay Apo Jesus, nagdān ya ha pibunakan la. Ket
nilakwanan na hilayna.

Hiyay Pamaalih nan Apo Jesus nin Maloke a ihpidito
(Marcos 1:21-28)

31 Ket paibat ihtew, hiyay Apo Jesus, nakew ya ha banwan
Capernaum ha plobinhiyan Galilea. Ket ha Mangaamot nin
Pagpainawa, nangiadal ya ha pāytiponan lan Jujudio.
32 Ampagtaka hilay tatao ha pangiadal na, ta main yan
kapalyadiyan ha hahabi na.
33 Kananyatew, main maghay laki ihtew a hinelpan nin
maloke a ihpidito. Nangha ya, a wana,
34 “Jesus a taga Nazaret, aya ka nayi kammi? Nakew ka
nayi ihti ta-omen mo kayi apoen? Tanda ko no aya ka! Hika
ye Pinili nan Apo Dioh a intubol na.”
35 Noba pinaghabiyan na yan Apo Jesus, “Pakal-em ka!
Umalih kayna kana!” Ket haanin, hiyay maloke a ihpidito,
impuang na yay tao ha pibunakan lan kaganaan haka naya
inalihan a ahe bega pinahakitan.
36 Hilay kaganaan a nakakit, ket nagtaka hila boy
napaytepet-tepet, a wanla, “Hinyati? Tubat yan maka-
palyadiyan ye habi na! Ampaalihen nay mangaloke a
ihpidito, ket an-umalih hila met!”

† **4:26** Hiyay Sidon ket banwa lan aliwan Judio.

37 Kaya-bay hiyay balita tungkol kanan Apo Jesus, ket
nitayak ya ha kaganaan a pahen nin yatew a lugal.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus kanlan Malabong a Tatao
(Mateo 8:14-17; Marcos 1:29-34)

38 Haanin, hiyay Apo Jesus, inumalih ya ha pāytiponan
lan Jujudio. Ket nakew ya ha baey nan Simon. Hiyay
babayi a ampo nan Simon, ket tubat ye halot na. Kaya-bay
impakihabi laya kanan Apo Jesus a paitaahen naya.
39 Haanin, hiyay Apo Jesus, hinumaley yan nideng ha
talig nan ampaghakit. Ket pinaghabiyan na yay halot na.
Kapipikhaan, nitaah yayna boy tampol yan nideng. Ket
inapagan na hilayna.
40 Ha ampitanghob anay mangaamot, hilay tatao, mal-
abong a ampaghakit nin nakahinadi ye inlakew la kanan
Apo Jesus. Ket hiyay balang magha kanla, kinimpaan na
hilan pinaitaah.
41 Boy pinaalih na met Apo Jesus ye mangaloke a ihpidito
kanlan malabong a tatao. Ket legan an-alihan la hilay tatao,
an-ipangha lan mangaloke a ihpidito, “Hika ye Anak nin
Dioh!” Noba hiyay Apo Jesus, pinaghabiyan na hila boy
binawalan na hilan maghabi, ta tanda la a hiyabay ye Cristo
a impangako nan Apo Dioh.

Hiyay Pangiadal nan Apo Jesus ha plobinhiyan Judea
(Marcos 1:35-39)

42 Kabekahan, ha mahanibhanib po, inumalih yay Apo
Jesus. Ket nakew ya ha wangwang. Haanin, tinapul la yan
tatao. Ket ha natapulan la yayna, impakihabi la kana, “Apo,
no malyadi dayi, adi ka po an-umalih.”
43 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ahe malyadi, ta
katapulan ko met ipatanda kanlan tatao ha kanayon a
lulugal ye Manged a Balita tungkol ha panakop nan Apo
Dioh, ta yabayti ye nakaitubolan ko ihti ha babe-luta.”
44 Kaya-bay hiyay Apo Jesus, nagpahulong yan nangi-
patanda nin Manged a Balita ha kanayon po a pāytiponan lan
Jujudio ha plobinhiyan Judea.

5

Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanlan Naunan Mānumbong na
(Mateo 4:18-22; Marcos 1:16-20)

1 Ha maghay mangaamot, legan ampangiadal yay Apo
Jesus ha ambay dagatdagatan nin Genesaret, malabong hilay
tataon ampaipaletpet kana a manlenge nin Habi nin Dioh.

2 Ket ha gilid lanom, nakit nay luway bangka a homain tao.
Ta hilay nagkonin, ket ampangiwahwah hilan hihigay la.
3 Haanin, hiyay Apo Jesus, nilumampat ya ha bangka nan
Simon. Ket hinabi na kana, “Itaang mo yan makandi ha
gilid yatin bangka.” Ha nitaang na yaynan makandi ha gilid,
nikno yaynay Apo Jesus. Ket nangiadal yayna kanlan tatao.
4 Pangayadi nan nangiadal, hinabi na kanan Simon,
“Ilakew yoya yatin bangka ha maalale, ket ikatkat yoy higay
yo ta-omen kawo makakwa nin malanghit.”
5 Nakibat ya, “Maihtodo, mikahumda kayin nanlapet, ket
homain kayin bega nakwa. Noba ulita hinabi mo, ket ikatkat
kon uman ye higay mi.”
6 Kaya-bay inlakew lay bangka la ha maalale. Ingkatkat lay
higay la. Ket malabong a malanghit ye nakwa la. Magaynan
maginit ye higay la.
7 Kaya-bay kinawey la hilay kalalamoan la a anti ha
kanayon a bangka, ta pahaglap hila kanla. Nakew hila met a
managlap kanla. Ket napno nin malanghit ye luway bangka
la anggan magaynan lumdeg.
8 Ha nakit nan Simon Pedro ye nalyadi, nanalimukod ya ha
adapan nan Apo Jesus. Ket hinabi na kana, “Taangan moko
Apo, ta māgkahalanan ako.”
9 Hinabi nan Simon Pedro yatew, ta hiya boy hilay
kalamoan na, ket ampagtaka ha kalabong nin malanghit a
nakwa la.
10 Nagtaka hila met ye Santiago boy Juan a anak nan
Zebedeo boy katag-op nan Simon Pedro.
Ket hinabi nan Apo Jesus kanan Simon Pedro, “Adi
ka angkalimo. Ket paibat haanin, diyagen kataynan
māngumbinyo nin tatao a mamteg kangko a ba-mo kawon
ampanlapet nin malanghit.”
11 Kaya-bay ha naigilid laynay babangka la, nilakwanan
layna ye kaganaan boy nakilakew hilayna kanan Apo Jesus.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha lakin Kinating
(Mateo 8:1-4; Marcos 1:40-45)

12 Legan anti yay Apo Jesus ha maghay banwa, hinumaley
ya kana ye maghay lakin napampoh nin kating. Nilumukob
ya ha luta ha adapan na. Ket nakiiingalo ya, a wana, “Apo,
no labay mo, mapaitaah moko.”
13 Ket hiyay Apo Jesus, kinimpaan naya boy hinabi na,
“Awo, labay ko. Mitaah kayna!” Ket tampol yaynan naalih
ye kating na.
14 Pangayadi, binilinan na yan Apo Jesus, “Adi mo an-
habiyen ha agya ayaman ye nalyadi kammo, no aliwan
makew ka tana ha padi. Ket ipabilew moy luti mo kana.

Pangayadi, mangihagpa ka nin omen ha imbilin nan Moises
bilang pamapteg a nitaah kayna.”
15 Noba lalo ya po naitayak ye balita tungkol kanan Apo
Jesus. Kaya-bay nilumateng ye malabong po a tatao ta-omen
hila manlenge nin an-iadal na boy mapaitaah ha hakit la.
16 Agya wanabay man, lanang ya po ampakew ye Apo Jesus
ha wangwang ta-omen ya makigwang.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Lumpo
(Mateo 9:1-8; Marcos 2:1-12)

17 Ha maghay mangaamot, legan ampangiadal yay Apo Je-
sus, anti hila met ihtew a ampikno ye nangaanon Papariseo
boy mamaihtodo nin Bibilin. Main nangibat ha banwan
Jerusalem boy ha kaganaan a lulugal ha plobinhiyan Galilea
boy ha plobinhiyan Judea. Ket hiyay kapalyadiyan nan Apo
Dioh a mamaitaah, anti ya kanan Apo Jesus.
18 Haanin, main nilumateng a nangaanon lakin ampanam-
bayok nin maghay lakin lumpo. An-apehen la yan iloob ha
baey ta-omen laya maihaley kanan Apo Jesus.
19 Noba uli ha kalabong nin tatao, ket ahe hila makaloob.
Kaya-bay nanik hila ha bobongan nin baey. Ket nanlabkat
hilan atep a nangiloyloyan la kanan lakin lumpo ha adapan
nan Apo Jesus.
20 Pamakakit nan Apo Jesus nin kayadet nin pamteg la
kana, ket hinabi na kanan lumpo, “Gayyem, napatawad anay
kakahalanan mo.”
21 Hilay Papariseo boy hilay mamaihtodo nin Bibilin,
inihip lay wanae, “Yatin tao, ampahalumbangan na yay
Apo Dioh, ta homain anan ayaman a makapatawad nin
kakahalanan no aliwan hiyay Apo Dioh bengat!”
22 Noba hiyay Apo Jesus, tanda nay an-ihipen la. Kaya-bay
tinepet na hila, “Taket ta wanabay ye ihip yo?
23 Matataloh a habiyen kananyatin lumpo, ‘Napatawad
kayna ha kakahalanan mo’, ta ahe yo makit no napatawad o
ahe. Noba habiyen ko kana, ‘Mideng ka ta kumodang kayna’
24 ta-omen yo makit a hiko a ibat ha langit a in-Anak nin
Tao ket main kapalyadiyan a mamatawad nin kakahalanan
ihti ha babe-luta.”
Ket hinabi na kanan lumpo, “Mideng ka. Ket kadten moy
apay mo, ta muli kayna!”
25 Ket tampol yan nideng ye lumpo ha adapan lan ka-
ganaan boy kinaget nay apay na. Ket nuli yaynan ampang-
galang kanan Apo Dioh.
26 Kaganaan lan tataon nakakit nin nalyadi, nagtaka hilan
tubat. Ket inggalang la yay Apo Dioh, a wanla, “Koynan
kapagtakaan a babagay ye nakit tawo haanin!”

Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanan Levi
(Mateo 9:9-13; Marcos 2:13-17)

27 Pangayadi nin pamaitaah nan Apo Jesus, inumalih
yayna. Haanin, nakit na yay maghay lakin māningil nin
bowih a nagngalan Levi a ampikno ha pamayadan nin
bowih. Hinabi nan Apo Jesus kana, “Kilakew ka kangko.”
28 Nideng yay Levi, imbantak nay kaganaan, ket nakilakew
yayna kanan Apo Jesus.
29 Haanin, bilang pamadangal nan Levi kanan Apo Jesus,
nangihadya yan mayadet a poniyan ha baey na. Ket
malabong a māningil nin bowih boy kanayon po a tatao ye
nakidungon mangan kanla.
30 Noba ha nakit la hilan Papariseo boy hilay kalalamoan
la a mamaihtodo nin Bibilin, ket hinaleyan la hilan dinlaw
ye mānumbong nan Apo Jesus, “Taket ta ampakidungo kawon
mangan boy minom kanlan māningil nin bowih boy kanlan
kanayon a māgkahalanan?”
31 Pinakibatan na hilan Apo Jesus, “Hilay homain hakit,
ahe la katapulan ye doktol, no aliwan hilay ampaghakit.
32 Nakew ako ihti a managyat kanlan māgkahalanan a
maghehe, aliwa kanlan tataon ampangibaan nin hadili la a
matoynong hila.”

Hiyay tungkol ha Pagpaltan Mangan
(Mateo 9:14-17; Marcos 2:18-22)

33 Haanin, hinabi nin ano katao kanan Apo Jesus, “Hilay
mānumbong nan Juan a Māmawtihmo, ket maheheg hilan
magpaltan mangan boy makigwang. Wanabay met kanlan
mānumbong lan Papariseo. Noba hilay mānumbong mo,
maheheg hilan mangan boy minom.”
34 Inlalayi nan Apo Jesus ye hadili na ha maghay lakin
nagkahal, a wana, “Legan kalamo laya po nin kinumbida
ha poniyan ye lakin nagkahal, ahe hila malyadin magpaltan
mangan, kali?
35 Noba maabot lano ye panaon a maialih yayna kanla ye
lakin nagkahal. Ket kananyatew hila po magpaltan mangan
uli ha kalelean la.”
36 Hinabi na po Apo Jesus kanla ye maghay pangilalayi
tungkol ha bayon adal na, “Homain taon mangginit ha bayon
bado nin itakop na ha alan a bado. Ta no diyagen na yatew,
mahayang yay bayon bado boy hiyay intakop, aliwa yan
padiho ha nakaitakopan na.”
37 Hinabi na po Apo Jesus, “Homain met taon mangikonin
nin bayon alak ha alan a kubot a katat. Ta no diyagen na
yatew, lumtoh yay alan a kubot boy mabullog yay alak. Ha
wanabay, padiho hila lanon mahayang.

38 No aliwan hiyay bayon alak, ket katapulan a ikonin ya
ha bayon kubot a katat.
39 Homain met taon nakainom nin alan a alak ye malabay
minom nin bayon alak, ta habiyen na, ‘Malalahap ye alan a
alak.’ ”

6

Hiyay Tepet tungkol ha Mangaamot nin Pagpainawa
(Mateo 12:1-8; Marcos 2:23-28)

1 Ha maghay Mangaamot nin Pagpainawa, hiyay Apo Jesus
boy hilay mānumbong na, nipadān hila ha katidigowan.
Haanin, hilay mānumbong na, nandayon hilan nante nin
tidigo. Ket an-itatangay lan antim-en.
2 Haanin, main met nangaanon Papariseo ihtew. Ket hin-
abi la, “Taket ta andiyagen yoy wanabay? Ampante kawon
tidigo, ket bawal yain ha Mangaamot nin Pagpainawa!”
3 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Ahe yo po nayi nabaha
ye dinyag nan David hatew? Ha nabitlan ya boy hilay
kalalamoan na,
4 hinumlep ya ha Toldan Panggalangan kanan Apo Dioh.
Ket nangwa yan tinapay a inhagpa kanan Apo Dioh. Kinan
na boy pinakan na hila met ye kalalamoan na. Noba ahe ya
nagkahalanan agya po man bawal yatew ha Bibilin, ta hilay
papadi bengat ye malyadin mangan nin inhagpa kanan Apo
Dioh.”
5 Hinabi na po Apo Jesus, “Hiko a ibat ha langit a in-
Anak nin Tao, ket main kapalyadiyan a mangihabi no hinyay
huhton diyagen ha Mangaamot nin Pagpainawa.”

Hiyay taon Kinumpit ye maghay Gamet na
(Mateo 12:9-14; Marcos 3:1-6)

6 Ha kanayon a Mangaamot nin Pagpainawa, hiyay Apo
Jesus, nakew ya ha pāytiponan lan Jujudio, ta mangiadal ya.
Main maghay laki ihtew a kinumpit ye dapit wanan a gamet
na.
7 Kananyatew a mangaamot, hilay Papariseo boy hilay
mamaihtodo nin Bibilin, ambantayan laya no paitaahen na
yan Apo Jesus agya Mangaamot nin Pagpainawa. Ta no
diyagen na yain, ket main hilaynan pangidaloman kana.
8 Noba tanda nan Apo Jesus ye an-ihipen la. Kaya-bay
hinabi na kanan laki a kinumpit ye gamet na, “Mideng ka,
ket makew ka ihti ha adapan.” Ket nideng ya met ye laki
haka ya nakew ha adapan la.
9 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus kanlan Papariseo
boy kanlan mamaihtodo nin Bibilin, “Tepeten katawo.
Hinyay an-ipaluboh nin Bibilin a malyadin diyagen ha

Mangaamot nin Pagpainawa? Manyag nayin manged o
maloke? Mangiligtah nayi o mamatey?”
10 Binilew na hilan kaganaan ye anti ha palibot na haka
na hinabi kanan lakin kinumpit ye gamet na, “Ipanat moy
gamet mo.” Impanat nay gamet na, ket nitaah yayna.
11 Noba napoot hilan tubat ye Papariseo boy mamaihtodo
nin Bibilin, ta namaitaah yay Apo Jesus ha Mangaamot
nin Pagpainawa. Kaya-bay pinaytotongtongan la no hinyay
diyagen la kanan Apo Jesus.

Hiyay Pamili nan Apo Jesus nin Labinluwan Pag-apohtol na
(Mateo 10:1-4; Marcos 3:13-19)

12 Ha maghay mangaamot, hiyay Apo Jesus, hinumaka ya
ha mapantay. Ket mikahumda yan nakigwang kanan Apo
Dioh ihtew.
13 Kabekahan, hinagyat na hilay mānumbong na. Ket
namili ya kanla nin labinluwan lalaki a hinabtan nan
apohtol.
14 Hilabayti ye Simon a anhabtan Pedro, hiyay Andres
a katongno nan Pedro, hiyay Santiago, hiyay Juan, hiyay
Felipe, hiyay Bartolome,
15 hiyay Mateo, hiyay Tomas, hiyay Santiago a anak nan
Alfeo, hiyay Simon a magha kanlan ampangimahakit kanlan
Israelita,
16 hiyay Judas a anak nin lumbo a Santiago boy hiyay Judas
a anhabtan Iscariote a nangiopit kanan Apo Jesus.

Hiyay Pangiadal boy Pamaitaah nan Apo Jesus
(Mateo 4:23-25; 5:1-12)

17 Haanin, hiyay Apo Jesus boy hilay aapohtol na, dinu-
moong hilayna. Ket tinumgen hila ha napo, ta anti hila
ihtew ye malabong a mānumbong na boy malabong a tataon
nangibat ha kaganaan a lulugal nin plobinhiyan Judea,
banwan Jerusalem, boy ha lulugal ha ambay dagat nin
banwan Tiro boy banwan Sidon.
18 Nakew hila ihtew ta-omen manlenge kanan Apo Jesus
boy mapaitaah hila ha hahakit la. Ket hilay tataon hinelpan
nin maloke a ihpidito, pinaitaah na hila met.
19 Kaganaan lan ampaghakit, ket ampakaapehen la yan
makimpaan ye Apo Jesus, ta main kapalyadiyan a ampan-
gibat kana a mamaitaah nin agya hinyaman a hakit.
20 Haanin, binilew na hilan Apo Jesus ye mānumbong na
boy hinabi na kanla,
“Minged kawon mangaidap,
ta maibilang kawo kanlan anhakopen nan Apo Dioh.
21 Minged kawon angkabitlan haanin,

ta mabhoy kawo lano.
Minged kawon antumangih haanin,
ta kumaili kawo lano.
22 Minged kawo no uli ha panumbong yo kangko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao,
ket pag-inakitan la kawo,
ikahwil la kawo,
umihen la kawo
boy damaen la kawo.
23 Ta wanabay met ateed ye dinyag lan nangaunan tutoa yo hatew kanlan popodopita nin Dioh. Kaya-bay no diyagen la yati kanyo, ket maghayaghag kawo boy umugto-ugto ha kaaliketan yo, ta mayadet ye plimyo yo ha langit.
24 Noba kakaingalo kawon mangabatnang,
ta napakinabangan yoynay kainomayan yo.
25 Kakaingalo kawon angkabhoy haanin,
ta mabitlan kawo lano.
Kakaingalo kawon angkumaili haanin,
ta lumele boy tumangih kawo lano.
26 Kakaingalo kawo no andangalen la kawon kaganaan a tatao,
ta wanabay met ateed hatew ye dinyag lan nangaunan tutoa kanlan aliwan peteg a popodopita."

Hiyay Pangado kanlan Kakaaway
(Mateo 5:38-48; 7:12)

27 "Noba yati ye habiyen ko kanyon ampanlenge kangko," wanan Apo Jesus. "Adoen yo hilay kakaaway yo boy manyag kawon kangedan kanlan ampangahulog kanyo.
28 Inged yo hilay ampanuboy kanyo. Ket hilay ampangapi kanyo, ipakigwang yo hila met.
29 No main manikpa nin pingipingi mo, iadap mo po kana ye kahampad. No main manamham nin hamda mo, ket ibyay mo, dayon bado mo.
30 No main met makikwa kammo, biyan moya. Ket no main mangwa nin bandi yo, adi yoyna an-ipaudong.
31 Diyagen yo kanlan kanayon ye labay yon diyagen la kanyo."
32 "No hilay ampangado bengat kanyo ye adoen yo, homain kawon plimyo a maagad kanan Apo Dioh. Ta agya hilay māgkahalanan, ket ampangado hila met kanlan ampangado kanla.
33 Ket no hilay manged kanyon bengat ye panyagan yon manged, homain kawon plimyo a maagad kanan Apo Dioh. Ta agya hilay māgkahalanan, ket andiyagen la met yain.
34 No hilay makabayad bengat kanyo ye padaman yo, homain kawon maagad a plimyo kanan Apo Dioh. Ta

agya hilay māgkahalanan, ket ampamadam hila met kanlan
kapadiho lan māgkahalanan a angkahigudo lan makabayad
kanla.
35 Aliwan wanabay ye diyagen yo, no aliwan adoen yo
hilay kakaaway yo, manyag kawo kanla nin manged boy
padaman yo hila a ahe yoyna an-ihipen no makabayad hila
kanyo o ahe. No wanabay ye diyagen yo, ket mayadet ye
plimyo yo boy mapaptegan a aanak na kawon Katatagayan
a Dioh. Ta mapangingalo yay Apo Dioh agya kanlan ahe
ampagpahalamat boy kanlan mangaloke.
36 Mag-ilyadi kawon mapangingalo a omen kanan Bapa
yon Dioh a mapangingalo."

Hiyay tungkol ha Panuhga kanlan Kanayon
(Mateo 7:1-5)

37 "Adi kawo ampanuhga nin kapadiho yon tao ta-omen na
kawo met ahe uhgaan Apo Dioh. Mamatawad kawo ta-omen
na kawo met patawaden Apo Dioh.
38 Mamyay kawo ta-omen na kawo met biyan nin Apo
Dioh. Biyan na kawon huhton takal, hekhek, hedhed boy
anhumwa ha takalan. Ulita no way-omen ye pamyay yo
kanlan kanayon, ket wanabay met ateed ye pamyay nan Apo
Dioh kanyo."
39 Hinabi na po Apo Jesus makauli ha pangilalayi, "Hiyay
kapkap, malyadi na nayi akayen ye kapadiho nan kapkap?
Ahe, ta padiho hilan maampag ha lubot.
40 Homain ampag-adal a umiigit kanan maihtodo na.
Noba no maadalan yan luboh, mag-ilyadi yan omen kanan
maihtodo na."
41 "Taket ta andelawen moy kahalanan nin katongno mo a
ba-mon bengat makandin buwag ha mata na, noba ahe mo
an-ibabano ye kahalanan mo a ba-mon mayadet a buwag ha
mata mo?
42 Way-omen mo habiyen ha katongno mo, 'Katongno,
paolayan mon alihen koy buwag ha mata mo', noba ahe
moya met angkakit ye mayayadet a buwag a ba-mon batang
a nipabanlag? Hikan ampagmamangedan! Muna mo po
alihen ye mayadet a buwag mo ta-omen mo makit a manged
ye makandin buwag nan katongno mo."

Matandaan ye Kayo makauli ha Dawa na
(Mateo 7:16-20; 12:33-35)

43 "Hiyay manged a poon-kayo, ket manged ya met ye dawa
na. Noba hiyay aliwan manged a poon-kayo, aliwa ya met
manged ye dawa na.
44 Balang poon-kayo, ket matandaan ya ha dawa na. Ta
hiyay poon-kayon madiwi, ahe yan manawa nin igoh o ubah.

45 Wanabay met ye tao. Hiyay taon manged, ket ampaghabi yan kangedan, ta pawa kangedan ye anti ha puho na. Noba hiyay taon maloke, ampaghabi yan mangaloke, ta pawa mangaloke ye anti ha puho na."

Hilay Luway Kalahin Mānyag nin Baey
(Mateo 7:24-27)

46 Hinabi na po Apo Jesus, "Taket ta anhabtan yo kon 'Apo', noba ahe yo met anhumbongen ye anhabiyen ko?
47 Hiyay taon anhumaley kangko, ampanlenge boy anhumbongen nay anhabiyen ko. Ket ilalayi koya
48 ha taon nangipaideng nin baey. Nangali yan maalale a lubot. Ket impaideng nay baey na ha pundahyon a dapah. Ket ha nayadi na yaynay baey, nilumateng ye lanab. Ket nadugoh ye baey, noba ahe ya naagwat, ta maghen ye pagkadyag na.
49 Noba ayaman a nakange nin hahabi ko a ahe na anhumbongen, ilalayi koya ha taon nangipaideng nin baey a homain pundahyon. Kaya-bay ha nadugoh yan lanab ye baey a impaideng na, ket napuang ya boy nangaagwat kaganaan."

7

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Ipoh nin maghay Kapitan lan Huhundalon Romano
(Mateo 8:5-13)

1 Pangayadi nan in-adal Apo Jesus yatew kanlan tatao, nakew yayna ha banwan Capernaum.
2 Ket ihtew, main maghay kapitan nin huhundalon Romano. Yatin kapitan, main yan ipoh a ampakaadoen na. Ket yatin ipoh na, ampaghakit ya boy angkakamatey yayna.
3 Ha nabalitaan nan kapitan ye tungkol kanan Apo Jesus, nangitubol yan nangaanon tutoan Jujudio a mānungkolan a makew kanan Apo Jesus. Ket imbilin na kanla, "Makew kawo kanan Apo Jesus. Ket ipakiiingalo yo kana a lakwen naya ihtin paitaahen ye ipoh ko."
4 Ket hilay intubol na, ha niabot hilayna kanan Apo Jesus, impakihabi la kana, "Apo, pangiingalo mo. No malyadi dayi, haglapan mo yay kapitan, ta manged yan tao.
5 Ta agya aliwa yan Judio, ket maado ya kantawon Jujudio boy nangipaideng ya po nin pāytiponan tawo."
6 Haanin, hiyay Apo Jesus, nakilakew ya kanla. Ha mahaley hilayna ha baey nan kapitan nin huhundaloh, impahagana na yan kapitan kanlan gagayyem na ta-omen la habiyen kana, "Apo, agya adi kawoyna kano magbannog

a umabot ha baey na. Ta ahe ya kano katanggap-tanggap a
lakwen mo ha baey na.
7 Kaya-bay ahe ya nakew kammo. Noba agya wanabay
man, habiyen moynan bengat kano a mitaah yay ipoh na,
ket mitaah yan peteg, wanan kapitan kammi.
8 Tanda na a main madyag ye bilin nin maghay main
kapalyadiyan, ta anti ya met ha hilong nin kapalyadiyan lan
matatagay po kana. Boy main met huhundaloh a anti ha
hilong nin kapalyadiyan na. Ket no habiyen na ha magha,
'Makew ka ihtew!' ket makew ya ihtew, boy no habiyen
na met ha magha, 'Makew ka ihti!' ket makew ya. Boy no
habiyen na ha ipoh na, 'Diyagen mo yati!' ket diyagen naya."
9 Pamakange nan Apo Jesus nin impahabi nan kapitan,
nagtaka ya boy inumadap ya kanlan malabong a tataon
anhumumbong kana. Ket hinabi na kanla, "Yo! Haanin akon
bengat nakange nin wanabay a kayadet a pamteg! Agya
kanlan Israelita, homain ako po nange nin main wanabay
a pamteg."
10 Haanin, ha nag-udong hilaynay intubol nan kapitan, ket
nakit la a nitaah yaynay ipoh.

Hiyay Pami-ay nan Apo Jesus nin Bugtong a Anak nin Bawon Babayi

11 Pangayadi yatew, nakew yay Apo Jesus ha lugal a
Nain. Ket nakilakew hila kana ye mānumbong na boy hilay
malabong a tatao.
12 Ha mahaley hilayna ha ilwangan nin Nain, ket naha-
gana la hilay malabong a tataon anlumwah nin yatew a lugal
a makew mangilbeng nin bugtong a lakin anak nin bawon
babayi.
13 Ha nakit na yan Apo Jesus ye bawon babayi, nalunoh
ya. Kaya-bay hinabi na kana, "Dada, adi kayna tumangih."
14 Haanin, hinaleyan na yan Apo Jesus ye ampamatayan
lan bangkay. Ket kinimpaan naya. Ket nagpaked hilayna
met ye ampamatay. Hinabi nan Apo Jesus kanan lakin natey,
"Inong, mimata ka."
15 Nimata yan peteg haka yan naghabi. Haanin, hinabi
nan Apo Jesus kanan indo, "Ti yaynay anak mo."
16 Uli ha nalyadi, nalimowan hilay kaganaan boy ing-
galang la yay Apo Dioh. Hinabi la, "Anti yayna kantawo
ye makapalyadiyan a podopita. Ket hiyay Apo Dioh, an-
haglapan na hilaynay tatao na."
17 Ket nitayak ye tungkol kanan Apo Jesus ha kaganaan a
lulugal ha plobinhiyan Judea boy ha palibot na.

Hiyay Pangitubol nan Juan a Māmawtihmo nin Mānumbong na kanan Apo Jesus
(Mateo 11:2-19)

18-19 Haanin, hilay mānumbong nan Juan a Māmawtihmo, imbalita la kana ye didinyag nan Apo Jesus. Kaya-bay hiyay Juan, intubol na hilay luwan mānumbong na a makew manepet kanan Apo Jesus nin wanae, "Hikayna lagi ye Cristo a impangako nan Apo Dioh a lumateng, o mangagad kayi po nin lumbo?"

20 Ket ha niabot hilayna kanan Apo Jesus, hinabi la, "Intubol na kayin Juan a Māmawtihmo a manepet kammo no hikayna ye Cristo a impangako nan Apo Dioh, o mangagad kayi po nin lumbo?"

21 Kananyatew, hiyay Apo Jesus, nalatngan la yan ampamaitaah nin malabong a tataon ampaghakit. Ampamaalih ya po nin maloke a ihpidito kanlan tatao boy ampaitaahen na hilay kakapkap.

22 Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus kanlan intubol nan Juan, "Mag-udong kawoyna kanan Juan. Ket ibalita yo kana ye nange boy nakit yo. Hilay kakapkap, ampakakit hilayna. Hilay lulumpo, ampakakodang hilayna. Hilay kinating, nitaah hilayna. Hilay teteek, ampakange hilayna. Hilay natey, nabi-ay hilan uman boy hiyay Manged a Balita, anipatanda ana met kanlan mangaidap.

23 Minged yay taon ahe ampagluwaluwa kangko."

24 Pamikuyot lan intubol nan Juan, hinabi nan Apo Jesus kanlan malabong a tatao, "Ha nakew kawo ihtew ha wangwang, hinyay anhigudowen yon makit? Maghay malawak a ampiangin-angin? Ahe!

25 Maghay taon nakabado nin matampa? Ahe, ta hilay tataon nakabado nin matampa boy ampagbi-ay nin pagpapakapda, ket ihtew yo hila makit ha mangayadet a baey.

26 Nakew kawo kana, ta labay yon makakit nin maghay podopita nin Dioh, kali? Awo, peteg a magha yan podopita ye Juan a Māmawtihmo. Ket habiyen ko kanyo a umiigit ya po ha maghay podopita.

27 Ta hiyay Juan ye andektan nan Apo Dioh ha naihulat a Habi na,

'Mangitubol akon māngihabi ko a mauna kammo ta-omen na
italadan ye danan mo.' "*

28 Hinabi na po Apo Jesus, "Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ha kaganaan a tatao ihti ha babe-luta, homain umiigit kanan Juan a Māmawtihmo. Noba agya wanabay

* **7:27** Malakias 3:1.

man, hiyay pinakamaaypa kanlan anhakopen nan Apo Dioh,
ket umiigit ya po kanan Juan."†
29 Ket hilay kaganaan a tatao, agya hilay māningil nin
bowih, pamakange lan hinabi nan Apo Jesus, hinabi la,
"Huhto ye man-ipadyag nan Apo Dioh." Hinabi la yatew, ta
napabawtihmo hila kanan Juan.
30 Noba hilay Papariseo boy hilay mamaihtodo nin Bibilin,
ahe la inawo ye man-ipadyag nan Apo Dioh ha bi-ay la, ta
ahe hila napabawtihmo kanan Juan.
31 Hinabi na po Apo Jesus, "Hinya lagi ye pangilalayian
ko kanlan tatao kananyatin panaon? Boy hinya lagi ye
pangipadihowan ko kanla?
32 Ipadiho ko hila ha aanak a ampikno ha paydagawan a
ampanghaan lay kadagaw la, a wanla,
'Tinigtigan mi kawon pangkahal,
noba ahe kawo tinumalek!
Kinantaan mi kawon kanta no main natey,
noba ahe kawo met tinumangih!'
33 Wanabay ya met ateed ye dinyag yo kammin Juan a
Māmawtihmo, ta padiho yo kayin impwida. Ta ha nilumateng
yay Juan kanyo, ket nakit yo yan ampagpaltan mangan boy
ahe ampinom nin alak. Noba hinabi yo, 'Hi! Hinelpan yan
maloke a ihpidito.'
34 Ket hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ha nilumateng
ako ihti ha babe-luta, nakit yo kon ampangan boy ampinom.
Noba hinabi yo met, 'Mahiba yan mangan, māglahing, boy
gayyem lan mangakuhit a māningil nin bowih boy kanayon
po a māgkahalanan.'
35 Agya wanabay man, hiyay kadunongan nan Apo Dioh, ket
angkakit ha didiyag lan kaganaan a aanak nin Dioh."

Hiyay Apo Jesus ha Baey nan Simon a maghan Pariseo

36 Ha maghay mangaamot, magha kanlan Papariseo a
nagngalan Simon ye nanagyat kanan Apo Jesus a makew
makipangan ha baey na. Kaya-bay hiyay Apo Jesus, nakew
ya met. Ket nakidungo yan mangan.
37 Kananyatew a lugal, main maghay babayin katatanda
nin kaganaan a māgkahalanan ya. Ha nabalitaan na a
anti yay Apo Jesus ha baey nan Simon, ket nilakew naya
boy nangaget ya nin pabangon mablin tubat a naikonin ha
maghay botin alabahtodo.
38 Ket nakew yan nideng ha golotan nan Apo Jesus.
Antumangih ya ha aphayan na. Impatulo nay luwa na ha

† **7:28** Umiigit hila kanan Juan, ta hilabay ye makakit nin pandugi nin panakop nan Apo Dioh. Hiyay Juan, natey yayna bayo nandugi ye panakop nan Apo Dioh.

bitih nan Apo Jesus. Ket pinunahan na nin labok na haka na
inumaan boy tiniihan nin pabango.
39 Pamakakit nan Simon ha andiyagen nan babayi ha bitih
nan Apo Jesus, inihip na, “No peteg a podopita ya yatin tao,
tanda na dayi a māgkahalanan yatin babayi a ampangimpa
kana.”
40 Noba tanda nan Apo Jesus ye an-ihipen nan Simon.
Kaya-bay hinabi na kana, “Simon, main akon habiyen
kammo.”
Nakibat yay Simon, “Hinyatew, Maihtodo?”
41 Hinabi nan Apo Jesus, “Main luway taon nangutang ha
maghay taon māmautang. Hiyay inutang nan magha ket
limanggatoh. Ket hiyay magha met, limampo.
42 Ha ahe hilayna makabayad, pinaulayan naynan
māmautang ye utang la. Haanin, aya kanlan luwa ye igit a
mangado kanan māmautang?”
43 Nakibat yay Simon, “Kadihko, hiyay nakautang nin
malalabong.”
“Huhto ye pakibat mo,” wanan Apo Jesus.
44 Haanin, pinalingayan na yan Apo Jesus ye babayi. Ket
hinabi na kanan Simon, “Angkakit mo nayi yatin babayi? Ha
hinumlep ako ihti ha baey mo, ket ahe moko bega binyan nin
lanom a panguyah nin bibitih ko. Noba yatin babayi, luwa
na ye pinanguyah nan bibitih ko boy labok nay pinamunah
na.
45 Boy ahe moko inumaan bilang pagkakitan nin aliket
mon nananggap kangko. Noba yatin babayi, paibat po ha
hinumlep ako ihti ha baey mo, ket homain tegen ye panguma
na ha bibitih ko.
46 Ahe mo tiniihan nin ladak ye ō ko. Noba yatin babayi,
tiniihan nay bibitih ko nin mablin pabango.
47 Kaya-bay hiyay mayadet a pangado na a impakit na
kangko ye ampamapteg a napatawad anay malabong a
kakahalanan na. Noba hiyay taon makandi ye kahalanan
na a napatawad, ket makandi met ye pangado na a ipakit
na.”
48 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan babayi, “Nap-
atawad anay kakahalanan mo.”
49 Ket hilay kadungo nan Apo Jesus ha panganan, wanla ha
ihip la, “Aya ya lagi yatin tao a ampagngaya a mamatawad
nin kakahalanan?”
50 Hinabi nan Apo Jesus kanan babayi, “Inligtah na kan
pamteg mo. Muli kaynan main katanaan.”

8

Hilay Babayin Nangalingay kanan Apo Jesus

1 Ha ahe nabuyot, hiyay Apo Jesus, nilakew nay babanwa
boy babadiyo. Ket impatanda nay Manged a Balita tungkol
ha panakop nan Apo Dioh. Kalamo na hilay labinluwan
mānumbong na
2 boy nangaanon babayin pinaitaah na ha hahakit la boy
hilay namaalihan na nin mangaloke a ihpidito. Magha ya
kanla ye Maria a anhabtan Magdala ye namaalihan na nin
piton mangaloke a ihpidito.
3 Kalamo laya met ye Juana a ahawa nan Cusa a mamaala
ha mayadet a baey nan Gobilnadol Herodes Antipas, hiyay
Susana, boy hilay kanayon po a babayi. Hilabay ye ampan-
galingay kanan Apo Jesus boy kanlan mānumbong na. Ket
hadili lan babandi ye anggawien la ha pangalingay la.

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mānabwag
(Mateo 13:1-9; Marcos 4:1-9)

4 Haanin, malabong a tataon nangibat ha kanayon a
babanwa ye ampakew kanan Apo Jesus. Ket in-adal na kanla
yatin pangilalayi,
5 "Main maghay māgtalon ye nakew nanabwag nin bini ha
pananeman na. Ha panabwag na, main nangaanon bini ye
naampag ha dān. Ket hilatin bibini, natudakan lan tatao boy
kinan nin mamanokmanok.
6 Main met nangaanon bini ye naampag ha kadapahan
a main maimpih a luta. Tinumubo hila noba kadudumali
hilan nalangey, ta mamala ye luta.
7 Main met nangaampag ha antuboan nin madiwin iila-
mon. Ket ha tinumubo hilatew a bini, kadlan lan nilumake
ye madiwin iilamon. Ket tinugpawan lay tinumubo a bibini.
8 Noba main met bibini a naampag ha mabona a luta.
Ket malambot ye tubo la boy nanawa hilan titigatoh."
Pangayadi, impakakhaw nan hinabin Apo Jesus, "Hikawon
ampanlenge, pakaihipen yo yatin manged."

Hiyay Tikih nin Pangilalayi
(Mateo 13:10-17; Marcos 4:10-12)

9 Haanin, hilay mānumbong nan Apo Jesus, nanepet hila
kana, "Hinyay labay habiyen nin pangilalayi mo?"
10 Nakibat yay Apo Jesus, "Nabyayan kawon pagkataloh
nin hiklito nin tungkol ha panakop nan Apo Dioh. Noba kan-
lan kanayon, ampaghabi kon bengat makauli ha pangilalayi
ta-omen agya po man 'mamilew hilan mamilew, ket ahe hila
makabalay boy agya po man manlenge hilan manlenge, ket
ahe hila makataloh.' "*

* **8:10** Isaias 6:9.

Hiyay Labay Habiyen nin Pangilalayi nan Apo Jesus tungkol ha Mānabwag
(Mateo 13:18-23; Marcos 4:13-20)

11 Hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Wanae ye
labay habiyen nin pangilalayi tungkol ha mānabwag. Hiyay
bini ket Habi nin Dioh.
12 Ket hiyay dān a kinaampagan nin bibini, ket hilabay ye
tataon nakange nin Habi nin Dioh. Noba nilumateng yay
Satanas. Ket inalih na ha puho la ye Habi nin Dioh ta-omen
hila ahe mamteg boy ahe miligtah.
13 Ket hiyay kadapahan a main maimpih a luta, ket hilabay
ye tataon angkaaliket a nakange boy nananggap nin Habi
nin Dioh. Noba ahe ya nanyamot ha puho la. Kaya-bay
ahe nagbuyot ye pamteg la, ta ha nilumateng ye papanubok
kanla, ket tinalingkukolan la yaynay pamteg la.
14 Hiyay luta a antuboan nin madiwin iilamon a kinaam-
pagan nin bibini, ket hilabay ye tataon nakange nin Habi nin
Dioh. Noba hiyay Habi nin Dioh a nange la, ket natugpawan
yan malabong a babagay a ampakayootan la, kalabayan a
bumatnang boy panumbong ha kalabayan nin laman la.
Kaya-bay ahe ya nakapanawa ye Habi nin Dioh ha bi-ay la.
15 Noba hiyay mabona a luta a kinaampagan nin bibini, ket
hilabay ye tataon luboh a nanlenge nin Habi nin Dioh. Ket
intanem la ha puho la boy pinaghehpetan la yan hinumbong
anggaynan nanawa ha bi-ay la.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Kingki
(Marcos 4:21-25)

16 Hinabi na po Apo Jesus, “Homain taon mamaet nin
kingki haka na hakeban nin koden o ikonin ha hilong nin
papag, no aliwan ikonin naya ha hadya a pangikunaan ta-
omen mahnag ye loob nin baey kanlan lumoob.
17 Ta homain nakatayo a ahe lano mibagwa boy homain
hiklito a ahe lano matandaan.”
18 “Kaya-bay pakaleng-en yon manged ye anhabiyen ko.
Ta hiyay taon ampanumbong nin nange na a kaptegan, ket
mapahanan ya po ye tinanda na. Noba hiyay taon ahe
ampanumbong nin nange na a kaptegan, ket agya po man
hiyay nibaan na a anti kana, ket maalih po kana.”

Hiyay Indo boy hilay Kakatongno nan Apo Jesus
(Mateo 12:46-50; Marcos 3:31-35)

19 Haanin, hiyay indo nan Apo Jesus boy hilay kakatongno
na a lalaki, ket nakew hila kana. Noba ahe hila makahaley
kana uli ha kalabong nin tatao.

20 Kaya-bay main tao a nangihabi kanan Apo Jesus, “Hiyay
indo mo boy hilay kakatongno mon laki, anti hila ha ilwah.
Ket labay lay makikit kammo.”
21 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hilay ampanlenge
boy ampanumbong nin Habi nin Dioh, ket hilabay ye
kakatongno ko boy indo ko.”

Hiyay Pamatgen nan Apo Jesus nin Makhaw a Angin
(Mateo 8:23-27; Marcos 4:35-41)

22 Ha maghay mangaamot, hiyay Apo Jesus boy hilay
mānumbong na, ket nilumugan hila ha mayadet a bangka.
Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Lumipay kitawo ha dagatda-
gatan.” Ket ginaodan laynay mayadet a bangka la.
23 Ket legan anlumipay hila, hiyay Apo Jesus, ket nipakat-
uloy ya. Haanin, kinumhaw ye angin. Ket hiyay mayadet
a bangka la, magaynan mapno nin lanom. Kaya-bay ampi-
paloke hilayna, ta lumdeg yaynay mayadet a bangka la.
24 Haanin, hilay mānumbong na, pinokaw la yay Apo Jesus,
a wanla, “Apo! Apo! Lumdeg kitawoyna!”
Nimata yay Apo Jesus. Ket pinaghabiyan na yay angin boy
dawyon, a wana, “Tumgen kawo!” Ket tinumgen ye angin
boy dawyon. Ket tinumana ana.
25 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na,
“Way-ihtew ye pamteg yo?” Ket hilay mānumbong na,
nagtaka hila boy nangalimowan.
Kaya-bay napaytepet-tepet hila, “Aya ya lagi yatin tao? Ta
agya angin boy dawyon, ket angkapatgen na.”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Hinelpan nin Mangaloke a Ihpidito
(Mateo 8:28-34; Marcos 5:1-20)

26 Haanin, hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na, ket
niabot hilayna ha lugal lan tataon anhabtan Geraseno, ha
lipay nin dagatdagatan Galilea.
27 Ha nakalumbah yaynay Apo Jesus ha bangka, hinagana
yan maghay laki a angkumonin ana ihtew a hinelpan nin
maloke a ihpidito. Nabuyot anan panaon a loh-ok ya boy ahe
yayna angkumonin ha baey, no aliwan angkumonin yaynan
bengat ha yukib a pangilbengan.
28-29 Agya ikulong laya man o balolen nin tanikala ye
gagamet boy bibitih na, ket angkaboyto na. Maheheg
yan anhigiyan nin mangaloke a ihpidito boy an-iugot ha
wangwang. Hinabi nan Apo Jesus kana, “Hikan maloke a
ihpidito, alihan mo yayna!”
Pamakange nan laki ye hinabi nan Apo Jesus, nangha
ya boy nilumukob ya ha adapan na. Ket angkumolih yan

ampaghabi, “Jesus, tanda ko a hika ye Anak nan Pinaka-
makapalyadiyan a Dioh. Aya ka nayi kangko? Pangiingalo
mo, adi moko dayi paidapan!”
30 Haanin, tinepet na yan Apo Jesus, “Hinyay ngalan mo?”
“Kawan.” Wanabay ye inhebat na, ta malabong a maloke
a ihpidito ye hinumlep kana.
31 Haanin, hilay mangaloke a ihpidito, impakiiingalo la
kanan Apo Jesus, a wanla, “Adi mo kayi dayi palakwen ha
maalale a tubat a kulongan ha lale-luta!
32 No aliwan palubohan mo kayi tana a humlep ha mal-
abong a bababoy a ampambok ha aling nin mapantay.”
Ket hinabi nan Apo Jesus, “Higi, kokawoyna!”
33 Kaya-bay inumalih hilay mangaloke a ihpidito kanan
laki. Ket nakew hilaynan hinumlep ha bababoy. Haanin,
hilay bababoy, nipapayew hilan nipataboy ha bengaw nin
dagatdagatan. Ket ihtew hilaynan nangaalimeh.
34 Ha nakit lan ampanayhay nin bababoy ye nalyadi,
ket nayew hilan nangibalita kanlan tatao ha banwa boy
babadiyo.
35 Kaya-bay hilay tataon nakange, nakew hila ihtew ta-
omen la bilewen ye nalyadi. Pamiabot la kanan Apo Jesus,
hiyay lakin inalihan nin mangaloke a ihpidito, nakit la a
matino yayna boy nakabadoyna a ampikno ha haley bitih
nan Apo Jesus. Ket nalimowan hilay tatao uli ha nakit la.
36 Haanin, hilay tataon nakakit nin nalyadi, imbalita la
kanlan tataon kapipilateng, “Hiyay Apo Jesus, pinaalih na
hilay mangaloke a ihpidito kanan laki.”
37 Ket hilay tataon taga Geraseno, impakihabi la kanan
Apo Jesus, a wanla, “Umalih kayna ihti ha lugal mi, ta
angkalimo kayinan tubat kammo.”
Kaya-bay hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na, nilu-
mugan hilayna ha bangka. Ket inumalih hilayna nin yatew
a lugal.
38 Bayo yan inumalih ye Apo Jesus, hiyay lakin inalihan
nin mangaloke a ihpidito, ket nakiiingalo ya kana, a wana,
“Makilakew ako met dayi kammo.” Noba ahe na inawo Apo
Jesus, no aliwan pinauli na yaynan ingat, a wana,
39 “Muli kayna ha angkunaan yo. Ket hiyay kapagtakaan a
dinyag nan Apo Dioh kammo, ibalita mo kanlan tatao.” Ket
nuli yan peteg ye laki. Ket imbalita na kanlan kaganaan a
tatao nin yatew a banwa ye kapagtakaan a dinyag nan Apo
Jesus kana.

Hiyay Anak nan Jairo boy hiyay Babayin Andayaen
(Mateo 9:18-26; Marcos 5:21-43)

40 Ha nag-udong yay Apo Jesus ha lipay dagatdagatan,
hilay tatao ihtew, ket angkaaliket hilan nananggap kana, ta
an-agaden laya.
41 Haanin, main nilumateng a maghay lakin nagngalan
Jairo a maghay mānguna ha pāytiponan lan Jujudio. Nanal-
imukod ya ha adapan nan Apo Jesus. Ket hinabi na,
“Pangiingalo mo, Apo, ta makew ka dayi ha baey ko.
42 Ta hiyay bugtong a anak kon balatang a nagtaon
labinluwa, ket angkakamatey yayna.”

Ket legan anlakwen na yan Apo Jesus ye anak nan Jairo,
malabong hilay tataon ampaypapaletpet kanan Apo Jesus.
43 Haanin, main met maghay babayi kanla ihtew ye
labinluway taon anan andayaen. [Ket nauboh nayna ye
babandi na ha pagpapatambal na.] Noba homain bega
nakapaitaah kana.
44 Ket nakipaletpet ya met kanlan tatao angga ha niabot ya
ha golotan nan Apo Jesus. Ket kiniwit nay laylay nin bado na.
Ket kapipikhaan, tinumgen anay pandumaya na.
45 Ket haanin, nanepet yay Apo Jesus, “Ayay nangiwit
kangko?”

Noba hinabi lan kaganaan, “Aliwan hiko!”

Kaya-bay hinabi nan Pedro, “Apo, tanda moynabay met a
malabong ye tataon ampaypapaletpet kammo.”
46 Noba hinabi nan Apo Jesus kanan Pedro, “Main nangiwit
kangko, ta natanam kon main kapalyadiyan a nilumwah
kangko.”
47 Haanin, ha natandaan nan babayi a ahe na maitayo
kanan Apo Jesus ye dinyag na, ampamigpig yan hinumaley
kana boy nilumukob ya ha adapan na. Ket hinabi na kanlan
kaganaan a tatao a anti ihtew no taket ta kiniwit na yay Apo
Jesus boy no way-omen yan nitaah.
48 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kana, “Inang, nitaah ka uli
ha pamteg mo. Muli kaynan main katanaan.”
49 Legan angkatongtongen naya po Apo Jesus ye babayi,
main nilumateng a taon nangibat ha baey nan Jairo. Hinabi
na, “Adi mo yayna an-abaen ye Maihtodo, ta natey yaynay
anak mo.”
50 Pamakange nan Apo Jesus ye hinabi nan tao, hinabi na
kanan Jairo, “Adi ka angkalimo. Mamteg kan bengat, ket
mabi-ay yan uman ye anak mo.”
51 Pamiabot nan Apo Jesus ha baey nan Jairo, homain yan
kanayon a inlamo ha loob nin baey, no aliwan hiyay Pedro,
Santiago, Juan, boy hilay tutoa nan anak bengat.
52 Hilay kaganaan a tataon anti ihtew, antangihan boy an-
andangan la yay anak a natey.

Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Adi kawo antumangih,
ta ahe yan natey ye anak, no aliwan angkatuloy yan bengat.”
53 Ket kinailiyan laya, ta tanda la a natey yaynay anak.
54 Haanin, ginemgeman na yan Apo Jesus ye gamet nan
anak. Ket hinabi na, “Inang, mimata ka.”
55 Ket kananyatew met ateed, nabi-ay yay anak boy nimata
ya. Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Pakanen yoya.”
56 Haanin, nagtaka hilan tubat ye tutoa nan anak. Noba
imbilin nan Apo Jesus kanla, “Yatin nalyadi, ket adi yo
anhabiyen ha agya ayaman a tao.”

9

Hiyay Pangitubol nan Apo Jesus ha Labinluwan Apohtol
(Mateo 10:5-15; Marcos 6:7-13)

1 Ha maghay mangaamot, hinagyat na hilay labinluwan
mānumbong na a humaley kana. Ket binyan na hilan
kapalyadiyan boy katulidan a mamaalih nin kaganaan a
mangaloke a ihpidito boy mamaitaah kanlan ampaghakit.
2 Ket intubol na hilaynan mangipatanda nin tungkol ha
panakop nan Apo Dioh boy mamaitaah hilan ampaghakit.
3 Binilinan na hila, “Ha pangumodang yo, adi kawo
ampangaget nin hinyaman, agya teken, bakoto, pamangan,
pilak o bado a paghagiliyan yo.
4 Makidagoh kawo kanlan ayaman a mamadagoh kanyo.
Ket ihtewbay kawo tana kumonin angga ha umalih kawo nin
yatew a lugal.
5 Noba no ahe la kawo tanggapen, ikampag yo po ye
tuwapok ha bibitih yo bilang pangipatanda kanla a maloke
ye dinyag la. Ket alihan yo hilayna.”
6 Haanin, nanige hilaynay mānumbong nan Apo Jesus. Ket
nakew hila ha binabadiyo a nangipatanda nin Manged a
Balita boy namaitaah hilan ampaghakit ha agya way-ihtew
man a anlakwen la.

Hiyay Pagkayoot nin Ihip nan Gobilnadol Herodes Antipas
(Mateo 14:1-12; Marcos 6:14-29)

7 Haanin, hiyay Herodes Antipas a gobilnadol ha plobin-
hiyan Galilea, ha nabalitaan nay kaganaan a andiyagen nan
Apo Jesus, nayoot ye ihip na, ta main ampaghabi, “Nabi-ay
yan uman ye Juan a Māmawtihmo.”
8 Ket hilay kanayon met, anhabiyen la, “Hiyabay ye
podopita Elias a nabi-ay uman. Ket napakit yayna man!”
Ket anhabiyen la met nin kanayon, “Ah, hiyabay ye magha
kanlan podopita hatew a nabi-ay uman!”
9 Noba hinabi nan Gobilnadol Herodes Antipas, “Hiyay
Juan, natey yayna, ta pinaputohan ko yan leey. Noba aya

yatin taon angkabalitaan kon ampanyag nin kapagtakaan?”
Kaya-bay hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, pinakikwanan
na yan makit ye Apo Jesus.

Hiyay Pamakan nan Apo Jesus nin Liman Libo katao
(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Juan 6:1-14)

10 Ha nag-udong hilaynay apohtol, imbalita la kanan Apo
Jesus ye kaganaan a didinyag la. Pangayadi, pinagkalamo
na hilan nakew ha banwan Bethsaida a hilahilan bengat.
11 Noba ha natandaan lan tatao a inumalih hilayna,
hinumumbong hila kanla. Ket ha panlumateng la ihtew,
tinanggap na hila met Apo Jesus. Ket in-adal na kanla ye
tungkol ha panakop nan Apo Dioh boy pinaitaah na hilay
ampaghakit.
12 Ha ampitanghob anay mangaamot, hinumaley hilay
labinluwan apohtol kana. Ket hinabi la, “Maihtodo, anti
kitawo ha wangwang. Kaya-bay habiyen moyna kanlan
tatao a makew hilayna ha mangahaley a babadiyo boy
pananamanan ta-omen hila manapul nin pamangan la boy
pagdagohan la.”
13 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ahe, hikawoy
mamyay nin pamangan la.”
Nakibat hila, “Limay tinapay boy luway malanghit bengat
ye anti ihti. Makew kayi lawen manaliw nin pamangan la?”
14 Hiyay bilang lan lalaki ihtew, mangalimay libo.
Noba hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Paik-
noen yo hilan puhto-puhto nin manilimampo.”
15 Ket pinaikno la hilan kaganaan.
16 Haanin, kingwa nan Apo Jesus ye limay tinapay boy
luway malanghit. Tinumangal ya ha langit. Ket pinaha-
lamatan naya kanan Apo Dioh. Binih-ilbih-il na yay limay
tinapay boy pinutoh-putoh na yay luway malanghit. Ket in-
ibyay na kanlan mānumbong na. Ket impatped la met kanlan
tatao.
17 Nangan hilan kaganaan boy nangabhoy. Pangayadi lan
nangan, hilay mānumbong na, tinipon lay tela lan tatao. Ket
nakapno hila po nin labinluwan belyag.

Hiyay Pangipatanda nan Pedro nin tungkol kanan Apo Jesus
(Mateo 16:13-28; Marcos 8:27-9:1)

18 Ha maghay mangaamot, legan ampakigwang yay Apo
Jesus a bubukod na, hinumaley hilay mānumbong na kana.
Haanin, tinepet na hila, “Aya ko kano ha ihip lan tatao?”
19 Nakibat hila, “Anhabiyen lan kanayon a hika ye Juan a
Māmawtihmo. Hilay kanayon met, anhabiyen la a hika ye

podopitan Elias. Ket hilay kanayon po, anhabiyen la met a
hika ye magha kanlan podopita hatew a nabi-ay uman."
20 Haanin, tinepet na hilan Apo Jesus, "Hikawo nayi, aya
ko?"
Nakibat yay Pedro, "Hika ye Cristo a impangako nan Apo
Dioh."
21 Noba mahehpet na hilan binilinan Apo Jesus ye
mānumbong na, "Adi yoyna anhabiyen ha agya ayaman."
22 Hinabi na po kanla, "Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin
Tao, ket katapulan a magdiha nin malabong a pamaidap.
Ikahwil la kon tutoan Jujudio a mānungkolan, mānguna a
papadi, boy mamaihtodo nin Bibilin. Ipapatey lako, noba
ha ikatlon mangaamot, mabi-ay akon uman."
23 Haanin, hinabi na kanlan kaganaan a anti ihtew,
"Ayaman a malabay manumbong kangko, ket katapulan a
liwaan nay hadili nan kalabayan boy minamangaamot yan
nakahadya a matey ha panumbong na kangko a ba-mo yan
ampamatay nin kodoh.
24 Ta ayaman a taon ampangihilib nin bi-ay na, ket
maanam na. Noba ayaman a taon matey uli kangko, ket
mabyayan yan bi-ay a homain anggaan.
25 Main nayi pakinabang ha maghay tao, no mapagkonin
nay kaganaan a babandi ihti ha babe-luta, noba mipalakew
ya met ha kapaduhaan a homain anggaan ye kalelwa na?
26 Ta ayaman a mangikading-ey kangko boy hahabi ko,
ikading-ey koya met lano ha pag-udong ko. Hiko a ibat
ha langit a in-Anak nin Tao, ha pag-udong ko, main akon
kahnagan boy anti kangko ye kahnagan nan Apo Dioh boy
kalamo ko hilay aanghil nin Dioh.
27 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Main nan-
gaano kanyo ihti ye ahe po matey anggan makit la ye
panakop nan Apo Dioh."

Hiyay Pagkauman nin Kadih nan Apo Jesus
(Mateo 17:1-8; Marcos 9:2-8)

28 Pangalabah nin mangawaloy mangaamot, hiyay Apo
Jesus, hinumaka ya ha mapantay ta-omen ya makigwang.
Inlamo na yay Pedro, Juan boy Santiago.
29 Haanin, legan ampakigwang ya, ket nauman ye kadih
na. Ket hiyay bado na, ampakapulag uli ha tubat a kaputian.
30 Kapipikhaan, main luway laki a napakit kanla a ampaki-
tongtong kanan Apo Jesus, hiyay Moises boy Elias a podopita
hatew.
31 Ket ampakapulag hila met a omen kanan Apo Jesus.
Hinabi la kana, "Madanon kaynan matey. Ket ihtew ka
matey ha banwan Jerusalem."

32 Hiyay Pedro boy hilay kalalamoan na, ket maiplek
hilan angkatuloy, noba nakaimukat hila. Ket nakit lay
ampakapulag a kahnagan nan Apo Jesus boy nakit laya met
ye Moises boy Elias a ampideng ha talig na.
33 Haanin, legan an-umalih yaynay Moises boy Elias ha
talig nan Apo Jesus, hinabi nan Pedro kanan Apo Jesus,
"Maihtodo! Manged, ta anti kitawo ihti. Manyag kayin tatlon
hongab ihti. Hiyay maghan hongab, kammo. Hiyay ikalwa,
kanan Moises. Boy hiyay ikatlo, kanan Elias." Nahabi na
yatew, ta ampangalimokaw ya.
34 Legan ampaghabi ya po ye Pedro, inameyan hilan owep.
Ket nalimowan hila.
35 Haanin, main bihnga a ibat ha owep a ampaghabin
wanae, "Yabayti ye Anak kon pinili ko. Leng-en yoy habiyen
na."
36 Ha tinumgen yaynay bihnga, nakit lan mānumbong na
a bubukod naynan Apo Jesus. Ket yatin nakit la, ahe la po
hinabi ha agya ayaman kananyatew a panaon.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin Anak a Lakin Hinelpan nin Maloke a Ihpidito

(Mateo 17:14-18; Marcos 9:14-27)

37 Kabekahan, ha nakaduong hilaynan Apo Jesus boy
mānumbong na paibat ha mapantay, hinagana hilan mal-
abong a tatao.
38 Haanin, main maghay lakin nangha kanan Apo Jesus
nin wanae, "Maihtodo, bilewen moya man ye bugtong kon
anak a laki.
39 No anhigiyan na yan maloke a ihpidito, kapipikhaan
ket angkumolih, ampangolimpatang boy ampagbola-bola ye
bebey na. Ahe na yaynan an-alihan nin maloke a ihpidito
boy tubat na yaynan ampatiyatiyaan.
40 Impakihabi ko kanlan mānumbong mo, 'Pangiingalo yo
man, ta paalihen yo yay maloke a ihpidito kanan anak ko.'
Noba ahe la yan mapaalih."
41 Nakibat yay Apo Jesus, "Hikawon tatao haanin a panaon,
homain kawon pamteg kanan Apo Dioh boy matiko ye ihip
yo. Anggan makano katawo po lagin pag-anohan? Ilakew
moya ihti ye anak mo."
42 Ha anhumaley yaynay anak kanan Apo Jesus, impuang
na yan pinakolimpatang nin maloke a ihpidito. Noba hiyay
Apo Jesus, pinaghabiyan na yay maloke a ihpidito boy
pinaitaah na yay anak. Ket inggawang na yayna kanan bapa
na.
43 Ket hilay tatao, nagtaka hilan tubat ha nakit lay ka-
palyadiyan nan Apo Dioh.

Hiyay Ikalwan Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na
(Mateo 17:22-23; Marcos 9:30-32)

Legan ampagtaka hilay tatao ha dinyag nan Apo Jesus, hinabi na kanlan mānumbong na,
44 "Pakaleng-en boy pakaihipen yon manged yatin habiyen ko. Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket maigawang lano kanlan mānungkolan."
45 Noba hilay mānumbong na, ahe la natalohan ye hinabi na, ta ahe na impaluboh Apo Dioh a matalohan la. Ket angkalimo hila met a manepet kana.

Hiyay Pinakamatagay
(Mateo 18:1-5; Marcos 9:33-37)

46 Ha maghay mangaamot, hilay mānumbong nan Apo Jesus, ket pinayngatngatan la no aya kanlay maibilang a pinakamatagay.
47 Noba tanda nan Apo Jesus ye ihip la. Kaya-bay nanagyat yan maghay makandin anak haka na yan pinaideng ha talig na.
48 Ket hinabi nan Apo Jesus kanla, "Ayaman a ampanang-gap nin omen kananyatin anak uli ha panumbong na kangko, ket antanggapen na koyna met. Ket ayaman a ampananggap kangko, ket antanggapen na yayna met ye Bapa kon Dioh a nangitubol kangko. Ta ayaman kanyon kaganaan ye mapagmakaaypa a omen kananyatin anak, ket hiyayna ye pinakamatagay."

Hilay Ahe Angkumuntada kantawo ket Katupig tawo
(Marcos 9:38-40)

49 Haanin, hinabi nan Juan kanan Apo Jesus, "Apo, main kayin nakit a taon ampamaalih nin mangaloke a ihpidito ha ngalan mo. Ket binawalan miya, ta aliwa tawo yan kalamo."
50 Noba hinabi nan Apo Jesus, "Adi yoya ambawalan, ta ayaman a ahe angkumuntada kantawo, ket katupig tawo ya."

Hiyay Ahe la Pananggap kanan Apo Jesus ha plobinhiyan Samaria

51 Haanin, ha madanon yaynan mag-udong ha langit ye Apo Jesus, imbuton na ha ihip na ye makew ha banwan Jerusalem.
52 Kaya-bay nangitubol yan ano kataon mauna kana ha maghay badiyo ha plobinhiyan Samaria ta-omen hila mangi-hadya nin pagdagohan na.

53 Noba hiyay Apo Jesus, ahe laya tinanggap nin tatao ha
plobinhiyan Samaria, ta tanda lan palakew ya ha banwan
Jerusalem.*
54 Ha natandaan lan Santiago boy Juan a homain nanang-
gap kanan Apo Jesus ihtew, nanepet hila kana, “Apo, labay
mo nayi a paudanan mi hilan apoy ta-omen hila maulam?”
55 Noba pinalingayan na hilan Apo Jesus boy
pinaghabiyan.
56 Ket nakew hilayna ingat ha kanayon a badiyo.

Hiyay Panumbong kanan Apo Jesus
(Mateo 8:19-22)

57 Ket legan angkumodang hila, main maghay lakin hinu-
maley boy naghabi kanan Apo Jesus nin wanae, “Kilakew
ako kammo, agya way-ihtew ka makew.”
58 Noba nakibat yay Apo Jesus kana, “Hilay ahontawon,
main hilan lubot a angkunaan boy hilay mamanokmanok,
main hilan hāy. Noba hiko a ibat ha langit a in-Anak nin
Tao, ket homain akon hadilin baey a mapagpainawaan.”
59 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan magha po a laki,
“Kilakew ka kangko.”
Noba nakibat yay laki, “Apo, palubohan moko po dayin
muli ta-omen koya po ipailbeng ye bapa ko.”
60 Nakibat yay Apo Jesus kana, “Ipailbeng moya tana ye
minatey mo kanlan nangamatey ha pamilew nan Apo Dioh.
Noba hika, makew kayna. Ket ipatanda moy tungkol ha
panakop nan Apo Dioh.”
61 Main po kanayon a naghabi kanan Apo Jesus, “Kilakew
ako kammo, Apo. Noba paolayan moko po muli, ta mag-
patanid ako po kanlan pamilya ko.”
62 Noba nakibat yay Apo Jesus kana, “Ayaman a mal-
abay makilakew kangko noba pamapalingay na, ket ahe
ya malyadin maghilbi kanan Apo Dioh ha panakopan na.
Nailalayi ya ha taon ampangadado a pamapalingay. Kaya-
bay tiko-tiko ye dinanan na.”

10

Hiyay Pangitubol nan Apo Jesus ha Pitompo boy Luway Mānumbong na

1 Pangayadi yatew, namili yay Apo Jesus nin pitompo boy
luwa katao. Ket intubol na hilan maniluwa a mauna kana
ha balang banwa boy lulugal a lakwen na.

---

* **9:53** Hilay Samaritano, main hilan hadilin timplo ihtew ha matundol nin Gerazim ha Samaria. Kaya-bay ahe la labay a magdān hilay Jujudio ha banwa la ta-omen maghimba ha Timplo ha Jerusalem.

2 Hinabi na kanla, “Bilewen yo hilay malabong a tataon
nakahadya anan pahakop kanan Apo Dioh a ba-mon paday
a malyadinan pupolen, noba kulang ye māmupol. Kaya-
bay ipakigwang yo kanan Apo a nagkonin nin pupolen a
mangitubol yan malabong a māmupol.
3 Higi, manige kawoyna! Itubol katawo a ba-mon tupa
kanlan tataon ba-mon ahontawon.
4 Adi kawo ampangaget nin pitaka, kubot, o pakalan a
ihtiping. Ket ha pangumodang yo, adi kawo tumgen uli ha
pangidlaw yo ha agya ayaman ha dān.
5 Ket ha panhumlep yo ha maghay baey, habiyen yoy
wanae, ‘Magkamain hila dayin katanaan ye nagbaey.’
6 Ket no manged ye pananggap la kanyo, peteg a magka-
main hilan katanaan nan Apo Dioh. Noba no aliwan manged
ye pananggap la kanyo, ahe hila magkamain.
7 Ihtew kawoyna kumonin kanlan mamadagoh kanyo. Adi
kawoyna pamakew-pakew kanlan kanayon. Kanen yo boy
inomen yoy agya hinyaman a iapag la kanyo. Ta hiyay māg-
obda, katapulan a biyan yan matapul na.
8 No makew kawo ha maghay banwa boy tanggapen la
kawo ihtew, kanen yoy hinyaman a iapag la kanyo.
9 Paitaahen yo hilay ampaghakit ihtew boy habiyen yo
kanla, ‘Madanon anay panakop nan Apo Dioh kanyo.’
10 Noba no ahe la kawo tanggapen ha maghay banwa, ket
makew kawo ha dān nin yatew a banwa, ket habiyen yoy
wanae,
11 ‘Ulita ahe yo labay tanggapen ye ipatanda mi kanyo,
agya tuwapok nin banwa yo a nipayket ha bibitih mi, ket
ikampag mi bilang pangipatanda kanyo a maloke ye dinyag
yo. Noba pakaihipen yo yati. Madanon anay panakop nan
Apo Dioh.’
12 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ha Mangaamot
nin Panuhga, mamabyat ye ipaduha kanlan tatao kanany-
atin banwa dinan kanlan taga Sodoma a nanyag nin kalok-
an hatew.”

Babala kanlan tataon Ahe Maghehe
(Mateo 11:20-24)

13 Hinabi na po Apo Jesus, “Hikawon taga Corazin boy
hikawon taga Bethsaida, kakaingalo kawo lano, ta paduhaan
na kawon Apo Dioh! Ta no hiyay kapagtakaan a dinyag ko
kanyo, ket ihtew koyna dayin dinyag ha Tiro boy ha Sidon,*
ket nabuyot hilayna dayin naghoot nin tapih a mangitit a

* **10:13** Hilay taga Tiro boy taga Sidon, ket aliwa hilan Jujudio, mangaloke hila boy ahe hila naghehe ha kakahalanan la.

pamaneh ye angkumonin ihtew boy nikno ha tubog bilang
pagkakitan a ampaghehe hilayna ha kakahalanan la.
14 Noba ha Mangaamot nin Panuhga, mamabyat ye
ipaduha kanyo dinan kanlan taga Tiro boy taga Sidon.
15 Ket hikawon taga Capernaum, nabaan yo nayi a midan-
gal kawo angga ha langit? Ahe! Itapon na kawon Apo Dioh
ha impilno!"
16 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na,
"Ayaman a ampanlenge kanyo, ket hikoynay anleng-en na.
Ayaman a ampangikahwil kanyo, ket hikoynay an-ikahwil
na. Ket hiyay ampangikahwil kangko, an-ikahwil na yayna
met ye Bapa a Dioh a nangitubol kangko."

Hiyay Pag-udong lan Pitompo boy Luwa

17 Haanin, hilay pitompo boy luwa kataon intubol nan
Apo Jesus, mahayaghag hilan nag-udong kana. Ket hinabi
la kana, "Apo, agya hilay maloke a ihpidito, angkapaalih mi
hila makauli ha ngalan mo."
18 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Nakit ko yay Satanas a
naalih kana ye kapalyadiyan na a omen ha kapadah nin
kilat.
19 Binyanan katawon kapalyadiyan ta-omen yoya ham-
boten ye kaganaan a kapalyadiyan nan Satanas a kaaway
tawo a ba-mon pangitutudak nin bibikat boy kokoninipit,
noba ahe kawo mapano.
20 Noba agya wanabay man, adi yo an-ikaaliket ye pa-
maalih yon mangaloke a ihpidito, no aliwan hiyay ikaaliket
yo, ket nakalihtaynay ngangalan yo ha libdo nin bi-ay ha
langit."

Naaliket yay Apo Jesus
(Mateo 11:25-27; 13:16-17)

21 Kananyatew met ateed a odah, hiyay Apo Jesus, ket
naheb yan kaaliketan nin Ihpiditon Dioh. Ket nakigwang
yan wanae, "Bapa ko a Apo ha langit boy ihti ha babe-
luta, ampahalamatan kata, ta hilatin kaptegan, ket ahe mo
impatanda kanlan tataon ampangibaan nin hadili la a man-
gahidi boy mangadunong, no aliwan kanlan tataon man-
gakandin bengat ye tinanda a omen kanlan mangakandin
aanak. Awo, Bapa ko, dinyag mo yatew, ta yabaytew ye
kalabayan mo."
22 Pangayadi nan nakigwang, hinabi nan Apo Jesus kanlan
tatao, "Impabaala naynan Bapa kon Dioh kangko ye ka-
ganaan a babagay. Ket homain nagtanda kangko, no aliwan
hiyay Bapa kon Dioh bengat. Homain met nagtanda kanan
Bapa kon Dioh, no aliwan hikon bengat a Anak na boy hilay
tataon labay kon pangipatandaan kana."

23 Haanin, hiyay Apo Jesus, inadap na hilay mānumbong
na. Ket hinabi na kanla a hilabay bengat ye ampakange,
“Minged kawo, ta nakit yo ye didinyag ko.
24 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko! Hatew, mal-
abong hilay popodopita boy popoon ye malabay makakit boy
makange nin nakit boy nange yo haanin. Noba ahe nalyadi
yati ha panaon la.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Manged a Samaritano

25 Ha maghay mangaamot, legan ampangiadal yay Apo
Jesus kanlan tatao, main maghay maihtodo nin Bibilin
ihtew. Nideng yan nanepet, ta labay na yan kaloten ye Apo
Jesus ha hahabi na. Hinabi na, “Maihtodo, hinyay hukat
kon diyagen ta-omen ako mabyayan nin bi-ay a homain
anggaan?”

26 Nakibat yay Apo Jesus kana, “Hinyay anti ha Bibilin?
Hinyay angkabaha mo ihtew?”

27 Nakibat yay maihtodo nin Bibilin, “Hiyay Apo mon Dioh,
ket adoen mo yan luboh ha puho, luboh ha kalelwa, luboh ha
kakhawan boy luboh ha ihip mo.† Boy hiyay kapadiho mon
tao met, katapulan mo yan adoen nin omen ha pangado mo
nin hadili mo.”‡

28 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Huhto ye pakibat mo. Kaya-
bay wanabay ye diyagen mo ta-omen ka mabyayan nin bi-ay
a homain anggaan.”

29 Noba hiyay maihtodo nin Bibilin, ket ahe na labay a
mipading-ey ya. Kaya-bay nanepet yayna man, “Aya yain a
kapadiho kon tao a katapulan kon adoen?”

30 Nakibat yay Apo Jesus kana makauli ha pangilalayi,
“Main maghay taon ibat ha banwan Jerusalem a palakew
ha banwan Jerico. Legan angkumodang ya, hinagana yan
tutulihan. Niloh-okan laya, kingwa lay bado na boy pilak
na, boy binogbog laya angga ha angkakamatey yayna haka
la yayna inalihan.

31 Haanin, main padi a nipadān ihtew. Ha nakit na yay
lakin nabogbog, niliklikan naya. Ket nagpahulong yayna ha
pangumodang na.

32 Haanin, nipadān ya met ihtew ye maghay lakin lahi nan
Levi.§ Noba ha nakit na yay lakin nabogbog, niliklikan naya
met. Ket nagpahulong yayna ha pangumodang na.

---

† **10:27** Deuteronomio 6:5. ‡ **10:27** Levitico 19:18. § **10:32** Kaganaan a lalakin Levi, ket ampanaglap hila kanlan papadi ha Timplo nan Apo Dioh.

33 Haanin, main met maghay Samaritano* a nipadān
ihtew. Ket ha nakit na yay lakin nabogbog, nalunoh ya kana.
34 Hinaleyan naya haka na inuyahan nin ladak boy alak
ye huhugat na haka na binelbelan nin tapih. Pangayadi,
inhakay naya ha ahno na. Ket inlakew na yayna ha baey
a an-abangan. Ket ihtew naya hinayhay.
35 Kabekahan, hiyay Samaritano, binyanan na yan luway
palata a mital ye nagbaey haka na hinabi, 'Hayhayen mo yan
manged. Ket no magkulang man yati, ket bayadan ko lano
ha pag-udong ko.' "
36 Haanin, nanepet yay Apo Jesus kanan maihtodo nin
Bibilin, "Aya lagi kanlan tatlo ye main pangado kanan taon
binogbog lan tutulihan?"
37 Nakibat yay maihtodo nin Bibilin, "Hiyay nangingalo
kana."
Hinabi nan Apo Jesus kana, "Kokayna awod, ket wanabay
met ateed ye diyagen mo."

Hiyay Pangumewah nan Apo Jesus kanan Marta boy Maria

38 Ha pangumodang lan Apo Jesus boy mānumbong na,
ket niabot hila ha maghay badiyo. Main babayi ihtew a
nagngalan Marta. Ket angkaaliket yan nananggap kanlan
Apo Jesus ha baey na.
39 Hiyay Marta, main yan katongno a nagngalan Maria.
Hiyay Maria, ampikno yan bengat ha aphayan nan Apo
Jesus, ta ampanlenge ya ha an-iadal na.
40 Noba hiyay Marta, ket angkagagah ya ha pangihadya
nan pamangan boy inomen nan Apo Jesus boy hilay
mānumbong na. Kaya-bay hinumaley ya kanan Apo Jesus.
Ket hinabi na kana, "Apo, homain nayi bali kammo a hiyay
katongno ko, ket ampikno yan bengat boy ampaolayan na
kon ampangihadya? Habiyen mo man kana a haglapan nako
met."
41 Noba hinabi nan Apo Jesus kana, "Marta, angkayoot ka
boy angkagagah ka ha malabong a babagay.
42 Noba mamaghan bengat ye katapulan. Ket yati ye
pinili nan Maria, hiyay manlenge kangko. Ket yabayti ye
mamanged. Ket ahe yayna maalih kana agya makanoman."

11

Hiyay Pangiadal nan Apo Jesus nin tungkol ha Pakigwang (Mateo 6:9-13; 7:7-11)

---

* **10:33** Hiyay lahi lan tataon Samaritano, ket main hale a daya lan Jujudio boy daya lan kanayon po a lahi. Kaya-bay maaypa ye pamilew lan Jujudio kanla boy main hilan hakit nakem kanlan Samaritano.

1 Ha maghay mangaamot, hiyay Apo Jesus, nakew yan
nakigwang ha maghay lugal. Pangayadi nan nakigwang,
hinabi nin magha kanlan mānumbong na, “Apo, adalan yo
kayi man no hinyay habiyen mi ha pamakigwang mi a omen
ha dinyag nan Juan a Māmawtihmo kanlan mānumbong na.”

2 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “No makigwang kawo,
wanae ye habiyen yo,

‘Bapa min Dioh, galangen laka dayin kaganaan a tatao.

Apo, hakopen mo kayinan kaganaan.

3 Biyan mo kayin pamangan mi ha minamangaamot.

4 Boy patawaden mo kayi ha kakahalanan mi,

ta pinatawad mi hilayna met ye kaganaan a nagkahalanan
kammi.
Adi mo kayi ampaolayan a matukho.’ ”

5 Haanin, hinabi na po nin Apo Jesus kanla, “Alimbawa,
ha bunak madeglem, magha kanyo ye makew ha baey nin
gayyem na. Ket nakihabi ya, ‘Gayyem, padaman moko man
nin tatloy tinapay mo.

6 Ta hiyay gayyem ko a ibat ha mataang, ket anti ya ha
baey ko. Ket homain akon maipakan kana.’

7 Haanin, wanae ya met ye pakibat nan gayyem mo a anti
ha loob nin baey na, ‘Adi mo koyna an-abaen, ta ampida
kayinan aanak ko boy nakaleneb yaynay ilwangan. Kaya-
bay ahe koynan labay ye mimatan mamyay kammo.’ ”

8 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Habiyen ko kanyo, agya
po man mitagayyem kawo, ahe na kan imataen. Noba
ulita mauplit ka, imataen na kan teed ta-omen na ibyay ye
ampakikwaen mo kana.”

9 “Kaya-bay wanae ye habiyen ko. Mangawok kawo kanan
Apo Dioh, ket biyan na kawo. Tapulen yo kana ye matapul
yo, ket matapulan yo. Paapo kawo kana, ket palooben na
kawo.

10 Ta hilay kaganaan a ampangawok kanan Apo Dioh, ket
ambiyan na hila. Hilay kaganaan a ampanapul kana nin
matapul la, ket ampakatapul. Hilay kaganaan a ampaapo,
ket ampalooben na.

11 Hikawon babapa, no makikwa yan malanghit ye anak
yo, ahe yoya biyan nin bikat, kali?

12 Ket no makikwa yan talay, ahe yoya biyan nin koninipit,
kali?

13 Haanin no hikawo po man a mangaloke ket tanda yoy
mamyay nin manganged a babagay kanlan aanak yo, lalalo
yaynay Bapa yon Dioh a anti ha langit! Ta ibyay nay Ihpidito
na kanlan ampakikwa kana.”

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Beelzebul
(Mateo 12:22-30; Marcos 3:20-27)

14 Ha maghay mangaamot, hiyay Apo Jesus, namaalih
yan maloke a ihpidito a ampamaangang nin maghay laki.
Ha inumalih yaynay maloke a ihpidito kanan laki, ket
ampakahabi yayna. Ket hilay tatao ihtew, nagtaka hila.
15 Noba hinabi lan kanayon, “Ah! Ampakaalih yan man-
galoke a ihpidito, ta hiyay Satanas a poon lan mangaloke
a ihpidito ye namyay kana nin kapalyadiyan a manyag nin
wanabay.”

16 Hilay kanayon kanla, labay la yan huboken ye Apo
Jesus. Kaya-bay nakikwa hilan kapagtakaan kana bilang
pagkakitan a hiyabay ye intubol nan Apo Dioh.
17 Noba tanda nan Apo Jesus ye an-ihipen la. Kaya-bay
hinabi na kanla, “No hilay tataon angkumonin ha maghay
panakopan ket mapay-away-away, madama ye panakopan.
Wanabay met ye malyadi ha maghay pamilya a ampay-
away-away.
18 Kaya-bay no kalabanen na hilan Satanas ye anhakopen
na, ket ahe ya magbuyot ye panakop na, kali? Anhabiyen
yon ampamaalih akon maloke a ihpidito makauli ha ka-
palyadiyan nan Satanas, noba aliwan peteg yain a an-
habiyen yo!
19 Haanin, no hiyay Satanas ye namyay kangko nin ka-
palyadiyan a mamaalih nin mangaloke a ihpidito, aya met
awod ye namyay nin kapalyadiyan kanlan mānumbong yo,
ta ampamaalih hila met nin mangaloke a ihpidito? Hilay
mānumbong yoyna met ye makapipapteg a aliwan huhto ye
an-ihipen yo.
20 Noba ulita ampamaalih akon maloke a ihpidito makauli
ha kapalyadiyan nin Dioh, hiyay labay habiyen, nilumateng
yaynay panakop nan Apo Dioh kanyo.”

21 Inlalayi na yan Apo Jesus ye Satanas ha maghay lakin
makhaw, “No hiyay makhaw a laki a main genap a almah, ket
ambantayan nay baey na, homain makatakaw nin babandi
na.
22 Noba no main lumateng a mamakhaw po kana, ket
mahambot ya. Kowen nan mamakhaw a laki ye aalmah a
anhigudowen nan nagbaey a makapiligtah kana. Pangayadi,
kowen nay kaganaan a labay nan hamhamen haka na
idakay.”

23 “Ayaman a ahe ampakitupig kangko, ket angkumuntada
ya kangko. Ayaman a ahe ampanaglap kangkon mangihaley
nin tatao kanan Apo Dioh, ket ampangitaang ya kana.”

Hiyay Pag-udong nin Maloke a ihpidito
(Mateo 12:43-45)

24 Haanin, hinabi na po Apo Jesus, “No alihan na yan
maloke a ihpidito ye maghay tao, hiyay maloke a ihpidito,
ket makew yan magpahyal ha maklang a lugal ta-omen
ya manapul nin pagpainawaan na. Ket no homain yan
makitan, habiyen na ha hadili na, ‘Hi! Udongen ko yaynan
bengat ye taon ibatan ko hatew.’
25 Ha pag-udong na kanan taon ibatan na, ket malatngan
naya a ba-mon maghay baey a malinih boy malimpeh.
26 Kaya-bay umalih yayna man, ta managyat ya po nin
pitoy ihpidito a maloloke po kana. Ket humlep hila kana.
Kaya-bay maloloke po ye kahahaad na lano dinan ha una.”

Hiyay Taon Minged

27 Haanin, legan ampaghabi ya po ye Apo Jesus, main
maghay babayi ha kalabongan lan tatao ihtew ye nangi-
pangha kana nin wanae, “Minged yay babayin nangianak
boy namahoho kammo!”
28 Noba nakibat yay Apo Jesus kana, “Awo, noba lalalo
hilaynan minged ye tataon ampanlenge boy ampanumbong
nin Habi nin Dioh.”

Hiyay Pamakikwa la nin Kapagtakaan kanan Apo Jesus
(Mateo 12:38-42)

29 Ha anlumabong hilaynay tataon anhumaley kanan Apo
Jesus, hinabi na, “Koynay kalok-an yon tatao kananyatin
panaon! Ampakikwa kawon kapagtakaan bilang pagkakitan
a hiko ye intubol nan Apo Dioh. Noba homain akon ipakit
kanyo, no aliwan hiyay kapagtakaan a omen ha nalyadi
kanan podopitan Jonas hatew. Tatloy mangaamot boy
madeglem na ha bitoka nin digdig a malanghit,* noba ha
impagtol na yan malanghit, ket angkabi-ay ya po.†
30 Ta hiyay nalyadi kanan Jonas, ket nag-ilyadi yan
pagkakitan a intubol na yan Apo Dioh kanlan taga Nineve.
Wanabay met kangko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao.
Mag-ilyadi kon pagkakitan kanlan tatao kananyatin panaon.
31 Ha Mangaamot nin Panuhga nan Apo Dioh, hiyay Reyna
ha Abagatan, mabi-ay ya met uman. Ket mideng yan
manihtigon laban kanyon tatao kananyatin panaon. Ta
hatew, agya angkumonin ya ha mataang a lugal, ket nakew
yan teed nanlenge nin kadunongan nan Poon Solomon. Ket
haanin, anti ko ihti a madadangal po kanan Solomon, noba
ahe yoko met anleng-en.

---

* **11:29** Jonas 1:17. † **11:29** Jonas 2:10.

32 Ha Mangaamot nin Panuhga nan Apo Dioh, hilay taga
Nineve a naghehe, ket mideng hilan manihtigon laban
kanyon tatao kananyatin panaon. Ta hatew ha nange lay
impatanda nan Jonas, ket pinaghehean lay kakahalanan la.
Ket haanin, anti ko ihti a madadangal po kanan Jonas. Noba
agya po man nange yoy impatanda ko, ahe kawon teed
naghehe ha kakahalanan yo."

Hiyay Tillag nin Laman
(Mateo 5:15; 6:22-23)

33 Hinabi na po Apo Jesus, "Homain taon mamaet nin
kingki haka na itayo o hakeban nin takalan. No aliwan
ikonin naya ha hadya a pangikunaan ta-omen mahnag ye
loob nin baey kanlan lumoob."
34 Hinabi nan Apo Jesus, "Hiyay mata ye pinagkatillag
a mamahnag nin laman mo. Kaya-bay no makinang ye
pamilew mo, ket angkapahnagan ye matiboen laman mo.
Noba no aliwan makinang ye pamilew mo, ket angkalitehan
ye matiboen laman mo.
35 Kaya-bay pakahigudowen mon peteg a kahnagan ye
anti kammo. Ta maka hiyay nabaan mon kahnagan a anti
kammo, ket kalitehan ya met manayti.
36 No pawa yan kahnagan ye anti kammo boy homain bega
maliteh, angkahnagan ye bi-ay mo a ba-mon angkahnagan
kan tillag."

Hiyay Babala Laban kanlan Mamaihtodo nin Bibilin boy Papariseo
(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40)

37 Pangayadi nan naghabin Apo Jesus, main maghay
Pariseo ye nanagyat kana a makew mangan ihtew ha baey
na. Ket nakilakew ya met ye Apo Jesus kana. Ket ha niabot
hilayna ha baey nan Pariseo, nakidungo yan nangan.
38 Hilay Papariseo, main hilan kaugalian no way-omen
mag-ibano bayo mangan, noba ahe na yan hinumbong Apo
Jesus yatew. Kaya-bay nagtaka yay Pariseo.
39 Hinabi nan Apo Jesus kana, "Hikawon Papariseo, an-
linihan yoy ilwah nin babaho boy pipinggan yo, noba
napno met nin babagay a kinuhit yo kanlan tatao uli ha
kaakokohan yo.
40 Mutaw kawobay! Ahe yo nayi tanda a hiyay Apo Dioh
ye nanyag nin laman boy puho.
41 Kaya-bay ingalowan yo hilay mangaidap boy haglapan
yo hila ha matapul la ta-omen ya maibilang a malinih ye
puho boy laman yo ha pamilew nan Apo Dioh."

42 “Hikawon Papariseo, kakaingalo kawo lano, ta
paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta agya po man an-ihagpa
yo kanan Apo Dioh ye ikamapo nin pupol yon dikado ha
tanaman yo boy agayep yo, ampaolayan yoy matoynong
a pamakilamo ha kapadiho yon tao boy pangado kanan
Apo Dioh. Huhto a ibyay yoy ikamapo yo. Noba adi yo
ampaolayan ye maaalaga a bibilin.”
43 “Hikawon Papariseo, kakaingalo kawo lano, ta
paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta no anlumoob kawo
ha pāytiponan yo, kalalabay yoy mikno ha pamiknoan
a nakataladan kanlan mangadangal a tatao. Ket no
ampagpahyal kawo ha banwa, kalalabay yoy maidlaw
nin tataon angkadanan yo.”
44 “Hikawon Papariseo, kakaingalo kawo lano, ta
paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta nabaan lan tatao
a malinih kawo. Noba madinat kawo met a omen
ha nangilbengan a angkatudakan lan tatao, ta homain
pagkakitan.”‡
45 Haanin, hinabi nan maghan maihtodo nin Bibilin kanan
Apo Jesus, “Maihtodo, ulin yain a hinabi mo, pinading-eyan
mo kayi met.”
46 Nakibat yay Apo Jesus kana, “Hikawon mamaihtodo nin
Bibilin, kakaingalo kawo lano, ta paduhaan na kawon Apo
Dioh! Ta an-ipahumbong yo kanlan tatao ye impahan yo a
bibilin a maidap humbongen. Noba hikawo, homain kawon
bega andiyagen ta-omen yo hila mahaglapan ha panumbong
nin yatew a bibilin.
47 Kakaingalo kawo lano, ta paduhaan na kawon Apo
Dioh! Ta ampamadyag kawo nin bilang pagkakitan nin
nakailbengan lan popodopita a pinatey lan nangaunan tutoa
yo.
48 Kaya-bay hikawoynabay met ye ampamapteg a an-
umayon kawo ha dinyag lan nangaunan tutoa yo. Ta
hilabay ye namatey kanlan popodopita, ket hikawo met
ye ampamadyag nin bilang pagkakitan nin nangilbengan
kanla.
49 Kaya-bay hiyay Apo Dioh a madunong, ket hinabi na,
‘Mangitubol ako kanla nin popodopita boy aapohtol ko.
Hilay nangaano kanla, pateyen la. Ket hilay kanayon,
ipaloke la.’
50 Kaya-bay hikawon tatao kananyatin panaon, paduhaan
na kawo met Apo Dioh uli ha pamatey kanlan popodopita
paibat po ha pinalhowa ye babe-luta anggayna haanin

‡ **11:44** Hiyay kaugalian lan Jujudio, madinatan ye tao no tudakan na yay pangilbengan o bangkay. Ket no madinatan ye tao, ahe ya makapaghimba kanan Apo Dioh.

51 boy paibat po ha pinatey la yay Abel angga kanan
Zacarias§ a pinatey la ha pietan nin Timplo boy pangihag-
paan nin digalo kanan Apo Dioh. Pakaleng-en yon manged
ye habiyen ko. Hikawon tatao kananyatin panaon, homain
hapo a paduhaan na kawon Apo Dioh uli ha dinyag lan
nangaunan tutoa yo."
52 "Hikawon mamaihtodo nin Bibilin, kakaingalo kawo
lano, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta ahe yo impatanda
kanlan tatao ye kaptegan tungkol kanan Apo Dioh. Ba-
mon kingwa yoynay tulbek nin baey. Ahe yobayna labay
ye humlep ha baey. Ket anhaaden yo hila po ye malabay
humlep."
53 Ha inumalih yaynay Apo Jesus ihtew ha baey nan
Pariseo a nanagyat kana, hilay mamaihtodo nin Bibilin boy
hilay Papariseo, ket tubat anay panguntada la kana. Ket
pinanepetan la yan malabong a babagay,
54 ta labay la yan bengat makalot ha hehebat na.

12

Hiyay Babala Laban ha Pagkonwadi
(Mateo 10:26-27)

1 Haanin, linibo-libo hilay tataon ampakitipon kanan Apo
Jesus. Ket ampaypapaletpet hilayna. Hinabi nan Apo
Jesus kanlan mānumbong na, "Mag-alla kawo a adi kawo
ampagkonwadi a omen kanlan Papariseo. Ta hiyay pagkon-
wadi la, mailalayi ha pamalbag a mapalbag nay kaganaan a
nakaihalean na.
2 Ta homain nakatayo a ahe lano mibagwa boy homain
met hiklito a ahe lano matandaan.
3 Kaya-bay hinyaman ye hinabi yo ha maliteh, ket mange
ya ha mahnag. Boy hinyaman ye in-onanah yo ha loob nin
hilid yo, ket ipangha ya ha kaganaan."

Hiyay Katapulan a Kalimowan
(Mateo 10:28-31)

4 Hinabi nan Apo Jesus, "Gagayyem ko, pakaleng-en yon
manged ye habiyen ko. Adi yo hila angkalimowan ye
malabay mamatey kanyo, ta hiyay laman yon bengat ye
mababa lan pateyen. Pangayadi, homain hilaynan madyag.
5 Noba habiyen ko kanyo a hiyay Apo Dioh ye kalimowan
yo, ta hiyabay ye main kapalyadiyan a mamatey boy man-
gitapon kanyo ha impilno. Kaya-bay katapulan yo yan
kalimowan."

---

§ **11:51** *Abel angga kanan Zacarias:* hiyay labay habiyen ket hilay kaganaan a matoynong a tatao a pinatey hatew.

6 “Aliwa nayi a mamoda bengat ye alaga nin limay piliw?
Noba agya magha kanla, ket ahe na naliwaan Apo Dioh.
7 Agya bilang nin labok yo, ket tanda na. Kaya-bay adi
kawo angkalimo, ta mamabli kawo ha pamilew nan Apo
Dioh dinan ha malabong a piliw.”

Hiyay Pamalay kanan Apo Jesus
(Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 Hinabi na po Apo Jesus, “Pakaleng-en yon manged ye
habiyen ko. Ayaman a ahe mangikading-ey kangko ha
adapan lan tatao, hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao,
ket ahe koya met ikading-ey ha adapan lan anghil nin Dioh.
9 Noba ayaman a mangikading-ey kangko ha adapan lan
tatao, ket ikading-ey koya met ha adapan lan anghil nin
Dioh.
10 Boy ayaman a mangumih kangko a ibat ha langit a
in-Anak nin Tao, ket mapatawad ya. Noba ayaman a
mangumih ha Ihpiditon Dioh, ket ahe ya mapatawad.”
11 “No ilakew la kawon litihen ha pāytiponan lan Jujudio
o kanlan mānungkolan uli ha panumbong yo kangko, adi yo
angkahindakan no way-omen yo ikatulidan ye hadili yo o no
hinyay habiyen yo.
12 Ta kananyatew met ateed, ket ipaihip nin Ihpiditon Dioh
kanyo ye hukat yon habiyen.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mutaw a Mabatnang

13 Haanin, magha kanlan kalabongan a tatao ye naghabi
kanan Apo Jesus, “Maihtodo, habiyen yo man kanan ka-
tongno ko a ibyay nayna kangko ye atag ko ha tawid mi
kanan bapa mi.”
14 Noba nakibat yay Apo Jesus kana, “Agi! Homain akon
katulidan a mamietan kanyo o mangatag nin babandi yo.”
15 Haanin, hinabi na kanlan kaganaan, “Mag-alla kawo ha
kaganaan a kalahi nin kaakokohan. Ta hiyay bi-ay nin tao,
ket ahe yan nakaeteb ha kalabong nin kabatnangan na.”
16 Haanin, in-ihtolya nan Apo Jesus ye maghay pangilalayi
kanla a wanae, “Main taon mabatnang a nakapupol nin
malabong ha pananeman na.
17 Noba kulang ye kamalig na a pangikunaan nan pupol
na. Kaya-bay inihip na, ‘Hinya lagi ye diyagen ko? Homain
akoynan pangikunaan nin pupol ko.
18 Ah, tanda koyna! Ipaagwat koya man ye kakamalig ko,
ket mamadyag akon mayayadet po a pangikunaan kon pupol
ko boy kaganaan a babandi ko.
19 Pangayadi, habiyen ko ha hadili ko, “Inumando akoyna,
ta antina kangko ye kaganaan a babagay a matapul ko ha

mabuyot a panaon. Kaya-bay haanin, magpainawa koynan
bengat. Mangan ako, minom boy maghayaghag ako." ' "
20 "Noba hinabi nan Apo Dioh kana, 'Mutaw ka! Haanin
met ateed a madeglem, ket kowen koynay bi-ay mo. Aya
awod haanin ye makinabang nin tinipon mo ha hadili mo?'
"
21 Hinabi nan Apo Jesus, "Wanabay ye malyadi ha taon
ampanipon nin kabatnangan ha hadili na, noba maidap ya
met ha pamilew nan Apo Dioh."

Hiyay Pataya kanan Apo Dioh
(Mateo 6:25-34)

22 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na,
"Kaya-bay pakaleng-en yon manged yatin habiyen ko. Adi
yo angkayootan ye tungkol ha pamangan yo o maihoot yo.
23 Ta hiyay bi-ay, maaalaga ya dinan ha pamangan. Boy
hiyay laman, maaalaga ya dinan ha bado.
24 Ihipen yo hilay oowak. Ahe hila ampananem o am-
pamupol boy homain hilan kamalig, noba ampakanen na hi-
lan Apo Dioh. Maaalaga kawo po dinan ha mamanokmanok.
Kaya-bay homain hapo a kalingayen na kawon Apo Dioh.
25 Homain ayaman a makapakadang nin bi-ay na, agya
maghay odah bengat, makauli ha pangayoot na.
26 Kaya-bay adi yoyna angkayootan ye kanayon po a baba-
gay, ta agya maghay odah bengat, ahe yo met mapakadang
ye bi-ay yo."
27 "Ihipen yo man ye bubulak ha nikabalang no way-
omen hila antumubo. Ahe hila ampag-obda o ampanyag nin
maihoot la. Noba yati ye habiyen ko kanyo. Hiyay Poon
Solomon hatew, agya mabatnang yan tubat, ahe ya bega
nakaihoot nin tapih a omen ha katampa nin bulak ilamon.
28 No hilay iilamon a angkabi-ay haanin boy maulam
kabekahan ket angkalingayen nan Apo Dioh, hikawo po lagi?
Koynan kakandi ye pamteg yo kana!
29 Kaya-bay adi yo ampagkayootan ye pamangan o inomen
yo.
30 Ta hilain a babagay ye ampakaapehen lan tataon ahe
ampanumbong kanan Apo Dioh. Noba hikawo, tanda nan
Bapa yon Dioh a matapul yo hilain.
31 Kaya-bay unaen yo po ye pahakop kanan Apo Dioh, ket
ibyay nay kaganaan a matapul yo."

Hiyay Kabatnangan ha Langit
(Mateo 6:19-21)

32 Hinabi na po Apo Jesus, "Kaya-bay agya nangaano
kawon bengat a mānumbong ko, adi kawo angkalimo. Ta

hiyay Bapa yon Dioh, angkaaliket ya a mananggap kanyon
maibilang kanlan anhakopen na.
33 Ilako yoy babandi yo, ket ibyay yoy napaglakoan yo kan-
lan mangaidap. No diyagen yo yain, makatipon kawo nin
kabatnangan ha langit a ahe angkabaakan, ahe angkauboh,
boy ahe matakaw nin agya ayaman boy ahe maanag.
34 Ta no way-ihtew ye kabatnangan yo, ket anti ya met
ihtew ye ihip yo."

Hiyay Ipoh a Lanang Nakahadya

35-36 Hinabi na po Apo Jesus, "Katapulan a lanang kawon
nakahadya ha panlumateng ko a omen kanlan iipoh a
nikakakaantin andumlag ye kingki la a ampangagad nin
pamuli nin amo lan nakew nakibanhal. Ta no mag-apo
yayna ha ilwangan, ket tampol la yan mailukatan.
37 Minged hilay iipoh a malatngan a nakaimukat a ampan-
gagad nin amo la. Peteg a minged hila. Pakaleng-en yon
manged ye habiyen ko. Yatew a amo la, maghadya ya boy
padungowen na hilan mangan. Ket apagan na hila.
38 Minged hilay iipoh a malatngan nin amo la a nakahadya
ha hinyaman a odah, bunak man nin madeglem o palban-
gon."
39 Hinabi na po Apo Jesus, "Pakaihipen yo yati. No tanda
nan nagbaey ye odah nin panlumateng nin mānakaw, ket ahe
yayna matuloy boy ahe naya paolayan a makahlep ha baey
na.
40 Wanabay met kanyo. Katapulan a lanang kawon
nakahadya, ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket
mag-udong ihti ha babe-luta ha odah a ahe yo an-ihipen a
lumateng ako."

Hiyay Mapatayaan boy hiyay Ahe Mapatayaan a Ipoh
(Mateo 24:45-51)

41 Haanin, nanepet yay Pedro, "Apo, hikayi nayi ye inlalayi
mo ha ipoh o kaganaan a tatao?"
42 Nakibat yay Apo Jesus, "Hiyay ipoh a mapatayaan boy
madunong, hiya ye pabaalaen nan amo na kanlan kaganaan
a ipoh na. Ket hiya ye mamakan kanla ha huhton odah.
43 Minged yay ipoh a malatngan nan amo na a andyagen
nay imbilin nan amo na.
44 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hiyabay lano
ye pabaalaen nan amo na nin kaganaan a babandi na.
45 Noba yain a ipoh a pinabaala na, kakaingalo ya no
habiyen na ha hadili na, 'Ah, mabuyot ya po lumateng ye
amo ko', ket bogbogen na hilay kapadiho nan iipoh a lalaki
boy babayi haka yan magpapakapda a mangan, minom boy
maglahing.

46 Haanin, lumateng yay amo na ha mangaamot a ahe na
tanda. Yatew a ipoh, paduhaan na yan amo na nin mabyat
boy itapon naya ha lugal a nakaitaponan lan tataon ahe
mapatayaan."
47 "Hiyay ipoh a nagtanda nin an-ipadyag nin amo na, noba
ahe ya met naghadya o ahe na dinyag, ket paduhaan na yan
mabyat nin amo na.
48 Noba hiyay ipoh a ahe nagtanda nin an-ipadyag nan
amo na, ket ampakadyag yan ikaduha na, makumpang ben-
gat lanoy paduha na. Hiyay taon nabyayan nin malabong,
ket panapulan ya met lano nin malabong. Ket hiyay taon
pinabaalaan nin malabong, lalo ana ingat a malabong ye
babagay a pakibatan na lano."

Hiyay Paykuntada nin Mitapamilya uli kanan Cristo
(Mateo 10:34-36)

49 Hinabi na po Apo Jesus, "Nakew ako ihti ha babe-luta
ta-omen mangilakew nin apoy.* Ket hiyay labay ko, dumlag
ana yati!
50 Noba bayo yain, main pamaidap a katapulan kon madi-
haan. Ket angkayoot akon tubat anggan ahe ko madihaan
yatin pamaidap!"
51 "Nabaan yo nayi a nakew ako ihti ha babe-luta ta-omen
ko hila paykakahundoen ye tatao? Ahe! Nakew ako ihti ta-
omen ko hila paykukuntadaen.
52 Paibat haanin, hiyay lima katao ha maghay pamilya,
maykukuntada hila. Hilay tatlo, kuntadaen lay luwa boy
hilay luwa, kuntadaen la met ye tatlo.
53 Hiyay bapa, kuntadaen na yay anak na a laki. Ket
hiyay anak a laki, kuntadaen naya met ye bapa na. Hiyay
indo, kuntadaen na yay anak na a babayi. Ket hiyay anak
a babayi, kuntadaen naya met ye indo na. Hiyay ampo a
babayi, kuntadaen na yay manuyang na a babayi. Ket hiyay
manuyang a babayi, kuntadaen naya met ye ampo na a
babayi."

Imatonan yoy Angkalyadi Kananyatin Panaon
(Mateo 16:2-3)

54 Hinabi nan Apo Jesus kanlan tatao, "No makakit kawon
makugpan owep ha dapit laod, anhabiyen yo, 'Mangudan
ya!' Ket angkalyadi ya met yatew.

---

* **12:49** Aliwan padiho ye ihip lan tatao no hinyay labay habiyen nin apoy ihti. Kadihko nailalayi ye apoy ha paylalaban lan tatao. Kadihko nailalayi ye apoy ha pagbayo nin Apo Dioh ha bi-ay lan tatao. Kadihko nailalayi ye apoy ha kapaduhaan nan Apo Dioh kanlan tatao.

55 No angkatanam yoy angin a ampangibat ha dapit aba-
gatan, anhabiyen yo, ‘Maamot ya haanin!’ Ket angkalyadi ya
met.
56 Hikawon ampaggaling-galingan, tanda yon italohan ye
angkakit yo ha lowang boy ihti ha babe-luta. Noba ahe yo
met tanda a italohan ye pagkakitan a andiyagen nan Apo
Dioh makauli kangko kananyatin panaon.”

Pamakikahundo kanlan Kakaaway
(Mateo 5:25-26)

57 Hinabi na po Apo Jesus, “Ihipen yo no hinyay huhto yon
diyagen.
58 No main mangidalom kammo, bayo na kan idalom,
muna kaynan makikahundo kana. Ta no ahe kawo ma-
paykahundo, ket uhgaan na kan uhgado. Pangayadi,
igawang naka ha polih a mangipidiho kammo.
59 Pakaleng-en mon manged ye habiyen ko. No nakapidiho
kayna, ket ahe kayna milwah anggan ahe mo mabayadan ye
kaganaan a multa mo.”

13

Hiyay Paghehe ha Kakahalanan

1 Haanin, main ano kataon anti ihtew ye nangibalita
kanan Apo Jesus nin tungkol kanlan taga plobinhiyan
Galilea a impapatey nan Gobilnadol Pilato legan ampangi-
hagpa hila kanan Apo Dioh.
2 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Uli ha nalyadi kanla, ket
nabaan yo laweh a malalabong ye kakahalanan la dinan
lan kanayon a taga Galilea a ahe na impapatey Gobilnadol
Pilato?
3 Ahe! Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. No ahe yo
paghehean ye kakahalanan yo, ket mipalakew kawo met ha
kapaduhaan a homain anggaan.
4 Ket hilay labinwalo kataon natey a naondagan nin todi
ha Siloe, nabaan yo met laweh a malalabong ye kakaha-
lanan la dinan kanlan kanayon a angkumonin ha banwan
Jerusalem a ahe natey?
5 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. No ahe
yo paghehean ye kakahalanan yo, agya hikawo met, ket
mipalakew kawon kaganaan ha kapaduhaan a homain
anggaan a omen kanla.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Poon-kayon Igoh a Ahe Nanawa

6 Pangayadi, in-ihtolya nan Apo Jesus yatin pangilalayi,
“Main maghay taon nananem nin poon-kayon igoh ha

pananamanan nan ubah. Haanin, nilakew na yan binilew
no main yan dawa, noba homain yan nakit.
7 Kaya-bay hinabi na kanan mānayhay nin tanaman na,
'Bilewen mo. Tatloy taon akoynan pag-udong-udong ihtin
mamilew no main yaynan dawa yatin poon-kayon igoh.
Noba homain akon nakit. Putohen mo yayna! Angkahayang
bengat ye luta a pinangitaneman.'
8 Noba nakibat yay mānayhay, 'Apo, paolayan yo po
kananyatin taon, ta kaliyen ko yan abonowan ye palibot nin
yatin poon-kayo.
9 No manawa ya ha dumondon a taon, manged ya. Noba
no ahe, putohen ko yayna.' "

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha maghay Babayin Kayo-ko

10 Ha maghay Mangaamot nin Pagpainawa, hiyay Apo
Jesus, ampangiadal ya ha maghay pāytiponan lan Jujudio.
11 Main maghay babayi ihtew a labinwaloy taon anan
pinakayo-ko nin maloke a ihpidito. Kaya-bay ahe na yaynan
maitoynong ye golot na.
12 Ha nakit na yan Apo Jesus, ket pinahaley naya boy
hinabi na, "Nitaah kayna ha hakit mo."
13 Haanin, impalonto nan Apo Jesus ye gamet na kanan
babayi. Ket tampol yaynan tinumoynong ye golot na. Ket
nanggalang ya kanan Apo Dioh.
14 Noba hiyay mānguna ha pāytiponan lan Jujudio ihtew, ket
napoot ya, ta namaitaah yay Apo Jesus ha Mangaamot nin
Pagpainawa. Kaya-bay hinabi na kanlan tatao, "Ha maghay
dominggo, main anem a mangaamot a malyadin mag-obda.
Kanlan hilain a mangaamot kawon makew ihtin mamaitaah,
aliwan ha Mangaamot nin Pagpainawa."
15 Nakibat yay Apo Jesus kana, "Hikawon māgkonwadin
ampanumbong ha kalabayan nan Apo Dioh! No main
kawon baka o ahnon nakagawot a angkaplangan ana, ahe
yoya nayi loaten a ipainom, agya po man Mangaamot nin
Pagpainawa?
16 No an-ingalowan yoy aayop yo, lalalo yo yaynan in-
galowan yatin babayi a ginapoh nan Satanas ha loob nin
labinwaloy taon, ket lahi naya met Abraham. Ahe koya nayi
malyadin palihwayen ha Mangaamot nin Pagpainawa?"
17 Uli ha hinabi nan Apo Jesus, nading-eyan hilay ka-
ganaan a tataon angkumuntada kana. Noba angkaaliket hila
met ye kanayon uli ha kapagtakaan a dinyag na.

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Pinakamakandin Lahi'
(Mateo 13:31-32; Marcos 4:30-32)

18 Haanin, nagpahulong yay Apo Jesus ha pangiadal na,
“Habiyen ko ye kalalayian nin panakop nan Apo Dioh.
19 Ilalayi koya ha pinakamakandin lahi' a intanem nin
maghay tao ha pananeman na. Tinumobo yan nilumake
a poon-kayo. Ket pinaghayan yan mamanokmanok ye
hahanga na.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Pamalbag
(Mateo 13:33)

20 Haanin, hinabi na po Apo Jesus, “Habiyen ko ye
kalalayian nin panakop nan Apo Dioh.
21 Ilalayi koya ha makandin pamalbag a inggameh nin
maghay babayi ha tatloy takal nin tapok, ta diyagen nan
tinapay. Ket napalbag nan kaganaan yatew.”

Hiyay Mahepey a ilwangan
(Mateo 7:13-14; 7:21-23)

22 Nagpahulong yay Apo Jesus ha pangiadal na ha ba-
banwa boy ha babadiyo a angkadanan na palakew ha
banwan Jerusalem.
23 Haanin, main nanepet kana, “Apo, makandin bengat
nayi ye tataon miligtah?”

Nakibat yay Apo Jesus makauli ha pangilalayi,

24 “Paghehpetan yoy makahlep ha mahepey a ilwangan, ta
malabong hilay mangapeh a humlep ihtew, noba ahe hila
makahlep.
25 No ileneb naynan nagbaey ye ilwangan, ket ahe ka-
woyna makahlep. Mideng kawo tana ha ilwah a paapo,
‘Apo, ilukatan mo kayi dayi ta-omen kayi makahlep.’ Noba
habiyen na kanyo, ‘Ahe katawo katatanda.’
26 Haanin, habiyen yo met, ‘Kalamo mi kan nangan boy
ninom boy nangiadal ka po ha lugal mi.’
27 Noba habiyen na kanyo, ‘Ahe katawo katatanda.
Pakataang kawo kangko, hikawon kaganaan a ampanyag
nin maloke!’
28 Tumangih boy manginaet kawo lano ha ilwah no
makit yo yay Abraham, Isaac, Jacob, boy hilay kaganaan
a popodopita a anti ha panakopan nan Apo Dioh, noba
hikawo, ket mitaboy kawo.
29 Makit yo hila lanon lumateng ye aliwan Judio a mangi-
bat ha nakahinadi a lulugal ihti ha babe-luta a makidungon
mangan ha poniyan nan Apo Dioh ha panakopan na ha
langit.
30 Ket peteg a main angkahuyot a miuna lano boy main
met angkauna a mipahuyot lano.”

Hiyay Pangado nan Apo Jesus kanlan tatao ha Jerusalem (Mateo 23:37-39)

31 Kananyatew met ateed, main anon Papariseo ye nakew
kanan Apo Jesus. Ket hinabi la kana, “Umalih kawoyna ihti,
ta hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, labay na kan pateyen.”
32 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Makew kawo kananyain
a māgkonwadi. Ket habiyen yo kana a ihulong koy pamaalih
kon mangaloke a ihpidito kanlan tatao boy pamaitaah
ko kanlan ampaghakit anggan mabekah. Ket ha ikatlon
mangaamot, mayadi koynay abala ko.
33 Noba katapulan kon ihulong ye pamakew ko ha
Jerusalem haanin, mabekah boy makalwa a mangaamot,
ta malabong a popodopita ye pinatey la hatew ha banwan
Jerusalem. Ket ulita magha ko met a podopita, ahe ako
malyadin matey ha ilwah nin Jerusalem.”
34 Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “Hikawon tatao ha
Jerusalem, leng-en yo yati. Pinatey yo hilay popodopita nin
Dioh boy hilay kanayon a intubol na kanyo, binegbaan yo
hilan dadapah angga ha natey. Nikanon ukdo katawoynan
labay halokoban a omen ha panalokob nin toan manok ha
hihiwhiw na, noba ahe yo labay.
35 Kaya-bay agya main mangagwat nin kunaan yo, baala
kawoyna. Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ahe yo
koynan makit uman anggan ahe yo habiyen, ‘Inged na yan
Apo Dioh ye anlumateng ha ngalan na.’ ”*

14

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Angkabaya

1 Ha maghay Mangaamot nin Pagpainawa, main maghay
mānguna lan Pariseo ye nanagyat kanan Apo Jesus a makew
mangan ha baey na. Ket hilay tataon angkumuntada kana,
ambantayan la yan manged.
2 Haanin, hinumaley ya kanan Apo Jesus ye maghay lakin
angkabaya.
3 Hiyay Apo Jesus, tinepet na hilay mamaihtodo nin Bibilin
boy Papariseo, “An-ipaluboh nayi nin Bibilin ye mamaitaah
nin ampaghakit ha Mangaamot nin Pagpainawa?”
4 Noba ahe hila nakibat kana. Haanin, ginemgeman na
yan Apo Jesus ye taon angkabaya. Ket pinaitaah naya boy
pinauli na yayna.
5 Haanin, tinepet na hila, “No maampag yay anak yo o baka
yo ha maalale a libon ha Mangaamot nin Pagpainawa, ahe
yoya nayi dandanen a iawah?”
6 Noba homain hilan maihebat kana, ta peteg ye hinabi na.

* **13:35** Kakanta 118:26.

Babala kanlan Mangumbida boy kanlan Nakumbida

7 Haanin, naedepan nan Apo Jesus a ampilien lan bibi-
hita ye pamiknoan a naitaladan kanlan tataon andangalen.
Kaya-bay hinabi na makauli ha pangilalayi, a wana,
8 "No main mangumbida kammo ha banhal, adi ka mikno
ha pamiknoan a naitaladan kanlan tataon andangalen, ta
maka main nakumbida a madadangal po kammo.
9 Ket no nakaikno kayna ihtew, humaley ya kammo
ye nangumbida boy habiyen na, 'Pangingalo mo, ta main
nakataladan a mikno ihen.' Ha wanabay, mading-eyan
ka. Ket mikno kaynan bengat ha pamiknoan lan aliwan
andangalen a tatao.
10 Kaya-bay no nakumbida ka ha banhal, mamanged a
ihtew kawo mikno ha pamiknoan lan tataon aliwan andan-
galen. Ta no lumateng yay nangumbida kanyo, ket habiyen
na kanyo, 'Makew ka ihti, gayyem. Ihti ka mikno ha manged
a pamiknoan.' Ha wanabay, midangal kawo ha adapan lan
kaganaan a nakumbida a anti ihtew.
11 Ta ayaman a ampagmatagay, ket iaypa na yan Apo Dioh.
Boy ayaman a ampagmaaypa, ket itagay na yan Apo Dioh."
12 Haanin, hinabi na po nin Apo Jesus kanan Pariseon
nanagyat kana, "No mangitaladan kan poniyan, aliwan hilay
gagayyem mo o kakatongno mo o papaltido mo o kakaaluba
mon mangabatnang ye kumbidaen mo. Ta no hilabay ye
kumbidaen mo, diyagen la met lano kammo ye dinyag mo
kanla. Ket ha wanabay, naitumbae layna kammo ye manged
a dinyag mo.
13 No aliwan hilay kumbidaen mo, ket hilay mangaidap,
hilay lulumpo, hilay pipilay, boy hilay kakapkap.
14 Ket no diyagen moy wanabay, minged ka, ta ahe la
mitumbae kammo ye manged a dinyag mo kanla. Hiyaynay
Apo Dioh ye mamyay kammo nin plimyo lano ha bi-ayen na
hilan uman ye mangatoynong a tatao."

Hiyay Pangilalayi a tungkol ha Mayadet a Poniyan
(Mateo 22:1-10)

15 Haanin, pamakange nan magha kanlan kadungo nan
Apo Jesus yatew, hinabi na kana, "Minged yay taon makidun-
gon mangan ha poniyan ha panakopan nan Apo Dioh!"
16 Nakibat yay Apo Jesus makauli ha pangilalayi, "Main
maghay taon nangitaladan nin mayadet a poniyan. Ket
nangumbida yan malabong a tatao.
17 Ha naihadya anay kaganaan, intubol na yay ipoh na a
managyat kanlan kinumbida na. Hinabi na kanla, 'Tawoyna,
ta nakataladan anan kaganaan!'

18 Noba hilan kaganaan a nakumbida, nagbadaan hila.
Hinabi nin magha, ‘Nakahaliw akon luta. Ket katapulan ko
yan bilewen. Kaya-bay pahinhiya kayna.’ ”
19 “Hinabi na met nin magha, ‘Nanaliw akon mapo a baka.
Ket huboken ko hilan pang-adado. Kaya-bay pahinhiya
kayna.’ ”
20 “Hinabi na met nin magha po, ‘Kapipiyadi kon bengat
nagkahal. Kaya-bay ahe ako makalakew.’ ”
21 “Haanin, nag-udong yaynay ipoh. Ket hinabi na kanan
amo na ye nalyadi. Napoot yay amo na. Ket intubol na
yayna man ye ipoh na, ‘Manandali kan makew ha dādān boy
ha makpit a dādān nin banwa. Ket ilakew mo hila ihti ye
mangaidap, pipilay, kakapkap, boy hilay lulumpo.’ ”
22 “Ha nag-udong yaynay ipoh, hinabi na kanan amo na,
‘Apo, nadyag koynay hinabi mon diyagen ko, noba malabong
po ye iknoan a homain tao.’ ”
23 “Kaya-bay hinabi nayna man nin amo ha ipoh na,
‘Manige kayna man, ta makew ka ha dādān boy ha makpit a
dādān ha ilwah nin banwa. Ta piliten mo hilan makew ihti
ye tatao ta-omen ya mapno nin bihita ye baey ko.
24 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Agya maghan
bengat kanlan kinumbida ko, ket ahe la matawayan ye
intaladan kon pamangan.’ ”

Hiyay Panumbong kanan Apo Jesus
(Mateo 10:37-38)

25 Malabong hilay tataon ampakilakew kanan Apo Jesus.
Haanin, nagpeyeh yan inumadap kanla. Ket hinabi na,
26 “Ayaman a taon makilakew kangko a ampangado
kangko nin igit ha pangado na kanan bapa na boy indo na,
kanan ahawa na boy aanak na, kanlan kakatongno na boy
ha hadili na, ket malyadi yan mānumbong ko.
27 Ayaman a ahe nakahadya a matey ha panumbong na
kangko a ba-mo yan ampamatay nin kodoh, ket ahe ya
malyadin mānumbong ko.”
28 “Ayaman a malabay manumbong kangko, ihipen na po
nin manged no mababa na ye kaidapan a madihaan na ha
panumbong na kangko. Ilalayi koya ha taon mamaideng nin
matagay a baey a panamulawan nin māgbantay. Bayo na yan
dugiyan, mikno ya po ta-omen na ihipen no anoy magahtoh
na boy no mignap ya ye pilak nan pangiyadi na.
29 Ta no ahe na diyagen yatew, maka pundahyon bengat ye
maikonin na. Ket ahe na yayna maiyadi ye todi. Ket balang
makakit nin yatew, umihen la yay mamaideng, a wanla,
30 ‘Hi! Bilewen mo man yain a tao. Dinugiyan naynan
manyag nin todi, noba ahe naya met manayti maiyadi.’ ”

31 “Wanabay met ha maghay poon a malabay makilaban
ha kapadiho nan poon. Ihipen na po muna no mababa lan
hamboten nin mapo a libo a huhundaloh na ye luwampo a
libo a huhundaloh nin kalaban na.
32 Ket no ha ihip na, ahe la hilan mababa hamboten, legan
mataang hila po ye kalaban na, ket mangitubol yaynan ano
kataon maunan managana a makikahundo kanan kalaban
na.
33 Wanabay met ateed kanyo. Pakaihipen yo po nin
manged no mababa yoy manumbong kangko. Ta no ahe
yoya ihuko ye kaganaan ha bi-ay yo, ket ahe kawo malyadin
mānumbong ko.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Ahin
(Mateo 5:13; Marcos 9:50)

34 Hinabi na po Apo Jesus, “Manged ye ahin. Noba no
maalih anay apgad na, ahe yayna maiudong ye apgad na.
35 Homain yaynan hilbi agya ihale ya ha luta o ha dinat a
pang-abono nin luta. Kaya-bay itapon yayna tana nin tatao.
Hikawon ampanlenge, pakaihipen yo yatin manged.”

15

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Tupa a Nipakat
(Mateo 18:12-14)

1 Haanin, hilay māningil nin bowih boy hilay kanayon po a
māgkahalanan, ket nakew hilan manlenge kanan Apo Jesus.
2 Haanin, hilay Papariseo boy hilay mamaihtodo nin
Bibilin, ket naytatalabotob hila, “Bilewen yo yain a tao!
Ampakihale ya kanlan māgkahalanan boy ampakidungo yan
mangan kanla.”
3 Kaya-bay in-ihtolya nan Apo Jesus kanla yatin alimbawa,
4 “No hiyay maghay tao a main magatoh a tupa, ket
mipakat ye magha, hinyay diyagen na? Ahe na hila nayi
lakwanan ye hiyamapo boy hiyam ha pagpahtolan na, ta
tapulen na yay tupa a nipakat anggan makitan naya?
5 Ket no makitan na yayna, mahayaghag na yan ibatay a
iuli yatew a tupa.
6 Ket no miabot yayna ha baey na, hagyaten na hilay
gagayyem na boy kakaaluba na. Ket habiyen na kanla,
‘Makihayaghag kawo kangko, ta nakitan ko yaynay tupa ko
a nipakat!’ ”
7 Hinabi na po Apo Jesus kanlan ampaytatalabotob, “Wan-
abay met ateed kanlan anti ha langit. Mahayaghag hila
uli ha hiyamapo boy hiyam a tataon matoynong a homain
paghehean. Noba mahahayaghag hila po no main maghay
māgkahalanan a maghehe ha kakahalanan na.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Palata a Nikatak

8 Haanin, in-ihtolya na po nin Apo Jesus yatin pangilalayi,
“No hiyay maghay babayi a main mapo a palatan mital, ket
mikatak ye magha, hinya nayi ye diyagen na? Aliwa nayi a
mamaet yan kingki a pamaliwag na haka na yan kaykayan
ye baey na, ket maalla na yan tapulen ye nikatak angga ha
makitan naya?
9 Ket no makitan na yayna, hagyaten na hilay gagayyem
na boy kakaaluba na. Ket habiyen na kanla, ‘Makihayaghag
kawo kangko, ta nakitan ko yaynay palata kon nikatak!’ ”
10 Hinabi nan Apo Jesus, “Wanabay met ateed ha langit.
Ampaghayaghag hilay aanghil nin Dioh uli ha maghay taon
māgkahalanan a naghehe ha kakahalanan na.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Anak a Nagbalangbalang

11 Hinabi na po Apo Jesus, “Main maghay bapa a main
luway anak a laki.
12 Hinabi nan makaydeng kanan bapa na, ‘Tatang, ibyay
moyna kangko ye atag ko a tawiden ko.’ Kaya-bay hiyay
bapa la, inatag nay babandi na kanlan luway aanak na.”
13 “Pangalabah nin anoy mangaamot, hiyay makaydeng,
inlako nay kaganaan a atag na. Ket nakew yayna ha mataang
a lugal. Ket hiyay napaglakoan na, ginahtoh na ha bihyo boy
ha palugad a pagbi-ay.
14 Haanin, ha nauboh na yaynay pilak na, nagkamain nin
tubat a bitil nin yatew a lugal a nilakew na. Ket angkabitlan
yayna met.
15 Hiyay dinyag na, nakew yan nakiupa kanan maghay tao
ihtew. Haanin, intubol na yan taon nakiupaan na ihtew ha
baboyan na. Ket dinyag na yan mānayhay nin bababoy.
16 Ulita homain namyay kana nin kanen, angkabitlan
yaynan tubat. Ket agya pamangan nin bababoy, labay nayna
dayin kanen.”
17 “Ha naihipan nay kaganaan a dinyag na, hinabi na ha
hadili na, ‘Ihtew kammi, hilay iipoh nan bapa ko, angkabhoy
hila boy luhbo ye pamangan la. Noba hiko, anti ko ihtin
angkakamatey anan bitil.
18 Ah, mamanged po a mag-udong akoyna kanan bapa ko.
Ket habiyen ko lano kana, “Tatang, nagkahalanan ako kanan
Apo Dioh boy kammo.
19 Ahe akoyna katanggap-tanggap a ibilang mon anak.
No malyadi dayi, agya ibilang mo koynan bengat a magha
kanlan iipoh mo.” ’
20 Kaya-bay nuli yayna kanan bapa na. Ha mataang-taang
ya po ha baey la, natamulaw na yaynan bapa na. Ket

nalunoh ya kana. Kaya-bay nayew yan nanagana kana. Ket
tinakeh boy inumaan naya."
21 "Hinabi nan anak, 'Tatang, nagkahalanan ako kanan
Apo Dioh boy kammo. Ket ahe akoyna katanggap-tanggap
a ibilang mon anak.' "
22 "Noba hinabi nan bapa na kanlan iipoh na, 'Padah yo!
Ilakew yo ihti ye pinakamatampa a bado, ket ihoot yo kana.
Pahinghingan yoya boy paihtipingan.
23 Boy kowen yo yay pinataba a oybon baka, ket hapoen
yoya, ta mangan boy maghayaghag kitawo!
24 Ta yatin anak kon nabaan koynan natey, ket angkabi-ay
ya met manayti! Nagbalangbalang ya, noba nag-udong ya
met ateed!' Ket haanin, ingkana laynay maghayaghag."
25 "Kananyatew a odah, hiyay makaagat a katongno na, ket
anti ya ha padayan. Ha ampuli yayna boy mahaley yayna ha
baey la, nange nay tigtigan boy talekan ha baey la.
26 Kaya-bay iningat na yay magha kanlan iipoh la. Ket
tinepet naya, 'Taket ta main tigtigan?' "
27 "Nakibat yay ipoh, 'Nag-udong yaynay katongno mo a
angkabi-ay boy maligha. Kaya-bay impahapo na yan bapa
mo ye pinataba a oybon baka.' "
28 "Haanin, nagpoot yay makaagat. Ket ahe nayna labay ye
lumoob ha baey la. Kaya-bay nilakew na yan bapa na. Ket
inamuyot na, a wana, 'Inong, lumoob kayna.' "
29 "Noba hinabi na kanan bapa na, 'Nabuyot akoynan
ampaghilbi kammo boy antupaden koy kaganaan a bilin mo.
Noba nakakanoman, ahe moko binyan nin agya maghan
oybon kambing bengat ta-omen ako makapaghayaghag a
lamo ko hilay gagayyem ko.
30 Noba ha nilumateng yain a anak mon nangilumpoh nin
babandi mo kanlan babayin babayadan, ket impahapoan
moya po nin oybon baka a pinataba.' "
31 "Nakibat yay bapa na, 'Anak ko, hika ye lanang kon
kalamo. Ket hilay kaganaan a babandi ko, pagkonin moyna.
32 Noba katapulan tawoy maghayaghag boy mag-aliket
haanin, ta hiyay katongno mo a nabaan koynan natey, ket
angkabi-ay ya met manayti! Nagbalangbalang ya, noba nag-
udong ya met ateed!' "

16

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mahidi a Ampatayaan

1 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na,
"Main maghay taon mabatnang. Impataya nay babandi na
ha maghay ampatayaan na. Haanin, main naghumbong
kana, 'Hiyay ampatayaan mo, ket an-iuboh nay babandi mo.'

2 Kaya-bay impadakit na yay ampatayaan na. Ket tinepet
naya, ‘Hinyatin humbong kangko a tungkol kammo? Ibyay
mo kangko ye lihtaan nin kaganaan a babandi ko a impataya
ko kammo. Ta paibat haanin, ket ahe kataynan patayaan nin
babandi ko.’ ”
3 “Haanin, hiyay ampatayaan na, nangihip yan wanae,
‘Hinya lagi ye diyagen ko? Alihen na koynan amo ko ha obda
ko. Ket ahe koynan mababa ye mag-obda nin mabyat boy
angkading-ey akon magpalimoh.
4 Ah, tanda koyna! Manyag akon papadan ta-omen lako
tanggapen nin tatao ha baey la no maalih akoyna ha obda
ko.’ ”
5 “Haanin, hiyay ampatayaan na, bayo naya in-ibyay ye
lihtaan kanan amo na, tinitimagha na hilan kinatongtong
ye kaganaan a tataon nakautang kanan amo na. Tinepet na
yay naunan nakautang, ‘Anoy utang mo kanan amo ko?’ ”
6 “Nakibat yay nakautang, ‘Hiyay utang ko ket magatoh a
halaw nin ladak olibo.’ ”*
“Hinabi nan ampatayaan na, ‘Yati ye lihtaan nin utang mo.
Diyagen mo tanan limampo.’ ”
7 “Haanin, tinepet naya met nin ampatayaan ye kakalwan
nakautang, ‘Hika? Anoy utang mo?’ ”
“Nakibat yay tao, ‘Hiyay utang ko ket magatoh a kaban nin
tidigo.’ ”†
“Ket hinabi nan ampatayaan, ‘Yati ye lihtaan nin utang mo.
Diyagen mo tanan walompo.’ ”
8 “Ha natandaan nan amo ye dinyag nan makuhit a nangi-
patayaan nan babandi na, hinabi na, ‘Kagaling mon manyag
nin papadan!’ Ta peteg a hilay tataon ahe ampanumbong
kanan Apo Dioh, ket mahihidi hilan mangihip nin papadan
dinan kanlan tataon ampagbi-ay ha kahnagan.”
9 Ket nagpahulong yay Apo Jesus ha paghabi na, “Pakaleng-
en yon manged ye habiyen ko. Hilay kabatnangan yo ihti ha
babe-luta, ket gawien yo ha panyag nin manged kanlan ka-
padiho yon tao. Ta agya po man mauboh ye kabatnangan yo,
matanggap kawo ha angkunaan a mikakaanti makanoman.”
10 “Hiyay taon mapatayaan ha makandin bagay, ket ma-
patayaan ya met ateed ha malabong a babagay. Ket hiyay
taon ahe mapatayaan ha makandin bagay, ahe ya met
mapatayaan ha malabong a babagay.

---

* **16:6** Ha panaon nan Apo Jesus, hiyay alaga nin magatoh a halaw a main ladak ket padiho ha upa nin maghay tao ha tatloy taon. † **16:7** Ha panaon nan Apo Jesus, hiyay alaga nin magatoh a kaban nin tidigo ket padiho ha upa nin maghay tao ha waloy taon.

11 Kaya-bay no ahe kawo mapatayaan ha kabatnangan ihti
ha babe-luta, ket ahe na met maipataya nin Apo Dioh kanyo
ye peteg a kabatnangan.
12 No ahe kawon mapatayaan ha kabatnangan nin
kanayon, homain lanoy mamyay kanyo nin kabatnangan a
nakataladan ana kanyo."
13 "Homain ipoh a mapayngidlan nan paghilbiyan ye
luway amo. Ta no adoen na yay magha, katapulan a kahu-
logan na yay magha. Ket no mag-ilyadi yan mapatayaan ha
magha, katapulan a umihen naya met ye magha. Wanabay
met ateed, ahe yo malyadin payngidlanen a paghilbiyan ye
Apo Dioh boy hiyay kabatnangan."

*Hiyay Kanayon po a Hinabi nan Apo Jesus kanlan Pa-
pariseo*
(Mateo 11:12-13; 5:31-32; Marcos 10:11-12)

14 Haanin, hilay Papariseo a lupan pilak, pamakange
lay pangiadal nan Apo Jesus tungkol ha kabatnangan, ket
inlungolungo laya.
15 Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus kanla, "Ampagma-
mangedan kawo kanlan tatao. Noba tanda nan Apo Dioh ye
kaganaan a anti ha puho yo. Ta hiyay an-ibilang lan tatao a
maalaga, ket adi-adi nan Apo Dioh."
16 "Hiyay Bibilin a impahulat kanan Moises boy impahulat
kanlan popodopita hatew ye anhumbongen lan tatao angga
ha namabala yay Juan a Māmawtihmo. Ket paibat ha panaon
nan Juan, an-ipatanda ana ye Manged a Balita a tungkol ha
panakop nan Apo Dioh. Ket malabong hilay tataon mauplit
a maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.
17 Noba aliwan labay habiyen a homain anan hilbi ye
Bibilin nan Apo Dioh. Ta agya po man maanam ye langit boy
luta, ket ahe ya maalihan hilbi ye pinakamakandin pahen
nin Bibilin."
18 "Alimbawa, ayaman a lakin mangihyay nin ahawa na
ket mangahawa yan lumbo, magkahalanan yan pamabayi.
Ket hiyay lakin mangahawa kanan babayin in-ihyay nin
ahawa na, magkahalanan yayna met nin pamabayi."

Hiyay Mabatnang boy hiyay Lazaro

19 Hinabi na po Apo Jesus kanlan Papariseo, "Main maghay
taon mabatnang a nakahoot nin mablin bado boy palugad ye
pagbi-ay na ha minamangaamot.
20 Main met maghay maidap a nagngalan Lazaro. Ket
hiyay laman na, napampoh yan delat. An-ilakew la yan tatao
ha talig ilwangan nin alad nin baey nan mabatnang.

21 Ta labay nay makakan agya mumom bengat a angkaam-
pag ha hilong lamihaan nan mabatnang. Ket agya hilay
aaho, anlakwen laya met a andil-an ye dedelat na."

22 "Haanin, ha natey yaynay Lazaro, inlakew la yan
aanghil ha langit ha talig nan Abraham. Ket ha natey yayna
met ye mabatnang, in-ilbeng laya.
23 Ket legan ampagdiha yan tubat a idap ha impilno,
natangal na yay Lazaro a lamo na yan Abraham ihtew ha
langit.
24 Kaya-bay pinanghaan na yay Abraham, 'Bapa a Abra-
ham, ingalowan moko! Itubol moya dayi ye Lazaro a
mangidede nin tamudo na ha lanom ta-omen na ipatulo ha
dila ko, ta tubat anay pagkalanglang kon apoy.' "

25 "Noba nakibat yay Abraham kanan mabatnang, 'Anak,
pakaihipen mo a ha angkabi-ay ka po ha babe-luta, ket pawa
palugad ye pagbi-ay mo, noba hiyay Lazaro, pawa kaidapan
ye nadihaan na. Ket haanin, anti ya ihtin mahayaghag noba
hika, anti ka ihen a ampag-idap.
26 Ket magha po, main maway a pietan kantawo. Kaya-bay
ahe ya makalakew ihen ye anti ihti. Wanabay ya met ye anti
ihen. Ahe ya makalakew ihti.' "

27 "Haanin, hinabi nan mabatnang, 'No wanabay awod, an-
ipakihabi ko kammo, Bapa a Abraham a itubol moya dayi ye
Lazaro a makew ha baey nan bapa ko.
28 Ta main ako po katongnon limay lalaki. Babalaan
na hila dayi ta-omen hila ahe mipalakew ihtin lugal nin
kapaduhaan.' "

29 "Noba hinabi nan Abraham kana, 'Agya ahe ana, ta
anti yayna kanla ye impahulat kanan Moises boy impahulat
kanlan popodopita. Katapulan lan bengat a humbongen ye
nakahulat.' "
30 "Nakibat yay mabatnang, 'Kulang po yatew, Bapa a
Abraham! Ahe la humbongen yatew, noba no main anan
natey a mabi-ay uman a makew kanla, ket paghehean laynay
kakahalanan la.' "
31 "Noba hinabi nan Abraham, 'No ahe la pamtegan
ye impahulat kanan Moises boy hiyay impahulat kanlan
popodopita, ahe la met ateed pamtegan agya po man main
makew kanla a nabi-ay uman.' "

17

Hiyay Pagkahalananan
(Mateo 18:6-7; 18:21-22; Marcos 9:42)

1 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na,
“Homain hapo a lumateng ye pagkahalananan, noba kakain-
galo ye malyadi ha taon ampanyag nin pagkahalananan nin
kapadiho nan tao.
2 Ayaman a manyag nin pagkahalananan lan hilatin aanak
a ampamteg kangko, ket mamanged po a bitinan yan
mayadet a gilingan a dapah ye leey na haka ya iampag ha
dagat.
3 Kaya-bay mag-alla kawo!”
“No hiyay katongno mo, ket magkahalanan ya kammo,
babalaan moya. Ket no maghehe ya, patawaden moya.
4 No ha loob nin maghay mangaamot, ket mikapito yan
magkahalanan kammo ket mikapito ya met a humaley
kammo a makikwa nin patawad, patawaden moya.”

Hiyay Pamteg kanan Apo Dioh

5 Haanin, hinabi lan aapohtol nan Apo Jesus, “Pahanan mo
po ye pamteg mi!”
6 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “No main kawon pamteg
kanan Apo Dioh, agya bengat omen ha lahi' muhtaha
kakandi, malyadi yon habiyen kananyatin poon-kayo,
‘Maulot ka boy maitanem ha dagat.’ Ket manumbong ya
kanyo.”

Hiyay Katulidan nan Ipoh

7-8 Hinabi na po Apo Jesus kanlan aapohtol na, “Alimbawa,
main kan ipoh a nilumateng ibat ha padayan a nangadado
o nagpahtol nin tupa. Aliwan hika ye mangitaladan nin
pamangan nan ipoh, no aliwan habiyen mo kana, ‘Maghagili
ka, ta italadanan mo kon pandeman ko boy paghilbiyan
moko legan ampangan ako. Pangayadi kon mangan, man-
gan kayna met.’
9 Ahe moyna katapulan pahalamatan ye ipoh, ta andiya-
gen nan bengat ye katungkolan na.
10 Wanabay met ateed kanyo. No natupad yoynay ka-
ganaan a imbilin kanyo, katapulan a habiyen yo, ‘Ipoh kayin
bengat. Ahe kayi katapulan a pahalamatan, ta andiyagen
min bengat ye katungkolan mi.’ ”

Hilay Mapo kataon Kinating

11 Haanin, legan angkumodang yay Apo Jesus boy hilay
mānumbong na a palakew ha banwan Jerusalem, nagdān hila
ha pietan nin plobinhiyan Samaria boy plobinhiyan Galilea.
12 Ha anhumlep hilayna ha maghay badiyo, hinagana
hilan mapo kataon kinating. Tinumgen hila ha aliwan
minga mataang
13 haka hila nangha, “Apo Jesus, ingalowan mo kayi!”

14 Pamakakit nan Apo Jesus kanla, hinabi na, “Makew
kawo kanlan papadi, ta ipakit yoy laman yo kanla a ni-
taah kawoyna.” Ket legan ampakew hila kanlan papadi,
kapipikhaan nitaah hilayna.
15 Ket ha naedepan nan magha kanla a nitaah yayna, nag-
udong ya kanan Apo Jesus a ampangha yan panggalang
kanan Apo Dioh.
16 Nilumukob ya ha aphayan nan Apo Jesus. Ket nagpaha-
lamat ya kana. Yatin tao ket magha yan Samaritano.
17 Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “Mapo kawon pinaitaah
ko, noba way-ihtew hilay hiyam?
18 Malele ako, ta yatin dayohan a Samaritano bengat ye
nag-udong a manggalang kanan Apo Dioh.”
19 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan Samaritano, “Mi-
deng ka ket muli kayna, ta nitaah ka uli ha pamteg mo.”

Hiyay Pandugi nin Panakop nan Apo Dioh
(Mateo 24:23-28; 24:37-41)

20 Ha maghay mangaamot, tinepet la yan Papariseo ye Apo
Jesus no makano yan mandugi ye panakop nan Apo Dioh.
Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hiyay panakop nan Apo Dioh,
ket homain pagkakitan no makano yan mandugi.
21 Kaya-bay homain makapaghabi, ‘Ihtibay yan manakop
ye Apo Dioh!’ o ‘Ihtewbay yan manakop!’ ta ampanakop
yaynay Apo Dioh ha puho yo.”
22 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na,
“Lumateng lano ye panaon a hiko a ibat ha langit a in-Anak
nin Tao, ket labay yo koynan makit a mag-udong a manakop,
noba ahe yo makit.
23 Ket no main maghabi kanyo, ‘Anti ya ihtew!’ o ‘Anti ya
ihti!’ adi yo hila ampamtegan o makilakew kanla.
24 Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket mag-udong
ako ihti ha babe-luta a omen ha kilat a angkapahnagan nay
kaganaan a pahen nin lowang.
25 Noba haanin, katapulan ako po a magdiha nin malabong
a idap boy ikahwil lan tatao kananyatin panaon.”
26 “Hiyay andiyagen la lanon tatao ha mangaamot nin
panlumateng ko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket omen
met ateed ha andiyagen lan tatao ha panaon nan Noe.
27 Ha panaon nan Noe, bayo po malanab ye babe-luta,
hilay tatao, ahe la tanda a manlanab. Ampangan hila,
ampinom boy ampangahawa a omen ha alan a andiyagen
la angga ha hinumlep yaynay Noe* ha daong. Ket ha anti
hilayna ha loob nin daong, nilumateng ana met ye lanab.
Ket nangaalimeh hilan kaganaan ye tatao ha babe-luta.”

---

* **17:27** Genesis 6:5-8.

28 “Wanabay met ateed ye nalyadi ha panaon nan Lot.†
Hilay tatao, ampangan hila boy ampinom, ampanaliw hila
boy ampaglako, ampananem hila boy ampangipaideng hilan
babaey.
29 Noba ha mangaamot a inumalih yaynay Lot ha banwan
Sodoma, namaudan yan apoy boy ahopli ye Apo Dioh. Ket
hilay tatao ihtew, naulam hilan kaganaan.”
30 “Wanabay met ateed lano ha mag-udong ako a ibat ha
langit a in-Anak nin Tao.
31 Kananyatew a mangaamot, hiyay anti ha ilwah nin baey
na, ket adi yayna lumoob a mangwan hinyaman a bagay ha
baey na. Ket hiyay anti ha talon, adi yayna muli a mangwan
hinyaman a babagay.
32 Pakaihipen yoy nalyadi hatew kanan ahawa nan Lot.‡
33 Ayaman a ampangihilib nin bi-ay na, ket maanam na.
Noba ayaman a nakahadya a matey uli ha panumbong na
kangko, ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan.
34 Habiyen ko kanyo a ha panaon nin panlumateng ko,
main lanon luway tao a angkatuloy ha maghay pamid-an.
Hiyay magha, mipalakew ya ha langit. Noba hiyay magha,
mabantak ya.
35 Main lanon luway babayi a ampanggiling. Hiyay magha,
mipalakew ya ha langit. Noba hiyay magha, mabantak ya.
36 [Main lanon luway lakin ampag-obda ha padayan.
Hiyay magha kanla, mipalakew ya ha langit. Noba hiyay
magha, mabantak ya.]”
37 Haanin, hilay mānumbong nan Apo Jesus, nanepet hila
kana, “Apo, way-ihtew yan malyadi yain?”
Nakibat yay Apo Jesus kanla makauli ha kahabiyan, “No
way-ihtew ye bangkay, ket matandaan lan kaganaan, ta anti
hila ihtew ye oowak a naytitipon.”

18

Hiyay Alimbawa tungkol ha Mauplit a Bawon Babayi

1 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na
ye maghay pangilalayi, ta labay nan ipalinaw kanla a
katapulan a lanang hilan makigwang boy ahe hila humawa
a makigwang.
2 Hinabi na, “Ha maghay banwa, main uhgado a homain
limo kanan Apo Dioh boy homain yan ambihaen a tao.

---

† **17:28** Genesis 19:12-19. ‡ **17:32** Hatew, ha an-umalih yaynay Lot ha banwan Sodoma a lamo na hilay pamilya na, ket namalingay yay ahawa na. Kaya-bay nag-ilyadi yan kalintataon ahin. Natey ya, ta ahe ya nanumbong ha bilin nan Apo Dioh kana a ahe ya mamalingay ha banwan Sodoma (Genesis 19:17-26).

3 Ket ha banwan yatew, main met maghay bawon babayi
a panguoyaoy kanan uhgado. Ket ampakiiingalo ya kana, a
wana, ‘Ikatulidan moko dayi kanlan kakaaway ko!’
4 Ha una yan nakew kanan uhgado, ket ahe naya hi-
naglapan. Noba ha kabuyotan nin panguoyaoy na, inihip
nan uhgado ha hadili na, ‘Agya homain akon limo kanan Apo
Dioh boy homain akon bega ambihaen a tao,
5 ket ikatulidan ko yayna yatin bawon babayi. Ta no ahe,
maka humawa ako ha panguoyaoy na.’ ”
6 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus, “Pakaihipen yoy hinabi
nan maloke a uhgado.
7 Ta agya maloke ya, ket hinaglapan na yan teed ye bawon
babayi. Hiyay Apo Dioh po nayi ye ahe managlap kanlan
pinili na a mangaamot boy madeglem a ampakiiingalo kana?
Paagaden na hila nayi nin mabuyot?
8 Habiyen ko kanyo a tampol na hilan haglapan. Noba hiko
a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ha pag-udong ko ihti ha
babe-luta, main ako lagin malatngan a ampamteg kangko?”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Pariseo boy Māningil nin Bowih

9 Haanin, main ano katao ihtew a ampangibaan a man-
gatoynong hilayna. Ket hiyay pamilew la kanlan kanayon,
maaypa bengat. Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus kanla yatin
pangilalayi,
10 “Main luway lakin hinumlep a makigwang ha Timplo.
Hiyay magha, Pariseo ya. Ket hiyay magha met, māningil
bowih.
11 Haanin, hiyay Pariseo, nideng ya. Ket nakigwang yan
tungkol ha hadili na. Hinabi na, ‘Apo Dioh, ampahalamat
ako kammo, ta aliwa kon omen kanlan tataon mānakaw, ma-
panyag nin maloke, māmabayi o omen kananyatin makuhit
a māningil nin bowih.
12 Ha loob nin maghay dominggo, ampikalwa kon ampag-
paltan mangan boy an-ibyay koy ikamapo nin kaganaan a
tapul ko.’ ”
13 “Noba hiyay māningil nin bowih, nideng ya ha main
kataangan kanlan tatao, ta angkading-ey ya. Angkading-
ey yan tumangal boy andogdogen nay pagaw na a an-
habiyen na, ‘Apo kon Dioh, ingalowan moko, ta magha kon
māgkahalanan.’ ”
14 Hinabi nan Apo Jesus, “Habiyen ko kanyo a yatin
māningil nin bowih, nuli yan matoynong ha pamilew nan
Apo Dioh. Noba hiyay Pariseo, ahe. Ta ayaman a am-
pagmatagay, ket iaypa na yan Apo Dioh. Boy ayaman a
ampagmaaypa, ket itagay na yan Apo Dioh.”

Hiyay Panginged nan Apo Jesus kanlan Mangakandin Aanak
(Mateo 19:13-15; Marcos 10:13-16)

15 Ha maghay mangaamot, main ano kataon nangilakew
nin mangakandin aanak la kanan Apo Jesus ta-omen la
awoken kana a ipalonto na ye gamet na kanlan aanak boy
inged. Ket hilay mānumbong na, ha nakit la hilay tataon
ampangilakew nin aanak la kanan Apo Jesus, pinaghabiyan
la hila.
16 Noba hiyay Apo Jesus, hinagyat na hilay aanak. Ket
hinabi na kanlan mānumbong na, "Paolayan yo hilay man-
gakandin aanak a humaley kangko. Adi yo hila anhaaden,
ta hilay tataon main pangugali a omen kanlan hilatin aanak
ye maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.
17 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ayaman a
ahe ampahakop kanan Apo Dioh a omen ha pagpahakop
nin makandin anak, ket ahe ya bega maibilang kanlan
anhakopen nan Apo Dioh."

Hiyay tungkol ha Lakin Mabatnang
(Mateo 19:16-30; Marcos 10:17-31)

18 Haanin, main maghay lakin mānungkolan ye nanepet
kanan Apo Jesus, "Manged a Maihtodo, hinyay hukat
kon diyagen ta-omen ako mabyayan nin bi-ay a homain
anggaan?"
19 Nakibat yay Apo Jesus kana, "Taket ta anhabtan mo kon
manged? Hiyay Apo Dioh bengat ye manged, homain anan
kanayon.
20 Tanda moy Bibilin nan Apo Dioh, 'Adi ka makilaki o
mamabayi, adi ka mamatey nin tao, adi ka manakaw, adi ka
manihtigoh nin katagowan, boy bihaen moy bapa boy indo
mo.' "*
21 Nakibat yay mānungkolan, "Kaganaan hilain a bibilin,
anhumbongen koyna paibat po ha anak ako."
22 Pamakange nan Apo Jesus yatew, hinabi na kana, "Main
po magha a hukat mon diyagen. Ilako moy kaganaan a
babandi mo. Ket hiyay mapaglakoan mo, ibyay mo kanlan
mangaidap. Ha wanabay, magkamain kan kabatnangan
ha langit. Pangayadi, mag-udong ka ihti, ket manumbong
kayna kangko."
23 Noba pamakange nan mānungkolan ye hinabi nan Apo
Jesus, ket nilumele ya, ta mabatnang yan tubat.
24 Ha nakit na yan Apo Jesus a nilumele yay mānungkolan
a mabatnang, hinabi na, "Koynan kaidap a maibilang ye
mabatnang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.

---

* **18:20** Exodo 20:12-16; Deuteronomio 5:16-20.

25 Matataloh ya po a humlep ye maghay kamelyo ha lubot
nin kadayem dinan ha maibilang ye taon mabatnang kanlan
anhakopen nan Apo Dioh."
26 Haanin, hilay nakange, tinepet la yay Apo Jesus, "No
wanabay awod Apo, aya hilaynay miligtah?"
27 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Hiyay ahe mapalyadi nin
tao, ket mapalyadi nan Apo Dioh."
28 Ket haanin, hinabi nan Pedro, "Hikayi nayi, Apo? Ket
nilakwanan mi ye kaganaan ta-omen kayi manumbong
kammo."
29 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Pakaleng-en yon manged
ye habiyen ko. Malabong ye matanggap yo, ta ayaman a
nanlakwan nin baey na o ahawa na o kakatongno na o tutoa
na o aanak na uli ha pangipatanda na nin panakop nan Apo
Dioh,
30 ket makatanggap ya haanin met ateed a panaon nin
malalabong po ha nilakwanan na. Ket ha lumateng a
panaon, mabyayan ya po nin bi-ay a homain anggaan."

Hiyay Ikatlon Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na
(Mateo 20:17-19; Marcos 10:32-34)

31 Haanin, in-ilbo na hilan Apo Jesus ye labinluway
mānumbong na. Ket hinabi na kanla, "Leng-en yo yatin
habiyen ko. Makew kitawo haanin ha Jerusalem. Ket ihtew-
bay ana matupad ye kaganaan a inhulat lan popodopita
hatew tungkol kangko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao.
32 Ta maigawang ako kanlan aliwan Judio. Ket umih-
umihen la kon papading-eyan, luda-ludaan,
33 hibladen boy pateyen. Noba ha ikatlon mangaamot,
mabi-ay akon uman."
34 Noba hilay mānumbong nan Apo Jesus, homain hilan
natalohan ha hinabi na, ta naitayo kanla ye labay habiyen
nin yatew. Kaya-bay ahe la tanda no hinyay andektan nin
hinabi nan Apo Jesus.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha maghay Kapkap
(Mateo 20:29-34; Marcos 10:46-52)

35 Ha mahaley hilaynan Apo Jesus boy mānumbong na ha
banwan Jerico, main maghay lakin kapkap a ampikno ha
gilid dān a ampagpalimoh.
36 Ha nange na hilay malabong a tataon anhumapid ha
haley na, tinepet na hila, "Hinyay angkalyadi?"
37 Hinabi lan tatao kana, "Anhumapid yay Apo Jesus a taga
Nazaret."
38 Haanin, nangha yay lakin kapkap, "Apo Jesus a Lahi nan
Poon David, ingalowan moko!"

39 Ket hilay tataon ampuna kanan Apo Jesus, pinaghabiyan
la yay kapkap, a wanla, “Pakal-em ka!”

Noba inlalo nayna ingat impangha, a wana, “Lahi nan
Poon David, ingalowan moko!”

40 Pamakange nan Apo Jesus nin pangha na, tinumgen ya.
Ket hinabi na, “Ilakew yoya ihti kangko.” Ha anti yaynay
kapkap ha adapan nan Apo Jesus, tinepet naya,
41 “Hinyay labay mo a diyagen ko kammo?”

Nakibat yay kapkap, “Apo, labay koy makakit.”

42 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kana, “Makakit kayna!
Nitaah kayna uli ha pamteg mo kangko.”
43 Ket tampol yaynan ampakakit ye laki. Ket legan anhu-
mumbong ya kanan Apo Jesus, ampanggalang ya kanan Apo
Dioh. Ha nakit lan kaganaan a tataon anti ihtew ye nalyadi,
nanggalang hila met kanan Apo Dioh.

19

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Zaqueo

1 Haanin, hiyay Apo Jesus, nilumateng yayna ha banwan
Jerico, ta ihtewbay ya magdān palakew ha Jerusalem.
2 Ket kananyatew a banwa, main maghay lakin mabat-
nang a nagngalan Zaqueo. Magha ya kanlan mānguna lan
māningil nin bowih.
3 Labay na yan makit ye Apo Jesus, noba ulita pandak ya
boy malabong hilay tatao, ket ahe naya makit.
4 Kaya-bay hiyay dinyag na, nayew yan nakew ha unaan
haka ya nanik ha poon-kayon anhabtan sikamoro ta-omen
naya makit ye Apo Jesus a magdān.
5 Ha niabot yaynay Apo Jesus ha eteb nan Zaqueo, ket
tinangal naya boy hinabi na, “Zaqueo, padah moy lumum-
bah, ta katapulan koy makidagoh ha baey mo haanin.”

6 Haanin, hiyay Zaqueo, mapadah yan nilumumbah. Ket
angkaaliket yan nananggap kanan Apo Jesus ha baey na.
7 Kaganaan lan tataon nakakit nin pamakew na ha baey
nan Zaqueo, ket naytatalabotob hila, “Yo! Nakew yan
napahangaili ha maghay māgkahalanan.”

8 Haanin, legan ampangan hila, nideng yay Zaqueo. Ket
hinabi na kanan Apo Jesus, “Apo, hiyay kagitna nin babandi
ko, ibyay koyna kanlan mangaidap. Ket no main ako man
nakuhit, iudong kon mikapat a ukdo kanla.”

9 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Haanin a mangaamot,
naligtah hilaynay nagbaey. Ta yatin tao, ket namteg ya met
kanan Apo Dioh a omen ha dinyag nan Abraham.

10 Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket nakew ako
ihti ha babe-luta a manapul boy mangiligtah kanlan nitaang
kanan Apo Dioh."

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Balitok a Papalata
(Mateo 25:14-30)

11-12 Legan anhumaley yay Apo Jesus ha banwan
Jerusalem, anleng-en lan tatao ye pangiadal na. Ket ha
ihip la nabaan la, a wanla, "Ha lumateng yay Apo Jesus
ha Jerusalem, ket manakop yayna." Kaya-bay in-ihtolya
nan Apo Jesus kanla yatin pangilalayi, "Main maghay laki
a mabatnang boy ambalayen a nakew ha mataang a lugal
ta-omen na tanggapen ye katungkolan na bilang poon. Ket
no matanggap naynay katungkolan na, mag-udong ya met
ateed.
13 Noba bayo ya inumalih, impadakit na hila po ye mapo
kanlan iipoh na. Ket balang magha kanla, binyanan na hilan
titimaghan palata a balitok. Hinabi na kanla, 'Legan ahe ako
po, ipanapulan yo yati.' "
14 "Noba kahulog la yan kalugalan na. Kaya-bay ha
inumalih yayna, nangitubol hilan tatao ha lakwen na ta-
omen la habiyen, 'Hi! Ahe miya labay yatin tao a mamoon
kammi.' "
15 "Agya wanabay man, nadyag ya po ateed a poon. Ket ha
nag-udong yayna ha lugal la, impadakit na hilay iipoh na a
binyan nan palatan balitok hatew ta-omen na hila tepeten
no anoy natubo nin balang magha kanla.
16 Haanin, hinumaley kana ye nauna. Ket hinabi na, 'Apo,
hiyay maghan palata mon balitok a in-ibyay mo kangko
hatew, ket nakatubo yan mapo.' "
17 "Hinabi nan poon kana, 'Manged a ipoh, manged ye
dinyag mo! Ket ulita mapatayaan ka nin makandin bagay,
diyagen katan māmaala nin mapo a banwa.' "
18 "Haanin, hinumaley ya met kana ye ikalwan ipoh. Ket
hinabi na, 'Apo, hiyay palata mon balitok a in-ibyay mo
kangko hatew, nakatubo yan lima.' "
19 "Hinabi nan poon kana, 'Manged! Diyagen katan
māmaala nin limay banwa.' "
20 "Haanin, hinumaley yayna met ye ikatlon ipoh kana. Ket
hinabi na, 'Apo, anti yay palata mon balitok a in-ibyay mo
kangko hatew. Pinutot ko yan panyo haka ko yan inhinop,
21 ta angkalimo ko kammo. Tanda ko a homain kan
ingalo boy ampakinabangan moy ahe mo nagbannogan boy
ampamupol ka nin ahe mo intanem.' "
22 "Hinabi nan poon, 'Maloke kan ipoh! Uhgaan kata
makauli ha hinabi mo. Tanda mo manayti a homain akon

ingalo, ampangwa kon aliwa kon konin, boy ampamupol
akon ahe ko intanem.
23 Taket man awod ta ahe mo imbangko ye palata kon
balitok ta-omen ha pag-udong ko, ket main akon makwan
tubo nin pilak ko?'
24 Haanin, hinabi na kanlan tataon anti ihtew, 'Kowen
yoya kana ye palata kon balitok, ta ibyay yo kanan main
mapo a palatan balitok.' "
25 "Noba hinabi la kana, 'Apo, main yaynabay mapo a
palatan balitok!' "
26 "Nakibat yay poon, 'Habiyen ko kanyo a hiyay taon
mapatayaan ha makandin bagay, ket biyan ya po nin
malalabong. Noba hiyay taon ahe mapatayaan, agya hiyay
makandi a anti kana, ket kowen ya po kana.
27 Ket hiyay tungkol met kanlan kaaway ko a ahe malabay
pahakop kangko, ilakew yo hila ihti. Ket pateyen yo hila ha
adapan ko.' "

Hiyay Panlumateng nan Apo Jesus ha banwan Jerusalem
(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Juan 12:12-19)

28 Pangayadi nan nag-ihtolya Apo Jesus, ket nagpahulong
yayna palakew ha banwan Jerusalem a angkauna ya kanlan
mānumbong na.
29 Ha maga hilaynan miabot ye Apo Jesus ha Betfage boy
Betania ha anhabtan Mapantay nin Oolibo, pinauna na hilay
luway mānumbong na,
30 a wana, "Makew kawo ha dongla a badiyo. Ket pamiabot
yo ihtew, main kawon makit a maghay oybon ahnon nakah-
el a ahe po bega nahakayan. Loaten yoya boy tengtengen
yoya ihti.
31 No main manepet kanyo, 'Uy! Taket ta anloaten yo yay
ahno?' habiyen yo kana, 'Matapul na yan Apo.' "
32 Haanin, nakew hilaynay luway mānumbong na ha
badiyon hinabi nan Apo Jesus. Ket nakit la yan peteg ye
oybon ahno a nakah-el.
33 Ket ha anloaten la yayna, tinepet na hilan nagkonin, "Uy!
Taket ta anloaten yo yay oybon ahno?"
34 Nakibat hila, "Matapul na yan Apo."
35 Haanin, tinengteng la yay oybon ahno kanan Apo Jesus.
Ket ha niabot hilayna kana, in-apay lay kepkep la ha golot
nin oybon ahno haka laya pinahakay ye Apo Jesus.
36 Legan nakahakay yay Apo Jesus ha ahno palakew ha
banwan Jerusalem, hilay tatao, an-iamlak lay kekepkep la
ha pagdanan na.
37 Ha mahaley yaynay Apo Jesus ha palohan nin Mapantay
nin Oolibo, hilay kaganaan a mānumbong na, ingkana laynay

pangipangha nin aliket boy panggalang la kanan Apo Dioh
uli ha kaganaan a nakit la a kapagtakaan a dinyag na.
38 An-ipapangha la, a wanla, “Inged na yan Apo Dioh ye
poon a anlumateng ha ngalan na!* Main katanaan ha langit!
Galangen yay Apo Dioh a anti ha langit!”
39 Haanin, hilay nangaanon Pariseo a nakihale kanlan
malabong a tataon anhumumbong kanan Apo Jesus, hinabi
la kana, “Maihtodo, patgenen mo hila man ye mānumbong
mo.”
40 Nakibat yay Apo Jesus, “Habiyen ko kanyo a no pakal-em
hila, hilayatin dadapah ye mangha nin panggalang kangko.”

Tinangihan na hilan Apo Jesus ye tatao ha banwan Jerusalem

41 Ha mahaley yaynay Apo Jesus ha banwan Jerusalem boy
angkatamulaw nayna, tinangihan na hilay tatao ihtew, ta
angkalunoh ya kanla.
42 Hinabi na, “Kakaingalo kawon angkumonin ha
Jerusalem. No nabalayan yon bengat ye makaibyay
kanyon katanaan, agkawo dayin kakaingalo! Noba ahe
yo nabalayan.
43 Lumateng lano ye panaon a kobkoben la kawo nin
kakaaway yo boy liktopen la kawon dawohongen.
44 Hipeten la kawo boy damaen lay banwa yo. Homain
lanon bega mabantak a dadapah a naypalingping. Madi-
haan yo yatin kaganaan, ta ahe yoya imbabano ye panlu-
mateng nan Apo Dioh a mangiligtah kanyo!”

Hiyay Pangimahakit nan Apo Jesus nin Timplo
(Mateo 21:12-17; Marcos 11:15-19; Juan 2:13-22)

45 Haanin, hiyay Apo Jesus, nakew ya ha mahlang nin
Timplo. Ket intaboy na hilay ampaglako.
46 Hinabi na, “Hiyay naihulat a Habi nin Dioh, ‘Hiyay
baey ko, ket baey pamakigwangan.’† Noba dinyag yo yan
payngikbengan nin mānakaw!”‡
47 Paibat kananyatew, minamangaamot yaynan ampan-
giadal ha mahlang nin Timplo ye Apo Jesus. Noba hi-
lay mānguna a papadi, mamaihtodo nin Bibilin boy hilay
mānungkolan, labay la yan maipapatey ye Apo Jesus.
48 Noba ahe la madyag, ulita kalalabay lan leng-en tatao
ye pangiadal na.

20

Hiyay Tepet tungkol ha Katulidan nan Apo Jesus
(Mateo 21:23-27; Marcos 11:27-33)

* **19:38** Kakanta 118:26. † **19:46** Isaias 56:7. ‡ **19:46** Jeremias 7:11.

1 Ha maghay mangaamot, legan ampangiadal yay Apo
Jesus kanlan tatao ha mahlang nin Timplo boy an-ipatanda
nay Manged a Balita, hinaleyan la yan mānguna a papadi
boy mamaihtodo nin Bibilin a lamo la hilay tutoan Jujudio a
mānungkolan.
2 Haanin, hinabi la kana, “Hika! Habiyen mo man kammi
no hinyay katulidan mon manyag nin didinyag mo naapon.
Ayay namyay kammo nin katulidan?”
3 Nakibat yay Apo Jesus, “Tepeten katawo met. Habiyen yo
man kangko
4 no ayay namyay kanan Juan nin katulidan a ma-
mawtihmo? Hiyay Apo Dioh o tao?”
5 Ket pinaytongtongan la, a wanla, “No habiyen tawo a
hiyay Apo Dioh, ket habiyen na met kantawo, ‘Taket awod
ta ahe yoya pinamtegan?’
6 Noba no habiyen tawo a tao, ket tataponen la kitawon
dadapah hilatin malabong a tao, ta ampamtegan la a hiyay
Juan, ket podopita na yan Apo Dioh.”
7 Kaya-bay hinabi la, “Ahe mi tanda.”
8 Hinabi na met Apo Jesus kanla, “No wanabay awod, ahe
ko met habiyen kanyo no ayay namyay kangko nin katulidan
a manyag nin andyagen ko.”

Hiyay Pangilalayi tungkol kanlan Māmakitalon
(Mateo 21:33-46; Marcos 12:1-12)

9 Haanin, in-ihtolya nan Apo Jesus kanlan tatao ye maghay
pangilalayi, “Main maghay laki a nananem nin ubah ha
pananeman na. Pangayadi, pinaabangan nay ubahan na
kanlan māmakitalon, ta makew ya ha mataang a lugal. Ket
kumonin ya ihtew nin mabuyot a panaon.
10 Ha panaon anan pamupol nin ubah, nangitubol
yan maghay ipoh na a mangwa nin dakay na kanlan
māmakitalon. Noba hiyay ipoh, ket binabadog la yan
māmakitalon haka la yan pinaalih a homain kaget.
11 Haanin, nangitubol yayna man nin kanayon a ipoh na.
Noba binogbog laya met ateed boy pinading-eyan laya haka
la yan pinauli a homain kaget.
12 Ket haanin, intubol naya po ye kakatlon ipoh na. Noba
hinugat-hugatan laya haka laya intaboy.
13 Kaya-bay nangihip yay nagkonin nin ubahan, ‘Hinya
lagi ye diyagen ko? Ah! Itubol ko yay ampakaadoen kon
anak. Kadihko bihaen laya.’ ”
14 “Noba ha natamulaw la yan māmakitalon ye anak na a
andumaho, hinabi la, ‘Anti yaynay manawid! Pateyen tawo
ya ta-omen tawo mapagkonin ye tawiden na.’

15 Kaya-bay hiyay dinyag la kana, dinakep la yan ingguloy
a pinatey ha ilwah nin ubahan.”
Haanin, nanepet yay Apo Jesus, “Hinya lagi ye diyagen nan
nagkonin nin ubahan kanlan māmakitalon?
16 Homain hapo a lakwen na hilan pateyen. Pangayadi,
ipaabang nayna ha kanayon ye ubahan na.”
Pamakange lan tatao nin hinabi nan Apo Jesus, hinabi la,
“Ahe na dayin ipaluboh Apo Dioh a malyadi yatew.”
17 Noba hiyay Apo Jesus, pinakabilew na hilay tatao haka
na hinabi kanla, “No wanabay ye ihip yo, hinya awod ye
labay habiyen nin yatin naihulat a Habi nin Dioh?
‘Hiyay dapah a ingkahwil lan māmaideng nin baey,
hiyabay ye ginawi a pundahyon nin baey.’ ”*
18 Hinabi na po Apo Jesus, “Ayaman a maampag kananyain
a dapah, mapha ya. Ket ayaman a maondagan na, ket
matamek ya.”

Hiyay Tepet tungkol ha Pamayad nin Bowih
(Mateo 22:15-22; Marcos 12:13-17)

19 Haanin, natalohan lan mamaihtodo nin Bibilin boy
mānguna a papadi a hilabay ye andektan nin pangilalayi nan
Apo Jesus. Kaya-bay kananyatew met ateed, labay la yayna
dayin dakpen. Noba angkalimo hila kanlan tatao.
20 Kaya-bay nangagad hilan mamanged a panaon. Haanin,
nangupa hilan ano kataon manepet kanan Apo Jesus a
konwadi manged ye tikih la kana. Ta labay la yan kaloten
ha hahabi na ta-omen laya maidalom kanan Gobilnadol.
21 Ket hilatin inupaan la, hinabi la kana, “Maihtodo, tanda
mi a huhto ye kaganaan a anhabiyen mo boy an-iadal mo.
Homain kan antupigan a tao boy hiyay kaptegan tungkol ha
kalabayan nan Apo Dioh ye an-iadal mo kanlan tatao.
22 Haanin, main kayin tepet kammo. Ha ihip mo, huhto
laweh a mamayad kitawon bowih ha Emperador nin Roma
o ahe?”
23 Noba tanda nan Apo Jesus a ampagkonwadi hilan
bengat. Kaya-bay hinabi na kanla,
24 “Gawangan yoko man nin palatan Roma.” Ket ha
ginawangan la yan palata, tinepet na hila, “Ayay naglupa boy
nagngalan ye nakadokit ihti?”
“Hiyay Emperador Cesar,” wanla.
25 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “No wanabay awod,
hiyay kanan Emperador Cesar, ibyay yo kana. Ket hiyay
kanan Apo Dioh, ibyay yo met kana.”

---

* **20:17** Kakanta 118:22.

26 Ahe laya nakalot ye Apo Jesus ha hinabi na ha adapan
lan tatao. Ket uli ha pagtaka la ha pakibat na, napakal-em
hila.

Hiyay Tepet tungkol ha Pagkabi-ay Uman
(Mateo 22:23-33; Marcos 12:18-27)

27 Haanin, main anoy Saduseo ye hinumaley a manepet
kanan Apo Jesus. Hilabay ye pangkat nin tatao a ahe
ampamteg a mabi-ay uman ye nangamatey.
28 Hinabi la kanan Apo Jesus, "Maihtodo, hiyay anti ha
Bibilin a impahulat kanan Moises, wanae ya, 'No matey
yay ahawan laki, ket ahe ya nagkaanak kanan ahawa na,
katapulan a ikahal nin katongno nan laki ye bawo. Ket
no magkaanak hila, maibilang yan anak nin katongno na a
natey.'†
29 Haanin, main pitoy lalaki a mikakatongno. Hiyay
punganay, nangahawa ya. Noba natey yan ahe nagkaanak
kanan ahawa na.
30 Ket hiyay ikalwa, inahawa na yay ipag na a bawo. Noba
natey ya met ateed a ahe nagkaanak.
31 Wanabay met ateed ye nalyadi ha ikatlo. Natey
ya met ateed a ahe nagkaanak kana. Kaganaan hilatin
mikakatongno, napag-ahawa la yay ipag la, noba ahe hila
nagkaanak kana.
32 Ha kalinghuyotan, natey ya met ye babayi.
33 Haanin, wanae ye tepet mi kammo, 'Ha panaon a mabi-
ay uman ye nangamatey, aya lagi kanlan pitoy mikaka-
tongno ye ahawa nan babayi, ta napag-ahawa na hilan
kaganaan?' "
34 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Hilay tatao haanin, ket
ampangahawa hila.
35 Noba lano ha lumateng a panaon, hilay pinili nan Apo
Dioh a bi-ayen nan uman a mapagkalamo na ha langit, ket
ahe hilayna mangahawa.
36 Ahe hilayna met matey a omen kanlan aanghil. Aanak
na hilan Apo Dioh, ta bini-ay na hilan uman.
37 Agya hiyay Moises, ket ampaptegan na met a mabi-ay
uman ye nangamatey. Ta hiyay hulat na tungkol ha mahipok
a poon-kayon andumlag, hinabtan na yay Apo Dioh a 'Dioh
nan Abraham, Dioh nan Isaac, boy Dioh nan Jacob.'‡
38 Hiyay labay habiyen, angkabi-ay hila po, ta hiyay Apo
Dioh, ket Dioh nin angkabi-ay, aliwan nangamatey. Ta ha
pamilew nan Apo Dioh, ket angkabi-ay ye kaganaan a tatao."
39 Haanin, hinabi nin anoy mamaihtodo nin Bibilin, "Mai-
htodo, manged ye pakibat mo."

† **20:28** Deuteronomio 25:5. ‡ **20:37** Exodo 3:6.

40 Ket paibat ana kananyatew, homain anan bega nagn-
gaya a manepet kana.

Hiyay Tepet tungkol kanan Cristo
(Mateo 22:41-46; Marcos 12:35-37)

41 Haanin, tinepet na hila met Apo Jesus, “Way-omen lan
mahabi nin tatao a hiyay Cristo, ket lahi na yan Poon David?
42 Ta hiyaynabay met Poon David ye nangihabi ha libdon
Kakanta nin wanae tungkol kanan Cristo,
‘Hinabi nan Apo Dioh kanan Apo ko,
“Mikno ka ha dapit wanan ko
43 angga ha mapahuko ko hila kammo ye kakaaway mo.”
’ ”§
44 Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “No hiyay Poon David ket
hinabtan na yan Apo ye Cristo, way-omen la yan mahabi nin
tatao a lahi na yan bengat nin David ye Cristo?”

Hiyay Laban kanlan Mamaihtodo nin Bibilin
(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40)

45 Legan ampanlenge hilay kaganaan a tatao kanan Apo
Jesus, hinabi na kanlan mānumbong na,
46 “Mag-alla kawo kanlan mamaihtodo nin Bibilin. Kalal-
abay lay magpahyal a nakahoot nin makadang a tapih
ta-omen la ihipen nin tatao a mangatoynong hilan tatao.
Kalalabay la met ye maidlaw nin tataon angkadanan la
boy kalalabay la po ye mikno ha pamiknoan a nakataladan
kanlan mangadangal a tatao ha pāytiponan lan Jujudio boy
ha poniyan.
47 Ampaglanganan la hilay bawon babayi. Ampagma-
mangedan hila ha adapan lan malabong a tatao makauli
ha makadang a pakigwang la. Kaya-bay mamabyat lano ye
ipaduha nan Apo Dioh kanla.”

21

Hiyay Intukoy nin Bawon Babayi
(Marcos 12:41-44)

1 Legan anti ya po ye Apo Jesus boy hilay mānumbong
na ha mahlang nin Timplo, nakit na hilay mangabatnang
a ampangitukoy nin pilak ha pangitukoyan nin pilak a
magawi ha Timplo.
2 Ket nakit naya met ye maghay maidap a bawon babayi a
nangitukoy nin luway palatan tanho.
3 Hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Pakaleng-
en yon manged ye habiyen ko. Hiyay intukoy nan maidap a
bawon babayi, ket maiigit ya dinan ha intukoy lan kaganaan.

§ **20:43** Kakanta 110:1.

4 Ta hiyay intukoy lan kaganaan a mangabatnang, ket
hiyay ahe layna minga katapulan ha bi-ay la. Noba hiyay
maidap a bawon babayi, ket inlumpoh nan intukoy ye ikabi-
ay na."

Hiyay tungkol ha Pagkadama nin Timplo
(Mateo 24:1-2; Marcos 13:1-2)

5 Haanin, hilay nangaanoy mānumbong nan Apo Jesus,
ampaytotongtongan lay tungkol ha Timplo nan Apo Dioh.
Anhabiyen la, "Kangaada ye mangablin dadapah a ginawi
la ha Timplo boy hiyay indigalo lan tatao a in-aalkoh la ha
lingling."

Pamakange nan Apo Jesus ye ampaytongtongan la, hinabi
na kanla,

6 "Hilain a mangaada a angkakit yo, lumateng lanoy
panaon a mangaagwat hilan kaganaan. Ket homain lanon
bega mabantak a naypalingping a dadapah."

Hilay Kaidapan boy Pangipaloke a Lumateng
(Mateo 24:3-14; Marcos 13:3-13)

7 Nanepet hilay mānumbong nan Apo Jesus kana, "Mai-
htodo, makano ya lumateng yain a panaon a hinabi mo boy
hinyay pagkakitan no madanon anan malyadi?"

8 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Mag-alla kawo ta-omen la
kawo ahe matalingo nin agya ayaman. Ta malabong hila
lanoy lumateng a manggawi nin ngalan ko, a wanla, 'Hiko
ye Cristo a impangako nan Apo Dioh!' Boy habiyen la po,
'Nilumateng anay kalampuhan nin panaon!' Adi yo hila
ampamtegan, ta aliwan peteg yatew.

9 Kaya-bay no mangean yoynay gubat boy paylalaban, ket
adi kawo angkalimo. Ta katapulan a malyadi hilatew, noba
aliwa po yain ye kalampuhan nin babe-luta."

10 Haanin, hinabi na po Apo Jesus kanla, "Maygugubat lano
ye nanahyon boy wanabay met ye papanakopan.

11 Kananyatew a panaon, manlayon nin mangakhaw ha
nakahinadi a lulugal. Magkamain nin bitil boy mitayak ye
hahakit a makapatey ha nakahinadi a lulugal. Ket makakit
kawo lanon ampakalilimo boy kapagtakaan a pagkakitan a
ibat ha langit."

12 "Noba bayo ya lumateng yatew a panaon, ket dakpen la
kawo boy ipaloke uli ha panumbong yo kangko. Ilakew la
kawo lano kanlan mānungkolan ha pāytiponan lan Jujudio ta-
omen la kawo litihen boy ipapidiho. Iadap la kawo kanlan
popoon boy kanlan gogobilnadol.

13 Ket yabaytew yaynay panaon yo a mangipapteg kanla
nin tungkol kangko.

14 Itanem yo ha ihip yo a adi yo angkahindakan no way-
omen yo ikatulidan ye hadili yo.
15 Ta ipaihip ko lano kanyo ye huhton habiyen yo boy
biyan katawon kadunongan a ahe la mababa a kuntadaen
o hamboten nin kakaaway yo.
16 Lano agya hilay tutoa yo boy kakatongno yo, hilay
papaltido yo boy hilay gagayyem yo, ket hila met ateed ye
mangiopit boy mangipapatey nin nangaano kanyo.
17 Ket uli ha panumbong yo kangko, pag-inakitan la kawon
kaganaan a tatao.
18 Noba adi kawo angkalimo. Ta agya maghay labok nin ō
yo, ket homain mikatak.
19 Ket no mateeh yo, mabyayan kawon bi-ay a homain
anggaan."

Hiyay tungkol ha Pagkadama nin banwan Jerusalem
(Mateo 24:15-21; Marcos 13:14-19)

20 Hinabi na po Apo Jesus ye malyadi lano ha Jerusalem,
"No makit yo yaynan naliktop nin huhundaloh ye banwan
Jerusalem, tanda yoynan madanon anay pagkadama nin
banwa.
21 Kananyatew a panaon, hilay anti ha plobinhiyan Judea,
katapulan laynan tumakah palakew ha mamapantay. Ket
hilay anti ha loob nin banwan Jerusalem, katapulan laynay
umalih. Ket hilay anti ha ilwah nin yatew a banwa, ahe
hilaynan mag-udong ihtew.
22 Ta yabaytew anay panaon nin pamaduha nan Apo Dioh
ta-omen matupad ye naihulat a Habi nin Dioh.
23 Kananyatew a mangaamot, kakaingalo hilay mangabuk-
tot boy hilay iindo a ampamahoho, ta maidapan hilan
mayew. Magkamain nin tubat a kaidapan kananyatin lugal
uli ha tubat a poot nan Apo Dioh kanlan tatao.
24 Main matey nin keya. Ket hilay kanayon met, dakpen
la hilan ilakew ha mataang a lulugal. Ket hiyay banwan
Jerusalem, hakopen lan aliwan Judio anggan mayadi ye
panaon a intaning nan Apo Dioh a panakop la."

Hiyay Pag-udong nan Apo Jesus ihti ha babe-luta
(Mateo 24:29-31; Marcos 13:24-27)

25 Hinabi na po Apo Jesus, "Makakit kawo lanon ka-
pagtakaan a pagkakitan ha mangaamot, bowan, boy ha
bibitoen. Kaganaan a nanahyon ihti ha babe-luta, ket
mahindakan hila boy mapaygulo-gulo uli ha heneg boy
mangatagay a dawyon ha dagat.
26 Hilay tatao ket mangabatang uli ha angkalyadi ha babe-
luta. Ta eyegen nan Apo Dioh ye kaganaan a anti ha lowang
anggayna ha mapaywahag-wahag hilayna.

27 Kananyatew met ateed a panaon, hiko a ibat ha langit a
in-Anak nin Tao, ket makit la kon anti ha owep a an-umaypa
a main kapalyadiyan boy tubat a kahnagan.
28 No mandugi hilaynan malyadi hilatin babagay, mideng
kawon tumangal, ta madanon anay pangiligtah nan Apo
Dioh kanyo."

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Poon-kayon Igoh
(Mateo 24:32-35; Marcos 13:28-31)

29 In-ihtolya nan Apo Jesus kanla ye maghay pangilalayi,
"Bilewen yoy poon-kayon igoh boy hilay kanayon po a poon-
kayo.
30 No tumbek yaynay bayon bōng ha hahanga na, tanda
yoyna a madanon anay kaingitan.
31 Wanabay met ateed lano. No makit yoynan angkalyad-
ina yatin anhabiyen ko, tanda yoyna a madanon anay
panakop nan Apo Dioh."
32 "Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Bayo hila po
matey ye kaganaan a tataon angkabi-ay kananyatin panaon,
matupad ana hilatin kaganaan a hinabi ko.
33 Hiyay lowang boy babe-luta, ket maanam ya. Noba hilay
hahabi ko, ket mikakaanti yan makanoman."

Hiyay Pag-alla

34 Hinabi na po Apo Jesus, "Lumateng lanoy panaon a
mioblak akon mag-udong ihti ha babe-luta. Kaya-bay mag-
alla kawo, ta maka malmaw kawo ha palugad a pagbi-ay,
paglahing boy ha kaabalaan ha kapanapulan. No wanabay,
malatngan katawon ahe nakahadya
35 a omen ha taon nakalot. Ta kananyatew a panaon,
maoblakan ha panlumateng ko ye kaganaan a tataon
angkabi-ay ihti ha babe-luta.
36 Kaya-bay lanang kawon nakahadya. Ipakigwang yo
a magkamain kawon kinhawan ta-omen yo maligtahan ye
kaganaan a kaidapan a malyadi lano boy makaadap yoko
a ibat ha langit a in-Anak nin Tao a homain kawon man-
ikading-ey."
37 Hiyay Apo Jesus, minamangaamot yan ampakew man-
giadal ha mahlang nin Timplo. Noba ha madeglem, hiya
boy hilay mānumbong na, ampakew hila ha Mapantay nin
Oolibo. Ket ihtew hilayna matuloy.
38 Ket ha mahanibhanib po, hilay kaganaan a tatao,
ampakew hilayna ha mahlang nin Timplo ta-omen hila
manlenge kanan Apo Jesus.

22

Hiyay Tangka kanan Apo Jesus
(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Juan 11:45-53)

1 Kananyatew, madanon anay Pihta nin Tinapay a Homain
Pamalbag a anhabtan met Pihtan Pangihipan nin Pangilig-
tah.
2 Hilay mānguna a papadi boy hilay mamaihtodo nin
Bibilin, ket ampangihip hilan papadan no way-omen laya
maipapatey ye Apo Jesus a homain bega kanayon a
makatanda, ta angkalimo hila kanlan tatao.

Hiyay Pangiopit nan Judas Iscariote kanan Apo Jesus
(Mateo 26:14-16; Marcos 14:10-11)

3 Hiyay Judas a anhabtan Iscariote, magha ya kanlan
labinluway mānumbong nan Apo Jesus, noba hinelpan na
yan Satanas.
4 Ket hiyay Judas, nakew ya kanlan mānguna a papadi boy
kanlan mānguna lan gowaldiya ha Timplo. Ket in-ihtolya na
kanla no way-omen naya iopit ye Apo Jesus kanla.
5 Ket naaliket hila boy impangako la kana a biyan la yan
pilak.
6 Ket inawo naya met Judas. Kaya-bay impaibat ana
kananyatew, ampangagad yayna nin panaon a mahaglapan
na hilan mandakep kanan Apo Jesus a homain kanayon a
makatanda.

Hiyay Pangitaladan nin Pandem ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah
(Mateo 26:17-25; Marcos 14:12-21; Juan 13:21-30)

7 Haanin, naabot anay unan mangaamot nin Pihtan Tina-
pay a Homain Pamalbag. Kananyain a mangaamot, hilay
Jujudio, katapulan lay manapo nin oybon tupa a kena la ha
Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah.
8 Kaya-bay hiyay Apo Jesus, intubol na yay Pedro boy Juan,
a wana, “Makew kawon mangitaladan nin pandeman tawo
ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah.”
9 Nanepet yay Pedro boy Juan kana, “Way-ihtew kayi
mangitaladan nin pandem?”
10 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Makew kawo ha banwan
Jerusalem. Ket makahagana kawon maghay lakin ampan-
gaget nin halaw a main lanom. Humbongen yoya ha baey a
looben na.
11 Ket habiyen yo kanan nagbaey, ‘An-ipatepet nan Mai-
htodo no way-ihtew ye hilid a malyadi nan pandeman
ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah a kadungo na hilay
mānumbong na.’

12 Ket ipakit na kanyo ye maghay maway a hilid ha tagay
a main anan nakataladan a kahangkapan. Ihtewbay kawo
mangitaladan nin pandeman tawo."
13 Haanin, ha inumalih hilaynan Pedro boy Juan, nakit
lay kaganaan a omen ha hinabi nan Apo Jesus kanla.
Ket intaladan lay pandeman la ha Pihtan Pangihipan nin
Pangiligtah.

Hiyay Kalampuhan a Pandem nan Apo Jesus a lamo na hilay Aapohtol na
(Mateo 26:26-30; Marcos 14:22-26; 1 Corinto 11:23-25)

14 Ha odah anan pandem, hiyay Apo Jesus boy hilay
aapohtol na, ket dinumongo hilaynan mangan ha lamihaan.
15 Haanin, hiyay Apo Jesus, hinabi na kanla, "Angka-
habekan katawon mapagkadungon mangan nin yatin pan-
dem ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah bayo ko magdiha
nin pamaidap.
16 Ta ahe akoyna mangan uman nin omen yatin pandem
angga ha matupad ye labay habiyen nin yati ha panakop nan
Apo Dioh."
17 Haanin, hiyay Apo Jesus, nangwa yan maghay bahon
alak ubah, ket pinahalamatan naya kanan Apo Dioh. Pan-
gayadi, hinabi na kanla, "Kowen yo yati, ket paytitikandiyan
yon inomen.
18 Ta anhabiyen ko kanyo a paibat haanin, ket ahe akoynan
minom uman nin yati anggan ahe ya po manakop ye Apo
Dioh."
19 Haanin, nangwa yan tinapay. Ket pinahalamatan naya
kanan Apo Dioh. Pangayadi, binih-ilbih-il na haka na
inggawang kanlan mānumbong na, a wana, "Yatin tinapay ye
pinagkalaman ko a an-ihagpa ko ha ikanged yo. Diyagen yo
yati bilang pangihipan kangko."
20 Pangayadi lan nangan, wanabay met ateed ye dinyag
na ha bahon main laman a alak. Ket hinabi na kanla, "Yatin
alak ye pinagkadaya ko a mibuhboh ha ikanged yo. Yati ye
pamapteg nin bayon kahundoan nan Apo Dioh ha tao."
21 Hinabi na po Apo Jesus, "Noba pakaleng-en yo! Hiyay
taon mangiopit lano kangko, ket anti ya ihtin kadungo ko!
22 Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket intaning
nin Dioh a matey. Noba kakaingalo yay taon mangiopit
kangko!"
23 Pamakange lan mānumbong na, napaytepet-tepet hila,
"Yo! Aya lagi kantawo ye mangiopit kana?"

Hiyay Payngatngat lan Mānumbong nan Apo Jesus

24 Haanin, hilay mānumbong na, pinayngatngatan la no
aya kanlay maibilang a pinakamatagay.

25 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hi! Aliwan huhto ye ihip
yo. Hilay aliwan Judion mānungkolan, ket an-ipilit lay labay
la kanlan tataon angkahakopan la boy labay lay pagalang
boy habtan hilan tatao a ‘Mapanaglap’.
26 Noba hikawo, aliwan wanabay, ta ayaman a pinaka-
matagay, ket katapulan yan magmakaaypa boy ayaman a
malabay manguna, katapulan a maghilbi ya.
27 Ha ihip yo, ayay matatagay? Hiyay taon ampaghilbiyan
pamangan o hiyay taon ampaghilbi? Hiyay ampaghilbiyan
pamangan, kali? Noba hiko, agya po man Apo yoko, ket
ampaghilbiyan katawo.”
28 “Ha nadihaan koy papanubok, ket nikakaanti kawon
lamo ko.
29 Ket haanin, ulita binyan na kon Bapa ko nin ka-
palyadiyan a mamoon, ambiyan katawo met nin wanabay
a kapalyadiyan.
30 Diyagen ko yati ta-omen katawo makadungo lano a
mangan boy minom ha lamihaan ko ha panakopan ko. Boy
mikno kawo ha pamiknoan a mamoon kanlan labinluwan
lalahi nin Israel.”

Hiyay Impatanda nan Apo Jesus ye Pangibudi nan Pedro kana
(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Juan 13:36-38)

31 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan Simon a anhabtan
Pedro, “Simon, leng-en mon manged yatin habiyen ko! Hiyay
Satanas, nakikwa yan paluboh kanan Apo Dioh a huboken
na kawon kaganaan a omen ha pamalohboh ilik.
32 Noba impakigwang kata, Simon, ta-omen ahe maanam
ye pamteg mo kangko. Ket lano ha maghehe kayna boy
mag-udong kangko, pakhawen moy pamteg lan lamo mon
māmteg.”
33 Hinabi nan Simon Pedro, “Apo, nakahadya akon maki-
lakew kammo ha pidihowan o matey a lamo mo.”
34 Noba hinabi nan Apo Jesus kana, “Pedro, pakaleng-
en mon manged ye habiyen ko kammo. Papainghan ha
madeglem, bayo ya tumnoy ye tandang, nikatlo mo koynan
imbudi.”

Hiyay Paghadya ha Lumateng a Panubok

35 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na,
“Ha intubol katawon homain kaget a pilak, pahiking boy
ihtiping, ahe kawo nagkulang nin hinyaman a bagay, kali?”
Nakibat hila, “Awo, Apo.”
36 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Noba haanin, no main
kawon pitaka o pahiking, katapulan yoynan kadten. Ket no

homain kawon keya, ilako yoy bado yo. Ket manaliw kawon keya.
37 Ta habiyen ko kanyo a katapulan a matupad ye impahulat nan Apo Dioh tungkol kangko, a wanae, 'Imbilang la yan magha kanlan mapanlabag nin Bibilin,'* ket angkatupad ana haanin."
38 Hinabi lan mānumbong na, "Apo, bilewen mo! Main kayin luway keya ihti!"
"Huhtoyna yain," wanan Apo Jesus.

Hiyay Pamakew nan Nakigwang Apo Jesus ha Mapantay
(Mateo 26:36-46; Marcos 14:32-42)

39 Haanin, hiyay Apo Jesus, nakew ya ha Mapantay nin Oolibo, ta wanabay ye nakailmawan na. Ket hilay mānumbong na, nakilakew hila met kana.
40 Pamiabot la ihtew, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, "Makigwang kawo ta-omen kawo ahe mahambot nin tukho."
41 Haanin, hiyay Apo Jesus, tinumaang yan makandi kanla haka yan nanalimukod nakigwang, a wana,
42 "Bapa ko, no kalabayan mo, alihen mo yatin pamaidap a dihaen ko. Noba aliwan kalabayan ko ye mahumbong, no aliwan hiyay kalabayan mo."
43 [Haanin, napakit ya kana ye anghil a ibat ha langit, ket pinakhaw nay nakem nan Apo Jesus.
44 Ket ulita angkalelean yaynan tubat ye Apo Jesus, lalo yaynan nakigwang nin luboh anggaynan nanaynget yan bamon daya a tinumulo ha luta.]
45 Pangayadi nan nakigwang, nakew yayna man kanlan mānumbong na. Ket nalatngan na hilan angkatuloy, ta linumopta hila ha kalelean la.
46 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Taket ta angkatuloy kawo? Mimata kawo boy makigwang ta-omen kawo ahe mahambot nin tukho."

Hiyay Pandakep kanan Apo Jesus
(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Juan 18:3-11)

47 Legan ampaghabi ya po ye Apo Jesus, nilumateng ye malabong a tatao. Ket hiyay Judas a magha kanlan labinluwan mānumbong na ye ampanguna kanla. Hinumaley ya kanan Apo Jesus. Ket inumaan naya.
48 Noba hinabi nan Apo Jesus kana, "Judas, uma nayi ye pangiopit mo kangko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao?"
49 Ha naimatonan lan mānumbong na a lumbo anay malyadi, hinabi la kanan Apo Jesus, "Apo, manaya kayina laweh?"

---

* **22:37** Isaias 53:12.

50 Haanin, hiyay maghay mānumbong nan Apo Jesus,
tinaya na yay maghay ipoh nin pinakapoon a padi. Ket
napunggohan ye dapit wanan a talinga na.
51 Noba hinabi nan Apo Jesus, “Huhtoyna yain!” Haanin,
hinaleyan na yay ipoh. Ket ginep-an nay talinga na. Ket
pinaitaah naya.
52 Hinabi nan Apo Jesus kanlan mānguna a papadi, kanlan
kakapitan lan gowaldiya ha Timplo boy kanlan tutoan
Jujudio a mānungkolan, “Tolihan ako nayi, ta impangaget yo
kon keya boy pamadog?
53 Minamangaamot akon anti kanyo ha mahlang nin
Timplo. Taket ta ahe yoko dinakep ihtew? Noba yati ye
panaon a naibyay kanyo ta-omen yo koyna dakpen, ta hiyay
kapalyadiyan nan Satanas ye ampamatige kanyo.”

Hiyay Pangibudi nan Pedro kanan Apo Jesus
(Mateo 26:57-58; 26:69-75; Marcos 14:53-54; 14:66-72; Juan 18:12-18; 18:25-27)

54 Haanin, dinakep la yay Apo Jesus. Ket inlakew laya ha
baey nin pinakapoon a padi. Hiyay Pedro, anhumumbong
ya ha aliwan minga mataang.
55 Ihtew ha bunak mahlang nin yatew a baey, namadlag
hilay tatao nin apoy. Ket nikno hilan nimodo ha palibot nin
apoy. Ket hiyay Pedro, nikno ya met a nakiimodo kanla.
56 Haanin, ha napaliwagan ye lupa nan Pedro, nabalayan
yan maghay babayin ipoh ihtew. Ket pinudek naya, a wana,
“Yatin laki, kalamo naya met Jesus.”
57 Noba hinabi nan Pedro, “Yo! Ahe koya katatanda yain a
tao.”
58 Ha ahe nabuyot, main ana man maghay nakakit kana.
Ket tinepet naya, “Magha ka met kanlan kalalamoan na,
kali?”
Noba nakibat yay Pedro, “Hi, ahe!”
59 Pangalabah nin maghay odah, an-ipilit na met nin
magha kanla, “Peteg a yatin tao, kalamo na yan Jesus, ta taga
Galilea ya met!”
60 Noba hinabi nan Pedro, “Hi, ahe ko tanda ye anhabiyen
mo.” Legan ampaghabi ya po, tinumnoy yay tandang.
61 Haanin, hiyay Apo Jesus, nagpeyeh yan namilew kanan
Pedro. Ket hiyay Pedro, naihipan nay hinabi nan Apo Jesus
kana a wanae, “Papainghan ha madeglem, bayo ya tumnoy
ye tandang, nikatlo mo koynan imbudi.”
62 Ket hiyay Pedro, inumalih ya ha mahlang. Ket tinu-
mangih yan malaem.

Hiyay Pangumih boy Pandihmog la kanan Apo Jesus
(Mateo 26:67-68; Marcos 14:65)

63 Haanin, hiyay Apo Jesus, an-umihen boy ambadogen la
yan ampagbantay kana.
64 Pinedengan laya haka la yan dinihmog. Hinabi la kana,
“Pal-eban mo man kammi no ayay nandihmog kammo!”
65 Boy mikalabong la yan inumih-umih.

Hiyay Pangiadap la kanan Apo Jesus ha Panuhgaan lan Jujudio
(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Juan 18:19-24)

66 Kabekahan, naytitipon hilay tutoan Jujudio a
mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio. Hilay ano kanla, ket
mamaihtodo nin Bibilin boy hilay kanayon met, mānguna a
papadi. Haanin, hiyay Apo Jesus, naiadap ya kanla.
67 Hinabi la kana, “No hika ye Cristo a impangako nan Apo
Dioh, habiyen mo kammi.”
Nakibat yay Apo Jesus, “Agya po man habiyen ko kanyo,
ahe yoko met ateed pamtegan.
68 Ket no tepeten katawo, ahe yoko met pakibatan.
69 Noba paibat haanin, hiko a ibat ha langit a in-Anak nin
Tao, mikno akoyna ha dapit wanan nan Makapalyadiyan a
Dioh.”
70 Haanin, hilay kaganaan a mānungkolan, hinabi la kana,
“No wanabay awod, anhabiyen mo a hika ye Anak nan Apo
Dioh?”
Nakibat yay Apo Jesus, “Hikawoynabay met ye ampaghabi
a hikobay.”
71 Haanin, hinabi la, “Nange tawoyna! Hiyayna ye naghabi
a Anak yan Dioh. Kaya-bay ahe tawoyna katapulan nin
kanayon po a mamapteg!”

23

Hiyay Pangilakew la kanan Apo Jesus kanan Gobilnadol Pilato
(Mateo 27:1-2; 27:11-14; Marcos 15:1-5; Juan 18:28-38)

1 Haanin, hilay mānungkolan a napaytipon, nideng hilan
kaganaan. Ket inlakew la yan in-adap ye Apo Jesus kanan
Gobilnadol Pilato.
2 Ket ingkana laynan hinabi ye pamada la kana. Hinabi
la kanan Gobilnadol Pilato, “Yatin tao, nadulanan mi yan
ampangumbinyo nin tatao a kumuntada ha gobilno. An-
habiyen na, ‘Adey kawoynan mamayad nin bowih kanan
Emperador Cesar.’ Anhabiyen na po, ‘Hikobay ye Cristo a
Poon a impangako nan Apo Dioh.’ ”
3 Kaya-bay tinepet na yan Gobilnadol Pilato ye Apo Jesus,
“Hika nayi ye Poon lan Jujudio?”
Nakibat yay Apo Jesus, “Hikaynay naghabi.”

4 Haanin, hinabi nan Gobilnadol Pilato kanlan mānguna a
papadi boy kanlan tatao, “Homain akon nakit a kahalanan
nin yatin tao.”
5 Noba an-ipilit lan teed, a wanla, “Yain a tao, anggulowen
na hilay tatao ha kaganaan a lulugal ha plobinhiyan Judea
makauli ha an-iadal na. Indugi na ha Galilea ket haanin,
niabot yayna ihti ha Jerusalem.”

Hiyay Apo Jesus ha adapan nan Gobilnadol Herodes Antipas

6 Pamakange nan Gobilnadol Pilato ye hinabi la, tinepet
na hila, “Taga Galilea ya nayi yatin tao?”
7 “Awo,” wanla met.
Hiyay Herodes Antipas ye gobilnadol ha plobinhiyan
Galilea boy anti ya met ha Jerusalem kananyatew a panaon.
Kaya-bay ha natandaan nan Gobilnadol Pilato a taga Galilea
yay Apo Jesus, hinabi na, “Higi, ilakew yoya kanan Gobil-
nadol Herodes Antipas.”
8 Haanin, hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, pamakakit
na kanan Apo Jesus, ket naaliket ya, ta nabuyot naynan
angkangean ye tungkol kana. Kaya-bay angkahabekan
na yan makit, ta labay nay makakit nin kapagtakaan a
andiyagen na.
9 Ket ha anti yayna ha adapan nan Gobilnadol Herodes
Antipas, malabong ye tepet na kanan Apo Jesus, noba ahe
yan bega nakibat.
10 Hilay mānguna a papadi boy hilay mamaihtodo nin
Bibilin, ampideng hilan ampangipangha nin bada la kanan
Apo Jesus.
11 Haanin, hiyay Gobilnadol Herodes Antipas boy hilay
huhundaloh na, inumih-umih la yay Apo Jesus. Pinakep-
kepan laya po nin matampa a bado a omen ha bado nin poon
haka la yan impaudong kanan Gobilnadol Pilato.
12 Hiyay Gobilnadol Herodes Antipas boy Gobilnadol Pi-
lato, ampaykabono hila hatew. Noba paibat kananyain a
mangaamot, napaygayyem hilayna.

Hiyay Panuhga nin Kamateyan kanan Apo Jesus
(Mateo 27:15-26; Marcos 15:6-15; Juan 18:39-19:16)

13 Haanin, hiyay Gobilnadol Pilato, impadakit na hilay
mānguna a papadi, hilay Jujudion mānungkolan boy hilay
tatao.
14 Ket hinabi na kanla, “Inlakew yoya kangko yatin tao, ta
anhabiyen yo a ampangumbinyo yan tatao a kumuntada ha
gobilno. Noba ha panlitih ko kana ha adapan yo, napaptegan
kon aliwan peteg ye bada yo laban kana.

15 Agya hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, wanabay met
ye napaptegan na. Kaya-bay impaudong naya ihti kantawo.
Yatin tao, homain yan nadyag a kahalanan a pamateyan
kana.
16 Kaya-bay ipapatok ko yaynan bengat haka ko yayna
palihwayen."
17 [Hinabi nan Gobilnadol Pilato yatew, ta tepe Pihtan
Pangihipan nin Pangiligtah, ket ampamalihway ya nin
maghay pidiho.]
18 Noba nayngingidlan lan impangha nin malabong a
tatao, a wanla, "Pateyen ya yain a tao! Hiyay Barabbas ye
palihwayen mo!"
19 (Hiyay Barabbas, napidiho ya ulita kinumuntada ya ha
gobilno ha Jerusalem boy nakapatey yan tao.)
20 Nakihabi yayna man ye Gobilnadol Pilato kanlan tatao,
"Hiyay Jesus tana ye palihwayen ko!"
21 Noba hilay tatao, impapangha la, "Ipako ya ha kodoh!
Ipako ya ha kodoh!"
22 Ha ikatlon paghabi nan Gobilnadol Pilato kanla, hinabi
na, "Taket? Hinyay kalok-an a dinyag na? Ket homain
ako met nakit a kahalanan a pamateyan kana. Kaya-bay
ipapatok ko yaynan bengat haka ko yan palihwayen."
23 Noba hilay tatao, lalo layna ingat impakakhaw ye
nangha, a wanla, "Ipako ya ha kodoh!" Ket uli ha pahulong
lan pangipangha nin tatao, homain yaynan madyag ye
Gobilnadol Pilato.
24 Kaya-bay hinumbong naynan bengat ye labay lan tatao.
25 Pinalihway na yay Barabbas a napidiho ulita
nangumbinyo yan tatao a kumuntada ha gobilno boy uli
ha pamatey na nin tao. Noba hiyay Apo Jesus, impaolay
na yaynan Gobilnadol Pilato kanlan tatao ta-omen layna
diyagen ye labay lan diyagen kana.

Hiyay Pangipako la kanan Apo Jesus ha Kodoh
(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Juan 19:17-27)

26 Haanin, inlakew la yan huhundaloh ye Apo Jesus
ha ilwah nin banwa. Legan angkumodang hila ha dān,
nahagana la yay laki a nagngalan Simon a taga Cirene a ibat
ha baytan. Impilit lan impabatay kana ye pagkodoh nan Apo
Jesus haka la yan pinahumbong kanan Apo Jesus.
27 Malabong hilay tataon ampakilakew kanan Apo Jesus.
Malabong hilay babayin antumangih boy ampangandang uli
ha kalelean la ha angkalyadi kanan Apo Jesus.
28 Haanin, namalingay yay Apo Jesus kanlan babayi. Ket
hinabi na kanla, "Hikawon babayi ha Jerusalem, adi yoko

antangihan. Hiyay tangihan yo ket hiyay hadili yo boy hilay
aanak yo.
29 Ta lumateng lano ye panaon a habiyen lan tatao,
‘Minged hilay babayin baug boy hilay ahe namahoho.’
30 Kananyatew a panaon, habiyen lan tatao ha mamatun-
dol, ‘Yegmaan yo kayi!’ boy habiyen la met ha mamapantay,
‘Tagpenan yo kayi!’
31 Ta no andiyagen la yati ha poon-kayon hadiwa, way-
omen ana lagi no nayango yayna?”*
32 Haanin, main luway tulihan a an-ilakew la met ihtew a
pateyen.
33 Ha niabot hilayna ha lugal a anhabtan Bungo, impako la
yay Apo Jesus ha kodoh. Impako la hila met ye luway tulihan
ha timaghay kodoh. Hiyay magha, ha dapit wanan nan Apo
Jesus. Ket hiyay magha met, ha dapit odi na.
34 Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “Bapa ko, patawaden mo
hila, ta ahe la tanda ye andiyagen la.”
Ket hilay huhundaloh, pinaydadakayan lay babado na
makauli ha pandaw-an ta-omen la matandaan no hinyay
makwa nin magha boy magha kanla.
35 Malabong hilay tataon anti ihtew a ampamuya. Hilay
mānungkolan a anti ihtew, an-ilungolungo la yay Apo Jesus,
“Hali man awod! Nangiligtah yan kanayon a tao. Ket no
peteg a hiyabay ye Cristo a Pinili nan Apo Dioh, iligtah na
met ye hadili na.”
36 Hilay huhundaloh, an-umihen laya met ye Apo Jesus.
Hinaleyan laya ta painomen la yan maahem a alak.
37 Ket hinabi la kana, “No hikan peteg ye Poon lan Jujudio,
iligtah moy hadili mo.”
38 Main naipako ha dapit tagay nin ō na a nakaihulatan
nin wanae, “YATI YE POON LAN JUJUDIO.”
39 Haanin, hiyay maghay tulihan a nakapako ha kodoh,
inlungolungo na yay Apo Jesus, “Aliwa nayi a hika ye Cristo a
impangako nan Apo Dioh? Iligtah moy hadili mo boy iligtah
mo kayi met!”
40 Noba dinlaw na yan maghay tulihan, “Adi mo anhabiyen
yain. Ahe ka nayi angkalimo kanan Apo Dioh? Padipadiho
kitawobaynan angkapaduhaan.
41 Hikita ye hukat lan pateyen uli ha dinyag tan kalok-an.
Noba yatin tao, homain yan bega dinyag a maloke.”
42 Haanin, hinabi na kanan Apo Jesus, “Apo Jesus, no anti
kayna ha panakopan mo, adi moko dayi anliwaan.”

---

* **23:31** Hiyay labay habiyen nin poon-kayon hadiwa ket taon homain kaha-
lanan. Hiyay nayango ket taon māgkahalanan.

43 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Pakaleng-en mon manged
ye habiyen ko. Haanin met ateed, ilamo katayna ha
Pinakamanged a lugal.”

Hiyay Pagkamatey nan Apo Jesus
(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Juan 19:28-30)

44 Ha miugtoynay mangaamot, nilumiteh yan kaganaan
yatew a lugal anggayna ha alah tidih nin mahilem.
45 Naanam ye henag nin mangaamot boy hiyay makugpan
tabing ha loob nin Timplo, ket nagiwak yan nagitna.
46 Haanin, hiyay Apo Jesus, impangha na nin makhaw,
“Bapa ko, an-ipataya koynay kalelwa ko kammo.”† Panga-
habi na yatew, naboytoan yaynan angeh.
47 Hiyay kapitan nin huhundaloh, pamakakit nay nalyadi,
dinangal na yay Apo Dioh, a wana, “Peteg a matoynong ya
yatin tao.”
48 Haanin, hilay malabong a tataon naytitipon ihtew a
ampamuya, ha naimatonan lay nalyadi, ket nuli hilan
ampanogdog nin pagaw la uli ha tubat a kalelean la.
49 Noba hilay kaganaan a gayyem nan Apo Jesus boy
hilay babayi a hinumumbong kana paibat po ha plobinhiyan
Galilea, ampideng hila ha aliwan minga mataang. Ket nakit
la met ye kaganaan a nalyadi kana.

Hiyay Pangilbeng kanan Apo Jesus
(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Juan 19:38-42)

50-51 Haanin, main maghay laki a nagngalan Jose a taga
Arimatea ha plobinhiyan Judea. Manged yan tao boy ma-
toynong ya. Agya magha ya kanlan mangatoan mānungkolan
ha Panuhgaan lan Jujudio, ket ahe yan nakitupig kanlan
namatey kanan Apo Jesus. Magha ya met kanlan tataon
ampangagad nin panakop nan Apo Dioh.
52 Haanin, nakew yan nakihabi kanan Gobilnadol Pilato
a hiyayna ye mangilbeng nin bangkay nan Apo Jesus. Ket
pinalubohan naya met.
53 Haanin, in-aypa na yan Jose ye bangkay nan Apo Jesus.
Pinutot na yan tapih a lino haka naya in-ihlep ha inyukib a
pangilbengan a ahe po nangilbengan.
54 Biyelneh kananyatew boy dihpidah anan Mangaamot
nin Pagpainawa, ta mahilem ana.
55 Hilay babayi a nakilakew kanan Apo Jesus paibat ha
plobinhiyan Galilea, ket nakilakew hila met kanan Jose.
Nakit lay nangilbengan nin bangkay nan Apo Jesus boy no
way-omen la yan in-ilbeng.

† **23:46** Kakanta 31:5.

56 Haanin, hilay babayi, nuli hilayna. Ket nangihadya
hilan malabong a pabango a itiih la ha bangkay nan Apo
Jesus. Ket ha Mangaamot nin Pagpainawa, nagpainawa hila,
ta wanabay ye anti ha Bibilin lan Jujudio.

24

Hiyay Pagkabi-ay nan Uman Apo Jesus
(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Juan 20:1-10)

1 Ha mahanibhanib nin Dominggo, nakew hilay babayi ha
nangilbengan kanan Apo Jesus. Ket kinaget lay pabango a
inhadya la.
2 Ha niabot hilayna ihtew, nakit la a naitulin yaynay
mayadet a dapah a pinanleneb ha nangilbengan kanan Apo
Jesus.
3 Kaya-bay hinumlep hila ihtew, noba ahe la nakit ye
bangkay nan Apo Jesus.
4 Legan angkayoot hila ha nalyadi, kapipikhaan nakakit
hilan luway lakin ampideng ha talig la a ampakapulag ye
hoot la.
5 Ket uli ha tubat a limo la, nilumukob hila ha luta. Haanin,
tinepet la hilan lalaki, “Taket ta antapulen yo ye angkabi-ay
kanlan nangamatey?
6 Ahe yayna ihti. Nabi-ay yaynan uman. Ihipen yoy hinabi
na kanyo hatew. Ha anti ya po ha plobinhiyan Galilea,
hinabi na,
7 ‘Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket katapulan
akon maigawang kanlan māgkahalanan boy maipako ha
kodoh. Noba ha ikatlon mangaamot, ket mabi-ay akon
uman.’ ”
8-10 Hilay babayi a nakew ha nangilbengan, ket hiyay
Maria a taga Magdala, hiyay Juana, hiyay Maria a indo
nan Santiago boy hilay kanayon po a babayin kalamo la.
Haanin, naihipan lay hinabi nan Apo Jesus hatew. Kaya-
bay inumalih hilayna ihtew. Ket nag-udong hilayna kanlan
labinmaghay apohtol nan Apo Jesus boy kanlan kanayon po
a kalalamoan la. Ket imbalita la kanla ye nakit la.
11 Noba hilay aapohtol nan Apo Jesus, ahe hila namteg, ta
nabaan la a palbowat lan bengat babayi ye anhabiyen la.
12 Agya wanabay man, hiyay Pedro, ket nayew yan nakew
ha nangilbengan. Ket ha niabot yayna ihtew, hinilip nay loob
nin nangilbengan. Nakit na a hiyay tapih a pinamutot ha
bangkay nan Apo Jesus bengat ye anti ihtew. Kaya-bay nuli
yaynan ampagtaka ha nalyadi.

Napakit yay Apo Jesus kanlan Luway Mānumbong na
(Marcos 16:12-13)

13 Haanin, kananyatew met ateed a mangaamot, main
luwan mānumbong nan Apo Jesus ye angkumodang palakew
ha badiyon Emaus. Manga labinmaghan kilomitodo ye
kataang na ha banwan Jerusalem.
14 Legan angkumodang hila, ampaytongtongan lay ka-
ganaan a nalyadi kanan Apo Jesus.
15 Legan ampaytongtongan lay nalyadi, hiyay Apo Jesus,
hinumaley ya kanla. Ket nakiadaad ya ha pangumodang la.
16 Noba agya ampay-adaad hilayna, ket ahe la yan teed
nabalayan.

17 Haanin, tinepet na hilan Apo Jesus, “Hinyay ampaytong-
tongan yo?” Ket hilay luway mānumbong, nagpaked hila a
angkalele.

18 Hiyay magha kanla a nagngalan Cleopas, nakibat ya,
“Yo! Ahe mo nayi tanda? Ha kalabong nin tataon am-
pakew ha banwan Jerusalem, hikan bengat laweh ye ahe
nakatanda nin nalyadi?”

19 Nanepet yay Apo Jesus, “Taket? Hinya ket ye nalyadi ha
banwan Jerusalem?”

Nakibat hila, “Hiyay nalyadi kanan Apo Jesus a taga
Nazaret. Magha yan podopita a makapalyadiyan ha
pamilew nan Apo Dioh boy kanlan tatao. Ket pinaptegan
na yatew makauli ha makapalyadiyan a hahabi na boy ha
panyag nan kapagtakaan.
20 Noba hilay mānguna a papadi boy hilay mānungkolan
kammi, impadakep laya ta-omen yan mauhgaan nin ka-
mateyan. Ket impapako laya ha kodoh.
21 Ba-minan hiyabay ye mamalihway kantawon Israelita.
Aliwan bengat yain, kinatlowan ana paibat ha pinatey laya.
22 Noba nagtaka kayi ha imbalita la kammin anoy babayi
a kalalamoan mi. Nangon bengat ha mahanib, nakew hila
ihtew ha nangilbengan kana.
23 Ket hinabi la kammi a ahe layna nakit ye bangkay nan
Apo Jesus ihtew. Boy nakakit hila nin aanghil a nangihabi
kanla a hiyay Apo Jesus, ket nabi-ay yaynan uman.
24 Nakew hila met ye nangaanon kalalamoan mi ha
nangilbengan kana. Ket nakit la met a ahe yaynan peteg ye
bangkay nan Apo Jesus ihtew a omen ha hinabi lan babayi.”

25 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Koynan kamu-
moan yo boy kaidap yon pamtegan ye kaganaan a hinabi
lan popodopita hatew!
26 Tanda yoynabay met a hiyay Cristo a impangako nan
Apo Dioh, ket katapulan ya po a magdiha nin pamaidap bayo
na yan padangalan Apo Dioh.”

27 Ket hiyay Apo Jesus, impalinaw na kanla ye kaganaan
a naihulat a Habi nin Dioh a tungkol kana, paibat ha
impahulat kanan Moises anggayna ha inhulat lan kaganaan
a popodopita.

28 Ha mahaley hilayna ha badiyo a lakwen la, hiyay Apo
Jesus, ampaglaloh-lalohan ya.
29 Noba impilit la, “Ihti kayna kammi matuloy, ta an-
dudumeglem ana.” Kaya-bay hiyay Apo Jesus, nakilakew
yayna kanla.

30 Ha dinumongo hilaynan mangan, hiyay Apo Jesus,
nangwa yan tinapay. Ket pinahalamatan naya kanan Apo
Dioh. Pangayadi, binih-ilbih-il naya haka na inggawang
kanla.
31 Haanin, ha dinyag na yatew, nabalayan la yaynay Apo
Jesus, noba tampol yan naplak ha pamilew la.
32 Hinabi la, “Kaya-bay manayti angkaaliket kitan tubat
legan ampakitongtong ya kanta ha dān boy an-ipalinaw na
kantay naihulat a Habi nin Dioh!”

33 Ket kananyatew met ateed, hilay luway mānumbong na,
nag-udong hilayna ha banwan Jerusalem. Ket nalatngan la
hila ihtew ye labinmaghay mānumbong nan Apo Jesus boy
hilay kanayon po a kalalamoan lan ampaytipon.
34 Hinabi la kanlan luway mānumbong na, “Peteg awod a
nabi-ay yan uman ye Apo Jesus, ta napakit ya kanan Simon
Pedro!”
35 Ket haanin, hilay luway mānumbong a nangibat ha
Emaus, in-ihtolya lay nalyadi kanla ha dān boy no way-omen
la yan nabalayan ye Apo Jesus ha binih-ilbih-il na yaynay
tinapay.

Napakit yay Apo Jesus kanlan Mānumbong na
(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Juan 20:19-23; Didiyag 1:6-8)

36 Legan ampaytongtongan la po ye nalyadi, kapipikhaan,
hiyay Apo Jesus, napakit yan ampideng ha pibunakan la. Ket
hinabi na kanla, “Magkamain kawo dayin katanaan.”

37 Naigat hila boy nalimowan, ta nibaan la yan anito.
38 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Taket ta angkalimo
kawo boy ampagluwaluwa?
39 Hiko yati! Bilewen yoy gagamet boy bibitih ko. Kimpaan
yoko boy bilewen. Hiyay anito, homain yan laman boy but-o.
Noba hiko, main.”

40 [Pangahabi na yatew, impakit na kanlay gagamet boy
bibitih na.]

41 Ket uli ha tubat a aliket boy pagtaka la, ahe la makwan
pamtegan. Kaya-bay tinepet na hilan Apo Jesus, “Main kawo
lawen makan ihen?”
42 “Main,” wanla. Ket ginawangan la yan kaputoh a
malanghit a iniyaw.
43 Kingwa naya, ket kinan na ha adapan la.
44 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hatew ha kalamo
yoko po, hinabi koyna kanyo a katapulan yan matupad ye
kaganaan a nakahulat tungkol kangko ha impahulat kanan
Moises, ha inhulat lan kanayon a popodopita boy ha libdon
Kakanta.”
45 Haanin, binyan na hilan pagkataloh ta-omen la matalo-
han ye naihulat a Habi nin Dioh.
46 Hinabi na kanla, “Yati ye naihulat, ‘Hiyay Cristo a impan-
gako nin Dioh, ket katapulan yan magdiha nin pamaidap boy
matey. Noba ha ikatlon mangaamot, mabi-ay yan uman.’
47 Boy naihulat po a katapulan maipatanda paibat ha
Jerusalem angga ha kaganaan a nanahyon ihti ha babe-luta
a makauli kangko, ket patawaden nan Apo Dioh ye kaganaan
a ampaghehe ha kakahalanan la.”
48 Hinabi na po Apo Jesus, “Ket hikawoynabay met ye
nakakit nin kaganaan a nalyadi kangko. Kaya-bay katapulan
a ipatanda yo yati kanlan tatao.
49 Itubol koya lano kanyo ye Ihpiditon Dioh a impangako
nan Bapa ko. Kaya-bay adi kawo po an-umalih ihtin banwa
angga ha lumateng kanyoy Ihpiditon Dioh boy biyan na
kawon kapalyadiyan a ibat ha langit.”

Nipatagay yay Apo Jesus ha langit
(Marcos 16:19-20; Didiyag 1:9-11)

50 Haanin, hiyay Apo Jesus, inlakew na hilay mānumbong
na ha badiyon Betania. Pamiabot la ihtew, intagay nan Apo
Jesus ye gagamet na, ket in-inged na hila.
51 Legan an-inged na hilay mānumbong na, ket nipatagay
yayna ha langit.
52 Haanin, hilay mānumbong na, ginalang la yay Apo Jesus.
Ket angkaaliket hilan nag-udong ha banwan Jerusalem.
53 Ket maheheg hilan anti ha Timplo a ampanggalang
kanan Apo Dioh.

Hiyay Manged a Balita a inhulat nan JUAN

Hiyay Apo Jesus ye anhabtan Habi

1 Ha ahe ya po pinalhowa ye kaganaan, hiyay anhabtan
Habi, ket anti yayna. Ket hiyay Habi, kalamo na yan Apo
Dioh. Boy yatin Habi, ket Dioh ya.
2 Ket impaibat ha unan panaon, lamo na yaynan Apo Dioh.
3 Hiyay kaganaan, ket impapalhowa nan Apo Dioh kanan
Habi. Ket homain hinyaman a napalhowa a aliwan makauli
kanan Habi.
4 Ket hiyabay ye ampangibatan nin bi-ay. Ket yatin bi-ay
ye tillag a ampamahnag kanlan tatao.
5 Yatin tillag ye mamahnag kanlan tataon anti ha kalitehan
boy ahe yan mahambot nin kalitehan.
6 Haanin, hiyay Apo Dioh, nangitubol yan maghay taon
nagngalan Juan
7 a mangipapteg a hiyay Apo Jesus ye tillag ta-omen hila
mamteg kanan Apo Jesus ye kaganaan a tatao.
8 Hiyay Juan, aliwan hiya ye tillag a mamahnag kanlan
tatao, no aliwan intubol yan bengat ihti a mangipapteg
kanlan tatao no aya ye tillag.
9 Hiyay peteg a tillag, anti yayna ihti ha babe-luta boy
hiyabay ye ampamahnag kanlan tatao.
10 Nakew ya ihti ha babe-luta ye tillag. Agya namalhowa
yan kaganaan, ket ahe la yan bega binalay nin tatao.
11 Nakew ya ha lugal na, noba ahe la yan tinanggap nin
kalabongan kanlan kalugalan na.
12 Noba hilay kaganaan a nananggap kana boy namteg
ha ngalan na, ket binyanan na hilan katulidan a aanak na
hilaynan Apo Dioh.
13 Aanak na hilaynan Apo Dioh, aliwan makauli ha pan-
gianak nin tao o ha kalabayan nin miahawa, no aliwan ha
kalabayan nan Apo Dioh.
14 Hiyay anhabtan Habi, ket nag-ilyadi yan tao boy kinu-
monin ya ihti ha babe-luta a kalamo tawo. Nakit mi ye
pagkakitan nin kadangalan na bilang bugtong a Anak nin
Dioh. Naheb yan kangedan boy kaptegan.
15 Ket namapteg yay Juan nin tungkol kana. An-ipapangha
na, a wana, “Hiyabay ye andektan nin hinabi ko kanyo
hatew, ‘Main lumateng a madadangal po kangko, ta bayo ko
po in-anak, ket anti yayna.’ ”

16 Uli ha luboh a kangedan na, ket pawa kitawon am-
panangap nin mahbol a kangedan.
17 Ta hiyay Bibilin, in-ibyay nan Apo Dioh kantawo
makauli kanan Moises, noba makauli kanan Apo Jesu Cristo,
ket kangedan boy kaptegan ye natanggap tawo.
18 Homain po nakakit kanan Bapa a Dioh nakakanoman,
noba hiyay bugtong a Anak nan Apo Dioh* a lanang nan
kalamo, ket impatanda naya kantawo.

Hiyay Pamapteg nan Juan a Māmawtihmo
(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-18)

19 Haanin, hilay mānguna a Jujudio ha banwan Jerusalem,
nangitubol hilan papadi boy nangaanon Levita† a makew
manepet kanan Juan a Māmawtihmo nin wanae, "Aya ka
kano?"
20 Hiyay Juan, ahe ya nagbudi no aliwan hinabi nay
kaptegan, "Aliwan hiko ye Cristo a impangako nan Apo
Dioh."
21 Haanin, tinepet la yayna man, "No wanabay awod, aya
ka? Hika laweh ye podopitan Elias hatew a an-agaden min
mag-udong?"
Nakibat yay Juan, "Aliwan hiko."
Tinepet la yayna man, "Hika laweh ye Podopitan impan-
gako nan Apo Dioh a lumateng?"
Nakibat yayna man ye Juan, "Ahe!"
22 Haanin, hinabi layna man kanan Juan, "No aliwan hika,
aya ka awod? Habiyen moyna kammi ta-omen mi met
habiyen kanlan nangitubol kammi. Hinyay mahabi mo
tungkol ha hadili mo?"
23 Nakibat yay Juan, "Hiko yay taon andektan nan podopita
Isaias hatew ha hinabi nay wanae,
'Mange ha wangwang ye pangha nin maghay tao, a wanae,
"Itoynong yoy pagdanan nan Apo." ' "‡
24-25 Haanin, main hila met intubol nin Papariseo a
nanepet nin wanae, "No aliwan hika ye Cristo o Elias o
podopita, taket awod ta ampamawtihmo ka?"
26 Nakibat yay Juan, "Ampamawtihmo ko ha lanom. Noba
main maghan ampideng a kalamo yo ihtin ahe yo katatanda.
27 Hiyabay ye andektan ko a lumateng kanyo. Ket agya
mangaget bengat nin hapatoh na, ket ahe ako katanggap-
tanggap."
28 Yatin pangipapteg nan Juan, nalyadi ha badiyon Betania
ha lipay nin kabatowan Jordan a ampamawtihmowan na.

---

* **1:18** *bugtong a Anak nan Apo Dioh.* Ha kanayon a hulat ket "bugtong a Anak a Dioh". † **1:19** Hilay Levita ye ampanaglap kanlan papadi ha Timplo nan Apo Dioh. ‡ **1:23** Isaias 40:3.

Hiyay Apo Jesus ye Oybon Tupa nin Dioh

29 Kabekahan, ha nakit na yan Juan ye Apo Jesus a paugot
kana, hinabi na kanlan tatao, “Bilewen yo! Anti yaynay
Oybon Tupa nin Dioh a mangalih nin kakahalanan nin tao
ihti ha babe-luta!
30 Hiyabay ye andektan nin hinabi ko kanyo hatew, ‘Main
lumateng a madadangal po kangko, ta bayo ko po in-anak,
ket anti yayna.’
31-33 Hatew, ahe ko met tanda no aya ya. Noba hiyay
Apo Dioh a nangitubol kangkon mamawtihmo ha lanom, ket
hinabi na kangko, ‘Makit mo yan umaypa ye Ihpiditon Dioh.
Ket umapon yan mikakaanti ha maghay tao. Hiyabay ye
mamawtihmo kanyo nin Ihpiditon Dioh.’ Ampaptegan ko
a nakit koy Ihpiditon Dioh a nagkadih kalapati a inumaypa
paibat ha langit. Ket inumapon ya kana. Kaya-bay nakew
ako ihti a mamawtihmo ha lanom ta-omen koya ipatanda
kanyon Israelita.
34 Nakit kon peteg a inaponan yan Ihpiditon Dioh a
nagkadih kalapati. Kaya-bay ampaptegan ko kanyo a
hiyabay ye Anak nin Dioh.”

Hilay Unan Mānumbong nan Apo Jesus

35 Kabekahan, anti yayna man ihtew ye Juan a
Māmawtihmo, kalamo na hilay luwa kanlan mānumbong
na.
36 Ket ha nakit nan Juan a Māmawtihmo a anhumapid yay
Apo Jesus, hinabi na, “Bilewen yo! Yabay-in yaynay Oybon
Tupa nin Dioh!”
37 Pamakange lan luwan mānumbong nan Juan ye hinabi
na, ket hinumbong la yay Apo Jesus.
38 Ket ha natanam nan Apo Jesus a main anhumumbong
kana, namalingay ya. Ket tinepet na hila, “Hinyay labay yo
kangko?”

Nakibat hila, “Maihtodo,§ labay mi dayin matandaan no
way-ihtew ka angkumonin.”
39 Hinabi nan Apo Jesus, “Makilakew kawo kangko ta-
omen yo matandaan.” Ket nakilakew hilaynay luwa boy
natandaan la no way-ihtew ya angkumonin. Magaynan alah
kowatodo nin mahilem hatew. Kaya-bay ihtewbay hilayna
nakikatuloy kanan Apo Jesus kananyatew a madeglem.
40 Hiyay magha kanlan luwa a nakange nin hinabi nan
Juan a Māmawtihmo boy nakilakew kanan Apo Jesus, ket
hiyay Andres a katongno nan Simon Pedro.
41 Ha pahanib ana, hiyay Andres, tampol na yan tinapul ye
Simon a katongno na. Ket ha nakitan naya, hinabi na kana,

§ **1:38** *Maihtodo* ha habin Griego ket Rabbi.

“Nakit mi yaynay Mesias.” Hiyay labay habiyen nin Mesias
ket Cristo.*
42 Pangayadi, inlamo na yan Andres ye Simon a nakew
kanan Apo Jesus. Ket ha nakalateng hilayna kanan Apo
Jesus, binilew na yan Apo Jesus ye Simon boy hinabi na
kana, “Hika ye Simon a anak nan Juan. Noba paibat haanin,
pangalanan kataynan Cefas.” (Hiyay labay habiyen nin Cefas
ket Pedro.)†

Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanan Felipe boy Natanael

43 Kabekahan, inihip nan Apo Jesus ye makew ha Galilea.
Pamiabot na ihtew, nakit na yay Felipe. Ket hinabi na kana,
“Kilakew ka kangko.”
44 Hiyay Felipe, ket taga Bethsaida ya a omen kanan
Andres boy Pedro.
45 Haanin, tinapul na yan Felipe ye Natanael boy hinabi na
kana, “Nakit mi yaynay taon andektan nin Bibilin a impahu-
lat kanan Moises boy hiyay impahulat kanlan popodopita.
Hiyabay ye Jesus a anak nan Jose a taga Nazaret!”
46 Haanin, hinabi nan Natanael kanan Felipe, “Yo! Taga
Nazaret yay Cristo? Main nayi manged a lumtaw ha
Nazaret?”
“Tayna ta-omen moya makit!” wanan Felipe.
47 Pamakakit nan Apo Jesus kanan Natanael a anhumaley
kana, hinabi na, “Yati ye peteg a Israelita, ahe ampanalingo.”
48 Haanin, hiyay Natanael, tinepet na yay Apo Jesus, “Way-
omen moko natandaan?”
Nakibat yay Apo Jesus kana, “Bayo na kan hinagyat Felipe,
nakit katayna ha hilong nin poon-kayon igoh.”
49 Pamakange nan Natanael, hinabi na, “Maihtodo, peteg a
hika ye Anak nin Dioh boy hika ye Poon min Israelita.”
50 Hinabi nan Apo Jesus kanan Natanael, “Ampamtegan
moko nayi ulita hinabi ko kammo a nakit katayna ha hilong
nin poon-kayon igoh? Aliwan bengat yain ye makit mo, ta
igit po lano.”
51 Hinabi na po Apo Jesus, “Pakaleng-en yon manged ye
habiyen ko kanyo. Makit yo po lano a ba-mon maglukat
ye langit boy makit yo hila po ye anghil nin Dioh a manik
monaoy ha langit palakew kangko a ibat ha langit a in-Anak
nin Tao.”

2

Hiyay Banhal ha badiyon Cana

---

* **1:41** Mesias ha habin Hebreo o Cristo ha habin Griego. † **1:42** Ha habin Aramaic ket Cefas. Ha habin Griego ket Pedro. Padiho ye labay habiyen a dapah.

1 Pangalabah nin luway mangaamot, main banhal ha
badiyon Cana ha plobinhiyan Galilea. Hiyay indo nan Apo
Jesus, anti ya ihtew.
2 Ket hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na, anti hila
met ihtew, ta nahagyat hila met a makibanhal.
3 Ha nauboh anay alak ha banhal, hiyay indo nan Apo
Jesus, hinabi na kana, “Homain hilaynan alak.”
4 Ket hinabi nan Apo Jesus kanan indo na, “Indang, adi
moko ampangunaan. Aliwa po yati ye panaon a matandaan
la no aya ko.”
5 Haanin, hinabi nan indo na kanlan kahaglap, “Humbon-
gen yoy hinyaman a ipadyag na kanyo.”
6 Haanin, main anem a bolnay ihtew a ampaglaman nin
pitompo boy lima angga ha magatoh boy labinlimay litodo.
Yabay-in ye pangikunaan nin lanom a panguyah lan Jujudio
ha panumbong la nin kaugalian la.
7 Hinabi nan Apo Jesus kanlan kahaglap, “Pon-en yon
lanom hilatin bobolnay.” Ket pinno lan peteg ye bobolnay
anggan labi.
8 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Mangaod kawo.
Ket ibyay yo kanan māmaala nin poni.” Nangaod hilan peteg
haka la in-ibyay kanan māmaala nin poni.
9 Haanin, hiyay lanom, nag-ilyadi yaynan alak. Ket ha
tinawayan nan māmaala, nalahapan naya. Hiyay māmaala,
ahe na tanda no way-ihtew ibat ye alak. Noba hilay ka-
haglap, tanda la, ta hilabay ye nangaod. Ket hiyay māmaala,
hinagyat na yay laki a an-ikahal.
10 Ket hinabi na kana, “Ha balang poniyan, an-iuna la yan
iapag ye malahap a alak. No malabong hilaynan nainom ye
tatao, ket ilwah laynay aliwan minga malahap a alak. Noba
hika, lumbo ka, ta impahuyot mon in-apag ye malahap a
alak.”
11 Yabayti ye unan kapagtakaan a dinyag nan Apo Jesus.
Nalyadi yati ha badiyon Cana ha plobinhiyan Galilea. Ihtew
na impakit ye kapalyadiyan na. Kaya-bay hilay mānumbong
na, lalo hilaynan namteg kana.
12 Ha nayadi anay banhal, hiyay Apo Jesus boy indo na,
kakatongno na, boy hilay mānumbong na, nakew hilayna ha
banwan Capernaum. Ket ihtewbay hilayna kinumonin nin
anon mangaamot.

Hiyay Pamakew nan Apo Jesus ha Timplo
(Mateo 21:12-13; Marcos 11:15-17; Lucas 19:45-46)

13 Madanon ana ye pihta lan Jujudio a anhabtan Pihtan
Pangihipan nin Pangiligtah. Kaya-bay hiyay Apo Jesus,
nakew ya ha banwan Jerusalem.

14 Ket ha mahlang nin Timplo, nalatngan na hilay tataon
ampaglako nin babaka, tutupa boy kakalapati a an-ihagpa
kanan Apo Dioh. Anti hila met ihtew ye mānagilin pilak lan
dadayohan.
15 Pamakakit nan Apo Jesus kanla, nangwa yan yubil a
paniblad na kanla. Ket intaboy na hila, dayon tutupa boy
babaka la. Inhabol nay pipilak lan mānagili boy imbalintog
nay lalamihaan la.
16 Hinabi na kanlan ampaglako nin kakalapati, “Alihen yo
hilayain ihti! Adi yo andiyagen a paglakoan ye baey nan
Bapa ko!”
17 Ket naihipan lan mānumbong nan Apo Jesus ye naihulat
tungkol kanan Cristo a wanae, “Bapa kon Dioh, uli ha
pamabli ko nin baey mo, ket ikamatey ko.”*
18 Uli ha dinyag nan Apo Jesus, tinepet la yan mānguna a
Jujudio, “Hinyan kapagtakaan ye maipakit mo kammi bilang
pagkakitan a main kan katulidan a manyag nin wanabay?”
19 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Damaen yo yatin Timplo,
ket pangalabah nin tatlon mangaamot, ipaideng ko yan
uman.”
20 Ket hinabi la, “Hi, apatapo boy anem a taon a dinyag
yatin Timplo! Noba hika, tatlon mangaamot bengat ket
maipaideng mo yaynan uman?”
21 Noba ahe la natalohan a aliwan Timplo ye andektan nan
Apo Jesus, no aliwan hiyay laman na.
22 Kaya-bay ha nabi-ay yan uman ye Apo Jesus, hilay
mānumbong na, naihipan la ye hinabi na hatew tungkol ha
Timplo. Kaya-bay lalalo laynan pinamtegan ye naihulat a
Habi nin Dioh boy hiyay hinabi nan Apo Jesus tungkol ha
pagkabi-ay nan uman.

Tanda nan Apo Jesus ye Ihip nin Kaganaan a Tatao

23 Ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah, anti yay Apo
Jesus ha banwan Jerusalem. Ket nanyag yan malabong
a kapagtakaan ihtew. Kaya-bay malabong hilay tataon
namteg a hiyabay ye Cristo a impangako nan Apo Dioh.
24 Wanabay man, hiyay Apo Jesus, ahe yan napataya
kanlan tatao, ta tanda nay ihip nin kaganaan a tatao.
25 Ahe na katapulan a main mangihabi kana nin tungkol
ha ayaman a tao, ta tanda nay anti ha puho la.

3

Hiyay Apo Jesus boy Nicodemo

---

* **2:17** Kakanta 69:9.

1 Main maghay Pariseo a nagngalan Nicodemo. Magha ya
kanlan mānguna a Jujudio.
2 Maghay madeglem, nakew ya kanan Apo Jesus. Ket
hinabi na kana, “Maihtodo, tanda mi a magha kan māngiadal
a intubol nan Apo Dioh kammi. Tanda mi yain, ta homain
makadyag nin kapagtakaan a andiyagen mo, no ahe ya kana
ye Apo Dioh.”
3 Nakibat yay Apo Jesus kana, “Pakaleng-en mon manged
ye habiyen ko kammo. No ahe ya mianak uman ye maghay
tao, ket ahe ya maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.”
4 Ket tinepet na yan Nicodemo ye Apo Jesus, “Way-
omen yan mianak uman ye taon matoayna? Ahe yayna
makaudong ha bitoka nan indo na ta-omen yan mianak
uman.”
5 Nakibat yay Apo Jesus kana, “Pakaleng-en mon manged
ye habiyen ko kammo. Hiyay ahe nianak makauli ha lanom
boy Ihpiditon Dioh, ahe ya maibilang kanlan anhakopen nan
Apo Dioh.
6 Hiyay nianak makauli ha tao, main yan laman. Noba
hiyay mianak makauli ha Ihpiditon Dioh, main yaynan
bayon bi-ay uli ha Ihpiditon Dioh.
7 Adi mo ampagtakaan ye hinabi kon katapulan moy
mianak uman.
8 Ta hiyay Ihpiditon Dioh, ba-mo yan angin a ahe angkakit.
Hiyay angin, angkatandaan ya uli ha wagehweh na, noba
ahe tawo tanda no way-ihtew ye ibatan na o ugoten na.
Wanabay met kanan taon antina kanay Ihpiditon Dioh.
Angkatandaan ya, ta main pagkakitan ha bi-ay na.”
9 Ket tinepet na yayna man Nicodemo ye Apo Jesus, “Way-
omen awod a malyadi yatew?”
10 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Magha kan angkabalitaan
a māngiadal nin Bibilin kanlan Israelita, kali? Noba ahe mo
angkatalohan hilati?
11 Pakaleng-en mon manged ye habiyen ko kammo. An-
ipatanda mi ye natandaan mi boy ampaptegan mi ye nakit
mi. Noba ahe yo antanggapen ye napaptegan mi.
12 No ahe yo pamtegan ye babagay a anhabiyen ko a
tungkol ha babagay ihti ha babe-luta, lalo yoynan ahe
pamtegan no habiyen ko kanyo ye tungkol ha babagay ha
langit.
13 Ta homain nakalakew ha langit, no aliwan hikon bengat
a ibat ha langit a in-Anak nin Tao.”
14 Hinabi na po Apo Jesus, “Intagay nan Moises ye bikat-
bikatan a tanho ha kayo ha wangwang* ta-omen ayaman a

* **3:14** Bibilang 21:8-9.

tinoka nin bikat a mamudek ha bikat-bikatan ket miligtah.
Wanabay ako met a ibat ha langit a in-Anak nin Tao. Ket katapulan a itagay
15 ta-omen ayaman a mamteg kangko, ket mabyayan yan
bi-ay a homain anggaan."

16 "Uli ha tubat a pangado nan Apo Dioh ha kaganaan a
tatao ihti ha babe-luta, in-ibyay nay bugtong a Anak na ta-
omen ayaman a mamteg kana, ket ahe ya mipalakew ha
kapaduhaan a homain anggaan, no aliwan mabyayan yan
bi-ay a homain anggaan.
17 Ta hiyay Apo Dioh, ahe naya intubol ye Anak na ihti ha
babe-luta ta-omen na hila uhgaan a mapaduhaan ye tatao
uli ha kakahalanan la, no aliwan ta-omen na hila iligtah."

18 "Ayaman a ampamteg kanan Anak na, ket ahe yaynan
mauhgaan a mapaduhaan. Noba ayaman a ahe ampamteg,
ket nauhgaan yaynan mapaduhaan, ta ahe ya namteg ha
bugtong a Anak nin Dioh.
19 Nauhgaan hilaynay tatao, ta nilumateng yayna ihti ha
babe-luta ye Anak nin Dioh a bilang kahnagan. Noba uli ha
mangaloke a andiyagen la, kinalalabay la po ye mikakaanti
ha kalitehan dinan ha humaley kana a makapahnag kanla.
20 Ta ayaman a ampanyag nin maloke, ket ahe na labay
ye kahnagan boy ahe na labay met ye mahnagan, ta ahe na
labay a mibagwa ye andiyagen na.
21 Noba ayaman a ampagbi-ay ha kaptegan, ket kalalabay
nay mahnagan ta-omen la makit nin tatao a andiyagen nay
kalabayan nan Apo Dioh."

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Juan a Māmawtihmo

22 Pangayadi yatew, hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong
na, nakew hilayna ha plobinhiyan Judea. Ket ihtewbay hila
kinumonin nin nangaanon mangaamot boy namawtihmo
hila kanlan tatao.
23 Ket kananyatew met ateed a panaon, hiyay Juan
a Māmawtihmo, ampamawtihmo ya met ha lugal a an-
habtan Enon a mahaley ha lugal a anhabtan Salim, ta
malanom ihtewbay. Ket ampakew hilay tatao kana ta-omen
pabawtihmo.
24 Kananyatew a panaon, ahe ya po napidiho ye Juan.

25 Haanin, hilay mānumbong nan Juan boy hiyay maghay
Judio, napayngatngatan lay tungkol ha kaugalian nin pan-
linih.
26 Kaya-bay hilay mānumbong nan Juan, hinumaley hila
kana boy hinabi la, "Maihtodo, hiyay Apo Jesus a impatanda

mo kanlan tatao ha lipay kabatowan nin Jordan, ampa-
mawtihmo yayna met haanin. Ket malabong hilay tataon
ampakew kana."
27 Nakibat yay Juan, "Adi kawo angkahindak, ta homain
yan madyag ye tao no ahe na ipaluboh Apo Dioh. Kaya-bay
malalabong ye ampakew a pabawtihmo kanan Apo Jesus, ta
yain ye kalabayan nan Apo Dioh.
28 Hikawoynabay met ye makapipapteg a hinabi koyna
kanyo hatew a aliwan hiko ye Cristo, no aliwan magha kon
bengat a intubol nan Apo Dioh a mauna kana ta-omen koya
ipatanda ye panlumateng na.
29 Alimbawa ha maghay banhal, hiyay abay, no lumateng
yaynay lakin ikahal boy angkabihngaan na yayna, angkaa-
liket yan tubat ta hiyay lakin ikahal, ket mapagkalamo na
yaynay babayin ikahal na. Wanabay ako met. Angkaaliket
akon tubat, ta mapagkalamo la yaynan tatao ye Apo Jesus.
30 Katapulan a hiyabay ye mitagay, ket hikoy miaypa."

Hiyay Nangibat ha Langit

31 Hinabi na po Juan, "Hiyay Cristo, ibat ya ha langit. Kaya-
bay igit ya ha kaganaan. Hikitawo met a angkumonin ha
babe-luta, ket ampaghabi nin tungkol bengat ha babagay ihti
ha babe-luta. Noba hiyay Cristo, ibat ya ha langit. Kaya-bay
igit ya ha kaganaan.
32 An-ipapteg nay nakit boy nange na ha langit, noba
nangaanon bengat ye namteg ha anhabiyen na.
33 Noba hiyay namteg ha hinabi na, ampaptegan na a
mapatayaan ye anhabiyen nan Apo Dioh.
34 Ta hiyay Apo Jesu Cristo a intubol nan Apo Dioh ye
ampangipatanda kantawo nin anhabiyen nan Apo Dioh, ta
luboh na yan in-ibyay kanan Apo Jesus ye Ihpidito na.
35 Hiyay Apo Dioh, an-adoen na yay Anak na boy im-
pabaala nay kaganaan kana.
36 Ket ayaman a ampamteg kanan Anak nin Dioh, ket
mabyayan yan bi-ay a homain anggaan. Noba ayaman a
ahe ampanumbong kana, ket ahe yan mabyayan nin bi-ay
a homain anggaan, no aliwan mikakaanti ya kana ye poot
nan Apo Dioh."

4

Hiyay Apo Jesus ye Lanom a Ampakaibyay Bi-ay

1 Hilay Papariseo, nabalitaan la a hiyay Apo Jesus, malal-
abong anay mānumbong boy binawtihmowan na dinan
kanan Juan.

2 Noba hiyay kaptegan, aliwan hiyay Apo Jesus ye ampa-
mawtihmo, no aliwan hilay mānumbong na.
3 Ha natandaan nan Apo Jesus a nabalitaan lan Papariseo
a malabong hilaynay tataon ampamteg kana, inumalih ya
ha plobinhiyan Judea a lamo na hilay mānumbong na. Ket
nag-udong yayna ha plobinhiyan Galilea.
4 Ket ha pangumodang la, katapulan lay magdān ha
plobinhiyan Samaria.
5 Ket ha pagdān la ihtew ha plobinhiyan Samaria, niabot
hila ha banwan Sicar. Yatin banwa, mahaley ya ha luta a
in-ibyay nan Jacob hatew kanan Jose a anak na.
6 Main met libon ihtew a kinali nan Jacob hatew. Haanin,
ulita nabannog yaynay Apo Jesus ha pangumodang na,
nikno yan nagpainawa ha haley nin libon. Magaynan ugto
kananyatew.
7-8 Hilay mānumbong na, nakew hila met ha banwa a
manaliw nin pamangan la. Legan ampikno yay Apo Jesus,
main nilumateng a maghay babayin Samaritana a manayeb.
Hinabi nan Apo Jesus kana, “Malyadin makiinom?”
9 Nakibat yay babayi, “Taket ta makiinom ka kangko?
Judio ka, ket Samaritana ko boy babayi ko po.” Hinabi na
yatew, ta hilay Jujudio, ket ahe hila ampakilamo kanlan
Samaritano.
10 Hinabi nan Apo Jesus kana, “No tanda mon bengat dayi
ye an-ibyay nan Apo Dioh boy no aya ko a ampakiinom
kammo, ket hika ye makiinom kangko. Ket biyan kata met
nin lanom a ampakaibyay bi-ay.”
11 Noba ahe na natalohan nin babayi ye hinabi nan Apo
Jesus. Kaya-bay tinepet naya, “Apo, way-ihtew nayi ye
pangwaan mon lanom a ampakaibyay bi-ay? Ket maalale
ya yatin libon boy homain ka po met awod pangaod.
12 Taket, maiigit ka nayi kanan toa tawon Jacob a nangali
nin yatin libon? Hatew ihtibay ya ampanayeb boy hilay
aanak na boy ihtibay ya met ampamainom nin aayop la.”
13 Nakibat yay Apo Jesus, “Ayaman a minom nin lanom nin
yatin libon, ket maplangan yan uman.
14 Noba ayaman a minom nin lanom a ibyay ko, ket ahe
yayna maplangan. Ta hiyay lanom a ibyay ko kana, ket ba-
mo yan hubol ha puho na a ampamyay kana nin bi-ay a
homain anggaan.”
15 Haanin, hinabi nan babayi kanan Apo Jesus, “Apo,
pangiingalo mo. Biyan mo ko man nin wanabay a lanom ta-
omen ahe akoyna maplangan boy pangooyaoy a manayeb
ihti.”
16 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Muli ka po. Ket hagyaten
mo yay ahawa mo ihti.”

17 Nakibat yay babayi, “Homain akon ahawa!”
“Peteg yain,” wanan Apo Jesus,
18 “ta lima hilaynay napag-ahawa mo. Ket hiyay lakin
ampaglamo mo haanin ket ahe kawo kahal. Kaya-bay peteg
ye hinabi mo.”
19 Hinabi nan babayi, “Ah! Apo, magha kan podopita.
20 Hilay nangaunan tutoa mi, ihtibay a mapantay ye
ampanggalangan la kanan Apo Dioh hatew. Noba hika-
won Jujudio, ket anhabiyen yo a ha Jerusalem bengat ye
malyadin panggalangan kanan Apo Dioh.”
21 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Mamteg ka kangko a
lumateng lanoy panaon a aliwaynan kananyatin mapantay
kawo manggalang kanan Apo Dioh o ha Jerusalem.
22 Hikawon Samaritano, ahe yo katatanda no ayay
anggalangen yo. Noba hikayin Jujudio, katatanda mi ye
anggalangen mi, ta ibat ya ha lahi min Jujudio ye māngiligtah
nin tatao.
23 Noba anlumateng anay panaon, ket haanin ana a hilay
peteg a ampanggalang kanan Bapa a Dioh, ket manggalang
hilayna kana makauli ha haglap nin Ihpiditon Dioh boy ha
kaptegan, ta wanabay a panggalang ye labay nan Apo Dioh.
24 Hiyay Apo Dioh, ket Ihpidito ya. Kaya-bay hilay
manggalang kana, katapulan a manggalang hila makauli ha
Ihpiditon Dioh boy kaptegan.”
25 Hinabi nan babayi kanan Apo Jesus, “Tanda ko a
lumateng lanoy Mesias a anhabtan Cristo. Ha panlumateng
na, ipalinaw na kammi ye kaganaan a babagay.”
26 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Hikobayna a ampagkatong-
tong mo ye Mesias a an-agaden yon lumateng.”
27 Ket kananyatew met ateed, nilumateng hilay
mānumbong na a nanaliw nin pamangan. Nagtaka hila
ha nakit la yan ampakitongtong ha maghan babayi. Noba
agya magha kanla, ket homain nanepet no hinyay labay na
o taket ta ampakitongtong ya ha babayi.
28 Haanin, hiyay babayi, nilakwanan nay halaw na. Ket
nag-udong ya ha banwa boy hinabi na kanlan tatao,
29 “Tawoyna! Bilewen yo yay taon tanda nan tanda ye
kaganaan a didinyag ko! Maka hiyaynay Cristo a an-agaden
tawo.”
30 Kaya-bay hilay tataon nangibalitaan nan babayi, ket
nilakew laya.
31 Ket kananyatew met ateed, hilay mānumbong na, pinaki-
tongtongan la yay Apo Jesus, a wanla, “Maihtodo, mangan
kayna.”
32 Noba hinabi nan Apo Jesus, “Main akon pamangan a ahe
yo tanda.”

33 Ket hilay mānumbong na, naytepet-tepet hila, a wanla,
“Main lagin nangilakew kana nin pamangan na?”
34 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hiyay pamangan ko, ket
hiyay panyag ko nin kalabayan nan Apo Dioh a nangitubol
kangko boy hiyay pangiyadi nin an-ipadyag na kangko.
35 Aliwa nayi a main kawon kahabiyan a wanae, ‘Apat
a bowan bayo ya pupolen ye intanem.’ Noba habiyen ko
kanyo a bilewen yo hilan manged ye tataon anlumateng. Ba-
mo hilan paday a naom ana boy malyadinan pupolen.
36 Kaya-bay pupolen yo hilayna! Ihaley yo hilay tatao
kangko a ba-mon ampamupol kawon dadawa ta-omen hila
mabyayan nin bi-ay a homain anggaan. Ket no way-
omen yan makatanggap nin pakinabang ye mamupol, wan-
abay met ateed kanyo. Ha wanabay, hiyay nananem boy
namupol, ket padiho hilan maaliket.
37 Peteg ye kahabiyan a ‘Lumbo ye nananem, ket lumbo ya
met ye mamupol.’
38 Intubol katawon mamupol nin ahe yo intanem. Lumbo
ye nananem nin Habi nin Dioh kanla, noba hikawo ye
mamupol nin intanem a pinagbannogan la.”

Malabong a Samaritano a Namteg kanan Apo Jesus

39 Haanin, malabong hilay Samaritano ihtew a namteg
kanan Apo Jesus uli ha hinabi nan babayi, “Tanda nan tanda
ye kaganaan a didinyag ko.”
40 Kaya-bay ha nilumateng hilaynay Samaritano kanan
Apo Jesus, inawok la kana, a wanla, “Maihtodo, kumonin ka
po ihti ha lugal mi.” Ket kinumonin ya met ihtew nin luway
mangaamot.
41 Uli ha pangiadal nan Apo Jesus, ket lalo anan nilum-
abong ye namteg kana.
42 Hinabi lan tatao kanan babayi, “Ampamteg kayi ali-
waynan uli ha hinabi mo tungkol kana, no aliwan ulita
hiyaynabay met ye nange mi. Ket haanin, tanda mina a
peteg a hiyabay ye Māngiligtah nin kaganaan a tatao ihti ha
babe-luta.”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Anak nin Opihyal

43 Pangalabah nin luway mangaamot a pangumonin nan
Apo Jesus ha banwan Sicar, ket nakew yayna ha plobinhiyan
Galilea.
44 Hiyaynabay met ye naghabi a hiyay maghay podopita,
ahe la yan bihaen ha lugal na.
45 Ha niabot ya ha plobinhiyan Galilea, manged ye panang-
gap lan tatao kana, ta nakit la ye kaganaan a didinyag
na ihtew ha banwan Jerusalem ha Pihtan Pangihipan nin
Pangiligtah.

46 Haanin, hiyay Apo Jesus, nag-udong yan uman ha
badiyon Cana ha plobinhiyan Galilea a nanyagan na nin alak
a lanom. Ket main maghay opihyal nin gobilno ihtew a main
anak a laki a ampaghakit a anti ha banwan Capernaum.
47 Ket ha nabalitaan nan opihyal a nag-udong yay Apo
Jesus ha plobinhiyan Galilea paibat ha plobinhiyan Judea,
nilakew na yan pinakihabiyan ye Apo Jesus, “Maihtodo,
no malyadi dayi, lakwen mo yan paitaahen ye anak kon
ampaghakit ha Capernaum, ta angkakamatey yayna.”
48 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Anggan ahe kawo makakit
nin kapagtakaan boy pagkakitan, ahe yoko pamtegan.”
49 Hinabi nan opihyal, “Apo, dandanen moya legan
angkabi-ay ya po!”
50 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Muli kayna, ta nitaah
yaynay anak mo.” Pinamtegan nan opihyal ye hinabi nan
Apo Jesus. Ket nuli yayna.
51 Ha anti ya po ha dān ye opihyal, hinagana la yan ipoh
na. Ket hinabi la kana, “Nitaah yaynay anak mo!”
52 Haanin, tinepet na hilay ipoh na, “Hinyan odah a nitaah
ya?”
Nakibat hilay ipoh kana, “Naapon ha ala-una nin
mahilem.”
53 Haanin, naihipan nan opihyal a yabaytew ye odah a
hinabi nan Apo Jesus kana, “Nitaah yaynay anak mo!” Kaya-
bay hiyay opihyal boy hilay kaganaan a kabaey na, ket
namteg hilayna kanan Apo Jesus.
54 Yatin pamaitaah na ye ikalwan kapagtakaan a dinyag
nan Apo Jesus ha plobinhiyan Galilea ha pangaibat na ha
plobinhiyan Judea.

5

*Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Mangaamot nin Pag-
painawa*

1 Pangayadi yatew, nakew yay Apo Jesus ha Jerusalem ha
maghay pihta lan Jujudio.
2 Ket ha maghay ilwangan nin alad ha Jerusalem a am-
pangidanan lan tutupa, main pamalyoan a napalibotan nin
liman pangameyan. Yatin pamalyoan, anhabtan Bethzata
ha habin Hebreo.
3-4 Ket ha pangameyan, malabong hilay tataon main hakit
a ampida ihtew. Main kakapkap, pipilay boy lulumpo.*

* **5:3-4** Ha kanayon a hulat, main met wanae ihti, “Ampangagad hilan makibo ye lanom. Ta no minghan, main anghil nan Apo Dioh a mangibo nin lanom. Ket hiyay mauna kanlan ampaghakit a tumanghob ha lanom, mitaah ya agya hinyaman ye hakit na.”

5 Haanin, main maghay lakin ampida ihtew a tatlompo boy
waloy taon anan ampaghakit.
6 Nakit na yan Apo Jesus boy tanda na a nabuyot yaynan
ampaghakit. Kaya-bay tinepet naya, “Labay mo nayi ye
mitaah?”
7 Nakibat yay ampaghakit, “Awo, Apo! Noba no angkakibo
yaynay lanom, homain met managlap kangkon tumanghob.
Kaya-bay legan ampag-aluhoy akon palakew ha lanom,
angkaunaan la kon kanayon.”
8 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Mideng ka, kadten moy apay
mo boy kumodang kayna.”
9 Ket kananyatew met ateed, nitaah ya. Ket kinaget nay
apay na boy kinumodang yayna. Nalyadi yati ha Mangaamot
nin Pagpainawa.
10 Kaya-bay hilay mānguna a Jujudio, ha nakit la yay
lakin pinaitaah nan Apo Jesus, hinabi la kana, “Taket ta
angkadten moy apay mo, ket bawal yain ha Mangaamot nin
Pagpainawa?”
11 Nakibat yay laki kanla, “Hiyay lakin namaitaah kangko
ye nangihabin kadten koy apay ko boy kumodang.”
12 Tinepet laya, “Ayatew a nangihabi kammo a kadten moy
apay mo boy kumodang kayna?”
13 Noba ahe naya nabalayan ye namaitaah kana, ta naki-
hale yaynay Apo Jesus ha kalabongan lan tataon anti ihtew
ha pamalyoan.
14 Ha ahe nabuyot, nakit na yan Apo Jesus ha Timplo
ye lakin pinaitaah na. Ket hinabi na kana, “Bilewen mo,
manged kayna! Kaya-bay adi kayna ampagkahalanan. Dat
no magkahalanan kayna man, ket maloloke po ye malyadi
kammo.”
15 Haanin, nakew ya kanlan mānguna a Jujudio boy hinabi
na kanla, “Hiyay Jesus manayti ye namaitaah kangko.”
16 Kaya-bay paibat ana kananyatew, hilay mānguna a
Jujudio, ingkana la yaynan ipaloke ye Apo Jesus uli ha
pamaitaah na ha Mangaamot nin Pagpainawa.
17 Noba hiyay Apo Jesus, hinabi na kanla, “Hiyay Bapa
kon Dioh, ket lanang yan ampanyag. Kaya-bay katapulan
a lanang ako met manyag.”
18 Ulin yatew a hinabi nan Apo Jesus kanla, lalo la
yaynan labay a pateyen. Ta aliwa nan bengat nilabag ye
Bibilin tungkol ha Mangaamot nin Pagpainawa, no aliwan
impadiho na po ye hadili na kanan Apo Dioh, ulita hinabi
na a Bapa na yay Apo Dioh.

Hiyay Katulidan nan Anak nin Dioh

19 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan Jujudio, “Pakaleng-
en yon manged ye habiyen ko kanyo. Hiko a Anak nin
Dioh, ket homain akon madyag ha hadili kon kalabayan, no
aliwan hiyay andiyagen kon bengat, ket hiyay angkakit kon
andiyagen nan Bapa ko. Ta no hinyay andiyagen nan Bapa
ko, ket wanabay met ateed ye andiyagen ko.
20 Mapalyadi yati, ta an-adoen na kon Bapa kon Dioh boy
an-ipakit na kangko ye kaganaan a andiyagen na. Man-
ipakit na kangko ye malabong a kapagtakaan a umiigit po
ha nakit yoyna ta-omen kawo magtaka.
21 No ambi-ayen na yan Bapa ye nangamatey, ket wanabay
met ateed kangko a Anak na, ta ambi-ayen koy ayaman a
labay kon bi-ayen.
22 Hiyay Bapa a Dioh, ahe ya ampanuhga nin ayaman,
no aliwan in-ibyay nayna kangko a Anak na ye kaganaan
a katulidan a manuhga
23 ta-omen la kon padangalan nin kaganaan a tatao a
omen met ateed ha pamadangal la kanan Bapa kon Dioh.
Ayaman a ahe mamadangal kangkon Anak na, ket ahe ya
met ampamadangal kanan Bapa kon Dioh a nangitubol
kangko.”
24 “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko kanyo. Ayaman
a manlenge nin hahabi ko boy mamteg kanan Bapa kon nan-
gitubol kangko, ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan.
Ahe yayna mauhgaan, ta niligtah yayna ha kamateyan boy
mabi-ay ya makanoman.
25 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko kanyo. Hilay
ahe po namteg a naibilang a natey ha pamilew nan Apo Dioh,
panaon ana a mange laynay bihnga ko a Anak nin Dioh. Ket
ayaman kanla a manlenge boy mamteg ha anhabiyen ko, ket
mabi-ay yan makanoman.
26 Ta hiyay Bapa a Dioh, ket main yan kapalyadiyan a
mamyay nin bi-ay. Wanabay met ateed kangkon Anak na,
ta hiyay Bapa a Dioh ye namyay kangkon kapalyadiyan a
mamyay nin bi-ay.
27 Boy in-ibyay nayna kangkoy katulidan a manuhga, ta
hiko ye ibat ha langit a in-Anak nin Tao.”

28 “Adi yo ampagtakaan yati, ta lumateng lano ye panaon a
hilay kaganaan a nangamatey a nailbeng, mange lay bihnga
ko.
29 Ket lumwah hila ha nangilbengan. Hilay nanyag nin
manged, ket bi-ayen na hila makanoman. Noba hilay nanyag
nin maloke, ket paduhaan na hila a homain anggaan.”

Hilay Ampangipapteg nin tungkol kanan Apo Jesus

30 Hinabi na po Apo Jesus, “Homain akon madyag ha hadili
kon bengat, ta no hinyay mange ko a iuhga nan Bapa a
Dioh, ket wanabay met ye iuhga ko. Kaya-bay matoynong ye
uhga ko, ta aliwan yay kalabayan ko ye anhumbongen ko,
no aliwan hiyay kalabayan nan Bapa a Dioh a nangitubol
kangko.”
31 “No hikon bengat ye ampangipapteg nin tungkol kangko,
ket panglepan yo ye habiyen ko.†
32 Noba main maghay ampangipapteg nin tungkol kangko.
Homain kanayon no aliwan hiyay Bapa ko. Ket tanda ko a
peteg ye anhabiyen na.”
33 “Ha nangitubol kawon tataon manepet kanan Juan a
Māmawtihmo, ket hinabi nay kaptegan kanla tungkol kangko.
34 Noba agya hinabi ko ye tungkol kanan Juan, ket ahe
ko katapulan ye pamapteg nin tao, no aliwan labay kon
pamtegan yo ye pamapteg nan Juan tungkol kangko ta-omen
kawo miligtah.”
35 “Ta hiyay Juan a Māmawtihmo, mailalayi ya ha andumlag
a kingki, ket hiyay pamapteg na ye henag. Ket ha makandin
panaon, naaliket kawo ha pamapteg na.
36 Noba main po pamapteg tungkol kangko a maiigit ha
pamapteg nan Juan. Homain kanayon, no aliwan hilay an-
ipadyag na kangkon Bapa a Dioh, ta hilatin an-ipadyag na
a andiyagen ko ye pagkakitan a hiyay Bapa kon Dioh ye
nangitubol kangko.
37 Ket hiyay Bapa kon Dioh a nangitubol kangko, ket
hiya met ateed ye ampamapteg nin tungkol kangko. Noba
nakakanoman, ket ahe yo po nange ye bihnga na o nakit no
way-omen ye kadih na.
38 Boy ahe ya ha puho yo ye habi na, ta ahe kawo bega
namteg kangko a intubol na.
39 Ampag-adalan yo ye naihulat a Habi nin Dioh, ta nabaan
yo a makauli ha pag-adal yo, ket mabyayan kawon bi-ay a
homain anggaan. Yabay-in met ateed a naihulat a Habi nin
Dioh ye ampamapteg tungkol kangko.
40 Noba ahe yon teed labay ye humaley kangko ta-omen
kawo mabyayan nin bi-ay a homain anggaan.”
41 “Ahe ako ampadangal kanyon tatao.
42 Noba katatanda katawo boy tanda ko met a homain
kawon pangado kanan Apo Dioh.
43 Nakew ako ihti ha babe-luta ha ngalan nan Bapa kon
Dioh. Agya wanabay man, ahe yo kon teed tinanggap. Noba
no main kanayon a makew kanyo makauli ha hadili lan
ngalan, ket antanggapen yoya.

---

† **5:31** Ha bibilin lan Jujudio, katapulan a main luwa a mangipapteg.

44 Way-omen yoko po awod pamtegan, no hiyay padangal
bengat nin tao ye an-apehen yo a aliwan hiyay padangal nan
mamaghan Dioh?”
45 “Adi yo an-ihipen a hiko ye mangidalom kanyo kanan
Bapa ko, no aliwan hiyay Moises a anhigudowen yo ye
mangidalom kanyo,
46 ta nanulat ya tungkol kangko. Kaya-bay no peteg a
ampamtegan yo yay Moises, ampamtegan yoko met dayi.
47 Noba way-omen yo awod pamtegan ye hahabi ko, no
ahe yo met ampamtegan ye inhulat nan Moises?”

6

Hiyay Pamakan nan Apo Jesus nin Mangaliman Libo katao
(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17)

1 Pangayadi nin pihta, hiyay Apo Jesus boy hilay
mānumbong na, nuli hilayna ha plobinhiyan Galilea. Ha
maghay mangaamot, nilumipay hila ha dagatdagatan nin
Galilea a anhabtan met dagatdagatan nin Tiberias.
2 Ket malabong ye tataon hinumumbong kana, ta nakit lay
kapagtakaan a didinyag na makauli ha pamaitaah na kanlan
ampaghakit.
3 Hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na, hinumaka hila
ha nagmamapantay. Ket nikno hila ihtew.
4 Kananyatew, madanon anay pihta lan Jujudio a anhab-
tan Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah.
5 Ha in-iwah nay pamilew nan Apo Jesus, nakit na hilay
malabong a tataon anhumaley kana. Tinepet na yay Felipe,
“Way-ihtew kitawo manaliw nin pamangan a ipakan kanlan
hilatin tatao?”
6 Tinepet na yay Felipe ta-omen na yan bengat huboken,
agya tanda nayna ye diyagen na.
7 Nakibat yay Felipe, “Ha kalabong lan hilatin tatao, Apo,
ket agya waloy bowan a howildo nin magha katao, ket
kulang po ateed a panaliw nin tinapay a ipakan kanla, agya
titikandi hilan bengat.”
8 Ket hinabi na met Andres a magha kanlan mānumbong
na a katongno nan Pedro,
9 “Anti ya ihti ye maghay anak a laki. Main yan limay
tinapay boy luway malanghit, noba way-omen yan mipatped
ha kalabong lan tatao?”
10 Hinabi nan Apo Jesus, “Paiknoen yo hilan kaganaan.”
Ket nikno hila met ye tatao, ta mailamon ihtew. Hiyay bilang
lan lalaki, mangalimay libo.
11 Haanin, hiyay Apo Jesus, kingwa na yay limay tinapay
boy luway malanghit. Ket pinahalamatan naya kanan Apo

Dioh. Pangayadi, in-ibyay na kanlan mānumbong na, ket
impatped la kanlan tatao. Ket nangan hila.
12 Ha nabhoy hilaynan kaganaan, hinabi nan Apo Jesus
kanlan mānumbong na, “Tiponen yoy tela lan tatao ta-omen
homain mahayang.”
13 Kaya-bay tinipon lay tinapay a tela lan tatao. Ket
nakapno hila po nin labinluwan belyag.
14 Pamakakit lan tatao kananyatin kapagtakaan a pagkak-
itan a dinyag nan Apo Jesus, hinabi la, “Ah, hiyabay anay
podopita a an-agaden tawon lumateng ihti ha babe-luta!”
15 Noba tanda nan Apo Jesus a piliten la yan pagpoon la.
Kaya-bay inumalih yayna man kanlan tatao. Ket nambukod
yan hinumaka ha nagmamapantay.

Hiyay Pangumodang nan Apo Jesus ha Babe Lanom
(Mateo 14:22-33; Marcos 6:45-52)

16 Ha andumeglem ana, hilay mānumbong nan Apo Jesus,
dinumoong hilayna ha ambay dagatdagatan.
17 Maliteh ana ket ahe ya po ye Apo Jesus. Kaya-bay
nilumugan hilayna ha bangka. Ket nuna hilaynan lumipay
palakew ha banwan Capernaum.
18 Ket legan anlumipay hila, kinumhaw ye angin boy
niyumadet ye dawyon.
19 Ha manga anem anan kilomitodo ye kataang la, main
hilan natamulaw a angkumodang ha babe lanom a anhu-
maley ha bangka la. Ket nalimowan hilan tubat, ta ahe la
yan nabalayan a hiyabay ye Apo Jesus.
20 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Adi kawo angkalimo,
ta hiko yati.”
21 Kaya-bay pinalugan laya ha bangka la. Ket kapipikhaan,
anti hilayna ha lakwen la.

Hiyay Panapul lan Tatao kanan Apo Jesus

22 Kabekahan, anti hila po ateed ha lipay nin dagatdagatan
ye malabong a tataon pinakan nan Apo Jesus. Tanda lan
tatao a mamagha yan bengat ye bangka a anti ihtew kanany-
atew a madeglem. Ket yabaytew a bangka ye niluganan lan
mānumbong na. Boy tanda la met a ahe la yan lamo ye Apo
Jesus ha bangka la.
23 Haanin, main nilumateng a kanayon a babangka a
nangibat ha Tiberias a nilumanghad ha eteb nin lugal a
namahalamatan nan Apo Jesus nin tinapay a kinan lan tatao.
24 Ha naedepan lan malabong a tatao a ahe yayna ihtew
ye Apo Jesus boy hilay mānumbong na, ket nilumugan
hilayna met kanlan hilatew a babangka, ta lumipay hilaynan

palakew ha banwan Capernaum ta-omen laya tapulen ye
Apo Jesus ihtew.

Hiyay Apo Jesus ye Pamangan a Ampamyay nin Bi-ay

25 Haanin, ha niabot hilayna ha Capernaum, nakitan la yay
Apo Jesus. Ket tinepet laya, “Maihtodo, nakano kan nakew
ihti?”
26 Nakibat yay Apo Jesus, “Pakaleng-en yon manged ye
habiyen ko. Antapulen yoko, ulin bengat ha tinapay a ingk-
abhoy yo, aliwan uli ha nakit yon kapagtakaan a pagkakitan
a dinyag ko.
27 Aliwan bengat pamangan a bumangeh ye pagbannogan
yo, no aliwan hiyay pamangan a ampakaibyay nin bi-ay a
homain anggaan boy ahe ambumangeh. Ta hiko a ibat ha
langit a in-Anak nin Tao ye makaibyay nin yatin pamangan.
Ta makit yo ha kapagtakaan a andiyagen ko a hiyay Bapa
kon Dioh ye namyay kangko nin katulidan a mamyay nin
bi-ay a homain anggaan.”
28 Kaya-bay tinepet la yay Apo Jesus, “Hinya awod ye
diyagen mi ta-omen mi madyag ye an-ipadyag nan Apo
Dioh?”
29 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hiyay an-ipadyag nan Apo
Dioh, mamteg kawo kanan intubol na.”
30 Nanepet hilayna man, “Hinyan kapagtakaan ye maipakit
mo ta-omen kayi mamteg kammo?
31 Hilay nangaunan tutoa mi, ha anti hila ha wangwang,
nangan hilan pamangan a ibat ha langit. Ta yati ye naihulat,
‘Hiyay Moises, binyanan na hilan pamangan a ibat ha langit.’
„*
32 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged
ye habiyen ko. Aliwan hiyay Moises ye namyay nin pa-
mangan a ibat ha langit kanlan nangaunan tutoa yo, no
aliwan hiyay Bapa kon Dioh. Ket haanin, hiya met ateed ye
ampamyay kanyo nin peteg a pamangan a ibat ha langit.
33 Ta hiyay pamangan a an-ibyay nin Dioh, ket hiyay
nangibat ha langit boy ampamyay nin bi-ay kanlan tatao ihti
ha babe-luta.”
34 Hinabi la kanan Apo Jesus, “Apo, lanang mo kayi man
awod biyan nin pamangan a wanabay.”
35 Hinabi na met Apo Jesus kanla, “Hiko ye pamangan a
ampamyay bi-ay. Hilay anhumaley boy ampamteg kangko,
ket ahe hilayna mabitlan o maplangan makanoman.”
36 “Noba hinabi koyna kanyo hatew a agya nakit yoynay
kapagtakaan a dinyag ko, ahe yoko po ateed ampamtegan.

---

* **6:31** Exodo 16:4; Nehemias 9:15; Kakanta 78:24.

37 Hilay kaganaan a tataon impataya nan Bapa kon Dioh
kangko, ket humaley hila kangko. Ket ayaman a humaley
kangko, tanggapen koya.
38 Ta nakew ako ihtin ibat ha langit ta-omen ko diyagen ye
kalabayan nan nangitubol kangko, aliwan hiyay kalabayan
ko.
39 Ta hiyay kalabayan nan nangitubol kangko, ket ahe ko
hila paolayan a mipaloke agya magha man kanlan tataon
impataya na kangko, no aliwan bi-ayen ko hilan uman ha
kalampuhan nin panaon.
40 Ta hiyay kalabayan nan Bapa kon Dioh, hilay ka-
ganaan a ampamalay boy ampamteg kangko a Anak na, ket
mabyayan hilan bi-ay a homain anggaan. Boy bi-ayen ko
hilan uman ha kalampuhan nin panaon."

41 Kaya-bay hilay Jujudio, naytatalabotob hila, ta hinabi
nan Apo Jesus a hiyabay ye pamangan a nangibat ha langit.
42 Boy naytepet-tepet hila, a wanla, "Aliwa nayi a hiyabay
ye Jesus a anak nan Jose? Katatanda tawo yay bapa na boy
indo na. Taket ta anhabiyen na a nangibat ya ha langit?"

43 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Itgen yoynay paytatal-
abotob yo.
44 Homain taon mamteg kangko, no ahe na ihaley kangkon
Bapa kon Dioh a nangitubol kangko. Ket hilay tataon
mamteg kangko, bi-ayen ko hila ha kalampuhan nin panaon.
45 Ta wanae ye inhulat lan popodopita, 'Hilay kaganaan
a tatao, adalan na hilan Apo Dioh.'† Kaya-bay ayaman a
ampanlenge boy ampakaadal kanan Bapa kon Dioh, ket
humaley ya kangko.
46 Noba aliwan labay habiyen a main taon nakakit kanan
Bapa ko, ta hikon bengat a nangibat kana ye nakakit kana."

47 "Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hiyay am-
pamteg kangko, mabyayan yan bi-ay a homain anggaan.
48 Ta hiko ye pamangan a ampakaibyay bi-ay.
49 Hilay nangaunan tutoa yo, ha anti hila ha wangwang,
nangan hilan pamangan‡ a in-ibyay nan Apo Dioh, noba
hilan kaganaan, ket natey hila met ateed.
50 Noba anti yayna ihti ye pamangan a nangibat ha langit.
Ket ayaman a mangan nin yatin pamangan, ket ahe yayna
matey.
51 Hiko ye pamangan a nangibat ha langit a ampakaibyay
nin bi-ay. Ket hiyay laman ko ye pamangan a ibyay kon
ikabi-ay lan tatao ha babe-luta. Ayaman a mangan nin
laman ko, ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan."

---

† **6:45** Isaias 54:13. ‡ **6:49** *pamangan.* Yatin pamangan ye anhabtan manna.

52 Uli yatin hinabi nan Apo Jesus, hilay Jujudio, ket
napaytepet-tepet hila, a wanla, “Way-omen na yan ipakan
ye laman na kantawo?”

53 Haanin, hiyay Apo Jesus, hinabi na, “Pakaleng-en yon
manged ye habiyen ko! No ahe yo kanen ye laman ko boy
inomen ye daya ko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ahe
kawo mabyayan nin bi-ay a homain anggaan.
54 Ayaman a ampangan nin laman ko boy ampinom nin
daya ko, ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan boy bi-
ayen koya ha kalampuhan nin panaon.
55 Ta hiyay laman ko ye peteg a pamangan boy hiyay daya
ko ye peteg a inomen.
56 Ayaman a ampangan nin laman ko boy ampinom nin
daya ko, ket mikakaanti ya kangko boy mikakaanti ko met
kana.
57 Hiyay Bapa kon Dioh a nangitubol kangko, hiyabay
ye ampangibatan nin bi-ay boy angkabi-ay ako uli kana.
Wanabay met a ayaman a ampangan nin laman ko, mabi-
ay ya met uli kangko.
58 Hiko ye pamangan a nangibat ha langit. Noba yatin pa-
mangan, aliwan omen ha pamangan a kinan lan nangaunan
tutoa yo hatew. Ta agya po man kinan la yatew, ket natey
hilan teed. Noba ayaman a mangan nin laman ko, mabyayan
yan bi-ay a homain anggaan.”
59 Hilatin kaganaan ye in-adal nan Apo Jesus ha pāytiponan
lan Jujudio ha banwan Capernaum.

Hilay Hahabi a Ampakaibyay nin Bi-ay a Homain Anggaan

60 Pamakange lan mānumbong nan Apo Jesus ye hinabi na,
wanae ye hinabi lan kalabongan kanla, “Maidap a tubat yain
a an-iadal na. Aya lagi ye mananggap nin yain?”

61 Noba agya ahe la hinabi kanan Apo Jesus, ket tanda na
a ampaytatalabotoban lay an-iadal na. Kaya-bay hinabi na
kanla, “Nahingo kawo nayi ha hinabi ko kanyo a kanen yoy
laman ko boy inomen yoy daya ko?
62 Lalo ana no makit yo kon ibat ha langit a in-Anak nin
Tao a mag-udong ha ibatan ko.
63 Hiyay Ihpiditon Dioh ye ampamyay nin bi-ay, aliwan
tao. Ket hilay hahabi a in-adal ko kanyo, ibat ya ha Ihpiditon
Dioh boy ampakaibyay yan bi-ay.
64 Noba main nangaano kanyo ye ahe ampamteg kangko.”
Hinabi nan Apo Jesus yatew kanla, ta paibat po ha una yan
nangiadal, ket tanda nayna no aya hilay ahe ampamteg kana
boy no ayay mangiopit kana.

65 Hinabi na po Apo Jesus, “Yabay-in ye hangkan a hinabi
koyna kanyo hatew po a homain taon humaley kangko no
ahe na yan ipaluboh Bapa kon Dioh.”
66 Paibat ana kananyatew, ket malabong hilaynay
mānumbong na ye nanlakwan kana boy ahe hilayna
ampakilakew kana.
67 Kaya-bay hiyay Apo Jesus, tinepet na hilay labinluwan
mānumbong na, “Hikawo nayi, lakwanan yoko met?”
68 Nakibat yay Simon Pedro kana, “Apo, way-ihtew kayi po
nayi makew? Ket hiyay hahabi mon bengat ye ampakaibyay
nin bi-ay a homain anggaan.
69 Ampamteg kayi kammo boy tanda mi a hika ye pinili
nan Apo Dioh a intubol na.”
70 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hiko ye namili
kanyon labinluwa, kali? Noba hiyay magha kanyo, hakop
na yan Satanas.”
71 Hiyay andektan nan Apo Jesus ket hiyay Judas a anak
nan Simon Iscariote. Ta hiyay Judas, magha ya kanlan
labinluwan mānumbong na, noba hiya ye mangiopit lano
kana.

7

Hiyay Ahe la Pamteg Kana nin Kakatongno nan Apo Jesus

1 Pangayadi yatew, hiyay Apo Jesus, nilibot nay plobin-
hiyan Galilea. Ahe ya nakew ha plobinhiyan Judea, ta hilay
mānguna a Jujudio ihtew, labay la yan pateyen.
2 Haanin, madanon anay pihta lan Jujudio, a Pihtan
Pangipaideng nin Hongab.
3 Ket hinabi lan kakatongno nan Apo Jesus kana, “Makew
kayna ha plobinhiyan Judea ta-omen la makit nin kaganaan
a mānumbong mo ye kapagtakaan a andiyagen mo.
4 Ta homain taon ampangitayo nin andiyagen na no labay
nay midangal. Kaya-bay no peteg a ampakadyag ka nin
kapagtakaan, ipakit moyna ha kaganaan a tatao.”
5 Hinabi lan kakatongno nan Apo Jesus yatew, ta agya
hilabay, ket ahe hila met ampamteg kana.
6 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Aliwa ko po
panaon. Noba hikawo, ket agya hinyan odah, malyadi yon
diyagen ye labay yo.
7 Hilay tatao ihti ha babe-luta a ahe ampanumbong kanan
Apo Dioh, ket ahe la kawo kahulog. Noba kahulog lako, ta
an-ibagwa ko ye kalok-an la.
8 Hikawo tanay makipihta ha Jerusalem. Ahe ako po
makew, ta aliwa ko po panaon.”

9 Ket pangahabi nan Apo Jesus yatew, nagbantak ya po ha
plobinhiyan Galilea.

Hiyay Pangiadal nan Apo Jesus ha Pihta

10 Ha nakaalih hilaynay kakatongno nan Apo Jesus a
makew makipihta, ket nakew ya met ateed makipihta a
homain kanayon a nagtanda.
11 Ket ha pihtaan, antapulen la yan mānguna a Jujudio ye
Apo Jesus. “Way-ihtew ya lagi?” wanla.
12 Ket hilay tatao met, ampay-oonanahan lay tungkol
kanan Apo Jesus. Anhabiyen lan kanayon, “Manged yan tao,”
noba anhabiyen la met nin kanayon, “Ahe, antalingowen na
hilan bengat ye tatao.”
13 Noba ampaytotongtongan la yan homain kanayon a
ampakange ye tungkol kanan Apo Jesus, ta angkalimo hila
kanlan mānguna lan Jujudio.
14 Ha ikaapat anan mangaamot nin pihta, hiyay Apo Jesus,
nakew yan nangiadal ha mahlang nin Timplo.
15 Ket hilay mānguna lan Jujudio, nagtaka hilan tubat ha
pangiadal nan Apo Jesus. Ket hinabi la, “Tubat ye tinanda
na! Way-ihtew ibat ye tinanda na, ket ahe ya met nakapag-
adal?”
16 Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus kanla, “Aliwan hadili kon
ihip ye an-iadal ko, no aliwan kanan nangitubol kangko.
17 No humbongen yoy kalabayan nin Dioh, matandaan yo
a ibat ya kanan Apo Dioh a nangitubol kangko ye an-iadal
ko, aliwan hadili ko.
18 Hiyay taon ampangiadal nin hadili nan ihip, ket labay
nan bengat ye midangal. Noba hiyay taon ampakikwanan
nay ikadangal nan nangitubol kana, ket mapatayaan ya boy
ahe ya ampagtago.
19 Aliwa nayi a in-ibyay naynan Moises kanyo ye Bibilin?
Noba ahe yon teed antupaden. Ta no antupaden yo hilayati,
taket ta labay yo kon pateyen?”
20 Hinabi lan tatao, “Hinelpan ka nin maloke a ihpidito!
Aya met nayi ye ampanangka a mamatey kammo?”
21 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Naigat kawo hatew
ha pamaitaah ko ha Mangaamot nin Pagpainawa.
22 Aliwa nayi a main yan in-ibyay a bilin kanyo ye Moises
a tungkol ha pagpatuli? Hiyay kaptegan, ahe ya nangibat
kanan Moises yatew, no aliwan kanlan nangaunan tutoa yo.
Ket ulin yatew, antulien yoy aanak yo agya Mangaamot nin
Pagpainawa.
23 No tulien yo hilay aanak yo ta-omen yoya ahe malabag
ye bilin a impahulat kanan Moises, taket man awod ta

angkapoot kawo kangko uli ha pamaitaah ko nin matiboen
laman nin maghay tao ha Mangaamot nin Pagpainawa?
24 Adi kawo ampanuhga makaulin bengat ha makit yo, no
aliwan pakabilewen yon manged ta-omen yo matandaan ye
kaptegan."

Hiyay Tepet lan Tatao no hiyay Apo Jesus ye Cristo

25 Ket haanin, hinabi lan nangaanon taga Jerusalem,
"Aliwa nayi a hiyabay ye taon labay lan pateyen nin
mānungkolan tawo?
26 Noba bilewen yo! Ampangiadal ya ha kalabongan nin
tatao. Ket hilay mānguna tawo, homain hila met angkahabi
a laban kana. Ah! Maka namteg hilayna a hiyabay ye Cristo.
27 Way-omen malyadi yain ket tanda tawo met ye nangi-
batan na? No lumateng yay Cristo, ket homain makatanda
no way-ihtew ya mangibat."
28 Haanin, legan ampangiadal yay Apo Jesus ha mahlang
nin Timplo, impakakhaw nan hinabi, "Peteg nayi a tanda
yo ye nangibatan ko boy no aya ko? Hiyay kaptegan, aliwa
kon hadilin kalabayan ye pamakew ko ihti. Hiyay Dioh a
nangitubol kangko, peteg ya, noba ahe yoya katatanda.
29 Noba katatanda koya, ta nangibat ako kana boy intubol
nako kanyo."
30 Haanin, uli ha hinabi nan Apo Jesus, ket labay la yaynan
dakpen nin mānguna a Jujudio. Noba ahe la nadyag, ta aliwa
na po panaon.
31 Ket malabong hilay tataon namteg kana. Hinabi la,
"Hiyabay ye Cristo, ta homain anan makadyag nin igit ha
kapagtakaan a pagkakitan a dinyag na!"

Hiyay Pangitubol la kanlan Gogowaldiya a Mandakep kanan Apo Jesus

32 Pamakange lan Papariseo ye ampay-unanahan lan
tatao, hilay mānguna a papadi boy Papariseo, ket intubol la
hilay gowaldiya ha Timplo a mandakep kanan Apo Jesus.
33 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, "Makandi tanan
panaon a makalamo yoko, ket pangayadi, mag-udong
akoyna kanan nangitubol kangko.
34 Tapulen yoko, noba ahe yo koyna makitan, ta ahe kawo
makalakew ha lakwen ko."
35 Haanin, hilay mānguna a Jujudio, ket naytepet-tepet
hila, "Way-ihtew ya lagi makew? Ta anhabiyen na a ahe
tawo yayna makit? Makew ya lagi ha lugal lan Griego a
angkunaan lan Jujudion nangaitayak ta-omen na hila adalan
ye Griego?
36 Hinyay labay nan habiyen ha hinabi na, 'Tapulen yoko,
noba ahe yo koyna makitan'? Boy anhabiyen na po, 'Ahe

kawo makalakew ha lakwen ko.’ Hinya lagi ye labay nan habiyen?”

Hiyay Lanom a Ampakaibyay Bi-ay

37 Ha naabot ye huyot boy pinakamaalaga a mangaamot
nin pihta, hiyay Apo Jesus, ket nideng ya boy impakakhaw
nan hinabi, “Ayaman a angkaplangan, humaley ya kangko
boy minom.
38 Ta hinabi nin naihulat a Habi nin Dioh a ayaman a
mamteg kangko, ‘Dumawoy ibat ha puho na ye lanom a
ampakaibyay bi-ay a omen ha hubol.’ ”
39 Hiyay andektan nan Apo Jesus a lanom a ampakaibyay
bi-ay, ket hiyay Ihpiditon Dioh a madanon laynan matang-
gap nin ampamteg kana. Ta kananyatew a panaon, ket ahe
na po in-ibyay Apo Dioh ye Ihpidito na kanlan ampamteg. Ta
hiyay Apo Jesus, ket ahe ya po nipatagay palakew ha langit.

Aliwan Padihoy Ihip lan tatao nin tungkol kanan Apo Jesus

40 Pamakange lan tatao nin hinabi na, hinabi lan nan-
gaano kanla, “Peteg a hiyabay ana ye Podopita a an-agaden
tawo!”*
41 Hilay kanayon, hinabi la met, “Hiyabay ana ye Cristo!”
Noba hilay kanayon po, ket hinabi la, “Aliwan peteg yain,
ta taga Galilea ya boy ahe malyadi a mangibat ha Galilea ye
Cristo.
42 Ta hinabi nin naihulat a Habi nin Dioh a hiyay Cristo,
mangibat ya ha lahi nan Poon David boy ianak ya ha
Betlehem a badiyo nan Poon David.”
43 Yabay-in ye hangkan no taket ta aliwan padiho ye ihip
lan tatao tungkol kanan Apo Jesus.
44 Main nangaano katao ihtew a malabay mandakep
kanan Apo Jesus, noba homain nagngaya.

Hiyay Ahe la Pamteg nin Mānguna lan Jujudio

45 Haanin, hilay gowaldiya ha Timplo a intubol lan
mandakep kanan Apo Jesus, ket nag-udong hilayna kanlan
mānguna a papadi boy kanlan Papariseo. Ket tinepet la hila,
“Taket ta ahe yoya inlakew ihti?”
46 Nakibat hilay gowaldiya, “Haanin kayin bengat nakange
nin omen ha paghabi nan yain a tao.”
47 Hinabi lan Papariseo, “Agya hikawo nayi, natalingo
nayna met?
48 Main kawoyna nayi nakit a mānguna o kammin Pa-
pariseo ye namteg kana?

---

* **7:40** Deuteronomio 18:15.

49 Homain! Hilay tataon homain bega tinanda tungkol ha
Bibilin a impahulat kanan Moises ye ampamteg kanan Jesus.
Kaya-bay paduhaan na hilan Apo Dioh."
50 Noba hiyay Nicodemo a maghan Pariseo a nakew
nakitongtong kanan Apo Jesus hatew, hinabi na kanla,
51 "Aliwa nayi a labag ha Bibilin tawo a manuhga nin tao
anggan ahe tawo ya po malitih ta-omen tawo matandaan no
hinyay dinyag na."
52 Hinabi la kanan Nicodemo, "Taket, taga Galilea ka nayi?
No pag-adalan mon manged ye naihulat a Habi nin Dioh,
matandaan mo a homain podopitan taga Galilea."
53 [Pangayadi, hiyay balang magha kanla, nuli ana.]

8

Hiyay Babayin Nadulanan a Ampakilaki

1 [Hiyay Apo Jesus, nakew ya met ha Mapantay nin Oolibo.
2 Kabekahan, ha mahanibhanib po, nag-udong yayna man
ye Apo Jesus ha mahlang nin Timplo. Ha anti yayna
ihtew, malabong a tatao ye hinumaley kana. Ket nikno yan
nangiadal kanla.
3 Ket legan ampangiadal yay Apo Jesus, hilay mamaihtodo
nin Bibilin boy hilay Papariseo, inlakew laya kana ye
maghay babayi a nadulanan a ampakilaki. Ket in-adap laya
kanlan tatao.
4 Boy hinabi la kanan Apo Jesus, "Maihtodo, yatin babayi,
ket nadulanan yan ampakilaki.
5 Anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises a ayaman a
ampakilaki, ket tapon-taponen yan dapah anggaynan matey
ya. Haanin awod, hinyay mahabi mo?"
6 Wanabay ye tepet la kana, ta labay la yan kaloten ha
ihebat na ta-omen hila main pangidaloman kana. Noba
hiyay Apo Jesus, niyumoko ya. Ket pinanulat nay tamudo
na ha luta.
7 Ha pieel-el anay panepet la kana, hiyay Apo Jesus,
nideng ya. Ket hinabi na kanla, "Ayaman kanyo ye homain
kahalanan, hiyabay ye maunan manapon nin dapah kana."
8 Haanin, niyumoko yayna man ye Apo Jesus boy nanulat
ha luta.
9 Pamakange la nin hinabi na, ket inoino hilan inumalih,
nauna hilay mangatoa. Ket hiyay nabantak tana ihtew, hiyay
Apo Jesus boy hiyay babayi.
10 Haanin, nideng yay Apo Jesus. Ket tinepet na yay babayi,
"Way-ihtew hilayna? Homain nayi nagbantak a mamaduha
kammo?"
11 Nakibat yay babayi, "Homain, Apo."

Haanin, hinabi nan Apo Jesus kana, “Agya hiko met, ket ahe kata duhaen. Muli kayna. Noba paibat haanin, adi kayna manyag uman nin kahalanan.”]

Hiyay Apo Jesus ye Tillag ha Babe-luta

12 Hiyay Apo Jesus, naghabi yayna man kanlan tatao, “Hiko ye tillag ha babe-luta. Ayaman a ampanumbong kangko, ahe yayna ampagbi-ay ha kalitehan, no aliwan ampagbi-ay yayna ha kahnagan.”

13 Haanin, hinabi lan Papariseo kana, “Hikan bengat ye ampamapteg nin tungkol ha hadili mo. Ahe malyadi yain!”

14 Hinabi na met Apo Jesus kanla, “Agya hikoy ampamapteg nin hadili ko, peteg met ye anhabiyen ko. Ta tanda ko no way-ihtew ako ibat boy no way-ihtew ako palakew. Noba hikawo, ahe yo tanda no way-ihtew ako ibat boy no way-ihtew ako palakew.

15 An-uhgaan yoko makauli ha papadan bengat nin tao. Noba hiko, ahe ako ampanuhga ha agya ayaman.

16 Noba no manuhga ko, matoynong, ta aliwa kon bubukod ye manuhga, no aliwan lamo ko yay Bapa ko a nangitubol kangko.

17 Anti ha Bibilin a in-ibyay kanyo a no padiho ye anhabiyen nin luwan ampamapteg, ket pamtegan yo a peteg ye anhabiyen la.

18 Kaya-bay hukat yon pamtegan ye pamapteg ko tungkol ha hadili ko, ta aliwan hikon bengat ye ampamapteg nin tungkol ha hadili ko, no aliwan agya hiyay Bapa ko a nangitubol kangko.”

19 Haanin, tinepet la yay Apo Jesus, “Way-ihtew yay Bapa mo?”

Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hiyay Bapa ko, ahe yoya katatanda boy ahe yoko met katatanda. Ta no katatanda yo koyna dayi, katatanda yo yayna met ye Bapa ko.”

20 Hinabi nan Apo Jesus yati legan ampangiadal ya ha haley nin pangitukoyan pilak ha mahlang nin Timplo. Noba homain nandakep kanan Apo Jesus, ta aliwa na po panaon.

Hiyay Ahe Makalakew ha Lakwen nan Apo Jesus

21 Haanin, hinabi nayna man Apo Jesus kanlan mānguna a Jujudio, “Umalih ako. Ket tapulen yoko. Noba matey kawo met lanon ahe napatawad ye kakahalanan yo. Boy ahe kawo makalakew ha lakwen ko.”

22 Haanin, naytepet-tepet hilay Jujudio, “Magpakamatey yayna laweh? Taket lagi, ta hinabi na a ahe kitawo makalakew ha lakwen na?”

23 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hikawo ket taga ihti ha
aypa. Noba hiko, taga ihtew ha tagay. Hikawoy taga babe-
luta. Noba hiko, aliwan taga babe-luta.
24 Hinabi kon matey kawo lanon ahe napatawad ye kaka-
halanan yo. Ta no ahe yo pamtegan a hiko ye Cristo, ket
matey kawo lanon ahe napatawad ye kakahalanan yo.”
25 Tinepet laya, “Taket, aya ka nayi?”
Nakibat yayna man ye Apo Jesus kanla, “Hinabi koyna
kanyo hatew po.
26 Malabong ye mahabi ko laban kanyo. Noba hiyay
anhabiyen kon bengat kanlan tatao ha babe-luta, ket hiyay
impahabi nan mapatayaan a nangitubol kangko.”
27 Noba ahe la po ateed natalohan nin tatao a tungkol
kanan Bapa na a Dioh ye andektan na.
28 Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hiko a ibat ha
langit a in-Anak nin Tao, no maitagay* yo koyna, matandaan
yoyna a hiko ye Cristo. Boy matandaan yo met a hilay
kaganaan a andiyagen boy anhabiyen ko, ket hiyay in-adal
nan Bapa kon Dioh kangko.
29 Ket hiyay nangitubol kangko, lanang ko yan lamo. Ahe
nako anlakwanan, ta lanang kon andiyagen ye ampakapaa-
liket kana.”
30 Pamakange lan tatao ye hinabi nan Apo Jesus, malabong
ye namteg kana.

Hiyay Kaptegan ye Mamalihway ha Tao

31 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan Jujudion namteg
kana, “No pahulong yon humbongen ye in-adal ko, ket peteg
kawon mānumbong ko.
32 Matandaan yoy kaptegan. Ket hiyay kaptegan ye
mamalihway kanyo.”
33 Nakibat hila kanan Apo Jesus, “Lalahi na kayin Abra-
ham boy nakakanoman, ket ahe kayin napaipoh nin agya
ayaman. Taket ta hinabi mon lumihway kayi lano?”
34 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged
ye habiyen ko. Ayaman a ampagkahalanan, ket ipoh yan
kahalanan.
35 Hiyay ipoh, ahe yan kabilang ha pamilya. Noba hiyay
anak, kabilang ya makanoman.
36 Kaya-bay no hiyay Anak nin Dioh ye namalihway kanyo,
ket peteg a malihway kawoyna.
37 Tanda ko a lalahi na kawon Abraham. Noba agya
wanabay man, labay yo kon pateyen, ta ahe yo labay
tanggapen ye an-iadal ko.

---

* **8:28** *maitagay:* hiyay labay habiyen ket maipako ha kodoh.

38 Anhabiyen koy nakit ko kanan Bapa ko. Noba hikawo,
andiyagen yoy nange yo kanan bapa yo."
39 Nakibat hila, "Hiyay Abraham ye bapa mi."
Hinabi nan Apo Jesus, "No peteg a hiyay Abraham ye bapa
yo, ket andiyagen yo met dayi ye manganged a didinyag na.
40 Noba hikawo, labay yo kon pateyen. Ket anhabiyen kon
bengat ye kaptegan a nange ko kanan Apo Dioh. Aliwan
wanabay ye dinyag nan Abraham.
41 Hikawo, andiyagen yoy omen ha andiyagen nan bapa
yo."
Nakibat hila kanan Apo Jesus, "Aliwa kayin anak ha ilwah!
Mamaghay bapa mi, hiyay Apo Dioh."
42 Hinabi nayna man Apo Jesus kanla, "No peteg a hiyay
Apo Dioh ye Bapa yo, ket an-adoen yoko dayi, ta nangibat
ako kana. Ahe ako nakew ihti ha babe-luta ha hadili kon
kalabayan, no aliwan intubol na kon Dioh.
43 Ahe yo angkatalohan ye anhabiyen ko, ta ahe yo labay
tanggapen.
44 Hiyay Satanas ye bapa yo, ta hiyay labay na ye andiya-
gen yo. Paibat ana hatew, hiyay Satanas, māmatey yayna
nin tao boy ahe na labay ye kaptegan, ta homain bega kanay
kaptegan. Ugali nayna ye manago, ta hiya ye bapa nin
kaganaan a katagowan.
45 Noba agya pihahabi ko kanyoy kaptegan, ahe yo kon
teed ampamtegan.
46 Haanin, homain kanyoy makapipapteg a nagkahalanan
ako. Taket awod ta ahe yoko ampamtegan agya kaptegan
ana ye anhabiyen ko kanyo?
47 Ayaman a aanak nin Dioh, anleng-en nay anhabiyen nin
Dioh. Kaya-bay ahe yoya anleng-en, ta aliwa kawon aanak
nin Dioh."

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Abraham

48 Haanin, hilay mānguna lan Jujudio, hinabi la kanan Apo
Jesus, "Ah! Petegbay a Samaritano ka boy hinelpan kan
maloke a ihpidito."
49 Nakibat yay Apo Jesus, "Ahe ako hinelpan nin maloke
a ihpidito, no aliwan ampadangalan ko yay Bapa ko. Noba
hikawo, ahe yoko andangalen.
50 Ahe ko ampakikwanan a midangal ako, noba hiyay
Bapa ko, ampakikwanan na a midangal ako boy hiyabay ye
mānuhga.
51 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ayaman
a ampanumbong nin an-iadal ko, ket ahe yayna matey
makanoman."
52 Hinabi lan Jujudio, "Haanin, napaptegan mina a hinel-
pan kan maloke a ihpidito. Ta hiyay Abraham boy hilay

popodopita, natey hilayna. Noba anhabiyen mo a ayaman
a ampanumbong nin an-iadal mo, ket ahe yayna matey.
53 Maiigit ka po nayi dinan nan bapa min Abraham?
Ta hiya boy hilay popodopita, ket natey hilayna. Hinyay
ampibaan mo ha hadili mo?"
54 Nakibat yay Apo Jesus, "No an-idangal koy hadili ko,
homain yan hilbi. Noba hiyay Bapa kon Dioh a anhabiyen
yon Dioh yo, hiyabay ye ampamadangal kangko.
55 Ahe yoya katatanda, noba katatanda koya. No habiyen
kon ahe koya katatanda, ket matago akoyna met a omen
kanyo. Noba katatanda ko yan peteg boy anhumbongen ko
ye anhabiyen na.
56 Hiyay bapa yon Abraham, naaliket ya a makit nay
kapanaonan ko. Ket nakit naya. Kaya-bay angkaaliket yan
tubat."
57 Hinabi lan mānguna a Jujudio, "Homain ka po limampo
a taon. Taket ta anhabiyen mon nakit mo yaynay Abraham?"
58 Nakibat yay Apo Jesus, "Pakaleng-en yon manged ye
habiyen ko. Bayo ya po in-anak ye Abraham, Hiko Bayna."†
59 Ulin yatew a hinabi na, hilay mānguna a Jujudio,
namulot hilan dadapah a panapon la kana. Noba hiyay Apo
Jesus, intayo nay hadili na. Ket inumalih yayna ha Timplo.

9

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Kapkap

1 Legan angkumodang yay Apo Jesus, main yan nakit a
maghay lakin kapkap yaynan in-anak.
2 Ket tinepet la yan mānumbong na, "Maihtodo, taket ta
kapkap yan in-anak yain a tao? Aya lagi ye nagkahalanan,
hilay tutoa na o hiyabay?"
3 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Kapkap yaynan in-anak,
aliwan ulita nagkahalanan ya o hilay tutoa na. Wanabay ye
nalyadi ta-omen makit kana ye kapalyadiyan nin Dioh.
4 Legan mahnag po, katapulan awod a diyagen tawoynay
an-ipadyag nan nangitubol kangko. Ta no madeglem ana,
ahe tawoyna madyag.
5 Legan anti ko ihti ha babe-luta, hiko ye tillag lan tatao."
6 Pangahabi na yatew Apo Jesus, nanluda ya ha luta. Ket
nanyag yan pita haka na in-aploh ha mata nan kapkap.
7 Pangayadi, hinabi na kana, "Kokaynan mag-olameh ha
pamalyoan a anhabtan Siloe." Hiyay labay habiyen nin Siloe,
"Intubol." Kaya-bay nakew yaynan mag-olameh. Ha nag-
udong ya, ampakakit yayna.

† **8:58** *Hiko Bayna* ket maghay ngalan nin Dioh ha Exodo 3:14.

8 Hilay kakaaluba na boy hilay kanayon a tataon nakakit
kana ha ampakilimoh ya po, ket naytepet-tepet hila, “Yo!
Aliwa nayi a yabay-in yay taon pamipikno a ampakilimoh
hatew?”
9 Hinabi la met kanayon, “Hiyabay ana.”
Hilay kanayon met, hinabi la, “Aliwan hiya, kalupa na yan
bengat.”
Noba hinabi nan laki, “Hikobayna yatew!”
10 Kaya-bay tinepet laya, “Way-omen kaynan ampakakit?”
11 Nakibat yay laki, “Main maghay tao a nagngalan Jesus.
Nanyag yan pita haka na in-aploh ha mata ko boy hinabi na
kangko, ‘Kokaynan mag-olameh ha Siloe.’ Kaya-bay nakew
akon nag-olameh ihtew. Pangayadi, ampakakit akoyna.”
12 “Way-ihtew yayna nayi haanin?” wanla.
“Yo! Tawan ket,” wanan laki.

Hiyay Panepet lan Papariseo no Way-Omen yan Nitaah

13 Pangayadi, hiyay pinaitaah a kapkap, inlakew laya
kanlan Papariseo.
14 Mangaamot nin Pagpainawa kananyatew ha nanyag yay
Apo Jesus nin pita boy ha pinaitaah na yay kapkap.
15 Haanin, tinepet laya met nin Papariseo, “Way-omen
kaynan ampakakit?”
Nakibat ya kanla, “In-aploh nay pita ha mata ko boy
pinaolameh. Pangayadi, ampakakit akoyna.”
16 Ket hinabi lan nangaanon Papariseo, “Yatew a tao, ahe
ya nangibat kanan Apo Dioh, ta ahe naya anhumbongen ye
bilin tungkol ha Mangaamot nin Pagpainawa.”
Noba hinabi lan kanayon, “Way-omen yan makadyag
nin wanabay a kapagtakaan ye taon māgkahalanan?” Ket
ahe hila napaykakahundo, ta aliwan padipadiho ye ihip la
tungkol kanan Apo Jesus.
17 Haanin, hilay Papariseo, tinepet la yayna man ye kap-
kap hatew, “Hinyay mahabi mo tungkol kanan namaitaah
kammo?”
Nakibat ya kanla, “Magha yan podopita.”
18 Noba hilay mānguna a Jujudio, ahe la ampamtegan a
kapkap ya hatew. Kaya-bay impadakit la hilay tutoa na.
19 Ket tinepet la hila, “Anak yoya nayi yati? Kapkap yayna
nayi ha in-anak yoya? No kapkap yan peteg, way-omen
yaynan ampakakakit haanin?”
20 Nakibat hilay tutoa na, “Tanda mi a anak miya boy
kapkap yan in-anak.
21 Noba ahe mi tanda no way-omen yaynan ampakakit
haanin boy no ayay namaitaah kana. Kaya-bay hiyaynan

bengat ye tepeten yo. Tanda nayna ye makibat ha tetepet
yo, ta naidadan yayna met."
22 Wanabay ye hinabi lan tutoa na, ta angkalimo hila
kanlan mānguna lan Jujudio, ta napaykahundoan layna
a ikahwil la ha pāytiponan lan Jujudio ye ayaman a am-
paghabin hiyay Jesus ye Cristo.
23 Kaya-bay hinabi lan tutoa na, "Hiyaynan bengat ye
tepeten yo, ta naidadan yayna met."
24 Kaya-bay impadakit la yayna man ye lakin kapkap
hatew. Ket hinabi la kana, "Ipangako mo ha adapan nan Apo
Dioh a maghabi kan kaptegan. Tanda mi a māgkahalanan ya
yatew a tao."
25 Nakibat ya kanla, "Ahe ko tanda no māgkahalanan ya
o ahe. Hiyay tanda kon bengat, kapkap ako hatew, noba
haanin, ampakakit akoyna."
26 "Hinyay dinyag na kammo?" wanla. "Way-omen naka
pinaitaah?"
27 Nakibat ya kanla, "Hinabi koyna kanyo, noba ahe yoko
met ampamtegan. Taket ta labay yoyna man a mange?
Labay yo met nayi ye mag-ilyadin mānumbong na?"
28 Haanin, inumih laya, "Hika pa ye mānumbong na. Noba
hikayi, mānumbong nan Moises.
29 Tanda mi a naghabi yay Apo Dioh kanan Moises. Noba
yatew a tao, ahe mi tanda no way-ihtew ya ibat."
30 Nakibat yay laki, "Yabay-inbay ye ampakapagtaka. Ahe
yo tanda no way-ihtew ya nangibat, noba pinaitaah na ye
mata ko!
31 Tanda tawo a hilay tataon māgkahalanan, ahe na hila
anleng-en nin Dioh. Noba anleng-en na hilay tataon am-
panggalang kana boy ampanyag nin kalabayan na.
32 Agya nakanoman, homain kitawo po natandaan a taon
namaitaah nin kapkap anan in-anak.
33 Ket yatew a tao, no ahe ya nangibat kanan Apo Dioh,
ahe na dayi nadyag yatin kapagtakaan."
34 Ket hinabi lan māngunan Jujudio kana, "Hika a in-anak
boy nilumake a māgkahalanan! Hikayi po nayi ye adalan
mo?" Ket intaboy la yan pinaalih ha pāytiponan lan Jujudio.

Hiyay Pamteg nan Kapkap

35 Haanin, nabalitaan nan Apo Jesus ye nalyadi kanan
lakin kapkap hatew. Ket tinapul naya. Ha nakitan na yayna,
tinepet naya, "Ampamteg ka nayi kanan ibat ha langit a in-
Anak nin Tao?"
36 Nakibat yay laki, "Ayatew a tao, Apo? Habiyen mo man
kangko ta-omen ako mamteg kana."

37 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Nakit mo yayna. Ket
ampagkatongtong moya haanin!”
38 “Awo Apo! Ampamteg ako kammo,” wanan laki. Ket
nanalimukod yan nanggalang kanan Apo Jesus.
39 Hinabi na po Apo Jesus, “Nakew ako ihti ha babe-luta
a mangipatanda nin peteg a kahahaad nin tao ha pamilew
nan Apo Dioh. Hilay ampamalay a kapkap hila, ket makakit
hilayna. Hilay ampaghabin ampakakit hila, ket mag-ilyadi
hilan kapkap.”
40 Ket hilay nangaanon Papariseo a anti ihtew a nakange
nin hinabi nan Apo Jesus, hinabi la kana, “Anhabiyen mo
nayi a kapkap kayi met?”
41 Nakibat yay Apo Jesus, “No ambalayen yo a kapkap
kawo ha kaptegan, homain kawo dayin kahalanan. Noba
ulita anhabiyen yon ampakakit kawo, mikakaanti ya po ye
kahalanan kanyo.”

10

Hiyay Manged a Māgpahtol

1 Haanin, hinabi nan Apo Jesus makauli ha pangilalayi,
“Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ayaman a lumoob
ha kulongan nin tupa a ahe magdān ha ilwangan, no aliwan
manik ha alad, ket tulihan ya boy manakaw.
2 Noba hiyay magdān ha ilwangan, ket hiyabay ye
māgpahtol nin tupa.
3 Ket hiyay māgbantay nin ilwangan, ilukatan naya. Hiyay
māgpahtol, angkabihngaan la yan tutupa na. Anhabtan nay
ngangalan nin tutupa na, ket lumwah hilan manumbong
kana.
4 Ket no nailwah na hilayna ha kulongan, angkauna ya
kanla. Ket manumbong hila met kana, ta angkabihngaan
laya.
5 Ahe hila manumbong ha kanayon, no aliwan payewan
laya, ta lumbo ye bihnga na.”
6 Noba ahe la natalohan nin tatao ye labay habiyen nin
pangilalayi nan Apo Jesus.

Hiyay Apo Jesus ye Manged a Māgpahtol

7 Kaya-bay naghabi yayna man ye Apo Jesus kanla,
“Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hiko ye ilwangan
a panhelpan palakew kanan Apo Dioh a omen ha ilwangan
a anhelpan nin tupa paloob ha kulongan.
8 Hilay kaganaan a nauna kangko a ampagkonwadin
māngalingay yo, ket tulihan boy mānakaw. Noba hilay tutupa
ko, ahe hila nanlenge kanla.

9 Hiko ye ilwangan a panhelpan palakew kanan Apo Dioh.
Ayaman a magdān kangko, ket miligtah ya. Ba-mo yan tupan
lumwah lumoob ha kulongan boy makatapul yan pamangan
na.
10 Hiyay mānakaw, makew yan manakaw, mamatey boy
mandama. Noba hiko, nakew ako ihti ha babe-luta ta-omen
hila magkamain nin genap a bi-ay ye tatao."
11 "Hiko ye manged a māgpahtol. Hiyay manged a
māgpahtol, nakahadya yan matey ha ikanged lan tutupa na.
12 Hiyay an-upaan a māgpahtol, no makakit yan ahonta-
won a anlumateng, payewan na hilay tutupa, ulita aliwa na
hilan konin. Kaya-bay duklohen nan ahontawon ye tutupa.
Ket mapayngingihyay hila.
13 Payewan na hilay tutupa, ta an-upaan yan bengat boy
homain yan pangimahakit ha tutupa."
14-15 "Hiko yay manged a māgpahtol. No way-omen na kon
katatanda Bapa ko boy no way-omen koya met katatanda,
wanabay ko hila met katatanda ye tutupa ko boy katatanda
lako met. Ket nakahadya akon matey ha ikanged la.
16 Main ako po tutupa a ahe po nailoob ha pangikulongan
ko. Katapulan ko hila met a iloob. Angkabihngaan lako, ket
iloob ko hila met ta-omen hila maymamagha boy mamaghay
na ye māgpahtol la."
17 "An-adoen na kon Bapa, ulita nakahadya akon matey uli
kanla ta-omen ako mabi-ay uman.
18 Homain makakwa kangkon bi-ay ko, no aliwan luboh ha
nakem kon an-ibyay. Main akon kapalyadiyan a mangibyay
nin bi-ay ko boy mangudong uman, ta yati ye imbilin na
kangkon Bapa ko."
19 Ha wanabay a hinabi nan Apo Jesus, hilay Jujudio, ahe
hila napaykakahundo.
20 Malabong kanla ye ampaghabi nin wanae, "Hi, hinelpan
yan maloke a ihpidito boy angkaengew ya! Taket ta ampan-
lenge kawo kana?"
21 Noba hinabi la met kanayon, "Hiyay taon hinelpan
nin maloke a ihpidito, aliwan wanabay ye anhabiyen na.
No peteg a hinelpan yan maloke a ihpidito, taket awod ta
ampakapitaah yan kapkap?"

Hiyay Pangikahwil la kanan Apo Jesus

22 Haanin, ha banwan Jerusalem, anhayaghagan lan Ju-
judio ye Pihtan Pangudong nin Timplo. Panaon nin lay-ep
kananyatew.
23 Ket hiyay Apo Jesus, anti ya met ihtew. Legan angku-
modang ya ha maghay pahen nin Timplo a anhabtan balkon
nan Solomon,

24 pinaydopongan la yan Jujudio haka laya tinepet,
“Makano mo po habiyen kammi no aya ka? No peteg a hika
ye Cristo, habiyen moyna kammi.”
25 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hinabi koyna kanyo, noba
ahe yoko met ampamtegan. Hilay kapagtakaan a dinyag
ko ha ngalan nan Bapa kon Dioh, ket yabaytew yaynay
ampamapteg no aya ko.
26 Noba ahe yoko ampamtegan, ta aliwa katawon tutupa.
27 Hilay tutupa ko, ket angkabihngaan lako. Katatanda ko
hila boy ampanumbong hila kangko.
28 Biyan ko hilan bi-ay a homain anggaan. Ket ahe
hila bega mipalakew ha kapaduhaan a homain anggaan.
Anti hilayna kangko, ket homain anan makahamham kanla
kangko.
29 In-ibyay na hilayna kangkon Bapa ko a pinakamaka-
palyadiyan. Ket homain ana met makahamham kanla kana.
30 Hiko boy hiyay Bapa ko, mamagha kayi.”
31 Haanin, hilay Jujudio, namulot hilayna man nin dada-
pah a panapon la kanan Apo Jesus.
32 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Impakit ko kanyo ye
malabong a manganged a didiyag a impadyag nan Bapa ko.
Hinya kanlan hilatew ye panaponan yo kangko?”
33 Hinabi lan Jujudio, “Aliwan uli ha manganged a didinyag
mo ye panaponan mi kammo, no aliwan hiyay pamahalum-
bang mo kanan Apo Dioh, ta an-ipadiho moy hadili mo
kanan Apo Dioh. Ket tao kan bengat.”
34 Nakibat yay Apo Jesus, “Aliwa nayi a anti ha Bibilin a
in-ibyay kanyo a hinabi nan Apo Dioh a didioh kawo.*
35 Tanda tawo a ahe malyadin diyagen a homain hilbi ye
naihulat a Habi nin Dioh. Boy tanda yoyna met a hilay
nangaunan tutoa yo a namyayan nan habi na, ket hinabtan
na hilan didioh.
36 Taket awod ta anhabiyen yon kapahalumbangan ye
hinabi kon, ‘Hiko ye Anak nin Dioh’? Ket hikoy pinili nan
Bapa boy intubol na ihti ha babe-luta.
37 No ahe ko andiyagen ye an-ipadyag nan Bapa ko, adi
yoko ampamtegan.
38 Noba andiyagen ko hila met ye an-ipadyag na. Kaya-
bay agya ahe yoko ampamtegan, pamtegan yo dayi ye ka-
pagtakaan a pagkakitan a dinyag ko ta-omen yo matandaan
boy matalohan a anti ya kangko ye Bapa ko boy anti ko met
kana.”
39 Pamakange lan Jujudio yatew, dakpen la yayna dayi ye
Apo Jesus, noba tinakahan na hila.

---

* **10:34** Kakanta 82:6.

40 Haanin, hiyay Apo Jesus, nakew yan uman ha lipay
kabatowan nin Jordan, ha mahaley nin pinamawtihmowan
nan Juan hatew. Ket kinumonin ya ihtew nin nangaanon
dominggo.
41 Ket malabong a tatao ye nakew kana. Hinabi la, “Hiyay
Juan, ahe ya nanyag nin kapagtakaan a pagkakitan, noba
pawa peteg ye hinabi na tungkol kananyatin tao.”
42 Ket malabong a tatao ihtew ye namteg kanan Apo Jesus.

11

Hiyay Pagkamatey nan Lazaro

1 Main maghay laki a nagngalan Lazaro a angkumonin ha
badiyon Betania, lamo na hilay kakatongno na a hiyay Maria
boy Marta.
2 Hiyay Maria ye maniih lano nin pabango ha bitih nan
Apo Jesus haka na ponahan nin labok na. Ket haanin, hiyay
Lazaro, ampaghakit ya.
3 Kaya-bay hilay kakatongno na, nangitubol hilan mangi-
habi kanan Apo Jesus nin wanae, “Apo, hiyay an-adoen mon
gayyem, ket ampaghakit yan mabyat.”
4 Pamakange nan Apo Jesus yatew, hinabi na, “Ahe na
ikamatey nin Lazaro ye hakit na. Naghakit ya ta-omen ya
midangal ye Dioh boy midangal ya met ye Anak nin Dioh.”
5 An-adoen na hilan Apo Jesus ye mikakatongnon Marta,
Maria, boy Lazaro.
6 Noba agya natandaan nayna a ampaghakit yay Lazaro,
ket namalabah ya po nin luway mangaamot ha angkunaan
na.
7 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na,
“Mag-udong kitawoyna ha plobinhiyan Judea.”
8 Noba hinabi la met kana, “Maihtodo, hilay Jujudio ihtew,
nakanon bengat a labay la kan taponen nin dapah. Haanin,
mag-udong kayna man ihtew?”
9 Nakibat yay Apo Jesus, “Ha maghay mangaamot, main
labinluwan odah a mahnag. Hilay tataon angkumodang no
kaamotan, ahe hila mitubkok, ta mahnag ye babe-luta.
10 Noba hilay angkumodang no madeglem, mitubkok hila,
ta maliteh ana.”
11 Pangayadi, hinabi na po Apo Jesus, “Hiyay Lazaro a
gayyem tawo, angkatuloy ya. Noba haanin, lakwen ko yan
pokawen.”
12 Hinabi lan mānumbong na, “Apo, no angkatuloy yan
bengat, umnged ya lano!”
13 Nabaan la a angkatuloy yan bengat ye Lazaro. Noba
hiyay labay nan habiyen Apo Jesus, ket natey yayna.

14 Kaya-bay impatunong nan Apo Jesus kanla, “Hiyay
Lazaro, ket natey yayna.
15 Noba ha ikanged yo, ingkaaliket kon ahe ako ihtew,
ta makauli ha diyagen ko kana, lalalo kawoynan mamteg
kangko. Higi, tawoyna, ta lakwen tawo ya.”
16 Hiyay Tomas a anhabtan Kambal, hinabi na kanlan
kalalamoan na a mānumbong, “Makilakew kitawo kana agya
midaman kitawon matey.”

Hiyay Apo Jesus ye Pagkabi-ay Uman

17 Ha nilumateng yaynay Apo Jesus ha badiyon Betania,
natandaan na a kinapatan yaynay Lazaro a nailbeng.
18 Hiyay badiyon Betania, tatloy kilomitodoy kataang na
ha banwan Jerusalem.
19 Ket malabong hilay Jujudio a ibat ha Jerusalem ye
nakew manliwaliwa kanlan Marta boy Maria ha pagka-
matey nan katongno la.
20 Ha nabalitaan nan Marta a anlumateng yay Apo Jesus,
hinagana naya. Noba hiyay Maria, nagbantak ya ha baey la.
21 Haanin, hinabi nan Marta kanan Apo Jesus, “Apo, hiyay
katongno ko, ahe ya dayi natey no anti ka ihti.
22 Noba tanda ko a agya haanin, ibyay na kammon Apo
Dioh ye hinyaman a awoken mo kana.”
23 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Hiyay katongno mo, mabi-
ay yan uman.”
24 Nakibat yay Marta, “Awo! Tanda ko, Apo a bi-ayen na
yan uman Apo Dioh lano ha bi-ayen na hilaynay nanga-
matey ha kalampuhan nin panaon.”
25 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Hikoy ampamyay bi-ay boy
ampami-ay uman kanlan nangamatey. Ayaman a ampamteg
kangko, agya po matey ya, ket mabi-ay yan uman.
26 Boy ayaman a angkabi-ay a ampamteg kangko, agya
matey ya, mabi-ay yan makanoman. Ampamtegan mo nayi
ye hinabi ko?”
27 Nakibat yay Marta, “Awo, Apo. Ampamtegan ko a hika
ye Cristo a Anak nin Dioh a an-agaden min lumateng ihti ha
babe-luta.”

Hiyay Panumangih nan Apo Jesus

28 Pangahabi nan Marta yatew, nag-udong yayna ha baey
la. Ket hinaleyan na yay Maria a katongno na boy in-onanah
na kana, “Hiyay Maihtodo, mahaley yayna ihti. Ket an-
ipahagyat naka.”
29 Pamakange nan Maria, tampol yan nideng. Ket nanan-
dali yaynan nakew kanan Apo Jesus.

30 Hiyay Apo Jesus, ahe ya po niabot ha Betania, ta anti ya
po ihtew ha pinanaganaan nan Marta kana.
31 Hilay Jujudion ampanliwa-liwa kanlan mikatongno,
ha nakit la yan tampol nideng ye Maria boy nanandali
yan inumalih, hinumbong laya, ta nabaan la yan makew
tumangih ha nangilbengan kanan Lazaro.
32 Ha niabot yay Maria kanan Apo Jesus, nanalimukod ya
ha adapan na boy hinabi na, “Apo, no anti kan bengat dayi
ihti, ket ahe ya dayin natey ye katongno ko.”
33 Ha nakit nan Apo Jesus a antumangih yay Maria boy
hilay Jujudion hinumumbong kana, ket napoot ya boy nalele
ya.
34 Haanin, tinepet na hilan Apo Jesus, “Way-ihtew yoya in-
ilbeng?”
Nakibat hila kana, “Apo, makilakew ka kammi ta-omen
moya makit.”
35 Ket tinumangih yay Apo Jesus.
36 Haanin, hinabi lan Jujudio a anti ha haley na, “Bilewen
yo. Petegbay a ampakaadoen naya.”
37 Noba hinabi lan kanayon, “Namaitaah yan kapkap.
Taket ta pinaolayan na yan natey ye Lazaro?”

Hiyay Pami-ay nan Uman Apo Jesus kanan Lazaro

38 Napoot yayna man ye Apo Jesus. Kaya-bay nakew ya ha
nangilbengan kanan Lazaro. Inyukib ye nangilbengan kana
a nileneban nin mayadet a dapah.
39 Panlumateng la ihtew, hinabi nan Apo Jesus, “Alihen yoy
dapah.”
Noba hinabi nan Marta a katongno nan natey, “Mabata
yayna Apo, ta kinapatan yayna.”
40 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Aliwa nayi a hinabi koyna
kammo a no mamteg ka, makit moy kapalyadiyan nin Dioh?”
41 Kaya-bay inalih lay dapah a pinanleneb. Tinumangal
yay Apo Jesus. Ket hinabi na, “Bapa ko, ampahalamat ako
kammo, ta lingnge moko.
42 Tanda ko a lanang mo kon anleng-en, noba anhabiyen
ko yati kammo ha ikanged lan tataon ampideng ihti ta-omen
hila mamteg a hika ye nangitubol kangko.”
43 Pangahabi na yatew, nangha ya, “Lazaro, lumwah
kayna!”
44 Ket hiyay Lazaro, nilumwah ya a nabelbelan nin tapih
a pangilbeng ye gagamet na boy bibitih na boy natugpawan
nin tapih ye lupa na. Hinabi nan Apo Jesus, “Alihen
yoynay tapih a nakabelbel kana ta-omen yayna malihway
a kumodang.”

Hiyay Tangka kanan Apo Jesus
(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2)

45 Haanin, ha nakit lan Jujudion kalamo nan Maria ye
dinyag nan Apo Jesus, malabong kanla ye namteg kana.
46 Noba hilay kanayon kanla, nakew hila kanlan Pa-
pariseo. Ket hinabi lay dinyag nan Apo Jesus.
47 Kaya-bay hilay mānguna a papadi boy Papariseo, im-
padakit la hilay tutoan Jujudion mānungkolan ha Panuhgaan
lan Jujudio. Hinabi la, "Hinyay diyagen tawo? Malabong
anay didinyag nan kapagtakaan yatew a tao.
48 No paolayan tawo ya, mamteg hilaynay kaganaan a
tatao a hiyabay ye Cristo. Ket diyagen la yan pagpoon tawo.
Ket no wanabay ye malyadi, lakwen la kitawon huhundalon
Romano ta-omen la damaen ye Timplo boy nahyon tawo."

49 Noba hinabi nan Caifas a pinakapoon a padi kanany-
atew a taon, "Peteg a homain kawon tinanda!
50 Ahe yo nayi naihip a mamanged a matey ye maghay tao
ha ikanged nin kalabongan dinan ha madama ye matiboen
nahyon tawo?"

51 Yatew a hinabi nan Caifas, ket aliwa na yan hadilin ihip,
no aliwan bilang pinakapoon a padi kananyatew a taon,
impahabi nan Apo Dioh kana a matey yay Apo Jesus ha
ikanged nin matiboen nahyon lan Jujudio.
52 Aliwan bengat ha ikanged nin nahyon lan Jujudio, no
aliwan nin kaganaan a aanak nin Dioh a ampitayak ha babe-
luta ta-omen na hila paymamaghaen.
53 Kaya-bay paibat kananyatew, hilay mānguna lan Jujudio,
inihip la yaynan ipapatey ye Apo Jesus.

54 Ket hiyay Apo Jesus, ahe yayna napakit kanlan Jujudio
ha Jerusalem. Nakew yayna tana ha banwan Efraim a
mahaley ha wangwang. Ket ihtew ya kinumonin a lamo na
hilay mānumbong na.

55 Haanin, ha mahaley ana ye pihta lan Jujudio a Pihtan
Pangihipan nin Pangiligtah, malabong hilay tataon nakew
ha banwan Jerusalem a nangibat ha binabadiyo ta-omen
la diyagen ye kaugalian lan panlinih bayo mangaamot nin
pihta.
56 Ket hilay tatao ha Jerusalem, antapulen la yay Apo Jesus.
Ket ha anti hila po ha mahlang nin Timplo, ampaytepet-tepet
hila, "Ha ihip yo, makew ya lagin makipihta ihti?"

57 Haanin, imbilin lan mānguna a papadi boy Papariseo,
"No matandaan yo no way-ihtew yay Jesus, ket ipatanda yo
met kammi." Hinabi la yatew, ta dakpen la yayna.

12

Hiyay Pangitiih nin Pabango ha Bibitih nan Apo Jesus
(Mateo 26:6-13; Marcos 14:3-9)

1 Haanin, anem a mangaamot bayo Pihtan Pangihipan nin
Pangiligtah. Hiyay Apo Jesus, ket nakew ya ha badiyon
Betania ha angkunaan nan Lazaro a bini-ay nan uman.
2 Hiyay Lazaro, Marta boy Maria a mikakatongno, in-
taladanan la yan pandem ye Apo Jesus. Hiyay Marta,
ampangiapag yan pamangan. Ket hiyay Lazaro, magha ya
kanlan kadungo nan Apo Jesus ha dulang.
3 Hiyay Maria, main yan pabangon mablin tubat a maga-
ynan kagitna litodo a pawa nardo.* Ket haanin, intiih naya
ha bitih nan Apo Jesus haka na pinunahan nin labok na. Ket
nangalinghangaw ye bango ha loob nin baey.
4 Hiyay Judas Iscariote a magha kanlan mānumbong nan
Apo Jesus ye mangiopit lano kana. Haanin, hinabi na,
5 "Hiyay alaga nin yatew a pabango, ket alaga nin howildo
ha maghay taon nin maghay tao. Inlako nayna dayi. Ket
hiyay mapaglakoan, maibyay kanlan mangaidap!"
6 Hinabi nan Judas yatew, aliwan ulita an-imahakit na
hilay mangaidap, no aliwan ulita mānakaw ya. Hiyabay
ye ampangihinop nin pilak a an-ibyay kanla nin tataon
ampamteg kanan Apo Jesus, noba antakawan na.
7 Hinabi nan Apo Jesus kanan Judas, "Paolayan mo yay
Maria, ta andyagen na yain bilang pangitaladan nin pagkail-
beng ko.
8 Hilay mangaidap, lanang yo hilan mapagkalamo. Noba
hiko, ahe."

Hiyay Tangka kanan Lazaro

9 Malabong hilay Jujudion nakabalita a anti yaynay Apo
Jesus ha badiyon Betania. Kaya-bay nakew hila met ihtew,
aliwan bengat uli kanan Apo Jesus, no aliwan labay laya met
makit ye Lazaro a bini-ay nan uman.
10 Kaya-bay hilay mānguna a papadi, napaykakahundoan
laya met a ipapatey ye Lazaro.
11 Ta uli ha pagkabi-ay nan uman, malabong hilaynay
Jujudion nakihyay kanla boy namteg kanan Apo Jesus.

Hiyay Mahayaghag a Panhumlep nan Apo Jesus ha ban-
wan Jerusalem
(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40)

12 Kabekahan, malabong a tataon nakew ha Pihtan Pangi-
hipan nin Pangiligtah. Ket nabalitaan la a palakew yaynay
Apo Jesus ha banwan Jerusalem.

---

* **12:3** *nardo* ket tanaman a ibat ha lumbo a nahyon.

13 Haanin, nanlahngi hilan papalapa nin takipan. Ket
hinagana la yay Apo Jesus. An-ipapangha la, a wanla,
“Galangen yay Apo Dioh! Inged na yan Apo Dioh ye
anlumateng ha ngalan na! Inged na yay poon nin Israel!”†
14 Hiyay Apo Jesus, nakahakay ya ha maghay oybon ahno
a omen ha naihulat a Habi nin Dioh,
15 “Adi kawo angkalimo, hikawon tatao ihti ha banwan Zion.
Bilewen yo! Anlumateng yaynay Poon yon nag-
makaaypa
a nakahakay ha oybon ahno.”‡
16 Kananyatew a panaon, ahe la po angkatalohan nin
mānumbong nan Apo Jesus ye andiyagen lan tatao. Noba
ha nag-udong yaynay Apo Jesus ha langit, naihipan la boy
natalohan layna a hiyay panggalang lan tatao kanan Apo
Jesus ye andektan nin paltep lan popodopita ha naihulat a
Habi nin Dioh.
17 Ha bini-ay na yan Apo Jesus ye Lazaro ha nangilbengan
kana, malabong hilay tataon nakakit nin kapagtakaan a
dinyag na, ket imbabalita la.
18 Kaya-bay malabong ye tataon nanagana kana.
19 Ulin yati, nahabi lan Papariseo ha magha boy magha,
“Bilewen yo! Homain kitawoynan madyag! Hilay kaganaan
a tatao, ket ampanumbong hilayna kana.”

Hilay Griego a Ampanapul kanan Apo Jesus

20 Main met nangaanon Griego ye nakew ha banwan
Jerusalem ta-omen manggalang kanan Apo Dioh ha panaon
nin pihta.
21 Haanin, nakew hila kanan Felipe a taga Bethsaida ha
plobinhiyan Galilea. Hinabi la kana, “Gayyem, labay miya
dayin makit ye Apo Jesus.”
22 Nilakew na yan Felipe ye Andres boy hinabi na ye awok
lan Griego. Pangayadi, nilakew la yay Apo Jesus boy hinabi
la kana ye awok la.
23 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Naabot anay odah a hiko a
ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket padangalan na koynan
Bapa ko.
24 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hiyay maghay
pinahi nin tidigo, no ahe ya mailbeng ha luta, mikakaanti
yan mamagha makanoman. Noba no mailbeng ya, ket
tumubo boy manawa yan malabong.
25 Ayaman a taon ampangihilib nin bi-ay na, ket maanam
na. Noba ayaman a taon ahe ampangihilib nin bi-ay na ihti
ha babe-luta uli ha panumbong na kangko, ket mabyayan
yan bi-ay a homain anggaan.

† **12:13** Kakanta 118:26. ‡ **12:15** Zacarias 9:9.

26 Ayaman a malabay maghilbi kangko, ket katapulan a
manumbong ya kangko. Ket no way-ihtew ako, anti ya met
ihtew ye māghilbi ko. Hiyay ampaghilbi kangko, padangalan
na yan Bapa kon Dioh."

Hiyay Pangipatanda nan Apo Jesus tungkol ha Kamateyan na

27 Hinabi na po Apo Jesus, "Angkayoot ako haanin.
Habiyen ko lagi kanan Bapa ko a iligtah nako ha pamaidap
a madanon koynan madihaan? Ahe, ta nakew ako ihti ha
babe-luta ta-omen ko dihaen yatin pamaidap."
28 Pangayadi, hinabi na, "Bapa ko, padangalan moy ngalan
mo."
Haanin, main bihnga a ibat ha langit a ampaghabin
wanae, "Pinadangalan koyna, ket padangalan ko yan uman."
29 Ha nange lan malabong a tatao ihtew ye bihnga, hinabi
la, "Yo! Nandol ya."
Hinabi la met nin kanayon, "Kinatongtong yan maghay
anghil."
30 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, "Yatew a bihnga
a nange yo, impange na kanyo ha ikanged yo, aliwan ha
ikanged ko.
31 Panaon anan panuhga nan Apo Dioh kanlan tatao ihti
ha babe-luta. Ket hiyay Satanas a ampanakop kanla, panaon
nayna met a maitaboy.
32 No maitagay yo koyna,§ ihaley ko hilay kaganaan a tatao
kangko."
33 Hinabi na yatew ta-omen na ipatanda kanlan tatao no
way-omen yan matey.
34 Nakibat hilay malabong a tatao kanan Apo Jesus, "Anti
ha naihulat a Habi nin Dioh a hiyay Cristo, ket mabi-ay yan
makanoman. Taket ta anhabiyen mo a hiyay in-Anak nin
Tao, katapulan yan maitagay? Aya yain a anhabiyen mon
in-Anak nin Tao?"
35 Haanin, hinabi nan Apo Jesus ye tungkol ha hadili
na makauli ha pangilalayi, "Matekbe tanay panaon a ma-
pagkalamo yo yay tillag. Kaya-bay legan kalamo yoya po
yatin tillag, magbi-ay kawoyna ha kahnagan ta-omen kawo
ahe mabonan nin kalitehan. Ta hiyay taon angkumodang ha
kalitehan, ket ahe na angkatumbokan ye lakwen na.
36 Kaya-bay mamteg kawo kangko a pinagkatillag yo legan
anti ko po kanyo ta-omen mahnagan ye ihip yo." Pangahabi
nan Apo Jesus yatew, inumalih yayna boy ahe yayna napakit
kanlan tatao.

Hiyay Ahe la Pamteg nin Kanayon a Jujudio

---

§ **12:32** Hiyay labay habiyen nin maitagay ket maipako ha kodoh.

37 Hilay tatao, agya nakit lay malabong a kapagtakaan a
dinyag nan Apo Jesus, ahe hila po ateed namteg kana.
38 Ha wanabay, natupad ye inhulat nan podopita Isaias
hatew a wanae,
“Apo, makandin bengat ye namteg ha in-adal mi.
Agya impakit moynay kapalyadiyan mo kanla, ahe hilan
teed namteg kammo.”*
39 Ahe hila mamteg a omen ha hinabi nan podopita Isaias,
40 “Pinakapkap na hilan Apo Dioh ta-omen hila ahe makakit
boy pinabyang nay puho la ta-omen hila ahe makataloh.
Ta no makakit hila boy makataloh,
maka mag-udong hila kana,
ket paitaahen na hila.”†
41 Hinabi nan Isaias yatew, ta nakit na ye pagkakitan nin
kadangalan nan Apo Jesus. Ket hinabi nay tungkol kana.
42 Wanabay man, malabong hila met a mānguna a Jujudio
ye namteg kanan Apo Jesus. Noba ahe la impatanda ye
pamteg la ha tatao ulita angkalimo hila kanlan Papariseo,
ta maka ikahwil la hila ha pāytiponan lan Jujudio.
43 Ta kinalalabay la po ye padangal nin tao dinan ha
padangal nan Apo Dioh.

Mauhgaan ye tao makauli ha Hahabi nan Apo Jesus

44 Haanin, hiyay Apo Jesus, impakakhaw nan hinabi,
“Ayaman a ampamteg kangko, aliwan hikon bengat ye
pinamtegan na, no aliwan agya hiyay nangitubol kangko.
45 Hiyay nakakit kangko, nakit na yayna met ye nangitubol
kangko.
46 Nakew ako ihti bilang tillag ihti ha babe-luta ta-omen
ayaman a mamteg kangko, ket ahe yan mikakaanti ha
kalitehan.”
47 “Ayaman a nakange nin in-aadal ko, noba ahe na met
anhumbongen, mauhgaan ya. Noba aliwan hikoy manuhga
kana, ta nakew ako ihti ha babe-luta a mangiligtah kanlan
tatao, aliwan manuhga.
48 Ayaman a ahe mananggap kangko boy ahe mamteg ha
hahabi ko, mauhgaan ya. Hilay hahabi a hinabi ko kanla ye
manuhga kanla ha kalampuhan nin panaon.
49 Ta hiyay anhabiyen ko, aliwan hadili ko, no aliwan
nangibat kanan Bapa ko a nangitubol kangko. Hiyabay ye
nangihabi kangko a habiyen koy kaganaan a hinabi koyna.
50 Boy tanda ko a hilay bibilin na, ket makaibyay yan bi-ay
a homain anggaan. Kaya-bay hiyay an-ipahabi na kangko ye
anhabiyen kon bengat.”

---

* **12:38** Isaias 53:1. † **12:40** Isaias 6:10.

13

Hiyay Panguyah nan Apo Jesus nin Bibitih lan Mānumbong na

1 Haanin, ha madeglem po nin dihpidah nin Pihtan Pangi-
hipan nin Pangiligtah, tanda naynan Apo Jesus a panaon
naynan umalih ihti ha babe-luta, ta mag-udong yayna kanan
Bapa na ha langit. Hiyay Apo Jesus, ampakaado-adoen na
hilay mānumbong na. Ket impakit nay pangado na kanla
anggan kalampuhan nin bi-ay na.

2 Haanin, legan ampandem hilan Apo Jesus boy
mānumbong na, impaihip nan Satanas kanan Judas a anak
nan Simon Iscariote a iopit na yay Apo Jesus.

3 Tanda nan Apo Jesus a kaganaan a kapalyadiyan nan
Bapa na, ket in-ibyay nayna kana. Boy tanda na met Apo
Jesus a ihtewbay ya ibat kanan Bapa a Dioh boy mag-udong
ya met ateed kana.

4 Haanin, legan ampangan hila, nideng yay Apo Jesus. Ket
inalih nay kepkep na haka ya nangwa nin tuwalya a in-ipteh
na ha awak na.

5 Pangayadi, pinalamnan na yan lanom ye palanggana.
Ket ingkana naynan uyahan ye bitih lan mānumbong na haka
na pinunahan nin tuwalya a in-ipteh na ha awak na.

6 Ha niabot yaynay Apo Jesus kanan Simon Pedro, tinepet
na yan Pedro, “Apo, hika nayi ye manguyah nin bibitih ko?”

7 Nakibat yay Apo Jesus, “Ahe mo po matalohan haanin ye
andiyagen ko, noba matalohan mo met lano.”

8 Hinabi nan Pedro kana, “Apo, agya makanoman ahe
malyadin hika ye manguyah nin bibitih ko.”

Nakibat yay Apo Jesus kana, “No ahe kata mauyahan, ahe
kata ibilang a mānumbong ko.”

9 “No wanabay awod, Apo, aliwan bengat bibitih ko, no
aliwan agya gamet boy ō ko,” wanan Simon Pedro.

10 Hinabi nan Apo Jesus, “Hiyay taon naliyo ana, bitih
na tanay katapulan uyahan. Malinih kawoyna, powida ye
magha kanyo.”

11 Hinabi nan Apo Jesus a aliwan hilan kaganaan ket
malinih, ta tanda na no hinyay mangiopit kana.

12 Ha nauyahan naynan Apo Jesus ye bibitih la, nagkepkep
yayna boy nakidungo yayna man kanla ha dulang. Pan-
gayadi, tinepet na hila, “Natalohan yo laweh ye dinyag ko
kanyo?

13 Anhabtan yo kon ‘Maihtodo’ boy ‘Apo’, ket huhto yain,
ta peteg a hiko ye maihtodo boy Apo yo.

14 No hikon maihtodo yo boy Apo yo ye nanguyah nin
bibitih yo bilang paghilbi kanyo, wanabay met dayi ye
diyagen yo ha magha boy magha.
15 Dinyag ko yain bilang panuwadan yo. Kaya-bay diyagen
yo met kanlan kanayon ye dinyag ko kanyo.
16 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Homain ipoh
a umiigit kanan amo na boy homain met intubol a umiigit
kanan nangitubol kana.
17 Haanin, ta tanda yoyna hilayati, ket minged kawo no
diyagen yo."
18 "Ahe ko anhabiyen a minged kawon kaganaan, ta tanda
ko hilay pinili ko. Noba katapulan a matupad ye naihulat a
Habi nin Dioh a wanae, 'Iopit na kon magha kanlan kadungo
kon ampangan.'* "
19 "Anhabiyen ko yati kanyo legan ahe po matupad ta-
omen lano matupad ana, ket mamteg kawo a hikobay ye
Cristo.
20 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ayaman a
ampananggap ha intubol ko, ket antanggapen na koyna
met. Ket ayaman a mananggap kangko, ket antanggapen na
yayna met ye Bapa ko a nangitubol kangko."

Hiyay Pangipatanda nan Apo Jesus no Ayay Mangiopit kana
(Mateo 26:20-25; Marcos 14:17-21; Lucas 22:21-23)

21 Pangahabi nan Apo Jesus yatew, nalele ya. Ket hinabi
na, "Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Magha lano
kanyo ye mangiopit kangko."
22 Haanin, hilay mānumbong nan Apo Jesus, naybilew-
bilew hila, ta ahe la tanda no ayay andektan na.
23 Hiyay mānumbong na a an-adoen na, nakailig ya kanan
Apo Jesus.
24 Ket hiyay Simon Pedro, hininyahan naya, a wana,
"Tepeten moya man no aya kantawo ye andektan na."
25 Ket legan nakailig ya kanan Apo Jesus, tinepet naya,
"Apo, aya kammi ye andektan mo?"
26 Nakibat yay Apo Jesus, "Hiyay gawangan kon indede kon
tinapay, ket hiyabay." Haanin, indede nayna ye tinapay haka
na inggawang kanan Judas a anak nan Simon Iscariote.
27 Ha nagawang naynan Judas ye tinapay, hinelpan na
yaynan Satanas.
Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan Judas, "Diyagen
moynan tampol ye diyagen mo."

---

* **13:18** Kakanta 41:9.

28 Hilay mānumbong nan Apo Jesus a kadungo na ha
dulang, ahe la natalohan no taket ta wanabay ye hinabi na
kanan Judas.
29 Noba ulita hiyay Judas ye māngihinop nin pilak la,
nabaan la a an-itubol na yan Apo Jesus a manaliw nin
matapul la ha pihta o mamyay nin pilak kanlan mangaidap.
30 Ha nakan naynan Judas ye tinapay, tampol yaynan
inumalih. Madeglem ana kananyatew.

Hiyay Bayon Bilin

31 Ha nakaalih yaynay Judas, hinabi nan Apo Jesus, “Hiko
a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, maidangal akoyna. Ket
makauli kangko, maidangal ya met ye Dioh.
32 No maidangal yay Dioh makauli kangko, ket padangalan
nako met boy diyagen na yan tampol.”
33 Hinabi na po Apo Jesus, “An-adoen kon aanak, matekbe
tanay panaon a mapagkalamo yoko. Tapulen yoko, noba
ahe yo koyna makitan. Hiyay hinabi ko kanlan mānguna a
Jujudio hatew, ket habiyen ko met kanyo haanin, ahe kawo
makalakew ha lakwen ko.
34 Ket haanin, maghay bayon bilin ye ibyay ko kanyo. May-
ado kawo nin omen ha pangado ko kanyo.
35 No ampay-ado kawo, matandaan lan kaganaan a tatao
a mānumbong katawo.”

Hiyay Impatanda nan Apo Jesus ye Pangibudi nan Pedro kana
(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34)

36 Hiyay Simon Pedro, tinepet na yay Apo Jesus, “Apo, way-
ihtew ka nayi makew?”
Nakibat yay Apo Jesus, “Ahe ka po malyadin makilakew ha
lakwen ko haanin, noba makalakew ka met ateed lano.”
37 Tinepet na yayna man, “Apo, taket ta ahe ako malyadin
makilakew kammo haanin? Ket nakahadya ako met a matey
uli kammo.”
38 Nakibat yay Apo Jesus, “Peteg nayi a nakahadya kan
matey uli kangko? Pakaleng-en mon manged ye habiyen ko
kammo. Bayo ya tumnoy ye tandang, nikatlo mo koynan
ibudi.”

14

Hiyay Apo Jesus ye Dān palakew kanan Apo Dioh

1 Hinabi na po Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Adi kawo
angkayoot. Pataya kawo kanan Apo Dioh boy pataya kawo
met kangko.

2 Ha baey nan Bapa ko, malabong ye hilid. Makew ako
ihtew ta-omen mangihadya nin kunaan yo. Ahe ko habiyen
yati kanyo no aliwan peteg.
3 Ket lano anti koyna ihtew boy naihadya koynay kunaan
yo, mag-udong ako met ateed. Ket ilamo katawo ta-omen
agya way-ihtew ako, anti kawo met ihtew.
4 Ket tanda yoynay dān a palakew ha lakwen ko."
5 Hinabi nan Tomas kana, "Apo, way-omen mi matandaan
ye dān a palakew ha lakwen mo, ket ahe mi met tanda no
way-ihtew ka makew?"
6 Nakibat yay Apo Jesus, "Hikoy dān, hikoy kaptegan boy
hikoy bi-ay. Homain makalakew kanan Bapa ko no ahe ya
magdān kangko.
7 Haanin awod, no katatanda yo koyna, katatanda yo
yayna met ye Bapa ko. Ket paibat haanin, katatanda boy
nakit yo yaynay Bapa."
8 Hinabi nan Felipe, "Apo, ipakit mo man kammi ye Bapa,
ket huhtoyna kammi."
9 Nakibat yay Apo Jesus, "Nabuyot kitawoynan ampay-
lamo, Felipe. Ahe moko po manayti katatanda. Ayaman a
nakakit kangko, nakit na yayna met ye Bapa. Haanin, taket
awoken mo po a ipakit koya kanyo ye Bapa?
10 Ahe mo lagi ampamtegan a anti ko kanan Bapa boy
anti ya met kangko? Hiyay hahabi a anhabiyen ko kanyo,
aliwan hadili ko, no aliwan kanan Bapa a anti kangko. Ket
andyagen nay didiyag na makauli kangko.
11 Pamtegan yoko a anti ko kanan Bapa boy anti ya met
kangko. Noba no ahe yo pamtegan ye hinabi ko, pamtegan
yoko tana uli ha kapagtakaan a didinyag ko.
12 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ayaman a
mamteg kangko, makadyag ya met nin omen ha andiyagen
ko boy maiigit po ye madyag na, ta makew akoyna kanan
Bapa.*
13 Hinyaman a awoken yo ha ngalan ko, diyagen ko ta-
omen ya mapadangalan ye Bapa makauli kanan Anak.
14 Awo, hinyaman a awoken yo ha ngalan ko, diyagen ko."

Impangako nan Apo Jesus ye Ihpiditon Dioh

15 Hinabi nan Apo Jesus, "No an-adoen yoko, humbongen
yoy bibilin ko.
16 Ket awoken ko kanan Bapa a biyan na kawo po nin
Mānaglap a mikakaanti kanyo makanoman.

---

* **14:12** Madyag nay umiigit po ta agya umalih yay Apo Jesus a makew ha langit, itubol nay Ihpiditon Dioh a managlap kanlan māmteg (Juan 14:26).

17 Hiyabay ye Ihpiditon Dioh a mangipatanda kanyo nin
kaptegan. Ahe laya matanggap nin tataon ahe ampanum-
bong kanan Apo Dioh, ta ahe la yan angkakit o katatanda.
Noba hikawo, katatanda yoya, ta kalamo yoya boy anti ya
kanyo makanoman."
18 "Lano ha makew akoyna kanan Bapa, ahe katawo
lakwanan a homain kalamo. Mag-udong ako met lano
kanyo.
19 Madanon anay panaon a ahe la koyna makit nin tatao.
Noba hikawo, makit yoko lano. Ket ulita angkabi-ay ako,
mabi-ay kawo met uman.
20 Lano ha maabot yain a mangaamot, matandaan yoyna
a anti ko kanan Bapa, anti kawo met kangko boy anti ko met
kanyo.
21 Ayaman a mananggap boy manumbong nin bibilin
ko, an-ipakit na a an-adoen nako. Ket hiyay ampangado
kangko, an-adoen naya met Bapa ko. An-adoen koya met
boy magpatanda ako kana."
22 Haanin, hiyay Judas a aliwan Judas Iscariote, tinepet
na yay Apo Jesus, "Apo, taket ta hikayin bengat ye ampangi-
patandaan mon hadili mo? Taket ta aliwan ha kaganaan a
tatao ihti ha babe-luta?"
23 Nakibat yay Apo Jesus, "Ayaman a ampangado kangko,
anhumbongen nay hahabi ko. Adoen naya met Bapa ko. Ket
kumonin kayi kana.
24 Ayaman a ahe ampangado kangko, ahe ya ampanum-
bong ha hahabi ko. Hiyay hahabi a anhabiyen ko kanyo, ali-
wan hadili ko, no aliwan kanan Bapa a nangitubol kangko."
25 "Anhabiyen ko yati kanyo legan lamo yoko po.
26 Noba itubol nan Bapa kanyo ye Mānaglap a hiyay
Ihpiditon Dioh bilang kahagili ko. Iadal na kanyoy kaganaan
boy ipaihip nay kaganaan a hinabi koyna kanyo.
27 Adi kawo angkayoot o angkalimo, ta bayo ko po umalih,
biyan katawon katanaan. Ket yatin katanaan ko a ibyay ko
kanyo, aliwa yan omen ha katanaan a an-ibyay lan tataon
ahe ampanumbong kanan Apo Dioh, ta hiyay katanaan a
ibyay ko kanyo, ket mikakaanti ha puho yo."
28 "Nange yoynan hinabi ko a 'makew ako kanan Bapa,
noba mag-udong ako met ateed kanyo.' Ket no an-adoen
yoko, ikaaliket yo dayi ye pamakew ko kanan Bapa, ta
maiigit ya kangko.
29 Anhabiyen ko yati kanyo bayo po malyadi ta-omen lano
ha malyadina, ket mamteg kawo kangko.
30 Agkoyna magbuyot ha pamakitongtong kanyo, ta
madanon yaynan lumateng ye Satanas a manakop kanlan

tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh. Homain yan
kapalyadiyan kangko.
31 Noba katapulan a diyagen koy kaganaan a imbilin nan
Bapa kangko ta-omen la matandaan nin kaganaan a tatao a
an-adoen ko yay Bapa. Mideng kawoyna ta tawoyna."

15

Hiyay Peteg a Poon-kawat Ubah

1 Hinabi na po Apo Jesus, "Hikoy peteg a poon-kawat ubah.
Ket hiyay Bapa ko met ye mānayhay.
2 Hilay hahanga ko a ahe ampanawa, ket putohen naya.
Noba hilay hahanga ko a ampanawa, ket himayan naya ta-
omen ya po lalo lumabong ye dawa na.
3 Uli ha hahabin hinabi ko kanyo, nalinihan kawoyna a
omen ha hahangan nahimayan.
4 Mikakaanti kawo kangko. Ket mikakaanti ko met kanyo.
Ahe ya makapanawa ye maghay hanga a ahe mikakaantin
nakahuglong ha poon-kawat. Wanabay kawo met kangko.
Ahe kawo makapanawa no ahe kawo mikakaanti kangko."
5 "Nailalayi ako ha poon-kawat ubah. Ket hikawo met ye
hahanga. No mikakaanti kawo kangko boy mikakaanti ko
met kanyo, ket makapanawa kawon malabong. Ta homain
kawon madyag, no ahe kawo mikakaanti kangko.
6 Ayaman a ahe nikakaanti kangko, ket ba-mo yan hangan
naputoh boy mayango. Hilatin hahanga, matipon boy
maitapon ha apoy.
7 No mikakaanti kawo kangko boy mikakaanti ya met ye
hahabi ko kanyo, awoken yoy hinyaman a labay yo, ket
maibyay kanyo.
8 No manawa kawon malabong, midangal yay Bapa ko. Ha
wanabay, angkapaptegan yo a mānumbong katawo."
9 "An-adoen katawo a omen ha pangado nan Bapa kangko.
Kaya-bay mikakaanti kawo ha pangado ko.
10 Nikakaanti ko ha pangado nan Bapa ko, ta anhumbon-
gen koy bibilin na. Wanabay kawo met kangko. Mikakaanti
kawo ha pangado ko no anhumbongen yoy bibilin ko."
11 "Hinabi koyna kanyo yatin kaganaan ta-omen
mikakaanti ye kaaliketan ko kanyo boy maluboh ye
kaaliketan yo.
12 Yati ye bilin ko kanyo. May-ado kawo nin omen ha
pangado ko kanyo.
13 Homain pangado a umiigit ha pangado nin maghay taon
ahe na kawaenen ye bi-ay na uli ha gayyem na.
14 No anhumbongen yoy bibilin ko, gagayyem katawo.

15 Agkatawoynan an-ibilang a ipoh, ta hiyay ipoh, ahe
na tanda no hinyay andiyagen nin amo na. No aliwan,
imbilang katawoynan gagayyem, ta impatanda koyna kanyo
ye kaganaan a nange ko kanan Bapa ko.
16 Aliwan hikawoy namili kangko, no aliwan hikoy
namili kanyo a makew boy manawa nin dawan mikakaanti
makanoman. Ha wanabay, hinyaman a awoken yo kanan
Bapa ha ngalan ko, ket ibyay na kanyo.
17 Ket yati ye bilin ko kanyo, may-ado kawo."

Hiyay Pangahulog lan Ahe Ampanumbong kanan Apo Jesus

18 Hinabi na po Apo Jesus, "No kahulog la kawon tataon
ahe ampanumbong kanan Apo Dioh, ihipen yo a hikoynay
una lan kinahulog.
19 No kabilang kawo kanlan tataon ahe ampanumbong
kanan Apo Dioh, ket an-adoen la kawo dayi. Noba aliwa
kawon kabilang kanla, no aliwan pinili katawo kanla. Kaya-
bay kahulog la kawo.
20 Pakaihipen yo ye hinabi koyna kanyo a homain ipoh a
umiigit kanan amo na. No impaloke lako, ipaloke lakawo
met. Ket no hinumbong lay habi ko, humbongen la met ye
habi yo.
21 Diyagen la yatin kaganaan kanyo uli ha panumbong yo
kangko, ta ahe laya katatanda ye nangitubol kangko.
22 No ahe ako dayi nakew ihti ha babe-luta boy nangi-
patanda kanla, malyadi lan habiyen a ahe la tanda a
ampagkahalanan hila. Noba haanin, homain hilaynan
maikatulidan ha kakahalanan la.
23 Ayaman a angkahulog kangko, angkahulog yayna met
kanan Bapa ko.
24 Malyadi lan habiyen a homain hilan kahalanan no
ahe ako nanyag ha adapan la nin kapagtakaan a homain
kanayon a makadyag. Noba agya nakit lay didinyag kon
kapagtakaan, angkahulog hila po ateed kammin Bapa ko.
25 Noba uli ha dinyag la, natupad ye anti ha Bibilin la,
'Angkahulog hila kangko, agya homain hangkan.' "*
26 "Lano ha itubol ko yayna kanyo ye Ihpidito a ibat kanan
Bapa, hiya ye Mānaglap kanyo boy mangiadal nin kaptegan.
No lumateng yayna, ipapteg na kanyo no aya kon peteg.
27 Ket ulita kalalamoan katawoyna paibat po ha una kon
nangiadal, katapulan a ipapteg yo met no aya kon peteg."

---

* **15:25** Kakanta 35:19; 69:4.

16

1 “Hinabi koyna kanyo yatin kaganaan ta-omen yo ahe
talingkukolan ye pamteg yo kangko ha panaon a ipaloke la
kawoyna.
2 Hilay kapadiho yon Jujudio, ikahwil la kawo lano ha
pāytiponan boy ahe la kawoyna ibilang a Judio. Aliwan
bengat yain, ta lumateng lano ye panaon a ayaman a
mamatey kanyo, ket mibaan la a paghilbi yatew kanan Apo
Dioh.
3 Diyagen la yatew kanyo, ta ahe lako katatanda boy ahe
laya katatanda ye Bapa ko.
4 Hinabi koyna kanyo hilati ta-omen ha maabot ye panaon
a ipaloke la kawoyna, maihipan yo a hinabi koyna.”

Hiyay Didiyag nin Ihpiditon Dioh

“Hatew, ahe ko po hinabi kanyo, ta kalamo yoko po.
5 Noba haanin, palakew akoyna kanan nangitubol kangko.
Ket homain man bega nanepet, agya magha kanyo, no way-
ihtew ako makew,
6 no aliwan, nalele kawon tubat uli ha hinabi ko.
7 Noba hiyay kaptegan, hiyay pamakew ko kanan Bapa a
nangitubol kangko, ket ha ikanged yo. Ta no ahe ako makew
kana, ahe ya met makew kanyo ye Ihpiditon Dioh a Mānaglap
yo. Noba no makew ako kanan Bapa, itubol koya kanyo.
8 Ket ha panlumateng na, paptegan na kanlan tataon
ahe ampanumbong kanan Apo Dioh a aliwan huhto ye
pagkataloh la tungkol ha kahalanan, ha katoynongan boy ha
panuhga nan Apo Dioh.
9 Paptegan na kanla a nagkahalanan hila, ta ahe hila
namteg kangko.
10 Paptegan na met kanla a matoynong ako, ta makew
akoyna kanan Bapa boy ahe yo koynan makit.
11 Paptegan na po kanla a uhgaan na hilan Apo Dioh,
ta hiyay Satanas a ampanakop kanla, nauhgaan yaynan
mapaduhaan.”

12 “Malabong po dayi ye habiyen ko kanyo, noba ahe yo po
matalohan haanin.
13 Noba ha panlumateng nan Ihpiditon Dioh a mangi-
patanda nin kaptegan, haglapan na kawo ta-omen yo mat-
alohan ye kaganaan a kaptegan. Ta ahe ya maghabi ha hadili
nan ihip, no aliwan hiyay nange nan bengat ye habiyen na
kanyo boy ipatanda na kanyoy malyadi lano.
14 Padangalan nako lano, ulita hiyay kaganaan a kaptegan
a anti kangko, ket ipatanda na kanyo.

15 Hilay kaganaan a konin nan Bapa ko, ket konin ko met.
Kaya-bay hinabi ko kanyo a hiyay kaganaan a kaptegan a
anti kangko, ket ipatanda na kanyo.”

Kalelean boy Kaaliketan

16 Hinabi na po Apo Jesus, “Matekbe tanay panaon ket ahe
yo koyna makit. Noba pangalabah nin matekbe a panaon,
makit yo kon uman.”
17 Hilay nangaanon mānumbong na, naytepet-tepet hila,
“Hinya lagi ye labay nan habiyen ha hinabi na a matekbe
tanay panaon, ket ahe tawo yayna makit, noba pangalabah
nin matekbe a panaon, makit tawo yan uman? Hinabi na po
a ‘ulita makew ako kanan Bapa ko’.
18 Hinyay labay nan habiyen ha ‘matekbe tanay panaon’?
Ahe tawo matalohan ye labay nan habiyen.”
19 Tanda nan Apo Jesus a labay la yan panepetan. Kaya-
bay hinabi na kanla, “Ampaytepet kawo no hinyay labay kon
habiyen ha ‘Matekbe tanay panaon ket ahe yo koyna makit,
noba ha pangalabah nin matekbe a panaon, makit yo kon
uman’?
20 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko kanyo. Tu-
mangih boy mangandang kawo lano uli ha malyadi kangko,
noba hilay tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh,
maaliket hila. Lumele kawo, noba hiyay kalelean yo,
mahagiliyan yan kaaliketan.
21 Mailalayi ya ha babayin ampananam nin ilab, ulita
manganak yayna. Noba no nakaanak yayna, ket maliwaan
nayna ye natanam na a ilab, uli ha kaaliketan na ha anak
na.
22 Wanabay met kanyo. Malele kawo haanin. Noba
maaliket kawo met lano ha mangaamot a mapayngingikit
kitawon uman. Ket homain ana lanon makahag-el kanyo ha
pag-aliket yo.”
23 “Pangaabot nin yatew a mangaamot, homain kawoynan
katapulan tepeten kangko. Pakaleng-en yon manged ye
habiyen ko kanyo. Hinyaman a awoken yo kanan Bapa ha
ngalan ko, ket ibyay na kanyo.
24 Angga haanin, homain kawo po inawok kana ha ngalan
ko. Kaya-bay haanin, mangawok kawoyna, ket matanggap
yo ta-omen mignap ye kaaliketan yo.”

Hiyay Panambot nan Apo Jesus nin Makapalyadiyan ha babe-luta

25 Hinabi na po Apo Jesus, “Anhabiyen ko yatin babagay
kanyo makauli ha pangilalayi. Noba maabot lano ye panaon
a aliwaynan wanabay ye pangihabi ko kanyo nin tungkol
kanan Bapa no aliwan matoynong ana.

26 Ket kananyatew met ateed a panaon, hikawoyna ye
makikwa kanan Bapa nin matapul yo makauli ha ngalan ko.
Aliwaynan hiko po ye makikwa kana nin matapul yo,
27 ta an-adoen na kawon Bapa. An-adoen na kawo, ta an-
adoen yoko boy namteg kawo a nangibat ako kana.
28 Awo! Nangibat ako kanan Bapa ket nakew ako ihti ha
babe-luta. Noba haanin, umalih akoyna ihti ha babe-luta
boy mag-udong akoyna kanan Bapa."
29 Hinabi lan mānumbong na, "Haanin, matoynong anay
pangihabi mo kammi, ta aliwaynan pangilalayi.
30 Ket haanin, tanda mi a tanda mo ye kaganaan a babagay,
ta agya ahe kayi po nanepet kammo, ket tanda moyna no
hinyay tepeten mi kammo. Kaya-bay ampamtegan mi a
nangibat ka kanan Apo Dioh."
31 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Ampamtegan yo koyna
lagi?
32 Madanon anay odah a mapayngingihyay kawo boy
hiyay balang magha kanyo, muli ha angkunaan na. Lak-
wanan yo kon bubukod. Noba hiyay kaptegan, aliwa kon
bubukod, ta lamo ko yay Bapa kon Dioh.
33 Hinabi koyna yati kanyo ta-omen kawo magkamain
katanaan ha pamakimamagha yo kangko. Ihti ha babe-luta,
madihaan yoy kaidapan. Noba pakhawen yoy nakem yo, ta
hinambot ko yaynay makapalyadiyan ha babe-luta."

17

Hiyay Pangipakigwang nan Apo Jesus kanlan Mānumbong na

1 Pangahabi nan Apo Jesus yatew kanlan mānumbong na,
tinumangal ya boy nakigwang, a wana, "Bapa ko, odah ana.
Padangalan moko a Anak mo ta-omen kata mapadangalan.
2 Ta binyan mo kon kapalyadiyan ha kaganaan a tatao
ta-omen ko hila met biyan nin bi-ay a homain anggaan ye
tataon in-ibyay mo kangko.
3 Ta hilay nagtanda ana a hikan bengat ye peteg a Dioh boy
hikoy Cristo a intubol mo, ket hilabay ye mabyayan nin bi-ay
a homain anggaan.
4 Pinadangalan kata ihti ha babe-luta, ta inyadi koy im-
padyag mo kangko.
5 Haanin awod Bapa, padangalan moko ha adapan mo nin
omen ha kadangalan ko ha anti ko po ha talig mo bayo po
palhowaen ye babe-luta."
6 "Impatanda kata kanlan tataon in-ibyay mo kangko a ibat
kanlan tatao ihti ha babe-luta. Konin mo hila. Ket haanin,
in-ibyay mo hila kangko. Ket hinumbong lay habi mo.

7 Ket haanin, tanda layna a hiyay kaganaan a in-ibyay mo
kangko, ket ibat kammo.
8 Ta hilay aadal a in-ibyay mo kangko, in-adal ko met kanla,
ket tinanggap la. Tanda la met a nangibat ako kammo boy
pinamtegan la a intubol moko."
9 "An-ipakigwang ko hila. Aliwan hilay tataon ahe am-
panumbong kammo, no aliwan hilay tataon in-ibyay mo
kangko, ta konin mo hila.
10 Hilay kaganaan a konin ko, konin mo hila met. Ket hilay
kaganaan a konin mo, ket konin ko met boy ampidangal ako
makauli kanla.
11 Ahe akoyna magbuyot ihti ha babe-luta, ta makew
akoyna kammo. Noba mabantak hila ihti. Kaya-bay Bapa
a homain kapadiho, kalingayen mo hila dayi makauli ha
kapalyadiyan nin ngalan mo a in-ibyay mo kangko ta-omen
hila mapaymamagha a omen kanta.
12 Legan kalamo lako, angkalingayen ko hila makauli
ha kapalyadiyan nin ngalan mo a in-ibyay mo kangko.
Kaya-bay homain kanla ye mipalakew ha kapaduhaan a
homain anggaan powidan bengat ha magha a nakataladan
ha kapaduhaan a homain anggaan ta-omen matupad ye
naihulat a Habi mo."
13 "Haanin, makew akoyna ihen kammo. Anhabiyen koyna
yati kanla legan kalamo lako po ihti ha babe-luta ta-omen
maluboh ye aliket la a omen ha aliket ko.
14 In-adal koyna kanlan mānumbong ko ye Habi mo.
Ket haanin, kinahulog la hilan tataon ahe ampanumbong
kammo, ta aliwa hilan kabilang kanla, omen kangko a aliwa
met kabilang kanla.
15 Ahe ko an-ipakigwang a kowen mo hila ihti ha babe-luta,
no aliwan ialla mo hila kanan Satanas.
16 Aliwa hilan omen kanlan tataon ahe ampanumbong
kammo, a omen met kangko a aliwan omen kanlan ahe
ampanumbong kammo.
17 Ihadya mo hilan manyag nin kalabayan mo makauli ha
kaptegan. Hiyay Habi mo, hiyabay ye kaptegan.
18 No way-omen mo kon intubol ihti ha babe-luta a
mangiadal nin Habi mo, wanabay ko hila met an-itubol.
19 Uli kanla, inhadya koy hadili ko ha panyag nin kal-
abayan mo ta-omen hila met maihadya ha panyag nin
kalabayan mo makauli ha kaptegan."
20 "Aliwan bengat hilay mānumbong ko ye an-ipakigwang
ko, no aliwan agya hilay mamteg met lano kangko uli ha
pangipatanda la.
21 An-ipakigwang ko kammo Bapa ko a mapaymamagha
hila met a omen kanta. No way-omen ye pamakimamagha

mo kangko boy pamakimamagha ko kammo, wanabay hila
met dayi kanta ta-omen hila mamteg ye tatao a hikay
nangitubol kangko.
22 In-ibyay ko kanla ye kadangalan a in-ibyay mo kangko
ta-omen hila maymamagha a omen ha paymamagha ta.
23 Ampakimamagha ko kanla boy ampakimamagha ka met
kangko ta-omen luboh ye paymamagha la. Ha wanabay,
matandaan lan tatao a intubol moko boy an-adoen mo hilay
māmteg ko a omen ha pangado mo kangko."
24 "Bapa, hilay tataon in-ibyay mo kangko, labay ko hi-
lan mapagkalamo ha lakwen ko ta-omen la met makit ye
pagkakitan nin kadangalan a in-ibyay mo kangko, ta inado
mo koyna bayo po pinalhowa ye babe-luta.
25 Bapa kon matoynong, ahe laka katatanda nin tataon ahe
ampanumbong kammo. Noba katatanda kata boy tanda la
met nin mānumbong ko a intubol moko.
26 Impatanda katayna kanla boy pahulong katan ipatanda
kanla ta-omen hiyay pangado mo kangko, ket mikakaanti
kanla boy mikakaanti ko met kanla."

18

Hiyay Pandakep kanan Apo Jesus
(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53)

1 Pangayadi nan nakigwang Apo Jesus, inumalih yayna
ihtew a lamo na hilay mānumbong na. Ket nagdān hila ha
pilkongan nin Kidron, ta makew hila ha lugal a panana-
manan oolibo.
2 Hiyay Judas a nangiopit kanan Apo Jesus, tanda na met
yatew a lugal, ta maheheg nan anlakwen Apo Jesus a lamo
na hilay mānumbong na.
3 Haanin, hiyay Judas, nakew ya ihtew a kalamo
nay maghay pangkat nin huhundalon Romano boy anoy
gowaldiya ha Timplo a intubol lan mānguna a papadi boy
Papariseo. Ampangaget hilan tillag, tiyo boy almah.
4 Tanda nan Apo Jesus ye kaganaan a malyadi kana.
Kaya-bay hinumaley ya kanla. Ket tinepet na hila, "Ayay
antapulen yo?"
5 Nakibat hila, "Hiyay Jesus a taga Nazaret."
Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Hiko Bayna yati!" Hiyay
Judas a nangiopit kanan Apo Jesus, ket anti ya met ihtew
a ampideng a kalamo lan ampanapul kanan Apo Jesus.
6 Pangahabi nan Apo Jesus nin "Hiko Bayna," ket na-
paatadah hilan nangapuang ha luta.
7 Haanin, tinepet na hilayna man Apo Jesus, "Ayay anta-
pulen yo?"

Nakibat hila, “Hiyay Jesus a taga Nazaret.”

8 Ket hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hinabi koyna kanyo a
Hiko Bayna. Ket ulita hikoy antapulen yo, paolayan yo hilan
umalih ye kalalamoan ko.”

9 Hinabi na yatew ta-omen ya matupad ye hinabi na kanan
Bapa na, “Homain mipaloke kanlan in-ibyay mo kangko,
agya magha.”

10 Haanin, binagot nan Simon Pedro ye keya na. Ket
tinaya na yay Malco a ipoh nan pinakapoon a padi. Ket
napunggohan ye dapit wanan a talinga na.

11 Noba hinabi nan Apo Jesus, “Pedro! Igoma moy keya
mo, ta katapulan kon dihaen ye pamaidap a an-ipadiha nan
Bapa kon Dioh kangko.”

Hiyay Pangiadap la kanan Apo Jesus kanan Anas

12 Haanin, hilayatew a huhundaloh boy mānguna la boy
hilay Jujudion gowaldiya ha Timplo, ket dinakep la yay Apo
Jesus haka laya binalol.

13 Inlakew laya kanan Anas a ampo nan Caifas. Hiyay
Caifas ye pinakapoon a padi kananyatew a taon.

14 Hiyaynabay met ye nangihabi kanlan mānguna a Jujudio
hatew nin tungkol kanan Apo Jesus a wanae, “Mamanged po
a matey ye maghay tao ha ikanged nin kalabongan ta-omen
ahe madama ye matiboen nahyon tawo.”

Hiyay Pangibudi nan Pedro kanan Apo Jesus
(Mateo 26:69-70; Marcos 14:66-68; Lucas 22:55-57)

15 Hiyay Simon Pedro boy magha po a mānumbong nan
Apo Jesus, ket anhumumbong hila kana. Yatin maghan
mānumbong, ket katatanda na yan pinakapoon a padi. Kaya-
bay nakilakew ya kanan Apo Jesus a hinumlep ha ilwangan
nin alad nin mahlang nin baey nan pinakapoon a padi.

16 Noba hiyay Pedro, nabantak ya ha ilwah nin ilwangan.
Kaya-bay hiyay mānumbong a katatanda nan pinakapoon a
padi, ket nag-udong yan nakihabi kanan babayi a ampag-
bantay ihtew ha ilwangan nin alad, a wana, “No malyadi,
pahlepen mo yay Pedro.” Kaya-bay pinahlep naya met ye
Pedro.

17 Haanin, hiyay babayi a ampagbantay, tinepet na yay
Pedro, “Aliwa nayi a magha ka kanlan mānumbong nan
yatew a taon dinakep la?”

Nakibat yay Pedro, “Hi, ahe!”

18 Kananyatew a madeglem, malay-ep. Kaya-bay hilay
iipoh boy hilay gowaldiya, namaketket hilan imodowan la.
Ket hiyay Pedro, nakiimodo ya met kanla.

Hiyay Tepet nan Pinakapoon a Padi kanan Apo Jesus
(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Lucas 22:66-71)

19 Haanin, hiyay pinakapoon a padi, tinepet na yay Apo
Jesus tungkol kanlan mānumbong na boy tungkol ha an-iadal
na.
20 Nakibat yay Apo Jesus, “Lanang akon ampangiadal ha
adapan lan tatao ha mahlang nin Timplo boy ha pāytiponan
tawon Jujudio. Aliwan hiklito ye pangiadal ko.
21 Taket ta hikoy antepeten mo? Hilay tataon nakange
kangko ye tepeten mo, ta tanda la no hinyay hinabi ko
kanla.”
22 Pangahabi nan Apo Jesus yatew, tinikpa na yan maghay
gowaldiya boy hinabi na kana, “Taket ta wanabay ye pamak-
ibat mo kanan pinakapoon a padi?”
23 Nakibat yay Apo Jesus kana, “No main akon hinabi a
aliwan huhto, habiyen mo man kangko. Noba no huhto ye
hinabi ko, taket awod ta tinikpa moko?”
24 Haanin, hiyay Apo Jesus a nakabalol po, impailakew na
yan Anas kanan Caifas a pinakapoon a padi.

Hiyay Pangibudi nan Pedro kanan Apo Jesus
(Mateo 26:71-75; Marcos 14:69-72; Lucas 22:58-62)

25 Hiyay Pedro, legan ampakiimodo ya po, tinepet la
yayna man nin kanayon a tatao, “Aliwa nayi a magha kan
mānumbong nan yatew a tao?”
Hiyay Pedro, nagbudi ya, “Hi, ahe!”
26 Haanin, hiyay magha kanlan ipoh nan pinakapoon a
padi a paltido nan napunggohan nan Pedro, ket hinabi na
met kana, “Hika ye nakit ko a kalamo nan Jesus ihtew ha
pananamanan olibo, kali?”
27 Noba nagbudi yayna man ye Pedro. Ket kapipikhaan,
tinumnoy yay tandang.

Hiyay Pangiadap la kanan Apo Jesus kanan Gobilnadol Pilato
(Mateo 27:1-2; 11-14; Marcos 15:1-5; Lucas 23:1-5)

28 Ha mahanib ana, hiyay Apo Jesus a anti ha baey nan
Caifas, ket kingwa la yan mānguna a Jujudio, ta ilakew la
yayna man ha mayadet a baey nan Gobilnadol Pilato. Noba
hilay mānguna a Jujudio, ahe la labay ye humlep ha baey
nan Gobilnadol Pilato. Ta hiyay kaugalian lan Jujudio, no
humlep hila ha baey nin aliwan Judio, maibilang hilaynan
madinat boy ahe hilayna malyadin makidungon mangan ha
pandeman nin Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah.
29 Kaya-bay hiyay Gobilnadol Pilato, nakew ya ha ilwah.
Ket tinepet na hila, “Hinyay bada yo laban kana?”

30 Nakibat hila, “Ahe miya inlakew ihti kammo no ahe ya
nanyag nin maloke.”
31 Hinabi nan Gobilnadol Pilato kanla, “Kowen yoya, ta
hikawo ye manuhga kana makauli ha bibilin yo.”
Hinabi lan mānguna a Jujudio, “Homain kayin katulidan a
mamaduha nin kamateyan.”
32 Nalyadi yatew ta-omen matupad ye hinabi nan Apo
Jesus no way-omen yan matey.
33 Hiyay Gobilnadol Pilato, nag-udong ya ha loob nin
mayadet a baey. Ket impakwa na yay Apo Jesus haka naya
tinepet, “Hika nayi ye Poon lan Jujudio?”
34 Nakibat yay Apo Jesus, “Ihip mo nayi yain a tepet mo o
nange mon bengat kanlan kanayon?”
35 Nakibat yay Gobilnadol Pilato kanan Apo Jesus, “Aliwa
kon Judio. Hilay kapadiho mon Judio boy mānguna a papadi
ye nangilakew kammo ihti kangko. Hinya ket ye dinyag mo?”
36 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Peteg a poon ako, noba
aliwan ihti ha babe-luta ye panakopan ko. Ta no ihti ye
panakopan ko, lumaban hilay tatao ko ta-omen lako ahe
madakep nin Jujudio. Noba aliwan ihti ha babe-luta ye
panakopan ko.”
37 Haanin, hinabi nan Gobilnadol Pilato kanan Apo Jesus,
“Poon ka awod!”
Nakibat yay Apo Jesus, “Huhto ye hinabi mo a poon ako.
Hiyay hangkan nin pangianak kangko boy pamakew ko ihti
ha babe-luta, ket ipatanda ko ye kaptegan. Hilay kaganaan
a malabay makatanda nin kaptegan, ket ampanlenge hila
kangko.”
38 Hinabi nan Gobilnadol Pilato, “Hmm, hinyain a kapte-
gan?”

Labay lan Tatao a Maipako yay Apo Jesus ha Kodoh (Mateo 27:15-31; Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25)

Haanin, hiyay Gobilnadol Pilato, nilumwah yayna man.
Nakew ya kanlan mānguna a Jujudio. Ket hinabi na kanla,
“Homain akon nakit a kahalanan nin yatin tao.
39 Noba main kawon kaugalian a no Pihtan Pangihipan nin
Pangiligtah, ket an-awoken yo kangko a mamalihway akon
maghay pidiho. Haanin, labay yo nayi a hiyay Poon yon
Jujudio ye palihwayen ko?”
40 Impangha la, a wanla, “Aliwan hiya! Hiyay labay
mi a palihwayen mo, hiyay Barabbas.” Hiyay Barabbas,
nilumaban ya hatew ha gobilnon Romano.

19

1 Pangayadi, hiyay Gobilnadol Pilato, impakwa na yay Apo
Jesus. Ket impalatiko naya.
2 Hilay huhundaloh met, nangwa hilan kawat a madiwi.
Ket dinyag la yan ba-mon kodona haka la ingkodona kana.
Boy pinabadowan laya po nin kadih obi a omen ha badon
poon.
3 Pangayadi, hinumaley hilay huhundaloh. Ket piuman-
uman la yan inlungolungo, a wanla, "Yehey! Minged ye Poon
lan Jujudio!" haka laya tinikpa.

4 Hiyay Gobilnadol Pilato, nilumwah yayna man. Ket
hinabi na kanlan Jujudio, "Haanin, iadap ko yan uman kanyo
ta-omen yo matandaan a homain akon nakit a kahalanan
na."
5 Ket in-ilwah na yay Apo Jesus a nakakodonan diwi boy
nakakepkep yaynan kadih obi. Hinabi nan Gobilnadol Pilato
kanla, "Bilewen yoya payna!"

6 Haanin, hilay mānguna a papadi boy hilay gowaldiya ha
Timplo, ha nakit la yay Apo Jesus, impapangha la, "Ipako ya
ha kodoh! Ipako ya ha kodoh!"

Noba hinabi nan Gobilnadol Pilato kanla, "Kowen yoya
awod, ta baala kawoynan mangipako kana ha kodoh, ta
homain akon nakit a kahalanan na."
7 Nakibat hilay Jujudio, "Ha bibilin min Jujudio, katapulan
yan matey, ta anhabiyen na a Anak yan Dioh."

8 Pamakange nan Gobilnadol Pilato nin hinabi la, lalo yan
nalimowan.
9 Kaya-bay inloob na yayna man Gobilnadol Pilato ha
mayadet a baey na ye Apo Jesus. Ket tinepet naya, "Way-
ihtew kan peteg nangibat?" Noba hiyay Apo Jesus, ahe ya
nakibat.
10 Kaya-bay tinepet na yayna man nin Gobilnadol Pilato
ye Apo Jesus, "Taket ta ahe moko ampakibatan? Kadihko
ahe mo tanda a main akon kapalyadiyan a mamalihway o
mangipapako kammo ha kodoh."

11 Nakibat yaynay Apo Jesus, "Homain ka dayin madyag
kangko, no ahe na impaluboh Apo Dioh. Kaya-bay hiyay
nangilakew kangko ihti kammo, mamabyat ye kahalanan na
dinan ha kahalanan mo."
12 Pamakange nan Gobilnadol Pilato yatew, inihip na a
palihwayen na yay Apo Jesus. Noba hilay Jujudio, ket
impangha la, a wanla, "No palihwayen moya yain a tao,
aliwa na kan gayyem nin Emperador. Ta ayaman a maghabi
a poon ya, ket angkalabanen na yay Emperador."

13 Pamakange nan Gobilnadol Pilato ye an-ipapangha lan
Jujudio, in-ilwah na yay Apo Jesus haka ya nikno ha pami-
knoan nin mānuhga a anti ha Intabladon Dapah. Anhabtan
Gabatha ha habin Hebreo.
14 Ha magaynan miugto ha dihpidah nin Pihtan Pangi-
hipan nin Pangiligtah, hinabi nan Gobilnadol Pilato kanlan
Jujudio, “Yati ye poon yo!”
15 Noba impangha la, a wanla, “Pateyen ya! Pateyen ya!
Ipako ya ha kodoh!”
Tinepet na hilan Gobilnadol Pilato, “Labay yo nayi a
ipapako koya ha kodoh ye poon yo?”
Nakibat hilay mānguna a papadi, “Homain kayinan
kanayon a poon, no aliwan hiyay Emperador.”
16 Ket hiyay Gobilnadol Pilato, inggawang na yayna kanla
ye Apo Jesus ta-omen laya ipako ha kodoh.

Hiyay Pangipako la kanan Apo Jesus ha Kodoh
(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43)

Hilay huhundaloh, kingwa la yay Apo Jesus.
17 Ket impabatay la kana ye pagkodoh na papalwah ha
banwa a palakew ha lugal a anhabtan “Lugal nin Bungo.”
Anhabtan Golgotha ha habin Hebreo.
18 Panlumateng la ihtew, main met luway tulihan a kadlan
nan Apo Jesus a impako la ha timaghay kodoh. Hiyay magha,
ha dapit wanan na. Hiyay magha met, ha dapit odi na.
19 Impapako nan Gobilnadol Pilato ha kodoh ye impahulat
na a wanae, “JESUS A TAGA NAZARET, HIYAY POON LAN
JUJUDIO.”
20 Nakahulat ya yain ha habin Hebreo, Latin, boy Griego.
Ket malabong hilay Jujudion nakabaha nin yain, ta yain a
lugal a nangipakoan la kanan Apo Jesus, ket mahaley ya ha
banwa.
21 Kaya-bay hinabi lan mānguna a papadi kanan Gobil-
nadol Pilato, “Aliwa dayin ‘POON LAN JUJUDIO’ ye impahulat
mo, no aliwan wanae dayi, ‘Hinabi nan yatin tao a hiyabay
ye Poon lan Jujudio.’ ”
22 Noba hinabi nan Gobilnadol Pilato, “Hiyay impahulat ko,
yabaytew ana.”
23 Hilay huhundaloh, ha naipako la yayna ye Apo Jesus ha
kodoh, kingwa lay bado na a niloh-ok la kana. Ket pinikapat
la haka la yan pinaydakayan. Hiyay makadang a pan-lale
a bado na, ket ahe layna pinaydakayan, ta homain topi boy
mamaghan tapih bengat.
24 Kaya-bay hinabi lan huhundaloh ha magha boy magha,
“Ahe tawoyna giniten yati, no aliwan paydawoan tawo tana

no ayay makakwa." Nalyadi yati ta-omen ya matupad ye naihulat a Habi nin Dioh a wanae,
"Paydakayan la
boy paydawoan lay bado ko."*
Ket wanabay ye dinyag lan huhundaloh.
25 Ket ha haley nin kodoh a nakapakoan nan Apo Jesus, ihtewbay hila met ampideng ye apat a babayi: hiyay indo na, hiyay katongno nan indo na, hiyay Maria a ahawa nan Cleopas, boy hiyay Maria a taga Magdala.
26 Ha nakit na yan Apo Jesus ye indo na a ampideng ha haley nan mānumbong na a an-adoen na, hinabi na kana, "Indang, hiyaynay pinagkaanak mo."
27 Hinabi na met nin Apo Jesus kanan mānumbong na, "Hiyaynay pinagkaindo mo." Ket paibat ana kananyatew, hiyay mānumbong na, in-uli na yaynay pinagkaindo na, ta ihtewbay yayna kumonin.

Hiyay Pagkamatey nan Apo Jesus
(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49)

28 Tanda nan Apo Jesus a nayadi naynay kaganaan a impadyag nan Apo Dioh kana. Kaya-bay hinabi na, "Angka-plangan ako." Hinabi na yatew ta-omen ya matupad ye naihulat a Habi nin Dioh.†
29 Haanin, main met halaw ihtew a napno nin maahem a alak. Kaya-bay nangwa hilan ihpongha a naidede ha maahem a alak. Ket inhipit la ha pamalat a hangan isopo haka laya impepe ha bebey nan Apo Jesus.
30 Ha natawayan nayna, hinabi na, "Nayadi ana." Haanin, indeeng nan Apo Jesus ye ō na. Ket naboytoan yaynan angeh.

Hiyay Panibhok ha Tagililan nan Apo Jesus

31 Biyelneh kananyatew, ket ahe la labay nin Jujudio a maleyan ha kodoh ye babangkay angga ha Mangaamot nin Pagpainawa. Lalo kananyatin Habado, ta nigena ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah. Kaya-bay hilay Jujudio, nakew hila kanan Gobilnadol Pilato. Ket impakihabi la kana, "Apo Gobilnadol, ipabali moyna dayi ye loloy lan tataon nakapako ha kodoh ta-omen hilaynan kadudumali matey boy maialih hilayna ha kokodoh."
32 Kaya-bay nakew hilay huhundaloh. Ket binali lay loloy lan luwan lalaki a kapadiho nan Apo Jesus a nakapako ha kodoh.

---

* **19:24** Kakanta 22:18. † **19:28** Kakanta 69:21; 22:15.

33 Noba ha hinaleyan la yay Apo Jesus, ta balian la yayna
met dayin loloy, nakit la a natey yayna. Kaya-bay ahe la
yayna binalian nin loloy,
34 no aliwan hiyay maghay hundaloh, tinibhok na nin pika
ye tagililan na ta-omen na mahigudo a natey yayna. Ket
tampol dinumawoy ye daya boy lanom.
35 Hiko yay Juan a nakakit nin yatin nangalyadi. Peteg a
nakit ko, ket paptegan ko yati kanyo a peteg ta-omen kawo
met mamteg.
36 Ahe laya binalian nin loloy ye Apo Jesus. Kaya-bay
natupad ye naihulat a Habi nin Dioh, “Agya magha a but-o
na, ket homain bega mabali.”‡
37 Main po kanayon a naihulat a Habi nin Dioh a wanae,
“Bilewen la yay taon tinibhok la.”§

Hiyay Pangilbeng kanan Apo Jesus
(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56)

38 Pangayadi, hiyay Jose a taga Arimatea, inawok na kanan
Gobilnadol Pilato a hiyayna ye mangilbeng ha bangkay nan
Apo Jesus. Ket pinalubohan naya met. Kaya-bay nakew ya
ha nakapakoan nan Apo Jesus, ket kingwa nay bangkay na.
Hiyay Jose, magha yan mānumbong nan Apo Jesus. Noba
ahe na labay a matandaan lan tatao, ta angkalimo ya kanlan
mānguna a Jujudio.
39 Nilamoan na yan Nicodemo. Hiyay Nicodemo ye taon
nakew kanan Apo Jesus ha maghay madeglem ha angkabi-
ay ya po ye Apo Jesus. Nangaget ya nin maigit tatlompo a kilo
nin pinayhale a luway kalahin pabango a mira boy aloe.
40 Ket pinutot lay bangkay nan Apo Jesus nin matampa a
tapih dayon pabango, ta wanabay ye kaugalian lan Jujudio
ha pangilbeng la nin natey.
41 Ha lugal a pinangipakoan kanan Apo Jesus, main
pananeman. Boy main met bayon inyukib a pangilbengan
ihtew a ahe po bega nangilbengan.
42 Dihpidah anan Mangaamot nin Pagpainawa kanany-
atew. Ket katapulan yaynan mailbeng ye bangkay nan Apo
Jesus. Ulita mahaley yan bengat ha nangipakoan la kana ye
inyukib a pangilbengan, ket ihtew la yayna in-ilbeng.

20

Ahe yay Apo Jesus ha Nangilbengan kana
(Mateo 28:1-8; Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12)

1 Ha palbangon nin Dominggo boy maliliteh po, hiyay
Maria a taga Magdala, nakew ya ha nangilbengan kanan Apo

‡ **19:36** Exodo 12:46; Bibilang 9:12; Kakanta 34:20. § **19:37** Zacarias 12:10.

Jesus. Ket nakit na a naalih anay mayadet a dapah a inleneb
ha ilwangan nin inyukib a nangilbengan.
2 Kaya-bay nayew yan nakew kanlan Simon Pedro boy
mānumbong a an-adoen nan Apo Jesus. Ket hinabi na kanla,
“Main nangwa nin bangkay nan Apo ha nangilbengan kana.
Ket ahe mi tanda no way-ihtew laya inlakew.”
3 Kaya-bay hiyay Pedro boy hiyay mānumbong, nakew
hilayna ha nangilbengan.
4 Nayew hilan luwa, noba mapapadah yan nayew ye
mānumbong a an-adoen nan Apo Jesus dinan nan Pedro.
Kaya-bay hiya ye naunan niabot ha nangilbengan.
5 Ahe ya nilumoob, no aliwan hinilip nay loob nin
nangilbengan. Ket nakit nay tapih a pinamutot kanan Apo
Jesus.
6 Hiyay Pedro a anhumumbong kana, niabot yayna met.
Ket nilumoob ya ha nangilbengan. Ket nakit na yay tapih a
maputi
7 boy hiyay tapih a pinamutot nin ō nan Apo Jesus. Nalopi
ye pinamutot nin ō boy nailbo ha tapih a maputi.
8 Haanin, hiyay mānumbong a naunan niabot ha
nangilbengan, ket nilumoob yayna met. Nakit na hila
met yatew. Ket namteg ya a nabi-ay yan uman ye Apo Jesus.
9 Agya anti yayna ha naihulat a Habi nin Dioh a katapulan
yan mabi-ay uman ye Apo Jesus, ket ahe la po ateed
natalohan hatew.
10 Haanin, hilay luway mānumbong nan Apo Jesus, ket nuli
hilayna.

Napakit yay Apo Jesus kanan Maria a taga Magdala
(Mateo 28:9-10; Marcos 16:9-11)

11 Noba hiyay Maria a taga Magdala, ket anti ya po a
ampideng a antumangih ha ilwah nin nangilbengan kanan
Apo Jesus. Legan antumangih ya, niyumoko yan nanilip ha
loob nin nangilbengan.
12 Ket nakit na yay luway anghil nin Dioh a nakabado nin
maputi boy ampikno ha pinangipaid-an nin bangkay nan
Apo Jesus. Hiyay magha, anti ya ha dapit pinangipaowanan.
Ket hiyay magha met, anti ya ha dapit pinangipaaphayan.
13 Haanin, tinepet la yan luwan anghil, “Taket ta antu-
mangih ka?”
Nakibat yay Maria, “Kingwa la yay bangkay nan Apo ko.
Ket ahe ko tanda no way-ihtew laya inlakew.”
14 Pangahabi na yatew, namalingay ya. Ket nakit na yay
Apo Jesus a ampideng. Noba ahe naya nabalayan a hiyay
Apo Jesus manayti.

15 Tinepet na yan Apo Jesus, “Taket ta antumangih ka?
Ayay antapulen mo?”

Nabaan nan Maria a mānayhay yan tanaman ye taon
nanepet kana. Kaya-bay hinabi na, “Gayyem, no hika
ye nangwa, habiyen moyna kangko no way-ihtew moya
inlakew, ta kowen ko yayna.”

16 Hinabi nan Apo Jesus, “Maria!”

Inumadap yay Maria kana. Ket hinabi na ha habin
Hebreo, “Raboni!” Hiyay labay habiyen, “Maihtodo.”

17 Hinabi nan Apo Jesus, “Adi moko angkimpaan, ta ahe
ako po nakaudong kanan Bapa ko. Makew ka tana kanlan
pinagkakatongno ko, ta habiyen mo kanla a mag-udong
akoyna ha langit kanan Bapa ko a Bapa yo met boy Apo kon
Dioh a Apo Dioh yo met.”

18 Kaya-bay hiyay Maria a taga Magdala, nakew ya kanlan
mānumbong nan Apo Jesus. Ket imbalita na kanla, “Nakit ko
yay Apo!” Boy hinabi na met kanla ye hinabi nan Apo Jesus
kana.

Napakit yay Apo Jesus kanlan Mānumbong na
(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49)

19 Ha madeglem nin Dominggo, naytipon hilay
mānumbong nan Apo Jesus. Nakaleneb ye ilwangan
nin baey a ampaytitiponan la, ta angkalimo hila kanlan
mānguna a Jujudio. Haanin, kapipikhaan, napakit yay Apo
Jesus a ampideng ha pibunakan la. Ket hinabi na kanla,
“Magkamain kawo dayin katanaan.”

20 Pangahabi na yatew, impakit na ye gagamet na boy
tagililan na. Ket tubat ye aliket lan mānumbong na, ta nakit
la yay Apo Jesus.

21 Haanin, hinabi nayna man Apo Jesus kanla, “Matanggap
yo dayi ye katanaan. No way-omen na kon intubol Bapa kon
Dioh a mangiadal nin Habi na, ket wanabay met a an-itubol
katawo.”

22 Pangahabi na yatew, ineyepan na hila haka na hinabi
kanla, “Tanggapen yoy Ihpiditon Dioh.

23 No patawaden yoy kahalanan nin maghay tao, ket
patawaden na met Apo Dioh. Noba no ahe yoya patawaden
ye kahalanan na, ket ahe na met patawaden Apo Dioh.”

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Tomas

24 Ha napakit yay Apo Jesus kanlan mānumbong na, ahe
ya kanla ye Tomas a anhabtan Kambal a magha kanlan
labinluwan mānumbong na.

25 Kaya-bay hinabi la kanan Tomas, “Nakit mi yay Apo.”

Nakibat yay Tomas, “Hi! Ahe ako mamteg anggan ahe ko
makit boy maitoyhok ye tamudo ko ha nalbotan nin pako ha
gagamet na boy makimpaan ye tagililan na a tinibhok.”
26 Pangalabah nin waloy mangaamot, naytipon hi-
layna man ye mānumbong na a lamo la yaynay Tomas.
Kapipikhaan, ampideng yaynay Apo Jesus ha pibunakan la,
agya po nakatulbek ye ilwangan nin baey a pinaytiponan la.
Ket hinabi na kanla, “Matanggap yo dayi ye katanaan.”
27 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus kanan Tomas, “Itoyhok
moy tamudo mo ha nalbotan nin pako ha gagamet ko
boy kimpaan moy tagililan kon tinibhok. Adi ka am-
pagluwaluwa. Mamteg kayna.”
28 Hinabi nan Tomas kana, “Apo ko boy Dioh ko!”
29 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Ampamteg kayna nayi ulita
nakit mo koyna? Minged yay taon ampamteg agya ahe nako
po nakit.”

Hiyay Tikih nin Yatin Libdo

30 Malabong po ye kapagtakaan a dinyag nan Apo Jesus a
nakit lan mānumbong na a ahe naihulat kananyatin libdo.
31 Noba hilatin nakahulat ihti, ket naihulat ta-omen yo
pamtegan a hiyay Apo Jesus ye Cristo a Māngiligtah boy Anak
nan Apo Dioh. Ket no mamteg kawo kana, mabyayan kawon
bi-ay a homain anggaan.

21

Napakit yay Apo Jesus kanlan Mānumbong na

1 Ha ahe nabuyot, hiyay Apo Jesus, napakit yayna
man kanlan mānumbong na ha gilid nin dagatdagatan nin
Tiberias. Ket wanae ye nalyadi.
2 Hiyay Simon Pedro, hiyay Tomas a anhabtan Kambal,
hiyay Natanael a taga badiyon Cana ha plobinhiyan Galilea,
hilay luwan aanak nan Zebedeo boy hilay luwa po a
mānumbong nan Apo Jesus, ket naylamo-lamo hila.
3 Hinabi nan Simon Pedro kanla, “Makew akon manlapet
nin malanghit.”
Hinabi lan kalalamoan na, “Makilakew kayi met
kammo.” Kaya-bay nanige hilaynan nilumugan ha bangka.
Mikahumda hilan nanlapet. Noba homain hilan nakwa.
4 Ha anhumila anay mangaamot, main hilan nakit a
ampideng ha gilid nin dagatdagatan. Noba ahe la tanda a
hiyay Apo Jesus yatew.
5 Haanin, tinepet na hila, “Gagayyem ko, main kawo nayi
nakwa?”
“Homain,” wanla.

6 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ikatkat yoy higay yo ha
dapit wanan nin bangka. Ket makakwa kawo.” Kaya-bay
ha ingkatkat lan peteg ye higay la, ket maga laynan ahe
maguloy uli ha kalabong nin malanghit a nakwa la.
7 Haanin, hiyay mānumbong a an-adoen nan Apo Jesus,
hinabi na kanan Pedro, “Hiyabay yatew ye Apo!” Pamakange
nan Pedro yatew, kingwa nan in-ipteh ye bado na a linoh-ok
na. Ket nagtaboy ya ha lanom boy tinumangoy ya palakew
ha gilid.
8 Noba hilay kanayon a mānumbong na a anti ha bangka,
ingguloy la met ye higay a napno nin malanghit palakew
ha gilid nin dagatdagatan, ta aliwa hilan mataang ha gilid.
Manga hiyamapo a mitodo bengat ye kataang la.
9 Ha niabot hilayna ha gilid, nakit la ihtew ye nangaanon
tinapay boy malanghit a nakadangdang ha baya.
10 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Mangitaban kawo ihti nin
malanghit a nakwa yo.”
11 Hiyay Simon Pedro, nilumampat ya ha bangka. Ket
ingguloy na ha gilid ye higay a napno nin mangayadet
a malanghit. Hiyay kalabong nin nakwa lan malanghit,
ket magatoh boy limampo boy tatlo. Noba agya wanabay
kalabong ye nakwa la, ahe ya naginit ye higay la.
12 Hinabi na po Apo Jesus kanla, “Makew kawo ihti ta
mamigat po.” Ket ayaman kanlan mānumbong, homain
nagngaya a manepet kanan Apo Jesus no aya ya, ta tanda
layna a hiyabay ye Apo.
13 Kingwa nan Apo Jesus ye tinapay boy malanghit haka
na in-ibyay kanla.
14 Ket paibat ha nabi-ay yan uman ye Apo Jesus, ikatloyna
yatin pagpakit na kanlan mānumbong na.

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Pedro

15 Pangayadi lan nangan, hinabi nan Apo Jesus kanan
Simon Pedro, “Simon a anak nan Juan, maiigit nayi ye
pangado mo kangko dinan ha pangado la?”
“Awo, Apo,” wanan Pedro. “Tanda mo a an-adoen kata.”
Hinabi nan Apo Jesus kana, “No wanabay awod, pakanen
mo hilay tutupa ko.”
16 Tinepet na yan uman Apo Jesus, “Simon a anak nan Juan,
an-adoen moko nayi?”
“Awo, Apo,” wana, “tanda mo a an-adoen kata.”
Hinabi nan Apo Jesus kana, “Hayhayen mo hilan manged
ye tutupa ko.”
17 Haanin, hiyay Apo Jesus, pinikatlo na yan tinepet ye
Pedro, “Simon a anak nan Juan, an-adoen moko nayi?”

Ket nilumele yay Pedro, ta nikatloynan ukdo a tinepet na
yan Apo Jesus no an-adoen naya. Haanin, hinabi nan Pedro,
“Apo, tanda moy kaganaan. Tanda mo met a an-adoen kata.”
Hinabi nan Apo Jesus kana, “Pakanen mo hilay tutupa ko.
18 Pakaleng-en mon manged ye habiyen ko kammo. Ha
anak ka po, ampagbado kan hadili mo boy ampakew ka ha
agya way-ihtew a labay mon lakwen. Noba lano ha matoa
kayna, ipanat moy gamet mo. Ket ihadya la kan kanayon
boy kadten la kayna ha lugal a ahe mo labay lakwen.”
19 Hinabi nan Apo Jesus yatew, ta man-ipatanda na no
way-omen yan matey ye Pedro ta-omen ya mapadangalan
ye Apo Dioh. Pangayadi, hinabi na kanan Pedro, “Kilakew
ka kangko.”

Hiyay Mānumbong a An-adoen nan Apo Jesus

20 Haanin, namalingay yay Pedro. Ket nakit na yay
mānumbong a an-adoen nan Apo Jesus a anhumumbong
kanla. Hiya ye nakailig kanan Apo Jesus boy nanepet kana
ha pandem la no aya ye mangiopit kana.
21 Ha nakit na yan Pedro ye mānumbong, tinepet na yay
Apo Jesus, “Apo, hinya lagi ye malyadi kana?”
22 Nakibat yay Apo Jesus, “No labay kon angkabi-ay ya
angga ha mag-udong ako, homain kaynan pakibalabalaan.
Manumbong kayna tana kangko.”
23 Ulin yatew, nitayak anay balita a ahe ya matey yatew a
mānumbong. Noba ahe na hinabin Apo Jesus a ahe ya matey
no aliwan, “No labay kon angkabi-ay ya angga ha mag-udong
ako, homain kaynan pakibalabalaan.”
24 Hiko ye mānumbong a ampamapteg kanlan hilati boy
hiko po ye nanulat. Tanda lan kanayon a tatao a peteg ye
anhabiyen ko.
25 Malabong po ye kanayon a dinyag nan Apo Jesus. No
ihulat ko yan kaganaan, ha ihip ko, ahe ya mihadang ye
babe-luta a pangikunaan nin lilibdon pinangihulatan.

DIDIYAG
lan apohtol nan Apo Jesus

1 An-adoen kon Teofilo, ha unan hulat ko kammo,* inhulat
ko ye tungkol ha didinyag nan Apo Jesus boy in-aadal na
impaibat po ha una yan nangiadal
2-3 angga ha mangaamot a nipatagay yayna ha langit.
Hatew, natey yay Apo Jesus ha kodoh, noba nabi-ay yan
uman. Ket ha loob nin apatapo a mangaamot, malabong
a ukdo yan napakit kanlan aapohtol na a pinili na bilang
pamapteg a nabi-ay yan uman. Ket in-adal na kanla ye
tungkol ha panakop nan Apo Dioh boy binilinan na hila
makauli ha Ihpiditon Dioh.
4 Ha maghay mangaamot, legan ampangan yay Apo Jesus
a kalamo na hilay aapohtol na, binilinan na hila, a wana,
“Adi kawo po an-umalih ihti ha Jerusalem. Agaden yo po ye
Ihpiditon Dioh a impangako nan Bapa ko a itubol na kanyo
a omen ha hinabi koyna kanyo hatew.
5 Ta hiyay Juan a Māmawtihmo, namawtihmo ya ha lanom.
Noba ha ahe mabuyot, bawtihmowan na kawon Apo Dioh
ha Ihpidito na.”

Hiyay Pamakew nan Apo Jesus ha Langit

6 Minghan, ha naytipon hilan Apo Jesus boy aapohtol na,
tinepet laya, “Apo, hamboten mo hilayna nayi ye ampanakop
kammi ta-omen hikaynay mamoon ha Israel?”†
7 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Aliwaynan katapulan a
matandaan yo po no makano malyadi ye intaning nan Bapa
kon Dioh makauli ha kapalyadiyan na.
8 Noba lano ha lumateng yaynay Ihpiditon Dioh kanyo,
biyan na kawon kapalyadiyan. Ket hikawoynay māngipapteg
kanlan tatao nin tungkol kangko ihti ha banwan Jerusalem,
ha plobinhiyan Judea, ha plobinhiyan Samaria boy ha
kaganaan a lulugal ihti ha babe-luta.”
9 Pangahabi nan Apo Jesus yatew, ket nipatagay yayna ha
langit. Legan ambilewen laya, napahanipan yaynan owep.
Ket ahe la yaynan nakit.
10 Legan ampakabilewen la yan ampitagay ha langit,
kapipikhaan main luway anghil nin Dioh a nakabado nin
maputi ye ampideng ha haley la.

---

* **1:1** Hiyay libdo a anhabtan Lucas ye unan hulat na. † **1:6** Nibaan la a hagiliyan na hilaynan Apo Jesus ye Roromano a ampanakop kanla ta-omen hilaynay Israelita ye mamaala nin lugal la.

11 Ket hinabi lan aanghil kanla, “Hikawon taga Galilea,
taket ta ampideng kawo po a antumangal ha langit? Hiyay
Jesus a nakit yon nipatagay ha langit, mag-udong yan uman
ihti ha babe-luta. Ket no way-omen yan nipatagay, wanabay
met ateed lano ye pag-udong na ihti ha babe-luta.”

Hiyay Pamili lan Aapohtol nin Kahagili nan Judas Iscariote

12 Haanin, hilay aapohtol, nag-udong hilayna ha banwan
Jerusalem a ibat ha Mapantay nin Oolibo. Yatin mapantay,
ket mangamaghay kilomitodo ye kataang na ha Jerusalem.
13 Ha niabot hilayna ihtew, nanik hila ha dapit tagay a hilid
nin baey a angkunaan la. Hilay nanik ihtew ket hiyay Pedro,
Juan, Santiago, Andres, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo,
Santiago a anak nan Alfeo, Simon a kinumuntada ha Roma
hatew boy hiyay Judas a anak nin lumbo a Santiago.
14 Lanang hilan ampaytipon ha pamakigwang, kalamo la
hilay nangaanon babayi boy hiyay Maria a indo nan Apo
Jesus boy hilay lalakin katongno nan Apo Jesus.
15 Ha maghay mangaamot, naytipon hilay magatoh boy
luwampo a māmteg nan Apo Jesus. Haanin, nideng yay
Pedro boy hinabi na kanla,
16 “Kakatongno ko, katapulan a matupad ye naihulat a
Habi nin Dioh a impatanda nan Ihpiditon Dioh makauli
kanan Poon David a tungkol kanan Judas a nangibagnoh
hatew kanlan nandakep kanan Apo Jesus.
17 Hiyay Judas, kapadiho miya met a pinili nan Apo Jesus
a maghilbi kana.”
18 Hiyay maloke a dinyag nan Judas Iscariote, inlako na
yay Apo Jesus. Ket hiyay napaglakoan na ye pinanaliw nin
luta. Ket ihtewbay ya naampag a nipatalimbonek. Nilumtoh
ye bitoka na. Ket nangawahag ye pait na.
19 Ket hilay kaganaan a angkumonin ihtew ha Jerusalem,
natandaan lay nalyadi kanan Judas Iscariote. Kaya-bay
hiyay luta a kinamateyan na, ket pinangalanan la yan
“Akeldama” ha habi la. Hiyay labay habiyen, “Talon Daya.”
20 Hinabi na po nin Pedro,
“Main naihulat a tungkol kanan Judas ha libdon Kakanta a
wanae,
‘Hiyay angkunaan na, paolayan yayna
boy homain anan malyadin kumonin ihtew.’ ”‡
“Nakahulat met ye wanae,
‘Hiyay katungkolan na, maibyay ha kanayon a tao.’ ”§
21-22 Hinabi na po nin Pedro, “Kaya-bay haanin, katapulan
tawoy mamili nin kahagili nan Judas Iscariote a makilamo
kammin mamapteg a nabi-ay yan uman ye Apo Jesus. Hiyay

‡ **1:20** Kakanta 69:25. § **1:20** Kakanta 109:8.

pilien tawo, ket katapulan a magha ya kanlan kalalamoan
tawo ha kaganaan a panaon a kalamo mi yay Apo Jesus
paibat ha napabawtihmo ya kanan Juan angga ha man-
gaamot a nipatagay ya ha langit."
23 Kaya-bay luway laki ye namilian la. Hiyay magha, Jose
Barsabas a anhabtan met Justo. Ket hiyay magha met, hiyay
Matias.
24 Ket nakigwang hila, a wanla, "Apo, tanda moy anti ha
puho nin kaganaan a tatao. Kaya-bay ipatanda mo kammi
no aya kanlan luwa ye pinili mo
25 a mag-ilyadin apohtol mo a kahagili nan Judas Iscariote.
Ta hiyay Judas, ket tinalingkukolan na yaynay abala na
bilang apohtol. Ket nakew ya ha lugal a nakaitaladanan na."
26 Pangayadi lan nakigwang, nanyag hilan pandaw-an. Ket
hiyay ngalan nan Matias ye nadawo. Kaya-bay hiyaynay
naipahan kanlan labinmaghan apohtol nan Apo Jesus.

2

Hiyay Panlumateng nan Ihpiditon Dioh

1 Haanin, ha mangaamot ana nin pihta lan Jujudio a an-
habtan Pentecostes, hilay māmteg nan Apo Jesus, naytipon
hilan kaganaan ha maghan baey ha Jerusalem.
2 Kapipikhaan, main heneg a ibat ha langit a manwawage-
hweh a ba-mon makhaw a angin. Ket hilay kaganaan a anti
ha loob nin baey, nange lay heneg.
3 Haanin, nakakit hilan ba-mon delag apoy* a dinumpa ha
ō nin balang magha kanla.
4 Ket hilan kaganaan ihtew, naheb hilan Ihpiditon Dioh.
Ket makauli ha kapalyadiyan na, hiyay balang magha kanla,
naghabi hilan impahabi nan Ihpiditon Dioh kanla makauli
ha lumbo a habi a ahe la naadal.
5 Kananyatew, main Jujudion mapanumbong ha Bibilin
nan Apo Dioh a anti ha Jerusalem a nangibat ha hadihadi
a nahyon ihti ha babe-luta. Ket aliwan padipadiho ye habi
la.
6 Pamakange lay heneg, ket nilakew la hilan binilew ye
naytitipon a māmteg. Nagtaka hila, ta nange la a hilay
māmteg, ket ampaghabi hilan hahabi lan ampakange kanla.
7 Nagtaka hilan tubat boy hinabi la, "Hinyatin angkalyadi?
Aliwa nayi a taga Galilea hilan kaganaan a ampaghabi?
8 Way-omen hila ampakahabi nin habi tawo?
9 Ihti kantawo, main taga Partia, main taga Media, main
taga Elam, main taga Mesopotamia, main taga Judea, main
taga Capadocia, main taga Ponto, main taga Asia.

---

* **2:3** *delag apoy* ha Griego ket "dila nin apoy".

10 Main taga Frigia, main taga Pamfilia, main taga Egipto,
main taga lulugal ha Libya a mahaley ha Cirene, main
angkumonin ha banwan Roma.
11 Main Jujudio boy aliwan Judio a napahumbong ha
pamteg lan Jujudio. Main met taga Creta boy taga Arabia.
Noba hilatin tatao a taga Galilea, ket angkange tawo a
anhabiyen la ha habi tawo ye tungkol ha kapagtakaan a
dinyag nan Apo Dioh!"
12 Nagtaka hilan tubat boy ahe la makwan ihipen ye
angkalyadi. Haanin, napaytepet-tepet hila ha magha boy
magha, a wanla, "Agi! Hinyay labay habiyen nin yati?"
13 Noba hilay kanayon kanla, an-ilungolungo la hilay
māmteg, a wanla, "Hi! Nalahing hilan bengat hilayain."

Hiyay Pangipatanda nan Pedro

14 Kaya-bay nideng yay Pedro boy hilay labinmaghay
apohtol nan Apo Jesus ha adapan lan tatao. Ket makhaw nan
hinabin Pedro, "Hikawon kapadiho kon Jujudio boy hika-
won kaganaan a angkumonin ihti ha banwan Jerusalem,
pakaleng-en yon manged ye habiyen ko, ta ipalinaw ko
kanyo ye angkalyadi.
15 Aliwa kayin lahing a omen ha an-ihipen yo, ta tanda
tawo a homain taon malahing ha wanabay kahanib.†
16 Yatin angkalyadi haanin, ket katupadan nin hinabi nan
podopitan Joel hatew a wanae,
17 'Hinabi nan Apo Dioh, "Ha kalampuhan nin panaon, yati
ye diyagen ko.
Itubol koy Ihpidito ko ha kaganaan a lalahi nin tao.
Hilay aanak yon laki boy babayi,
mangipatanda hilan hahabi ko.
Hilay babayontao, makakit hila nin leplep
a ipalelep ko kanla.
Hilay tutoan lalaki, manaynep hila met
nin ipataynep ko kanla.
18 Kananyatew a mangaamot, hiyay Ihpidito ko,
itubol ko yan peteg kanlan māghilbi kon laki boy babayi.
Ket ipatanda lay hahabi ko.
19 Mangipakit akon malabong a kapagtakaan bilang pagkak-
itan ha langit boy ha babe-luta
makauli ha daya, apoy boy makugpan anoh.
20 Hiyay mangaamot, lumiteh ya.
Ket hiyay bowan, tumibya ya a ba-mon daya

† **2:15** *kahanib* ha Griego ket "ikahiyam nin mahanib". Hatew, hilay Jujudio, ahe hila minom nin alak ha mahanib.

bayo lumateng ye nakiduma boy tubat a kapagtakaan a
mangaamot nan Apo a hiyay mangaamot nin panuhga
na nin tatao.
21 Ket ayaman a makiiingalo kanan Apo,
ket miligtah ya ha kapaduhaan.” ’ ”‡
22 Hinabi na po Pedro, “Hikawon kapadiho kon Israelita,
leng-en yoy habiyen ko! Hiyay Apo Jesus a taga Nazaret, in-
tubol na yan Apo Dioh kantawo. Ket pinaptegan na yan Apo
Dioh makauli ha makapalyadiyan a didiyag, kapagtakaan,
boy pagkakitan a dinyag na makauli kanan Apo Jesus. Tanda
yo yati, ta yatin kaganaan, ket nalyadi ihti kanyo.
23 Tanda naynan Apo Dioh hatew po a maigawang ya
kanyo ye Apo Jesus, ta yabayti ye monikala na. Impapatey
yoya kanlan tataon māgkahalanan a nangipako kana ha
kodoh.
24 Noba hiyay Apo Dioh, inligtah na yay Apo Jesus ha
kapalyadiyan nin kamateyan boy bini-ay na yan uman, ta
ahe ya malyadin nikakaantin natey.
25 Ta yati ye impahabi nan Apo Dioh kanan Poon David
tungkol kanan Apo Jesus,
‘Nakit ko yay Apo Dioh a lanang yan anti ha adapan ko.
Ulita anti yan lanang ha talig ko,
ahe ako malimo.
26 Kaya-bay angkaaliket ako boy ahe ko mabenbenan ye
bebey ko a manggalang kanan Apo Dioh.
Ket agya matey man ye laman ko, angkahigudo ko a bi-
ayen mo kon uman.
27 Ta tanda ko a ahe mo paolayan ye kalelwa ko a mikakaanti
ha bito.
Boy ahe mo paolayan a bumata ye bangkay nin Homain
Kahalanan a Māghilbi mo.§
28 Impatanda mo kangko ye dān a palakew ha bi-ay.
Ket ulita lanang katan kalamo, tubat ye aliket ko.’ ”*
29 Hinabi na po Pedro, “Hikawon kapadiho kon Jujudio,
malinaw a aliwan yay hadili nan Poon David ye andektan
na ha hinabi na yatew. Ta tanda tawo a natey yaynay
Poon David. Ket agya haanin, tanda tawo no way-ihtew yan
nailbeng.
30 Hiyay Poon David, podopita ya. Ket tanda na a impan-
gako nan Apo Dioh kana a magha kanlan lahi na ye mag-
ilyadin poon a omen met ateed kana.
31 Hatew, tanda naynan Poon David a bi-ayen na yan Apo
Dioh ye Cristo a impangako nan Apo Dioh. Kaya-bay hinabi

‡ **2:21** Joel 2:28-32. § **2:27** *Homain Kahalanan a Māghilbi* ket hiyay Apo Jesus ye andektan. * **2:28** Kakanta 16:8-11.

nan Poon David, ‘Ahe naya paolayan a mikakaanti ha bito.
Boy ahe naya paolayan a bumata ye laman na.’
32 Yatin Cristo, homain kanayon no aliwan hiyay Apo
Jesus a bini-ay nan uman Apo Dioh. Ket mapaptegan min
kaganaan a nabi-ay yan uman.
33 Ket hiyay Apo Dioh, intagay na yay Apo Jesus boy
pinaikno naya ha dapit wanan na. Boy in-ibyay na kana ye
Ihpiditon Dioh a impangako na kana a in-ibyay na met Apo
Jesus kammi. Ket hiyay kapalyadiyan na ye nakit boy nange
yo kammi haanin.
34 Ta aliwan hiyay Poon David ye intagay nan Apo Dioh ha
langit. Noba hinabi nan Poon David ye tungkol kanan Cristo,
‘Hinabi nan Apo Dioh kanan Apo ko,
“Mikno ka ihti ha dapit wanan ko
35 angga ha mapahuko ko hila kammo ye kakaaway mo.”
’
36 “Kaya-bay hikawo boy kaganaan a kakatongno kon
Israelita, katapulan yon matandaan a hiyay Apo Jesus a
impapako yo ha kodoh, ket hiyabay ye dinyag nan Apo Dioh
a Apo tawo boy Cristo!”
37 Pamakange lan tatao yatew, ket natanggil ye puho
la. Kaya-bay hinabi la kanan Pedro boy kanlan kanayon
a apohtol nan Apo Jesus, “Kakatongno, hinya awod ye
katapulan min diyagen?”
38 Nakibat yay Pedro kanla, “Hiyay balang magha kanyo,
ket katapulan a maghehe boy itgen yoynay panyag nin
kahalanan. Boy pabawtihmo kawo ha ngalan nan Apo
Jesu Cristo ta-omen mapatawad ye kakahalanan yo. Ket
matanggap yoy Ihpiditon Dioh a digalo nan Apo Dioh kanyo.
39 Ta yatin Ihpiditon Dioh ye impangako nan Apo Dioh
kanyo boy kanlan lalahi yo boy ha kaganaan a tataon anti ha
mangataang a lugal. Awo, impangako nan Apo tawon Dioh
ye Ihpidito na ha ayaman a taon hagyaten na a humaley
kana.”
40 Malabong po ye pamapteg a hinabi nan Pedro. Boy
inawok na kanla, a wana, “Adi kawo ampakilamo kanlan
mangaloke a tatao haanin a panaon ta-omen kawo miligtah
ha lumateng a pamaduha nan Apo Dioh kanla.”
41 Haanin, malabong hilay tataon namteg ha hinabi nan
Pedro. Ket napabawtihmo hila. Kananyatew a mangaamot,
mangatatlon libo katao ye nipahan kanlan māmteg nan Apo
Jesus.
42 Hilatin tataon bayon namteg kanan Apo Jesus, ket popoh
hilaynan ampakew a manlenge nin an-iadal lan apohtol nan

Apo Jesus boy ampaylamo-lamo hila. Ampaytitipon hilan mangan nin tinapay† boy ampakigwang kanan Apo Dioh.

Hiyay Pagbi-ay nin Māmteg

43 Makauli ha kapalyadiyan nan Apo Dioh, hilay aapohtol nan Apo Jesus, ampakadyag hila nin malabong a kapagtakaan boy pagkakitan. Kaya-bay hilay tatao a anti ihtew, nagbi-ay hila a main limo boy panggalang kanan Apo Dioh.
44 Hilan kaganaan a māmteg nan Apo Jesus, ket napaymamagha hila boy naytatag-op hila nin babandi la.
45 Inlako lay luta la boy bandi la. Ket hiyay napaglakoan la, indakay la ha matapul nin balang magha.
46 Minamangaamot hilan ampaytipon ha Timplo boy luboh ye kaaliketan lan ampayhahagyat mangan ha baey nin balang magha.
47 Lanang hilan ampanggalang kanan Apo Dioh. Ket nalabayan hilan kaganaan a tatao ihtew. Ket hiyay Apo Dioh, minamangaamot nan an-ipahan kanla ye tataon aniligtah na ha kapaduhaan a homain anggaan.

3

Hiyay Pamaitaah nan Pedro ha taon Lumpo

1 Ha maghay mangaamot, ha odah nin alah tidih nin mahilem, nakew yay Pedro boy Juan ha Timplo. Yabaytew ye odah nin pamakigwang lan Jujudio.
2 Ihtew ha ilwangan ha alad nin Timplo, main maghay lakin lumpo yaynan in-anak. Ket minamangaamot la yan an-ilakew ihtew a makilimoh kanlan tataon anhumlep ha ilwangan ha alad nin Timplo a anhabtan “Matampa a Ilwangan.”
3 Ha nakit na yan lumpo ye Pedro boy Juan a anhumlep ha ilwangan ha alad nin Timplo, nakikwa yan limoh kanla.
4 Ket pinudek la yay lumpo boy hinabi nan Pedro kana, “Bilewen mo kayi.”
5 Ket namilew yay lakin lumpo kanla a ampangagad nin limoh.
6 Noba hinabi nan Pedro kana, “Homain akon pilak, noba main akon maibyay kammo. Ha ngalan nan Apo Jesu Cristo a taga Nazaret, mideng ka boy kumodang kayna.”
7 Ket ginemgeman nan Pedro ye wanan a gamet nan lakin lumpo boy hinaglapan na yan nideng. Ket tampol pinumaheey ye bitih boy titiked nan lumpo.

---

† **2:42** Mangan hilan tinapay a ampangihipan nin pagkamatey nan Apo Jesus.

8 Ket tampol yaynan nideng boy nangodang-kodang. Pangayadi, nakilakew yayna kanan Pedro boy Juan a hinumlep ha mahlang nin Timplo. Ket ihtew ha mahlang, kinumodang-kodang yan an-umogtoogton ampanggalang kanan Apo Dioh.
9 Hilay kaganaan a tatao ihtew, nakit la a ampangodang-kodang yan ampanggalang kanan Apo Dioh.
10 Haanin, nabalayan laya a hiya met manayti ye lakin lumpo a ampikno hatew a ampakilimoh ha ilwangan ha alad nin Timplo a anhabtan "Matampa a Ilwangan." Ket nagtaka hilan tubat ha nalyadi kana.

Hiyay Pangiadal nan Pedro ha Balkon nan Solomon

11 Haanin, legan angkumodang yay Pedro boy Juan ha anhabtan Balkon nan Solomon, antumkip ya kanla ye lakin lumpo a nitaah. Ket hilay kaganaan a tatao a anti ihtew, nayew hilan hinumaley kanlan Pedro, ta ampagtaka hila uli ha nalyadi kanan lakin lumpo hatew.
12 Haanin, pamakakit nan Pedro kanlan tatao, hinabi na kanla, "Kakatongno kon Israelita, taket ta ampagtakaan yo yatin nalyadi boy taket ta ampudeken yo kayi? Nabaan yo nayi a napakodang mi yatin laki makauli ha hadili min kapalyadiyan o uli ha panumbong mi ha kalabayan nan Apo Dioh? Ahe!
13 Hiyay Apo Dioh a Dioh lan nangaunan tutoa tawon Abraham, Isaac boy Jacob ye namaitaah kana ta-omen ya mapadangalan ye Apo Jesus a Māghilbi na. Hiyabay ye inggawang yo kanlan mānungkolan boy ingkahwil yo ha adapan nan Gobilnadol Pilato, agya palihwayen na yayna dayi.
14 Ingkahwil yo yay Matoynong a Maghilbi nan Apo Dioh a pinili na. Ket hiyay inawok yon palihwayen nan Gobilnadol Pilato, hiyay māmatey nin tao.
15 Impapatey yo yay Apo Jesus a ampangibatan nin bi-ay, noba bini-ay na yan uman Apo Dioh. Ket mapaptegan mi a nabi-ay ya, ta nakit miya.
16 Hiyay pamteg kanan Apo Jesus ye namitaah kananyatin lakin lumpo a katatanda boy angkakit yo haanin. Nalyadi yati uli ha pamteg kanan Apo Jesus."

17 Hinabi na po nin Pedro, "Haanin, kakatongno ko, tanda ko a hikawo boy hilay mānguna yo, ket nadyag yo yan impapatey ye Apo Jesus, ta ahe yo tanda no aya ya.
18 Noba uli ha dinyag yo, natupad ye nabuyot naynan impatanda Apo Dioh makauli kanlan popodopita na a hiyay Cristo, ket katapulan yan magdiha nin tubat a pamaidap.

19 Kaya-bay maghehe kawoyna boy humaley kawoyna
kanan Apo Dioh ta-omen na kawo patawaden ha kakaha-
lanan yo.
20 Ket no diyagen yoy wanabay, magkamain kawon bayon
kakhawan a ibat kanan Apo Dioh. Ket itubol na yan uman
lano ye Apo Jesus a Cristo a pinili na hatew po a mangiligtah
boy manakop kanyo.
21 Hiyay Apo Jesus, katapulan a kumonin ya po ha langit
angga ha lumateng ye panaon a bayowen naynan Apo Dioh
ye kaganaan a babagay. Yabay-in met ateed ye impangako
nan Apo Dioh hatew po makauli kanlan popodopita na
22 a omen ha hinabi nan Moises hatew, ‘Hiyay Apo yon
Dioh, mamili ya ha lahi yo nin maghan podopita a omen
kangko. Ket katapulan a humbongen yoy kaganaan a
habiyen na kanyo.
23 Ayaman a ahe manumbong ha habiyen nin yatew a
podopita, maihyay ya kanlan tatao nin Dioh boy apoen.’ ”*
24 Hinabi na po nin Pedro, “Hilay kaganaan a popodopita
hatew impaibat po kanan Samuel angga haanin, ket im-
patanda layna ye tungkol ha angkalyadi haanin a panaon.
25 Hikitawo ye manawid nin impangako nan Apo Dioh
hatew makauli kanlan popodopita boy kabilang kitawo met
ha kahundoan a dinyag nan Apo Dioh kanlan nangaunan
tutoa tawo hatew. Ta hinabi nan Apo Dioh kanan Abraham,
‘Makauli ha lahi mo, inged ko hilay kaganaan a nanahyon.’
26 Kaya-bay hiyay Apo Jesus ye pinili nan Apo Dioh a
Māghilbi na. Ket nuna na yan intubol kantawon Jujudio ta-
omen na kitawo haglapan a manalingkukol nin maloke a
pagbi-ay.”

4

Hiyay Pedro boy Juan ha Adapan lan Jujudion Mānungkolan

1 Legan ampaghabi yay Pedro boy Juan kanlan tatao,
nilumateng hilay papadi, nangaanon Saduseo* boy hiyay
kapitan lan gowaldiya ha Timplo.
2 Ket tubat ye poot la kanlan Pedro boy Juan, ta an-iadal
la kanlan tatao a mabi-ay hilan uman ye nangamatey ulita
nabi-ay yan uman ye Apo Jesus.
3 Kaya-bay dinakep la yay Pedro boy Juan boy litihen la
hila po dayi, noba ulita andudumeglem yayna, impidiho la
hilaynan bengat. Ket ihtew hilaynan nahdaan.

---

* **3:23** Deuteronomio 18:15,18,19.

* **4:1** Hilay Saduseo, ahe hila ampamteg a mabi-ay yan uman ye taon natey.

4 Noba agya wanabay man ye nalyadi kanla, malabong
kanlan nakange nin in-adal nan Pedro ye namteg kanan Apo
Jesus. Kaya-bay napahanan ye bilang lan lalakin namteg.
Inumabot ya ha mangalimay libo.
5 Kabekahan, hilay mānguna, hilay tutoan Jujudio a
mānungkolan boy hilay mamaihtodo nin Bibilin nan Moises,
naytitipon hila ha banwan Jerusalem.
6 Kalamo la yay Anas a pinakapoon a padi boy hiyay
Caifas, Juan, Alejandro, boy hilay kanayon po a papaltido
nan pinakapoon a padi.
7 Impakwa la yay Pedro boy Juan. Ket tinepet la hila, "Way-
omen yo nadyag yati? Hinyan kapalyadiyan o ngalan ye
ginawi yo ha pamaitaah yo kanan lakin lumpo?"
8 Haanin, hiyay Pedro a naheb nin Ihpiditon Dioh, nakibat
ya kanla, "Anggalangen kon mānguna boy tutoan Jujudio a
mānungkolan,
9 no anlitihen yo kayi haanin tungkol ha manged a dinyag
mi kananyatin laki boy no way-omen yan nitaah,
10 katapulan yon matandaan boy hilay kaganaan a ka-
padiho tawon Israelita a yatin laki a nitaah a anti ihtin ampi-
deng ha adapan yo, ket nitaah ya makauli ha kapalyadiyan
nan Apo Jesu Cristo a taga Nazaret. Hiyabay ye impapako
yon pinatey ha kodoh. Noba bini-ay na yan uman Apo Dioh.
11 Hiyay Apo Jesus ye andektan a dapah ha naihulat a Habi
nin Dioh,
'Hiyay dapah a ingkahwil yon māmaideng nin baey,
hiyabay ye ginawi a pundahyon nin baey.'†
12 Homain ayaman a makapiligtah kantawo ha kapaduhaan
a homain anggaan, no aliwan hiyay Apo Jesus bengat a
intubol nan Apo Dioh ihti ha babe-luta."
13 Hilay mānungkolan, uli ha kakhawan nin nakem lan
Pedro boy Juan a maghabi, nagtaka hila, ta tanda la a tao
hilan bengat a maaypa boy ahe nag-adal. Noba nabalayan
la hila a kalamo na hilan Apo Jesus hatew.
14 Noba homain hilan mahabi laban kanla. Ta hiyay lakin
nitaah, anti ya ha adapan la a ampideng a katalig nan Pedro
boy Juan.
15 Kaya-bay hilay mānungkolan, pinalwah la hila po ye
Pedro boy Juan ha hilid a naytiponan la, ket naytongtong
hila.
16 Hinabi la ha magha boy magha, "Hinyay diyagen
tawo kanlan hilatin luwa katao? Agtawoynan maibudi a
nakadyag hilan kapagtakaan, ta tanda laynan kaganaan a
tatao ihti ha Jerusalem.

† **4:11** Kakanta 118:22.

17 Haanin, tantowan tawo hilaynan ingat ta-omen layna
itgen ye pangiadal la nin tungkol kanan Jesus ta-omen yayna
ahe mitayak ye balita tungkol ha nalyadi.”
18 Haanin, hilay mānungkolan, impadakit la yay Pedro
boy Juan. Ket imbilin la, “Adi kawoyna bega maghabi o
mangiadal nin tungkol kanan Jesus.”
19 Noba nakibat yay Pedro boy Juan, “Ihipen yo man no
hinyay huhto ha pamilew nan Apo Dioh. Humbongen mi
kawo o hiyay Apo Dioh?
20 Ta no hikayin bengat, ahe malyadin ahe mi ipatanda ye
tungkol ha nakit boy nange mi kanan Apo Jesus.”
21-22 Noba hilay mānungkolan, lalo la hilayna ingat bi-
nawalan a mangiadal. Labay la hila dayin paduhaan. Noba
ahe la madyag, ta angkalimo hila kanlan tatao. Ta hilay
kaganaan a tatao, ket ampanggalang hila kanan Apo Dioh uli
ha kapagtakaan a nalyadi. Ta hiyay taon nitaah, ket maigit
yan apatapo a taon a lumpo. Kaya-bay pinalihway la yaynay
Pedro boy Juan.

Hiyay Pakigwang lan Māmteg

23 Ha napalihway hilaynan Pedro boy Juan, nag-udong
hilayna kanlan kakatongno la kanan Apo Jesus. Ket hinabi
lay hinabi lan mānguna a papadi boy tutoan Jujudio a
mānungkolan.
24 Pamakange lan māmteg yatew, napaymamagha hilan
nakigwang kanan Apo Dioh, a wanla, “Makapalyadiyan
a Apo, hika ye namalhowa nin langit, luta, dagat boy
kaganaan a anti kanla.
25 Makauli ha Ihpidito mo, impahabi mo kanan Poon
David a toa mi a māghilbi mo ye wanae,
‘Hilay aliwan Judio, angkapoot hilan tubat.
Ket hilay Jujudio, ampangihip hilan manyag nin homain
hilbi.
26 Ket hilay popoon boy mānungkolan ihti ha babe-luta,
naghadya boy naymamagha hilan makilaban kanan
Apo Dioh boy kanan Cristo a pinili na.’‡
27 Apo, natupad ana ye impahabi mo kanan Poon David
hatew. Ta ihti ha Jerusalem, hiyay Gobilnadol Herodes
Antipas, hiyay Gobilnadol Pilato, hilay Jujudio boy aliwan
Judio, ket naymamagha hilan ihip a mamatey kanan Māghilbi
mo a hiyay Apo Jesus a pinili mo a Cristo.
28 Ket uli ha kapalyadiyan boy kalabayan mo, nadyag lay
nabuyot moynan monikala.

‡ **4:26** Kakanta 2:1-2.

29 Ket haanin, Apo, bilewen mo! Antantowan la kayi.
Kaya-bay haglapan mo kayi a māghilbi mo ta-omen mi
maipahulong a homain limo ye pangipatanda min Habi mo.
30 Biyan mo kayin kapalyadiyan a mamaitaah nin hahakit
lan tatao boy makadyag nin kapagtakaan boy pagkakitan
makauli ha ngalan nan Māghilbi mo a pinili mo a hiyay Apo
Jesus."
31 Pangayadi lan nakigwang, naeyeg ye baey a ampaytipo-
nan la. Ket naheb hilan kaganaan nin Ihpiditon Dioh. Ket
homain hilaynan limo a nangiadal nin Habi nin Dioh.

Hiyay Payhaglap lan Māmteg

32 Haanin, hilay kaganaan a māmteg nan Apo Jesus,
napaymamagha hilan ihip boy nakem. Ahe hilayna ampay-
iimot, ta hiyay bandi nin magha, ket bandi laynan kaganaan.
33 Ket hilay aapohtol nan Apo Jesus, main hilan ka-
palyadiyan a ampamapteg nin tungkol ha pagkabi-ay nan
uman Apo Jesus boy luboh ye kangedan nan Apo Dioh
kanlan kaganaan a ampamteg kanan Apo Jesus.
34 Homain ampagkakulang kanlan māmteg, ta hilay main
luta o main baey, inlako la. Ket hiyay napaglakoan la,
35 in-ibyay la kanlan apohtol nan Apo Jesus. Ket hilay
aapohtol met, indakay la ye pilak a napaglakoan ha matapul
nin balang magha kanlan māmteg.
36 Wanabay met ateed ye dinyag nan Jose a lahi nan Levi
a taga alipoteh nin Cyprus. Hiyay Jose, pinangalanan la yan
Bernabe nin aapohtol a hiyay labay habiyen, "mamapakhaw
nakem."
37 Inlako nay luta na. Ket hiyay napaglakoan na, in-ibyay
na kanlan aapohtol.

5

Hiyay Ananias boy Safira

1 Main met miahawan naglako nin luta la. Hiyay ngalan
nan laki, Ananias, ket hiyay ahawa na, Safira.
2 Noba hiyay napaglakoan la, binawahan nan Ananias ha
kamatandaan nan ahawa na. Ket hiyay napatla, inlakew
nan Ananias kanlan aapohtol. Ket hinabi na kanla, "Yati ye
napaglakoan mi."
3 Noba hinabi nan apohtol Pedro kana, "Ananias, taket
ta napatalingo ka kanan Satanas? Nagtago ka ha Ihpiditon
Dioh, ta binawahan moy napaglakoan yon luta yo.
4 Ha ahe mo po nailako ye luta yo, aliwa nayi a hikay
nagkonin? Ha nailako moyna, aliwa nayi a konin mo met
ateed ye napaglakoan mo? Taket ta naihipan mo po ye

magtago? Nagtago ka, aliwan ha tao, no aliwan kanan Apo
Dioh."
5-6 Pamakange nan Ananias ye hinabi nan Pedro, napuang
yan natey. Haanin, hinaleyan la yan nangaanon bayontao
ye bangkay nan Ananias. Ket pinutot laya haka la yan
inlakew in-ilbeng. Kaganaan a tataon nakange nin nalyadi
kanan Ananias, ket nalimowan hilan tubat.
7 Pangalabah nin tatloy odah, hiyay Safira a ahawa nan
Ananias, nilumateng ya met. Homain yan kamatandaan ha
nalyadi kanan Ananias.
8 Hinabi nan Pedro kanan Safira, "Kahihiyati nayi ye
napaglakoan yo nin luta yo?"

Nakibat yay Safira, "Awo, yabay-in bengat ye napaglakoan
mi."
9 Hinabi nan Pedro kana, "Taket ta napaykahundoan yon
miahawa a huboken ye Ihpiditon Dioh? Bilewen mo! Anti
hilayna ha ilwangan ye bayontao a nangilbeng kanan ahawa
mo. Ket hapwaten laka met a ilbeng."
10 Ket kananyatew met ateed, napuang yan natey ye Safira
ha adapan nan Pedro. Ha nilumoob hilaynay bayontao,
nakit la a natey yaynay Safira. Kaya-bay hinapwat la yan
in-ilwah. Ket in-ilbeng laya met ha talig nan ahawa na.
11 Ket nalimowan hilan tubat ye kaganaan ha pangkat nin
māmteg boy hilay kaganaan a nakabalita.

Hiyay Malabong a Kapagtakaan a Nalyadi

12 Hilay aapohtol, malabong a pagkakitan boy kapag-
takaan ye didinyag la ha adapan lan tatao makauli ha
kapalyadiyan nan Apo Dioh. Ket hilay kaganaan a māmteg,
lanang hilan ampaytipon ha Balkon nan Solomon ha Timplo.
13 Hilay ahe ampamteg kanan Apo Jesus, agya ambihaen
la hilay māmteg, angkalimo hilan makitipon kanla.
14 Wanabay man, anlumabong po ateed ye bilang lan lalaki
boy babayin ampamteg kanan Apo Jesus.
15 Ket uli ha kapagtakaan a andiyagen lan apohtol nan Apo
Jesus, hilay tatao ihtew, kingwa la hilay ampaghakit. Ket
inlakew la hila ha gilid nin dān. Impaida la hila ha apay
ta-omen ha pagdān nan Pedro, agya maaninowan na hilan
bengat, ket mitaah hila.
16 Main po malabong a tataon nilumateng ha banwan
Jerusalem a nangibat ha binabadiyo. Ampangilakew hilan
ampaghakit boy tataon hinelpan nin maloke a ihpidito. Ket
nitaah hilan kaganaan.

Hiyay Pangipaloke kanlan Aapohtol

17 Haanin, hiyay pinakapoon a padi boy hilay kalalamoan
na a kabilang ha pangkat nin Saduseo, ket angkaibeg hilan
tubat kanlan aapohtol nan Apo Jesus.
18 Kaya-bay impadakep la hila boy impapidiho.
19 Noba ha madeglem, nilukatan nin anghil nan Apo ye
ilwangan nin pidihowan. Ket in-ilwah na hilay aapohtol.
Hinabi na kanla,
20 “Makew kawo ha Timplo boy ipatanda yo kanlan tatao
ye tungkol ha bayon bi-ay a an-ibyay nan Apo Dioh.”
21 Hinumbong lay hinabi nin anghil. Kaya-bay ha mahda
ana, nakew hilayna ha mahlang nin Timplo. Ket inadalan la
hilay tatao.

Haanin, hiyay pinakapoon a padi boy kalalamoan na, impadakit la hilay tutoan Jujudio a mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio ta-omen hila maytotongtong. Nangitubol hilan mangwa kanlan apohtol a anti ha pidihowan.

22 Noba ha niabot hilayna ihtew, ahe hilaynay apohtol.
Kaya-bay nag-udong hila ha Panuhgaan lan Jujudio. Ket
imbalita la kanla,
23 “Ha niabot kayi ha pidihowan, nakit mi a nakakandado
po ye iilwangan. Ket hilay gowaldiya, anti hila ihtew ha
iilwangan. Noba ha nilukatan mi, homain kayinan nakit a
tao ha loob!”
24 Pamakange lan mānguna a papadi boy hiyay kapitan lan
gowaldiya ha Timplo ye hinabi la, nagtaka hila boy ahe la
makwan ihipen no hinyay nalyadi kanlan aapohtol.

25 Haanin, main maghay lakin nilumateng a nangibalita
kanla, “Manlenge kawo! Hilay tataon impapidiho yo, anti
hilayna ha Timplo a ampangiadal kanlan tatao.”
26 Ket hiyay kapitan boy hilay gowaldiya na, tampol la
hilan nilakew ye aapohtol ha Timplo. Ket dinakep la hilan
uman. Noba ahe la hila pinahakitan, ta angkalimo hila a
taponen la hilan dapah nin tatao.

27 Haanin, hiyay kapitan boy hilay gowaldiya, inlakew
la hilay aapohtol ha Panuhgaan lan Jujudio. Ket hiyay
pinakapoon a padi, hinabi na kanla,
28 “Impahehpet min imbilin kanyo a adi kawoyna mangiadal nin tungkol kanan Jesus! Noba haanin, bilewen yoy
dinyag yo! Nitayak ana ha Jerusalem ye in-adal yo boy hikayi
po ye ambadaan yon namatey kanan Jesus!”

29 Nakibat yay Pedro boy kalalamoan na a aapohtol, “Hiyay
Apo Dioh ye katapulan min humbongen, aliwan tao.
30 Pinatey yo yay Apo Jesus ha impapako yoya ha kodoh.
Noba bini-ay na yan uman Apo Dioh a anggalangen lan
nangaunan tutoa tawo.

31 Indangal na yan Apo Dioh ye Apo Jesus boy pinaikno
naya ha dapit wanan na bilang Poon boy Māngiligtah ta-omen
hikitawon Jujudio, ket mabyayan nin panaon a maghehe boy
mapatawad ye kakahalanan tawo.
32 Mapaptegan mi hilatin kaganaan a nalyadi kanan Apo
Jesus. Ket aliwan bengat hikayi, no aliwan ampaptegan na
met Ihpiditon Dioh a in-ibyay nan Apo Dioh ha kaganaan a
ampanumbong kana."

33 Pamakange lan tutoan Jujudio a mānungkolan ha Panuh-
gaan lan Jujudio ye hinabi lan Pedro, napoot hilan tubat. Ket
labay la hilan pateyen.
34 Noba nideng yay Gamaliel a kalalamoan la a
mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio. Magha yan Pariseo,
maihtodo nin Bibilin boy an-igalang ya nin kaganaan a
tatao. Ket impailwah na hila po dumali ye aapohtol.
35 Pamakailwah lan aapohtol, hinabi nan Gamaliel kanlan
kalalamoan na, "Hikawon kapadiho kon Israelita, pakai-
hipen yo po a manged no hinyay diyagen yo kanlan hilatin
tatao, ta maka magkamali kawo.
36 Hatew, main taon nagngalan Teudas a ampaglambong a
makhaw yan poon boy main yan apat a gatoh a mānumbong.
Noba ha napatey ya, ket napaykatak-katak hilay mānumbong
na angga ha naahe hilayna.
37 Pangalabah yatew, ha panaon anan pagpalihta nin
tatao, main ana man tao a nagngalan Judas a taga plobin-
hiyan Galilea. Nakahagyat yan mānumbong na ta-omen lum-
aban ha gobilno. Noba ha napatey yayna, ket napaykatak-
katak hilay mānumbong na.
38 Kaya-bay hiyay mahabi ko kanyo, adi tawo hilaynan
pakibalabalaan boy paolayan tawo hilaynan bengat. Ta no
hiyay andiyagen la boy an-iadal la ket nangibat bengat ha
tao, makatak ya met ateed.
39 Noba no nangibat kanan Apo Dioh, ahe yo hila mapat-
gen. Ket lumtaw kitawo po a angkalabanen tawo yay Apo
Dioh." Kaya-bay hinumbong lay hinabi nan Gamaliel.

40 Impakwa la hilay aapohtol. Ket impalatiko la hila haka
la hilan binawalan a mangiadal uman nin tungkol kanan
Apo Jesus. Pangayadi, pinalihway la hilayna.

41 Haanin, inumalih hilaynay aapohtol ha Panuhgaan lan
Jujudio. Angkaaliket hila, ta impaluboh nan Apo Dioh a
magdiha hilan pamading-ey uli ha panumbong la kanan Apo
Jesus.
42 Minamangaamot hilan ampakew ha Timplo boy pahu-
long ye pamaeybaey lan pangiadal boy pangipatanda nin

Manged a Balita a hiyay Apo Jesus ye Cristo a impangako nan Apo Dioh.

6

Hiyay Pamili nin Pitoy Lalakin Māmaala

1 Kananyatew a panaon, ha anlumabong hilaynay mānumbong nan Apo Jesus, hilay Jujudion ampaghabin Griego, nagdiklamo hila laban kanlan Jujudion ampaghabin Hebreo. Ta hilay babayin bawo a ampaghabin Griego, angkapaolayan hilayna ha pangitayak nin pamangan ha minamangaamot.

2 Kaya-bay hilay labinluway apohtol, impadakit la hilay kaganaan a mānumbong. Ket hinabi la kanla, “Aliwan manged a paolayan mi ye pangipatanda nin Habi nin Dioh ta-omen bengat manguna ha pangitayak nin pamangan.

3 Kaya-bay kakatongno, mamili kawon piton lalaki kanyo a ambihaen lan tatao, naheb nin Ihpiditon Dioh boy madunong. Hilabay ye pabaalaen tawo ha pangitayak nin pamangan.

4 Ket hikayi met, ikamihan mi ye panaon mi ha pamakigwang boy pangipatanda nin Habi nin Dioh.”

5 Hilay kaganaan a māmteg ihtew, nalabayan lay hinabi lan apohtol. Ket pinili la yay Esteban a maghay taon main maghen a pamteg boy naheb nin Ihpiditon Dioh. Pinili laya met ye Felipe, Procoro, Nicanor, Timon, Parmenas, boy hiyay Nicolas a taga Antioquia. Hiyay Nicolas, aliwa yan Judio noba napahumbong ya ha pamteg lan Jujudio.

6 Ket hilayatin napili a lalaki, in-adap la hila kanlan apohtol. Ket hilay aapohtol, impalonto lay gagamet la kanla boy impakigwang la hila bilang pagkakitan a binyanan la hilan katungkolan.

7 Kaya-bay hiyay Habi nin Dioh, ket nitayak ya ha kanayon a lulugal. Ha banwan Jerusalem, anlumabong hilan anlumabong ye mānumbong nan Apo Jesus boy malabong met kanlan papadi lan Jujudio ye namteg kanan Apo Jesus.

Hiyay Pagkadakep nan Esteban

8 Haanin, hiyay Esteban, binyan na yan Apo Dioh nin kangedan boy kapalyadiyan. Kaya-bay malabong a kapagtakaan boy pagkakitan ye dinyag na ha adapan lan tatao.

9 Noba main tataon nakingatngat kanan Esteban. Ibat hila ha pāytiponan lan Jujudio a anhabtan Pangkat nin Tataon Pinalihway. Ket hilay kanayon kanla, taga Cirene, taga Alejandria, taga Cilicia boy main po taga Asia.

10 Noba ahe la yan mahambot ye Esteban, ta binyan na yan Ihpiditon Dioh nin kadunongan.

11 Kaya-bay nangupa hilan ano kataon maghabin
katagowan laban kana, a wanla, “Nange mi yay Esteban
a ampaghabin maloke laban kanan Moises boy kanan Apo
Dioh!”
12 Uli ha hinabi la, naatay hilan mapoot kanan Esteban
ye tatao, hilay tutoan Jujudio a mānungkolan boy hilay
mamaihtodo nin Bibilin. Ket dinakep la yan inlakew ye
Esteban ha Panuhgaan lan Jujudio.
13 Haanin, nangiadap hilayna man nin nangaanon katao a
maghabin katagowan laban kanan Esteban. Hinabi la, “Yatin
tao, lanang yan ampaghabin maloke laban ha Timplo nan
Apo Dioh boy laban ha Bibilin a impahulat nan Apo Dioh
kanan Moises.
14 Nange mi a hinabi na a hiyay Timplo tawo, ket agwaten
na kanon Jesus a taga Nazaret boy umanen nay kaugalian a
naiknaan tawo kanan Moises.”
15 Ket hilay kaganaan a mānungkolan ha Panuhgaan lan
Jujudio, pinudek la yay Esteban. Ket nakit la a hinumnag ye
lupa na a ba-mon lupan maghan anghil.

7

Hiyay Pangipalinaw nan Esteban

1 Haanin, hiyay pinakapoon a padi, tinepet na yay Esteban,
“Peteg laweh yatin anhabiyen la tungkol kammo?”
2 Nakibat yay Esteban, “Hikawon kakatongno ko boy
tutoa ko, leng-en yoy habiyen ko. Hatew, hiyay toa tawon
Abraham, bayo ya nakew ha banwan Haran, napakit ya
kana ha Mesopotamia ye makapalyadiyan a Dioh,
3 a wana, ‘Lakwanan moy lugal mo boy hilay papaltido mo.
Ket makew ka ha lugal a ipakit ko kammo.’* ”
4 “Kaya-bay inumalih yay Abraham ha lugal lan Caldeo, ket
nakew yan kinumonin ha banwan Haran. Ha natey yaynay
bapa na, intubol na yan Apo Dioh ihti ha lugal a angkunaan
tawo haanin.
5 Kananyatew a panaon, hiyay Abraham, agna ya po
binyanan Apo Dioh nin agya makandin pahen bengat nin
luta. Noba impangako nan Apo Dioh kana a yatin lugal ye
ibyay na kana boy kanlan lalahi na, agya homain ya po anak
kananyatew.
6 Hinabi nan Apo Dioh kana, ‘Hilay lalahi mo, ket kumonin
hila lano ha kanayon a lugal. Ket maipoh hila lano ihtew boy
mapatiyatiyaan ha loob nin apat a gatoh a taon.
7 Noba hilay tataon mangipoh kanla, ket paduhaan ko hila.
Pangayadi, alihan la yatew a lugal boy mag-udong hilayna
ihtin lugal. Ket ihtibay la kon galangen.’

* **7:3** Genesis 12:1.

8 Ket bilang pagkakitan nin kahundoan nan Apo Dioh
kanla, imbilin na a katapulan tulien ye kaganaan a laki.
Kaya-bay ha nianak yay Isaac, tinuli na yan Abraham ha
ikawalon mangaamot. Wanabay met ateed ye dinyag nan
Isaac kanan Jacob a anak na. Boy wanabay met ye dinyag
nan Jacob kanlan labinluwan aanak na a nangibatan nin
lahi tawon Jujudio."

9-10 "Haanin, hiyay Jose a magha kanlan labinluwan
lalakin aanak nan Jacob, ket kinaibegan la yan kakatongno
na. Inlako laya kanlan tataon māgpanapulan. Ket inlakew
laya ha Egipto. Ket ihtew yan naipoh. Noba hiyay Jose, an-
lamoan na yan Apo Dioh boy hinaglapan naya ha kaganaan
a pamaidap a angkadihaan na. Binyanan naya po Apo Dioh
nin kadunongan. Kaya-bay kinaaliketan na yan Paraon a
Poon ha nahyon Egipto. Ket dinyag na yan mamaala ha
Egipto boy ha kaganaan a kabandiyan na."

11 "Haanin, nagkamain nin bitil boy angkaidapan hilaynan
tubat ye tatao ha Egipto boy ha Canaan. Ket hilay pamilya
nan Jacob a nangaunan tutoa tawo, homain hilaynan ma-
pangwaan nin pamangan.
12 Ha nabalitaan nan Jacob a malabong ye pamangan ha
Egipto, intubol na hilay aanak na a nangaunan tutoa tawo a
manaliw nin pamangan ihtew. Yati ye unan pamakew la ha
Egipto. Noba ahe laya nabalayan ye Jose a katongno la.
13 Ket ha ikalwan pamakew la ihtew, napabalay yaynay
Jose kanlan kakatongno na. Ket hiyay Poon Faraon, natan-
daan na ye tungkol ha pamilya nan Jose.
14 Pangayadi, hiyay Jose, impadakit na yay Jacob a bapa na,
dayon papamilya na. Pitompo boy lima hilan mitapamilya.
15 Kaya-bay hiyay Jacob boy pamilya na a nangaunan tutoa
tawo, nakew hilan kinumonin ha Egipto angga ha matey
hila.
16 Ket hiyay babangkay la, in-uli la ihti ha lugal tawo. Ket
in-ilbeng laya ha Shekem ha pangilbengan a hinaliw nan toa
tawon Abraham hatew kanlan aanak nan Hamor."

17 Hinabi na po nin Esteban, "Ket ha madanon na yay-
nan tupaden Apo Dioh ye pangako na kanan Abraham,
anlumabong hilan anlumabong ye nangaunan tutoa tawo ha
Egipto.
18 Haanin, nahagiliyan ye poon ha Egipto. Ket yatin bayon
poon, homain yan kamatandaan nin tungkol kanan Jose.
19 Ket yatin poon, tinalingo boy pinatiyatiyaan na hilay
nangaunan tutoa tawo. Boy pinilit na hilan itapon ye oongi
la ta-omen hila matey."

20 “Ket kananyatew a panaon, in-anak yay Moises a kinaa-
liketan nan Apo Dioh. Tatloy bowan la yan hinayhay nin
tutoa na ha baey la.
21 Noba ha napilit hilaynan manlakwan kana, kingwa na
yan babayin anak nan Poon boy hinayhay na yan ba-mon
hadili nan anak.
22 Napag-adalan nan Moises ye kaganaan a kadunongan
lan Egipsio. Ket nag-ilyadi yan magaling ha paghabi boy ha
panyag.”
23 Hinabi na po nin Esteban, “Ha magtaon yaynan apatapo
ye Moises, naihipan na hilan kewahan ye kapadiho nan
Israelita.
24 Ha anti yayna ihtew, nakit na yay maghan kapadiho nan
Israelita a an-apiyen nin maghan Egipsio. Nilakew na yan
tinageman ye Israelita. Ket pinatey na yay Egipsio bilang
pangibae na kana.
25 Nabaan nan Moises a mabalayan la yan kapadiho nan
Israelita a hiyabay ye gawien nan Apo Dioh a mamalihway
kanla. Noba ahe la met natalohan.
26 Kabekahan, nalatngan na hilan ampay-away ye luwan
Israelita. Labay na hilan paykahundoen. Kaya-bay hinabi
na kanla, ‘Padiho kawon Israelita, taket ta ampay-away
kawo?’
27 Noba hiyay taon ampangapi ha kapadiho nan Israelita,
intudon na yay Moises boy hinabi na, ‘Ayay namyay kammo
nin katulidan a manakop boy manuhga kammi?
28 Labay moko met nayi a pateyen a omen ha dinyag mo
kanan Egipsio naapon?’
29 Pamakange nan Moises yatew, tinumakah ya. Ket
nakew ya ha lugal a anhabtan Midian. Kinumonin ya
ihtew bilang dayohan. Ket ihtew yaynan nangahawa boy
nagkaanak nin luway laki.”
30 Hinabi na po nin Esteban, “Pangalabah nin apatapo
a taon, legan anti yay Moises ha wangwang ha haley nin
Mapantay nin Sinai, napakit ya kana ye maghay anghil ha
mahipok a poon-kayon andumlag.
31 Pamakakit nan Moises, nagtaka ya. Kaya-bay hinaleyan
na ta-omen na yan pakabilewen. Ha mahaley yayna, nange
nay bihnga nan Apo a ampaghabin wanae,
32 ‘Hikoy Dioh lan nangaunan tutoa mon Abraham, Isaac,
boy Jacob.’ Pamakange nan Moises, namigpig ya uli ha tubat
a limo na boy agna yaynan binilew.
33 Hinabi nan Apo Dioh kana, ‘Alihen moy ihtiping mo, ta
lugal ko ye antukdoan mo.
34 Angkakit ko ye pamaidap kanlan tatao ko ha Egipto boy
angkange ko met ye aleng-eng la. Kaya-bay inumaypa ako ta-

omen ko hila iligtah. Haanin, maghadya ka, ta itubol katan
mag-udong ha Egipto.' "

35 Hinabi na po nin Esteban, "Hiyay Moises, ket hiya ye
ingkahwil lan kapadiho nan Israelita ha hinabi la, 'Ayay
namyay kammo nin katulidan a manakop boy manuhga
kammi?' Noba agya wanabay man, makauli ha haglap
nin anghil nin Dioh a nakit na ha mahipok a poon-kayon
andumlag, ket hiyay Moises met ateed ye intubol nan Apo
Dioh a manakop boy mangiligtah kanlan Israelita.
36 Hiyay Moises ye nangilwah kanlan Israelita ha Egipto.
Malabong ye kapagtakaan boy pagkakitan a dinyag na ha
Egipto, ha Dagat a Matibya boy ha wangwang a dinanan la
ha loob nin apatapo a taon.
37 Hiyabay met ateed ye naghabi kanlan kapadiho nan
Israelita, 'Hiyay Apo Dioh, mamili ya ha lahi yo nin maghan
podopita a omen kangko.'
38 Ha paytitipon lan nangaunan tutoa tawo ha wang-
wang, hiyay Moises met ateed ye namietan kanlan tatao
kanan anghil a nakitongtong kana ihtew ha Mapantay nin
Sinai. Hiyabay met ye nananggap nin Habi nin Dioh a
ampakaibyay bi-ay ta-omen na met ibyay kantawo."

39 Hinabi na po nin Esteban, "Noba ha nagbuyot yay Moises
ha mapantay, ahe la yayna anhumbongen nin nangaunan
tutoa tawo, no aliwan ingkahwil la yayna boy labay la po ye
mag-udong ha Egipto.
40 Kaya-bay legan anti yay Moises ha Mapantay nin Sinai,
hinabi la kanan Aaron, 'Idiyagan mo kayin dioh a manguna
kammi, ta ahe mi tanda no hinyaynay nalyadi kananyatew
a Moises a nangilwah kammi ha Egipto.'
41 Kaya-bay nanyag hilan diohdiohan a kadih oybon baka.
Pangayadi, nanapo hilan aayop. Ket hinagpaan laya boy
pinagpihtaan la yay dinyag nin hadili lan gagamet.
42 Ulin yatew, tinalingkukolan na hilaynan Apo Dioh boy
pinaolayan na hilaynan manggalang ha mangaamot, bowan,
boy bibitoen. Ket nalyadi ye inhulat lan popodopita a wanae,

'Hikawon Israelita, ha loob nin apatapo a taon
a anti kawo ha wangwang,
nangihagpa kawon nakahinadi a didigalo boy hinapo a
ayop,
noba aliwan hiko ye hinagpaan yo.

43 Pikakaget yo ye toldan panggalangan kanan Molec a
diohdiohan
boy hiyay kadih bitoen nan diohdiohan yon Refan.
Dinyag yo hilatew ta-omen yo hila galangen.

Kaya-bay itaboy katawo ha matataang po nin nahyon
Babilonia.' "†
44 Hinabi na po nin Esteban, "Hilay nangaunan tutoa
tawo, ha anti hila po ha wangwang, pikakaget lay Toldan
Panggalangan a pagkakitan a anti yay Apo Dioh kanla.
Dinyag la yay Toldan Panggalangan a omen ha imbilin nan
Apo Dioh kanan Moises boy omen ha palano a impakit na
kana.
45 Ha natey yaynay Moises, hiyay Josue ye kahagili na a
manguna kanlan nangaunan tutoa tawo. Yatew a Toldan
Panggalangan, ket pikakaget la ha hakopen laynay lugal a
impangako nan Apo Dioh pangayadi na hilan intaboy Apo
Dioh ye tataon angkumonin ihti hatew. Ket nikakaanti ya
ihti ye Toldan Panggalangan angga ha panaon nin pamoon
nan David.
46 Naaliket yay Apo Dioh kanan David. Kaya-bay inawok
nan David kana a palubohan na dayin mangipaideng nin
Timplo nan Apo Dioh ta-omen ihtew hilayna manggalang
kana ye kaganaan a lalahi nan Jacob.
47 Noba agya naaliket yay Apo Dioh kanan David, ahe na
yan pinalubohan, no aliwan hiyay Solomon a anak na ye
nangipaideng nin Timplo."
48 "Agya wanabay man, hiyay Katatagayan a Dioh, ahe ya
angkumonin ha baey a dinyag nin tao. Ta wanae ye hinabi
nan Apo Dioh makauli ha podopita na,
49 'Ampikno akon ampanakop ha langit.
Ket hiyay babe-luta ye tukdoan nin bibitih ko.
Kaya-bay agya hinyaman a baey a diyagen yo, ket ahe
ako mihadang.
Homain lugal a malyadi kon pagpainawaan.
50 Aliwa nayi a hikoy nanyag nin kaganaan a babagay?' "
51 Hinabi na po nin Esteban kanlan tatao ha Panuhgaan
lan Jujudio, "Peteg a mabyang ye ō yo! Ba-mo kawon aliwan
Judio a ahe ampamteg kanan Apo Dioh boy ahe yo labay
leng-en ye habi na. Padiho kawon bengat kanlan nangaunan
tutoa yo, ta lanang yon angkuntadaen ye Ihpiditon Dioh.
52 Ha kapanaonan lan nangaunan tutoa yo, homain
podopita a ahe la impaloke. Ket hilay nangipatanda nin
tungkol ha panlumateng nan 'Matoynong a Māghilbi,' pinatey
la hila met. Ket ha nilumateng yay Apo Jesus, hikawo ye
nangiopit boy namatey kana.
53 Hikawo ye tataon nakatanggap nin Bibilin a in-ibyay
nan Apo Dioh makauli ha anghil na. Noba ahe yo met
hinumbong."

† **7:43** Amos 5:25-27.

Hiyay Panapon la nin Dapah kanan Esteban

54 Pamakange lan tutoan Jujudio a mānungkolan ha Panuh-
gaan lan Jujudio ye hinabi nan Esteban, ket napoot hilan
tubat kana boy ampanginaet hilayna.
55 Noba hiyay Esteban a naheb nin Ihpiditon Dioh, tinu-
mangal ya ha langit. Ket nakit nay kahnagan nan Apo Dioh
boy nakit na yay Apo Jesus a ampideng ha dapit wanan nan
Apo Dioh.
56 Ket hinabi na kanla, “Bilewen yo. Angkakit kon
nalukatan ye langit boy angkakit ko yay Apo Jesus a in-Anak
nin Tao a ampideng ha dapit wanan nan Apo Dioh.”
57 Haanin, hilay tutoan Jujudio a mānungkolan ha Panuh-
gaan lan Jujudio, nangha hila boy pinedengan lay talinga
la, ta ahe la labay leng-en ye anhabiyen nan Esteban. Ket
nayngingidlan hilan nandawohong kana.
58 Ket ingguloy la yan in-ilwah ha banwa haka laya
tinatapon nin dadapah. Ket hilay nanihtigoh nin katagowan,
imbantak lay kepkep la ha aphayan nin bayontao a nagn-
galan Saulo.
59 Legan antaponen la yan dapah ye Esteban, ampakig-
wang ya, a wana, “Apo Jesus, tanggapen moy kalelwa ko.”
60 Pangayadi, nanalimukod ya boy nangha ya, a wana,
“Apo, patawaden mo hila ha kahalanan a andyagen la
kangko.” Ket pangahabi na yatew, natey yayna.

8

1-2 Hiyay Esteban, in-ilbeng la yaynan tataon main limo
kanan Apo Dioh. Ket tubat ye pangandang la kana.

Hiyay Pangipaloke nan Saulo ha Pangkat lan Māmteg

Paibat kananyatew a mangaamot, nandugina ye tubat
a pangipaloke ha pangkat lan māmteg nan Apo Jesus ha
banwan Jerusalem. Kaya-bay nangaitayak hilay māmteg ha
kaganaan a lulugal ha plobinhiyan Judea boy Samaria. Hilay
aapohtol nan Apo Jesus bengat ye nabantak ha Jerusalem.
Hiyay Saulo, inumayon ya ha pamatey kanan Esteban.
3 Ket ampaghehpetan nan damaen ye pangkat lan māmteg.
Kaya-bay ampamaey-baey yan mandakep kanlan māmteg.
Ket an-iguloy na hilan ipapidiho, laki man o babayi.

Hiyay Pangipatanda nin Manged a Balita ha Samaria

4 Haanin, hilay māmteg a nangaitayak, ket impatanda lay
Manged a Balita tungkol kanan Apo Jesus ha agya way-ihtew
a lulugal a nilakew la.

5 Ket hiyay magha kanla a nagngalan Felipe, nilumuhan ya
ha maghay banwa ha Samaria. Ket impatanda nay tungkol
kanan Cristo.
6 Ket hilay tatao ihtew, pamakange la nin hinabi nan Felipe
boy pamakakit la nin kapagtakaan a dinyag na, nanlenge
hilan manged kana.
7 Ta hilay mangaloke a ihpidito, ha pinaalih na hilan
Felipe, angkumolih hilan inumalih kanlan tatao. Malabong
met ye lulumpo boy pipilay a pinaitaah na.
8 Kaya-bay angkaaliket hilan tubat ye tatao nin yatew a
banwa.
9 Haanin, main met laki ihtew a nagngalan Simon.
Nabuyot la yaynan ampagtakaan nin taga Samaria, ta
māghalimangka ya. An-ilambong na a main yan ka-
palyadiyan.
10 Ket hilay kaganaan a tatao nin yatew a banwa, maidap
man o mabatnang, ket nanlenge hilan manged kana. Hinabi
la, “Yatin tao ye kapalyadiyan nin Dioh a anhabtan Makhaw
a Kapalyadiyan.”
11 Ket ulita nabuyot na hilaynan pinagtaka ye tatao
ha kagalingan nan maghalimangka, ket ampanlenge hilan
manged kana.
12 Noba ha impatanda nan Felipe kanla ye Manged a Balita
tungkol ha panakop nan Apo Dioh boy tungkol kanan Apo
Jesu Cristo, ket namteg hila boy napabawtihmo, lalaki man
o babayi.
13 Agya hiyay Simon, namteg ya met kanan Apo Je-
sus. Napabawtihmo ya boy nakilakew yayna kanan Felipe.
Ampagtaka yan tubat ha kapagtakaan boy pagkakitan a
andiyagen nan Felipe.
14 Haanin, hilay aapohtol a anti ihtew ha Jerusalem, ha
nabalitaan la a tinanggap lan tatao ha Samaria ye Habi nin
Dioh, intubol la yay Pedro boy Juan ihtew.
15 Ha nilumateng hilayna ihtew, impakigwang la hilay
māmteg ta-omen laya met matanggap ye Ihpiditon Dioh.
16 Ta agya nabawtihmowan hilayna ha ngalan nan Apo
Jesus, ket ahe la po natanggap ye Ihpiditon Dioh.
17 Ket ha impalonto lan Pedro boy Juan ye gamet la kanlan
māmteg, natanggap la ye Ihpiditon Dioh.
18 Nakit nan Simon a natanggap lay Ihpiditon Dioh
makauli ha pangipalonto lan aapohtol nin gagamet la ha ō
lan tatao. Kaya-bay an-iamlog nay pilak na kanlan Pedro boy
Juan.
19 Boy hinabi na, “Biyan yoko met nin wanabay a ka-
palyadiyan ta-omen agya ayaman a pangipalontowan kon
gamet ko, ket matanggap na met ye Ihpiditon Dioh.”

20 Noba hinabi nan Pedro kana, “Mipalakew ka dayi ha
kapaduhaan a homain anggaan kalamban moy pilak mo!
Ta nibaan mon mabyayan kan kapalyadiyan nan Apo Dioh
makauli ha an-iamlog mo.
21 Homain kan pakibalabalaan ha andiyagen mi, ta madi-
nat ye ihip mo ha pamilew nan Apo Dioh.
22 Kaya-bay paghehean mo ye maloke a tikih mo boy
makigwang ka kanan Apo Dioh a patawaden naka dayi.
23 Ta nakit ko a angkaibeg kan tubat boy ipoh na kan
kahalanan.”
24 Ket hinabi nan Simon kanan Pedro boy Juan, “No
malyadi, ipakigwang yoko kanan Apo Dioh ta-omen ko ahe
madihaan ye hinyaman kanlan hilatew a hinabi yo.”
25 Pangayadi lan mamapteg nin tungkol kanan Apo Jesus
boy nangipatanda nin habi na, ket nag-udong hilayna ha
Jerusalem. Ket ha pag-udong la, impatanda la met ye
Manged a Balita ha angkadanan la a babadiyo nin Samaria.

Hiyay Pangipatanda nan Felipe nin tungkol kanan Apo Jesus ha maghay Mānungkolan a taga Etiopia

26 Ha maghay mangaamot, main maghay anghil nin Dioh
ye napakit kanan Felipe, a wana, “Makew kan tampol ha
dapit abagatan. Humbongen moy dān a palakew ha banwan
Gaza paibat ha banwan Jerusalem.” Yatin dān, ket ahe ana
minga angkadanan haanin.
27-28 Kaya-bay hiyay Felipe, tampol yaynan nakew ha dān.
Ket natamulaw naya ihtew ye mānungkolan a taga Etiopia.
Yatin laki, ket matagay ye katungkolan na, ulita hiyabay ye
māngihinop nin kabatnangan nin Candace. Hiyay Candace
ye reyna ha Etiopia. Yatin mānungkolan, ket ibat ya ha
Jerusalem a nanggalang kanan Apo Dioh boy ampuli yayna
a nakalugan nin kaliha. Ket legan angkumodang yay kaliha
na, ambahaen nay libdo a impahulat nan Apo Dioh kanan
podopita Isaias.
29 Haanin, hinabi nan Ihpiditon Dioh kanan Felipe, “Kokay-
nan makiadaad kana.”
30 Kaya-bay hiyay Felipe, nayew yan nakiadaad ha kaliha.
Ket nange na yay mānungkolan a ampamaha nin libdo a
impahulat kanan podopitan Isaias. Ket tinepet na yan Felipe,
“Angkatalohan mo laweh ye ambahaen mo?”
31 Nakibat yay mānungkolan, “Ahe! Way-omen ko nayi
matalohan no homain met mangipalinaw kangko?” Haanin,
hinagyat na yay Felipe a lumugan. Ket pinaikno naya ha
talig na.
32 Yati ye pahen nin naihulat a Habi nin Dioh a ambahaen
nan mānungkolan,

“Ba-mo yan tupa a an-ilakew ha panapoan
o oybon tupa a mal-em anan bengat
legan an-udogan laya.
33 Pinading-eyan laya boy aliwan matoynong ye in-uhga la kana.
Homain makaihabi nin tungkol ha lahi na,
ta pinatey laya.”*
34 Hinabi nan mānungkolan kanan Felipe, “Habiyen mo man kangko no hinyay andektan nan podopitan Isaias, hiyay hadili na o kanayon a tao?”
35 Kaya-bay impaibat kananyatin pahen nin naihulat a Habi nin Dioh, impatanda nan Felipe kana ye Manged a Balita tungkol kanan Apo Jesus.
36 Legan ampagpahulong hila, niabot hila ha lugal a main lanom. Hinabi nan mānungkolan kanan Felipe, “Oh, main lanom! Malyadi mo koynan bawtihmowan laweh?”
37 [Hinabi nan Felipe kana, “Malyadi katan bawtihmowan no luboh ha puho mo yan ampamtegan ye Apo Jesus.”
Nakibat yay mānungkolan, “Awo, ampamteg ako a hiyay Apo Jesus ye Anak nan Apo Dioh.”]
38 Haanin, hiyay mānungkolan, impaked nay kaliha na. Ket tinumanghob hilan luwa ha lanom. Ket binawtihmowan na yan Felipe.
39 Pangayadi na yan bawtihmowan, nilumakat hilayna. Ket hiyay Felipe, tampol na yan kingwa nin Ihpiditon Dioh. Ket haanin, hiyay mānungkolan, ahe na yaynan nakit ye Felipe, noba angkaaliket yaynan ampuli.
40 Haanin, hiyay Felipe, kapipikhaan anti yayna ha banwan Azoto! Ket impaibat ihtew, impatanda nay Manged a Balita kanlan tatao ha kaganaan a babanwan angkadanan na angga ha nakalateng ya ha banwan Cesarea.

9

Hiyay Pamayo nan Apo Jesus kanan Saulo

1 Haanin, hiyay Saulo, pahulong na hilan antantowan a pateyen ye mānumbong nan Apo Jesus. Nakew ya po kanan pinakapoon a padi
2 a nakikwan hulat a ipakit na ha pāytiponan lan Jujudio ha banwan Damasco bilang pamapteg a main yan katulidan a mandakep boy mangilakew ha Jerusalem nin ayaman a makit na ihtew a ampanumbong nin adal nan Apo Jesus, laki man o babayi.
3 Haanin, hiyay Saulo boy kalalamoan na, nag-aligwat hilaynan palakew ha banwan Damasco. Ket ha mahaley

* **8:33** Isaias 53:7-8.

hilayna ihtew, kapipikhaan, hinumnag ye palibot na nin
ampakapulag a henag a ibat ha langit.
4 Ket napuang ya ha luta boy nange nay bihnga a am-
paghabi kana nin wanae, “Saulo, Saulo! Taket ta an-ipaloke
moko?”
5 “Aya ka, Apo?” wanan Saulo.
Nakibat yay Apo Jesus, “Hiko yay Jesus a an-ipaloke mo.
6 Mideng ka boy makew ka ha banwa. Ket main taon
maghabi kammo ihtew no hinyay hukat mon diyagen.”
7 Hilay tataon kalamo nan Saulo, ampideng hilan napakal-
em, ta nange lay bihnga, noba homain hilan angkakit a
ampaghabi.
8 Haanin, nideng yay Saulo. Ket ha imukat nay mata na,
ahe yayna makakit. Kaya-bay inakay la yan kalalamoan na
angga ha banwan Damasco.
9 Ket ha loob nin tatloy mangaamot, ahe yan makakit boy
ahe ya met nangan o ninom.
10 Ihtew ha banwan Damasco, main met maghay
mānumbong nan Apo Jesus a nagngalan Ananias. Ket
makauli ha leplep, iningat na yan Apo, “Ananias.”
“Apo, anti ko ihti,” wanan Ananias.
11 Hinabi nan Apo, “Makew ka ha baey nan Judas a anti ha
dān a anhabtan Matoynong. Tapulen mo yay taon nagngalan
Saulo a taga Tarso. Ampakigwang ya haanin.
12 Impakit koyna kana makauli ha leplep a hinumlep ka ha
angkunaan na boy impalonto moy gamet mo kana ta-omen
ya makakit uman.”
13 Noba hinabi nan Ananias, “Apo, malabong anay tataon
nangibalita kangko tungkol kananyain a tao boy hiyay
tungkol ha mangaloke a dinyag na kanlan pagtao mo ha
banwan Jerusalem.
14 Ket anti yayna haanin ihti ha Damasco a main katulidan
a ibat kanlan mānguna a papadi a mandakep nin ayaman a
ampamteg kammo.”
15 Noba hinabi nan Apo Jesus kanan Ananias, “Kokayna, ta
yatin tao ye pinili ko a maghilbi kangko a mangipatanda nin
tungkol kangko kanlan aliwan Judio boy kanlan popoon la
boy kanlan Israelita.
16 Boy ipakit ko met kana ye kaganaan a pamaidap a
katapulan nan dihaen uli kangko.”
17 Kaya-bay hiyay Ananias, nilakew na yay Saulo ha baey
a ampagdagohan na. Ket ha panhumlep na, impalonto nay
gamet na kanan Saulo boy hinabi na kana, “Katongno kon
Saulo, intubol na kon Apo Jesus ihti kammo. Hiyabay ye
napakit kammo ha dān ha palakew ka ihti. Intubol nako ihti

kammo ta-omen ka makakit uman boy maheb nin Ihpiditon
Dioh.”
18 Ket kapipikhaan, main naampag a ba-mon hikhik nin
malanghit a ibat ha mata nan Saulo. Ket nakakit yaynan
uman. Pangayadi, nideng boy napabawtihmo yayna.
19 Nangan ya, ket kinumhaw yayna man.

Hiyay Pangiadal nan Saulo ha banwan Damasco

Hiyay Saulo, kinumonin ya po nin anoy mangaamot ha
banwan Damasco a lamo na hilay mānumbong nan Apo
Jesus.
20 Nakew ya ha pāpaytiponan lan Jujudio. Ket impatanda
na a hiyay Apo Jesus ye Anak nin Dioh.
21 Ampagtaka hilay kaganaan a tataon nakange kana, a
wanla, “Aliwa nayi a yatin tao ye ampangipaloke kanlan
ampamteg kanan Jesus ihtew ha banwan Jerusalem? Aliwa
nayi a nakew ya ihti ta-omen na hila dakpen ye ampamteg
kanan Jesus boy ilakew na hilan nakabalol kanlan mānguna
a papadi?”
22 Noba lalo po kinumhaw ye nakem nan Saulo ha pangi-
patanda na. Pinaptegan na a hiyay Apo Jesus ye Cristo a
impangako nan Apo Dioh. Ket homain hilan maikuntada ye
Jujudio a angkumonin ha banwan Damasco ha an-ipatanda
na.
23 Pangalabah nin makadang a panaon, hilay Jujudio,
napaymamaghaan la yan pateyen ye Saulo.
24 Mangaamot boy madeglem la yan an-iapa ye Saulo ha
ilwangan nin banwa ta-omen laya pateyen. Noba main
nangihabi nin tikih lan Jujudio kanan Saulo.
25 Kaya-bay ha maghay madeglem, hilay mānumbong nan
Apo Jesus, ingkonin la yay Saulo ha mayadet a bagyah haka
laya inloyloy ha ilwangan nin padil ha banwa.

Hiyay Saulo, Nakew ya ha banwan Jerusalem

26 Panlumateng nan Saulo ha banwan Jerusalem, labay na
dayin makilamo kanlan māmteg nan Apo Jesus ihtew. Noba
angkalimo hila kana, ta ahe la ampamtegan a mānumbong
na yaynan Apo Jesus.
27 Noba hiyay Bernabe, inlamo na yay Saulo palakew
kanlan apohtol. Ket hinabi na kanla no way-omen yan
napakit boy nakitongtong ye Apo Jesus kana ha dān palakew
ha banwan Damasco. Boy hinabi na po nin Bernabe a hiyay
Saulo, ket homain yan limo a nangiadal nin tungkol kanan
Apo Jesus ha banwan Damasco.
28 Kaya-bay paibat kananyatew, ampagkalamo la yaynay
Saulo boy homain yan limo a nangipatanda nin tungkol

kanan Apo Jesus kanlan kaganaan a tatao ha banwan
Jerusalem.
29 Nakitongtong boy nakingatngat ya po kanlan Jujudion
ampaghabin Griego. Noba napoot hila. Ket inihip la yan
pateyen.
30 Ha natandaan lan māmteg ye tikih lan Jujudio, intonda
la yay Saulo ha Cesarea. Ket paibat ihtew, pinauli la yayna
ha Tarso.
31 Pangayadi yatew, matana ana ye pagbi-ay lan māmteg
ha kaganaan a hakop nin Judea, Galilea boy Samaria. Lalo
anan kinumhaw ye pamteg la boy nagbi-ay hilan main limo
kanan Apo. Pinakhaw nin Ihpiditon Dioh ye nakem la. Kaya-
bay lalo hilaynan nilumabong.

Hiyay Dinyag nan Pedro ha banwan Lida boy ha banwan Jope

32 Malabong a lulugal ye nilakew nan Pedro ha pangume-
wah na kanlan pagtao nin Dioh. Ket ha pangumewah na ha
banwan Lida,
33 nalatngan na yay maghay laki a nagngalan Eneas.
Walon taon yaynan lumpo. Ket pamidapida naynan bengat,
ta ahe ya makaideng.
34 Hinabi nan Pedro kana, “Eneas, pinaitaah na kaynan
Apo Jesu Cristo. Mideng ka. Ket ihinop mo ye apay mo.” Ket
tampol ya met nideng ye Eneas.
35 Hilay kaganaan a tataon angkumonin ha banwan Lida
boy ha Patal Saron, ha nakit la yaynan ampakakodang ye
Eneas, namteg hila kanan Apo Jesus.

36 Haanin, ha banwan Jope, main maghay babayin
mānumbong nan Apo Jesus a nagngalan Tabita. Dorcas ye
ngalan na ha habin Griego. An-iuboh nay kakhawan na ha
panyag na nin manged boy lanang yan ampanaglap kanlan
mangaidap.
37 Kananyatew, naghakit yay Dorcas. Ket ingkamatey
naya. Hiyay bangkay na, nilinihan laya boy inlakew la yan
imbudol ha dapit tagay a hilid nin baey.
38 Hiyay banwan Jope, mahaley ya ha banwan Lida. Kaya-
bay ha nabalitaan lan mānumbong nan Apo Jesus a anti yay
Pedro ha banwan Lida, nangitubol hilan luway laki a makew
maghabi kana nin wanae, “Pangiingalo mo. Kilakew kan
tampol kammi ha banwan Jope.”
39 Ket nakilakew ya met ye Pedro kanla. Ha niabot hilayna
ha banwan Jope, inlakew la yay Pedro ha dapit tagay a hilid
nin baey a nakaibudolan nin bangkay nan Dorcas. Ket hilay
bawon babayi a anti ihtew a ampangandang, hinaleyan la

yay Pedro boy impakit la kana ye babado a tinayi nan Dorcas
ha angkabi-ay ya po.
40 Haanin, hiyay Pedro, pinalwah na hilay tataon anti
ihtew ha loob nin hilid haka yan nanalimukod a nakigwang.
Pangayadi nan nakigwang, inumadap ya ha bangkay boy
hinabi na, “Tabita, mimata ka.” Ket nimata yay Dorcas.
Pamakakit na kanan Pedro, nikno ya.
41 Haanin, hiyay Pedro, ginemgeman na yay gamet nan
Dorcas. Ket hinaglapan na yan mideng. Pangayadi, iningat
na hilay bawon babayi boy hilay kanayon po a māmteg a anti
ihtew. Ket in-adap na yay Dorcas kanla a angkabi-ay ana.
42 Yatin nalyadi, ket nipabalita kanlan kaganaan a tatao ha
banwan Jope. Kaya-bay malabong a tatao ye namteg kanan
Apo Jesus.
43 Hiyay Pedro, kinumonin ya po nin anoy mangaamot ha
banwan Jope ha baey nan Simon a māngoltin katat nin ayop.

10

Hiyay Panagyat nan Cornelio kanan Pedro

1 Ha banwan Cesarea, main maghay laki a nagngalan
Cornelio a kapitan nin huhundaloh a Romano a anhabtan
“Batalyon Italyano.”
2 Hiyay Cornelio, matoynong ya boy main yan limo kanan
Apo Dioh, lamo na hilay pamilya na. Aliwa yan Judio, noba
ampanaglap ya kanlan Jujudion mangaidap boy popoh yan
ampakigwang kanan Apo Dioh.
3 Ha maghay mangaamot, ha mangaalah tidih nin
mahilem, naleplepan na yay maghay anghil nin Dioh a
hinumaley kana. Ket hinabi na, “Cornelio!”
4 Angkalimo yan namudek kanan anghil ye Cornelio boy
hinabi na, “Hinyay labay mo, Apo?”
Nakibat yay anghil, “Lingnge nan Apo Dioh ye papakig-
wang mo boy angkaaliket ya ha panaglap mo kanlan man-
gaidap. Kaya-bay ahe naka niliwaan Apo Dioh.
5 Haanin met ateed, mangitubol kan nangaanon lalakin
mandakit kanan Simon a anhabtan Pedro ha banwan Jope.
6 Ampagdagoh ya ha baey nin maghay lakin nagngalan
Simon a māngoltin katat aayop. Ket hiyay baey na, anti ya
ha ambay dagat.”
7 Haanin, hiyay Cornelio, ha inumalih yaynay anghil,
hinagyat na hilay luway ipoh na boy maghan hundaloh na
a kalalabay nan itubol boy kapadiho na a matoynong.
8 Hinabi na kanla ye kaganaan a nalyadi. Pangayadi,
intubol na hilayna ha banwan Jope.

9 Kabekahan, ha ngalingalinan ugto, hiyay Pedro, nanik
ya ha babe nin baey ta-omen ya makigwang ihtew. Ket hilay
intubol nan Cornelio, mahaley hilayna nin yatew a banwa.
10 Haanin, nabitlan yay Pedro boy labay naynan mangan.
Ket legan an-ihadya lay pamangan na, hiyay Apo Dioh, main
yan impaleplep kana.
11 Ket ha leplep na, nakit na a ba-mon naglukat ye langit
boy main an-umaypa ihti ha babe-luta a mayadet a oweh a
nagawotan ye apat a duyo na.
12 Ket kananyatew a oweh, main kaganaan a kalahin
aayop a bawal kantawon Jujudio a kena. Main aayop a
māngumodang, māndumakap boy mānlumpad.
13 Pangayadi, nakange yan bihnga a ampaghabin wanae,
“Pedro, mideng ka! Mangwa kan hapoen mo, ta kena mo.”
14 Noba nakibat yay Pedro, “Agko malyadin diyagen yain
Apo, ta nakakanoman, agko ampangna nin naibilang a
madinat boy ahe malyadin kena.”
15 Hinabi nayna man nin bihnga, “Adi mo an-ibilang a
madinat ye imbilang nan Apo Dioh a malinih.”
16 Nikatlo yan nalyadi. Pangayadi, niguloy yan nipatagay
ye oweh ha langit.
17 Haanin, legan an-ihipen nan Pedro ye labay habiyen
nin naleplepan na, nilumateng hila met ye tataon intubol
nan Cornelio. Nanepet-tepet hila no way-ihtew ye baey nan
Simon. Ket ha natandaan layna, nakew hilan nideng ha
ilwangan nin alad.
18 Nanepet hila, “Ihtibay ya nayi ampagdagoh ye Simon a
anhabtan Pedro?”
19 Ha an-ihipen na po Pedro ye labay habiyen nin leplep
na, hinabi nin Ihpiditon Dioh kana, “Bilewen mo. Main
tatlon lalakin ampanapul kammo.
20 Monaoy kan makilakew kanla. Adi ka ampagluwaluwa,
ta hiko ye nangitubol kanla ihti kammo.”
21 Kaya-bay nonaoy yay Pedro. Ket hinabi na kanla, “Hiko
ye antapulen yo. Hinyay labay yo kangko?”
22 Nakibat hila, “Intubol na kayin Cornelio. Magha yan
kapitan nin huhundalon Romano. Manged yan tao boy main
yan limo kanan Apo Dioh. Ambihaen la yan kaganaan a
Jujudio. Hinabi nin anghil nin Dioh kana a hagyaten na kan
makew ha baey na ta-omen na mange ye habiyen mo.”
23 Haanin, pinaloob na hilan Pedro boy ihtew na hilayna
pinatuloy kananyatew a madeglem.

Kabekahan, nakilakew yaynay Pedro kanla, lamo na hilay
ano kataon taga Jope a kakatongno kanan Apo Jesus.

24 Pangalabah nin maghay mangaamot, niabot hilayna ha
banwan Cesarea. Ampangagad yay Cornelio boy papaltido
na boy hilay gagayyem na a hinagyat na.
25 Ha anlumoob yaynay Pedro ha baey, hinagana na yan
Cornelio. Ket nanalimukod yan manggalang kana.
26 Noba pinaideng na yan Pedro, a wana, “Mideng ka.
Adi ka ampanggalang kangko, ta tao kon bengat a omen
kammo.”
27 Haanin, hiyay Pedro boy Cornelio, pahulong hilan
ampaytongtong legan anlumoob hila. Ha anti hilayna ha
loob, nakit nan Pedro a malabong hilay tataon naytipon.
28 Hinabi nan Pedro kanla, “Tanda yoynabay met a bawal
kammin Jujudio ye makilamo o kumewah ha aliwan Judio.
Noba impatanda na kangkon Apo Dioh a katapulan ahe ko
ibilang a madinat ye agya ayaman a tao.
29 Kaya-bay ha impadakit yoko, ahe ako nagluwaluwan
nakilakew. Haanin, labay kon matandaan no taket ta
impadakit yoko.”

30 Hinabi nan Cornelio, “Ikaapat anan mangaamot haanin,
wanabay met ateed ye odah a alah tidih nin mahilem. Legan
ampakigwang ako ihti ha baey ko, kapipikhaan, napakit
ya ha adapan ko ye maghay lakin ampideng a nakabadon
ampakapulag.
31 Hinabi na kangko, ‘Cornelio, lingnge nan Apo Dioh ye
pakigwang mo boy hiyay panaglap mo kanlan mangaidap a
tatao, ket ahe na yan niliwaan.
32 Haanin met ateed, mangitubol kan tatao ha Jope a
mandakit kanan Simon a anhabtan Pedro a ampagdagoh ha
baey nan Simon a māngoltin katat aayop. Ket hiyay baey nan
Simon, anti ya ha ambay dagat.’
33 Kaya-bay tampol katan impadakit, ket halamat met ta
nakilakew ka. Haanin, anti kayi ihtin naytipon ha adapan
nan Apo Dioh ta-omen kayin manlenge nin impahabi na
kammo.”

Hiyay Pangiadal nan Pedro

34 Haanin hinabi na met Pedro, “Tanda koyna haanin a
homain yan antupigan ye Apo Dioh.
35 Ket antanggapen na ye ayaman a main limo kana boy
ampanyag nin matoynong, agya hinyaman ye lahi na.
36 Tanda yoynabay met ye Manged a Balita a im-
patanda nan Apo Dioh kammin Israelita a malyadi kitawon
makikahundo kanan Apo Dioh makauli kanan Apo Jesu
Cristo a Apo nin kaganaan.

37 Tanda yo met ye nalyadi ha kaganaan a lulugal lan
Israelita. Nandugi yati ha plobinhiyan Galilea pangayadi nin
pangipatanda nan Juan nin tungkol ha pagbawtihmo.
38 Tanda yo met no way-omen na yan pinili Apo Dioh ye
Apo Jesus. Ket in-ibyay na kanay Ihpidito na boy binyanan
na yan kapalyadiyan a manyag nin kapagtakaan. Kaya-
bay ha pamakew nan Apo Jesus ha malabong a lulugal,
nanyag yan manged boy pinaitaah na hilay kaganaan a
ampahakitan nan Satanas, ta anti yay Apo Dioh kana."
39 Hinabi na po nin Pedro, "Hikayin aapohtol nan Apo
Jesus ye nakakit nin kaganaan a kapagtakaan a dinyag na ha
Jerusalem boy ha kanayon a lulugal min Jujudio. Impapako
la yan pinatey ha kodoh nin Jujudio.
40 Noba ha ikatlon mangaamot, bini-ay na yan Apo Dioh
boy napakit ya kammi.
41 Aliwa yan napakit ha kaganaan a tatao, no aliwan
kammi a alan nan pinili Apo Dioh a māmapteg na. Ta ha
nabi-ay yan uman, ket nakalamo mi yan nangan boy ninom.
42 Ket binilinan na kayin mangipatanda nin Manged a
Balita kanlan tatao boy mamapteg a hiyabay ye pinili nan
Apo Dioh a manuhga kanlan angkabi-ay boy nangamatey.
43 Hiyay Apo Jesus ye andektan lan kaganaan a popodopita
ha impatanda la a hilay kaganaan a mamteg kana, ket
mapatawad ye kahalanan la makauli ha ngalan na."

Nananggap hilan Ihpiditon Dioh ye Aliwan Judio

44 Legan ampaghabi ya po ye Pedro, hiyay Ihpiditon Dioh,
ket inumaypa ya kanlan kaganaan a ampanlenge kana.
45 Ket hilay Jujudion taga Jope a ampamteg kanan Apo
Jesus a lamo nan Pedro, nagtaka hila, ta binyanan na hila
met Apo Dioh nin Ihpiditon Dioh ye aliwan Judio.
46 Natandaan la yatew, ta nange la a ampaghabi hilan
Cornelio nin nakahinadi a habi a ahe la naadal boy ampang-
galang hila kanan Apo Dioh.
Haanin, hinabi nan Pedro kanlan Jujudion māmteg,
47 "Natanggap laynay Ihpiditon Dioh a omen met kantawo.
Kaya-bay homain anan makahaad a bawtihmowan hila."
48 Haanin, imbilin nan Pedro a bawtihmowan hila ha
ngalan nan Apo Jesu Cristo. Pangayadi, impakihabi lan tatao
kanan Pedro a kumonin ya po kanla nin anoy mangaamot.

11

Impalinaw nan Pedro ye Dinyag na

1 Hilay aapohtol boy kanayon po a kakatongno kanan Apo
Jesus a angkumonin ha plobinhiyan Judea, nabalitaan la a

tinanggap layna met aliwan Judio ye Habi nin Dioh a tungkol
kanan Apo Jesus.
2 Kaya-bay ha nag-udong yaynay Pedro ha banwan
Jerusalem, dinlaw la yan Jujudion māmteg, ta ha ihip la,
ket katapulan hila po a matuli ye aliwan Judio bayo hila
malyadin makilamo ha pangkat lan Jujudion māmteg.
3 Hinabi la kanan Pedro, “Taket ta hinumlep ka ha baey
lan aliwan Judio boy nakipangan ka po kanla?”
4 Kaya-bay impalinaw nan Pedro kanla ye kaganaan a
nalyadi kana.
5 Hinabi na, “Ha anti ko po ha banwan Jope a ampakig-
wang, main yan impakit ye Apo Dioh kangko makauli ha
leplep. Nakit ko ye mayadet a oweh a an-umaypa paibat ha
langit. Nagawotan ye apat a duyo na. Ket in-aypa na ha talig
ko.
6 Binilew ko yan manged. Ket nakit ko ye nangaanon
aayop a bawal kantawon Jujudio a kena. Main maamo,
mahilib, main māndumakap, boy main met mānlumpad.
7 Haanin, nange ko ye bihnga a naghabi kangko, ‘Pedro,
mideng ka. Mangwa kan hapoen mo, ta kena mo.’
8 Noba hinabi ko, ‘Agko malyadin diyagen yain Apo, ta
nakakanoman, agko ampangna nin naibilang a madinat boy
ahe malyadin kena.’
9 Haanin, nange koyna man ye bihnga a angkaibat ha
langit, a wana, ‘Adi mo an-ibilang a madinat ye imbilang nan
Apo Dioh a malinih.’
10 Nikatlon ukdo a nalyadi yatew bayo ya nipaudong ha
langit ye oweh.”
11 “Kananyatew met ateed, ihtew ha baey a ampagdagohan
ko, main tatloy lakin nilumateng a naitubol manapul kangko
a nangibat ha banwan Cesarea.
12 Haanin, hinabi nin Ihpiditon Dioh kangko a ahe ako
ampagluwaluwan makilakew kanla, agya aliwa ko hilan
kapadihon Judio. Ket ha umalih kayina palakew ha baey nan
Cornelio ha Cesarea, nakilakew hila kammi hilatin anem a
kakatongno tawo a taga Jope. Ket hinumlep kayin kaganaan
ha baey nan Cornelio ha banwan Cesarea.
13 In-ihtolya nan Cornelio kammi a main napakit kana a
maghay anghil nin Dioh ha loob nin baey na a naghabin
wanae, ‘Mangitubol ka ha Jope nin taon mandakit kanan
Simon a anhabtan Pedro.
14 Ta habiyen na kammo no way-omen ka miligtah boy
hilay pamilya mo.’ ”
15 Hinabi na po Pedro, “Ha nandugi akoynan maghabi,
inumaypa ye Ihpiditon Dioh kanla a omen met ateed ha pan-
umaypa na kantawo hatew.

16 Ket naihipan ko ye hinabi nan Apo Jesus a wanae,
‘Hiyay Juan, namawtihmo ya ha lanom. Noba hikawo,
bawtihmowan na kawon Apo Dioh ha Ihpidito na.’ ”
17 Ket hinabi na po nin Pedro, “Hilay aliwan Judio,
binyanan na hilan Apo Dioh nin Ihpidito na a omen ha in-
ibyay na kantawon Jujudio a namteg kanan Apo Jesu Cristo.
No wanabay awod, aya ko nayi a manaad kanan Apo Dioh?”
18 Pamakange lan Jujudion māmteg nin hinabi nan Pedro,
tinumgen hilayna ha pandelaw kana. Ket inggalang la yay
Apo Dioh, a wanla, “No wanabay awod, hilay aliwan Judio,
binyanan na hila met Apo Dioh nin panaon a maghehe ta-
omen hila met mabyayan nin bi-ay a homain anggaan.”

Hilay Māmteg ha banwan Antioquia

19 Haanin, impaibat ha pinatey yay Esteban, nangaitayak
hilaynay māmteg nan Apo Jesus uli ha pangipaloke. Main
nipalakew ha plobinhiyan Fenicia, main nipalakew ha
alipoteh nin Cyprus, boy main nipalakew ha banwan Antio-
quia. Ket agya way-ihtew hila man nipalakew, impatanda
lay Manged a Balita a tungkol kanan Apo Jesus, noba kanlan
kapadiho lan Jujudion bengat.
20 Noba hilay kanayon a māmteg a taga Cyprus boy taga
Cirene, ha nakew hila ha banwan Antioquia, impatanda la
met kanlan Griego ye Manged a Balita a tungkol kanan Apo
Jesus.
21 Ket ha pangipatanda la, anti kanlay kapalyadiyan nan
Apo Dioh. Kaya-bay malabong hilay tataon namteg boy
napataya kanan Apo Jesus.
22 Haanin, hilay māmteg nan Apo Jesus ha banwan
Jerusalem, ha nabalitaan la yatew, intubol la yay Bernabe
a makew ha banwan Antioquia.
23-24 Pamiabot na ihtew, naaliket ya, ta nakit nay kangedan
a andiyagen nan Apo Dioh kanlan māmteg nan Apo Jesus
ihtew. Hiyay Bernabe, manged yan tao boy maghen ye
pamteg na boy naheb yan Ihpiditon Dioh. Binabalaan na
hila a mag-ilyadi hila dayin luboh a mapatayaan kanan Apo.
Ket malabong a tatao ihtew ye namteg kanan Apo Jesus.
25 Haanin, nakew yay Bernabe ha banwan Tarso ta-omen
naya tapulen ye Saulo.
26 Ha natapulan na yayna, inlamo na yan nag-udong
ha banwan Antioquia. Ket makataon hilan napaylamo-
lamo kanlan pangkat lan māmteg ihtew boy malabong a
tatao ye inaadalan la ihtewbay. Ket ha Antioquia, ihtew
hilan nandugin nahabtan “Cristiano” ye mānumbong nan
Apo Jesus.

27 Kananyatew a panaon, legan anti yay Bernabe boy
Saulo ha banwan Antioquia, main nangaanon podopita ye
nilumateng a nangibat ha banwan Jerusalem.
28 Agabo ye ngalan nin magha kanla. Haanin, makauli
ha kapalyadiyan nan Ihpiditon Dioh, nideng yan namaltep
a magkamain nin tubat a bitil ha kaganaan a lulugal ihti
ha babe-luta. Nalyadi yati ha panaon nin panakop nan
Emperador Claudio.
29 Kaya-bay hilay mānumbong nan Apo Jesus ha Antioquia,
napaykahundoan la a balang magha kanlay mangipaatel nin
haglap ha mababa lan ibyay kanlan māmteg a angkumonin
ha plobinhiyan Judea.
30 Ket impaatel la kanan Bernabe boy Saulo ye haglap la ta-
omen la met ibyay kanlan mānguna nin pangkat lan māmteg
ha banwan Jerusalem.

12

Hiyay Pangipaloke nan Poon Herodes Agripa kanlan Māmteg nan Apo Jesus

1 Kananyatew met ateed a panaon, ingkana naynan
Poon Herodes Agripa ye pangipaloke kanlan nangaanon
kalalamoan nin pangkat lan māmteg.
2 Impaputoh nay leey nan Santiago a katongno nan Juan.
3 Ket ha nakit na a ingkaaliket lan Jujudio ye dinyag na,
impadakep naya met ye Pedro. Nalyadi yati ha panaon nin
Pihta nin Tinapay a Homain Pamalbag.
4 Ket impapidiho naya boy pinabantayan naya nin apat a
pohton huhundaloh a maniapat a mayhuhublat tepe ikatlon
odah. Inihip nan Poon Herodes Agripa a litihen na yay Pedro
ha adapan lan tatao pangayadi nin Pihtan Pangihipan nin
Pangiligtah.
5 Kaya-bay anti ya po ye Pedro ha pidihowan. Noba hiyay
pangkat lan māmteg, luboh ye pangipakigwang la kana
kanan Apo Dioh.

Hiyay Pangilwah nin Anghil kanan Pedro

6 Kananyatew a madeglem bayo mangaamot nin panlitih
kanan Pedro, angkatuloy yan nakabalol nin luway tanikala
ha pietan nin luway hundaloh. Main po huhundaloh a
ampagbantay kana ha ilwangan nin pidihowan.
7 Kapipikhaan, napakit ye maghay anghil nin Dioh. Ket
hinumnag ye loob nin pidihowan. Dinapikpik na yay
tagililan nan Pedro ta-omen ya mapokaw boy hinabi na
kana, “Padah mo! Mimata kayna!” Ket kapipikhaan, naalih
ye tanikala ha gagamet nan Pedro.

8 Haanin, hinabi nin anghil kana, “Mag-akeh kayna boy
mag-ihtiping.” Ket wanabay ye dinyag nan Pedro.

Hinabi na po nin anghil, “Magkepkep ka boy humbongen
moko.”
9 Kaya-bay hinumumbong ya met ye Pedro kanan anghil
papalwah ha pidihowan. Ahe na tanda a peteg ye
angkalyadi, ta angkabaan na a leplep nan bengat.
10 Nilabhan lay una boy ikalwan pangkat lan māgbantay.
Pamiabot la ha ilwangan a bakal paugot ha banwa,
bengat yaynan naglukat a homain ampangemgem. Ket
nilumwah hilayna. Pangalabah la ha pihalapangan nin dān,
kapipikhaan, naplak yay anghil nin Dioh.

11 Ket ihtew na po natandaan Pedro a peteg manayti. Kaya-
bay hinabi na, “Ah! Tanda koyna a peteg a intubol nan Apo
ye anghil na a nangiligtah kangko ha kapalyadiyan nan Poon
Herodes Agripa boy ha labay lan Jujudio a diyagen kangko.”

12 Ha natandaan nan Pedro a nakaligtah yayna, nakew
ya ha baey nan Maria a indo nan Juan a anhabtan Marcos.
Malabong hilay tatao a naytitipon ihtew boy ampakigwang.
13 Haanin, nanadoktok yay Pedro ha ilwangan nin alad,
a wana, “Apo! Apo!” Ket hiyay ipoh a nagngalan Roda,
nilumwah ya ha baey ta-omen na bilewen no ayay am-
panadoktok ha ilwangan nin alad.

14 Ha nabihngaan naya a hiyabay ye Pedro boy uli ha
aliket na, agnayna naihipan ilukat ye ilwangan, no aliwan
tampol yaynan nayew paloob ha baey. Ket hinabi na kanlan
kaganaan a anti ihtew, “Hiyay Pedro, anti yaynan ampideng
ha ilwah nin ilwangan alad!”

15 “Hi! Angkaengew kayna laweh?” wanla kanan Roda.

Noba man-ipilit na, “Petegbay a anti yay Pedro ihtew.”

Kaya-bay hinabi la kanan Roda, “Yeh, maka anghil nan
Pedro yatew.”
16 Noba hiyay Pedro, ampanadoktok ya po ateed. Kaya-bay
nilukatan lay ilwangan nin alad. Pamakakit la kanan Pedro,
nagtaka hilan tubat.
17 Hininyahan na hilan pakal-em. Pangayadi, in-ihtolya na
kanla no way-omen na yan in-ilwah nin Apo ha pidihowan.
Ket hinabi na kanla, “Habiyen yo met kanan Santiago boy
kanlan kanayon po a kakatongno tawo kanan Apo Jesus
ye nalyadi.” Pangayadi, inumalih yayna. Ket nakew ya ha
kanayon a lugal.

18 Ha pahanib ana, nagulo hilay huhundaloh a ampagban-
tay ha pidihowan, ta ahe yaynay Pedro boy ahe la tanda no
hinyay nalyadi kana.

19 Ket hiyay Poon Herodes Agripa, impatapul na yay
Pedro, noba ahe la yan natapulan. Kaya-bay nilitih na hilay
māgbantay, ket impapatey na hila. Pangayadi, inumalih yay
Poon Herodes Agripa ha Judea, ket nakew ya ha banwan
Cesarea. Ket kinumonin yayna ihtew.

Hiyay Pagkamatey nan Poon Herodes Agripa

20 Kananyatew a panaon, hiyay Poon Herodes Agripa,
angkapoot yan tubat kanlan taga banwan Tiro boy banwan
Sidon. Ket ulita hilay taga banwan Tiro boy banwan Sidon
ket ibat ha angkahakopan nan Poon Herodes Agripa ye
pamangan la, napaymamagha hilan makew makikahundo
kana. Kaya-bay ginayyem laya po ye Blasto a mamaala nin
baey nan Poon Herodes Agripa, ta labay lay pahaglap kana
a makitongtong kanan Poon Herodes Agripa.
21 Ha naabot ye mangaamot a intipan nan Poon Herodes
Agripa a pangadap na kanlan taga Tiro boy taga Sidon,
naghoot yan badon poon. Ket nikno ya ha pamiknoan poon
haka ya nagdihkolho.
22 Ket impangha lan tatao, a wanla, “Magha yan dioh ye
ampaghabi, aliwa yan tao!”
23 Ket kananyatew met ateed, pinaduhaan yan anghil nan
Apo ye Poon Herodes Agripa, ta inam-am nay kadangalan
nan Apo Dioh. Inowel ye pait na, ket impatey na.
24 Kananyatew lalalo po nilumabong ye tataon nakange
boy namteg ha Habi nin Dioh.
25 Hiyay Bernabe boy Saulo, ha naiatel layna ye haglap
kanlan kakatongno ha Jerusalem, nag-udong hilayna ha
banwan Antioquia. Ket inlamo la yaynay Juan a anhabtan
met Marcos.

13

Hiyay Pangitubol kanlan Bernabe boy Saulo

1 Ha pangkat lan māmteg ha banwan Antioquia, main
popodopita boy mamaihtodo. Hilabay ye Bernabe, Simeon a
anhabtan Negro,* Lucio a taga Cirene, Saulo boy Manaen a
kadagaw nan Gobilnadol Herodes Antipas hatew ha aanak
hila po.
2 Ha maghay mangaamot, legan ampanggalang hila kanan
Apo boy ampagpaltan mangan, hinabi nan Ihpiditon Dioh
kanla, “Ilbo yo hilan Bernabe boy Saulo, ta main akon labay
ipadyag kanla.”

---

* **13:1** *Negro:* hiyay labay habiyen ket mangitit. Kadihko mangitit ye luti na.

3 Pangayadi lan nagpaltan mangan boy nakigwang, impalonto lay gamet la kanlan Bernabe boy Saulo, ket intubol la hilayna.

Hiyay Saulo boy Bernabe ha alipoteh nin Cyprus

4 Kaya-bay hiyay Bernabe boy Saulo, uli ha bilin nan Ihpiditon Dioh kanla, dinumoong hila ha banwan Seleucia. Ket paibat ihtew, nilumugan hilan balko palakew ha alipoteh nin Cyprus.

5 Ha niabot hilayna ha banwan Salamina, impatanda lay Habi nin Dioh ha pāytiponan lan Jujudio. Kalamo la yay Juan Marcos a kahaglap la.

6 Haanin, pinatepean lay lulugal nin alipoteh anggan nilumateng hila ha banwan Pafos. Ket ihtew la yayna nakit ye maghan Judion māghalimangka a ampagkonwadin podopita. Hiyay ngalan na ket Bar-Jesus.

7 Gayyem na yan Gobilnadol Sergio Paulo a madunong a tao. Haanin, hiyay Gobilnadol, impahagyat na hilan Bernabe boy Saulo, ta labay nan mangean ye Habi nin Dioh.

8 Noba hinaad na hilan māghalimangka a Elimas. Elimas ye ngalan nan Bar-Jesus ha habin Griego. Dinyag na yatew, ta ahe na labay a mamteg yay Gobilnadol kanan Apo Jesu Cristo.

9 Noba hiyay Saulo a anhabtan anan Pablo, naheb yan Ihpiditon Dioh. Pinudek na yay Elimas boy hinabi,

10 “Hikan anak nan Satanas boy kaaway nin kaganaan a matoynong! Pawa panguhit boy kalok-an ye andiyagen mo. Taket ta lanang mon ambaliknoen ye kaptegan a ibat kanan Apo Dioh?

11 Haanin met ateed, paduhaan na kan Apo Dioh. Pagilyadiyen na kan kapkap. Ket ahe kayna makakit nin henag ha loob nin nangaanon mangaamot.”

Kananyatew met ateed, nilumiteh ye pamilew nan Elimas. Ket ampangapkap yaynan ampanapul nin taon mangakay kana.

12 Ha nakit nan Gobilnadol ye nalyadi kanan Elimas, namteg yayna, ta nagtaka yan tubat ha adal tungkol kanan Apo Jesus.

Hiyay Pangiadal nan Pablo boy Bernabe ha banwan Antioquia ha plobinhiyan Pisidia

13 Haanin, hiyay Pablo boy kalalamoan na, inumalih hila ha banwan Pafos. Nilumugan hila nin balko palakew ha Perga ha plobinhiyan Pamfilia. Pamiabot la ihtew, hinumyay yay Juan Marcos, ket nag-udong ya ha Jerusalem.

14 Ket hiyay Pablo boy Bernabe, naglaloh hila ha banwan Antioquia ha plobinhiyan Pisidia. Ha Mangaamot nin

Pagpainawa, nakew hila ha pāytiponan lan Jujudio boy nikno hila.
15 Haanin, main namaha nin anoy pahen nin Bibilin
a impahulat kanan Moises boy huhulat lan popodopita.
Pangayadi nin pamaha, hilay mānguna ha pāytiponan, nangi-
tubol hilan mangihabi kanan Pablo boy Bernabe nin wanae,
“Kakatongno, no main kawon mahabi a makapakhaw nin
nakem lan tatao, ket habiyen yoyna.”

16 Kaya-bay nideng yay Pablo. Ket hininyahan na hilaynan
pakal-em boy hinabi na, “Hikawon kapadiho kon Jujudio boy
hikawon aliwan Judio a main limo kanan Apo Dioh, leng-en
yoy habiyen ko!
17 Hiyay Dioh a anggalangen tawon Israelita ye namili
kanlan nangaunan tutoa tawo. Hatew, ha angkumonin hila
po ha nahyon Egipto a aliwa lan lugal, ket pinalabong na
hilan Apo Dioh. Boy makauli ha tubat a kapalyadiyan na,
hinaglapan na hilan inumalih ha nahyon Egipto.
18 Ha anti hila ha wangwang ha loob nin mangaapatapo a
taon, pinag-anohan na hilan Apo Dioh.
19 Ha nilumateng hilayna ha Canaan, inapo nan Apo Dioh
ye pitoy nahyon† ihtew. Ket in-ibyay na yatew a lugal kanlan
nangaunan tutoa tawo.
20 Nalyadi yatin kaganaan ha loob nin apat a gatoh boy
limampo a taon.”

“Pangayadi yatew, namili yay Apo Dioh nin tatao a man-
guna kanla angga ha panaon nan podopitan Samuel.
21 Pangayadi, nakikwa hilan poon. Ket pinili na yan Apo
Dioh ye Saul a anak nan Kis a ibat ha lahi nan Benjamin. Ket
hiyay Saul, namoon ya kanla ha loob nin apatapo a taon.
22 Ket ha inalih na yan Apo Dioh ye Saul bilang poon,
inhagili na yay David. Hinabi nan Apo Dioh, ‘Nalabayan ko
yay David a anak nan Jesse, ta humbongen nay kaganaan a
ibilin ko kana.’ ”
23 Hinabi na po nin Pablo kanlan tatao, “Nangibat ya ha
lahi nan Poon David ye Apo Jesus a Māngiligtah nin tatao.
Hiyabay ye impangako nan Apo Dioh kanlan nangaunan
tutoa tawo.
24 Noba bayo ya po mandugin mangiadal ye Apo Jesus, im-
patanda nan Juan kanlan kaganaan a Israelita a katapulan
a paghehean laynay kakahalanan la boy pabawtihmo.
25 Ha madanon naynan mayadi nin Juan ye man-ipadyag
nan Apo Dioh kana, hinabi na kanlan tatao, ‘Kadihko, an-
ihipen yo a hiko ye an-agaden yo a impangako nan Apo Dioh.
Aliwan hiko, no aliwan hiyay angkahuyot kangko! Ket agya

† **13:19** Deuteronomio 7:1.

mangaget bengat nin hapatoh na, ket ahe ako katanggap-
tanggap.' "
26 Hinabi na po nin Pablo, "Kakatongno kon lahi nan
Abraham boy hikawon aliwan Judio a main limo kanan Apo
Dioh, leng-en yo yatin habiyen ko. Hikitawon kaganaan ye
nangipatandaan nan Apo Dioh nin Manged a Balita no way-
omen kitawo miligtah ha kapaduhaan a homain anggaan.
27 Noba hilay Jujudion angkumonin ha Jerusalem boy
hilay mānguna la, ahe la yan nabalayan a hiyay Apo Jesus
ye intubol nan Apo Dioh a mangiligtah kanla. Ahe la met
natalohan ye inhulat lan popodopita a ambahaen la ha
balang pāytiponan la tepe Mangaamot nin Pagpainawa. Noba
ha inuhgaan la yan kamateyan ye Apo Jesus, ket naitupad la
ye inhulat lan popodopita.
28 Ket hilay Jujudio, agya homain hilan nakit a hangkan
nin pamateyan la kana, inawok la po ateed kanan Gobil-
nadol Pilato a ipapatey na yay Apo Jesus.
29 Ha naitupad layna ye kaganaan a nakahulat tungkol
kana, inlumbah laya ha kodoh haka la yan in-ilbeng.
30 Noba bini-ay na yan uman Apo Dioh.
31 Ha nabi-ay yan uman ye Apo Jesus, napakit yan mal-
abong a ukdo kanlan napagkalamo na ha pamakew na
ha Jerusalem paibat ha Galilea. Ket haanin, hilabay ye
māmapteg na kanlan kapadiho tawon Israelita."
32 "Kaya-bay anti kayi ihti haanin ta-omen mi ipatanda
kanyo ye Manged a Balita a impangako nan Apo Dioh kanlan
nangaunan tutoa tawo.
33 Ket haanin, intupad nayna kantawo a lalahi la, ta bini-
ay na yan uman ye Apo Jesus. Ta wanae ye nakahulat ha
ikalwan Kakanta a hinabi nan Apo Dioh kanan Apo Jesus,
'Hika ye Anak ko.
Ket haanin, ipatanda ko a hikoy Bapa mo.' "‡
34 "Hatew, impangako nan Apo Dioh a hiyay Apo Jesus, bi-
ayen na yan uman boy ahe bumata ye laman na, a wana,
'Hiyay kangedan a impangako ko kanan Poon David,
ket itupad ko kammo.'§
35 Hinabi na po ha kanayon a pahen,
'Ahe mo ipaluboh a bumata ye laman nin Homain Kaha-
lanan a Māghilbi mo.' "*
36 "Aliwan hiyay Poon David ye andektan na, ta ha nayadi
naynan David ye impadyag nan Apo Dioh kana a maghilbi
kanlan tatao ha kapanaonan na, natey ya met. Ket nailbeng
ya ha talig nin nakailbengan lan nangaunan tutoa na. Ket
binumata ye laman na.

‡ **13:33** Kakanta 2:7. § **13:34** Isaias 55:3. * **13:35** Kakanta 16:10.

37 Noba hiyay Apo Jesus, ha natey ya, bini-ay na yan uman
Apo Dioh boy ahe binumata ye laman na.
38-39 Kaya-bay kakatongno ko, katapulan a matandaan yo a
makauli ha dinyag nan Apo Jesus, an-ipatanda mi kanyo a
patawaden nan Apo Dioh ye kakahalanan tawo. Ta ayaman
a mamteg kanan Apo Jesus, ket an-ibilang na yan matoynong
Apo Dioh. Noba homain taon ibilang nan Apo Dioh a
matoynong makauli ha panumbong ha Bibilin a impahulat
nan Apo Dioh kanan Moises.
40 Kaya-bay mag-alla kawo ta-omen ahe malyadi kanyo ye
inhulat lan popodopita a hinabi nan Apo Dioh, a wanae,
41 'Hikawon mapangumih, leng-en yo.
Magtaka kawo ha diyagen ko. Noba matey kawo met
ateed!
Ta main akon diyagen ha kapanaonan yo
a ahe yo pamtegan, agya main mangihabi kanyo.' "†
42 Haanin, ha papalwah hilaynan Pablo boy Bernabe ha
pāytiponan lan Jujudio, inawok lan tatao kanla a mag-udong
hilan uman ha dumondon a Mangaamot nin Pagpainawa ta-
omen la ipahulong ye pangipatanda la.
43 Pangayadi nin paytitipon la, inumalih hilaynan Pablo
boy Bernabe ihtew. Malabong a Jujudio boy aliwan Judio
a ampanumbong nin kaugalian lan Jujudio ye nakilakew
kanla. Ket hiyay Pablo boy Bernabe, binabalaan la hila a
ipahulong lay pamataya la ha kangedan nan Apo Dioh.
44 Ha dumondon a Mangaamot nin Pagpainawa, ngalin-
galinan kaganaan a tatao ha banwa ye nakew manlenge nin
Habi nin Dioh ha pāytiponan lan Jujudio.
45 Ha nakit lan mānguna lan Jujudio a malabong ye tataon
nakitipon a manlenge kanlan Pablo boy Bernabe, naibeg
hilan tubat. Ket kinuntada la yay an-iadal nan Pablo boy
inlungolungo laya po.
46 Noba homain limo la hilan pinakibatan Pablo boy Bern-
abe, "Peteg a katapulan a hikawo ye unan pakaipatandaan
nin Habi nin Dioh. Noba ulita ahe yoya tinanggap, inuhgaan
yoynay hadili yo a ahe kawo malyadin mananggap nin bi-
ay a homain anggaan. Kaya-bay paibat haanin, hilaynay
aliwan Judio ye lakwen min pangipatandaan nin Manged a
Balita.
47 Ta wanae ye imbilin nan Apo Dioh kammi,
'Dinyag katan tillag kanlan aliwan Judio
ta-omen makauli kammo, ket maibalita ye tungkol ha
kaligtahan ha kaganaan a tatao ihti ha babe-luta.' "

† **13:41** Habakuk 1:5.

48 Hilay aliwan Judio, pamakange la yatew, naaliket hila
boy inggalang lay Habi nin Dioh. Ket hilay kaganaan a tinuga
nan Apo Dioh ha bi-ay a homain anggaan, namteg hila.
49 Kaya-bay nitayak ye Habi nin Dioh ha kaganaan a pahen
nin yatew a lugal.
50 Noba hilay mānguna lan Jujudio, inatay la hilan ku-
muntada kanlan Pablo ye ambigbigen a babayi a mapang-
galang kanan Apo Dioh boy hilay lalakin mānguna ha banwa.
Ket impaloke la yay Pablo boy Bernabe haka la hila intaboy.
51 Kaya-bay hiyay dinyag lan Pablo, ingkampag lay
tuwapok nin bibitih la bilang pangipatanda kanla a maloke
ye dinyag la. Ket hiyay Bernabe boy Pablo, nakew hilayna
ha banwan Iconio.
52 Hilay mānumbong nan Apo Jesus ha banwan Antioquia,
angkaaliket hilan tubat boy naheb hilan Ihpiditon Dioh.

14

Hiyay Pablo boy Bernabe ha banwan Iconio

1 Hiyay nalyadi ha banwan Antioquia, ket hiya met ateed
ha banwan Iconio. Nakew yay Pablo boy Bernabe ha
pāytiponan lan Jujudio, ket uli ha pangipatanda la, malabong
a Jujudio boy Griego ye namteg kanan Apo Jesus.
2 Noba hilay Jujudio a ahe ampamteg, inatay la hilay
kanayon a aliwan Judio ta-omen hila kumuntada kanlan
māmteg.
3 Kaya-bay nagbuyot yay Pablo boy Bernabe nin yatew a
banwa boy homain hilan limo a nangipatanda nin tungkol
kanan Apo. Ket pinaptegan na met Apo a peteg ye an-iadal
lan Pablo tungkol ha kangedan na, ta binyanan na hilan
kapalyadiyan a manyag nin pagkakitan boy kapagtakaan.
4 Hilay tatao ihtew ha banwan Iconio, aliwan padipadiho
ye ihip la. Main nakitupig kanlan Jujudio a ahe ampamteg,
hilay kanayon met kanan Pablo boy Bernabe.
5 Haanin, hilay Jujudio boy aliwan Judio boy mānguna la
a angkumuntada kanlan Pablo boy Bernabe, ket inihip la a
ipaloke boy tataponen la hila nin dapah.
6 Ha natandaan lan Pablo boy Bernabe yatew, tampol
hilan inumalih a palakew ha babanwa nin Listra boy Derbe
a hakop nin plobinhiyan Licaonia boy ha kanayon po a
babadiyo ha palibot nin yatew a banwa.
7 Ket impatanda la ihtew ye Manged a Balita a tungkol
kanan Apo Jesus.

Hiyay Pablo boy Bernabe ha banwan Listra

8 Haanin, ha banwan Listra, main maghay lakin ampikno
a ahe yan bega makakodang, ta lumpo yaynan in-anak.

9 Ket ampanlenge ya ha an-ipatanda nan Pablo. Haanin,
pinudek na yan Pablo. Ket nakit na a main yan pamteg a
mitaah ya.
10 Kaya-bay impakakhaw nan hinabi, “Mideng ka!” Ket
tampol yan nideng boy nangodang-kodang.

11 Pamakakit lan malabong a tatao ye dinyag nan Pablo,
impangha la ha habin Licaonia, a wanla, “Inumaypa hilay
didioh ihti kantawo ha kadih tao.”
12 Hiyay Bernabe, pinangalanan la yan Zeus a ngalan nin
magha kanlan andiohen la. Ket hiyay Pablo, ulita māngihabi
ya, pinangalanan la yan Hermes a ngalan nin andiohen la a
māngihabi.
13 Hiyay timplo nan Zeus a andiohen lan tatao, ket anti ya
ha ilwah nin alad nin yatew a banwa. Ket ha nabalitaan nin
padi nan Zeus ye nalyadi, nangilakew ya ihtew ha ilwangan
nin alad nin banwa nin bobolog a baka a naonoan nin bulak.
Ket labay na boy hilay tatao a ihagpa yatew kanan Pablo boy
Bernabe, ta an-ihipen la a hilan peteg ye didioh la.

14 Noba ha natandaan nan Pablo boy Bernabe ye labay
lan diyagen, giniwak lay bado la boy nayew hilan nakew ha
pibunakan lan tatao. Ket impangha la, a wanla,
15 “Gagayyem, taket ta andiyagen yo yain? Ket tao kayin
bengat a omen kanyo. Nakew kayi ihti a mangipatanda
kanyo nin Manged a Balita ta-omen yoyna talingkukolan
yatin homain hilbi a diohdiohan boy humaley kawoyna ha
peteg a Dioh a angkabi-ay. Hiyabay ye namalhowa nin
langit, luta, dagat boy kaganaan a anti kanla.
16 Hatew, ampaolayan nan Apo Dioh ye kaganaan a
nahyon a manyag nin hadili lan kalabayan.
17 Agya wanabay man, lanang na yan teed an-ipakit Apo
Dioh ye pagkaDioh na makauli ha manganged a andiyagen
na. Ambiyan na kawon udan boy mahbol a pupol ha panaon
nin pamupol. Ampabhoyen na kawo boy ampaaliketen na
kawo.”
18 Noba agya hinabi lan Pablo boy Bernabe yatew, naida-
pan hilan teed a nanaad kanlan tatao a mangihagpa kanla.

19 Noba main nilumateng a nangaanon Jujudio a nangibat
ha babanwan Antioquia boy Iconio. Ket kinumbinyo la hilay
tatao a kumuntada kanan Pablo. Kaya-bay tinatapon la yan
dapah. Ket ha nabaan la a natey yayna, ingguloy la yaynan
in-ilwah ha banwa.
20 Noba ha pinalibotan la yan mānumbong nan Apo
Jesus, ket nimata yan nideng boy nag-udong yayna ha
banwa. Kabekahan, hiyay Pablo boy Bernabe, inumalih
hilan palakew ha banwan Derbe.

Hiyay Pag-udong nan Pablo boy Bernabe ha banwan Antioquia

21 Impatanda lan Pablo boy Bernabe ye Manged a Balita
tungkol kanan Apo Jesus ha banwan Derbe. Ket malabong ye
nakumbinyo la a manumbong kanan Apo Jesus. Pangayadi,
nag-udong hilayna man ha banwan Listra, Iconio boy Antio-
quia a hakop nin plobinhiyan Pisidia.
22 Ket ha balang banwa a nilakew la, pinakhaw lay
nakem lan mānumbong nan Apo Jesus boy binabalaan la
hilan magpahulong ha pamteg la, ta katapulan a magdiha
hilan malabong a kaidapan bayo hilan maibilang kanlan
anhakopen nan Apo Dioh.
23 Hiyay Pablo boy Bernabe, namili hilan mānguna ha
balang pangkat lan māmteg nan Apo Jesus. Nagpalta hilan
mangan boy impakigwang la hilay napili boy impataya la
hila kanan Apo a ampamtegan la.
24 Haanin, hiyay Pablo boy Bernabe, nagdān hila ha
plobinhiyan Pisidia. Ket ha niabot hila ha plobinhiyan
Pamfilia,
25 impatanda lay Habi nin Dioh ha banwan Perga. Pan-
gayadi, naglaloh hilayna ha banwan Atalia.
26 Paibat ihtew, nagbalko hilan paudong ha banwan An-
tioquia ha plobinhiyan Siria a ibatan la hatew. Ket ihtew la
hilan impakigwang nin māmteg hatew a inged nan Apo Dioh
ye abala la a kapiyadi la.
27 Pamiabot lan Pablo boy Bernabe ha banwan Antioquia,
tinipon la hilay māmteg nan Apo Jesus. Ket imbalita la kanla
ye kaganaan a dinyag nan Apo Dioh makauli kanla boy no
way-omen hila namteg kanan Apo Jesus ye aliwan Judio.
28 Ket ihtewbay hilan nagbuyot ye Pablo boy Bernabe
kalamo hilay mānumbong nan Apo Jesus.

15

Hiyay Paytitipon ha banwan Jerusalem

1 Ha anti ya po ye Pablo ha Antioquia, main nangaanon
lakin nilumateng ihtew a nangibat ha plobinhiyan Judea ye
nangiadal kanlan kakatongnon māmteg nan Apo Jesus nin
wanae, “Katapulan a magpatuli kawo a omen ha kaugalian
a in-adal nan Moises ta-omen kawo miligtah ha pamaduha
nan Apo Dioh.”
2 Ket ulita aliwan wanabay ye pamteg lan Pablo boy
Bernabe, inumamot ye payngangatngat la kanla. Kaya-bay
hilay māmteg, napaymamaghaan la a hiyay Pablo, Bernabe
boy nangaanon māmteg ha Antioquia, ket palakwen la hila
ha banwan Jerusalem ta-omen la paytotongtongan yatin

gotgot ihtew kanlan aapohtol boy mānguna nin pangkat lan māmteg.
3 Kaya-bay pinaaligwat la hilaynan Pablo boy Bernabe. Ket
ha pagdān la ha plobinhiyan Fenicia boy ha plobinhiyan
Samaria, imbalita la kanlan māmteg ihtew a malabong
hilaynay aliwan Judio ye ampamteg kanan Apo Jesus. Ket
pamakange lan māmteg yatew, naaliket hilan tubat.
4 Ha niabot hilaynan Pablo ha banwan Jerusalem, tinang-
gap hilan pangkat lan māmteg boy mānguna la boy hilay
aapohtol. Ket imbalita nan Pablo boy Bernabe kanla ye
kaganaan a dinyag nan Apo Dioh makauli kanla.
5 Haanin, main anoy Papariseo a ampamteg kanan Apo
Jesus. Ket nideng hilan naghabi, “Katapulan hilan matuli ye
aliwan Judio a namteg kanan Apo Jesus boy babalaan hila a
manumbong ha Bibilin a impahulat kanan Moises.”
6 Kaya-bay naytitipon hilay aapohtol boy hilay mānguna
nin pangkat lan māmteg ta-omen la paytongtongan yatin
gotgot.
7 Pangayadi nin nabuyot a paytongtong la, nideng yay
Pedro. Ket hinabi na, “Kakatongno, tanda yoynabay met
a hatew po, ket hikoy pinili nan Apo Dioh kanyo a mangi-
patanda nin Manged a Balita kanlan aliwan Judio ta-omen
hila met mamteg kanan Apo Jesus.
8 Ket hiyay Apo Dioh a nagtanda nin an-ihipen nin tao,
pinaptegan na a antanggapen na hila met ye aliwan Judio, ta
in-ibyay na kanla ye Ihpidito na a omen met ateed kantawo.
9 Homain kitawon nakaidumaan kanlan aliwan Judio ha
pamilew nan Apo Dioh, ta pinatawad na hila met ha namteg
hila kanan Apo Jesus.
10 Haanin, taket ta anhuboken yo yay Apo Dioh? Taket ta
ampiliten yo hilay aliwan Judio a manumbong ha Bibilin a
agya hilay nangaunan tutoa tawo boy hikitawo, ket ahe tawo
angkahumbong?
11 Ampamtegan tawo a naligtah kitawo makauli ha
kangedan nan Apo Jesus kantawo, ket wanabay met ateed
kanlan aliwan Judio.”
12 Pamakange la yatew, nilong-em hilan kaganaan. Ket
nanlenge hilayna ha an-ibalita nan Bernabe boy Pablo a
tungkol ha kapagtakaan boy pagkakitan a dinyag nan Apo
Dioh kanlan aliwan Judio makauli kanla.
13 Ha nayadi hilaynan naghabi ye Bernabe boy Pablo,
naghabi ya met ye Santiago, “Kakatongno ko, leng-en yoy
habiyen ko.
14 Kapipiyadi nan impalinaw Simon Pedro ye unan
panagyat nan Apo Dioh kanlan aliwan Judio ta-omen hila
met maibilang a pagtao na.

15 Wanae met ye impahulat nan Apo Dioh kanlan podopita,
16 ‘Mag-udong akon uman lano.
Ket ipahulong koy naputoh a panakop nan David.
Ipaideng ko yan uman paibat ha pagkadama na
17 ta-omen la kon tapulen nin kanayon a tatao a hilay aliwan
Judio a pinili kon pagkonin ko.
Hiko a Dioh ye ampaghabi nin yati.
18 Ket impatanda koyna yati hatew po.’ ”
19 Hinabi na po Santiago, “Kaya-bay no hikon bengat, ahe tawo hilaynan paidapan ye aliwan Judio a anhumaley kanan Apo Dioh,
20 no aliwan ihulat tawoyna ingat kanla a adi hila mangan nin inhagpa ha diohdiohan, ta bilang yaynan madinat. Adi hila mamabayi o makilaki, adi hila mangna nin daya o kena nin aayop a ahe napadaya.
21 Yati ye Bibilin a impahulat kanan Moises a katapulan lan humbongen ta-omen la hila ahe kailoyan nin Jujudio. Ta paibat po ha unan panaon, ambahaen laynan Jujudio ha pāytiponan la yatin Bibilin tepe Mangaamot nin Pagpainawa boy an-iadal la yati ha balang banwa.”

Hiyay Hulat kanlan Aliwan Judio a Māmteg

22 Kaya-bay hilay aapohtol, hilay mānguna nin pangkat nin māmteg, boy kaganaan a kabilang ha pangkat lan māmteg ha Jerusalem, napaykahundoan lay mamili nin nangaanon lalaki ha pangkat la a itubol la a pagkalamo nan Pablo boy Bernabe a makew ha banwan Antioquia. Ket hiyay napili la, hiyay Judas a anhabtan Barsabas boy hiyay Silas a ambihaen nin kapadiho la a māmteg.
23 Wanae ye anti ha hulat a impakaget la kanla ha banwan Antioquia.

“Hikayin kakatongno yon aapohtol boy mānguna nin pangkat lan māmteg ihti ha banwan Jerusalem, ampangumohta kayi kanyon aliwan Judio a kakatongno kanan Apo Jesus ihen ha banwan Antioquia, ha plobinhiyan Siria, boy ha plobinhiyan Cilicia.
24 Natandaan mi a main tatao a ibat ihti kammi ye nakew ihen kanyo a ampanyoot nin ihip yo. Ahe mi hilan intubol a makew mangiadal kanyo.
25 Kaya-bay naytitipon kayi. Ket napaymamaghaan min mamili nin nangaanon lakin itubol a makew ihen kanyo a kalamo lan Bernabe boy Pablo a an-adoen tawon kakatongno.
26 Hiyay Pablo boy Bernabe, ket ahe la angkawaenen ye bi-ay la ha paghilbi la kanan Apo tawon Jesu Cristo.

27 Ket an-itubol mi hila met ye Judas boy Silas ta-omen
la ipalinaw kanyo ye inhulat mi.
28 Hiyay Ihpiditon Dioh ye nangipaihip kammi a ahe
mi ipatupad kanyo ye mabyat a bilin, no aliwan hilayatin
bengat.
29 Adi kawo mangan nin inhagpa ha diohdiohan. Adi
kawo mangna nin daya o kena nin aayop a ahe napadaya.
Adi kawo mamabayi o makilaki. Manged a liklikan yo
hilayati. Anggaynan bengat ihti ye hulat mi kanyo."

30 Haanin, hiyay Judas, Silas, Pablo, boy Bernabe a an-
itubol la, ket nanige hilayna. Ha niabot hilayna ha banwan
Antioquia, tinipon la hilay māmteg nan Apo Jesus. Ket
inggawang lay hulat kanla.
31 Ha nabaha laynay hulat, naaliket hilan tubat.
32 Hiyay Judas boy Silas, ket podopita hila met. Malabong
ye in-aadal la a nakapakhaw nin nakem boy nakapapah-ey
nin pamteg lan kakatongno.
33 Kinumonin hila po ihtew nin anoy mangaamot. Ket
ha ampag-aligwat hilaynan mag-udong, hilay kakatongno
kanan Apo Jesus ihtew, impakigwang la hila a mag-ilyadin
manged ye pangumodang la angga ha lumateng hila ha
Jerusalem kanlan nangitubol kanla.
34 [Noba hiyay Silas, ahe ya nakilakew, ta nagbantak ya
ihtew.]
35 Ket hiyay Pablo boy Bernabe, kinumonin hila ha ban-
wan Antioquia. Ket legan anti hila ihtew, malabong met ye
lamo la a ampangiadal boy ampangipatanda nin Habi nin
Dioh.

Hiyay Payngihyay nan Pablo boy Bernabe

36 Haanin, pangalabah nin anoy mangaamot, hinabi nan
Pablo kanan Bernabe, "Udongen ta hilan kewahan ye kaka-
tongno ha babanwan nangipatandaan tawo nin Habi nin
Dioh ta-omen ta matandaan no way-omen hilayna."
37 Inawo nan Bernabe, noba labay na yan ilamo ye Juan a
anhabtan Marcos.
38 Noba ahe na labay Pablo, ta ha anti hila po ha
plobinhiyan Pamfilia a ampangiadal nin Habi nin Dioh, ket
nilakwanan na hilan Juan Marcos.
39 Ket hiyay Pablo boy Bernabe, inumamot ye payngatngat
la. Ket napayngihyay hila. Hiyay Bernabe, inlamo na yay
Marcos. Ket nilumugan hila nin balko a palakew ha alipoteh
nin Cyprus.

40 Ket hiyay Pablo, pinili na yay Silas. Ket bayo hila
inumalih, impakigwang la hila po nin kakatongno kanan
Apo Jesus a haglapan na hila dayi ha kaganaan a lakwen la.
41 Nakew hilan Pablo ha plobinhiyan Siria boy ha plobin-
hiyan Cilicia. Ket pinapah-ey lay papangkat nin māmteg nan
Apo Jesus nin yatew a lulugal.

16

Hiyay Pamakilakew nan Timoteo kanlan Pablo boy Silas

1 Haanin, hiyay Pablo boy Silas, nagpahulong hila ha
banwan Derbe angga ha banwan Listra a angkunaan nin
maghay mānumbong nan Apo Jesus a nagngalan Timoteo.
Hiyay indo na, Judio ya boy māmteg ya met. Noba hiyay bapa
na ket Griego ya.
2 Hilay kakatongno kanan Apo Jesus ha banwan Listra
boy ha banwan Iconio, anhabiyen la a manged yan tao ye
Timoteo.
3 Labay nan Pablo a ilamo yay Timoteo. Kaya-bay tinuli
naya ta-omen hilan homain mahabi ye Jujudio a laban kana.
Ta tanda lan kaganaan a Jujudio a angkumonin ihtew a
Griego ye bapa nan Timoteo.*
4 Ket ha balang banwa a anlakwen la, an-ipatanda la ye
bibilin a napaykahundoan lan aapohtol boy mānguna nin
pangkat lan māmteg ha banwan Jerusalem boy imbilin la
kanla a katapulan la yan humbongen.
5 Kaya-bay hilay papangkat nin māmteg, ket lalo anan
pinumah-ey ye pamteg la. Ket minamangaamot hilan
anlumabong ye ampamteg kanan Apo Jesus.

Hiyay Leplep nan Pablo tungkol ha Troas

6 Haanin, hinaad na hilan Ihpiditon Dioh ye Pablo a
mangiadal nin Habi nin Dioh ha plobinhiyan Asia. Kaya-
bay nakew hila ha lulugal a hakop nin plobinhiyan Frigia
boy plobinhiyan Galacia.
7 Ha niabot hilayna ha anggaan nin plobinhiyan Misia,
magpahulong hila dayi ha plobinhiyan Bitinia. Noba ahe na
hilan teed pinalubohan nin Ihpidito nan Apo Jesus a makew
ihtew.
8 Kaya-bay hiyay dinyag la, nagdān hilayna ingat ha
plobinhiyan Misia anggan nilumateng hila ha banwan
Troas.
9 Ha madeglem ana, impaleplep nan Apo Dioh kanan
Pablo ye maghay lakin taga Macedonia. Ket yatew a laki,
ampideng yan ampakiiingalo kana, a wana, “Makew ka ihti
ha Macedonia ta-omen mo kayi haglapan.”

---

* **16:3** Hilay Griego, ahe la antulien ye aanak la.

10 Pangayadi nan naleplepan Pablo yatew, hinabi na met
kammi a kalalamoan na. Kaya-bay tampol kayinan† nag-
aligwat, ta ampamtegan mi a ampalakwen na kayin Apo
Dioh ihtew ta-omen mi ipatanda ye Manged a Balita kanlan
tatao.

Hiyay Pamteg nan Lydia kanan Apo Jesus

11 Paibat ha banwan Troas, nagbalko kayi palakew ha
alipoteh nin Samotracia. Kabekahan, nagpahulong kayi ha
banwan Neapolis.
12 Paibat ha banwan Neapolis, kinumodang kayinan
palakew ha banwan Filipos a pinakamayadet a banwa
nin plobinhiyan Macedonia. Malabong hilay taga Roma a
angkumonin ha Filipos. Ket kinumonin kayi po ihtew nin
anoy mangaamot.
13 Ha naabot ye Mangaamot nin Pagpainawa, nilumwah
kayi ha banwa. Ket nakew kayi ha gilid kabatowan. Nabaan
mi a main lugal ihtew a pamakigwangan lan Jujudio. Ket
nalatngan mi hila ihtew ye babayin naytitipon. Kaya-bay
nikno kayin nakitongtong kanla.
14 Magha kanlan ampanlenge kammi ket hiyay Lydia a
taga banwan Tiatira. Māglako yan mangatampa a tapih a
kadih obi boy magha yan ampanggalang kanan Apo Dioh.
Legan ampanlenge ya ha an-iadal nan Pablo, nilukatan nan
Apo Dioh ye ihip na ta-omen na pamtegan ye an-iadal na.
15 Ket napabawtihmo yay Lydia boy hilay kabaey na.
Haanin, hinagyat na kayi, a wana, “No an-ibilang yo kon
peteg a māmteg nan Apo Jesus, makew kawon makidagoh
ha baey ko.” Ket mauplit yan nanagyat kammi. Kaya-bay
nakidagoh kayi ha baey na.

Hiyay Pagkapidiho lan Pablo boy Silas ha banwan Filipos

16 Ha maghay mangaamot, legan palakew kayi ha lugal
a pamakigwangan, nakahagana kayin maghay balatang a
ipoh. Ampakapaltep ya uli ha maloke a ihpidito a anti kana.
Ulin yati, malabong a pilak ye angkatanggap lan amo na.
17 Yatew a balatang, ket pihuhumbong na kayin ampangi-
pangha nin wanae, “Hilatin tatao, ket māghilbi na hilan
Pinakamatagay a Dioh! An-ipatanda la kanyo no way-omen
kawo miligtah!”
18 Minamangaamot, wanabay ye andiyagen na kammi
anggan hinumawa yaynay Pablo. Kaya-bay nagbawit yan
inumadap kana. Ket hinabi na, “Hikan maloke a ihpidito,
ha ngalan nan Apo Jesu Cristo, umalih kayna kana!” Ket

† **16:10** Paibat ihti, hiyay Lucas ye kalamo nan Pablo. Kaya-bay anggawien naynay habin “kayi,” “mi,” o “kammi.”

kananyatew met ateed, inumalih yaynay maloke a ihpidito
kana.
19 Ha nakit lan aamo nan balatang a ahe la yaynan ma-
pagpilakan, dinakep la yay Pablo boy Silas. Ket ingguloy la
hilan inlakew ha plaha, ta iadap la hila kanlan mānungkolan
ha banwa.
20 Haanin, in-adap la hila kanlan mānungkolan. Ket
binadaan la hila, a wanla, “Hilatin lalakin Judio, ket angg-
lowen lay banwa tawo.
21 Ta an-iadal lay kaugalian la a laban ha bibilin tawon
Romano. Ket ahe mi malyadin tanggapen o humbongen.”
22 Haanin, hilay tatao ihtew, nakitagem hilan namahakit
kanlan Pablo boy Silas. Niloh-okan la hilan mānungkolan
haka la hila impapatok.
23 Pangayadi la hilan impapatok, ket impapidiho la hila
boy binilinan la yay gowaldiya, a wanla, “Pakabantayan mo
hilan manged.”
24 Kaya-bay hiyay gowaldiya, impahlep na hilan Pablo
boy Silas ha pinakamaalale a hilid nin pidihowan haka na
impangaw ye bibitih la.
25 Ha bunak anan madeglem, hiyay Pablo boy Silas,
ampakigwang hila boy ampagkantan panggalang kanan Apo
Dioh. Ket hilay kanayon a nakapidiho ihtew, ampanlenge
hila met kanla.
26 Kapipikhaan, nanlayon nin makhaw, ket naeyeg ye
pidihowan. Ket tampol nangalalabkat ye kaganaan a leneb
nin pidihowan boy nangaalih ye tatanikala nin kaganaan a
nakapidiho.
27 Ket napokaw yay gowaldiya nin pidihowan. Ha nakit
na a nangalalabkat anay kaganaan a leneb, nabaan na a
nakatakah hilaynay pidiho. Kaya-bay binagot nay kampilan
na, ta magpakamatey yayna dayi.
28 Noba nangha yay Pablo, a wana, “Adi ka magpakamatey,
ta anti kayin kaganaan ihti.”
29 Haanin, hiyay gowaldiya, nakikwa yan kingki. Pan-
gayadi, nanandali yan nilumoob. Ket ampamigpig yan
nanalimukod ha adapan nan Pablo boy Silas.
30 Pangayadi, in-ilwah na yay Pablo boy Silas. Ket tinepet
na hila, “Gagayyem, hinyay katapulan kon diyagen ta-omen
ako miligtah ha pamaduha nan Apo Dioh?”
31 Nakibat yay Pablo boy Silas, “Mamteg ka kanan Apo
Jesus, ket miligtah ka boy hilay kabaey mo.”
32-34 Haanin, hiyay māgbantay, inlakew na yay Pablo boy
Silas ha baey na. Ket inuyahan nay huhugat la boy pinakan
na hila. Pangayadi, hiyay Pablo boy Silas, impatanda lay
Habi nin Dioh kana boy kanlan kaganaan a kabaey na.

Ket kananyatew met ateed a madeglem, napabawtihmo ya kalamo na hilay kabaey na. Angkaaliket yan tubat boy hilay papamilya na, ta ampamteg hilayna kanan Apo Dioh.

35 Ha pahanib ana, hilay mānungkolan nin banwa, nan-gitubol hilan popolih a mangihabi kanan gowaldiya nin pidihowan, “Palihwayen mo hilaynan Pablo boy Silas.”

36 Haanin, hiyay gowaldiya ha pidihowan, hinabi na met kanan Pablo, “Hilay mānungkolan, hinabi la kangko a palihwayen katawoyna. Kaya-bay malyadi kawoynan umalih a main katanaan.”

37 Noba hinabi nan Pablo kanlan popolih, “Nilabag la ye bibilin nin Roma, ta agya Romano kayi, ket impapatok la kayina ha adapan lan tatao boy impapidiho agya ahe la kayi po nilitih. Ket haanin, hiklito la kayin palihwayen. Aliwan huhto yain! Katapulan a hilay mānungkolan mihmo ye makew ihtin mangipalwah kammi ha pidihowan.”

38 Kaya-bay nag-udong hilay popolih kanlan mānungkolan. Ket hinabi la kanla ye hinabi nan Pablo. Ket ha natandaan la a Romano hila met manayti ye Pablo boy Silas, ket nalimowan hila.‡

39 Hilatew a mānungkolan, nakew hila ha pidihowan. Ket nakikwa hilan patawad kanlan Pablo. In-ilwah la hila ha pidihowan, ket pinakitongtongan la hila, “No malyadi dayi, umalih kawoyna ihti ha banwa mi.”

40 Ha nakalwah hilaynan Pablo boy Silas ha pidihowan, nakew hila ha baey nan Lydia. Nalatngan la hila ihtew ye kakatongno kanan Apo Jesus. Ket pinakhaw lan Pablo ye pamteg la. Haanin, hiyay Pablo boy Silas, inumalih hilayna nin yatew a banwa.

17

Hiyay Pangiadal nan Pablo ha banwan Tesalonica

1 Haanin, hiyay Pablo boy Silas, nagdān hila ha banwan Amfipolis boy ha banwan Apolonia angga ha nakalateng hila ha banwan Tesalonica. Main pāytiponan lan Jujudio ihtew.

2 Ha loob nin tatloy dominggo, tepe Mangaamot nin Pagpainawa, ampakew yay Pablo ha pāytiponan lan Jujudio, ta wanabay ye nakailmawan na. Nakingatngat yay Pablo kanlan tatao makauli ha naihulat a Habi nin Dioh.

3 Boy impalinaw boy pinaptegan na kanla a hiyay Cristo, katapulan yan magdiha nin pamaidap angga ha matey ya boy mabi-ay yan uman. Hinabi nan Pablo, “Hiyay Apo Jesus

‡ **16:38** Milabag ha bibilin lan Romano no main Romano a mapaduhaan a homain po dalom. Hiyay gobilno lan Romano, ambantayen ye katulidan lan taga Roma. No idalom lan Pablo o Silas kanlan mānungkolan ihtew ha Roma, maahe ye obda lan nangipapidiho kanla.

a an-ipatanda ko kanyo, ket hiyabay ye Cristo a impangako
nan Apo Dioh."
4 Hilay kanayon kanlan Jujudion ampanlenge, ket namteg
hila boy nakilamo kanan Pablo boy Silas. Main met
malabong a Griego a ampanggalang kanan Apo Dioh boy
malabong a babayin ambalayen ye namteg boy nakilamo
kanla.
5 Noba hilay kanayon a Jujudio, naibeg hila kanan Pablo
boy Silas. Kaya-bay nandakit hilan tataon mapanggulo
a pamipideng ha palaha nin banwa. Ha malabong anay
nadakit la, ingkana laynay manggulo ha loob nin banwa. Ket
dinawohong la yay baey nan Jason, ta antapulen la yay Pablo
boy Silas ta-omen la hila iadap kanlan tatao.
6 Noba ha ahe la hila makitan ye Pablo boy Silas, ingguloy-
guloy la hilan in-adap kanlan mānungkolan ha banwa ye
Jason boy kanayon po a kakatongno kanan Apo Jesus. An-
ipapangha la, "Hilatin tatao, ampanyag hilan kagulowan ha
kaganaan a lugal a anlakwen la. Ket anti hilayna haanin ha
banwa tawo.
7 Ket hiyay Jason, pinadagoh na hila ha baey na. Ket hilatin
tatao, angkuntadaen lay bibilin nan Emperador Cesar boy
anhabiyen la a aliwan hiyay Emperador Cesar ye peteg a
poon, no aliwan hiyay taon nagngalan Jesus."
8 Pamakange lan tatao boy mānungkolan yatew, naygu-
logulo hilayna.
9 Ket haanin, pinabayad la yay Jason boy hilay kanayon a
kakatongno kanan Apo Jesus haka la hila pinalihway.

Hiyay Pablo boy Bernabe ha banwan Berea

10 Kananyatew met ateed a madeglem, hilay kakatongno
kanan Apo Jesus, intubol la hilan Pablo boy Silas ha banwan
Berea. Ha niabot hilayna ihtew, nakew hila ha pāytiponan
lan Jujudio.
11 Hilay Jujudio a angkumonin ha Berea, mamaway ye
ihip la dinan kanlan taga banwan Tesalonica, ta kalalabay
lay manlenge nin an-iadal lan Pablo. Minamangaamot
lan ambokitkiten ye naihulat a Habi nin Dioh ta-omen la
matandaan no peteg yay anhabiyen nan Pablo.
12 Kaya-bay malabong kanla ihtew ye namteg kanan Apo
Jesus. Malabong met a Griego a pawa ambalayen a babayi
boy lalaki ye namteg kanan Apo Jesus.
13 Noba ha natandaan lan Jujudio ha Tesalonica a am-
pangipatanda yay Pablo nin Habi nin Dioh ha banwan
Berea, ket nakew hila met ihtew ta-omen hila mangiatay nin
tatao a manggulo.

14 Kaya-bay hilay kakatongno kanan Apo Jesus, ginagah la
yaynan intubol ye Pablo a makew ha ambay dagat. Noba
hiyay Silas boy Timoteo, nagbantak hila ihtew ha banwan
Berea.
15 Main ano kataon nangiatel kanan Pablo angga ha
banwan Atenas. Ha mag-udong hilayna ha Berea, imbilin
nan Pablo kanla a tampol la hilan pahumbongen kana ye
Silas boy Timoteo.

Hiyay Pangiadal nan Pablo ha banwan Atenas

16 Hiyay Pablo, legan an-agaden na hilan Silas boy Timoteo
ihtew ha banwan Atenas, nalele yan tubat, ta nakit na a
malabong ye kalintatao a andiohen lan tatao ihtew.
17 Kaya-bay nakew ya ha pāytiponan lan Jujudio. Ket
nakingatngat ya kanlan kapadiho na a Judio boy kanlan
aliwan Judio a ampanggalang kanan Apo Dioh. Minaman-
gaamot ya met a ampakew ha palaha boy ampakingatngat
kanlan ayaman a anti ihtew.
18 Main luway pangkat nin mamaihtodo ihtew a am-
pakingatngat kanan Pablo. Hiyay maghay pangkat, an-
habtan Epicureo. Ket hiyay magha met, anhabtan Estoico.
Hinabi nin nangaano kanla, “Ayay anhabiyen na yain a
kalawakaw?” Hinabi la met nin kanayon, “Ampangipatanda
ya laweh nin tungkol ha dioh lan dadayohan?” Hinabi la
yatew, ta an-ipatanda nan Pablo ye Manged a Balita tungkol
kanan Apo Jesus boy hiyay pagkabi-ay nan uman.
19 Haanin, hiyay Pablo, inlakew laya ha pāytiponan lan
mānungkolan a anhabtan Areopago. Ket hinabi la kana,
“Labay min matandaan ye bayon adal a an-iadal mo.
20 Babayo kammi yain a anhabiyen mo. Kaya-bay labay
min matandaan ye labay nan habiyen.”
21 Hinabi la yatew, ta hilay taga Atenas boy hilay da-
dayohan a angkumonin ihtew, homain hilaynan kanayon
a andiyagen, no aliwan paytongtongan boy manlenge nin
tungkol ha bayon adal.
22 Kaya-bay hiyay Pablo, nideng ya ha adapan lan tatao ha
Areopago. Ket hinabi na, “Hikawon taga Atenas, angkaima-
tonan ko a makadioh kawo.
23 Ta ha nagpahyal ako ihti ha banwa yo, nakit ko hilay
anggalangen yo. Main ako po nakit a pangihagpaan a main
nakahulat a wanae, ‘Kanan Dioh a ahe tawo katatanda.’
Hiyay Dioh a anggalangen yo a ahe yo po katatanda, ket
hiyabay ye ipatanda ko kanyo haanin.”
24 “Hiyabay ye Dioh a namalhowa nin babe-luta boy
kaganaan a babagay a anti kananyati. Hiyabay ye Apo nin

langit boy luta. Kaya-bay ahe ya angkumonin ha titimplo a
dinyag nin tao.
25 Ahe na katapulan ye haglap nin tao, ta hiyabay ye am-
pamyay kantawo nin bi-ay, angeh, boy kaganaan a babagay
a matapul tawo.
26 Pinalhowa nan Apo Dioh ye maghay tao a pinangibatan
nin kaganaan a lalahi nin tatao boy intayak na hila ha
kaganaan a lulugal ihti ha babe-luta. Ingkonin nay anggaan
nin lugal nin balang lahi boy intaning nay panaon la.
27 Dinyag nan Apo Dioh yatew ta-omen tawo matandaan
a katapulan tawo ya. Maka tapulen tawo ket matuklahan
tawo yan peteg. Noba hiyay kaptegan, aliwa yan mataang
ha balang magha kantawo.
28 'Ta makauli ha kapalyadiyan na, ket angkabi-ay kitawo,
ampakatige boy anti kitawo ihti.'* Ket wanabay met ateed ye
hinabi lan anon māngalalla yo, a wanla, 'Aanak na kitawon
Apo Dioh.' "
29 Hinabi na po nin Pablo, "Haanin ta aanak na kitawon
Apo Dioh, adi tawon an-ihipen a hiyay Apo Dioh, ket
kalintatao ya a yadi ha balitok, mital, o dapah a dinyag
makauli ha ihip boy kagalingan nin tao.
30 Hatew, pinaolayan nan Apo Dioh ye ahe la pamalay
nin tatao kana. Noba haanin, an-ibilin na ha kaganaan a
tatao ha balang lugal a paghehean laynay kakahalanan la
boy talingkukolan laynay panyag la nin kalok-an.
31 Ta nangitaning yaynay Apo Dioh nin mangaamot nin
matoynong a panuhga na ha kaganaan a tatao ihti ha babe-
luta makauli kanan tao a pinili na. Ket pinaptegan na yati,
ta bini-ay na yan uman."
32 Pamakange lan tatao ye tungkol ha pagkabi-ay uman
nin nangamatey, kinailiyan la yan kanayon. Noba hilay
kanayon, hinabi la, "Labay min mangean ana man kammo
ye tungkol kananyati."
33 Pangayadi lan hinabi yatew, hiyay Pablo, inumalih
yayna ha ampaytiponan la.
34 Noba main nangaano kanla a laki ye namteg kanan Apo
Jesus boy nakitagem kanan Pablo. Magha kanla ye Dionisio
a kabilang ha pangkat lan anhabtan Areopago. Main met
maghay babayin nagngalan Damaris boy kanayon po.

18

Hiyay Pamakew nan Pablo ha banwan Corinto

---

* **17:28** Hatew, main māgdanew a nanulat yati kanan Zeus. Hiyay Zeus ye pinakapoon nin didioh lan Griego hatew.

1 Pangayadi, inumalih yaynay Pablo ihtew ha banwan
Atenas. Ket nakew ya ha banwan Corinto.
2 Ket ihtew naya nakitan ye Aquila a maghay Judio a taga
plobinhiyan Ponto, lamo na yay ahawa na a hiyay Priscila.
Ket kapipilateng lan bengat a nangibat ha Italia. Ta hiyay
Emperador Claudio, pinaalih na hilay kaganaan a Jujudio
ha banwan Roma. Ket hiyay Pablo, kinewahan na hilay
miahawan Aquila boy Priscila.
3 Ket ulita kapadiho na hilan mānyag nin tolda, nakidagoh
ya kanla boy nakilamo yayna kanla a manyag nin tolda.
4 Hiyay Pablo, tepe Mangaamot nin Pagpainawa, am-
pakew ya ha pāytiponan lan Jujudio ta-omen ya makingat-
ngat kanlan Jujudio boy Griego. Ta labay na hilan
makumbinyo a mamteg kanan Apo Jesus.
5 Ha nilumateng yay Silas boy Timoteo a ibat ha plobin-
hiyan Macedonia, ingkamihan naynan Pablo ye panaon
na ha pangipatanda nin Habi nin Dioh boy an-ipapteg na
kanlan Jujudio a hiyay Apo Jesus ye Cristo a impangako nan
Apo Dioh.
6 Noba ha kinuntada boy inlungolungo la yaynay Pablo,
ingkampag nay tuwapok nin bado na bilang babala laban
kanla, a wana, “Kahalanan yoyna no paduhaan na kawon
Apo Dioh. Homain akoynan pakibatan kanyo kanan Apo
Dioh. Ket paibat haanin, hilaynay aliwan Judio ye lakwen
kon adalan.”
7 Kaya-bay hiyay Pablo, inumalih yayna ha pāytiponan lan
Jujudio. Ket nakew yan nakidagoh ha baey nan Ticio Justo
a katalig nin pāytiponan lan Jujudio. Hiyay Ticio Justo, aliwa
yan Judio, noba ampanggalang ya kanan Apo Dioh.
8 Hiyay Crispo a mānguna nin pāytiponan lan Jujudio,
namteg ya kanan Apo Jesus dayon kabaey na. Malabong po
a taga banwan Corinto a nanlenge kanan Pablo ye namteg
boy napabawtihmo.
9 Ha maghay madeglem, napakit yay Apo Jesus kanan
Pablo ha leplep, a wana, “Adi ka angkalimo. Adi mo an-itgen
ye pangiadal mo. Ihulong mo ingat,
10 ta anti ko kammo. Malabong hilay tatao ko ihtin banwa.
Kaya-bay homain mamahakit kammo.”
11 Kaya-bay hiyay Pablo, ha loob nin maghay taon boy
anem a bowan a kinumonin ihtew, nangiadal ya nin Habi
nin Dioh kanlan tatao.
12 Noba ha hiyaynay Galion ye gobilnadol ha plobinhiyan
Acaya, hilay Jujudio, naymamaghaan la yan kinuntada ye
Pablo. Ket dinakep la yan inlakew ha panuhgaan nan
Gobilnadol.

13 Binadaan laya, a wanla, “Yatin tao, angkumbinyowen
na hilay tatao a manggalang ha Dioh ha papadan a labag ha
bibilin mi.”
14 Maghabi ya dayi ye Pablo. Noba naunaan na yan
Gobilnadol Galion a naghabi kanlan Jujudio nin wanae, “No
yatin gotgot a inhaley yo kangko ket tungkol ha mabyat a
kahalanan o panlabag ha bibilin, manlenge ako kanyo.
15 Noba ulita gotgot yan bengat tungkol ha hahabi boy
ngangalan nin tatao boy ha bibilin yo, hikawoynay baala a
mangipatunong, ta ahe ko labay ye manuhga nin tungkol ha
wanabay bengat a babagay.”
16 Ket pinaalih na hilayna ihtew ha panuhgaan.
17 Haanin, dinakep la yan tatao ye Sostenes a mānguna
nin pāytiponan lan Jujudio. Ket binogbog laya ha adapan
nin panuhgaan. Noba pamaolay naynan bengat Gobilnadol
Galion.

Hiyay Pag-udong nan Pablo ha banwan Antioquia

18 Hiyay Pablo, kinumonin ya po ha banwan Corinto.
Pangalabah nin anoy mangaamot, nagpatanid yayna kanlan
kakatongno kanan Apo Jesus ihtew. Ket nakew yayna ha
Cencrea kalamo na hilay miahawan Priscila boy Aquila. Ket
ha niabot hilayna ha banwan Cencrea, nagpakohkoh yay
Pablo, ta natupad na yaynay pangako na kanan Apo Dioh.
Pangayadi, nagbalko hilaynan palakew ha plobinhiyan Siria.
19 Ha niabot hilayna ha banwan Efeso, hiyay Pablo, inali-
han na hilan Priscila boy Aquila. Ket nakew yan hinumlep
ha pāytiponan lan Jujudio. Ket nakingatngat ya kanlan
Jujudio ihtew.
20 Haanin, inawok la kanan Pablo a magbuyot ya po dayi
ihtew kanla. Noba ahe na hila inawo,
21 no aliwan nagpatanid ya tana kanla, a wana, “No
ipaluboh nan Apo Dioh, mag-udong ako lano.” Haanin, hiyay
Pablo, nagbalko yan inumalih ha Efeso.
22 Pamiabot na ha banwan Cesarea, naglaloh yayna
ha banwan Jerusalem, ket kinewahan na ye pangkat lan
māmteg ihtew. Pangayadi, nagpahulong yayna ha banwan
Antioquia ha plobinhiyan Siria.
23 Ahe ya nagbuyot ihtew. Inumalih ya. Ket niliwed nay
lulugal ha plobinhiyan Galacia boy Frigia a ibatan nayna
hatew. Ket pinapah-ey nay pamteg lan mānumbong nan Apo
Jesus ihtew.

Hiyay Pangiadal nan Apolos ha Efeso

24 Main maghay Judion nagngalan Apolos ye nakew ha
banwan Efeso. Hiyay Apolos, nianak ya ha Alejandria. Ket

magaling yan maghabi boy malabong ye tinanda na ha
naihulat a Habi nin Dioh.
25 Ta naadalan yan tungkol kanan Apo Jesus. Luboh ha
nakem na ye pangiadal na boy huhto ye an-iadal na tungkol
kanan Apo Jesus. Noba no tungkol ha bawtihmo, ket hiyay
bawtihmo nan Juan bengat ye tanda na.
26 Hiyay Apolos, nakew ya ha pāytiponan lan Jujudio.
Ket homain yan limo a nangiadal ihtew. Ha nange lan
miahawan Priscila boy Aquila ye pangiadal nan Apolos,
hinagyat la yan makew ha baey la. Ket impalinaw lan
manged kana ye tungkol ha papadan nan Apo Dioh.
27 Haanin, hiyay Apolos, labay nay makew ha plobinhiyan
Acaya. Ket hilay kakatongno kanan Apo Jesus ha Efeso,
pinakhaw lay nakem na boy nanulat hila kanlan mānumbong
nan Apo Jesus ihtew a tanggapen la yay Apolos ha panlu-
mateng na. Ket ha nakalateng yayna ihtew, malabong ye
naihaglap na kanlan namteg makauli ha kangedan nan Apo
Dioh.
28 Ta hiyay Apolos, ket makpe yan nakingatngat kanlan
Jujudio ha adapan nin kalabongan. Pinaptegan na kanla
makauli ha naihulat a Habi nin Dioh a hiyay Apo Jesus ye
Cristo a impangako nan Apo Dioh.

19

Hiyay Pananggap lan Māmteg nin Ihpiditon Dioh

1 Legan anti yay Apolos ha banwan Corinto, hiyay Pablo,
kinodang nay mamapantay nin plobinhiyan Asia angga ha
niabot ya ha banwan Efeso. Ket main yan nalatngan ihtew
a nangaanon mānumbong nan Apo Jesus.
2 Ket tinepet na hilan Pablo, “Ha namteg kawo kanan Apo
Jesus, natanggap yo laweh ye Ihpiditon Dioh?”
Nakibat hila kana, “Yo, ahe! Ahe mi po nangean a main
manaytin Ihpiditon Dioh.”
3 Nanepet yayna man ye Pablo, “No wanabay awod, hinyan
kalahin bawtihmo ye natanggap yo?”
Hinabi la, “Hiyay pamawtihmo nan Juan.”
4 Haanin, hinabi nan Pablo, “Hiyay Juan, binawtihmowan
na hilay tataon naghehe nin kakahalanan la boy hinabi na
po kanlan tatao a katapulan la yan pamtegan ye lumateng a
homain kanayon no aliwan hiyay Apo Jesus.”
5 Pamakange la yati, napabawtihmo hila ha ngalan nan
Apo Jesus.
6 Ket ha impalonto nan Pablo ye gamet na ha ō la, naheb
hilan Ihpiditon Dioh. Ket naghabi hilan hadihadi a habi a
ahe la naadal boy an-ihabi lay impahabi nan Apo Dioh kanla.

7 Manga labinluway lalaki hilan kaganaan.

8 Ha loob nin tatloy bowan, hiyay Pablo, ampakew ya ha
pāytiponan lan Jujudio. Homain yan limo a ampakingatngat
kanla ta labay na hilan makumbinyo a pahakop kanan Apo
Dioh.
9 Noba hilay nangaano kanla, pinabyang lay ō la boy
ahe la pinamtegan. Ampaghabi hila po ha adapan lan
tatao nin pandama nin tungkol kanan Apo Jesus. Kaya-bay
inumalih yay Pablo ihtew, ket inlamo na hilay mānumbong
nan Apo Jesus. Ket minamangaamot na yan impahulong ye
pangiadal na ha pag-adalan nan Tirano.
10 Ha loob nin luway taon, lanang a wanabay ye andiyagen
na. Kaya-bay hilay kaganaan a tatao ha plobinhiyan Asia,
Judio man o Griego, ket nange lay tungkol kanan Apo Jesus.

11 Malabong a nakiduma a kapagtakaan ye dinyag nan Apo
Dioh ihtew makauli kanan Pablo.
12 Kaya-bay agya panyo o hinyaman a tapih a nahagoy nan
Pablo a kadten la kanlan ampaghakit, ket ampitaah hila boy
an-umalih hilay mangaloke a ihpidito a hinumlep kanla.

Hilay Aanak nan Esceva

13 Haanin, main nangaanon Jujudion ampakew ihtew a
ampamaalih nin mangaloke a ihpidito kanlan tatao. Ket
hinubok la yan ginawi ye ngalan nan Apo Jesus, a wanla,
“Ha ngalan nan Apo Jesus a an-ipatanda nan Pablo, umalih
kawo.”
14 Wanabay met ateed ye andiyagen lan piton aanak nan
Esceva a maghan mānguna a padi.

15 Noba ninghan ha ampamaalih hilan maloke a ihpidito,
hinebatan hilan maloke a ihpidito, “Katatanda ko yay Jesus
boy katatanda koya met ye Pablo. Noba aya kawo?”
16 Ket haanin, hiyay taon hinelpan nin maloke a ihpidito,
dinep-an na hila. Pinahakitan na hilan tubat boy hinambot
na hila. Homain hilan nadyag. Kaya-bay loh-ok boy hugatan
hilan nayew a nilumwah ha baey.

17 Yatin nalyadi, ket nabalitaan lan kaganaan a Jujudio
boy Griego a angkumonin ha banwan Efeso. Ket nalimowan
hilan kaganaan boy lalo laya po ginalang ye ngalan nan Apo
Jesus.
18 Malabong kanlan ampamteg kanan Apo Jesus ye hinu-
maley. Ket inhabi lay mangaloke a didiyag la.
19 Malabong a māghalimangka ye nangihuko nin lilibdo la
a paghalimangka. Ket inulam la ha adapan nin malabong a
tatao. Ket ha kinowinta lay alaga nin inulam lan lilibdo, ket
inumabot yan limampo a libon palatan mital.

20 Uli ha nalyadi, nakit lan tatao a main kapalyadiyan ye
Habi nin Dioh. Kaya-bay nitayak ye Habi nin Dioh boy lalalo
hila po nilumabong ye māmteg nan Apo Jesus.

Hiyay Kagulowan ha banwan Efeso

21 Pangayadi hilatew a nangalyadi, inihip nan Pablo a
muna ya po kadān ha plobinhiyan Macedonia boy ha plobin-
hiyan Acaya bayo ya makew ha banwan Jerusalem. Hinabi
na, “Lano ha ibat akoyna ha Jerusalem, katapulan akon
makew ha banwan Roma.”
22 Haanin, hiyay Timoteo boy hiyay Erasto a kahaglap nan
Pablo, ket pinauna na hilayna ha plobinhiyan Macedonia.
Noba hiyay Pablo, nagbantak ya po ha plobinhiyan Asia.

23 Kananyatew met ateed a panaon, nagkamain nin
mayadet a kagulowan ha banwan Efeso, ta hilay kanayon
a tatao ihtew, ket ahe la labay ye pangiadal lan māmteg nin
tungkol kanan Apo Jesus.
24 Yatin kagulowan, nandugi ya kanan lakin nagngalan
Demetrio a māmanday nin mangakandin timplo a yadi ha
mital. Yatin mangakandin timplo, ket kawangih nin timplo
nan Artemis a andiohen la. Uli kanlan hilati a andiyagen nan
Demetrio, malabong a pilak ye ampaglakoan na, kalamo lan
māg-obda na.
25 Tinipon na hilay māg-obda na boy hilay kanayon po a
māmanday. Ket hinabi na kanla, “Kalalamoan ko, tanda yo a
malabong a pilak ye angkakwa tawo kananyatin kapanapu-
lan.
26 Nange boy nakit yoyna met ye andiyagen nan Pablo. Ha
pangiadal na, anhabiyen na a hilay andiohen a dinyag nin
tao, ket aliwa hilan peteg a dioh. Ket malabong hilaynay
nakumbinyo na a manalingkukol ha andiohen tawo. Ket
aliwan bengat ihti ha banwan Efeso, no aliwan ha kaganaan
anan lulugal nin plobinhiyan Asia.
27 Kaya-bay angkaampoling kitawoynan madama. Aliwan
bengat kapanapulan tawo ye maalihan hilbi, no aliwan
agya hiyay timplo boy hiyay andiohen tawon Artemis a
anggalangen nin tatao ha plobinhiyan Asia boy ha kaganaan
a lulugal ihti ha babe-luta.”

28 Pamakange la yati nin tatao, ket napoot hilan tubat boy
impangha la, “Makapalyadiyan yay Artemis a anggalangen
tawon taga Efeso.”
29 Ket nagkamain nin kagulowan ha banwan Efeso.
Haanin, dinakep la hilay kalamo nan Pablo a taga Macedo-
nia a hiyay Gayo boy Aristarco haka la hilan pinaytageman
a inlakew ha palaha a pāytiponan nin tatao.

30 Labay na dayin Pablo ye makew maghabi ihtew ha
adapan lan tatao. Noba hinaad la yan mānumbong nan Apo
Jesus.
31 Agya hilay nangaanon mānungkolan a gayyem nan Pablo
nin yatew a plobinhiya, ket nangitubol hilan mangihabi
kana a ahe yayna makew ha naytiponan lan tatao.
32 Haanin, hilay tatao, lalo hilayna ingat naygulogulo, ta
aliwan padipadiho ye an-ipangha la. Ket kalabongan kanla,
ahe la tanda no taket ta anti hila ihtew.
33 Hilay kanayon kanlan tatao ihtew, nabaan la a hiyay
Alejandro a maghay Judio ye hangkan nin kagulowan, ta
hiyabay ye impadolla lan Jujudio a mangipalinaw a homain
hilan pakibalabalaan kanan Pablo. Ket pinepe nan Alejan-
dro hilay tatao, ta maghabi yayna.
34 Noba ha nabalayan lan tataon naytitipon ihtew a hiyay
Alejandro, ket Judio ya met manayti, nayngingidlan hilan
nangha, a wanla, “Makapalyadiyan yay Diana a anggalangen
min taga Efeso!” Ket wanabay ye an-ipangha la ha loob nin
luway odah.
35 Noba pangayadi nin luway odah, nilumateng ye
mānungkolan ha banwa. Ket pinakal-em na hilay tatao boy
hinabi na, “Hikawon kapadiho kon taga Efeso, tanda nin
kaganaan a tao a hikitawon taga Efeso ye māgbantay nin
timplo nan madangal a Artemis boy ha nahantowan a dapah
a naampag paibat ha langit?
36 Ket homain malyadin mangibudi kananyati. Kaya-bay
pakatana kawo boy adi kawon tampol angkapoot.
37 Hilatin luwa kataon inlakew yo ihti, ket ahe laya met
tinakawan ye timplo o inumih ye andiohen tawo.
38 Haanin, no hiyay Demetrio boy hilay kalalamoan na a
māmanday, ket main hilan diklamo a laban ha agya ayaman,
main kitawon panalayhayan boy mānungkolan. Katapulan
ihtewbay hila magdalom.
39 Noba no main kawo po nin kanayon a diklamo, katapu-
lan a pakangeden ha panaon nin paytipon nin mānungkolan
ha banwa.
40 Uli kananyatin angkalyadi haanin, malyadi la kitawon
badaan Roromano nin panggulo. Ket homain kitawon
maikatulidan kananyatin kagulowan.”
41 Pangayadi nan naghabi ye mānungkolan, pinauli na
hilaynay tatao.

20

Hiyay Pamakew nan Pablo ha plobinhiyan Macedonia boy Grecia

1 Ha nilong-em anay kagulowan ha banwan Efeso, hiyay
Pablo, impadakit na hilay mānumbong nan Apo Jesus. Ket
pinakhaw nay nakem la. Pangayadi nan nagpatanid, nakew
ya ha plobinhiyan Macedonia.
2 Ket kaganaan a lulugal ihtew a nilakew na, malabong
ye in-adal na a pamakhaw nin nakem lan māmteg nan
Apo Jesus. Pangayadi, nagpahulong yayna ha plobinhiyan
Grecia.
3 Ket kinumonin ya ihtew nin tatloy bowan. Haanin, legan
ampag-aligwat yan lumugan nin balko a palakew ha Siria,
natandaan na a an-ipanta la yan kapadiho na a Jujudio.
Kaya-bay inihip na a kumodang yaynan bengat a kadān ha
plobinhiyan Macedonia.
4 Nakilakew hila kana ye Sopater a taga Berea a anak nan
Pirro, hilan Aristarco boy Segundo a taga Tesalonica, Gayo
a taga Derbe, Timoteo a taga Listra, Tiquico boy Trofimo a
taga Asia.
5 Nauna hila kammi boy inagad la kayina ha Troas.
6 Ket ha nayadi anay Pihtan Tinapay a Homain Pamalbag,
inumalih kayina ha Filipos. Ket nilumugan kayin balko
palakew ha Troas. Ha ikaliman mangaamot, nilumateng
kayi ihtew. Ket kinumonin kayi po ihtew nin pitoy man-
gaamot.

Hiyay Huyot a Pangumewah nan Pablo ha banwan Troas

7 Haanin, ha unan mangaamot nin maghay dominggo,
naytitipon kayin kaganaan a ampamteg kanan Apo Jesus ta
mangan kayin tinapay bilang pangihipan nin pagkamatey
nan Apo Jesus. Ket hiyay Pablo, ulita umalih ya ha kabeka-
han, nangiadal ya anggan bunak madeglem.
8 Ket hiyay hilid a naytitiponan mi ha dapit tagay nin baey,
malabong ye kingki ihtew.
9 Haanin, main met maghay bayontao a nagngalan Eutico
a ampikno ha panamulawan. Uli ha kakadang nin pangiadal
nan Pablo, hiyay Eutico, nanatonlo yan nipakatuloy nin
maiplek. Ket paibat ha ikatlon palapag, naampag yan
nahahtog ha luta. Ket natey yaynan hinapwat la.
10 Ket hiyay Pablo, nonaoy ya. Ket nilakew na yan tinakeh.
Hinabi na kanlan tatao, “Adi kawo angkahindak, ta angkabi-
ay ya.”
11 Nanik yan uman ye Pablo. Ket namih-ilbih-il yan
tinapay haka la kinan. Pangayadi, inhulong nay pangiadal
na anggaynan mahanib haka ya inumalih.
12 Ket hiyay Eutico, in-uli la yan angkabi-ay ha baey na boy
naaliket hilan tubat.

Hiyay Pamakew nan Pablo ha Mileto

13 Haanin, ulita hinabi nan Pablo kammi a makew kayi
ha banwan Ason, ket nagbalko kayinan palakew ha Ason.
Ihtew kayi mapayngingikit kanan Pablo, ta hinabi na kammi
a kumodang yaynan bengat palakew ihtew.
14 Ket ha napayngikit kayina ha Ason, nilumugan yayna
met ye Pablo ha balko a anluganan mi palakew ha banwan
Mitilene.
15 Paibat ha Mitilene, pahulong ye pagbalko mi palakew
ha Quio. Ket kabekahan, niabot kayi ha eteb nin alipoteh
nin Quio. Ket ha kabekahan, niabot kayi ha Samos. Ket
pangalabah nin maghay mangaamot, niabot kayi ha banwan
Mileto.
16 Inihip nan Pablo ye ahe kadān ha Efeso ta-omen ahe
yayna maaba ha plobinhiyan Asia. Magagah ya, ta labay
na ye miabot ha Jerusalem bayo mangaamot nin Pihtan
Pentecostes.

Hiyay Pagpatanid nan Pablo kanlan Mānguna ha Pangkat nin Māmteg ha banwan Efeso

17 Haanin, ha anti kayina ha banwan Mileto, hiyay Pablo,
nangitubol yan mandakit kanlan mānguna nin pangkat lan
māmteg ha banwan Efeso, ta labay na hilan makikit kana ha
banwan Mileto.
18 Ha nilumateng hilayna, ket hinabi nan Pablo kanla,
“Tanda yo no way-omen ye pagbi-ay ko ha anti ko po kanyo
paibat po ha una kon nilumateng ihti ha plobinhiyan Asia.
19 Naghilbi ko kanan Apo Jesus a main kaaypaan nakem
boy panumangih. Malabong a papanubok ye in-ikpe ko uli
ha panangka la kangkon Jujudio.
20 Tanda yo met a ha pangipatanda ko kanyo, ahe ako
nagluwaluwa a mangipatanda nin hinyaman a babagay a
makahaglap kanyo. Nangiadal ako ha adapan nin malabong
a tatao boy ha babaey yo.
21 Binabalaan ko hilay kapadiho kon Jujudio boy hilay
Griego a katapulan lan paghehean ye kakahalanan la, mag-
udong hilayna kanan Apo Dioh boy mamteg hila kanan Apo
tawon Jesus.”
22 “Haanin, ulita yati ye bilin nin Ihpiditon Dioh kangko,
makew ako ha banwan Jerusalem. Ket ahe ko tanda no
hinyay malyadi kangko ihtew.
23 Hiyay tanda kon bengat, ha balang banwan lakwen ko,
an-ipatanda nin Ihpiditon Dioh kangko a mapidiho ko boy
magdiha ako nin pamaidap lano.
24 Noba ahe ko angkawaenen ye bi-ay ko. Ta hiyay
maalaga kangko, ket maiyadi ko ye impataya nan Apo Jesus
kangko a pangipatanda nin Manged a Balita a tungkol ha
kangedan nan Apo Dioh kantawo.”

25 “Hatew, ha impatanda koy tungkol ha panakop nan Apo
Dioh kanyo, nakilamo ako kanyon kaganaan. Noba haanin,
tanda ko a kananyatin pangumalih ko kanyo, ket ahe yo
koyna makit uman.
26 Kaya-bay anhabiyen koyna kanyo haanin a no main
man kanyo ye ahe miligtah ha kapaduhaan a homain
anggaan, ket homain akoynan pakibatan kanan Apo Dioh.
27 Ta ahe ako nagluwaluwan nangipatanda kanyo nin
kaganaan a kalabayan nan Apo Dioh.”
28 “Ialla yo awod ye hadili yo boy hilay kaganaan a māmteg,
ta pinili na kawon Ihpiditon Dioh a mangalingay kanla.
Kalingayen yo hilay tatao ha pangkat nin māmteg nan Apo
Dioh a timbeh na makauli ha daya nin Anak na.
29 Tanda ko a ha pamikuyot ko, lumoob hila ihti kanyoy
tataon ba-mon mangatubag a ahontawon. Ket damaen lay
pangkat yo a māmteg nan Apo Jesus.
30 Main met lumtaw a ibat ha pangkat yo a mangiadal nin
katagowan ta-omen la kawo makumbinyo a manumbong
kanla.
31 Kaya-bay mag-alla kawo ta-omen la kawo ahe
matalingo. Ihipen yo a ha loob nin tatloy taon, mangaamot
boy madeglem akon ampakatangih a ampamabala kanyo.”
32 “Ket haanin, an-ipataya katawoyna kanan Apo Dioh
boy ha habi na tungkol ha kangedan na. Yatin habi na ye
ampakapah-ey nin pamteg yo boy ampakaibyay kanyo nin
intaladan nan Apo Dioh a tawiden nin kaganaan a pagtao
na.
33 Ahe ko kinaibegan ye pilak o balitok o bado nin agya
ayaman a tao.
34 Tanda yoynabay met a naghipeg akon nag-obda ta-omen
kayin main pangwaan nin pagbi-ay min milalamo.
35 Ket ha pag-obda ko, impakit ko kanyo ye alimbawa
nin mahipeg a mag-obda ta-omen tawo hila mahaglapan
ye mangaidap. Ihipen tawo ye hinabi nan Apo Jesus a
wanae, ‘Igit yan minged ye taon ampamyay dinan ha taon
ampananggap.’ ”
36 Pangahabi nan Pablo yatew, ket nanalimukod yan
nakigwang a kalamo la.
37 Haanin, hilan kaganaan, antumangih hilan nanakeh
kanan Pablo boy inumaan laya.
38 Malele hilan tubat, ta hinabi nan Pablo kanla a ahe la
yaynan makit uman. Pangayadi, in-atel la yayna ha balko a
luganan na.

21

Hiyay Pamakew nan Pablo ha banwan Jerusalem

1 Ha nakapatanid kayina kanlan mānguna nin pangkat lan
māmteg ha Efeso, ket nagbalko kayina angga ha alipoteh nin
Cos. Kabekahan, niabot kayi ha alipoteh nin Rodas. Ket
paibat ha Rodas, nagpahulong kayi ha banwan Patara.
2 Ha niabot kayi ihtew, nakit mi ye maghay balko a
palakew ha Fenicia. Tampol kayin nilumugan, ta umalih
yayna.
3 Ha natamulaw mi ye alipoteh nin Cyprus, nagdān kayi
ha dapit wanan. Ket naglaloh kayina ha plobinhiyan Siria.
Tinumanghad kayi ha banwan Tiro, ta nangilumbah hilan
kakalga ihtew.
4 Tinapul mi hilay mānumbong nan Apo Jesus ihtew. Ket
nakidagoh kayi kanla nin pitoy mangaamot. Haanin, ulita
impatanda nin Ihpiditon Dioh kanla no hinyay malyadi
kanan Pablo ha banwan Jerusalem, hinabi la kana a ahe
yayna makew ihtew.
5 Noba pangalabah nin maghay dominggo, inumalih kay-
ina ihtew. Ket nagpahulong kayina ha lakwen mi. Ket hilay
mānumbong nan Apo Jesus, hilay aahawa la boy aanak la,
intonda la kayi angga ha ilwah nin banwa. Panlumateng mi
ha ambay dagat, ket nanalimukod kayin nakigwang.
6 Pangayadi min napatanid kanla, nilumugan kayinan
balko. Ket nuli hilayna met.
7 Paibat ihtew ha banwan Tiro, nagpahulong kayin nag-
balko palakew ha Tolemaida. Pamiabot mi ihtew, nakikit
kayi kanlan kakatongno kanan Apo Jesus, ket nakidagoh
kayi kanla nin maghay madeglem boy maghay mangaamot.
8 Kabekahan, nakew kayina ha Cesarea. Pamiabot mi
ihtew, nakew kayin nakidagoh ha baey nan Felipe a
māngipatanda nin Manged a Balita. Ket hiyay Felipe, magha
ya kanlan pitoy lalaki a napili hatew ha banwan Jerusalem
a nanaglap kanlan aapohtol.
9 Main yan apat a anak a babalatang a pawa podopita nin
Dioh.
10 Pangalabah nin anoy mangaamot, nilumateng yay
podopitan nagngalan Agabo a ibat ha plobinhiyan Judea.
11 Ket hiyay Agabo, nilakew na kayi boy kingwa nay akeh
nan Pablo. Ket binalol nay hadili nan bibitih boy gagamet
haka na hinabi, “Hinabi nan Ihpiditon Dioh, ‘Wanae lano ye
diyagen lan Jujudio ha Jerusalem kanan nagkonin nin yatin
akeh, ta balolen la yan igawang kanlan aliwan Judio.’ ”
12 Pamakange mi nin hinabi nan Agabo, hikayi boy hilay
kakatongnon angkumonin ihtew, impakiiingalo mi kanan
Pablo a adi yaynan makew ha banwan Jerusalem.
13 Noba hinabi nan Pablo kammi, “Taket ta antumangih
kawo? Ampakapeyen yo ye nakem ko. Nakahadya akon

mabalol boy agya po matey ha banwan Jerusalem uli kanan
Apo Jesus.”
14 Ulita ahe mi yaynan mahaad ye Pablo, hinabi minan
bengat, “Hiyay kalabayan nan Apo Dioh ye mitupad.”
15 Pangalabah nin anoy mangaamot, nag-aligwat kayinan
makew ha banwan Jerusalem.
16 Hilay ano kataon mānumbong nan Apo Jesus a taga
Cesarea, nakilakew hila kammi. Ket in-atel la kayi ha baey
nan Mnason ta ihtew kayi makidagoh. Hiyay Mnason, taga
Cyprus ya boy nabuyot yaynan māmteg nan Apo Jesus.

Hiyay Pangumewah nan Pablo kanan Santiago

17 Pamiabot mi ha banwan Jerusalem, angkaaliket hilan
nananggap kammi ye kakatongno kanan Apo Jesus.
18 Kabekahan, hiyay Pablo, kalamo mi yan nakikit kanan
Santiago. Ket anti hila met ihtew ye kaganaan a mānguna
nin pangkat lan māmteg ha banwan Jerusalem.
19 Ket hiyay Pablo, in-idlaw na hila boy impalinaw na
ye kaganaan a dinyag nan Apo Dioh kanlan aliwan Judio
makauli ha abala na.
20 Pamakange la yatew, ket inggalang la yay Apo Dioh.
Haanin, hinabi la kanan Pablo, “Tanda mo, katongno, libo-
libo hilaynay Jujudion ampamteg kanan Apo Jesus. Ket
hilan kaganaan, mahehpet lan anhumbongen ye Bibilin a
impahulat kanan Moises.
21 Ket haanin, nabalitaan la a an-iadal mo kano kanlan
kaganaan a Jujudion angkumonin ha lulugal lan aliwan
Judio a adi laynan humbongen ye Bibilin a impahulat kanan
Moises. Ket hinabi mo po kano a adi laynan tulien ye aanak
la o humbongen ye kaugalian tawon Jujudio.
22 Hinya awod ye katapulan tawon diyagen haanin ta-
omen la matandaan a aliwan peteg ye nabalitaan la? Ta
homain hapo a matandaan la a nilumateng kayna ihti.
23 Kaya-bay diyagen moyna ingat ye habiyen mi kammo.
Main apat a lalaki ihti a nagpangako kanan Apo Dioh.
24 Ilamo mo hila ha Timplo. Ket diyagen yoy panlinih a
omen ha anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises. Hikayna
met ye mamayad nin magahtoh ha panlinih ta-omen hila
makapaudog. Ha wanabay, matandaan lan kaganaan a
aliwan peteg ye nabalitaan la tungkol kammo. Ta makit la a
anhumbongen moy Bibilin nan Moises.
25 Ket hiyay tungkol met kanlan aliwan Judio a ampamteg
kanan Apo Jesus, nangipawit kayinan hulat kanla tungkol
ha napaykahundoan mi a adi hilan mangan nin inhagpa
ha diohdiohan o mangna nin daya, kena nin ayop a ahe
napadaya boy adi hila mamabayi o makilaki.”

26 Kaya-bay ha kabekahan, hiyay Pablo, inlamo na hilay
apat a lalaki. Ket intupad lay bilin tungkol ha panlinih
nin hadili la. Pangayadi, nakew yay Pablo ha Timplo ta-
omen na ipatanda no makano mayadi ye naitaning a panaon
nin panlinih. Ta yatew ye panaon lan mangihagpa nin
titimaghan ayop ye apat a lalaki.

Hiyay Pandakep la kanan Pablo ha Mahlang nin Timplo

27 Haanin, ha madanon anan mayadi ye pitoy mangaamot
a panlinih lan Pablo, main anoy Jujudion taga plobinhiyan
Asia ye nakakit kanan Pablo ha mahlang nin Timplo. Inatay
la hilay kaganaan a tatao ha mahlang nin Timplo. Ket
dinakep la yay Pablo.
28 Impangha la, “Kakatongno min Israelita, haglapan yo
kayi! Ta yatin tao ket ampakew ya ha kaganaan a lulugal
a ampangiadal nin laban kantawo a aanak nan Israel boy
laban ha Bibilin a impahulat kanan Moises. Ampangiadal
ya po nin laban ha Timplo nan Apo Dioh. Aliwan bengat
yain, andinatan na po yatin Timplo, ta nangiloob yan tataon
aliwan Judio!”*
29 Hinabi la a andinatan nan Pablo ye Timplo nan Apo
Dioh, ta nakit la yay Pablo hatew ha banwan Jerusalem a
lamo na yay Trofimo a taga Efeso. Ket nabaan layna a inloob
naya ha Timplo.
30 Nagkagulo hilaynay kaganaan a tatao ha banwan
Jerusalem. Ket dinawohong lay Timplo ta-omen laya dakpen
ye Pablo. Dinakep laya haka la yan ingguloy ha ilwah nin
alad nin Timplo. Ket tampol la yan inleneb ye ilwangan nin
alad.
31 Pateyen la yayna dayi ye Pablo. Noba main nakew
a naghumbong kanan poon lan huhundalon Romano a
angkagulo hilaynay tatao ha banwan Jerusalem.
32 Kaya-bay hiyay poon lan huhundaloh, tampol yan
nakew kanlan tataon angkagulo, lamo na hilay kakapitan
boy huhundaloh la. Pamakakit lan tatao kanan poon lan
huhundaloh boy huhundaloh na, ket in-itgen lay pamogbog
la kanan Pablo.
33 Haanin, hiyay poon lan huhundaloh, hinaleyan na
yan impadakep ye Pablo haka naya impabalol nin luway
tanikala kanlan huhundaloh na. Pangayadi, tinepet na hilay
tatao, “Ayatin tao boy hinyay dinyag na?”
34 Noba aliwan padipadiho ye an-ipangha la. Hiyay poon
lan huhundaloh, ahe naya angkatalohan ye angkalyadi.

---

* **21:28** Hilay Jujudio, an-ihipen la a madinat hilay aliwan Judio. Kaya-bay an-ihipen la met a ahe hila malyadi humlep ha Timplo.

Kaya-bay imbilin na kanlan huhundaloh na a ilakew la yay
Pablo ha kampo.
35 Ha niabot hilayna ha aydan nin kampo, hiyay Pablo,
hinapwat la yan inloob nin huhundaloh, ta tubat anay
kagulowan.
36 Hilay tatao, ampanumbong hilan ampangipangha nin
wanae, “Pateyen ya!”

Hiyay Pangatulidan nan Pablo

37 Bayo yan mailoob ye Pablo ha kampo, hinabi na kanan
poon lan huhundaloh ha habin Griego, “Main ako dayin
habiyen kammo no malyadi.”
Nakibat yay poon lan huhundaloh, “Tanda mo met man-
ayti ye maghabin habin Griego!
38 Ah! No wanabay awod, aliwan hika ye taga Egipton
nangibagnoh nin panlumaban ha gobilno. Imbagnoh na
hilay apat a libon lalakin mangatubag a pawa main almah
palakew ha wangwang.”
39 Nakibat yay Pablo, “Magha kon Judion in-anak ha Tarso
a angkabalitaan a banwa nin plobinhiyan Cilicia. Haanin,
awoken ko kammo a palubohan mo kon maghabi kanlan
tatao.”
40 Ket hiyay poon lan huhundaloh, pinalubohan na yay
Pablo a maghabi. Haanin, nideng yay Pablo ihtew ha tukad
aydan nin kampo haka na hila hininyahan ye tatao a pakal-
em. Ha mal-em hilayna, hiyay Pablo, naghabi ya ha habin
Hebreo a habi lan Jujudio.

22

1 Hinabi na, “Hikawon tutoa boy kakatongno ko, leng-en
yo po muna yatin pangikatulidan kon hadili ko.”
2 Ket ha nange lan Jujudio a ampaghabi yay Pablo ha habin
Hebreo, lalo hilayna ingat nilong-em. Haanin, inhulong nan
Pablo ye paghabi na,
3 “Magha kon Judio a in-anak ha banwan Tarso ha
plobinhiyan Cilicia. Noba ihti kon nilumake ha banwan
Jerusalem. Ket hiyay Gamaliel ye maihtodo ko. Mahehpet
na kon inadalan nin tungkol ha Bibilin a anhumbongen lan
nangaunan tutoa tawo. Luboh ye nakem kon ampaghilbi
kanan Apo Dioh a omen met kanyo.
4 Hatew, impaloke boy impapatey ko hilay ampanumbong
ha papadan nan Apo Jesus. Dinakep boy impapidiho ko hila,
laki man o babayi.
5 Hiyay pinakapoon a padi boy kaganaan a tutoan Jujudio
a mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio ye makapipapteg a
ampaghabi kon kaptegan. Binyan lako po nin hulat a ibyay

ko kanlan kakatongnon Jujudio ha banwan Damasco. Ket makauli kananyatew a hulat, malyadi ko hilan dakpen ye māmteg nan Apo Jesus boy ilakew ihti ha Jerusalem ta-omen paduhaan."

Impalinaw nan Pablo no Way-omen na yan Natandaan ye Apo Jesus

6 Hinabi nan Pablo, "Ha magaynan miugto boy mahaley akoyna ha banwan Damasco, kapipikhaan, hinumnag nin ampakapulag ye palibot ko uli ha tubat a henag a ibat ha langit.
7 Ket napuang ako ha luta boy nakange akon bihnga a ampangingat kangko, 'Saulo, Saulo, taket ta an-ipaloke moko?'
8 Ket nakibat ako, 'Aya ka, Apo?' 'Hiko yay Jesus a taga Nazaret a an-ipaloke mo', wana.
9 Ket hilay kalalamoan ko, nakit lay henag, noba ahe la nange ye bihnga a ampakitongtong kangko.
10 Haanin, tinepet ko yayna man, 'Hinya awod ye labay mon diyagen ko, Apo?' Nakibat yay Apo kangko, 'Mideng ka boy makew ka ha banwan Damasco. Ket main taon maghabi kammo ihtew nin kaganaan a intaning kon diyagen mo.'
11 Uli ha tubat a henag ha palibot ko, ahe akoyna makakit. Kaya-bay inakay la koynan kalalamoan ko angga ha banwan Damasco."
12 "Ket ihtew, main lakin nagngalan Ananias. Main yan limo ha Dioh boy ampanumbong ya ha Bibilin. Ket hilay kaganaan a Jujudio a angkumonin ihtew, anhabiyen la a manged yan tao.
13 Haanin, nakew ya kangko. Ket hinabi na, 'Katongno kon Saulo, makakit kaynan uman.' Ket kananyatew met ateed, nakit ko yaynay Ananias.
14 Haanin, hinabi nan Ananias kangko, 'Hiyay Apo Dioh a Dioh lan nangaunan tutoa tawo, ket pinili naka ta-omen mo matandaan ye kalabayan na boy ta-omen mo makit boy mange ye bihnga nan Matoynong a Māghilbi a hiyay Apo Jesus.'
15 Dinyag nan Apo Dioh yain kammo, ta hikayna ye mangipapteg ha kaganaan a tatao nin tungkol ha nakit boy nange mo.
16 Ket haanin, hinya po ye an-agaden mo? Mideng kayna, ta makew kaynan pabawtihmo boy makiiingalo kanan Apo ta-omen kaynan mapatawad ha kakahalanan mo."

Hiyay Pangitubol kanan Pablo a Mangiadal kanlan Aliwan Judio

17 Haanin, nagpahulong yay Pablo ha paghabi na, “Pan-
gayadi yatew, nag-udong ako ha banwan Jerusalem. Ket
nakew akon nakigwang ha Timplo nan Apo Dioh. Ket ha
ampakigwang ako, naleplepan ko
18 yay Apo Jesus a ampaghabi kangkon wanae, ‘Umalih
kaynan tampol ihti ha Jerusalem, ta ahe la tanggapen ye
pamapteg mo nin tungkol kangko.’
19 Ket nakibat ako kana, ‘Apo, kamatandaan lan tatao a
pinatepean kon nilakew hatew ye kaganaan a pāytiponan
min Jujudio ta-omen ko hila dakpen boy bogbogen ye
ampamteg kammo.
20 Boy ha pinatey la yay Esteban a māngipapteg mo, ket anti
ko ihtew boy inumayon ako ha pamatey la kana. Hiko po ye
nagbantay nin babado lan namatey kana.’
21 Noba hinabi nan Apo kangko, ‘Kokayna, ta itubol katan
makew mangipatanda nin Manged a Balita ha mataang a
lugal lan aliwan Judio.’ ”
22 Legan ampaghabi yay Pablo, ampanlenge hilay Jujudio
kana. Noba pamakange lay tungkol ha pamakew na kanlan
aliwan Judio, ket impangha la, “Pateyen yain a tao! Ahe
yayna hukat mabi-ay ihti ha babe-luta!”
23 Legan ampangha hila, an-iwewehweh lay kekepkep la
boy ampangihabol hilan tuwapok patagay.
24 Haanin, imbilin nan poon lan huhundaloh kanlan
huhundaloh na a ihlep la yay Pablo ha kampo boy ipahiblad
ta-omen na ihabi ye hangkan no taket ta wanabay ye an-
ipangha lan tatao kana.
25 Binalol la yay Pablo, ket ha hibladen la yayna dayi,
hinabi na kanan kapitan nin huhundaloh a ampideng ha
haley na, “Huhto nayi ha bibilin tawo a hibladen yoy maghay
Romano, agya ahe ya po nalitih?”
26 Pamakange nan kapitan yatew, nakew ya kanan poon
lan huhundaloh. Ket hinabi na kana, “Hinyatin man-ipadyag
mo? Romano ya met manayti yatew a tao!”
27 Kaya-bay hiyay poon lan huhundaloh, nakew ya kanan
Pablo. Ket tinepet naya, “Peteg nayi a magha kan Romano?”
“Awo,” wanan Pablo.
28 Hinabi nan poon lan huhundaloh, “Hiko met, nag-
ilyadin Romano, ta malake ye alaga a imbayad ko.”
Hinabi nan Pablo, “Noba hiko, paibat po ha in-anak ako,
ket main akoynan katulidan nin Romano.”*
29 Haanin, hilay huhundaloh a manlitih dayi kanan Pablo,
tampol hilan tinumaang. Nalimowan ya met ye poon lan

* **22:28** Hiyay Pablo, Judio ye lahi na, noba main yan katulidan nin Romano. Ta hilay tutoa na, nagpahakop hila ha Roma. Kaya-bay nag-ilyadi hilan Romano.

huhundaloh, ta impabalol na yay Pablo, ket magha ya met manaytin Romano.†

Hiyay Pangiadap la kanan Pablo ha Panuhgaan lan Jujudio

30 Haanin, labay nan poon lan huhundaloh a matandaan no hinyay bada lan Jujudio laban kanan Pablo. Kaya-bay ha kabekahan, impadakit na hilay mānguna a papadi boy hilay kaganaan a mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio. Pangayadi, impaalih nay balol nan Pablo haka naya in-adap kanla.

23

1 Ket hiyay Pablo, pinudek na hilay mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio haka na hinabi kanla, “Kakatongno ko, malinih ye kanakman ko ha adapan nan Apo Dioh angga haanin.”

2 Pamakange nan Ananias a pinakapoon a padi ye hinabi nan Pablo, imbilin na kanlan tataon ampideng ha haley nan Pablo a tikpaen laya.

3 Hinabi nan Pablo kanan Ananias, “Hikan ampagma-mangedan, tikpaen naka met nin Apo Dioh, ta ampikno ka ihen ta-omen moko uhgaen makauli ha Bibilin, noba hika met ateed, ket anlabagen moy Bibilin. Ta agya ahe mo po napaptegan a nagkahalanan ako, ket impatikpa mo koyna.”

4 Hinabi lan ampideng ha haley nan Pablo, “Taket ta ampaghabiyan mo yan maloke ye pinakapoon a padi nan Apo Dioh?”

5 Nakibat yay Pablo kanla, “Kakatongno ko, ahe ko tanda a hiyabay manayti ye pinakapoon a padi. Ta no tanda ko dayi, ket ahe koyna dayi hinabi kana yatew, ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, ‘Adi ka ampaghabin maloke laban ha mānguna yo.’ ”*

6 Haanin, ha nabalayan nan Pablo a hilay kanayon kanlan mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio ket Saduseo boy hilay kanayon met ket Pariseo, impakakhaw nan hinabi, “Kakatongno, magha kon Pariseo boy Pariseo met ye bapa ko. Ket haanin, anti ko ihtin naidalom ulita anhigudowen kon mabi-ay hilan uman ye nangamatey.”

7 Pangahabi nan Pablo yatew, hilay Papariseo boy Sasaduseo, napayngatngat hilayna. Ket nadakay hilay mānungkolan ha Panuhgaan.

8 Ta hilay Sasaduseo, ahe la ampamtegan a mabi-ay hilan uman ye nangamatey boy ahe la met ampamtegan

---

† **22:29** Labag ha bibilin lan Romano no mapaduhaan o mapidiho ye kapadiho lan Romano a ahe po nakadān ha panalayhayan. * **23:5** Exodo 22:28.

a main anghil boy main ihpidito. Noba hilay Papariseo,
ampamtegan la yatin kaganaan.
9 Kaya-bay lalo anan kinumhaw ye paybugkaw la. Ket
nideng ye ano kanlan Papariseo a maihtodo nin Bibilin. Ket
impilit lan hinabi, “Homain kayin nakit a kahalanan nin
yatin tao. Maka peteg a kinatongtong yan ihpidito o anghil,”
wanla.
10 Ha payngatngat la, lalo hilaynan napaykapoot. Ket
haanin, angkahindakan yaynay poon lan huhundaloh, ta
maka paypapanatan la yay Pablo. Kaya-bay hiyay dinyag
na, impakwa na yay Pablo kanlan huhundaloh na haka laya
inloob ha kampo.
11 Ha madeglem ana, hiyay Apo Jesus, napakit yan ampi-
deng ha haley nan Pablo boy hinabi na kana, “Pakhawen
moy nakem mo, ta no way-omen mo pinaptegan ye tungkol
kangko ihti ha Jerusalem, ket wanabay met ateed ye katapu-
lan mon diyagen ha banwan Roma.”

Hiyay Tangka kanan Pablo

12-13 Kabekahan, maigit apatapo a lalakin Jujudio ye
naytipon ta-omen mangihip no way-omen la yan mapatey
ye Pablo. Nanumpa hila a ahe hila bega mangan o minom
angga ha mapatey la yay Pablo.
14 Haanin, nakew hilayna kanlan mānguna a papadi boy
kanlan tutoan Jujudio a mānungkolan. Ket hinabi la kanla,
“Nanumpa kayi a ahe kayi bega mangan nin agya hinyaman
anggan mapatey mi yay Pablo.
15 Kaya-bay haanin, hikawo boy hilay kaganaan a
mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio, ket konwadi, awo-
ken yo kanan poon lan huhundaloh a ilakew na yan uman
ye Pablo kanyo, ta labay yo yan pakalitihen a manged. Noba
bayo yan miabot ihti, ket pateyen mi yayna ha dān.”
16 Noba hiyay tikih la, ket nange na met nin laki a angken
nan Pablo a anak nin katongno na a babayi. Ket yatin laki,
nakew ya ha loob nin kampo, ket naghumbong ya kanan
Pablo.
17 Ket ha natandaan nan Pablo yatew, nanagyat yan
maghay kapitan nin huhundaloh. Ket hinabi na, “Pangiin-
galo mo, Apo. Lamoan moya dayi yatin bayontao a makew
kanan poon lan huhundaloh, ta main yan ibalita kana.”
18 Kaya-bay hiyay bayontao, inlakew na yan kapitan kanan
poon lan huhundaloh. Pamiabot la kanan poon, hinabi
nan kapitan kana, “Hiyay Pablo a nakapidiho, nakihabi ya
kangko a ilakew koya kammo yatin bayontao, ta main ya
kanon ibalita kammo.”

19 Haanin, hiyay poon lan huhundaloh, inakay na yay
bayontao ha homain ampakange a kanayon. Ket tinepet
naya, “Hinyay ibalita mo kangko?”
20 Hinabi nan bayontao, “Apo, pinaykahundoan lan Juju-
dio a awoken laya kano kammo mabekah a ilakew mo yay
Pablo ha Panuhgaan lan Jujudio ta-omen la yan konwadi
pakalitihen a manged.
21 Noba adi mo hila ampamtegan, ta main maigit apatapo
a kataon ampangiapa kana. Nanumpa hilan ahe bega
mangan o minom angga ha mapatey la yay Pablo. Ket
haanin, nakahadya hilayna, ta an-agaden laynan bengat ye
pamaluboh mo.”
22 Hinabi nan poon lan huhundaloh kanan bayontao, “Adi
mo anhabiyen ha agya ayaman a imbalita mo yati kangko.”
Ket pinauli na yaynay bayontao.

Hiyay Pangilakew la kanan Pablo kanan Gobilnadol Felix

23 Haanin, hiyay poon lan huhundaloh, impadakit na hilay
luway kapitan na. Ket hinabi na kanla, “Mangihadya kawon
luwanggatoh a huhundaloh yo, ta lano ha alah nuwebe nin
madeglem, itubol katawo ha Cesarea. Mangilamo kawo po
nin pitompo a māngabayo boy lowang gatoh a huhundaloh
a main pika.
24 Mangihadya kawo met nin kakabayo a hakayan nan
Pablo ta-omen yoya maiabot a ahe napano kanan Gobilnadol
Felix.”
25 Nanulat yay poon lan huhundaloh kanan Gobilnadol
Felix nin wanae.

26 “Anggalangen kon Gobilnadol Felix, hikoy Claudio
Lisias. Angkumohtaen kata.
27 Yatin taon impalakew ko kammo, ket dinakep la yan
kapadiho nan Jujudio. Ket pateyen la yayna dayi. Noba
nilakew mi yan inligtah lamo ko hilay huhundaloh ko, ta
natandaan ko a Romano ya.
28 Kaya-bay inlakew koya ha Panuhgaan lan Jujudio, ta
labay kon matandaan no hinyay bada la kana.
29 Ket ihtew ko natandaan a hiyay bada la kana, tungkol
bengat ha bibilin la. Noba homain hilan bada a malyadi lan
pamateyan kana o pakapidihowan na.
30 Ket ha natandaan kon main Jujudion ampangiapa a
mamatey kana, tampol kon imbilin kanlan huhundaloh ko
a ilakew laya kammo. Hinabi ko met kanlan ampangidalom
kana a makew hila kammon mangidalom. Angga tana ihti
ye mahabi ko kammo.”

31 Haanin, hilay huhundaloh, hinumbong lay bilin nan
poon la. Ket kananyatew met ateed a madeglem, intonda
la yay Pablo angga ha banwan Antipatris.
32 Kabekahan, hilay angkumodang a huhundaloh, ket
nag-udong hilayna ha kampo. Noba hilay huhundaloh
a māngabayo boy hiyay Pablo, nagpahulong hilayna ha
banwan Cesarea.
33 Ha niabot hilayna ihtew, in-adap la yay Pablo kanan
Gobilnadol boy in-ibyay lay hulat kana.
34 Pangabaha nan Gobilnadol ye hulat, tinepet na yay
Pablo, “Way-ihtew ye lugal mo?”
Nakibat yay Pablo, “Taga Cilicia ko, Apo.” Ha natandaan
na a taga Cilicia yay Pablo,
35 hinabi na kana, “Ha panlumateng lan mangidalom
kammo, ket pakaleng-en koy dalom la kammo.”
Pangayadi, hiyay Gobilnadol, pinabantayan na yan
manged ye Pablo ihtew ha mayadet a baey a impadyag nan
Poon Herodes.

24

Hiyay Pangidalom lan Jujudio kanan Pablo

1 Pangalabah nin limay mangaamot, hiyay Ananias a
pinakapoon a padi, nakew ya ha banwan Cesarea lamo
na hilay nangaanon tutoan Jujudio a mānungkolan boy
maghan abogado a nagngalan Tertulo. Inumadap hila kanan
Gobilnadol Felix. Ket inlampat lay dalom la laban kanan
Pablo.
2 Impadakit la yay Pablo. Ket ha kaadap la yayna, ingkana
naynan Tertulo ye pangipalinaw na nin bada na laban kanan
Pablo, “Anggalangen min Gobilnadol Felix, ulita manged ye
panakop mo, nag-ilyadin matana ye lugal mi boy malabong
ye binayo mo a ingkanged nin lugal mi.
3 Kaya-bay agya way-ihtew kayi man boy anggan
makanoman, ambalayen min utang a manged a nakem
kammo boy luboh ye pahalamat mi kammo.
4 Ahe ko labay a maaba kan tubat. Noba an-ipakihabi ko
kammo a leng-en mo dayi ye matekbe a habiyen mi kammo.
5 Yatin tao, ket natuklahan mi a hiyabay ye ampangubayan
nin kagulowan kanlan Jujudio ha kaganaan a lulugal a
anlakwen na boy hiyabay ye mānguna nin pangkat lan
tataon anhabtan Nazareno.*
6 Agya hiyay Timplo nan Apo Dioh, ket labay nan dinatan,
ta inloob na hilay aliwan Judio ihtew. Kaya-bay dinakep
miya. [Ket litihen miya dayi makauli ha Bibilin mi,

---

* **24:5** *Nazareno* ket tataon taga Nazaret.

7 noba nilumateng yay Claudio Lisias. Ket pinakaaplat na
yan kingwa ye Pablo kammi.
8 Ket hinabi na a ayaman a ampamada laban kanan Pablo,
katapulan yan makew kammo.] No litihen mo yan manged
yatin laki, matandaan mo a peteg ye kaganaan a bada mi
laban kana," wanan Tertulo.
9 Haanin, hilatew a Jujudio a kalamo nan Tertulo, pinapte-
gan la met a pawa peteg ye kaganaan a bada na.

Hiyay Pangatulidan nan Pablo ha Adapan nan Gobilnadol Felix

10 Haanin, hininyahan na yan Gobilnadol a maghabi ya
met ye Pablo. Ket naghabi ya, a wana, "Anggalangen a
Gobilnadol, tanda ko a nabuyot kaynan uhgado kananyatin
lugal. Kaya-bay angkaaliket akon mangikatulidan nin hadili
ko ha adapan mo.
11 Homain po labinluway mangaamot ye nalabah paibat
ha nilumateng ako ha banwan Jerusalem ta-omen mang-
galang. Ket mapaptegan mon peteg yain no pakatepeten mo.
12 Hilatin Jujudio, makanoman ahe lako bega nakit a
nakingatngat ha agya ayaman ha Timplo nan Apo Dioh
boy ahe lako bega nakit a nangigaygay nin tatao ta-omen
manggulo ha pāytiponan min Jujudio o ha agya way-ihtew
man a lulugal nin banwan Jerusalem.
13 Hilatin tatao, homain hilan mapaptegan kammo ha
bada la laban kangko.
14 Noba antanggapen ko a anggalangen ko yay Apo Dioh
lan nangaunan tutoa mi. Anggalangen koya makauli ha
panumbong ko ha in-adal nan Apo Jesus. Noba ha pamilew
la, aliwan huhto yatew. Noba ampamtegan ko met ye
kaganaan a anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises boy
hiyay kaganaan a impahulat nan Apo Dioh hatew kanlan
popodopita na.
15 Anhigudowen ko kanan Apo Dioh a bi-ayen na hilan
uman ye nangamatey, mangatoynong man o mangaloke. Ket
wanabay met ateed ye anhigudowen lan hilatin Jujudio.
16 Kaya-bay ampaghehpetan ko a lanang a malinih ye
kanakman ko ha pamilew nan Apo Dioh boy kanlan tatao."
17 "Pangalabah nin anoy taon a ahe ako ha banwan
Jerusalem, ket nag-udong ako ihtew ta-omen ako mangiatel
nin haglap kanlan mangaidap a kapadiho kon Jujudio boy
ta-omen ako met mangihagpa kanan Apo Dioh.
18 Ha nayadi koynan dinyag ye kaugalian min panlinih boy
ha ampangihagpa akoyna, kananyatew lako nalatngan nin
nangaanon Jujudio ha Timplo. Ket kananyatew, nangaanon
bengat ye tatao ihtew boy homain kagulowan.

19 Noba hilay Jujudion taga Asia a nakakit kangko, hilabay
dayi ye anti ihti a mangidalom kangko, no main hilan nakit
a malyadi lan ibada laban kangko.
20 Noba ulita ahe hila, hilatin tataon anti ihti ye maghabi
no hinyay nadyag kon kahalanan a nakit la ha in-adap lako
ha Panuhgaan lan Jujudio.
21 Ta homain akon kanayon a hinabi ha adapan la no
aliwan yay impangha ko a wanae, ‘An-idalom yoko haanin a
mangaamot ulita anhigudowen ko a mabi-ay hilan uman ye
nangamatey,’ ” wanan Pablo.
22 Haanin, malabong ye tinanda nan Gobilnadol Felix
tungkol ha in-aadal nan Apo Jesus. Kaya-bay in-itgen na po
ye panlitih. Ket hinabi na, “Uhgaan ko lano yatin dalom no
lumateng yaynay Claudio Lisias.”
23 Pangayadi, imbilin nan Gobilnadol Felix ha kapitan nin
huhundaloh, “Bantayan yo yay Pablo. Noba ahe yoya an-
igpitan a tubat. Paolayan yo hilay gagayyem na a kumewah
boy managlap kana.”

Hiyay Pablo ha adapan nan Gobilnadol Felix boy kanan Drusila

24 Pangayadi yatew, main yan nilakew ye Gobilnadol Felix.
Pangalabah nin anoy mangaamot, nag-udong ya ha banwan
Cesarea, kalamo na yay Drusila a ahawa na a maghay Judio.
Haanin, hiyay Gobilnadol Felix, impadakit na yay Pablo, ta
manlenge ya ha pangiadal na tungkol ha pamteg kanan Apo
Jesu Cristo.
25 Ket legan an-ipalinaw nan Pablo kanla ye tungkol ha
katoynongan boy pamenben nin hadili boy hiyay tungkol
ha panuhga na lanon Apo Dioh, nalimowan yay Gobilnadol
Felix. Ket hinabi na kanan Pablo, “Huhtoyna! No main akon
panaon lano, ket ipadakit katan uman.”
26 Maheheg na yan an-ipadakit a pagkatongtong Gobil-
nadol Felix ye Pablo, ta anhigudowen na a bahokhokan na
yan Pablo nin pilak.
27 Hiyay Gobilnadol Felix, pinaolayan na yay Pablo ha pidi-
howan, ta labay na hilan mapaaliket ye Jujudio. Pangalabah
nin luway taon, nahagiliyan yay Felix bilang Gobilnadol. Ket
hiyay naihagili kana, hiyay Porcio Festo.

25

Hiyay Pangawok nan Pablo a hiyay Emperador Cesar ye Manlitih kana

1 Haanin, hiyay Festo a bayon gobilnadol, nilumateng ya
ha plobinhiyan Judea ha banwan Cesarea. Pangalabah nin
tatloy mangaamot, nakew ya ha banwan Jerusalem.

2-3 Ha niabot ya ihtew, hilay mānguna a papadi boy hilay
māngunan Jujudio, nakikit hila kana. Ket hinabi lay bada la
laban kanan Pablo. Pangayadi, inawok la kanan Gobilnadol,
a wanla, “Apo, no malyadi dayi, ipaudong mo yay Pablo ha
pidihowan ihti ha banwan Jerusalem.” Hinabi la yatew, ta
labay la yan iapa a pateyen ha dān.

4 Noba nakibat yay Gobilnadol Festo kanla, “Hiyay Pablo,
anti ya po ha pidihowan ha banwan Cesarea boy mag-udong
akon tampol ihtew.
5 Kaya-bay ipakilakew yo hilayna ingat kangko ye
mānungkolan yo. Ket ihtew laya idalom kangko no main yan
nadyag a maloke.”

6 Haanin, hiyay Gobilnadol Festo, ket kinumonin ya po ha
banwan Jerusalem nin mangawalo o mapo a mangaamot
bayo yan nag-udong ha banwan Cesarea. Ket ha kabekahan,
nikno yayna ha pamiknoan nin mānuhga haka na yan
impadakit ye Pablo.
7 Ha nilumoob yaynay Pablo, pinalibotan la yan Jujudion
mānungkolan a nangibat ha banwan Jerusalem. Malabong
ye mangabyat a imbada la laban kana. Noba ahe la met
napaptegan.

8 Haanin, hiyay Pablo, ket nangatulidan ya, “Homain akon
dinyag a kahalanan laban ha Bibilin min Jujudio o ha Timplo
o laban kanan Emperador Cesar.”

9 Noba ulita labay nan Gobilnadol Festo a maaliket hilay
Jujudio, ket tinepet na yay Pablo, “Labay mo nayi ye makew
ha banwan Jerusalem, ta ihtewbay kataynan litihen?”

10 Nakibat yay Pablo, “Anti koyna ihtin ampideng ha
Panuhgaan nan Emperador Cesar. Ket katapulan a ihtibay
akoynan malitih. Homain akon dinyag a kahalanan kanlan
kapadiho kon Jujudio. Kamatandaan moynabay met yain.
11 No main akon nilabag ha Bibilin o dinyag a malyadin
pamateyan la kangko, ket tanggapen ko ye paduha ko. Noba
no aliwan peteg ye an-ibada la a laban kangko, ket agya
ayaman a ampanungkolan, ket homain hilan katulidan a
mangigawang kangko kanlan Jujudio. Kaya-bay man-ipilit
ko a hiyay Emperador Cesar ye manuhga kangko.”

12 Haanin, hiyay Gobilnadol Festo, nakihabi ya kanlan
kalalamoan na. Pangayadi, hinabi na kanan Pablo, “Ulita
hinabi mo a hiyay Emperador Cesar ye manlitih kammo, ket
ipaatel kata kana.”

Hiyay Gobilnadol Festo, Impalakew na yay Pablo kanan Poon Agripa

13 Pangalabah nin anoy mangaamot, hiyay Poon Agripa
boy hiyay Bernice a katongno na, nilumateng hila ha ban-
wan Cesarea, ta labay la yan kewahan ye Gobilnadol Festo.
14 Legan anti hila ihtew nin anoy mangaamot, hinabi nan
Gobilnadol Festo kanan Poon Agripa ye tungkol kanan Pablo,
“Main maghay laki ihti ha pidihowan a nagngalan Pablo a
nalakwanan nan Gobilnadol Felix.
15 Ha anti ko ha banwan Jerusalem, hilay mānguna a
papadi boy hilay tutoan Jujudio a mānungkolan, nagdalom
hila kangko laban kana. Inawok la kangko a paduhaan
koya.”
16 “Noba hinabi ko kanla ye kaugalian lan Romano a
ahe malyadin paduhaan ye agya ayaman, no ahe na hila
po napagkaadap ye ampangidalom kana boy no ahe po
nabyayan nin panaon a mangikatulidan nin hadili na.
17 Kaya-bay nakilakew hila kangkon mag-udong ihti ha
Cesarea. Haanin, tampol ko hilan inadap. Ket ha kabekahan,
nikno ako ha Panuhgaan haka koya impadakit ye Pablo.
18 Nabaan ko yan mabyat ye bada la laban kana. Noba ha
napay-adap hilayna, homain hila met mabyat a bada laban
kana.
19 No aliwan tungkol bengat ha pamteg lan Jujudio boy
tungkol ha maghay laki a natey ana a nagngalan Jesus, noba
an-ipilit nan Pablo a angkabi-ay ya.
20 Ahe ko tanda no hinyay diyagen ko kananyatin dalom.
Kaya-bay tinepet ko yay Pablo nin wanae, ‘Labay mo nayi ye
makew ha banwan Jerusalem, ta ihtewbay katayna litihen?’
21 Noba impilit nan Pablo a hiyay Emperador Cesar ye
manuhga kana. Kaya-bay pinabantayan koya ha pidihowan
anggan ahe ya maiatel kanan Emperador Cesar.”
22 Haanin, hinabi nan Poon Agripa kanan Gobilnadol
Festo, “Labay kon mange ye habiyen nin yain a tao.”

Hinabi nan Gobilnadol Festo, “Mabekah, mange moya.”

23 Kabekahan, hiyay Poon Agripa boy Bernice, nakabado
hilan matampa boy binanhagan la hilan tigtigan a nilumoob
ha Panuhgaan. Kalamo la yay Gobilnadol Festo boy hilay
mānguna lan huhundaloh boy hilay ambalayen a tatao ha
banwan Cesarea. Ha nakaloob hilaynan kaganaan, hiyay
Gobilnadol Festo, ket impadakit na yay Pablo.
24 Haanin, naghabi yay Gobilnadol Festo, “Anggalangen
kon Poon Agripa boy hikawon kaganaan a anti ihti haanin,
yatin taon angkakit yo, indalom laya kangkon kaganaan
a Jujudion angkumonin ha banwan Jerusalem boy hilay
angkumonin ihti ha banwan Cesarea. An-ipangha la a
katapulan yan pateyen.

25 Noba ha tinepet ko yan manged, homain akon nakit a
malyadin pamateyan kana. Ket an-ipilit nan Pablo a hiyay
Emperador Cesar ye manuhga kana. Ket inawo ko yan
mipalakew kanan Emperador.
26 Noba homain akon maihulat kanan Emperador a
tungkol kana. Kaya-bay in-adap koya kanyon kaganaan,
lalo ana kammo, Poon Agripa, ta-omen pangayadi tawo yan
litihen, ket main akoynan maihulat kanan Emperador Cesar.
27 Ta aliwan huhto a ipaatel ko yay maghay pidiho kanan
Emperador Cesar, no aliwan makinang ye bada laban kana."

26

Hiyay Pangatulidan nan Pablo ha Adapan nan Poon Agripa

1 Haanin, hinabi nan Poon Agripa kanan Pablo, "Higi,
ampalubohan katan mangikatulidan nin hadili mo." Kaya-
bay naninyah yay Pablo a maghabi yayna.
2 Hinabi nan Pablo, "Anggalangen kon Poon Agripa, an-
ibilang ko a minged ako, ta pinalubohan mo kon mideng ha
adapan mo a mangikatulidan nin hadili ko ha kaganaan a
bada lan Jujudio laban kangko.
3 Lalalo ana, ta kamatandaan mo ye kaganaan a kaugalian
min Jujudio boy hilay ahe mi angkapaytalohan. Kaya-bay
an-ipakiiingalo ko kammo a pag-anohan moko dayin leng-
en."
4 "Tanda lan Jujudio no way-omen ye pagbi-ay ko paibat
po hatew ha anak ako po ha banwan Tarso a nangianakan
kangko boy ha anti koyna ha banwan Jerusalem.
5 Kamatandaan layna hatew po a magha kon Pariseo
boy mapaptegan la no labay la. Ket hilay Papariseo ye
pinakaigpit kanlan Jujudio ha panupad nin bibilin mi.
6 Ket haanin, anti ko ihti ha Panuhgaan a angkalitih ulita
angkahigudo ko a tupaden nan Apo Dioh ye pangako na
kanlan nangaunan tutoa mi a bi-ayen na hilan uman ye
nangamatey.
7 Yatin pangako met ateed ye anhigudowen lan labinluway
lalahi mi. Kaya-bay mangaamot boy madeglem, anggalan-
gen mi yay Apo Dioh. Ket haanin Poon Agripa, uli met ateed
kananyatew a anhigudowen ko, indalom la kon kapadiho
kon Jujudio.
8 Ket haanin, hikawon Jujudio, taket ta ahe yo yan pamte-
gan a bi-ayen na hilan uman Apo Dioh ye nangamatey?"
9 "Agya hiko met hatew, nabaan kon katapulan kon diya-
gen ye kaganaan a mababa ko a kuntadaen yay Jesus a taga
Nazaret.

10 Ket wanabay ye dinyag ko hatew ha Jerusalem. Makauli
ha katulidan a in-ibyay la kangkon mānguna a papadi, mal-
abong a pagtao nin Dioh ye impapidiho ko. Ket ha uhgaan
la hilan kamateyan, nakitupig ako met kanlan nanuhga.
11 Ha balang pāytiponan lan Jujudio, ampaduhaan ko hilay
māmteg nan Apo Jesus boy ampiliten ko hilan maghabi nin
maloke laban kanan Apo Jesus. Ket uli ha tubat a poot
ko kanla, nilakew ko hilan impaloke, agya hilay anti ha
mataang a lulugal."

12 "Yain ye hangkan a nakew ako ha banwan Damasco a
pikakaget koy hulat a ibat kanlan mānguna a papadi bilang
pagkakitan a main akon katulidan a mandakep kanlan
māmteg nan Apo Jesus ihtew.
13 Poon Agripa, legan angkumodang kayi palakew ha
Damasco, ha magaynan miugto, nakakit akon ampakapulag
a henag paibat ha langit a maiigit po ha henag nin man-
gaamot. Ket angkuminlab ye palibot mi.
14 Ket napuang kayin kaganaan boy nakange akon bihnga
a ampaghabi kangko ha habin Hebreo a wanae, 'Saulo,
Saulo, taket ta an-ipaloke moko? Yain a andiyagen mo, ket
hika met ateed ye angkahakitan. Ba-mo kan ampanalbeng
nin nilahayan a kayo.'
15 Ket tinepet koya, 'Aya ka, Apo?' Nakibat yay Apo kangko,
'Hiko yay Jesus a an-ipaloke mo.
16 Ket haanin, mideng ka. Napakit ako kammo, ta pinili
katan māghilbi ko. Ipatanda mo kanlan kanayon ye tungkol
ha pagpakit ko kammo haanin boy hilay ipakit ko po lano
kammo.
17 Iligtah kata kanlan kapadiho mon Jujudio boy kanlan
aliwan Judio a pangitubolan ko kammo.
18 Itubol kata kanla ta-omen mo hila haglapan a mak-
abalay nin kaptegan. Boy itaang mo hila ha kalitehan
nin kapalyadiyan nan Satanas. Ket ilakew mo hilayna ha
kahnagan nin kapalyadiyan nan Apo Dioh. Ket makauli
ha pamteg la kangko, patawaden na hilaynan Apo Dioh ha
kakahalanan la boy maibilang hilayna kanlan pagtao na.' "

19 Hinabi na po Pablo, "Kaya-bay Poon Agripa, hiyay
dinyag ko, hinumbong koy hinabi nan Apo Jesus ha leplep
ko a ibat ha langit.
20 Hiyay una kon dinyag, impatanda koya ha banwan
Damasco. Pangayadi, impatanda koya met ha banwan
Jerusalem boy ha kaganaan a lulugal nin plobinhiyan Judea.
Wanabay met kanlan aliwan Judio. Wanae ye impatanda
ko kanla, 'Paghehean yoynay kakahalanan yo boy humaley

kawoyna kanan Apo Dioh. Ket ipakit yo ha didiyag yo a
naghehe kawoyna.'
21 Ket uli ha pangipatanda ko, dinakep la kon kapadiho
kon Jujudio ha anti ko ha mahlang nin Timplo. Ket pateyen
la koyna dayi.
22 Noba anhaglapan na kon Apo Dioh paibat hatew angga
haanin. Kaya-bay haanin, anti ko ihti a ampideng boy
ampamapteg nin tungkol kana ha kaganaan a tatao, man-
gatagay man o mangaaypa. Ket homain akon kanayon
a anhabiyen no aliwan bengat hiyay impahulat kanlan
popodopita boy kanan Moises hatew a malyadi lano
23 a hiyay Cristo a impangako nan Apo Dioh, ket katapulan
a magdiha nin pamaidap boy matey. Ket hiyabay ye unan
mabi-ay uman kanlan nangamatey ta-omen na ipatanda
kanlan Jujudio boy aliwan Judio ye balita a ba-mon henag
a mamahnag kanla a malyadi hilan miligtah ha paduha nin
kakahalanan la."
24 Legan ampaghabi ya po ye Pablo nin pangikatulidan
nan hadili na, impangha nan Gobilnadol Festo, a wana,
"Angkaengew kayna, Pablo! Uli ha tubat a tinanda mo,
nadama anay utek mo."
25 Noba nakibat yay Pablo kana, "Anggalangen a Festo, ahe
ako angkaengew. Matino ye ihip ko boy peteg ye anhabiyen
ko.
26 Ahe ako angkalimo a maghabi kanan Poon Agripa, ta
angkahigudo kon tanda nan kaganaan yatin babagay. Ta
hilatin nangalyadi ket aliwan hiklito.
27 Poon Agripa, ampamtegan mo nayi ye impahabi nan
Apo Dioh kanlan popodopita? Tanda ko a ampamtegan mo."
28 Hinabi nan Poon Agripa, "Nabaan mo nayi a mapadah
mo kon makumbinyo a mag-ilyadin Cristiano?"
29 Nakibat yay Pablo, "Mapadah man o ahe, an-ipakigwang
ko kanan Apo Dioh a aliwan bengat hika dayi no aliwan agya
hilan kaganaan a anti ihtin ampanlenge kangko haanin, ket
mag-ilyadin māmteg nan Apo Jesus a omen kangko. Noba
ahe ko labay a mapidiho kawo a omen kangko."
30 Pangayadi nan naghabi ye Pablo, hiyay Poon Agripa,
Bernice, boy hiyay Gobilnadol boy hilay kanayon po a anti
ihtew, nideng hilan kaganaan.
31 Ket ha anti hilayna ha ilwah, hinabi la ha magha
boy magha, "Yatin tao, homain yan dinyag a malyadin
pamateyan kana o pakaipidihowan na."
32 Haanin, hinabi nan Poon Agripa kanan Gobilnadol
Festo, "No ahe naya dayi inawok a ilakew kanan Emperador
Cesar ye dalom laban kana, malyadi yayna dayin palih-
wayen."

27

Hiyay Pangilakew kanan Pablo ha banwan Roma

1 Haanin, napaykahundoan lan Gobilnadol a palakwen la
kayinan magbalko ha Italia. Impabaala la yay Pablo boy
kanayon po a pidiho kanan Julio a maghay kapitan nin
pangkat nin huhundalon Romano a anhabtan "Batalyon nan
Emperador."
2 Ihtew ha Cesarea, main balko a naibat ha banwan
Adramitio a palakew ana ha pangipatanghadan nin balko
ha plobinhiyan Asia. Ket nilumugan kayi kananyain a balko
kalamo mi yay Aristarco a taga Tesalonica ha plobinhiyan
Macedonia.
3 Kabekahan, nitanghad kayi ha banwan Sidon. Hiyay
Kapitan Julio, maanoh ya kanan Pablo. Pinalubohan naya
a magpahyal kanlan gagayyem na ihtew ta-omen la yan
mahaglapan ha matapul na.
4 Paibat ha Sidon, nagpahulong kayin nagbalko, noba
angkadupag kayin angin. Kaya-bay ginumilid kayi ha
alipoteh nin Cyprus ta-omen mi yan maliklikan ye angkadu-
pag min angin.
5 Nagdān kayi ha eteb nin plobinhiyan Cilicia boy plobin-
hiyan Pamfilia. Ket nitanghad kayi ha banwan Mira nin
plobinhiyan Licia.
6 Haanin, hiyay Kapitan Julio, nakakit ya ihtew nin
maghay balko a naibat ha banwan Alejandria a palakew ha
Italia. Ket inlugan na kayin Julio kananyatew a balko.
7 Papakana ye balko a niluganan mi. Nagbuyot yan anoy
mangaamot boy peteg a naidapan kayi anggan mieteb kayi
ha banwan Cinido. Ket ulita angkadupag mi ye makhaw
a angin, ahe kayi makapahulong ha lakwen mi. Kaya-bay
hiyay dinyag mi, nakew kayin napahalimbeng ha alipoteh
nin Creta. Ket nagdān kayi ha eteb nin Salmon.
8 Nangaling kayi noba naidapan kayi met ateed
angga ha niabot kayi ha lugal a anhabtan "Manged a
Pāngipatanghadan" ha haley nin banwan Lasea.
9 Nagbuyot kayi ihtew. Ket ulita nalabah anay Mangaamot
nin Pagpaltan mangan, ket mahangil anay pagpahulong nin
balko, ta mangayadet anay dawyon. Kaya-bay hinabi nan
Pablo kanla,
10 "Kakatongno ko, angkatanam ko a no ipilit tawoy humu-
long, ket aliwan bengat balko boy kakalga ye mipaloke, agya
hikitawo."
11 Noba hiyay Kapitan Julio, ahe na yan pinamtegan ye
Pablo no aliwan hiyay kapitan nin balko boy hiyay nagkonin
nin balko.

12 Haanin, ulita aliwan manged a pangipatanghadan nin
balko ihtew ha panaon nin lay-ep, hinabi lan kalabongan,
“Magpahulong kitawo anggan maabot tawoy lugal a an-
habtan Fenix ha plobinhiyan Creta. Ihtewbay kitawoynan
mamalabah nin panaon lay-ep, ta aliwan dupag angin.”

Hiyay Makhaw a Angin boy Mangayadet a Dawyon ha Dagat

13 Ha angkukumapey anay angin a ampangibat ha aba-
gatan, hinabi lan kalalamoan mi, “Malyadi kitawoynan
magpahulong.” Kaya-bay inlampat lay pāmaked nin balko.
Ket nangaling kayi ha alipoteh nin Creta.
14 Noba ha ahe mabuyot, main dawohag a nangibat ha
alipoteh nin Creta.
15 Ket uli ha dawohag, ahe yayna makapahulong ye balko
a anluganan mi. Kaya-bay pinaolayan minan bengat a
miluyon kayin angin.
16 Haanin, ha mahaley kayina ha makandin alipoteh a
anhabtan Cauda, ket napahalimbeng kayi ihtew. Main
makandin bangka a angguloyen nin balko a anluganan mi.
Ket agya angkaidapan kayi, nailampat miya.
17 Ha nailampat mi yayna, mailet la yan inggawot ha
balko ta-omen ya ahe mihyay. Ket haanin, uli ha limo
la a mitanghad ye balko ha kalanghian nin lugal Libya,
ket in-aypa laynay layag boy pinaolayan la yaynay balko a
ampiluyon ha angin.
18 Nagpahulong ye makhaw a agoot. Kaya-bay ha kabeka-
han, dinugiyan laynan iampag ha dagat ye kakalga nin
balko.
19 Ket ha dumondon a mangaamot, agya hiyay kaka-
hangkapan nin balko, ket intatapon layna met ha dagat.
20 Nangaanon mangaamot a ahe mi nakit ye hila' nin
mangaamot boy bibitoen boy homain tegen ye makhaw a
agoot. Kaya-bay ahe mina an-ihipen a makaligtah kayi po.
21 Haanin, ulita anoy nan mangaamot a ahe hila bega
nangan ye tatao, ket hinabi nan Pablo kanla, “Kalalamoan
ko, no nanlenge kawo dayi ha hinabi ko kanyo a ahe kitawo
po umalih ha alipoteh nin Creta, ahe tawo dayi nadihaan
yatin kaidapan boy ahe hila dayi nangahayang ye aalganah
tawo.
22 Agya wanabay man, pakhawen yoy nakem yo, ta
homain man matey kantawo, no aliwan hiyay anluganan
tawon balko bengat ye madama.
23 Tanda ko yati, ta nadeglem, napakit yan ampideng
ha haley ko ye maghay anghil nan Apo Dioh, a Dioh a
anggalangen ko boy ampaghilbiyan.

24 Hinabi na kangko, ‘Pablo, adi ka angkalimo, ta kat-
apulan kan umadap kanan Emperador Cesar. Ket uli ha
pangingalo nan Apo Dioh, iligtah na hila met ye kaganaan
a kalalamoan mo ihti ha balko.’
25 Kaya-bay pakhawen yoy nakem yo, ta ampamtegan ko a
diyagen nan Apo Dioh ye impahabi na kanan anghil kangko.
26 Noba mipatanghad kitawo ha maghay alipoteh.”

27 Pangalabah nin labin-apat a mangaamot boy made-
glem min ampiluyon-luyon ha angin ha bunak nin Dagat
Mediteraneo, ha magaynan bunak madeglem, natanam lan
tripolanti nin balko a mahaley kayina ha gilid dagat.
28 Kaya-bay hinukad la no way-omen ya po kaalale ye
lanom. Ket natandaan la a tatlompo boy pitoy mitodoy
kaalale na. Ha ahe nabuyot, hinukad la yayna man. Ket
natandaan la a luwampo boy pitoy mitodo po ye kaalale nin
lanom.
29 Uli ha limo lan mipalakew ha kadapahan ye balko, ket
in-ampag lay apat a pāmaked ha dapit golotan nin balko. Ket
impakigwang la a humda ana dayi.
30 Ket hilay tripolanti, labay la dayin alihan ye balko. Kaya-
bay in-aypa la ha lanom ye makandin bangka, ta iampag la
konwadi ye pāmaked ha dapit adapan nin balko.
31 Noba hinabi nan Pablo kanan Kapitan Julio boy kanlan
huhundaloh, “Hilatin tripolanti, no umalih hila ha balko, ket
ahe kawo miligtah.”
32 Kaya-bay hiyay dinapat lan huhundaloh, pinutoh lay
yubil nin makandin bangka. Ket pinaolayan la yaynan
angkailuyon-luyon nin dawyon.

33 Ha anhuhumda ana, hiyay Pablo, ket pinilit na hilan
mangan, a wana, “Labin-apat anan mangaamot a ahe kawo
nangan ha pangagad yon panumgen nin agoot.
34 Kaya-bay an-ipakihabi ko kanyo a mangan kawoyna ta-
omen kawo kumhaw. Adi kawo angkahindak, ta homain
man matey kantawo.”
35 Pangahabi nan Pablo yatew, nangwa yan tinapay. Ket
pinahalamatan naya kanan Apo Dioh ha adapan la. Binih-
ilbih-il naya. Ket nangan ya.
36 Uli ha hinabi nan Pablo, kinumhaw ye nakem la. Ket
nangan hilaynan kaganaan.
37 Hikayin kaganaan a anti ihtew ha bangka ket luwang-
gatoh boy pitompo boy anem.
38 Ha nabhoy hilayna, intapon la ha dagat ye kakalgan
tidigo ta-omen ya makumpangan ye balko.

Hiyay Pagkaagwat nin Balko

39 Ha mahanibhanib ana, nakatamulaw hilan gilid dagat
a kalanghian. Noba ahe la tanda no hinyatew a lugal. Ket
napaymamaghaan la a ihtew laya ipatanghad ye balko.
40 Haanin, pinutoh lay gawot pāmaked balko, ket nilak-
wanan la yayna ha dagat. Linoat la met ye gawot nin
pangibawit nin balko haka la intagay ye layag ha adapan nin
balko ta-omen ya mailuyon nin angin a palakew ha gilid.
41 Noba nipatanghad ye balko ha maababe a pahen. Ket
nitanek ya ha kalanghian. Haanin, hiyay dapit golotan, ket
naagwat ha katitiplah nin mangayadet a dawyon.
42 Inihip lan huhundaloh a pateyen la hilay pidiho ta-omen
homain makatangoy a tumakah.
43 Noba hinaad na hilan Kapitan Julio, ta ahe na labay a
matey yay Pablo. Ket haanin, pinataboy na hilay kaganaan
a nagtanda tumangoy, ta mauna hilayna ha gilid.
44 Ket hilay ahe nagtanda, hinabi na kanla, “Tumkip kawo
tana ha tatabla o kanayon a nangalabkat a pahen nin balko.”
Ket ha wanabay a dinyag mi, nitakdang kayin kaganaan ha
gilid a homain natey.

28

Hiyay Pablo ha alipoteh nin Malta

1 Ha nakatakdang boy ligtah kayina, natandaan mi a yatew
a alipoteh, ket anhabtan Malta.
2 Hilay tataon angkumonin ihtew, manged ye pananggap
la kammin kaganaan. Ulita panaon lay-ep boy ampangudan,
namaketket hilan imodowan mi.
3 Ket hiyay Pablo, nangwa yan kakayo a impalob na. Uli
ha amot nin apoy, nilumwah ye maghay makapi. Ket tinuka
boy binelbelan na yay gamet nan Pablo.
4 Pamakakit lan tatao ihtew ye nakabitin a bikat ha gamet
nan Pablo, ket hinabi la, “Yatin tao, peteg a māmatey yan tao,
ta agya nakaligtah ya ha dagat, ket ahe na impaluboh nin
dioh a anhabtan Ohtihya a mabi-ay ya.”
5 Noba ingkampag na yay bikat ha apoy. Ket ahe ya napano
ye Pablo.
6 Haanin, hilay tatao, an-agaden la yan mabaya' ye Pablo
o mapuang yan matey. Noba ha kabuyotan nin pangagad la,
ahe ya napano ye Pablo boy ahe ya natey. Kaya-bay nauman
ye ihip la tungkol kanan Pablo, a wanla, “Magha yan dioh!”
7 Haanin, ha haley nin lugal a an-imodowan mi, main luta
ihtew a konin nan nagngalan Publio. Hiyabay ye mānguna
nin yatew a alipoteh. Manged ye pananggap na kammi boy
angkaaliket yan namadagoh kammi. Ket kinumonin kayi
kana ha loob nin tatloy mangaamot.

8 Kananyatew hiyay bapa nan Publio, ket ampida ya, ta
angkahalot ya boy ampagtataka' ya po. Haanin, hiyay Pablo,
nilakew na yan impakigwang haka naya impalonto ye gamet
na kanan ampaghakit. Ket nitaah yayna.
9 Uli ha nalyadi, napaylateng-lateng hilay kanayon po a
ampaghakit nin yatew a alipoteh. Ket pinaitaah na hila met
ateed Pablo.
10 Binyanan la kayin malabong a didigalo. Ket ha umalih
kayina, binyanan la kayi po nin matapul mi ha pagbiyahi mi.

Hiyay Panlumateng nan Pablo ha Roma

11 Pangalabah nin tatloy bowan a pangumonin mi ha
alipoteh nin Malta, nilumugan kayi ha maghay balko a
namalabah ihtew nin panaon lay-ep. Ket yatin balko, ibat
ya ha Alejandria. Ha adapan nin balko, main kalintatao nin
kambal a andiohen lan taga Alejandria.
12 Paibat ha Malta, nagbalko kayin palakew ha banwan
Siracusa. Ket tatloy mangaamot mi ihtew.
13 Paibat ihtew, nagpahulong kayi anggan niabot kayi ha
banwan Regio. Kabekahan, main angin a angkaibat ha
abagatan. Ket ha ikalwan mangaamot, niabot kayina ha
banwan Puteoli.
14 Nakakit kayi ihtew nin anon kakatongno kanan Apo
Jesus. Ket inawok la kayin kumonin ihtew nin pitoy
mangaamot. Pangayadi, nakew kayina ha banwan Roma.
15 Ket ha nabalitaan lan kakatongno kanan Apo Jesus ha
Roma a anti kayina ha dān a palakew ihtew, hinagana la
kayi. Hilay kanayon kanla, ket hinagana la kayi ha lugal a
anhabtan Foro de Apio.* Hilay kanayon met kanla, hinagana
la kayi ha lugal a anhabtan Tres Tabernas. Hiyay Pablo, ha
nakit na hilay ampamteg kanan Apo Jesus, nagpahalamat ya
kanan Apo Dioh boy kinumhaw ye nakem na.

Niabot yay Pablo ha banwan Roma

16 Ha niabot kayina ha banwan Roma, hiyay Pablo, ket
pinalubohan la yan mambukod ha maghay baey a bantayan
nin maghay hundaloh.
17 Pangalabah nin tatloy mangaamot, hiyay Pablo, im-
padakit na hilay mānguna lan Jujudion anti ha Roma. Ha
napaytipon hilayna, hinabi na kanla, “Kakatongno ko, agya
man homain akon nadyag a laban kanlan kapadiho tawon
Judio o ha kaugalian lan nangaunan tutoa tawo, ket dinakep
lako ha banwan Jerusalem boy inggawang lako kanlan
mānungkolan a Roromano.

---

* **28:15** *Foro de Apio* o Palingkin Apio.

18 Ha nayadi la kon nilitih nin Roromano, labay la koyna
dayin palihwayen, ta homain hilan nakit a dinyag kon
malyadi lan pamateyan kangko.
19 Noba hilay kapadiho tawon Jujudio, ahe la labay a
mapalihway ako. Kaya-bay napilit akon ihaley kanan
Emperador Cesar ye dalom la kangko, agya homain akon
maidiklamo a laban kanlan kapadiho tawon Jujudio.
20 Kaya-bay impadakit katawo ta-omen ko mahabi kanyo,
ta nakabalol akon tanikala uli ha pamteg ko ha anhigu-
dowen lan aanak nan Israel."
21 Haanin, hinabi lan Jujudio kanan Pablo, "Homain kayin
natanggap a hulat tungkol kammo a naibat ha plobinhiyan
Judea boy homain hila met imbalita o inhumbong kammi
laban kammo.
22 Noba labay min teed mangean ye habiyen mo, ta tanda
min agya way-ihtew a lugal, hilay tatao, ampaghabi hilan
laban kanyon ampamteg kanan Jesus."
23 Haanin, intipan lay mangaamot a paytipon lan uman.
Ket ha naabot anay mangaamot a intipan la, malabong ye
nakew ha angkunaan nan Pablo. Ket paibat ha mahanib
anggan madeglem, pinaptegan nan Pablo kanla ye tungkol
ha panakop nan Apo Dioh. Impalinaw na po kanla ye
tungkol kanan Apo Jesus makauli ha Bibilin a impahulat
kanan Moises boy ha impahulat kanlan popodopita ta-omen
na hilan makumbinyo a mamteg kanan Apo Jesus.
24 Hilay kanayon kanlan anti ihtew, namteg hila ha hinabi
nan Pablo. Noba hilay kanayon, ahe hila namteg.
25 Ket ulita ahe hila napaykahundo, nuli hilayna. Noba
bayo hila inumalih, hinabi nan Pablo kanla, "Petegbay ye
impahabi nin Ihpiditon Dioh kanan podopitan Isaias kanlan
nangaunan tutoa tawo a tungkol kanyo.
26 Ta wanae ye impahabi na,
'Makew ka kanlan hilatin tatao, ta habiyen mo kanla a
agya po man manlenge hilan manlenge, ahe hila makataloh.
Agya po man mamilew hilan mamilew, ahe hila maka-
balay.
27 Mabyang ye ō la.
Hinakeban lay talinga la
boy in-ipleng lay mata la.
No aliwa dayin wanabay, ket makakit ye mata la,
boy makange ye talinga la,
ket makataloh hilayna.
Ha wanabay, mag-udong hilayna kangko,
ket paitaahen ko hila.' "†

† **28:27** Isaias 6:9-10.

28 Hinabi na po Pablo, “Labay ko po a ipatanda kanyo a hiyay
Habi nin Dioh a tungkol ha kaligtahan, ket naipatanda ana
kanlan aliwan Judio. Ket leng-en laya.”
29 [Pangahabi na yatew, ket inumalih hilaynan ampayngan-
gatngat ye kapadiho nan Jujudio.]
30 Ha loob nin luway taon, hiyay Pablo, kinumonin ya
ihtew ha banwan Roma ha baey a an-abangan na. Angkaa-
liket yan ampananggap ha agya ayaman a taon ampakew
kumewah kana.
31 Ket homain yan limo a nangipatanda kanla nin tungkol
ha panakop nan Apo Dioh boy tungkol kanan Apo Jesu Cristo
boy homain ampakahaad kana.

Hiyay Hulat nan Pablo kanlan TAGA ROMA

1 Hiko yay Pablo a māghilbi nan Apo Cristo Jesus. Dinyag
na kon Apo Dioh a pag-apohtol na boy pinili nako a mangi-
patanda nin Manged a Balita na.*
2 Yatin Manged a Balita, ket impangako nan Apo Dioh
hatew po makauli kanlan popodopita na boy anti yayna yati
ha naihulat a Habi nin Dioh.†
3-4 Yatin Manged a Balita ket tungkol kanan Anak na a
hiyay Apo tawon Jesu Cristo. In-anak yan tao ha lahi nan
Poon David. Ket ha nabi-ay yan uman, napaptegan makauli
ha Ihpiditon Dioh a hiyabay ye makapalyadiyan a Anak nin
Dioh.
5 Makauli met kanan Apo Jesu Cristo, natanggap mi ye
kangedan nan Apo Dioh a mag-ilyadin apohtol a mangi-
patanda nin tungkol kanan Apo Jesus kanlan aliwan Judio
ta-omen hila mamteg boy manumbong kana. Ket migalang
ye ngalan na.
6 Ket agya hikawon māmteg ihen ha banwan Roma, kabi-
lang kawo met kanlan nahagyat a manumbong kanan Apo
Jesu Cristo.
7 Nanulat ako kanyo ihen ha Roma a an-adoen nan Apo
Dioh a hinagyat na a mag-ilyadin pagtao na.
Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat
kanan Bapa tawon Dioh boy Apo Jesu Cristo.

Hiyay Hangkan nin Pangumewah nan Pablo ha banwan Roma

8 Una ha kaganaan, an-ipahalamatan katawo kanan Apo
Dioh makauli kanan Apo Jesu Cristo, ta angkabalitaan
yaynay pamteg yo ha kaganaan a lulugal ihti ha babe-luta.
9 Hiyay Apo Dioh ye makapipapteg a lanang katawon an-
ipakigwang kana. Hiyabay ye luboh kon ampaghilbiyan
makauli ha pangipatanda kon Manged a Balita a tungkol ha
Anak na.
10 Lanang ko met an-awoken kana a no kalabayan na, ket
kewahan katawo.
11 Angkahabekan katawoynan makit ta-omen katawo
madakayan nin kangedan nan Apo Dioh a an-ibyay na
makauli ha Ihpidito na.

---

* **1:1** Hiyay labay nan habiyen nin Manged a Balita ket hiyay pangiligtah nan Apo Dioh makauli kanan Apo Jesus. † **1:2** Hiyay labay habiyen, hiyay Alan a Tipan.

12 Hiyay labay kon habiyen, mapaypapakhaw kitawon
pamteg ha magha boy magha.
13 Kakatongno, labay ko dayin matandaan yo a malabong
anan ukdo a inihip ko a kewahan katawo ta-omen ako main
makumbinyo a mamteg boy manumbong kanan Apo Jesus
a omen ha dinyag ko kanlan kanayon a aliwan Judio. Noba
angga haanin, ket angkaaba ako.
14 Ta katungkolan kon ipatanda ye Manged a Balita kanlan
nakaadal o ahe, kanlan mangadunong o mumo.
15 Kaya-bay haanin, angkahabek akoynan mangipatanda
nin Manged a Balita ihen kanyo ha Roma.

Hiyay Kapalyadiyan nin Manged a Balita

16 Ahe ko an-ikading-ey a ipatanda ye Manged a Balita
a tungkol kanan Apo Jesus, ta hiyay Manged a Balita ye
kapalyadiyan nan Apo Dioh ta-omen hila miligtah ha ka-
paduhaan ye kaganaan a ampamteg kanan Apo Jesus, una
kanlan Jujudio, pangayadi kanlan aliwan Judio.
17 Ta makauli ha Manged a Balita, ket matandaan tawo
no way-omen na kitawon ibilang a matoynong Apo Dioh.
Maibilang kitawon matoynong makauli ha pamteg kana. Ta
wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, “Hiyay taon maibilang a
matoynong makauli ha pamteg na, ket mabyayan yan bi-ay
a homain anggaan.‡”§

Hiyay tungkol kanlan Tataon Ahe Ampamalay kanan Apo Dioh

18 Ta hiyay Apo Dioh a anti ha langit, an-ipatanda nay poot
na kanlan tataon ahe ampamalay kana boy ampanyag nin
kalok-an. Ta uli ha kalok-an la, angkahag-el hilay tataon
malabay makatanda nin kaptegan tungkol kanan Apo Dioh.
19 Kaya-bay paduhaan na hilan Apo Dioh, ulita makinang
ana kanla ye kaptegan tungkol kanan Apo Dioh, ta im-
patanda nayna kanla.
20 Ahe ya angkakit ye Apo Dioh. Noba paibat po hatew
ha pinalhowa na ye kaganaan a babagay ihti ha babe-luta,
hiyay pagkaDioh na boy homain anggaan a kapalyadiyan na,
ket angkakit ya ha kaganaan a pinalhowa na. Kaya-bay ahe
na maihangkan nin tao a ahe na tanda ye Apo Dioh.
21 Ta agya tanda la bayna a hiyay Apo Dioh ye namalhowa
nin kaganaan, ket ahe laya po ateed ginalang o pinaha-
lamatan bilang Apo Dioh, no aliwan hiyay homain hilbin
babagay ye inihip la boy naheb nin kalitehan ye mutaw a
pangihip la.

---

‡ **1:17** *bi-ay a homain anggaan.*Malyadi met labay habiyen, bayon bi-ay o bayon pangugali. § **1:17** Habakuk 2:4.

22 Ampaggaling-galingan hila, noba homain hila met tinanda!
23 Aliwan hiyay Apo Dioh a homain kamateyan ye anggalangen la, no aliwan hilay libulton mamanok, ayop a mangumodang o mandumakap, o taon main kamateyan.
24 Kaya-bay pinaolayan na hilaynan Apo Dioh a manyag nin mangadinat a kalabayan nin puho la. Ha wanabay, papandamog laynan bengat ha magha boy magha.
25 Ta agya tanda laynay kaptegan a tungkol kanan Apo Dioh, ket ahe laya po ateed ampaghilbiyan boy ahe laya anggalangen, no aliwan hilay babagay a pinalhowa nan Apo Dioh ye ampaghilbiyan boy anggalangen la. Hiyay Apo Dioh a Namalhowa nin kaganaan ye katapulan tawon galangen makanoman. Amin!
26 Ulita ahe laya anggalangen ye Apo Dioh, ket pinaolayan na hilayna a manyag nin makakading-ey a kalabayan nin laman la. Ta agya hilay babayi, ket ahe layna labay ye makitakeh ha lalaki, no aliwan ha kapadiho lan babayi a omen ha paylamo nin miahawa.
27 Ket wanabay met ateed kanlan lalaki. Ahe layna labay ye makitakeh ha babayi no aliwan ha kapadiho lan laki a omen ha paylamo nin miahawa. Andyagen lay ampakailoy ha kapadiho lan laki. Ket uli ha kadamogan la, angkapaduhaan hilayna ha kaeteban nin maloke a didiyag la.
28 Ulita ahe laya bay labay balayen ye Apo Dioh, pinaolayan na hilayna ha mangaloke a ihip la boy manyag nin ahe la dayi diyagen.
29 Hilain a tatao, ket naheb anan kalok-an ye ihip la. Ta ampangakokoh hila, ampangaibeg, ampamatey, ampakiaway, ampanago, ampangihip nin maloke ha kapadiho lan tao, ampangikamikami,
30 ampandama nin kanayon, ampangahulog kanan Apo Dioh, ampaglambong, ampagmayadet, ampaggaling-galingan, mapangihip nin diyagen la a nakahinadi a kalok-an, ahe hila ampanumbong kanlan tutoa la,
31 ampagmutaw-mutawan, ampangiopit, homain hilan pangado ha pamilya, boy homain hilan pangingalo.
32 Tanda la baynay bilin nan Apo Dioh a mihyay kana makanoman ye ampanyag nin wanabay. Noba andiyagen la po ateed boy angkaaliket hila po no makit la hilay kanayon a ampanyag met nin wanabay.

2

Hiyay Panuhga nan Apo Dioh

1 No uhgaan yoy kapadiho yon tao, noba andiyagen yo met
ye omen ha andiyagen la, ket inuhgaan yoyna met ye hadili
yo. Kaya-bay homain hapo a paduhaan na kawon Apo Dioh
uli ha kahalanan yo.
2 Tanda tawo a matoynong ye panuhga nan Apo Dioh
kanlan tataon ampanyag nin maloke.
3 Noba aya kawo ta-omen manuhga kanlan kanayon a
ampanyag nin maloke, ket andiyagen yo met ye maloke a
andiyagen la? Nabaan yo nayi a maliklikan yoy panuhga
nan Apo Dioh?
4 Andyagen yo nayi a homain hilbi ye tubat a kangedan na,
kaanohan, boy pagpahinhiya na kanyo? Ahe yo nayi tanda
a hiyay kangedan nan Apo Dioh ye ampangiugot kanyon
maghehe?
5 Noba ulita mabyang ye puho yo boy agyo labay maghehe,
lalo yo yaynan ampapooten ye Apo Dioh. Kaya-bay mam-
abyat ye ipaduha na kanyo ha mangaamot nin matoynong a
panuhga na.
6 Ta ibyay na ha balang magha ye kaeteban nin didinyag
na.*
7 Ayaman a ampagpahulong ha panyag nin manged, ta
ampakaapehen na a padangalan na yan Apo Dioh boy
mabi-ay yan makanoman, ket biyan na yan bi-ay a homain
anggaan.
8 Noba kanlan tataon hadili lan ikanged bengat ye an-
ihipen la boy ahe ampanumbong ha kaptegan no aliwan ha
kalok-an, ket tubat ye poot boy hulog nan Apo Dioh kanla.
9 Ta hilay kaganaan a ampanyag nin maloke, ket paidapan
na hilan Apo Dioh anggaynan mayoot hilan tubat, lalo
hilaynay Jujudio.
10 Noba hilay kaganaan a tataon ampanyag nin manged,
ket padayawan boy padangalan na hilan Apo Dioh boy biyan
na hilan katanaan, lalalo hilaynay Jujudio.
11 Ta ahe ya ampangiduma.

12 Hilay aliwan Judion ampagkahalanan a homain ka-
matandaan ha Bibilin a impahulat kanan Moises, ket mi-
palakew hilan teed ha kapaduhaan a homain anggaan agya
po ahe la tanda ye Bibilin. Noba hilay Jujudion ampagkaha-
lanan agya tanda laynay Bibilin nan Moises, ket hiyay Bibilin
ye gawien nan Apo Dioh ha panuhga kanla.
13 Ta aliwan hilay panlenge-lenge bengat nin Bibilin ye
ibilang na a matoynong Apo Dioh, no aliwan hilay am-
panumbong.

---

* **2:6** Kakanta 62:12; Kahabiyan 24:12.

14-15 Main aliwan Judion ahe po nakange nin tungkol
ha Bibilin a impahulat kanan Moises. Noba agya ahe la
po nange, ket andiyagen laynay an-ipadyag nan Apo Dioh
ha Bibilin. Kaya-bay angkakit ha didiyag la a antina ha
puho la ye Bibilin. Ampaptegan yati nin ihip la ta no
minghan, ampakayootan lay dinyag la. Noba no minghan,
an-ikatulidan na met a huhtoy dinyag la.
16 Ket wanabay ye malyadi ha maabot ye mangaamot a
uhgaan na hilan Apo Dioh makauli kanan Apo Jesus ye
hiklito a anti ha puho nin tao. Wanabay ye anti ha Manged
a Balita a an-ipatanda ko.

Hilay Jujudio a Ahe Ampanumbong ha Bibilin

17 Ket hikawon Jujudio, anhabiyen yo, "Judio kayi boy
hikayi ye nakaibyayan nin Bibilin." Boy an-ipagmayadet yo
po, "Yeh! Katatanda mi yay Apo Dioh!"
18 Anhabiyen yo, "Tanda mi ye kalabayan nan Apo Dioh
boy tanda mi met no hinyay manged a didiyag, ta naiadal
ana kammi ye Bibilin."
19 Ha ihip yo, hikawo ye mangakay kanlan kapkap ha
kaptegan boy hikawo ye pinagkakingki lan anti ha kalitehan.
20 Anhabiyen yo po, "Tanda mi po a hikayi ye pagkamai-
htodo lan aliwan Judio a mumutaw boy homain po tinanda,
ta anti kammi ye Bibilin a ampakaibyay nin genap a tinanda
boy kaptegan."
21 Noba hiyay tepet ko kanyon Jujudio a ampangiadal kan-
lan kanayon, "Way-omen kawo mangiadal kanlan kanayon,
ket hadili yo po man, ket ahe yo maadalan?"
An-ibabala yo, "Adi kawo manakaw," noba andiyagen yo
met!
22 Anhabiyen yo, "Adi kawo ampamabayi o ampakilaki,"
noba andiyagen yo met. Angkahulogan yoy diohdiohan lan
aliwan Judio, noba taket man awod ta antakawan yoy timplo
la?
23 An-ilambong yo, "Anti kammi ye Bibilin nan Apo Dioh,"
noba ulita ahe yo met anhumbongen, an-ipading-ey yo yay
Apo Dioh.
24 Kaya-bay wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, "Hilay
aliwan Judio, ket ampaghabi hilan laban ha ngalan nan Apo
Dioh uli ha maloke a andiyagen yon Jujudio."†
25 Hikawon kapadiho kon Jujudio, ampamtegan yo a
pagtao na kawon Apo Dioh uli ha pagkatuli yo. Peteg a
main pakinabang yatew no anhumbongen yoy Bibilin. Noba
no anlabagen yoy Bibilin, ket padiho kawoyna met kanlan
aliwan Judio a ahe natuli.

---

† **2:24** Isaias 52:5.

26 Hilay aliwan Judio, agya ahe hila natuli, noba no
anhumbongen lay Bibilin nan Apo Dioh, ibilang na hilan
natuli Apo Dioh.‡
27 Hilay aliwan Judio a ahe natuli noba anhumbongen
lay Bibilin nan Apo Dioh, ket hilabay ye manuhga kanyon
Jujudio agya po man natuli kawo noba anlabagen yo met ye
Bibilin.
28 Ta hiyay peteg a Judio, ket aliwan bengat ta Judioy lahi
na o natuli,
29 no aliwan ulita nabayo ye bi-ay na makauli ha haglap
nin Ihpiditon Dioh, aliwan makauli ha panumbong nin
Bibilin. Hiyay wanabay a tao, agya po man ahe yan
padangalan nin tao, ket padangalan na yan Apo Dioh.

3

1 Haanin, maka wanae ye an-ihipen yo, “Hinya awod ye
pakinabang nin pagkaJudio? Hinyay hilbi nin pagkatuli lan
Jujudio?”
2 No wanabay ye an-ihipen yo, wanae met ye mahabi ko,
“Malabong pa! Hiyay una, hilay Jujudio ye nangipatayaan
nan Apo Dioh nin nakahulat a hahabi na.”
3 Noba ulita main nangaano kanla ye ahe mapatayaan,
maka an-ihipen yo a talingkukolan nan Apo Dioh ye papan-
gako na.
4 Aliwan wanabay! Ta agya po man matago ye kaganaan
a tatao, ket mapatayaan yan teed ye Apo Dioh. Ta wanae ye
nakahulat a hinabi nan David kanan Apo Dioh,
“Apo, angkapaptegan a mapatayaan ka makauli ha hahabi
mo.
Ta agya hinyaman ye ibada la kammo, ket ampanambot
ka.”*
5 Haanin, maka main ampaghabin wanae, “Main met
manaytin ikanged ye kalok-an tawo, ta ulin yain, makinang
a makit ye katoynongan nan Apo Dioh. Kaya-bay aliwan
matoynong a paduhaan na kitawo, kali?”
6 Aliwan wanabay, ta no ahe na hilan uhgaan ye Jujudio
ket ahe na hila met awod malyadin uhgaan ye tatao ihti ha
babe-luta.
7 Maka main po maghabi nin wanae, “No makauli ha
katagowan ko, ket lalo anan matandaan a mapatayaan ye
Apo Dioh boy lalo ya po midangal, taket man ta paduhaan
nako po bilang maghan māgkahalanan?”
8 No wanabay ye ihip tawo, ba-moynan anhabiyen tawo,
“Higi! Papanyag tawoynan mangaloke ta-omen lalo po makit

‡ **2:26** Hatew hilay Jujudio, ampagpatuli hila bilang pagkakitan a tatao na hilan Apo Dioh (Genesis 17:9-14). * **3:4** Kakanta 51:4.

ye kangedan nan Apo Dioh! Kali?" Wanabay ye anhabiyen
lan ampandama kammi a an-iadal ko kano. Hilain a tatao,
hukat bengat a paduhaan na hilan Apo Dioh.

Māgkahalanan ye Kaganaan a Tatao

9 Maka main po maghabi nin wanae, "Mamanged kitawo
kanlan aliwan Judio." No wanabay ye ampibaan yo, wanae
met ye mahabi ko, "Aliwan wanabay, ta naipalinaw koyna
kanyo a Judio man o ahe, ket padiho hilan māgkahalanan."
10 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
"Homain bega matoynong a tao ha pamilew nan Apo Dioh,
agya maghan bengat.
11 Homain ampakataloh nin tungkol kanan Apo Dioh.
Boy homain met ampanapul kana.
12 Hilay kaganaan a tatao, ket tinumalingkukol kanan Apo
Dioh.
Ket hilan kaganaan, nag-ilyadi hilan homain hilbi,
ta homain anan bega ampanyag nin manged, agya
maghan bengat.†
13 Hiyay bebey la, ba-mon kabata nin nabenga a bito.
Pawa panalingo ye anhabiyen la.‡
Boy ba-mon dita' nin makapi' ye anlumwah ha bebey
la.§
14 Naheb nin panuboy boy ampakahakit a hahabi ye bebey
la.*
15 Mataloh kanlay mamatey nin tao.
16 Agya way-ihtew ye lakwen la, kadamaan boy kalelean ye
an-ibantak la.
17 Boy ahe la tanda ye manged a pamakilamo kanlan
kapadihon tao.†
18 Homain hilan limo kanan Apo Dioh."‡
19 Haanin, tanda tawoyna a hilay Jujudio a hakop nin
Bibilin, hilabay ye andektan nin Bibilin ta-omen homain
hilaynan maikatulidan kana. Ta kaganaan a tatao, Judio
man o ahe, ket makibat lano kanan Apo Dioh.
20 Ta homain taon maibilang a matoynong ha pamilew
nan Apo Dioh makauli ha panumbong nin Bibilin. Ta hiyay
Bibilin, pakatandaan bengat a māgkahalanan ye tao.
21 Noba haanin, impatanda naynan Apo Dioh no way-
omen na yan ibilang a matoynong ye tao. Aliwan makauli
ha panumbong nin Bibilin. Ket ampaptegan yati nin Bibilin
boy huhulat lan popodopita.
22 Ibilang na hilan matoynong Apo Dioh ye kaganaan a
mamteg kanan Apo Jesu Cristo. Homain yan antupigan,

---

† **3:12** Kakanta 14:1-3; 53:1-2. ‡ **3:13** Kakanta 5:9. § **3:13** Kakanta 140:3.
* **3:14** Kakanta 10:7. † **3:17** Isaias 59:7-9. ‡ **3:18** Kakanta 36:1.

23 ta kaganaan a tatao, Judio man o ahe, ket nagkahalanan
boy ahe la naabot ye matoynong a pagbi-ay a labay nan Apo
Dioh.
24 Uli ha kangedan na kantawo, imbilang na kitawon ma-
toynong makauli kanan Apo Cristo Jesus a nambeh kantawo.
25 Intubol na yan Apo Dioh ye Apo Jesus ihti ha babe-luta
ta-omen na ihagpa ye hadili na. Ket makauli ha daya na a
tinumulo ha natey ya ha kodoh, mapatawad ye kakahalanan
nin kaganaan a ampamteg kana. Dinyag nan Apo Dioh
yatew ta-omen na ipakit a matoynong ya. Ta ha nalabah a
panaon, pinaolayan nay kahalanan la,
26 ta mapahinhiya ya. Noba haanin, uli ha dinyag nan Apo
Jesus, an-ipakit na a matoynong ya, ta an-ibilang naynan
matoynong ye ayaman a ampamteg kanan Apo Jesus.
27 Kaya-bay homain kitawon maipagmayadet, ta imbilang
na kitawon matoynong Apo Dioh makauli ha pamteg tawo
kanan Apo Jesus, aliwan makauli ha panumbong nin Bibilin.
28 Ta makinang ana kantawo a an-ibilang na yan Apo Dioh
a matoynong ye tao makaulin bengat ha pamteg na kanan
Apo Jesus, aliwan makauli ha panumbong na nin Bibilin.
29 Hiyay Apo Dioh ket aliwan bengat Dioh nin Jujudio,
no aliwan Dioh laya met nin aliwan Judio, ta Dioh ya nin
kaganaan.
30 Ta mamaghan bengat ye Dioh nin Judio boy aliwan
Judio. Padiho na hilan ibilang a matoynong uli ha pamteg
la kanan Apo Jesu Cristo.
31 Maka main ampangihip nin wanae, “Uli ha pamteg
kanan Apo Jesus, homain anan hilbi ye Bibilin.” Noba aliwan
wanabay, no aliwan lalo tawoynan ingat diyagen ye man-
ipadyag nin Bibilin.

4

Hiyay Abraham, Naibilang yan Matoynong makauli ha Pamteg

1 Haanin, ihipen tawo ya man ye Abraham a unan toa tawo
no way-omen yan naibilang a matoynong ha pamilew nan
Apo Dioh.
2 No naibilang yan matoynong makauli ha manganged a
didiyag na, malyadi na yan ipagmayadet. Noba ahe na yan
malyadin maipagmayadet kanan Apo Dioh.
3 Ta hiyay naihulat a Habi nin Dioh, wanae ya, “Namteg
yay Abraham kanan Apo Dioh. Kaya-bay imbilang na yan
matoynong Apo Dioh.”*

---

* **4:3** Genesis 15:6.

4 Alimbawa, hiyay antanggapen nin taon mag-obda, ahe
yan maibilang a digalo, no aliwan upa.
5 Noba tanda tawo a hiyay taon ahe ampag-obda, hiyay
matanggap na, digalo, aliwan upa. Wanabay met ha taon
māgkahalanan. Hiyay pangibilang nan Apo Dioh kana a
matoynong uli ha pamteg na, ket digalo met, aliwan uli ha
didiyag na.
6 Ket hinabi na met nin Poon David hatew a minged ye
taon an-ibilang nan Apo Dioh a matoynong aliwan uli ha
didiyag na,
7 a wana,
"Minged yay taon napatawad anay panlabag na boy niliwaan
nin Dioh ye kakahalanan na.
8 Minged yay taon imbilang na yaynan homain kahalanan
Apo Dioh."†
9 Yatin kangedan a kapatawadan nin kahalanan, ket
madihaan lan natuli a hilay Jujudio, boy agya po man kanlan
ahe natuli a hilay aliwan Judio. Ta tanda tawoynabay met
yatin nakahulat, "Namteg yay Abraham kanan Apo Dioh.
Kaya-bay imbilang na yan matoynong."‡
10 Ha imbilang na yan Apo Dioh a matoynong ye Abraham,
ahe ya po natuli.
11 Nuna ya po a namteg bayo natuli. Ket ha natuli yaynay
Abraham, yabaytew ye pagkakitan a matoynong yayna uli
ha pamteg na. Kaya-bay hiya ye pinagkabapa lan kaganaan
a ahe natuli a ampamteg kanan Apo Jesus, ta uli ha pamteg
la, ket imbilang na hila met matoynong Apo Dioh.
12 Ket hiyay Abraham a unan toa tawo, hiya met ateed ye
pinagkabapa lan natuli a hilay Jujudio. Hiyabay ye bapa la
a aliwan bengat ulita natuli hila a omen kana, no aliwan
namteg hila met a omen kanan Abraham a namteg kanan
Apo Dioh bayo ya po natuli.

Hiyay Pangako nan Apo Dioh kanan Abraham

13 Impangako nan Apo Dioh hatew kanan Abraham boy
ha lalahi na lano a tawiden la ye babe-luta. Impangako
na kanan Abraham yatew, aliwan ulita anhumbongen nay
Bibilin, no aliwan ulita imbilang na yan Apo Dioh a ma-
toynong uli ha pamteg na.
14 Ta no hilay ampanumbong bengat nin Bibilin ye
mānawid nin impangako nan Apo Dioh, homain yaynan
kalakwan ye pamteg boy homain ana met hilbi ye pangako
na.

---

† **4:8** Kakanta 31:1-2. ‡ **4:9** Genesis 15:6.

15 Ta hiyay Bibilin ye hangkan nin pangapoot nan Apo
Dioh kanlan ahe ampanumbong nin yati. Ta no homain
Bibilin, homain met malabag nin tao.
16 Kaya-bay hilay kaganaan a lalahi nan Abraham, no
mamteg hila met kanan Apo Dioh, homain hapo a matang-
gap lan luboh ye kangedan a impangako na. Ta hiyabay ye
pinagkabapa tawon kaganaan a ampamteg, aliwan bengat
kanlan hakop nin Bibilin a hilay Jujudio, no aliwan agya met
hilay aliwan Judio.
17 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, "Dinyag katan
bapa nin malabong a nanahyon."§ Kaya-bay hiyabay ye
bapa tawo ha adapan nan Apo Dioh a ampamtegan na, hiyay
Dioh a ampami-ay nin nangamatey boy ampamalhowa nin
babagay a ahe po napalhowa hatew.
18 Hiyay Abraham, agya ahe ya magkaanak ta toatoaen
yayna, ampamtegan nan teed ye pangako nan Apo Dioh a
mag-ilyadi yan bapa nin malabong a nanahyon. Ta wanae
ye hinabi nan Apo Dioh kana, "No way-omen kalabong ye
bibitoen ha langit, ket wanabay hila met kalabong ye lalahi
mo."*
19 Hiyay Abraham, agya tanda na a toatoaen yayna, ta
magatoh anay taon na hatew boy tanda na met a baug yay
Sara a ahawa na, ket ahe ya bega kinumapey ye pamteg na.
20 Boy ahe ya nagluwaluwa a tupaden nan Apo Dioh ye
impangako na kana, no aliwan lalo ana ingat kinumhaw ye
pamteg na. Ket nanggalang ya kanan Apo Dioh,
21 ta angkahigudo nan peteg Abraham a tupaden nan Apo
Dioh ye pangako na.
22 Kaya-bay uli ha pamteg na, imbilang na yan matoynong
Apo Dioh.
23 Noba hiyay habi a wanae, "imbilang na yan matoynong
Apo Dioh," aliwan bengat yay Abraham ye andektan na,
24 no aliwan agya hikitawo met, ta ampamteg kitawo met
kanan Apo Dioh a nami-ay uman kanan Apo tawon Jesu
Cristo.
25 Intubol na yan Apo Dioh ye Apo Jesu Cristo a matey
bilang kabayadan nin kakahalanan tawo boy bini-ay na yan
uman ta-omen kitawo maibilang a matoynong ha pamilew
nan Apo Dioh.

5

Hiyay Dawa nin Pagkaitoynong

§ **4:17** Genesis 17:5. * **4:18** Genesis 15:5.

1 Kaya-bay ulita naibilang kitawoynan matoynong
makauli ha pamteg tawo kanan Apo Jesu Cristo, ket
nipaykahundo kitawoyna kanan Apo Dioh.
2 Ta makauli kanan Apo Jesus boy ha pamteg tawo kana,
angkadihaan tawoyna ye kangedan nan Apo Dioh. Boy
angkaaliket kitawo, ta main kitawoynan kahigudowan a
milamo ha kadangalan na.
3 Aliwan bengat yain. Angkaaliket kitawo met ha angkadi-
haan tawon kaidapan, ta tanda tawo a ampakaibyay yan
pangikpe.
4 Boy tanda tawo met a hiyay pangikpe, ket ampakaibyay
yan manged a pangugali. Ket no manged yay pangugali
tawo, main kitawon kahigudowan a tupaden nan Apo Dioh
ye impangako na.
5 Ket ahe kitawo milawan nin yatin kahigudowan tawo, ta
luboh naynan impadiha Apo Dioh ye pangado na kantawo
makauli ha Ihpiditon Dioh a in-ibyay na kantawo.
6 Ta ahe tawo mababa a iligtah ye hadili tawo ha ka-
paduhaan. Ket ha panaon a intaning nan Apo Dioh, natey
yay Apo Jesus ha ikanged tawon māgkahalanan.
7 Maidap makakit nin taon nakahadya a matey ha ikalig-
tah nin taon matoynong. Kadihko ha manged a tao, main,
noba ahe ko angkahigudo.
8 Noba hiyay Apo Dioh, nakiduma ya, ta ha māgkahalanan
kitawo po, pinaptegan nayna ye pangado na kantawo
makauli ha pangitubol na kanan Cristo a matey ha ikanged
tawo.
9 Haanin, ulita imbilang na kitawoynan matoynong Apo
Dioh makauli ha daya nan Apo Jesu Cristo a tinumulo ha
natey ya, lalalo tawoynan angkahigudo a miligtah kitawo ha
poot nan Apo Dioh makauli kanan Cristo.
10 Hatew, kaaway na kitawon Apo Dioh. Noba makauli
ha pagkamatey nan Apo Jesus a Anak na, naikahundo
kitawo kana. Ket haanin, ta nabi-ay yan uman ye Apo Jesu
Cristo, lalalo tawoynan angkahigudo a miligtah kitawo ha
kapaduhaan.
11 Aliwan bengat yain. Mag-aliket kitawo po kanan Apo
Dioh, ta makauli kanan Apo tawon Jesu Cristo, naikahundo
kitawoyna kana.

Hiyay Adan boy hiyay Apo Jesu Cristo

12 Hiyay Apo Dioh, main yan bilin kanan Adan. Noba
nilabag nan Adan ye bilin. Ket uli ha panlabag nan Adan,
nagkamain nin kahalanan ihti ha babe-luta. Ket uli ha
kahalanan, nagkamain met nin kamateyan. Kaya-bay matey
ye kaganaan a tatao, ta nagkahalanan hilan kaganaan.

13 Hatew, bayo na po in-ibyay Apo Dioh ye Bibilin kanan
Moises, ampagkahalanan hilaynay tatao ihti ha babe-luta.
Noba ahe na po imbilang Apo Dioh a kahalanan yatew, ta
homain po Bibilin.
14 Agya wanabay man, kaganaan a tatao paibat kanan
Adan angga kanan Moises, ket nangamatey hila, agya ahe
hila nagkahalanan nin omen ha kahalanan nan Adan a
panlabag nin bilin nan Apo Dioh.

Hiyay dinyag nan Adan, malabong ye naibyay na ha
kaganaan a tatao. Hiyay dinyag nan Apo Jesus, malabong
met ye naibyay na ha kaganaan a tatao.
15 Noba hiyay dinyag nan Apo Jesus, lumbo ya ha dinyag
nan Adan. Ta uli ha panlabag nan Adan ha bilin nan Apo
Dioh, nagkamain nin kamateyan ye malabong a tatao. Noba
makauli kanan Apo Jesu Cristo, anhumbol ye kangedan boy
digalo nan Apo Dioh kanlan kalabongan a tatao.
16 Boy lumbo met ye naibyay nin digalo nan Apo Dioh
dinan ha panlabag nan Adan. Ta hiyay panlabag na,
nakaibyay yan kapaduhaan. Noba hiyay digalo a in-ibyay
nan Apo Dioh, agya malabong ye kakahalanan, nakaibyay
yan kapatawadan.
17 Makauli ha panlabag nan Adan, kaganaan a tatao ket
matey. Noba makauli ha dinyag nan Apo Jesu Cristo, hilay
kaganaan a tataon nananggap nin anhumbol a kangedan
boy digalo nan Apo Dioh a pangibilang nan matoynong
kanla, ket magbi-ay hilan manambot ha kahalanan boy
kamateyan.

18 Hiyay panlabag nin maghay tao a hiyay Adan, ket
nakaibyay yan kapaduhaan ha kaganaan. Noba hiyay
matoynong a dinyag nin maghay tao a hiyay Apo Jesus, ket
nakaibyay yan kapatawadan boy bayon bi-ay ha kaganaan.
19 Ta no malabong hilay imbilang nan Apo Dioh a
māgkahalanan makauli ha panlabag nan Adan, malabong
hila met ye ibilang na a matoynong makauli ha panumbong
nan Apo Jesus nin kalabayan nan Apo Dioh.

20 In-ibyay nan Apo Dioh kanlan tatao ye Bibilin ta-omen la
matandaan no way-omen kalabong ye kahalanan la. Noba
agya anlumabong ye kakahalanan lan tatao, ket lalalo ana
met anlumabong ye kangedan nan Apo Dioh.
21 Hiyay kahalanan a anti ha kaganaan a tatao, ket
nakaibyay yan kamateyan. Noba makauli ha kangedan nan
Apo Dioh, hilay ampakimamagha kanan Apo tawon Jesu
Cristo, ket imbilang na hilaynan matoynong ta-omen hila
mabyayan nin bi-ay a homain anggaan.

6

Hiyay Bayon Bi-ay kanan Cristo

1 Haanin, maka ulinan hinabi ko yatew, ket habiyen yo
met ye wanae, “Higi awod! Magpahulong kitawon manyag
nin kahalanan ta-omen ya po lalo lumabong ye kangedan
nan Apo Dioh kantawo.”
2 Noba aliwan wanabay, ta homain ana kantawo ye ka-
palyadiyan nin kahalanan! Way-omen kitawo po pahulong
a manyag nin kahalanan?
3 Tanda yo a ha nabawtihmowan kitawoyna kanan Apo
Jesus, nailabon kitawo ha kamateyan na.
4 Kaya-bay ha nabawtihmowan kitawo, bilang kitawoynan
natey boy nailbeng a kalamo nan Cristo. Ket no way-omen
a nabi-ay yan uman ye Apo Jesus makauli ha makhaw a
kapalyadiyan nan Bapa tawon Dioh, magbi-ay kitawoyna
met ha bayon bi-ay.
5 Ta no nailabon kitawo ha pagkamatey nan Cristo,
homain hapo a mabi-ay kitawo met uman a omen ha
pagkabi-ay nan uman.
6 Tanda tawoyna a hiyay alan a pangugali tawo, ket
nailabon yayna kanan Cristo a naipako ha kodoh ta-omen
matey ye kalabayan nin laman tawo. Ket ahe kitawoynan
ipoh nin kahalanan.
7 Ta hiyay taon natey ana, ket ahe yayna magkahalanan.
8 Haanin, ulita natey kitawon kalamo nan Cristo, am-
pamtegan tawo a mabi-ay kitawo met uman a omen kana.
9 Ta tanda tawo a hiyay Cristo, ket nabi-ay yan uman boy
ahe yayna matey. Homain anan kapalyadiyan ye kamateyan
kana.
10 Ha natey ya, impipinghan nay kapatawadan nin kaka-
halanan nin kaganaan a tatao. Noba haanin, angkabi-ay
yayna ha ikadangal nan Apo Dioh.
11 Kaya-bay haanin, ulita ampakimamagha kawoyna
kanan Apo Cristo Jesus, ibilang yo a natey kawoyna tungkol
ha panyag nin kahalanan, noba ampagbi-ay kawo ta-omen
maghilbi kanan Apo Dioh.
12 Adi yoynan ipaluboh a mipaem ha kahalanan ye laman
yon main kamateyan ta-omen yo ahe mahumbong ye man-
galoke a kalabayan na.
13 Boy adi yoyna met anggawien ye agya hinyaman a
pahen nin laman yo a manyag nin kahalanan, no aliwan
bilang taon natey ana a nabyayan nin bayon bi-ay, ipagawi
yoynan luboh kanan Apo Dioh ye laman yo a manyag nin
matoynong.

14 Ta ahe na kawoynan ipoh nin kahalanan boy ahe na
kawoynan hakop nin Bibilin, no aliwan hakop kawoynan
kangedan nan Apo Dioh.

Ipoh nin Katoynongan

15 Haanin, maka main ampangihip kanyo nin wanae,
“Ulita ahe na kitawoynan hakop nin Bibilin, no aliwan
hakop na kitawoynan kangedan nan Apo Dioh, malihway
kitawoynan manyag nin kahalanan, kali?” Aliwan wanabay!
16 Ahe yo nayi tanda a no pahakop kawo ha agya hinya-
man, ket ipoh na kawon napahakopan yo? No pahakop
kawo ha kahalanan, ket ipoh na kawon kahalanan a mangiu-
got kanyo ha pagkaihyay makanoman kanan Apo Dioh.
Noba no pahakop kawo kanan Apo Dioh, ipoh na kawo met
Apo Dioh a mangiugot kanyo ha matoynong a pagbi-ay.
17 Hatew, ipoh na kawon kahalanan. Noba haanin,
halamat kanan Apo Dioh, ta luboh ha puho yoynan anhum-
bongen ye kaptegan a naiadal ana kanyo.
18 Napalihway kawoyna paibat ha kapalyadiyan nin kaha-
lanan. Ket haanin, ipoh na kawoynan katoynongan.
19 Gawien kon alimbawa ye tungkol ha ipoh ta-omen yo
mataloh matalohan ye labay kon habiyen. Hatew, impa-
hakop yoy hadili yo bilang ipoh ha panyag nin kadinatan boy
kalok-an. Noba haanin, ipahakop yoynay hadili yo bilang
ipoh nin katoynongan ta-omen kawo magbi-ay a homain
kahalanan.
20 Ha ipoh na kawo po nin kahalanan, ket homain kawon
ihip a manyag nin matoynong.
21 Ket hinyay pakinabang yo ha alan yon pagbi-ay? An-
ikading-ey yoyna haanin ye didinyag yo hatew, kali? Boy
hiyay kalakwan lan hilatew ket pagkaihyay makanoman
kanan Apo Dioh.
22 Noba haanin, napalihway kawoyna ha kapalyadiyan
nin kahalanan boy ipoh na kawoynan Apo Dioh. Ket
hiyay kalakwan nin yati, ampagbi-ay kawoyna a homain
kahalanan. Hiyay kalakwan met nin ampagbi-ay a homain
kahalanan ket bi-ay a homain anggaan.
23 Ta hiyay katumbae nin kahalanan ket pagkaihyay
makanoman kanan Apo Dioh. Noba bi-ay a homain anggaan
ye an-idigalo nan Apo Dioh kanlan ampakimamagha kanan
Cristo Jesus a Apo tawo.

7

Homain yaynan Kapalyadiyan ye Bibilin

1 Hikawon kakatongno ko, homain hapo a tanda yoynay
Bibilin a impahulat kanan Moises. Tanda yo bayna a legan
angkabi-ay ye maghay tao, ket hakop ya nin Bibilin.
2 Alimbawa, hiyay anti ha Bibilin tungkol ha miahawa,
legan angkabi-ay ya po ye ahawa nan babayi, ket hakop
na yan ahawa na. Noba no matey yaynay ahawa na, ket
malihway yaynay babayi ha bibilin tungkol ha miahawa.
Kaya-bay malyadi yaynan makiahawan uman ha kanayon
a laki.
3 Haanin, no makiahawa ya ha kanayon a laki legan
angkabi-ay ya po ye ahawa na, ket ampagkahalanan yayna
nin pamakilaki. Noba no natey yaynay ahawa na, malihway
yaynay babayi ha bibilin nin tungkol ha miahawa. Ket
no makiahawa yan uman, ahe yaynan magkahalanan nin
pamakilaki.
4 Wanabay met ye labay kon habiyen, kakatongno ko.
Ha nailabon kawo ha pagkamatey nan Cristo, napalihway
kawoyna ha kapalyadiyan nin Bibilin. Ket haanin, konin na
kawoynan Apo Jesu Cristo a nabi-ay uman ta-omen kitawo
manyag nin manganged a ikadangal nan Apo Dioh.
5 Ha ampagbi-ay kitawo po ha kalabayan nin laman tawo,
hiyay mangaloke a tanam a ampanakop nin laman tawo,
ket nilumalo ya po uli ha Bibilin. Kaya-bay ampanyag
kitawo nin mangaloke a mangiugot kantawo ha pagkaihyay
makanoman kanan Apo Dioh.
6 Noba haanin, ulita nailabon kitawoyna kanan Cristo ha
pagkamatey na, napalihway kitawoyna ha kapalyadiyan nin
Bibilin a anhumbongen tawo. Kaya-bay haanin, ampaghilbi
kitawoyna kanan Apo Dioh ha bayon bi-ay makauli ha
Ihpidito na, aliwan makauli ha panumbong nin Bibilin.

Hiyay Bibilin boy hiyay Kahalanan

7 Maka main ampangihip nin wanae, “Maloke manayti
ye Bibilin, ta ampakaibyay yan kahalanan.”* Ah, aliwan
wanabay! Ta no homain Bibilin, ahe ko dayin natandaan
no hinyay kahalanan. Alimbawa, no ahe na hinabi ha
Bibilin, “Adi ka ampangakokoh”, ahe ko met dayi natandaan
a kahalanan manayti ye pangakokoh.
8 Noba uli ha Bibilin, natandaan ko a anti kangkoy ka-
ganaan a kalahin pangakokoh. Ta no homain Bibilin, ket
homain kitawo met pagkahalananan.
9 Hatew, ampagbi-ay akon homain tinanda nin tungkol ha
kahalanan. Noba ha natandaan koyna ye Bibilin, natandaan
ko a ampagkahalanan ako met manayti boy nauhgaan
akoyna nin homain anggaan a pagkaihyay kanan Apo Dioh.

* **7:7** Exodo 20:17; Deuteronomio 5:21.

10 Natandaan ko po a hiyay Bibilin a nabaan kon ampakaibyay kangko nin bi-ay a homain anggaan, ket pagkaihyay makanoman kanan Apo Dioh met manayti ye naibyay kangko.
11 Kaya-bay natalingo ko, ta ahe ko hila angkahumbong ye kaganaan a bibilin. Ket nauhgaan akoyna nin homain anggaan a pagkaihyay kanan Apo Dioh.
12 Agya wanabay man, hiyay Bibilin, ket ibat ya kanan Apo Dioh. Boy hiyay balang anhabiyen nin Bibilin ket matoynong, manged boy ibat ya kana.

13 Maka main ampangihip nin wanae, “Ah, hiyay labay habiyen awod, hiyay manged a Bibilin nan Apo Dioh ye ampakaihyay kangko kana makanoman!” Ahe! Hiyay kakahalanan ko ye ampakaihyay kangko kana. Ta makauli ha manged a Bibilin nan Apo Dioh, nauhgaan akon pagkaihyay makanoman kana. Kaya-bay uli ha Bibilin, natandaan ko no way-omen ya kaloke ye kahalanan.

Hiyay Luwa a Kahahaad nin Tao

14 Tanda tawo a hiyay Bibilin, ket ibat ya ha Ihpiditon Dioh. Noba tao kon bengat a ipoh nin kahalanan.
15 Ahe ko angkatalohan ye hadili ko. Ta ahe ko angkadyag ye manganged a labay kon diyagen, no aliwan hilay mangaloke a ahe ko labay diyagen ye angkadyag ko.
16 Haanin, ta natandaan ko a hilay mangaloke a ahe ko labay diyagen ye angkadyag ko, ambalayen ko a manged ye Bibilin.
17 Kaya-bay aliwan hiko ye peteg a ampanyag nin maloke, no aliwan hiyay kalabayan nin laman ko a magkahalanan.
18 Tanda ko a homain manged ha laman ko. Ta agya labay koy manyag nin manged, ket ahe koya angkadyag.
19 Ta hiyay angkadyag ko ket aliwan hiyay manged a labay ko, no aliwan hilay mangaloke a ahe ko labay diyagen.
20 Haanin awod, no andiyagen ko ye mangaloke a ahe ko labay diyagen, aliwaynan hiko ye ampanyag, no aliwan hiyay kalabayan nin laman ko a magkahalanan.

21 Kaya-bay yabayti ye natuklahan ko tungkol ha hadili ko. No labay koy manyag nin manged, anlumetlet ya met ye kalok-an a anti kangko.
22 Ha puho ko, angkaaliketan koy Bibilin nan Apo Dioh.
23 Noba main lumbo a kapalyadiyan a ampamatige ha laman ko a kumuntada ha ihip ko. Yati ye kapalyadiyan nin kahalanan a anti ha laman ko.
24 Koynan kakalunoh ye kahahaad ko! Hiyay kalabayan nin laman ko ye ampangilakew kangko ha pagkaihyay

makanoman kanan Apo Dioh. Aya lagi ye makapiligtah
kangko?
25 Halamat kanan Apo Dioh. Hiyabay ye mangiligtah
kangko makauli kanan Jesu Cristo a Apo tawo!
Wanae awod ye kahahaad ko. Hiyay ihip ko, ipoh yan
Bibilin nan Apo Dioh. Noba hiyay laman ko, ipoh yan
kapalyadiyan nin kahalanan.

8

Hiyay Pagbi-ay makauli ha Ihpiditon Dioh

1 Kaya-bay haanin, hilay ampakimamagha kanan Apo
Cristo Jesus, ket ahe na hilaynan uhgaan a mapaduhaan Apo
Dioh.
2 Ta makauli ha pamakimamagha tawo kanan Apo Cristo
Jesus, ket napalihway kitawoyna ha kapalyadiyan nin ka-
halanan boy ha pagkaihyay makanoman kanan Apo Dioh
makauli ha kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh a ampamyay
bi-ay.
3 Hiyay Bibilin, ahe ya ampakaalih nin kapalyadiyan nin
kahalanan ha bi-ay tawo, uli ha kakapeyan nin laman tawo,
no aliwan hiyay Apo Dioh ye nangalih nin kapalyadiyan nin
kahalanan makauli ha pangitubol na nin hadili nan Anak
a in-anak a omen ha taon māgkahalanan bilang hagpa kana
ta-omen na alihen ye kakahalanan nin tao. Wanabay na yan
inalih Apo Dioh ye kapalyadiyan nin kahalanan kantawo.
4 Dinyag nan Apo Dioh yatew ta-omen matupad ye an-
ipadyag nin Bibilin kantawon aliwaynan ampagbi-ay ha
kalabayan nin laman tawo, no aliwan ampagbi-ay ana ha
kalabayan nan Ihpiditon Dioh.
5 Ta hilay tataon ampagbi-ay ha kalabayan nin laman,
homain hilaynan kanayon a an-ihipen, no aliwan hiyay
kalabayan nin laman la. Noba hilay tataon ampagbi-ay ha
Ihpiditon Dioh, homain hilaynan kanayon a an-ihipen, no
aliwan hiyay kalabayan nin Ihpiditon Dioh.
6 Hiyay kalakwan nin panumbong ha kalabayan nin
laman ket pagkaihyay makanoman kanan Apo Dioh. Noba
hiyay kalakwan nin panumbong ha Ihpiditon Dioh ket
katanaan boy bi-ay a homain anggaan.
7 Ta ayaman a ampanumbong ha kalabayan nin laman, ket
kahulog na yan Apo Dioh. Ahe na bega labay a humbongen
ye Bibilin nan Apo Dioh boy ahe na mababa a humbongen.
8 Kaya-bay hilay tataon ampagbi-ay ha kalabayan nin
laman la, ket ahe laya bega mapaaliket ye Apo Dioh.
9 Noba hikawo, ahe kawoyna ampagbi-ay ha kalabayan
nin laman yo, no aliwan ampagbi-ay kawoyna ha kalabayan

nin Ihpiditon Dioh, ta anti yayna kanyoy Ihpiditon Dioh. No hiyay maghay tao ket ahe ya kana ye Ihpidito nan Cristo, ahe na yan taon Cristo.

10 Haanin, ta anti yaynay Cristo kanyo, agya matey yay laman yo uli ha kahalanan, hiyay Ihpiditon Dioh, ket biyan na kawon bi-ay a homain anggaan, ta imbilang na kawoynan matoynong Apo Dioh.

11 Ket ulita nikakaanti yayna kanyo ye Ihpiditon Dioh a nami-ay uman kanan Cristo, hiya met ateed ye mami-ay uman nin laman yon matey makauli ha Ihpidito na a mikakaantina kanyo.

12 Kaya-bay kakatongno ko, katapulan a magbi-ay kita-woyna ha kalabayan nin Ihpiditon Dioh, aliwan ha kal-abayan nin laman tawo.

13 Ta no ampagbi-ay kawo ha kalabayan nin laman tawo, mihyay kawo kanan Apo Dioh. Noba no itgen yoynay panyag nin kalabayan nin laman makauli ha kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh, ket mabi-ay kawo makanoman.

14 Ta hilay kaganaan a tataon an-ibagnoh nin Ihpiditon Dioh, ket aanak na hilaynan Apo Dioh.

15 Ta hiyay in-ibyay nan Apo Dioh kanyo, aliwan maghay ihpidito a manyag ana man kanyon angkalimo, no aliwan Ihpidito na a nanyag kanyon aanak na. Kaya-bay haanin, makauli ha Ihpiditon Dioh, malyadi tawo yaynan ingaten “Bapa” ye Apo Dioh.

16 Hiyay Ihpiditon Dioh boy ihpidito tawo ket padihon ampamapteg a aanak na kitawoynan Apo Dioh.

17 Ulita aanak na kitawoyna, makipanawid kitawo met kanan Cristo nin kaganaan a intaladan nan Apo Dioh. Noba katapulan a magdiha kitawo nin kaidapan a omen kanan Cristo hatew ta-omen kitawo met lano mapadangalan a kalamo na.

Hiyay Mamanged a Bi-ay lano

18 No hikon bengat, hilatin kaidapan a angkadihaan tawo haanin, homain bali kangko no ihipen ko ye kadangalan a ibyay nan Apo Dioh kantawo lano.

19 Ta hilay kaganaan a pinalhowa na, ket angkahabek hilaynan ampangagad nin pangipatanda nan Apo Dioh nin aanak na.

20 Ta hilay kaganaan a palhowa na, ket ahe la naabot ye kahahaad a labay nan Apo Dioh kanla. Nalyadi yati, aliwan ulita yabayti ye kalabayan la, no aliwan kalabayan nan Apo Dioh. Agya wanabay man, main po ateed kahigudowan a

21 hilay kaganaan a pinalhowa na, ket palihwayen na hila
ha kapalyadiyan nin kamateyan boy pagkabata. Ket ilamo
na hila kanlan aanak na ha manged a kahahaad la.
22 Tanda tawo a paibat hatew angga haanin, hilay ka-
ganaan a pinalhowa na, ket ampangaleng-eng hila uli ha
tubat a kaidapan a omen ha maghay babayin anlamlaman.
23 Aliwan bengat hilain. Ta agya hikitawo met a nanang-
gap nin Ihpiditon Dioh a bilang unan digalo nan Apo Dioh,
ket ampangaleng-eng kitawo met legan an-agaden tawo ye
pamayo na nin laman tawo boy hiyay pangipatanda nan Apo
Dioh a aanak na kitawo.
24 Paibat ha naligtah kitawoyna, yati ye anhigudowen
tawo.* Noba no hiyay anhigudowen tawo ket antina
kantawo, ahe ana anhigudowen, ta antinabay kantawo.
25 Noba no hiyay anhigudowen tawo ket homain po, mag-
anoh kitawon mangagad.
26 Wanabay met ha kakapeyan tawo. Anhaglapan na
kitawon Ihpiditon Dioh, ta ahe tawo tanda no hinyay huhton
ipakigwang kanan Apo Dioh. Noba hiyay Ihpiditon Dioh,
ket an-ipakihabi na kitawo kanan Apo Dioh makauli ha
pangialeng-eng na nin ahe tawo tanda a habiyen.
27 Ket hiyay Apo Dioh a ampakabokitkit nin anti ha ihip
nin tao, tanda na met ye an-ihipen nin Ihpidito na. Ta hiyay
Ihpiditon Dioh, an-ipakikwaan na hilay pagtao nin Dioh ha
kalabayan nan Apo Dioh.
28 Boy tanda tawo a hiyay Apo Dioh, ket papalyadiyen nay
kaganaan ha ikanged lan ampangado kana a hinagyat na a
pagtao na uli ha kalabayan na.
29 Ta hatew po, hiyay Apo Dioh ket tanda na hilaynan
alan no aya hilay pagtao na boy tinuga na hilayna a mag-
ilyadin omen kanan Anak na a hiyay Apo Jesus. Ha wan-
abay, hiyay Apo Jesus ye pinagkapunganay nin malabong a
mikakatongno.
30 Ket hilay tinuga nan Apo Dioh hatew po, hinagyat na
hila a mag-ilyadin aanak na. Ket hilay hinagyat na, imbilang
na hilaynan matoynong. Ket hilay imbilang na a matoynong,
binyanan na hilan kadangalan.

Hiyay Pangado nin Dioh a An-ipakit na makauli kanan Apo Jesu Cristo

31 Kaya-bay no pakaihipen tawon manged hilatin didinyag
nan Apo Dioh kantawo, mahabi tawo a ulita hiyay Apo

---

* **8:24** *Paibat ha naligtah kitawoyna, yati ye anhigudowen tawo.* Malyadi met a hiyay labay habiyen ket "Uli yatin kahigudowan, ligtah kitawoyna."

Dioh ket antupigan na kitawo, homain bega makahambot kantawo.
32 Hiyay Apo Dioh, ket ahe naya inhiblet ye hadili nan
Anak, no aliwan in-ibyay na yan matey ha ikanged tawo.
Kaya-bay homain hapo a ibyay na met kantawo ye ka-
ganaan.
33 Homain anan mamada kantawon pinili nan Apo Dioh,
ta hiyaynabay met Apo Dioh ye nangibilang kantawo a
matoynong.
34 Homain ana met manuhga kantawo a mapaduhaan, ta
hiyaynay Apo Jesu Cristo ye napaduhaan nin kamateyan
bilang kahagili tawo. Aliwan bengat yain, nabi-ay ya po
uman boy anti yayna ha dapit wanan nan Apo Dioh boy an-
ipakihabi na kitawo kana.
35 Homain anan makapihyay kantawo ha pangado nan
Cristo, agya kagulowan, kaidapan, pangipaloke, bitil, kaloh-
okan, kahangilan, agya kamateyan.
36 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
"Uli kammo, lanang la kayin antangkaen. Ba-mo kayin tupan
hapoen."†
37 Noba agya po man wanabay ye angkalyadi kantawo,
homain hapo a luboh kitawon manambot makauli ha haglap
nan Cristo a ampangado kantawo.
38-39 Ta angkahigudo tawo a homain anan bega makapi-
hyay kantawo ha pangado nan Apo Dioh, agya kamateyan
man o bi-ay, hilay aanghil man o maloke a ihpidito, hilay
angkalyadi haanin o hilay malyadi lano, hilay main ka-
palyadiyan o hilay anti ha katatagayan o hilay anti ha lale-
luta, o agya hinyaman ha kaganaan a pinalhowa. Homain
hinyaman ye makapihyay kantawo ha pangado nan Apo
Dioh a an-ipakit na makauli kanan Cristo Jesus a Apo tawo.

9

Hiyay Apo Dioh boy hilay Israelita

1 Pakaihipen yon manged yatin habiyen ko kanyo bilang
nakimamagha kanan Cristo. Ahe ako ampanago. Ampapte-
gan nin Ihpiditon Dioh ha ihip ko a peteg yatin habiyen ko.
2 Angkalele akon tubat boy lanang angkahindak,
3 uli kanlan kakatongno a kapadiho kon Jujudio a ahe
ampamteg kanan Apo Jesus. No malyadi dayi, hikoyna tana
ye tuboyan nan Apo Dioh boy maihyay kanan Cristo, dapot
tana miligtah hila.
4 Hila ye kapadiho kon Israelita a imbilang nan Apo Dioh
a aanak na boy impakit na kanla ye kahnagan na. Nanyag

† **8:36** Kakanta 44:22.

ya po nin kahundoan kanla boy binyan na hilan Bibilin.
Inadalan na hilan peteg a panggalang boy malabong ye
impangako na kanla.
5 Hiyay Abraham, Isaac boy Jacob, ket hilabay ye nangau-
nan tutoa la. Ket ha nianak yay Cristo, in-anak yan lahi
la. Ket hiyay Cristo a Dioh a makapalyadiyan ha kaganaan,
katapulan a galangen yan makanoman! Amin.
6 Agya kalabongan kanlan lalahi nan Israel ket ahe namteg
kanan Apo Jesus, aliwan labay habiyen a ahe natupad ye
pangako nan Apo Dioh. Ta aliwan kaganaan a lahi nan Israel
ket naibilang kanlan pinili nan Apo Dioh.
7 Boy aliwa met kaganaan a nangibat kanan Abraham ket
naibilang a lalahi nan Abraham. Ta wanae ye hinabi nan
Apo Dioh kanan Abraham, “Hilay lalahi nan Isaac bengat ye
maibilang a lalahi mo.”*
8 Hiyay labay habiyen, aliwan kaganaan a aanak nan
Abraham ket naibilang a aanak nin Dioh, no aliwan hilay
nianak bengat makauli ha pangako nan Apo Dioh kana.
9 Ta wanae ye impangako nan Apo Dioh kanan Abraham,
“Lano ha pag-udong ko, ha wanabay met ateed a panaon, ket
main yaynan anak a laki ye Sara a ahawa mo.”†
10 Aliwan bengat yatew. Ta wanabay met ye nalyadi
kanlan kambal a aanak nan Rebeka kanan Isaac a toa
mi. An-ipakit nan Apo Dioh a aliwan kaganaan a lahi nan
Abraham ket imbilang nin Dioh a aanak na.
11-12 Ta bayo hila po mianak ye kambal boy bayo hila po
makadyag nin manged o maloke, hinabi naynan Apo Dioh
kanan Rebeka, “Hiyay makaagat, paghilbiyan na yay makay-
deng‡.”§ Nuna naynan hinabin Apo Dioh yatew bayo hila
po nakadyag nin manged o maloke ta-omen mapaptegan a
makauli bengat ha monikala nan Apo Dioh ye pamili na nin
makaydeng, aliwan uli ha manged a didiyag na.
13 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, “Hiyay Jacob a
makaydeng, ket inado ko. Noba hiyay Esau a makaagat, ket
kinahulog ko.”*
14 Uli kananyatew, maka habiyen layna met nin kanayon,
“Aliwan matoynong ye pamili nan Apo Dioh.” Yo, aliwan
wanabay!
15 Ta hinabi nan Apo Dioh kanan Moises,
“Ingalowan ko hilay labay kon ingalowan.
Kalunohan ko hilay labay kon kalunohan.”†

---

* **9:7** Genesis 21:12. † **9:9** Genesis 18:10; 18:14. ‡ **9:11-12** *makaydeng:* ha kaugalian lan Jujudio, hiyay makaydeng ye maghilbi ha makaagat. § **9:11-12** Genesis 25:23. * **9:13** Malakias 1:2-3. † **9:15** Exodo 33:19.

16 Kaya-bay makinang a hiyay pamili nan Apo Dioh, ket uli
ha ingalo na, aliwan uli ha kalabayan o manganged a didiyag
nin tao.
17 Ta wanae ye nakahulat a hinabi nan Apo Dioh kanan
poon nin Egipto, “Dinyag katan poon ta-omen ko maipakit ye
kapalyadiyan ko boy maipatanda ye ngalan ko ha kaganaan
a tatao ha babe-luta makauli ha diyagen kon laban kammo.”‡
18 Kaya-bay angkaingalowan na hilan Apo Dioh ye labay nan
ingalowan. Ket ampabyangen na met ye ō lan labay nan
pabyangen.

Hiyay Poot boy Ingalo nan Apo Dioh

19 Maka an-ihipen met nin nangaano kanyo, “No wanabay,
taket man awod ta ampakahalananen nan Apo Dioh ye
tatao? Ket homain met makahaad nin kalabayan na.”
20 No wanabay ye an-ihipen yo, aya kan magngaya a
magdiklamo kanan Apo Dioh? Tao kan bengat a pinalhowa
na. Malyadi nayi a habiyen nan pinalhowa kanan namal-
howa kana, “Taket ta pinalhowa mo kon wanae?§”
21 Ta hiyay mandamili nin koden, main yan katulidan a
manyag nin luway kalahin koden ha maghay kaakop a pita.
Hiyay maghay koden, nakataladan yan panghangaili. Ket
hiyay magha met, magawi yan minamangaamot.
22 Wanabay met ateed kanan Apo Dioh, ta main yan
katulidan a manyag nin hinyaman a labay na. Main yan
katulidan a mangipatanam nin poot na boy mangipakit
nin kapalyadiyan na kanlan māgkahalanan a nakataning
anan mapaduhaan. Noba agya nakataning hilaynan ma-
paduhaan, ket ampagpahinhiyaan boy ampag-anohan na
hila po ateed Apo Dioh.
23 Dinyag na yatew ta-omen na ipakit ye tubat a kangedan
na kanlan tataon angkaingalowan na a intaladan na hatew
po a padangalan na.
24 Ket kabilang kitawoyna kanlan Jujudio boy aliwan Judio
a hinagyat na a pagtao na.
25 Ta wanae ye impahabi na kanan podopita Hosea,
“Hilay aliwa kon tao hatew, habtan ko hilaynan ‘tatao ko’.
Boy hilay tataon ahe ko an-adoen hatew, ket habtan ko
hilaynan ‘an-adoen ko’.”*
26 Boy “ihtewbay a lugal ye nangihabiyan nan Apo Dioh,
‘Aliwa katawon tatao.’
Ket ihtewbay met ateed a lugal ye pangihabiyan na
kanla, ‘aanak na hilan Apo Dioh a angkabi-ay.’ ”†

---

‡ **9:17** Exodo 9:16. § **9:20** Isaias 29:16; 45:9. * **9:25** Hosea 2:23. † **9:26** Hosea 1:10.

27 Ket hiyay tungkol met kanlan Israelita, hinabi nan podopita Isaias,
“Hilay lalahi nan Israel, agya po man omen hila kalabong nin langhi ha dagat,
ket makakandin bengat ye miligtah kanla.
28 Ta tampol boy genap nan yadien Apo Dioh ye pamaduha na
kanlan tatao ha babe-luta.”‡
29 Hinabi na met Isaias,
“Hiyay Apo a Makapalyadiyan,
no homain yan impatla kanlan lalahi tawo,
ket ahe kitawoyna met dayi haanin
a omen ha babanwan Sodoma boy Gomorra a inapo na hatew.”§

Hiyay Israel boy hiyay Manged a Balita

30 Yati ye labay kon habiyen. Hilay aliwan Judio, agya ahe la pinag-apehan ye pag-ilyadin matoynong ha pamilew nan Apo Dioh, ket imbilang na hilan teed matoynong Apo Dioh uli ha pamteg la kanan Apo Jesus.
31 Noba hilay Jujudio, agya pinag-apehan lay maibilang a matoynong ha pamilew nan Apo Dioh makauli ha panumbong nin Bibilin, ket nilawan hila. Kaya-bay ahe na hila imbilang a matoynong.
32 Taket ta nilawan hila? Ta inapeh lay maibilang a matoynong makauli ha hadili lan didiyag, aliwan makauli ha pamteg. Nitubkok hila ha dapah a ampakapitubkokan.
33 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh a tungkol kanan Cristo,
“Bilewen yo! Mangikonin akon dapah ha Zion a ampakapitubkokan lan tatao.
Magha yan mayadet a dapah a ampakapilukoban la.
Noba hilay ampamteg kana, ket ahe hila mipading-ey.”*

10

1 Kakatongno ko, hiyay labay ko boy an-ipakigwang ko kanan Apo Dioh, ket miligtah hila dayi ye kapadiho kon Jujudio.
2 Ampaptegan ko a maapeh la yan labay paaliketen ye Apo Dioh. Noba ahe la tanda ye peteg a pamaaliket kanan Apo Dioh.
3 Ta ahe la tanda no way-omen ye pangitoynong nan Apo Dioh ha tao boy nanyag hilan hadili lan papadan. Kaya-bay ahe la hinumbong ye papadan nan Apo Dioh ta-omen maibilang a matoynong ye tao.

---

‡ **9:28** Isaias 10:22,23. § **9:29** Isaias 1:9. * **9:33** Isaias 8:14; 28:16.

4 Ta hiyay Apo Jesu Cristo, naignap nayna ye tikih nin
Bibilin ta-omen hilay kaganaan a tataon mamteg kana, ket
ibilang na hilan matoynong Apo Dioh.

Hiyay Kaligtahan nin Kaganaan

5 Wanae ye inhulat nan Moises tungkol ha taon an-ibilang
nan Apo Dioh a matoynong makauli ha Bibilin, “Hiyay taon
ampanumbong nin kaganaan a bibilin, ket mabyayan yan
bi-ay a homain anggaan.”*
6 Noba hiyay taon an-ibilang nan Apo Dioh a matoynong
makauli ha pamteg na, wanae ye anhabiyen na, “Adi moyna
an-ihipen a katapulan main makew ha langit”† a mangwa
kanan Cristo boy ipatanda na kammo ye papadan no way-
omen ka maibilang a matoynong.
7 Boy “adi moyna met an-ihipen a katapulan main makew
ha bito”‡ a mangwa kanan Cristo.
8 Ta wanae ye nakahulat tungkol ha taon imbilang nan Apo
Dioh a matoynong,
“Hiyay Habi nin Dioh, anti yayna kanyo.
Anti ya ha puho yo boy ampihabet yo yayna ha bebey yo.”§
Ket yatin Habi nin Dioh, homain kanayon no aliwan hiyay
habi a tungkol ha pamteg a an-ipatanda mi.
9 No ipatanda mo ha adapan nin tatao a hiyay Apo Jesus
ye Apo boy pamtegan mon luboh a bini-ay na yan uman Apo
Dioh, ket miligtah ka ha pamaduha nan Apo Dioh.
10 Ta hiyay taon ampamteg nin luboh ha puho na kanan
Apo Jesus, ibilang na yan matoynong Apo Dioh. Boy no
ipatanda na ha adapan lan tatao a hiyay Apo Jesus ye Apo,
ket miligtah ya.
11 Ta yati ye naihulat a Habi nin Dioh, “Ayaman a am-
pamteg kana, ket ahe ya mipading-ey.”*
12 Homain nakaidumaan ye Judio ha aliwan Judio. Ta
mamagha ye Apo nin kaganaan boy ambiyan na hilan
mahbol a kangedan ye kaganaan a ampakiiingalo kana.
13 Ta hiyay naihulat a Habi nin Dioh, ket wanae ya,
“Ayaman a makiiingalo kanan Apo, ket miligtah ya.”†
14 Noba way-omen hila makiingalo kana no ahe laya met
ampamtegan? Boy way-omen hila mamteg kana no ahe la
met nangean ye tungkol kana? Boy way-omen la mangean
ye tungkol kana no homain met mangipatanda kanla?
15 Boy way-omen hila met mangipatanda no ahe hila met
naitubol? Wanae ye naihulat a Habi nin Dioh tungkol kanlan

---

* **10:5** Levitico 18:5. † **10:6** Deuteronomio 30:13. ‡ **10:7** Deuteronomio 30:13.
§ **10:8** Deuteronomio 30:12-14. * **10:11** Isaias 28:16. † **10:13** Joel 2:32.

naitubol, “Koynan kanged a bilewen ye panlumateng lan
mangipatanda nin manged a balita.”‡
16 Noba aliwan kaganaan a nakange nin Manged a Balita
ket namteg. Ta hatew po, hinabi naynan podopita Isaias,
“Apo, makandin bengat ye namteg ha in-adal mi.”§
17 Kaya-bay mamteg yan bengat ye tao no mange nay
Manged a Balita a tungkol kanan Apo Jesu Cristo. Ket mange
na yan bengat no main mangipatanda kana.
18 Noba maka main ampangihip nin wanae, “Peteg ya lagi
a hilay Israelita ket ahe la po nangean ye Manged a Balita
a tungkol kanan Cristo?” Aliwan peteg yatew! Nange layna!
Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Niabot ana ha kaganaan a lulugal ye balita
boy nitayak ana ha kaganaan a lugal ihti ha babe-luta.”*
19 Noba maka main ampangihip nin wanae, “Hilay Israelita,
ahe la po lagi natalohan ye Manged a Balita a tungkol kanan
Cristo?” Hiyay wangko, natalohan layna. Noba ahe la
binalay, ta hinabi naynan Apo Dioh kanla,
“Paimonen katawo kanlan aliwan Judio.
Boy papooten katawo makauli kanlan tataon anhabtan
yon mumutaw.”†
20 Boy makpe na met hinabin Isaias ye Habi nin Dioh tungkol
kanlan aliwan Judio,
“Natuklahan la kon ahe ampanapul kangko.
Boy impatanda koy hadili ko kanlan ahe ampanepet
tungkol kangko.”‡
21 Noba wanae met ye naihulat a Habi nin Dioh tungkol
kanlan Israelita,
“Nabuyot akoynan ampanagyat boy ampangagad kanlan
tataon ahe ampanumbong
boy mangabyang ye ō la.”§

11

Hiyay Ingalo nan Apo Dioh kanlan Israelita

1 Haanin, maka main ampangihip nin wanae, “Hilay
Israelita a tatao nan Apo Dioh, ingkahwil na hilayna nayi?”
Aliwan wanabay! Tanda ko, ta Israelita ko met. Ibat ako ha
lahi nan Benjamin a lahi na met Abraham.
2 Hiyay Apo Dioh, ahe na hila ingkahwil ye tataon pinili
nayna hatew po. Tanda yoynabay met ye naihulat a Habi
nin Dioh a diklamo nan Elias kanan Apo Dioh laban kanlan
Israelita.

---

‡ **10:15** Isaias 52:7. § **10:16** Isaias 53:1. * **10:18** Kakanta 19:4. † **10:19** Deuteronomio 32:21. ‡ **10:20** Isaias 65:1. § **10:21** Isaias 65:2.

3 Hinabi nan Elias, “Apo, pinatey la hilay popodopita mo
boy inagwat la po ye pangihagpaan nin idigalo kammo. Ket
hikoynan bengat ye napatla boy labay lako po a pateyen.”*
4 Noba wanae met ye hinabi nan Apo Dioh kanan Elias,
“Main ako po piton libon katao a ahe nanggalang kanan
Baal.”†
5 Wanabay met haanin a panaon, ta main po nangaano
kanlan Israelita ye pinili nan Apo Dioh uli ha kangedan na.
6 Hiyay pagkapili la ket uli ha kangedan nan Apo Dioh,
aliwan uli ha manged a didiyag la. Ta no uli ha manged a
didiyag la ye pagkapili la, ahe anan malyadin habiyen a uli
ha kangedan nan Apo Dioh.
7 No wanabay awod, hilay Israelita, agya inapeh lan tubat
a ibilang na hilan matoynong Apo Dioh, ahe lan teed naabot.
Hilay tataon pinili nan Apo Dioh bengat ye naibilang a
matoynong. Noba hilay kanayon, pinabyang nay ō la,
8 ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Binanel na hilan Apo Dioh.
Ket angga haanin, ba-mo hilan kapkap boy teek ha
kaptegan.”‡
9 Ha nangawok yay David kanan Apo Dioh nin tungkol kanla,
tinuboyan na hila, a wana,
“Apo, hiyay poniyan la dayi ye pakakalotan la boy pakapikol-
botan la.
Yabayti dayi ye pakapitubkokan la boy pakaduhaan la.
10 Mag-ilyadi hila dayin kapkap ta-omen hila ahe
makakit
boy mag-ilyadi hila dayin kayo-ko uli ha kaidapan legan
angkabi-ay hila.”§
11 Maka main ampangihip nin wanae, “Hilay Jujudio,
nitubkok hila, ta ahe hila namteg kanan Cristo. Kaya-
bay mihyay hilayna kanan Apo Dioh makanoman.” Aliwan
wanabay! No aliwan uli ha panlabag la, ket hilaynay aliwan
Judio ye naligtah ta-omen hila maibeg ye Jujudio.
12 Hiyay panlabag lan Jujudio, ket nakaibyay yan
kangedan kanlan aliwan Judio, ta nabyayan hilan panaon
a mamteg kanan Apo Jesus. Noba no mamteg hilaynan
kaganaan ye Jujudio kanan Apo Jesus, mayayadet po lano
a kangedan ye maibyay kanla.

Hiyay Kaligtahan lan Aliwan Judio

13 Haanin, yati met ye habiyen ko kanyon aliwan Judio.
Hiyay Apo Dioh, dinyag na kon apohtol a mangipatanda
kanyo. Ket an-ikadangal ko yatin katungkolan ko

---

* **11:3** 1 Poon 19:10; 19:14. † **11:4** *Baal* ye diohdiohan lan Cananaeo. 1 Poon 19:18 ‡ **11:8** Deuteronomio 29:4; Isaias 29:10. § **11:10** Kakanta 69:22-23.

14 ta-omen ko hila paibegen ye kapadiho kon Jujudio. Ket
mamteg hilay nangaano kanla boy miligtah.
15 Hiyay pangikahwil nan Apo Dioh kanlan Jujudio ye
nag-ilyadin dān a maikahundo kana ye kanayon a tatao
ihti ha babe-luta. Kaya-bay no mamteg hilaynay Jujudio
kana boy tanggapen na hilayna met Apo Dioh, ba-mo hilan
nangamatey a bini-ay nan uman.
16 Hilay Jujudio, mailalayi hila ha tapok a nagameh. No
hiyay kabih-il nin nagameh* a nunan naihagpa kanan Apo
Dioh† ket konin nan Apo Dioh, wanabay yayna met ye
namih-ilan.‡ No hiyay yamot§ nin poon-kayo ket konin nan
Apo Dioh, wanabay yayna met ye hahanga* na.
17 Hilay Jujudio haanin, ket nailalayi hilan hahanga nin
maghan poon-kayon olibo. Noba main kanla ye ba-mon
hangan nangalaphing, ta ahe hila namteg. Ket hikawon
aliwan Judio, nailalayi kawo met ha hahanga nin olibon
tawon a naihuglong ha poon-kayon olibo a bilang kahagili
nin nangalaphing a hahanga. Ket haanin, ampakinabang
kawoyna nin kangedan nan Apo Dioh.
18 Noba hikawon aliwan Judio, adi yo an-ilambong a
mamanged kawo dinan kanlan Jujudion nangalaphing. Ta
aliwan hikawo ye ampami-ay nin yamot, no aliwan hiyay
yamot ye ampami-ay kanyo.
19 Maka main kanyoy ampangihip nin wanae, “Kaya-bay
nalaphing hila ta-omen kayi met maihuglong.”
20 Petegbay a nangalaphing hila, ta ahe hila namteg
kanan Apo Jesus. Ket hikawon aliwan Judio ye naihagili,
ulita namteg kawo kanan Apo Jesus. Kaya-bay adi kawo
ampaglambong, no aliwan malimo kawo.
21 Ta no nilaphing nan Apo Dioh ye kaptegan a hahanga
ulita ahe hila namteg kana, hikawo po lagi?
22 Ihtibay tawo ya makit ye kangedan boy kaigpitan nan
Apo Dioh. Maigpit ya kanlan ampagkahalanan. Noba
manged ya kanyo, dapot tana pahulong kawon pataya ha
kangedan na. Ta no ahe, ket laphingen na kawo met.
23 Noba no hilay Jujudio ket mamteg hilayna kanan Apo
Jesus, ihuglong na hilan uman Apo Dioh, ta hiyay Apo Dioh,

---

* **11:16** *kabih-il nin nagameh:* hiyay labay habiyen, hilay Jujudio a ampamteg kanan Apo Jesus. † **11:16** *nunan naihagpa kanan Apo Dioh.* Kaganaan a unan dawa o unan anak nin agya hinyaman ket konin nan Apo Dioh, ket katapulan a maihagpa ya kana bayo ya malyadin kanen ye kanayon dadawa o gawien ye dumondon a aanak. ‡ **11:16** *namih-ilan:* hiyay labay habiyen, hilay kanayon a Jujudio a ahe ampamteg kanan Apo Jesus. § **11:16** *yamot:* hiyay labay habiyen, hilay unan tutoa lan Jujudio. * **11:16** *hahanga na:* hiyay labay habiyen, hilay kaganaan a ampamteg kanan Apo Jesus, Judio man boy aliwan Judio.

ket mababa na hilan ihuglong uman.
24 Ta no hikawon aliwan Judio a nailalayi ha hanga nin
olibon tawon, ket naihuglong na kawo ha intanem a kayon
olibo, matataloh na hilan ihuglong Apo Dioh ye Jujudio a
nailalayi ha hangan kaptegan.

Hiyay Apo Dioh a Mapangingalo ha Kaganaan

25 Hikawon kakatongno kon aliwan Judio, labay kon
matandaan yo yatin monikala nan Apo Dioh a ahe na
impatanda hatew. Maka an-ihipen yo a mamanged kawo
dinan lan Jujudio. Noba agya main nangaanon Jujudio a
mangabyang ye ō la, ket main anggaan ye ahe la pamteg
kanan Apo Jesus. Angga yan bengat lano ha mignap ye
bilang lan aliwan Judio a mamteg kanan Apo Jesus.
26 No mignap ana, miligtah hilay kaganaan a Israelita. Ta
wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
"Mangibat ya lano ha lugal a Zion ye Māngiligtah.
Alihen nay kalok-an lan lalahi nan Jacob.
27 Wanae ye pangako ko kanlan Israelita
lano ha patawaden ko hilayna ha kakahalanan la."†
28 Ulita ahe la tinanggap Jujudio ye Manged a Balita a
tungkol kanan Apo Jesus, kinahulog na hilan Apo Dioh. Ket
hikawon aliwan Judio ye ninged. Noba ulita hilay Jujudio
ye pinili nan Apo Dioh, an-adoen na hila po ateed uli ha
pangako na kanlan nangaunan tutoa la.
29 Ta hiyay pamili na kanla boy hilay didigalo na kanla, ket
ahe angkauman.
30 Hatew hikawon aliwan Judio, ha ahe kawo po am-
panumbong kanan Apo Dioh, ket iningalowan na kawo uli
ha ahe la panumbong Jujudio kana.
31 Wanabay met ateed lano kanlan Jujudio. Haanin, ahe
hila ampanumbong kanan Apo Dioh. Noba ingalowan na
hila met ateed a omen ha dinyag na kanyo.
32 Ta hiyay Apo Dioh, pinaolayan nay kaganaan a tatao
a maipoh nin kahalanan ta-omen na maipatanam kanla ye
ingalo na.

Hiyay Panggalang kanan Apo Dioh

33 Koynan kahbol ye kabatnangan nan Apo Dioh! Koynan
kaldeg ye kadunongan boy tinanda na!
Ahe makwan ihipen ye monikala boy papadan na.
34 Ta homain nagtanda nin ihip nan Apo Dioh.
Homain met malyadin mamabala kana.‡
35 Ayay nakaibyay kanan Apo nin hinyaman

† **11:27** Isaias 59:20; 59:21; Isaias 27:9; Jeremias 31:33; 31:34 ‡ **11:34** Isaias 40:13.

a katapulan nan bayadan?§
36 Ta kaganaan ket ibat kana, makauli kana, boy ha ikadan-
gal na.
Kaya-bay galangen yay Apo Dioh makanoman! Amin.

12

Hiyay Bayon Bi-ay kanan Cristo

1 Kaya-bay kakatongno ko, uli ha ingalo nan Apo Dioh kantawo, an-ipahehpet ko kanyo a ibyay yon luboh ye hadili yo kana bilang hagpa a homain pakaumihan boy makapaaliket kana. Ta yabayti ye peteg a panggalang kana.
2 Adi yo antuwaden ye didiyag lan ahe ampanumbong kanan Apo Dioh, no aliwan palubohan yon lanang a bay-owen nan Apo Dioh ye ihip yo ta-omen yo matandaan ye kalabayan na, no hinyay manged, genap boy makapaaliket kana.
3 Uli ha kangedan nan Apo Dioh kangko, ambabalaan katawo. Adi yo an-ihipen ye hadili yo nin igit ha peteg a kahahaad yo, no aliwan pakaihipen yon manged ye peteg a binaba a in-ibyay nan Apo Dioh ha balang magha kanyo uli ha pamteg yo kana.
4 Malabong ye pahen nin laman tawo. Noba aliwan padiho ye pakagawian nin balang pahen.
5 Wanabay met kantawo a pinagkalaman nan Cristo. Ta agya malabong kitawo a omen ha papahen nin laman, mamagha kitawon pinagkalaman nan Cristo boy napay-aep kitawo ha balang magha.
6 Uli ha kangedan nan Apo Dioh, binyanan na ye balang magha kantawo nin nakahinadi a binaba. Haanin, no hiyay binaba nin magha ket pangihabin Habi nin Dioh, mangihabi ya ha kaeteban nin pamteg na kanan Apo Dioh.
7 No paghilbi ha kapadihon tao, maghilbi ya. No pan-giadal, mangiadal ya.
8 No pamabala, mamabala yan manged. No pamyay, ket mamyay yan luboh. No panguna, maghipeg yan manguna. Ket no panaglap kanlan ampakatapul nin haglap, managlap yan main aliket.
9 May-adoado kawo nin luboh. Kahulogan yoy kalok-an boy pawa manganged ye diyagen yo.
10 May-adoado kawo bilang mikakatongno kanan Cristo boy bihaen yo hilay kanayon nin igit ha pamiha la kanyo.
11 Adi kawo ampaghado, no aliwan pakahipeg kawon maghilbi kanan Apo Dioh.

---

§ **11:35** Job 41:11.

12 Ulita main kawon kahigudowan kanan Apo Dioh, mag-
aliket kawo. Teehen yoy kaidapan boy lanang kawon
makigwang.
13 Haglapan yo hilay pagtao nan Apo Dioh a angkaidapan.
Padagohen yo hilay homain pagdagohan.
14 Ipakigwang yo hilay ampangipaloke kanyo a inged na
hilan Apo Dioh. Adi yo hila antuboyan.
15 Makialiket kawo kanlan angkaaliket boy makilele kawo
met kanlan angkalele.
16 Magbi-ay kawon main paymamagha. Adi kawo am-
paglambong, no aliwan makigayyem kawo kanlan man-
gaidap boy adi kawo ampaggaling-galingan.
17 No main mangipaloke kanyo, adi yoya ambaeen. Pakak-
waen yon diyagen ye manged ha pamilew nin kaganaan a
tatao.
18 Diyagen yoy kaganaan a mababa yo a magbi-ay a main
manged a pamakilamo ha kaganaan a tatao.
19 An-adoen kon kakatongno, adi kawo ampamae, no
aliwan ipataya yoyna kanan Apo Dioh. Ta wanae ye naihulat
a Habi nin Dioh, “Hikoy mamae, hikoy mamaduha.”*
20 Adi kawo ampamae, no aliwan diyagen yo hilayatin
nakahulat a wanae,
“No angkabitil yay kaaway mo, pakanen moya.
Ket no angkaplangan, painomen moya.
Ta no wanabay ye diyagen mo, mading-eyan ya ha hadili
na.”†
21 Adi kawo ampahambot ha maloke, no aliwan hamboten
yoy maloke makauli ha panyag yon manganged.

13

Hiyay Pagpahakop kanlan Mānungkolan

1 Pahakop kawon kaganaan kanlan mānungkolan yo. Ta
hiyay Apo Dioh ye namyay nin katungkolan la boy hiyabay
ye nangipaikno kanla.
2 Kaya-bay ayaman a angkumuntada kanlan mānungkolan,
ket angkuntadaen na yayna ye impaikno nan Apo Dioh. Ket
uli ha panguntada na, paduhaan na yan Apo Dioh.
3 Hilay ampanyag nin manged, homain hilan ikalimo
kanlan mānungkolan. Hilay ampanyag bengat nin maloke
ye main ikalimo. Kaya-bay no labay yo a homain kawon
ikalimo kanlan mānungkolan, diyagen yoy manged, ket
dangalen la kawo.

---

* **12:19** Deuteronomio 32:35. † **12:20** Kahabiyan 25:21; 25:22. Ha Griego ket “ampangipalonto kan baya ha ō na.”

4 Ta hiyay mānungkolan, ket māghilbi na yan Apo Dioh ha
ikanged yo. Noba no ampanyag kawon maloke, malimo
kawo ulita main yan kapalyadiyan a mamaduha. Boy
hiyabay ye māghilbi nan Apo Dioh a mamaduha kanlan
ampanyag nin mangaloke.
5 Kaya-bay pahakop kawo kanla, aliwan bengat ta-omen
yo maliklikan ye paduha, no aliwan ulita tanda yo a yain ye
huhton diyagen.
6 Yabay-in ye hangkan a ampamayad kitawon bowih
kanlan mānungkolan, ta hilay mānungkolan, ket māghilbi na
hilan Apo Dioh boy antupaden lay katungkolan la.
7 Bayadan yoy agya hinyaman a utang yo. Bayadan yoy
bowih yo kanlan māningil nin bowih, bihaen yoy hukat yon
bihaen boy padangalan yoy katapulan yon padangalan.

Hiyay Katapulan Diyagen ha Kapadihon Tao

8 Adi kawon nikakaantin nakautang, powidan bengat ha
utang ha manged a nakem a mangado ha balang magha. Ta
hiyay ampangado nin kapadiho nan tao, ket antupaden nay
Bibilin nan Apo Dioh.
9 Hilatin bibilin a "Adi ka mamabayi o makilaki," "Adi ka
mamatey," "Adi ka manakaw," boy "Adi ka ampangakokoh"*
boy hilay kanayon po a bibilin, ket naimamagha ya ha
mamaghan bilin a wanae, "Adoen moy kapadiho mo a omen
ha pangado mo nin hadili mo."†
10 Hiyay taon ampangado, ket ahe ya ampanyag nin mal-
oke ha kapadiho na. Kaya-bay no an-adoen tawoy kapadiho
tawon tao, ket antupaden tawoyna met ye kaganaan a
bibilin.
11 Katapulan mapay-adoado kawo, ta tanda yo a madanon
anay panlumateng nan Apo Jesus. Kaya-bay mimukat
kawoyna! Ta madadanon anay odah nin pangiligtah nan
Apo Jesus dinan hatew ha una kitawon namteg.
12 Ta hatew, ba-mo kitawon anti ha madeglem, noba
haanin, palbangon ana. Kaya-bay itgen tawoynay panyag
nin kalok-an a omen ha andiyagen lan tataon ampagbi-ay
ha kalitehan. Ket ihadya tawoynay hadili tawo ha panyag
nin manged a ba-mon ampangihoot nin kalahag a gawien
ha kahnagan.
13 Magbi-ay kitawoynan madangal a omen ha pagbi-ay
lan tataon anti ha kahnagan. Adi kitawoyna maghayaghag
nin tubat, adi kitawoyna maglahing boy liklikan tawoynay
kadamogan, kaotoyan, pay-away boy pangimon.

---

* **13:9** Exodo 20:13-15,17; Deuteronomio 5:17-19; 5:21. † **13:9** Levitico 19:18.

14 No aliwan, tuwaden tawoy pangugali nan Apo Jesu
Cristo boy adi tawoynan anhumbongen ye kalabayan nin
laman tawo.

14

Hiyay tungkol ha Panuhga ha Katongno

1 Hilay kakatongno yon makapey ye pamteg la, ket tang-
gapen yo hila boy adi kawo ampakingatngat kanla tungkol
ha babagay a lumbo ye kaihipan la kanyo.
2 Alimbawa, main maghay katongnon ampamteg a
malyadi nan kanen ye agya hinyaman a pamangan. Noba
hiyay katongnon makapey ye pamteg, ket agayep bengat ye
angkena na, ta ampamtegan na a bawal ye mangna nin kena.
3 Hiyay taon ampamteg a malyadi nan kanen ye agya
hinyaman a pamangan, ahe naya dayi umihen ye taon
ampangna nin agayep bengat. Ket hiyay taon ampangna nin
agayep bengat, adi naya met dayi uhgaan ye taon ampangan
nin agya hinyaman, ta padiho na hilan tinanggap Apo Dioh.
4 Taket, aya ka nayi a manuhga kanan ipoh nin kanayon?
Hiyay amo na bengat ye malyadin mangihabi no huhto o ahe
ye andiyagen nin ipoh na. Wanabay met ateed ha maghay
māmteg. Hiyay Apo Jesus bengat a amo na ye malyadin
mangihabi no huhto o ahe ye andiyagen na. Ket peteg
a madyag nay huhto, ulita hiyay Apo Jesus met ateed ye
managlap kana.
5 Main taon maaalaga kana ye maghay mangaamot dinan
ha kanayon a mangaamot. Main met taon ampangihip a
padipadihon bengat ye kaganaan a mangaamot. Katapulan
bengat a higudowen nin balang magha ye an-ihipen na
tungkol kanlan hilati.
6 Hiyay taon ampamaalaga nin magha dinan ha kanayon
a mangaamot, ket ampaalagaan naya ha ikadangal nan Apo.
Wanabay met kanan taon ampangan nin agya hinyaman
a pamangan. Ampangan ya ha ikadangal nan Apo, ta
ampahalamatan na yay Apo Dioh uli ha pamangan na.
Hiyay taon ampangan nin agayep bengat, ket ampangan ya
met ha ikadangal nan Apo, ta ampahalamatan na met ateed
kanan Apo Dioh.
7 Ta homain kantawon angkabi-ay o matey ha hadilin
kalabayan.
8 Haanin, legan angkabi-ay kitawo, magbi-ay kitawo awod
ha ikadangal nan Apo Dioh. Ket no matey kitawo, matey
kitawo ha ikadangal nan Apo Dioh. Kaya-bay angkabi-ay
kitawo man o matey, ket konin na kitawon Apo Dioh.

9 Ta natey boy nabi-ay yan uman ye Cristo ta-omen
hiyabay ye Apo nin angkabi-ay boy nangamatey.
10 Kaya-bay adi kawo manuhga o mangumih nin katongno
yo kanan Cristo. Ta umadap kitawo lanon kaganaan ha
panuhgaan nan Apo Dioh.
11 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, “Hiko a Dioh ye
ampagpangako a hiyay balang magha, ket manalimukod ya
ha adapan ko boy balayen lako a Dioh.”*
12 Kaya-bay hiyay balang magha, ket pakibatan na kanan
Apo Dioh ye kaganaan a dinyag na.

13 Haanin, ulita hiyay Apo Dioh ye manuhga nin ka-
ganaan, adi kitawo ampay-uhga, no aliwan liklikan tawoy-
nay manyag nin pagkahalananan nin katongno tawo.
14 Ulita nakimamagha koyna kanan Apo Jesus, tanda ko
boy angkahigudo ko a homain pamangan a bawal kanen.†
Noba no main taon ampangihip a madinat boy ahe malyadin
kanen ye maghay kalahin pamangan, ket mamanged no ahe
na yaynan kanen.
15 No makapalapok nin pamteg nan katongno mo kanan
Cristo ye pangan mo, ket aliwaynan pangado ye an-ipakit
mo kana. Adi mo andamaen ye pamteg nan katongno mo
kanan Cristo ulin bengat ha pamangan, ta natey yay Cristo
uli met kana.
16 Adi mo andiyagen ye hinyaman, agya po man manged
ha ihip mo, no maloke met ha pamilew nin katongno mo
ha pamteg boy yatew ye hangkan a paghabiyan naka nin
maloke.
17 Ta hiyay panakop nan Apo Dioh ket aliwan tungkol ha
pamangan o inomen, no aliwan tungkol ha katoynongan,
katanaan boy kaaliketan a an-ibyay nan Ihpiditon Dioh.
18 Ta hiyay wanabay a paghilbi kanan Cristo, ket ampaka-
paaliket ya kanan Apo Dioh boy andangalen nin tatao.

19 Kaya-bay pakikwanan tawoy magbi-ay a main manged
a pamakilamo boy makapapah-ey nin pamteg ha magha boy
magha.
20 Adi mo andamaen ye pamteg nin kanayon a tao, ulin
bengat ha pamangan. Ta agya malyadin kanen ye kaganaan
a pamangan, noba no pagkahalananan la met nin kanayon,
ket aliwan manged a kanen mo.
21 Mamanged po no adi kayna mangna nin kena o minom
nin alak o manyag nin hinyaman, no pagkahalananan na
yan katongno mo kanan Cristo.

---

* **14:11** Isaias 45:23. † **14:14** Hilay Jujudio, main hilan bibilin tungkol ha pamangan a malyadin kanen boy ahe malyadin kanen.

22 Kaya-bay hinyaman ye ihip mo tungkol kanlan hi-
lati, katapulan a hikaynan bengat boy hiyay Apo Dioh ye
makatanda. Minged yay taon ahe angkayoot ha panyag na
nin ampamtegan na a manged.
23 Noba ayaman a ampagluwaluwa ha kinan na, ket
nagkahalanan yayna kanan Apo Dioh, ta ahe ya napatayaan
ha pamteg na. Ta hinyaman a panlabag ha pamteg tawo ket
kahalanan.

15

Hiyay Pagbi-ay a Makapaaliket kanlan Kanayon

1 Hikitawon mangakhaw ye pamteg, katapulan a anohan
tawo hilan haglapan ye kakatongno yon mangakapey ye
pamteg la. Aliwan bengat hadili tawon ikaaliket ye ihipen
tawo.
2 No aliwan, ihipen tawo met ye ikaaliket lan kakatongno
tawo ta-omen met kumhaw ye pamteg la.
3 Ta hiyay Cristo, aliwan ikaaliket na ye inihip na, no
aliwan hiyay ikaaliket nin kanayon. Ta wanae ye naihulat
a Habi nin Dioh,
“Hiyay panonghak lan tatao kammo, ket hikoy natonghak.”*
4 Ta kaganaan a naihulat a Habi nin Dioh, ket naihulat ya
ta-omen kitawo maadalan boy mag-ilyadi kitawon mapah-
ey boy makhaw ye nakem. Ket ha wanabay, magkamain
kitawon kahigudowan ha papangako nan Apo Dioh.
5 Hiyay Apo Dioh a ampamyay nin kakhawan boy kak-
pean, ket haglapan na kawo dayin magbi-ay a main payma-
magha bilang mānumbong nan Apo Cristo Jesus.
6 Ha wanabay, mapaymamagha kawon manggalang kanan
Apo Dioh a Dioh boy Bapa nan Apo tawon Jesu Cristo.

Hiyay Manged a Balita a Naiadal kanlan Jujudio

7 Kaya-bay no way-omen ye pananggap nan Cristo kanyo,
wanabay met dayi ye pananggap yo ha balang magha ta-
omen ya migalang ye Apo Dioh.
8 Pakaihipen yo a naghilbi yay Cristo kanlan Jujudio ta-
omen na paptegan a mapatayaan yay Apo Dioh ha papan-
gako na kanlan nangaunan tutoa la.†
9 Boy hilay aliwan Judio, ket manggalang hila met kanan
Apo Dioh uli ha ingalo na kanla. Ta wanae ye naihulat a
Habi nin Dioh,
“Apo Dioh, galangen kata legan anti ko kanlan aliwan Judio
boy kantaen koy panggalang ha ngalan mo.”‡

---

* **15:3** Kakanta 69:9. † **15:8** Impangako nan Apo Dioh kanlan nangaunan tutoa la a lumateng ya lano ye Māngiligtah. ‡ **15:9** 2 Samuel 22:50; Kakanta 18:49.

10 Ket wanae po ye naihulat,
“Hikawon aliwan Judio, makialiket kawo kanlan pinili nan
Apo Dioh.”§
11 Boy naihulat po ye wanae,
“Hikawon aliwan Judio boy hikawon kaganaan a tatao,
galangen yo yay Apo Dioh.”*
12 Ket hinabi na met podopita Isaias,
“Main lumateng a ibat ha lahi nan Jesse
a mamoon kanlan aliwan Judio.
Ket hiyabay ye kahigudowan la a miligtah.”†
13 Hiyay Apo Dioh a ampamyay kantawo nin kahigudowan, ket biyan na kawo nin luboh a kaaliketan boy katanaan uli ha pamteg yo kana ta-omen ya po umando ye kahigudowan yo makauli ha kapalyadiyan nin Ihpidito na.

Hiyay Hangkan nin Panulat nan Pablo

14 Kakatongno, tanda ko a naheb kawon kangedan, genap ye tinanda yo tungkol ha pamteg kanan Apo Jesus boy madunong kawon mamabala ha balang magha.
15 Agya wanabay man, makhaw ye nakem kon nanulat kanyo nin tungkol ha katapulan kon ipaihip uman kanyo. Ta uli ha kangedan nan Apo Dioh,
16 dinyag na kon māghilbi nan Apo Cristo Jesus, bilang padi kanlan aliwan Judio. An-ipatanda ko kanla ye Manged a Balita nan Apo Dioh ta-omen hila mag-ilyadin omen ha hagpa a makapaaliket boy nakataladan kana makauli ha Ihpidito na.
17 Kaya-bay ulita ampakimamagha koyna kanan Apo Cristo Jesus, an-ipagmayadet koy paghilbi ko kanan Apo Dioh.
18 Homain akon kanayon a habiyen no aliwan hiyay didinyag nan Cristo ha ginawi nako a mangumbinyo kanlan aliwan Judio a manumbong kanan Apo Jesus makauli ha hahabi boy didiyag ko,
19 makauli ha pagkakitan boy kapagtakaan, boy makauli ha kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh. Kaya-bay paibat ha Jerusalem angga ha Ilirico, impatanda koy Manged a Balita a tungkol kanan Cristo.
20 Ket homain akoynan kanayon a labay diyagen no aliwan ipatanda ko ye Manged a Balita ha lulugal a homain po nagtanda nin tungkol kanan Apo Jesu Cristo, aliwan kanlan nagtanda ana ta-omen aliwa kon ba-mon ampangipaideng nin baey ha pundahyon nin kanayon.
21 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,

---

§ **15:10** Deuteronomio 32:43. * **15:11** Kakanta 117:1. † **15:12** Isaias 11:10.

"Hilay ahe po napatandaan nin tungkol kana, ket matandaan laya.
Ket hilay ahe po bega nakange nin tungkol kana, matalohan layna met."‡

Inihip nan Pablo ye Kumewah ha banwan Roma

22 Kaya-bay malabong a ukdo kon naaba a makew ihen
kanyo, uli ha pangipatanda ko nin Manged a Balita ha
kaganaan a lulugal ihti.
23 Noba haanin, ta nayadi koynay pangipatanda ko ha
kaganaan a lulugal ihti boy ulita anoy taon anan labay kon
kumewah kanyo,
24 maka mayngingikit kitawoyna. Ta an-ihipen koy kadān
kanyo lano ha makew ako ha Espanya. Ket kumonin ako
ihen nin nangaanon mangaamot. Ket tanda ko a agya ahe
ako magbuyot ihen kanyo, maaliket ako lano ha payngingikit
tawo. Labay ko met a mahaglapan yoko ha matapul ko ha
pamakew ko ha Espanya.
25 Noba haanin, makew ako po ha banwan Jerusalem, ta
iatel ko po ye haglap kanlan pagtao nan Apo Dioh ihtew.
26 Ta hilay kakatongno ha Macedonia boy Acaya, ket
angkaaliket hilan namyay nin haglap kanlan mangaidap a
pagtao nan Apo Dioh ha Jerusalem.
27 Angkaaliket hilan namyay nin haglap la kanlan Jujudio.
Hiyay kaptegan, hukat bengat, ta main hilan utang a manged
a nakem kanlan Jujudion kakatongno ha Jerusalem. Ta
nadakayan hila nin naihpiditowan a kangedan nin Manged
a Balita. Kaya-bay katapulan la met ye managlap kanlan
Jujudio makauli ha babagay.
28 Pangayadi kon maiatel yatin haglap kanlan kakatongno
ha Jerusalem, danan katawo ihen bayo ko maglaloh ha
Espanya.
29 Tanda ko a ha pamakew ko kanyo, ket luboh na kitawon
inged nin Apo Jesu Cristo.

30 Kaya-bay kakatongno, uli ha pamakimamagha tawo
kanan Apo Jesu Cristo boy pangado a in-ibyay nin Ihpiditon
Dioh kantawo, an-ipakihabi ko kanyo a haglapan yoko dayi
makauli ha luboh a pangipakigwang yo kangko kanan Apo
Dioh.
31 Ipakigwang yo a maligtahan ko hila dayi ye ahe ampamteg kanan Apo Jesus ha plobinhiyan Judea. Boy ipakigwang yo met a hilay pagtao nan Apo Dioh ha Jerusalem, ket maaliket la dayin tanggapen ye kaget kon haglap kanla.

‡ **15:21** Isaias 52:15.

32 Ipakigwang yo yain ta-omen no kalabayan nan Apo
Dioh, mahayaghag akon lumateng kanyo boy makapag-
painawa ko ihen kanyo.
33 Hiyay Apo Dioh a ampangibatan nin katanaan,
mikakaanti ya dayi kanyo. Amin.

16

Hiyay Pangumohta

1 Haanin, labay ko yan ipatanda kanyo ye katongno tawon
Febe. Māghilbi ya ha pangkat lan māmteg ha banwan
Cencrea.
2 An-ipakihabi ko kanyo a tanggapen yoya dayi bilang
katongno tawo kanan Apo Jesus, ta wanabay ye huhton
diyagen kanlan pagtao nan Apo Dioh. Haglapan yoya
ha agya hinyaman a matapul na, ta mapanaglap ya ha
malabong a tao. Ket magha koyna kanla.
3 Ikumohta yoko kanlan Priscila boy Aquila a kapadiho
kon māghilbi nan Apo Cristo Jesus.
4 Ahe la kinawaen ye bi-ay la uli kangko. Kaya-bay
mayadet ye utang kon manged a nakem kanla. Aliwan hikon
bengat ye ampahalamat, no aliwan agya hilay kaganaan a
pangkat lan māmteg a aliwan Judio.
5 Boy ikumohta yoko met ha pangkat lan māmteg a
ampaytipon ha baey lan Priscila boy Aquila.
Ikumohta yoko met kanan Epenetus a an-adoen kon
gayyem. Hiyabay ye naunan namteg kanan Cristo ha
plobinhiyan Asia.
6 Boy ikumohta yoko met kanan Maria a mahipeg a
naghilbi kanyo.
7 Ikumohta yoko met kanan Andronicus boy Junia a
kapadiho kon Judio boy nakalamo kon napidiho. Nuna
hila po kangko a namteg kanan Apo Jesus boy katatanda
la hilaynan aapohtol.
8 Boy ikumohta yoko met kanan Ampliatos a an-adoen kon
gayyem kanan Apo.
9 Ikumohta yoko met kanan Urbanus a kapadiho tawon
māghilbi nan Cristo. Wanabay met kanan Stakis a an-
adoen kon gayyem.
10 Ikumohta yoko met kanan Apeles a maghan napaptegan
anan mapatayaan a māghilbi nan Cristo.
Ikumohta yoko met ha pamilya nan Aristobulus.
11 Ikumohta yoko po kanan Herodion a kapadiho kon Judio
boy kanlan kakatongno kanan Apo ha pamilya nan Nar-
cisus.

12 Wanabay met kanlan Trifena boy Trifosa, a mangahipeg
a māghilbi nan Apo
boy kanan Persis a an-adoen kon gayyem. Mahipeg yan
naghilbi kanan Apo Jesus.
13 Boy ikumohta yoko met kanan Rufus a manged a
māghilbi nan Apo. Wanabay met kanan indo na a
pinagkaindo koyna met.
14 Boy ikumohta yoko met kanan Asincrito, Flegon, Her-
mes, Patrobas, Hermas boy kanlan kakatongnon kalamo
la.
15 Boy ikumohta yoko met kanlan Filologos, Julia, Nereus
boy hiyay katongno na a babayi. Wanabay met kanan
Olimpas boy hilay kaganaan a pagtao nin Dioh a
kalalamoan la.
16 Maykukumohta kawo ha balang magha ta-omen makit
a ampay-aado kawo ha magha boy magha.
Hilay kaganaan a pangkat nin māmteg nan Apo Jesu Cristo
ihti, ket angkumohtaen la kawo met ihen.
17 Kakatongno, mag-alla kawo kanlan tataon ampan-
gubayan nin payngingihyay boy panalingkukol ha pamteg
uli ha pangiadal la nin lumbo a adal a laban ha tinanggap
yoyna. Liklikan yo hilay wanabay a tatao.
18 Ta aliwan hiyay Apo tawon Jesu Cristo ye ampaghilbiyan
la, no aliwan hiyay hadili lan kalabayan. Antalingowen la
hilay tataon kulang ye tinanda nin tungkol kanan Cristo
makauli ha manganged a hahabi boy makapaaliket a
panongtong.
19 Tanda nin kaganaan a mapatayaan kawon ampanum-
bong kanan Apo. Kaya-bay angkaaliket ako kanyo. Labay
kon mag-ilyadi kawo dayin homain tinanda nin tungkol ha
panyag nin maloke, noba madunong ha panyag nin manged.
20 Hiyay Apo Dioh a ampamyay nin katanaan, madanon
na yaynan ipahambot kanyo ye Satanas.
Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo tawon
Jesu Cristo.
21 Angkumohtaen na kawon Timoteo a kapadiho kon
māghilbi nan Apo, boy angkumohtaen la kawo met Lucio,
Jason boy Sosipater a kapadiho kon Judio.
22 Hiko yay Tertius a ampakimamagha kanan Apo Jesus.
Ket hiko ye nangihulat nin hilatin hahabi nan Pablo. Angku-
mohtaen katawo met.
23 Angkumohtaen na kawo met Gaius a namadagoh
kangko ha baey na a ampaytiponan nin pangkat lan māmteg.
Boy angkumohtaen na kawo met Erasto a māngihinop nin
pilak nin banwa. Boy hiyay Quartus a katongno tawo, ket
angkumohtaen na kawo met.

24 [Inged na kawon kaganaan Apo tawon Jesu Cristo.
Amin.]
25 Kaya-bay galangen tawo yay Apo Dioh a ampamah-ey
nin pamteg yo makauli ha Manged a Balita a impatanda
koyna kanyo. Yatin Manged a Balita a tungkol kanan Cristo,
ahe na impatanda ha nabuyot a panaon.
26 Noba haanin, ulita imbilin nan Apo Dioh a homain
kamateyan, naipatanda yayna ha kaganaan a nanahyon ye
Manged a Balita makauli ha inhulat lan popodopita ta-omen
hila mamteg boy manumbong kana.
27 Galangen tawo yay mamaghan Dioh a nagtanda nin
kaganaan. Galangen tawo yan makanoman makauli kanan
Apo Jesu Cristo! Amin.

Hiyay Unan Hulat nan Pablo kanlan taga CORINTO

1 Hiko yay Pablo a dinyag nan Apo Dioh a pag-apohtol
nan Apo Cristo Jesus makauli ha kalabayan nan Apo Dioh.
Hikayin Sostenes a katongno tawo kanan Apo ye nangibatan
nin yatin hulat
2 kanyon pangkat nin māmteg nan Apo Dioh ihen ha
banwan Corinto a pinili na a pagtao na uli ha pamaki-
mamagha yo kanan Cristo. Hinagyat na kawon Apo Dioh
a manumbong ha kalabayan na kalamo hilay kaganaan a
ampamteg kanan Apo Jesu Cristo ha kaganaan a lulugal.
Hiyabay ye Apo tawon kaganaan.
3 Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat
kanan Apo Dioh a Bapa tawo boy Apo Jesu Cristo.

Hiyay Kangedan a ibat kanan Apo Jesu Cristo

4 Lanang katawon an-ipahalamatan kanan Apo Dioh, uli
ha kangedan a in-ibyay na kanyo makauli kanan Apo Jesus.
5 Ta uli ha pamakimamagha yo kana, in-inged na kawon
Apo Dioh ha kaganaan a omen ha paghabi boy pagkataloh.
6 Uli kananyati, napaptegan kanyo a hiyay in-adal mi
kanyo tungkol kanan Cristo, ket peteg ya.
7 Kaya-bay legan angkahabek kawon ampangagad nin
pag-udong nan Apo tawon Jesu Cristo, anti yayna kanyo ye
kaganaan a binaba a katapulan yo a in-ibyay nan Ihpiditon
Dioh.
8 Papah-eyen nan Apo Dioh ye pamteg yo angga ha
kalampuhan ta-omen kawo homain pakaumihan lano ha
mangaamot nin pag-udong nan Apo tawon Jesu Cristo.
9 Mapatayaan yay Apo Dioh a nanagyat kanyo a makima-
magha kanan Anak na a hiyay Jesu Cristo a Apo tawo.

Hiyay Paypapangkat-pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus

10 Kakatongno ko, bilang apohtol nan Apo tawon Jesu
Cristo, an-ipakiiingalo ko kanyo a itgen yoynay paypa-
pangkat, no aliwan maymamagha kawoyna ha ihip boy
tikih.
11 Kakatongno ko, nahabi ko yati, ta main ibat ha baey nan
Cloe a nangibalita kangko a ampay-away-away kawo kano.
12 Yati ye labay kon habiyen. Main kanoy nangaano kanyo
ye ampaghabin, “Kanan Pablo ko.” Noba hilay kanayon
met kano, anhabiyen la, “Kanan Apolos ako.” Main met
ampaghabin, “Kanan Pedro ko.” Ket hilay kanayon po,
“Kanan Cristo ko”.

13 Taket, angkadakay ya nayi ye Cristo? Taket, hiyay Pablo
nayi ye naipako ha kodoh uli kanyo? Nabawtihmowan kawo
nayi ha ngalan nan Pablo?
14 Ampahalamat ako, ta homain akon binawtihmowan
kanyo, no aliwan hilan Crispo boy Gayo bengat.
15 Kaya-bay homain kanyo ye malyadin maghabi a
nabawtihmowan kawo ha ngalan ko.
16 Awo manayti! Binawtihmowan koya po ye Estefanas
boy pamilya na. Noba homain akoynan maihipan a bi-
nawtihmowan kon kanayon, no aliwan hilan bengat.
17 Ta ahe nako intubol Apo Jesus a mamawtihmo, no
aliwan mangipatanda nin Manged a Balita. Ket hiyay
pangipatanda ko, aliwan makauli ha kadunongan nin tao ta-
omen ya ahe maalih ye kapalyadiyan nin pagkamatey nan
Cristo ha kodoh.

Hiyay Cristo ye Kapalyadiyan boy Kadunongan nan Apo Dioh

18 Ta hiyay adal a tungkol ha pagkamatey nan Apo
Jesu Cristo ha kodoh, ket kamutawan kanlan tataon ampi-
palakew ha kapaduhaan a homain anggaan. Noba kanta-
won an-iligtah na, ket kapalyadiyan nan Apo Dioh.
19 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Damaen koy kadunongan lan mangadunong
boy diyagen kon homain hilbi ye kagalingan lan manga-
galing.”*
20 Hinya awod ye hilbi lan mangadunong, hilay ma-
maihtodo nin Bibilin boy hilay mangahidi a makingatngat
kananyatin panaon? Aliwa nayi a hiyay ampibaan lan
kadunongan nin tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh,
ket an-ipakit nan Apo Dioh a kamutawan bengat?
21 Ta uli ha kadunongan nan Apo Dioh, ket ahe na
impaluboh a mabalayan laya nin tataon ahe ampanumbong
kana makauli ha kadunongan la. No aliwan, hiyay kal-
abayan nan Apo Dioh, ket iligtah na hilay tataon ampamteg
kana makauli ha Manged a Balita a an-ipatanda mi a
anhabiyen lan kanayon a kamutawan.
22 Hilay Jujudio, an-awokan la yan kapagtakaan bilang
pagkakitan a peteg ye nange la. Ket hilay Griego, kadunon-
gan met ye an-apehen la.
23 Noba hikayi, hiyay pagkapako nan Cristo ha kodoh ye
an-ipatanda mi. Ket yati ye ampakapitubkokan lan Jujudio
boy kamutawan met kanlan aliwan Judio.

---

* **1:19** Isaias 29:14.

24 Noba kanlan tataon hinagyat nan Apo Dioh a pagtao na,
Judio man o Griego, tanda la a hiyay Cristo ye kadunongan
boy kapalyadiyan na a mangiligtah nin tao.
25 Ta hiyay pagkamatey nan Cristo ha kodoh a ampibaan
nin tao a kamutawan nin Dioh, ket umiigit ya ha pinaka-
manged a kadunongan nin tao boy hiyay ampibaan nin tao
a kakapeyan nin Dioh, ket umiigit ya ha pinakamakhaw a
kakhawan nin tao.
26 Kakatongno ko, ihipen yoy kahahaad yo hatew bayo
na kawo hinagyat Apo Dioh a pagtao na. Ha pamilew
lan tataon ahe ampanumbong kana, nangaanon bengat
kanyo ye madunong o makapalyadiyan o ibat ha pamilya
a antangalen lan tatao, kali?
27 Noba hiyay Apo Dioh, pinili na hilay mutaw ha pamilew
lan ahe ampanumbong kana ta-omen na hila pading-eyan
ye tataon madunong. Boy pinili na hila po Apo Dioh ye
mangakapey ha pamilew lan tataon ahe ampanumbong
kana ta-omen na hila pading-eyan ye mangakhaw.
28 Pinili na hila met Apo Dioh ye tataon an-ibilang la
a mangaaypa nin tataon ahe ampanumbong kana, hilay
angkaumih, boy hilay an-ibilang la a homain hilbi ta-omen
na alihan hilbi ye an-ibilang la a maalaga nin kalabongan.
29 Kaya-bay homain taon malyadin magmayadet kanan
Apo Dioh.
30 Ta uli ha dinyag nan Apo Dioh, naimamagha kitawo
kanan Apo Cristo Jesus. Ket hiyabay ye dinyag nan Apo Dioh
a kadunongan tawo. Boy makauli ha dinyag nan Apo Jesus,
ket imbilang na kitawon Apo Dioh a matoynong, dinyag na
kitawon pagtao na boy timbeh na kitawo ha kakahalanan.
31 Kaya-bay hukat tawon diyagen ye omen ha naihulat a
Habi nin Dioh,
“Ayaman a malabay magmayadet, ket hiyay dinyag nan Apo
Dioh bengat ye ipagmayadet na.”†

2

Hiyay tungkol ha Pagkapako nan Apo Jesus ha Kodoh

1 Kakatongno ko, ha nakew akon nangipatanda kanyo nin
hikliton monikala nan Apo Dioh, ket ahe koya impatanda
makauli ha mangaldeg a hahabi o kadunongan.
2 Ta inihip koyna a legan anti ko kanyo, homain akon
kanayon a ipatanda, no aliwan hiyay tungkol kanan Apo
Jesu Cristo bengat boy hiyay pagkapako na ha kodoh.
3 Makapey boy ampamigpig ako ha limo a umadap kanyo.

† **1:31** Jeremias 9:24.

4 Ket ha paghabi boy pangipatanda ko kanyo, ahe ako
nanggawi nin mangaumeg a hahabi boy kadunongan nin
tao ta-omen katawo makumbinyo, no aliwan hiyay Ihpiditon
Dioh makauli ha panggawi na nin kapalyadiyan na, pinapte-
gan na kanyo a peteg ye anhabiyen ko.
5 Kaya-bay hiyay pamteg yo kanan Cristo, ket aliwan uli
ha kadunongan nin tao, no aliwan uli ha kapalyadiyan nan
Apo Dioh.

Hiyay Kadunongan a ibat ha Ihpiditon Dioh

6 Noba no anti kayi kanlan mangatoayna ha pamteg, am-
paghabi kayi met nin kadunongan, noba aliwan kadunon-
gan nin taon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh o
kadunongan lan ampamoon ihti ha babe-luta a nakataning
anan maanam ye kapalyadiyan la.
7 Hiyay kadunongan a anhabiyen mi, ket hiyay monikala
nan Apo Dioh a ahe na impatanda hatew, noba intaladan
naya ha ikadangal tawo bayo na po palhowaen ye babe-luta.
8 Yatin kadunongan, ahe la natalohan ampamoon ihti ha
babe-luta. Ta no natalohan la, ahe la yayna dayi impako ha
kodoh ye madangal a Apo.
9 Noba ahe la natalohan, ta wanae ye naihulat a Habi nin
Dioh,
“Homain po nakakit, homain nakange,
boy homain nakaihip
nin intaladan nin Dioh kanlan ampangado kana.”*
10 Noba impatanda nan Apo Dioh kantawo ye kadunongan
na makauli ha Ihpidito na. Ta hiyay Ihpiditon Dioh ye
nagtanda nin kaganaan, agya hiyay mangaldeg a ihip nan
Apo Dioh.
11 Ta homain nagtanda nin ihip nin tao, no aliwan hiyay
hadili nan ihpidito. Wanabay met kanan Apo Dioh. Homain
met nagtanda nin ihip na, no aliwan hiyay Ihpidito na.
12 Hiyay natanggap tawo ket Ihpiditon Dioh, aliwan ihip nin
taon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh ta-omen tawo ya
matandaan ye kaganaan a in-ibyay nan Apo Dioh kantawo.
13 Hiyay pangipatanda mi, ket aliwan makauli ha
kadunongan nin tao, no aliwan makauli ha hahabin ibat ha
Ihpiditon Dioh. Hilatin kaptegan a ibat ha Ihpiditon Dioh ye
an-ipalinaw mi kanlan tataon anti kanlay Ihpiditon Dioh.
14 Noba hiyay taon ahe ya kanay Ihpiditon Dioh, ket ahe
na labay tanggapen ye kaptegan a ibat ha Ihpiditon Dioh,
ta kamumoan yati kana. Boy ahe naya angkatalohan, ta
yatin kaptegan ket matalohan bengat makauli ha haglap nin
Ihpiditon Dioh.

---

* **2:9** Isaias 64:4.

15 Hiyay taon anti kanay Ihpiditon Dioh, ambokitkiten na
hilayatin kaganaan. Noba hiyay taon ahe kanay Ihpiditon
Dioh, ahe na yan angkabokitkit ye ihip nin taon anti kanay
Ihpiditon Dioh.
16 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Homain nagtanda nin ihip nan Apo
ta-omen mamabala kana.”†
Noba hikitawo, anti yayna kantawoy Ihpiditon Dioh. Kaya-
bay ampangihip kitawoyna nin omen ha pangihip nan
Cristo.

3

Hilay Māghilbi nan Apo Dioh

1 Kakatongno, ha anti ko po ihen kanyo, ahe ako naghabi
kanyo nin omen ha paghabi ko kanlan tataon anti kanlay
Ihpiditon Dioh, no aliwan omen ha paghabi ko kanlan tataon
aanak po ha pamteg kanan Cristo boy ampagbi-ay po ha
kalabayan nin laman.
2 Hilay in-aadal ko kanyo ket hilay mataloh bengat a
matalohan, ta ahe yo po angkatalohan ye mangaldeg a aadal.
Ba-mo katawon ampainomen nin gatah bengat, ta ahe yo
po mababa a gatgaten ye mangabyang a pamangan. Awo,
petegbay angga haanin, ahe yo po mababa!
3 Ta ampagbi-ay kawo po ha kalabayan nin laman yo.
Ket ulita ampaykaibeg boy ampay-away-away kawo po, ket
yabay-in yay ampakapipapteg a ampagbi-ay kawo po ha
kalabayan nin laman yo. Ampagbi-ay kawo po a omen
kanlan ahe ampamteg.
4 Ta no anhabiyen nin magha, “Kanan Pablo ko” boy
anhabiyen met nin kanayon, “Kanan Apolos ako,” aliwa nayi
a kapadiho yo hila po ye ahe ampamteg?
5 Taket, aya kayi nayi? Padiho kayin bengat a māghilbi nan
Apo Dioh boy ginawi na kayi ta-omen kawo mamteg kanan
Apo Jesus. Ket hiyay balang magha kammi, andiyagen min
bengat ye an-ipadyag nan Apo.
6 Hiko ye nangipatanda nin Habi nin Dioh kanyo a ba-
mon nangitanem nin bini. Pangayadi, hiyay Apolos met ye
nanayhay a ba-mon namohboh nin tanaman. Noba hiyay
Apo Dioh ye namatubo.
7 Aliwan hilay ampananem o ampanayhay ye maalaga, no
aliwan hiyay Apo Dioh a ampamatubo.
8 Hiyay ampananem boy ampanayhay ket padihon
māghilbi. Ket hiyay balang magha kanla, makatanggap yan
plimyo ha kaeteban nin pagbannog la.

† **2:16** Isaias 40:13.

9 Māghilbi na kayin bengat Apo Dioh. Ket hikawo, nailalayi
ha pananeman a impatalon nan Apo Dioh kammi. Boy
nailalayi kawo po ha baey a hiyay Apo Dioh ye ampamaid-
eng.
10 Ket makauli ha kangedan nan Apo Dioh a in-ibyay
na kangko, hikoy nangikonin nin pundahyon nin pamteg
yo a omen ha pangikonin nin magaling a māg-alowagi nin
pundahyon nin baey. Ket lumbo met a tao ye mamaideng
nin baey ha ingkonin kon pundahyon. Noba katapulan a
maalla ye balang mamaideng.
11 Ta homain anan kanayon a malyadin pundahyon nin bi-
ay, no aliwan hiyay pundahyon a naikonin ana a hiyay Apo
Jesu Cristo.
12 Malabong hilay ampangipaideng ha pundahyon. Main
ampanggawi nin balitok, mital, o mangaalaga a dadapah.
Hilay kanayon met, ampanggawi nin kayo, nayangon ilamon
o dayami.
13 Noba lano ha maabot ye mangaamot nin panuhga
nan Apo Dioh, huboken nay didinyag nin balang magha
a paghilbi kana a omen ha balitok a ipadan ha apoy.
Ket ihtewbay lano matandaan no way-omen kapah-ey ye
paideng nin balang magha.
14 No hiyay paideng ha pundahyon, ket ahe ya naulam,
makatanggap yan plimyo ye nangipaideng.
15 Noba no maulam ya ye paideng na, ket homain yan
matanggap a plimyo. Agya wanabay man, miligtah ya met
ateed. Noba ba-mo yan maghay taon nakaligtah ha ulam a
homain yan bega nailigtah a aalganah na.
16 Tanda yo a pinagkatimplo na kawon Apo Dioh boy
angkumonin ya kanyo ye Ihpiditon Dioh.
17 Ayaman a mandama nin Timplo nan Apo Dioh, ket
paduhaan naya. Ta hiyay Timplo na, ket hiyabay bengat ye
nagkonin. Ket yain a Timplo, homain kanayon no aliwan
hikawon māmteg na.
18 Adi yo anlokowen ye hadili yo. Ayaman a ampangibaan
nin hadili na a madunong ya ha pamilew lan tataon ahe
ampanumbong kanan Apo Dioh, ket mamanged po a ibilang
nay hadili na a mutaw ta-omen ya mag-ilyadin madunong
ha pamilew nan Apo Dioh.
19 Ta hiyay kadunongan lan tataon ahe ampanumbong
kanan Apo Dioh ket kamutawan kana, ta wanae ye naihulat
a Habi nin Dioh,
“Angkaloten hila nin Dioh ye mangadunong ha kakuhitan
la.”*
20 Yati po ye naihulat a Habi nin Dioh,

* **3:19** Job 5:13.

"Tanda nan Apo Dioh a homain hilbi ye an-ihipen lan
mangadunong."†
21 Kaya-bay adi na an-ilambong nin ayaman a mānumbong
na yan ayaman, ta in-ibyay nan Apo Dioh ye kaganaan ha
ikanged yo.
22 Hiko, hiyay Apolos boy hiyay Pedro, hikayin kaganaan
ket in-ibyay nan Apo Dioh ha ikanged yo. Agya po ye
babe-luta, hiyay bi-ay o kamateyan, hiyay kapelhan o hiyay
maadapan, yatin kaganaan ket an-ibyay nan Apo Dioh ha
ikanged yo.
23 Ket hikawo, konin na kawon Cristo. Ket hiyay Cristo,
konin naya met Apo Dioh.

4

Hilay Apohtol nan Apo Jesus

1 Kaya-bay hikayin Apolos, katapulan a ibilang yo kayin
māghilbi nan Cristo boy pinatayaan nan Apo Dioh a mangi-
patanda nin monikala na a ahe na impatanda hatew.
2 Ket bilang nangipatayaan na, katapulan a mapatayaan
kayi.
3 Aliwan maalaga kangko no hinyay an-ihipen yo o nin
ayaman a tao tungkol kangko. Ta hiko man, agko ampaala-
gaan ye hadili kon ihip.
4 Ta no hikon bengat, ha ihip ko, homain akon nadyag a
maloke. Noba aliwan labay habiyen a homain akon bega
dinyag a maloke. Ta hiyay Apo Dioh bengat ye mangihabi
no manged o ahe ye dinyag ko.
5 Kaya-bay adi kawoyna ampanuhga. Ta lano ha panlu-
mateng nan Apo Jesus, hiyabay ye manuhga. Ha panlu-
mateng na, ibagwa nay kaganaan a hiklito boy hiyay tikih
nin balang magha. Ket kananyain a panaon, tanggapen nin
balang magha ye padangal nan Apo Dioh ha kaeteban nin
dinyag na.
6 Kakatongno, ha pamabala ko kanyo, ginawi ko yay Apo-
los boy hadili ko ta-omen yo matandaan ye labay habiyen
nin yatin kahabiyan, "Adi yo an-igitan ye anhabiyen nin
naihulat a Habi nin Dioh." Ha wanabay, adi yoya lano
maitagay ye magha makauli ha pangiaypa ha kanayon.
7 Ta ayay namalyadi kanyo a maiigit kanlan kanayon?
Aliwa nayi a hilay kaganaan a anti kanyo, ket ibat kanan Apo
Dioh? Taket man awod ta an-ilambong yo a ba-mon aliwan
ibat kanan Apo Dioh?
8 Ah, genap kawoyna manayti ha pamteg yo! Antina
manayti kanyoy kaganaan a binaba a an-ibyay nin Ihpiditon

† **3:20** Kakanta 94:11.

Dioh kanlan māmteg na! Popoon kawoyna awod boy ahe
yo kayina katapulan, kali? Awo ta dayin ta ampamoon
kawoyna ta-omen kayi met makipamoon kanyo.
9 Noba hiyay wangko ket aliwan wanabay, no aliwan ba-
mon hikayin aapohtol ye dinyag nan Apo Dioh a pinaka-
maaypa ha kaganaan a tatao. Ba-mo kayin tataon nauhgaan
a matey a an-ilakew lan huhundaloh ha palaha a maipabuya
ha kaganaan a tatao boy ha kaganaan a anghil.
10 Uli ha pangipatanda mi nin tungkol kanan Cristo ket
an-ihipen lan tatao a mutaw kayi. Noba hikawo, an-ihipen
yo a mangadunong kawo ulita ampakimamagha kawoyna
kanan Cristo. Mangakapey kayi, noba hikawo, an-ihipen
yo a mangakhaw kawo. An-umihen la kayin tatao, noba
andangalen la kawo.
11 Ket anggayna haanin, maheheg kayin angkabitlan,
angkaplangan, yoyonggit ye bado mi, angkapahakitan la
kayin tatao, boy homain kayin kunaan.
12 Man-igaod mi ye mag-obda ta-omen kayin bengat main
pagbi-ay. No antonghaken la kayin tatao, ket an-inged mi
hila. No an-ipaloke la kayin tatao, ket an-ikpe mi.
13 No andamaen la kayin tatao, maanoh kayin makibat
kanla. Ket anggayna haanin, an-ibilang la kayin homain
hilbi a ba-mon akat ha babe-luta.

14 Inhulat ko yati aliwan ta-omen katawo pading-eyan no
aliwan labay katawon bengat itoynong, ta an-adoen katawo
a ba-mon hadili kon anak.
15 Malabong hilay ampangalingay kanyo ha pamteg yo
kanan Cristo. Noba agya mapo a libo ye māngalingay yo, ket
mamagha yan bengat ye bapa yo ha pamteg. Ket hiko yatew,
ta hiko ye unan nangipatanda kanyo nin Manged a Balita a
tungkol kanan Cristo.
16 Kaya-bay an-awoken ko kanyo a tuwaden yoko.
17 Haanin, intubol koya kanyo ye Timoteo a an-adoen kon
anak ha pamteg boy mapatayaan kanan Apo. Intubol koya
kanyo ta-omen na ipaihip kanyo no way-omen ako ampagbi-
ay bilang mānumbong nan Cristo. Hiyay ipaihip na kanyo,
ket hiya met ateed ye an-iadal ko ha pangkat lan māmteg ha
kaganaan a lulugal a anlakwen ko.

18 Main anan nangaano kanyo ye malambong, ta nabaan
la a ahe akoynan mag-udong ihen.
19 Noba no kalabayan nan Apo, ha ahe mabuyot, kewahan
katawo. Ket bilewen ko man no peteg a main hilan
kapalyadiyan a ibat kanan Apo Dioh o ampaglambong hilan
bengat.

20 Ta no hakop na kitawon Apo Dioh, ket makit ye
kapalyadiyan na ha didiyag tawo a aliwan bengat ha habi
tawo.
21 Haanin, hinyay labay yo? Lumateng ako a angkapoot
kanyo o main kaanohan boy pangado kanyo?

5

Kapaduhaan nin Kahalanan

1 Haanin, nabalitaan ko a main magha kanyo ye ampam-
abayi. Ket hiyay pangindoen na po ye anlalayen na. Agya po
hilay ahe ampamteg ket ahe la andiyagen ye wanabay.
2 Noba agya wanabay man, ket malambong kawon teed!
Malele kawoyna dayi, ta magha kanyo ye ampanyag nin
wanabay a kalok-an. In-ihyay yo yayna dayi ha pangkat yo.
3-4 Haanin, agya ahe ako kanyo, ba-mon anti ko kanyo.
Ket makauli ha kapalyadiyan a in-ibyay nan Apo Jesus
kangko, inuhgaan ko yaynan mapaduhaan. Kaya-bay no
ampaytipon kawo, ihipen yo a anti ko kanyo. Ket makauli
ha kapalyadiyan nan Apo tawon Jesus,
5 ipaolay yo yayna kanan Satanas yain a tao ta-omen na
yan damaen ye laman na, noba maalih kana ye kalabayan
nin laman na. Ha wanabay, maghehe ya boy miligtah ya ha
mangaamot nin pag-udong nan Apo Jesus.

6 Aliwan manged a ampagmayadet kawo, noba ampao-
layan yo met a mapagkalamo ha pangkat yo ye maghay
taon madamog. Mamanged a ihyay yo yayna ta-omen na
kawo ahe mapaditan. Ahe yo nayi tanda ye kahabiyan
a wanae, “hiyay makandin pamalbag, ket mapalbag nay
maghay gameh a tapok”?
7 Kaya-bay katapulan a ihyay yo yayna ha pangkat yo a
omen ha andiyagen lan Jujudio a pangalih nin pamalbag ha
loob nin baey la bayo Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah. Ha
wanabay, mag-ilyadi kawoyna lanon pawa malinih a omen
ha bayon gameh a tapok a homain pamalbag. Wanabay
kitawoyna kalinih haanin ha pamilew nan Apo Dioh, ta
ampamteg kitawoyna kanan Cristo. Hiyabay ye ba-mon
oybon tupa a naihagpa ha anhabtan Pihtan Pangihipan
nin Pangiligtah ta-omen na ilabah Apo Dioh kantawo ye
pamaduha na uli ha kakahalanan tawo.
8 Kaya-bay hayaghagan tawo yatin pihta makauli ha pan-
galih nin kalok-an boy kakahalanan ha bi-ay tawo a omen ha
pangalih lan Jujudio nin pamalbag nin tapok ha baey la. Ket
magbi-ay kitawoyna ha kaptegan boy malinih ha pamilew
nan Apo Dioh.

9 Hinabi koyna ha hulat ko kanyo hatew, “Adi kawo
ampakilamo kanlan tataon ampamabayi o ampakilaki.”
10 Aliwan hilay tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh
a hilay ampamabayi o ampakilaki, maakokoh, mānakaw o
hilay ampanggalang ha diohdiohan ye andektan ko. Ta kata-
pulan a lakwanan yoy babe-luta ta-omen yo hila maliklikan.
11 Hiyay labay kon habiyen, adi kawo ampakilamo kanlan
ampaghabin ampamteg hila kanan Apo Jesus, noba ampam-
abayi o ampakilaki hila met, maakokoh, ampanggalang ha
diohdiohan, māngumih, māglahing, o mānakaw. Agya po
man makidungon mangan bengat kanla, ket adi yo bega
andiyagen.
12-13 Ahe tawo hila hukat a uhgaan ye ahe ampamteg
kanan Apo Jesus. Hiyaynay Apo Dioh ye manuhga kanla.
Noba kanlan kakatongno tawo ha pamteg a ampagkaha-
lanan, hikitawoy hukat a manuhga kanla, ta wanae ye
naihulat a Habi nin Dioh, “Paalihen yo yay taon maloke ha
pangkat yo.”*

6

Hiyay Pangidalom nin Kapadihon Māmteg

1 No hiyay magha kanyo ket main yan gotgot kanan
katongno na kanan Apo Jesus, taket ta an-ilakew naya ha
panuhgaan, ha adapan lan ahe ampanumbong kanan Apo
Jesus? Ilakew na yayna ingat kanlan kapadiho yon māmteg
nan Apo Jesus.
2 Ahe yo nayi tanda a ha pag-udong nan Apo Jesus, ket hi-
lay pagtao nin Dioh ye manuhga kanlan ahe ampanumbong
kanan Apo Dioh? No hikawoy manuhga kanla, taket awod
ta ahe yo mababa a ipatunong ye wanabay kakandin gotgot
yo?
3 Ahe yo nayi tanda a hikitawoy manuhga kanlan aanghil?
No mababa tawo hilan uhgaan, lalalo tawon mababa a
ipatunong ye gotgot tawo ha minamangaamot.
4 Haanin, taket man awod ta an-ilakew yon an-
ipapatunong kanlan ahe ampamteg ye gotgot yo? Managyat
kawon kapadiho yon māmteg a mangipatunong. Ta agya
hilay main makandin binaba ha pangkat yo, ket mababa la
yan ipatunong.
5 Mading-ey kawo dayi! Homain ana nayi madunong
kanyo a mangipatunong nin gotgot yon mikatongno kanan
Apo?
6 Taket ta an-ilakew yo po ha panuhgaan, ha adapan lan
ahe ampamteg kanan Apo?

---

* **5:12-13** Deuteronomio 17:7.

7 Hiyay paydalom yo ye pagkakitan a hinambot na ka-
woynan Satanas. Teehen yoyna dayin bengat ye pamaloke
la kanyo nin katongno yo ha pamteg boy paolayan yoynay
panguhit la kanyo.
8 Noba lumbo met ye andiyagen yo, ta hikawoynabay met
ye ampamaloke boy ampanguhit, ket hilay kakatongno yo
po ha pamteg ye ampanyagan yon wanabay.
9 Ahe yo nayi tanda a hilay ampanyag nin mangaloke, ket
ahe hila maibilang kanlan anhakopen nin Dioh? Kaya-bay
adi kawo patalingo. Ta hilay ampandamog, ampanggalang
ha diohdiohan, hilay ampakilaki o ampamabayi, hilay am-
pangahawan kapadiho nan laki o kapadiho nan babayi,
10 hilay mānakaw, maakokoh, māglahing, māngumih boy
tulihan, ket ahe hila maibilang kanlan tataon anhakopen
nan Apo Dioh.
11 Wanabay ye nangaano kanyo hatew. Noba haanin,
nalinihan kawoyna ha kakahalanan yo. Dinyag na kawoy-
nan Apo Dioh a pagtao na boy imbilang na kawoyna met
a matoynong uli ha pamakimamagha yo kanan Apo Jesu
Cristo boy makauli ha Ihpidito nan Apo tawon Dioh.

Hiyay Panggawi nin Laman ha Ikadangal nan Apo Dioh

12 Main ampaghabin "Malyadi tawon diyagen ye agya
hinyaman." Huhto yain! Noba wanae met ye mahabi
ko, "Aliwan kaganaan ket ikanged tawo." Kaya-bay agya
malyadi tawon diyagen ye hinyaman, agtawo paipoh ha
agya hinyaman.
13 Anhabiyen la met kanayon, "Hiyay pamangan, ket
nakataladan ha bitoka, ta hiyay bitoka tawo, ket katapulan
nay pamangan." Huhto yain! Noba lumateng lanoy panaon
a padiho na hilan damaen Apo Dioh. Hiyay laman, ahe yan
napalhowa a pandamog, no aliwan paghilbi kanan Apo. Ket
hiyay Apo ye ampanayhay nin laman.
14 Hiyay Apo Dioh, bini-ay na yan uman ye Apo Jesu Cristo
makauli ha kapalyadiyan na. Ket wanabay kitawo met lano.
15 Ahe yo nayi tanda a hiyay lalaman tawon māmteg ket
pahen nin pinagkalaman nan Cristo? Yabay-in ye hangkan
no taket ta ahe tawo yan bega malyadin gawien ye laman
tawo ha pamakilalay ha babayin babayadan.
16 Ta no lalayen na yan laki ye babayin babayadan, ket nag-
ilyadi hilaynan mamaghan laman. Ta wanae ye naihulat a
Habi nin Dioh, "Hilay luwa, mag-ilyadi hilaynan mamaghan
laman."*
17 Noba hiyay ampakimamagha kanan Apo, naimamagha
yayna met ha Ihpidito na.

---

* **6:16** Genesis 2:24.

18 Kaya-bay liklikan yoy pandamog, ta hilay kanayon a
kahalanan a andiyagen nin tao, ket powida yay laman. Noba
hiyay ampandamog, ket ampagkahalanan ya laban ha hadili
nan laman.
19 Ahe yo nayi tanda a hiyay laman yo ye pinagkatimplo
nin Ihpiditon Dioh a anti kanyo a in-ibyay nan Apo Dioh
kanyo? No wanabay awod, hiyay laman yo ket aliwa yoynan
konin, no aliwan konin nan Apo Dioh,
20 ta timbeh na kawo ha mayadet a alaga makauli ha
pagkamatey nan Cristo ha kodoh. Kaya-bay gawien yoy
laman yo ha ikadangal nin Dioh.

7

Hiyay tungkol ha Pamakiahawa

1 Haanin, wanae ye mahabi ko tungkol ha inhulat yo.
Antepeten yo no mamanged ha maghay laki ye ahe bega
makilalay ha babayi, kali?
2 Yati ye pakibat ko kanyo. Ulita malabong ye ampakilalay
nin aliwa nan ahawa, hiyay balang laki, hiyay ahawa
naynan bengat ye lalayen na. Wanabay met kanlan babayi.
3 Ket hiyay ahawan laki, katapulan a ibyay nay matapul
nin tanam nin laman nan ahawa na. Wanabay met kanan
ahawan babayi ha ahawa na.
4 Hiyay babayi, hiyaynay ahawa na ye main katulidan ha
laman na. Wanabay met kanan laki. Hiyaynay ahawa na
met ye main katulidan ha laman na.
5 Adi yo an-ihiblet ye laman yo ha magha boy magha
bilang miahawa. Powidan bengat, no naytongtongan yo a
iagad yo po muna ha makandin panaon ye paylalay yo ta-
omen yo maimamagha ye hadili yo ha pamakigwang yo.
Noba pangayadi, maylalay kawoyna ta-omen na kawo ahe
matukhon Satanas ulita ahe kawoyna ampakaikpe.
6 Hilayatin hinabi ko ket pamaluboh bengat, aliwan bilin.
7 Labay ko dayin hikawon kaganaan, ket matuwad yoko
a homain ahawa. Noba aliwan padipadiho ye binaba a
an-ibyay nan Apo Dioh ha balang magha kantawo. Hilay
kanayon, binyan na hilan binaba a magbi-ay a homain
ahawa. Ket hilay kanayon met, main ahawa.
8 Haanin, yati met ye mahabi ko kanlan homain po ahawa
boy kanlan babawo. Mamanged po no tuwaden yoko a
homain ahawa.
9 Noba no ahe yo mabenben ye tanam nin laman yo,
mamanged po no makiahawa kawoyna dinan ha magkaha-
lanan kawo ulita ahe yoyna angkabenbenan ye tanam nin
laman yo.

10 Hikawon main anan ahawa, yati ye bilin a ibat kanan
Apo, aliwan ibat kangko. Hiyay babayi, adi yayna makihyay
kanan ahawa na.
11 Noba no makihyay ya, katapulan mikakaanti yan
homain ahawa o mapaykahundo hilayna ingat a mapaylamo
uman. Ket hiyay laki met, adi naya an-ihyay ye ahawa na.
12 Yabayti met ye mahabi ko kanlan kanayon. Yatin
habiyen ko haanin, aliwan hiyay Apo ye naghabi, no aliwan
ihip ko yati. No hiyay ahawa nin maghay lakin māmteg, ket
aliwa yan māmteg noba labay nay mikakaanti kana, hiyay
laki, ahe naya hukat ihyay ye ahawa na.
13 No hiyay babayi met a māmteg, ket nakiahawa nin
aliwan māmteg ket labay nan laki ye mikakaanti kana, hiyay
babayi, ahe naya hukat ihyay ye ahawa na.
14 Ta uli ha pamteg nan babayi, antanggapen nan Apo
Dioh ye paylamo lan miahawa. Ket hiyay babayin ahe
ampamteg, uli ha pamteg nan ahawa na, antanggapen na
met ye paylamo lan miahawa. Ta no ahe, agya hilay aanak
la, ket ahe na hila met tanggapen Apo Dioh. Noba hiyay
kaptegan, antanggapen na hila met Apo Dioh.
15 Noba no labaynay makihyay ye ahawa a aliwan māmteg,
ket paolayan na yaynan makihyay. Ha wanabay, malihway
yaynay ahawan māmteg. Ta hinagyat na kitawon Apo Dioh
a magbi-ay a main paykahundo.
16 Hikan babayin māmteg, tatanda mo nayi, maka makauli
kammo ket miligtah yay ahawa mo? Wanabay met kammon
lakin māmteg. Tatanda mo nayi, maka makauli kammo ket
miligtah yay ahawa mo?

Hiyay Pagbi-ay kanan Apo Dioh

17 Agya wanabay man, hiyay balang magha kanyo ket
katapulan a mikakaanti ha kahahaad na ha hinagyat na
yan Apo Dioh a pagtao na boy pahulong a magbi-ay ha
nanagyatan nan Apo kana. Yati ye an-ibilin ko ha kaganaan
a pangkat lan māmteg.
18 Alimbawa, no hiyay maghay laki, ket tuli ya ha hinagyat
na yan Apo Dioh a pagtao na, wanabay yayna tana. Ket no
ahe ya po met natuli, ahe nayna katapulan a patuli.
19 Ta aliwan maalaga no natuli o ahe ye maghay laki.
Hiyay maalaga ket hiyay panumbong na ha bibilin nin Dioh.
20 Kaya-bay hiyay balang magha, ket katapulan a
mikakaanti ya ha kahahaad na ha hinagyat na yan Apo Dioh
a pagtao na.
21 No ipoh ka ha hinagyat na kan Apo Dioh a pagtao na,
adi ka angkayoot. Noba no main kan madyag ta-omen ka
mapalihway, diyagen moyna.

22 Ta hiyay maghay ipoh ha hinagyat na yan Apo Jesus a
pagtao na, ket malihway yayna ha pamilew na. Ket hiyay
aliwan ipoh ha hinagyat na yan Cristo a pagtao na, ket ipoh
na yaynan Cristo.
23 Timbeh na kawon Apo Dioh nin mayadet a alaga
makauli ha pagkamatey nan Cristo ha kodoh. Adi kawoyna
paipoh ha tao.
24 Kaya-bay kakatongno, hiyay balang magha kanyo, kata-
pulan a mikakaanti ha kahahaad na ha hinagyat na yan Apo
Dioh a pagtao na.

Hiyay tungkol kanlan Babalatang boy kanlan Bawon Babayi

25 Haanin, hiyay tungkol met kanlan babalatang, homain
akon mahabi a bilin nan Apo Dioh. Noba bilang taon
mapatayaan uli ha ingalo nan Apo Dioh, wanae ye mahabi
ko.
26 Uli ha kaidapan kananyatin panaon, mamanged po a
wanabay yo tana a ahe makiahawa.
27 No main kaynan ahawa, adi kaynan ampakihyay. Ket no
homain ka po ahawa, adi mo yaynan ihipen ye mangahawa.
28 Noba no makiahawa ka man, aliwan kahalanan. Ket
hiyay maghay balatang, no makiahawa ya, ahe ya magka-
halanan. Noba hilay main anan ahawa, ket magdiha hilan
kaidapan. Yabayti yay labay kon maliklikan yo.
29 Kakatongno, hiyay labay kon habiyen, ket matekbe anan
bengat ye napatla a panaon tawo ihti ha babe-luta. Kaya-
bay hilay main anan ahawa, katapulan a paghilbiyan la yan
luboh ye Apo a ba-mon homain hilan ahawa.
30 Hilay antumangih, magbi-ay hila a ba-mon ahe antu-
mangih. Hilay angkaaliket a ba-mon ahe hila angkaaliket.
Hilay ampanaliw a ba-mon aliwa lan konin ye hinaliw la.
31 Boy hilay ampanggawi nin babagay ihti ha babe-luta,
ahe la dayi ibuton ye ihip la kanlan hilain a babagay. Ta
kaganaan a babagay ihti ha babe-luta ket maanam.
32 Labay ko dayin homain kawon pakayootan ha bi-ay yo.
Ta hiyay lakin homain ahawa, ampaghipegan nay panyag na
nin abala na kanan Apo, no way-omen na yan mapaaliket ye
Apo.
33 Noba hiyay lakin main ahawa, ampaghipegan nay
babagay ihti ha babe-luta, no way-omen na yan mapaaliket
ye ahawa na.
34 Ulin yati, angkadakay ye ihip na. Noba hilay babalatang
boy hilay bawon babayi, hiyay paghilbi la kanan Apo ye
ampaghipegan la, ta labay lan luboh a italadan ye hadili la
ha paghilbi kana. Noba hiyay babayin main anan ahawa,

hilay babagay ihti ha babe-luta ye ampaghipegan na, no
way-omen naya po mapaaliket ye ahawa na.
35 Anhabiyen ko yati ha ikanged yo. Ahe katawo am-
bawalan a magkahal. Labay kon bengat a mapatunong ye
bi-ay yo ta-omen yo yan luboh a mapaghilbiyan ye Apo.
36 Haanin, hiyay tungkol met ha maykabaang, no ha ihip
nan laki ket agnayna angkabenbenan ye tanam na kanan
kabaang na, kaya-bay angkaihipan na a mamanged po no
magkahal hilayna, ket magkahal hilayna. Aliwan kahalanan
yain.
37 Noba no luboh ha ihip nan laki ye ahe magkahal a ahe
yan bengat angkapilit ta angkabenben nay tanam na, ket
manged yain.
38 Kaya-bay manged no magkahal ya. Noba mamanged po
ye homain ahawa.
39 Hiyay babayi, legan angkabi-ay ya po ye ahawa na, ket
nakah-el ya kana. Noba no matey yaynay ahawa na, malyadi
yayna man makiahawa ha ayaman a lalaki a labay na, dapot
tana ha maghan māmteg nan Apo Jesus.
40 Ha ihip ko, mahahayaghag ya no agyayna makiahawan
uman. Ket ha ihip ko, wanabay met ye anhabiyen nan
Ihpiditon Dioh a anti kangko.

8

Hiyay tungkol ha Pamangan a Naihagpa ha Diohdiohan

1 Haanin, hiyay tungkol met ha pamangan a naihagpa
kanlan diohdiohan no malyadi tawon kanen o ahe, an-
habiyen yo, “Hikitawon kaganaan ket main tinanda.” Peteg
yain. Noba wanae met ye mahabi ko. Hiyay tinanda
ye ampakapalambong ha tao. Noba hiyay pangado ye
ampakapapah-ey ha magha boy magha.
2 Ayaman a ampangibaan a malabong anay tinanda na, ket
kulang po ateed ye tinanda na.
3 Noba hiyay ampangado kanan Apo Dioh, ket katatanda
na yan Apo Dioh.
4 Kaya-bay no hiyay tungkol ha pamangan a naihagpa ha
diohdiohan, tanda tawoyna a “hilatin diohdiohan ket aliwan
peteg a dioh.” Ta tanda tawoynabay met a “mamagha yan
bengat ye Dioh.”
5 Anhabiyen lan kanayon a main didioh ha langit boy ha
babe-luta boy malabong hilay angkahabtan a didioh boy
aapo.
6 Noba kantawo, mamaghan bengat ye Dioh tawo.
Hiyabay ye Bapa a namalhowa nin kaganaan boy angkabi-
ay kitawo ta-omen maghilbi kana. Boy mamaghan bengat

ye Apo, hiyabay ye Apo Jesu Cristo. Ket napalhowa ye
kaganaan makauli kana boy angkabi-ay kitawo makauli
kana.
7 Noba main nangaanon māmteg ye ahe nagtanda nin
kaptegan tungkol ha diohdiohan. Hilay nangaano kanla, ket
nikakaanti po ha ihip la ye tungkol ha diohdiohan. Kaya-
bay angga haanin, no mangan hilan pamangan a naihagpa
ha diohdiohan, ha ihip la ket kalamo hilayna ha panggalang
ha diohdiohan. Ulin yatin ihip la, nabaan la a nagkahalanan
hilayna.
8 Noba hiyay kaptegan, aliwan pamangan ye makapihaley
kantawo kanan Apo Dioh. No kanen tawo man o ahe, aliwan
yati ye makapiuman kantawo ha pamilew nan Apo Dioh.
9 Noba mag-alla kitawo met. Maka no hiyay kalihwayan
tawon mangan nin hinyaman ket pagkahalananan nin taon
nikakaanti ha ihip na ye tungkol ha diohdiohan.
10 Alimbawa, tanda moyna a hiyay diohdiohan ket aliwa
yan peteg a dioh. No makew ka ha loob nin timplon
diohdiohan boy mangan nin naihagpa ha diohdiohan, ket
makit na kan katongno mo a nikakaanti ha ihip na ye
tungkol ha diohdiohan, maoy-oy yan mangan nin naihagpa
ha diohdiohan agya maloke ha ihip na, kali? No wanabay ye
malyadi, nagkahalanan yayna.
11 Uli ha “tinanda” mo, mipalakew ya lano ha kapaduhaan
ye katongno mon nakbeh met ha pagkamatey nan Cristo ha
kodoh.
12 Ha wanabay a dinyag mo, nagkahalanan kayna kanan
katongno mo ha pamteg, ta naoy-oy mo yan manyag nin
kahalanan kana ha ihip na. Ulin yain, nagkahalanan kayna
met kanan Cristo.
13 Kaya-bay no hiyay kena a kena ko ye pagkahalananan
nin katongno ko, ahe koyna kena ta-omen ya ahe magkaha-
lanan.

9

Hiyay Katulidan boy Katungkolan nin maghan Apohtol

1 Haanin, malihway ako, kali? Magha koynan apohtol,
kali? Hiyay Apo tawon Jesu Cristo ye napakit kangko, kali?
Uli ha paghilbi ko kana, ket nag-ilyadi kawon māmteg, kali?
2 Agya po man ahe lako ambalayen a apohtol nin kanayon,
ket angkahigudo kon ambalayen yoko, ta hiyay pamakima-
magha yo kanan Apo Jesus ye pamapteg a apohtol na kon
Apo Jesus.
3 Haanin, yati ye pakibat ko kanlan tataon ahe ampamalay
kangko a apohtol na kon Apo.

4 Bilang aapohtol, main kayin katulidan a mananggap nin
pamangan boy inomen kanlan an-adalan mi, kali?
5 Alimbawa, main akon ahawa ket ampamteg ya met.
Main akon katulidan a mangilamo kana a omen ha andiya-
gen lan kakatongno nan Apo Jesus, Pedro boy kanlan
kanayon po a aapohtol, kali?
6 Maka habiyen la met nin kanayon a hikayin bengat
Bernabe ye katapulan a mag-obdan ikabi-ay mi. Noba ahe
malyadi, kali?

7 Homain hundaloh a gahtohan nay paghilbi na. Homain
met mānanem a ahe ampakinabang nin dawan tanem na.
Boy homain met ampagpahtol nin kambing a ahe ya ampak-
inabang nin gatah kakambing na.

8 Hiyay anhabiyen ko, ket aliwan bengat ihip nin tao, no
aliwan, yabay-in ya met ye anti ha Bibilin.
9 Ta wanae ye bilin a impahulat kanan Moises, “Adi moya
ambohalan ye baka legan an-ipanggiek moya.”* Baka nayi
ye andektan nan Apo Dioh?
10 Ahe! Hikitawo ye andektan na, ta naihulat yatew
uli kantawo. Ta nailalayi kayi ha ampangadado boy ha
ampanggiek a ampanigudo nin dakay na ha apit.
11 Haanin, ulita hikayi ye nananem nin naihpiditowan a
bini kanyo a hiyay Manged a Balita a tungkol kanan Cristo,
mabyat anan tubat nayi no mangibat kanyo ye pagbi-ay mi?
12 No hilay kanayon a ampangipatanda kanyo nin Manged
a Balita, ket main hilan katulidan a mangibat kanyo ye
pagbi-ay la, ket lalalo ana kammi. Noba ahe miya ginawi
yain a katulidan, no aliwan tineeh mi ye kaganaan ta-omen
homain makahaad ha pagkaitayak nin Manged a Balita a
tungkol kanan Cristo.
13 Kamatandaan yoynabay met a hilay ampaghilbi ha
Timplo, ket ibat met ateed ha Timplo ye pamangan la.
Wanabay met ateed kanlan ampaghilbi ha pangihagpaan
nin idigalo. Angkadakayan hila met ha inhagpa.
14 Wanabay hila met ye ampangipatanda nin Manged a
Balita. Imbilin nan Apo Dioh a hukat hilan mananggap nin
ikabi-ay la kanlan ampangipatandaan la.

15 Noba homain akon bega ginawi kanlan hilain a katul-
idan. Boy ahe ko inhulat yati ta-omen yo kon biyan nin
ikabi-ay ko. Kalalabay ko po ye matey dinan ha maalih
ya kangko ye maipagmayadet ko a pangipatanda ko nin
Manged a Balita a homain upa.

---

* **9:9** Deuteronomio 25:4.

16 Noba ahe malyadin ipagmayadet ye pangipatanda kon
Manged a Balita, ta yati ye katungkolan ko. Kaya-bay
kakaingalo ko no ahe koya ipatanda ye Manged a Balita.
17 No kalabayan kon bengat ye pangipatanda ko, main
akon anhigudowen a upa. Noba andiyagen kon bengat yati
bilang panupad ko ha katungkolan a impataya nan Apo Dioh
kangko.
18 Hinya awod ye upa ko? Hiyay upa ko, hiyay pangi-
patanda ko nin Manged a Balita a homain bayad boy hiyay
agko panggawi nin katulidan ko ha pangipatanda ko nin
yati.

19 Agya malihway ako boy aliwan ipoh nin ayaman,
napaipoh ako ha kaganaan ta-omen ako makakumbinyo nin
malalabong po a tatao a mamteg kanan Cristo.
20 No anti ko kanlan kapadiho kon Jujudio, ket ampagbi-
ay ako met a omen ha Judio ta-omen ko hila makumbinyo
a mamteg kanan Cristo. Agya ahe ako hakop nin bibilin
lan Jujudio, anhumbongen ko hilayati ta-omen ko hila
makumbinyo.
21 No anti ko met kanlan aliwan Judio a ahe ampanum-
bong ha bibilin lan Jujudio, ahe ko met anhumbongen yatew
ta-omen ko hila makumbinyo a mamteg kanan Cristo. Noba
aliwan labay habiyen a agkoyna anhumbongen ye Bibilin
nan Apo Dioh, ta hiyay kaptegan, anhumbongen koy bibilin
nan Cristo.
22 No anti ko kanlan mangakapey ha pamteg, ket ampak-
ilakwan ko hila ta-omen ko hila mapapah-ey ha pamteg
la kanan Cristo. Ampakilakwan ko ye kaganaan a tatao
ta-omen ha agya hinyaman a papadan, ket miligtah hilay
nangaano kanla.
23 Andiyagen ko yatin kaganaan ta-omen mitayak ye
Manged a Balita boy madakayan ako met nin kangedan nin
Manged a Balita.

24 Ha panumbong tawo kanan Apo Dioh, ket mailalayi
kitawo kanlan māmakilumba nin pamayew a mayew hi-
lan kaganaan ye makilumba, noba mamaghan bengat
ye makatanggap nin plimyo. Kaya-bay pakaapehen yon
matanggap ye plimyo yo.
25 Hilay kaganaan a māmakilumba, ket ampag-ilmaw hilan
manged ta-omen la matanggap ye plimyo a ahe magbuyot.
Wanabay met kantawo. Ampag-ilmaw kitawon manged ha
panumbong kanan Apo Dioh ta-omen tawo ya matanggap ye
plimyo a mikakaanti makanoman.
26 Kaya-bay ha panumbong ko kanan Apo Dioh a nailalayi
ha pamayew, ket ahe ako ampayew a homain an-ugoten. Ket

no mailalayi ako ha maghan māmakidihmog, tepe dihmog
ko, ket aliwan angin ye andihmogen ko, no aliwan hiyay
kalaban ko.
27 Ampaidapan ko ye laman ko boy ampakabenbenen ta-
omen ko ahe mahumbong ye mangaloke a kalabayan na.
Ta no ahe ko benbenen, maka pangayadi kon maipatanda
ye Manged a Balita kanlan kanayon, ket hiko po ye ahe
makatanggap nin plimyo a ibat kanan Apo Dioh.

10

Hiyay Babala tungkol ha Panggalang ha Diohdiohan

1 Kakatongno ko, labay kon ipaihip kanyo ye nangalyadi
hatew kanlan nangaunan tutoa tawo ha kalamo la yay Moi-
ses. Ha angkumodang hila, ket inameyan hilan kaganaan
nin owep a ampangibagnoh kanla boy nilumipay hilan
kaganaan ha Dagat a Matibya.*
2 Ket makauli ha owep boy ha dagat, nabawtihmowan
hilan kaganaan bilang mānumbong nan Moises.
3 Nangan hilan kaganaan nin mamaghan kalahin paman-
gan a ibat kanan Apo Dioh.†
4 Boy ninom hilan lanom a pinadawoy nan Apo Dioh a ibat
ha mamaghay dapah. Ket yatew a dapah, hiyabay ye Cristo
a ampakilamo kanla a ampamyay nin katapulan la.‡
5 Noba agya wanabay man, ahe ya naaliket ye Apo
Dioh ha kalabongan kanla. Kaya-bay nagkaibatak-batak ha
wangwang ye babangkay la.
6 Yatew a nangalyadi kanla ket bilang tanto kantawo
haanin ta-omen tawo ahe malabayan ye mangaloke a omen
ha didinyag la hatew boy
7 adi kitawo manggalang ha diohdiohan a omen ha dinyag
la. Ta wanae ye naihulat, “Hilay tatao, nagpihta hila,
nangan boy ninom hila boy tinumalek hilan nanggalang ha
diohdiohan.”§
8 Adi kawo ampaydadamog a omen ha dinyag la. Ta uli
ha paydamog nin nangaano kanla, ha maghay mangaamot
bengat, ket luwampo boy tatloy libo ye nangamatey kanla.*
9 Adi yoya anhuboken ye Cristo a omen ha dinyag la. Ta uli
ha panubok nin nangaano kanla kanan Apo Dioh, ket tinuka
hila nin bibikat a impatey la.
10 Adi yoya ampaytatalabotoban ye Apo a omen ha dinyag
la. Ta uli ha paytatalabotob nin nangaano kanla, ket pinatey
na hilan anghil nin Dioh.†

---

* **10:1** Exodo 13:21-22. † **10:3** Exodo 16:31-35. ‡ **10:4** Exodo 17:3-6. § **10:7** Exodo 32:6. * **10:8** Bibilang 25:1-9. † **10:10** Bibilang 16:41-49.

11 Nangalyadi yatew kanla bilang adal kanlan kanayon
boy naihulat bilang tanto kantawon angkabi-ay kananyatin
huyot a panaon.
12 Kaya-bay ayaman a ampangihip a mapah-ey yayna ha
pamteg na, ket mag-alla ya, ta maka maoy-oy ya met a
magkahalanan.
13 Balang tukho a angkadihaan mo, ket nadihaan la met
nin kanayon. Agya wanabay man, hiyay Apo Dioh, ket
mapatayaan ya ha pangako na boy ahe na kitawo paolayan
a matukho nin ahe tawon mababa a labanan. Kaya-bay no
lumateng ye tukho kanyo, ket manyag yay Apo Dioh nin
papadan ta-omen yo maliklikan.

Hiyay Pangihipan nin Pagkamatey nan Apo Jesu Cristo

14 Kaya-bay an-adoen kon kakatongno, adi kawo ampang-
galang ha diohdiohan.
15 Tanda ko a ampakataloh kawo. Kaya-bay pakaihipen
yon manged ye anhabiyen ko.
16 Tepe ampaytipon kitawo bilang pangihipan nin ka-
mateyan nan Cristo, main kitawon inomen a ampahala-
matan kanan Apo Dioh a mangimamagha kantawo ha daya
nan Cristo. Main kitawo met tinapay a binih-ilbih-il a
angkanen a mangimamagha kantawo ha laman nan Cristo.
17 Kaya-bay ulita mamaghan tinapay bengat ye
ampaybibih-ilan tawon kanen, agya malabong kitawo,
ket bilang kitawoynan mamaghan laman.
18 Ihipen yo hilay Israelita. Hilay ampangan nin inhagpa
ha pangihagpaan nin idigalo, ket kabilang hila kanlan
ampangihagpa kanan Apo Dioh.
19 Hinya awod ye labay kon habiyen? Peteg nayi a hilay
diohdiohan o hiyay pamangan a naihagpa kanla, ket main
ya nayi hilbi?
20 Homain! Ta hiyay kaptegan, hiyay pangihagpa lan tatao
ha diohdiohan, ket hilay mangaloke a ihpidito ye anhagpaan
la, aliwan hiyay Apo Dioh. Ket ahe ko labay a kabilang kawo
kanlan ampangihagpa kanlan mangaloke a ihpidito.
21 Ahe kawo malyadin minom ha baho nan Apo bilang
pamakidungo yo kana, ket pangayadi, minom kawoyna man
ha baho lan mangaloke a ihpidito bilang pamakidungo yo
kanla. Ahe kawo met malyadin makidungo kanan Apo, ket
pangayadi, makidungo kawoyna man kanlan mangaloke a
ihpidito.
22 Labay tawo nayi a mangimon yay Apo? Maka-
palyadiyan kitawo nayi dinan na?

Hiyay Kalihwayan lan Māmteg

23 Anhabiyen lan kanayon, “Malyadi tawon diyagen ye
hinyaman,” noba aliwan kaganaan ket ikanged o maka-
haglap.
24 Aliwan bengat hadili yon ikanged ye pakaapehen yo, no
aliwan agya hiyay ikanged la met nin kanayon.
25 Makna yoy hinyaman a kena a angkahaliw ha panali-
wan. Adi yoyna antepeten no naihagpa ya ha diohdiohan o
ahe ta-omen kawo ahe mayoot.
26 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, “Hiyay babe-luta
boy kaganaan a anti ihti, ket konin nan Apo Dioh.”‡
27 No kumbidaen na kawon ahe ampamteg a mangan ha
baey na ket labay yoy makew, kanen yo ye hinyaman a
iapag la kanyo. Adi yoyna antepeten no naihagpa ya ha
diohdiohan o ahe ta-omen kawo ahe mayoot.
28 Noba no main maghabi kanyo, “Naihagpa yain ha
diohdiohan,” ket adi yoyna kanen, uli kanan naghabi kanyo
ta-omen homain mayoot.
29 Aliwan hika ye labay kon habiyen a ahe mayoot, no
aliwan hiyay naghabi kammo.
Maka habiyen la met nin kanayon, “Taket ta mahaad ye
kalihwayan ko ulin bengat ha an-ihipen nin kanayon a tao?
30 Pinahalamatan koya met kanan Apo Dioh ye kinan ko,
taket ta andelawen lako po?”
31 Yati ye pakibat ko. No mangan o minom kawo man, o
hinyaman ye diyagen yo, ket diyagen yo ha ikadangal nan
Apo Dioh.
32 Adi kawo dayi manyag nin hinyaman a pagkahalananan
lan Jujudio o aliwan Judio o pangkat lan māmteg nan Apo
Dioh.
33 No aliwan tuwaden yoko. Ta hiyay ampakikwanan ko,
ket aliwan hiyay ikanged ko, no aliwan hiyay ikanged nin
kaganaan ta-omen hila miligtah.

11

1 Tuwaden yoko awod a omen ha panuwad ko kanan Apo
Cristo.

Hiyay tungkol ha Pagtulong ha Panggalang kanan Apo Dioh

2 Andangalen katawo, ta lanang yo kon angkaihipan boy
anhumbongen yo hilay in-aadal ko.
3 Haanin, labay kon matandaan yo a hiyay Cristo ye
pinagkaō nin balang laki. Ket hiyay laki met ye pinagkaō
nin babayi. Ket hiyay pinagkaō na met nin Cristo, ket hiyay
Apo Dioh.

‡ **10:26** Kakanta 24:1.

4 No nakatulong yay maghay laki a ampakigwang o ampangihabi nin Habi nin Dioh, ket impading-ey na yaynay Cristo a pinagkaō na, ta ba-mon aliwaynan hiyay Cristo ye pinagkaō na.

5 No hiyay babayi, ket ahe ya nakatulong a ampakigwang o ampangihabi nin Habi nin Dioh, ket impading-ey na yaynay laki a pinagkaō na, ta ba-mo yaynan kohkoh.

6 No ahe na labay ye magtulong, magpakohkoh ya tana. Haanin, no makakading-ey ha maghay babayi ye magpakohkoh, magtulong ya awod.*

7 Ahe anan katapulan a magtulong yay laki, ta hiyabay ye kadangalan nan Apo Dioh boy napalhowa yan omen ha wangih na. Noba hiyay babayi, kadangalan na yan laki.

8 Ta hiyay naunan laki, ket ahe ya nangibat ha babayi, no aliwan hiyay naunan babayi ye nangibat ha laki.

9 Ta ahe ya met napalhowa ye laki a pagkalamo nan babayi, no aliwan hiyay babayi ye napalhowa a pagkalamo nan laki.

10 Uli kananyati boy uli kanlan aanghil, hiyay babayi ket katapulan a magtulong ya bilang pagkakitan a main ampanakop kana.

11 Noba kanlan ampakimamagha kanan Apo Jesus, hiyay babayi, ket katapulan na yay laki. Wanabay ya met ye laki, katapulan na yay babayi.

12 Nangibat ya man ye naunan babayi kanan laki. Paibat ana hatew, hilay kaganaan a lalaki, ket in-anak nin babayi. Noba ibat kanan Apo Dioh ye kaganaan.

13 Hikawoynay maghabi no huhto o ahe a ahe yan nakatulong ye maghan babayi legan ampakigwang ya kanan Apo Dioh ha paytipon lan māmteg.

14 Aliwa nayi a paibat ana hatew, ket kaugalian anan matekbe ye labok nin laki? Kaya-bay makakading-ey ye laki no makadang ye labok na.

15 Noba kadangalan nin babayi ye makadang a labok, ta in-ibyay nan Apo Dioh kana a pinagkatulong na.

16 Noba no main man malabay makingatngat nin tungkol kananyati, homain kayinan mahabi a kanayon a kaugalian mi. Ket wanabay met ateed ye andiyagen nin kaganaan a pangkat nin māmteg nan Apo Dioh.

Hiyay Pandem nan Apo
(Mateo 26:1-29; Marcos 14:22-25; Lucas 22:14-20)

---

* **11:6** Hatew, hiyay pagtulong nin babayi ket aliwan bengat ulita malay-ep, no aliwan pagkakitan no hinya yan pamilya.

17 Noba hiyay babagay a habiyen ko kanyo haanin, ket ahe
katawoyna madangal. Ta hiyay paytipon yo a ikanged yo
dayi, ket ingkaloke yo met manayti.
18 Muna-muna, nabalitaan ko a tepe maytipon kawo bilang
māmteg nan Apo, ket naypapangkat kawo. Ket kadihko,
pamtegan ko yain.
19 Peteg a katapulan a malyadi yain ta-omen matandaan
no aya kanyo ye peteg a māmteg.
20 Ha paytipon yo bilang pangihipan nin pandem nan Apo,
ket aliwan hiyay pandem nan Apo ye angkadyag yo.
21 Ta no mangan kawo, ahe kawoyna ampay-agad boy ahe
yo hila po andakayan ye kakatongno yo. Kaya-bay hiyay
angkalyadi, hilay kanayon, nangabhoy ana. Hilay kanayon
met, angkabitil po. Ket hilay kanayon met, nalahing ana.
22 Agi! Homain kawo nayi babaey a panganan boy
pinoman yo? Taket ta an-umihen yoy pangkat lan māmteg
nan Apo Dioh boy ampading-eyan yo hilay mangaidap?
Hinya awod ye labay yon diyagen ko kanyo? Dangalen
katawo nayi? Ahe ya bega malyadi yain!

23 Yati ye adal a natanggap ko kanan Apo, ket in-adal koyna
met kanyo. Kananyatew a madeglem a iopit yay Apo Jesus,
ket nangwa yan tinapay.
24 Ha nayadi nan pinahalamatan kanan Apo Dioh, ket
binih-ilbih-il na boy hinabi na, “Yatin tinapay ye pinagkala-
man ko a an-ihagpa ko ha ikanged yo. Diyagen yo yati bilang
pangihipan kangko.”
25 Pangayadi lan nangan, kingwa na met ye bahon alak.
Ket hinabi na kanla, “Yatin alak ye pinagkadaya ko a
mamapteg nin bayon kahundoan nan Apo Dioh ha tao.
Tepe minom kawo nin yati, diyagen yo bilang pangihipan
kangko.”
26 Ta tepe mangan kawo nin yatin tinapay boy minom nin
yatin inomen, ket man-ipatanda yo ye pagkamatey nan Apo
Jesus angga ha mag-udong ya.

27 Kaya-bay ayaman a mangan nin yatin tinapay o minom
nin yatin inomen a main aliwan huhton ihip, ket ampagka-
halanan yayna kanan Apo Jesus, ta an-umihen nay laman
boy daya na.
28 Kaya-bay balang tao, katapulan a pakabokitkiten na po
munan manged ye hadili na, bayo ya mangan nin yatin
tinapay boy minom nin yatin inomen.
29 Ta ayaman a mangan nin yatin tinapay boy minom nin
yatin inomen a ahe ampamaalaga nin laman nan Cristo, ket
nangan yayna boy ninom nin ikaduha na.

30 Kaya-bay malabong kanyo ye makapey boy ampaghakit.
Ket hilay nangaano kanyo, natey ana.
31 Noba no pakabokitkiten tawo po munan manged ye
hadili tawo, ket ahe na kitawo paduhaan Apo Dioh.
32 Noba no paduhaan na kitawon Apo Dioh, an-itoynong
na kitawon bengat ta-omen kitawo ahe mailamo a ma-
paduhaan kanlan tataon ahe ampanumbong kana.
33 Kaya-bay kakatongno ko, no maytitipon kawon mangan
ha pandem nan Apo, may-aagad kawo.
34 Ket no main mabitil kanyo, mangan ya po muna ha baey
na ta-omen ya ahe mag-ilyadin pakaduhaan yo ye paytitipon
yo. Hiyay tungkol met ha kanayon a gotgot a inhulat yo, ket
ipatunong koyna lano ha panlumateng ko ihen.

12

Hilay Binaba a An-ibyay nin Ihpiditon Dioh

1 Haanin kakatongno, hiyay tungkol met ha binaba a
an-ibyay nin Ihpiditon Dioh, labay kon matandaan yoy
kaptegan tungkol kananyati.
2 Hatew ha ahe kawo po namteg kanan Apo, natalingo
kawon nanggalang ha diohdiohan a ahe met ampakahabi.
3 Kaya-bay labay kon matandaan yo a no an-ibagnoh
na yan Ihpiditon Dioh ye maghay tao, ahe na malyadin
habiyen, “Humpaen yay Jesus.” Boy no ahe ya an-ibagnoh
nin Ihpiditon Dioh ye maghay tao, ahe na met malyadin
habiyen, “Hiyay Jesus ye Apo!”
4 Nakahinadi ye binaba a an-ibyay nin Ihpiditon Dioh,
noba mamaghan bengat a Ihpidito ye ampamyay.
5 Nakahinadi ye papadan ha paghilbi, noba mamagha ya
met ateed a Apo ye ampaghilbiyan.
6 Nakahinadi met ye an-ipadyag nan Apo Dioh. Noba hiya
met ateed ye ampamyay nin binaba ha balang magha a
manyag nin yatew.
7 Hiyay balang maghan māmteg, ket ambiyan na hilan
Ihpiditon Dioh nin binaba ha ikanged nin kaganaan.
8 Hiyay magha, ambiyan nan Ihpiditon Dioh nin binaba
a mangihabi nin habin kadunongan. Ket hiyay magha met,
binaba a mangihabi nin tinanda a an-ipaihip nin Ihpiditon
Dioh.
9 Ket hiya met ateed a Ihpidito ye ampamyay kanlan
kanayon nin mayadet a pamteg kanan Apo Dioh. Ket
kanlan kanayon met, kapalyadiyan a mamaitaah kanlan
ampaghakit.
10 Hilay kanayon po, ambiyan na met nin kapalyadiyan
a manyag nin kapagtakaan. Ket hilay kanayon, binaba a

mangihabi nin Habi nin Dioh. Ket hilay kanayon po, binaba
a makatanda no hiyay anhabiyen nin maghay tao, ket ibat
yan peteg ha Ihpiditon Dioh o ahe. Boy hilay kanayon po,
binaba a maghabi nin lumbo a habi a ahe la naadal. Ket hilay
kanayon met, binaba a mangipalinaw nin yatew a hahabi.
11 Noba mamagha met ateed a Ihpiditon Dioh ye namyay
nin hilati. Ket an-ibyay na kanlan balang magha ye labay
nan ibyay.

Mamaghan Laman noba Malabong ye Pahen

12 Hiyay laman nin tao ket malabong a pahen, noba
mamaghan bengat a laman. Wanabay met ateed kantawon
māmteg a pinagkalaman nan Cristo. Malabong a māmteg
noba bilang mamaghan laman.
13 Ta hikitawon kaganaan, Judio man o ahe, ipoh man
o ahe, ket nabawtihmowan ta-omen kitawo mag-ilyadin
mamaghan laman makauli ha mamaghan Ihpidito. Ket hiya
met ateed a Ihpidito ye in-ibyay kantawon kaganaan.
14 Ta hiyay laman, aliwan bengat mamaghan pahen no
aliwan malabong.
15 Haanin, no habiyen nin bitih, “Hi! Aliwa akon gamet,
kaya-bay aliwa na kon pahen nin laman,” peteg laweh a
aliwa yan pahen nin laman?
16 No habiyen na met nin talinga, “Hi! Aliwa kon mata,
kaya-bay aliwa kon pahen nin laman,” peteg laweh a aliwa
yan pahen nin laman?
17 No matan bengat ye laman, ahe ya makange, kali? Boy
no talingan bengat ye laman, ahe ya makadaep, kali?
18 Noba hiyay Apo Dioh, pinalhowa nay laman tawo a
main nakahinadi a pahen. Ket impohto na hila ha labay nan
pangipohtowan.
19 Ta no hiyay matiboen laman ket nadyag yan mamaghay
pahen, ket ahe ya mahabtan a laman, kali?
20 Hiyay kaptegan, malabong a pahen ye laman, noba
mamaghan teed a laman.
21 No wanabay awod, ahe malyadin habiyen nin mata ha
gamet, “Ahe kata katapulan.” Ahe met malyadin habiyen nin
ō ha bitih, “Ahe kata katapulan.”
22 No aliwan, hilay papahen nin laman a ba-mon makapey,
ket hila po manayti ye katapulan tawo.
23 Aliwa nayi a hilay papahen nin laman a angkabaan
tawon aliwan minga maalaga, ket anhayhayen tawo yan
manged? Ket hilay papahen a ahe malyadin ipakit, ket
antagpenan tawo, kali?
24 Noba hilay papahen a malyadin ipakit, ket aliwaynan
katapulan a tagpenan. Ha dinyag nan Apo Dioh ye laman

tawo, binyanan na hilan igit a kadangalan ye papahen a
angkabaan tawon aliwan minga madangal
25 ta-omen homain paypapangkat, no aliwan mapayma-
hakit ha magha boy magha.
26 Kaya-bay no angkahakitan ye maghay pahen nin laman,
ket angkahakitan met ye kaganaan a papahen. Ket no
mapadangalan ye maghay pahen, ket angkaaliket met ye
kaganaan a papahen.
27 Hikawon kaganaan ket mamaghan pinagkalaman nan
Cristo. Ket hiyay balang magha kanyo, papahen nin
pinagkalaman na.
28 Ket kananyatin pangkat lan māmteg, namili yay Apo
Dioh nin maghilbi ha balang magha. Hiyay una, aapohtol.
Hiyay ikalwa, podopita. Hiyay ikatlo, māngiadal. Binyan
na hila met ye kanayon nin binaba a manyag nin kapag-
takaan, mamaitaah nin ampaghakit, managlap, mamaala
boy maghabi nin lumbo a habi a ahe la naadal.
29 Aliwan kaganaan ket apohtol, māngihabin impahabi
nin Dioh o māngiadal. Aliwan kaganaan ket binyanan nan
binaba a manyag nin kapagtakaan,
30 o mamaitaah nin ampaghakit, maghabi nin lumbo a
habi a ahe na naadal o mangipataloh nin yatin habi.
31 Kaya-bay pakakwaen yon matanggap ye maaalaga po a
binaba a an-ibyay nin Ihpiditon Dioh. Ket haanin, ipatanda
koya kanyo ye pinakamaalaga ha kaganaan.

13

Hiyay Pangado

1 Agya po man ampakahabi ko nin nakahinadi a habi lan
tatao boy habi lan aanghil, no homain ako met pangado, ba-
mo koynan bengat batingting a ampakabakling o palayi a
mahneg.
2 Agya po man main akon binaba a mangihabi nin im-
pahabi nin Dioh boy pagkataloh ha kaganaan a monikala
nin Dioh a ahe na po impatanda, boy anti man kangko ye
kaganaan a tinanda boy no main ako man mayadet a pamteg
ta-omen koya maipalakew ye mamapantay, noba no homain
ako met pangado, ket homain akon hilbi.
3 Ket no an-ibyay ko man ye kaganaan a babandi ko
kanlan mangaidap boy ihagpa ko man ye laman ko ta-omen
ulamen, noba no homain ako met pangado, homain akon
bega pakinabang.
4 Hiyay taon ampangado, ket mapagteeh ya boy maanoh,
ahe ya angkaibeg, ahe ya malambong o matanghit.

5 Mapamiha ya, aliwan bengat ye hadili nan ikanged ye
an-ihipen na, ahe yan mapangapoot boy ahe yan ampangi-
tanem nin hakit nakem.
6 Ahe na angkaaliketan ye mangaloke a didiyag, no aliwan
hiyay kaptegan bengat ye angkaaliketan na.
7 Hiyay taon ampangado ket mapangikpe, mapamataya,
main kahigudowan ha kaganaan, boy mapagteehan nay
kaganaan.
8 Main anggaan ye pangihabi nin impahabi nin Dioh.
Main anggaan ye paghabi nin lumbo a habi a ahe naadal.
Main anggaan ye pangihabi nin tinanda. Noba homain yan
anggaan ye pangado.
9 Ahe po genap ye tinanda tawo boy hiyay binaba tawon
mangihabi nin impahabi nin Dioh.
10 Noba lano ha genap anay kaganaan, ket maanam anay
aliwan genap.
11 Ha anak ako po, hiyay paghabi ko, pangihip ko boy hiyay
pagkataloh ko, ket omen ha anak. Noba ha matoa koyna,
inalih koynay ugali anak.
12 Haanin a panaon, hiyay pagkatanda tawo kanan Apo
Dioh, ket ba-mon makolapon anino a angkakit ha hala-
min, noba maabot lano a makit tawo yan adap-adapan.
Makandin bengat ye tinanda ko haanin. Noba maabot met
lano a matandaan ko ye kaganaan a omen ha pagkatanda
nan Apo Dioh kangko.
13 Haanin, hilayatin tatlo ye mikakaanti, hiyay pamteg,
kahigudowan boy pangado. Noba hiyay pangado ye pinaka-
maalaga.

14

Hiyay tungkol ha Binaba a An-ibyay nin Ihpiditon Dioh

1 Kaya-bay paghehpetan yon adoen ye kapadiho yon tao.
Boy pakakwaen yoy mabyayan nin hilatin binaba a an-ibyay
nin Ihpiditon Dioh, lalo ana ye pangihabi nin an-ipahabi nin
Dioh.
2 Ta hiyay ampakahabi nin lumbo a habi a ahe na
naadal, ket ampakitongtong ya kanan Apo Dioh, aliwan ha
tao. Homain ampakataloh kana, ta makauli ha haglap nin
Ihpiditon Dioh, anhabiyen nay monikala nan Apo Dioh a ahe
na po impatanda.
3 Noba hiyay ampangihabi nin an-ipahabi nin Dioh,
ket angkatongtongen na hilay tatao ta-omen pumah-ey ye
pamteg la, kumhaw ye nakem la boy maliwaliwa hila.
4 Hiyay ampakahabi nin lumbo a habi a ahe na naadal, ket
hiyay hadili nan pamteg ye ampapah-eyen na. Noba hiyay

ampangihabi nin an-ipahabi nin Dioh, ket hiyay pamteg nin
pangkat lan māmteg ye ampapah-eyen na.
5 Labay ko met dayi a makapaghabi kawon kaganaan nin
lumbo a habi a ahe yo naadal. Noba kalalabay ko po a ihabi
yoy an-ipahabi nin Dioh. Ta maaalaga po ye pangihabin
ipahabi nin Dioh dinan ha paghabi nin lumbo a habi a ahe
naadal, powidan bengat no main mangipataloh nin labay
nan habiyen ta-omen ya makapapah-ey nin pamteg nin
pangkat lan māmteg.
6 Alimbawa, no makew ako ihen kanyo, ket katongtongen
katawo nin lumbo a habi a ahe yo naadal, homain kawon
pakinabang, kali? Makinabang kawon bengat no hiyay
impakit nan Apo Dioh kangko o tinanda tungkol kana o an-
ipahabi na kanyo o hiyay adal na ye ipataloh ko kanyo.
7 Agya po man panigtigan a omen ha plawta boy alpa, no
aliwan malinaw ye tono a antigtigen, way-omen matandaan
no hinyay kanta ye antigtigen?
8 Boy no main ampamatnoy nin tamboyok kanlan huhun-
daloh, noba ahe la matalohan ye labay habiyen nin tonoy,
ayay maghadya a makilaban?
9 Wanabay met ateed kanyo. No angkatongtongen yo hilay
kanayon ha habin ahe la naadal, way-omen la matandaan ye
anhabiyen yo? Ba-mo kawoynan bengat ampakitongtong ha
lowang.
10 Malabong ye hahabi ihti ha babe-luta. Ket hiyay balang
magha, main yan katalohan.
11 Noba no ahe ko angkatalohan ye habi nin katongtong
ko, ket ahe kayi mapaykataloh a ba-mo kayinan dadayohan
a ahe ampaykataloh.
12 Ket ulita angkahabek kawon makatanggap nin binaba
a an-ibyay nin Ihpiditon Dioh, pakakwaen yoy umando ha
binaba a ampakapah-ey nin pamteg nin pangkat lan māmteg
nan Apo Jesus.
13 Kaya-bay hiyay taon ampakahabi nin lumbo a habi a
ahe na naadal, ket katapulan a ipakigwang na a mabyayan
ya met nin binaba a mangipataloh nin anhabiyen na.
14 No ampakigwang ako ha lumbo a habi a ahe ko naadal,
hiyay ihpidito ko ye ampakigwang, noba ahe ko angkatalo-
han ye anhabiyen ko.
15 No wanabay awod, hiyay diyagen ko, makigwang ako
makauli ha Ihpiditon Dioh a nangipahabi nin lumbo a
habi boy makigwang ako met ha habi a angkatalohan ko.
Magkanta ko met makauli ha Ihpiditon Dioh a nangipakanta
ha lumbo a habi boy magkanta ako met ha habi a angkatalo-
han ko.

16 Ta no ampagpahalamat ka kanan Apo Dioh makauli
ha Ihpiditon Dioh a nangipahabi nin lumbo a habi, way-
omen la habiyen nin kanayon a “Amin,” no ahe la met
angkatalohan ye anhabiyen mo?
17 Agya po man manged yay pahalamat mo kanan Apo
Dioh, no ahe ya met angkatalohan, ket ahe ya makapapah-ey
nin pamteg lan kanayon a ampakange.
18 Ampahalamat ako kanan Apo Dioh, ta ampakahabi kon
lumbo a habi nin umiigit kanyon kaganaan.
19 Noba ha paytipon nin pangkat lan māmteg nan Apo
Jesus, kalalabay ko po a liliman bengat a habet ye mahabi
ko a angkatalohan la ta-omen ko hila maadalan dinan ha
libo-libon habi ye mahabi ko a ahe la met angkatalohan.
20 Kakatongno, no tungkol kanlan hilati, adi kawo am-
pangihip a omen ha pangihip nin anak, no aliwan mangihip
kawon omen ha anak a homain tinanda nin tungkol ha
kalok-an. Noba ha pagkataloh, ihip ana dayin matoa.
21 Wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Katongtongen ko hilatin tatao makauli ha lumbo a hahabi
lan dadayohan,
noba ahe la kon teed leng-en.”*
22 No wanabay awod, hiyay paghabi ha lumbo a habi, ket
magha yan pagkakitan kanlan ahe ampamteg, aliwa kanlan
māmteg. Noba hiyay pangihabi nin impahabi nin Dioh, ket
pagkakitan kanlan māmteg, aliwa kanlan ahe ampamteg.
23 Kaya-bay no ampaytipon kawon kaganaan a māmteg,
ket ampaghabi kawon kaganaan nin lumbo a habi a ahe yo
naadal, ket no main lumateng a ahe ampamteg o homain
tinanda nin tungkol ha binaba a an-ibyay nin Ihpiditon Dioh,
mibaan la a angkaengew kawo, kali?
24 Noba no ampangihabi kawon kaganaan nin impahabi
nin Dioh, ket no main lumateng a ahe ampamteg o homain
tinanda nin tungkol ha binaba a an-ibyay nin Ihpiditon Dioh,
mabalayan na a māgkahalanan ya. Ket makauli ha nange na
kanyo, matandaan na a mapaduhaan ya.
25 Agya hiyay hiklito na, ket miboknak ya. Ulin kananyatin
nange na, manalimukod yan maghehe boy manggalang
kanan Apo Dioh boy habiyen na, “Hiyay Apo Dioh, peteg yan
anti kanyo!”

Hiyay Matunong a Panggalang

26 Haanin kakatongno, yati ye labay kon habiyen. No
maytitipon kawo, ket main dayin diyagen ye balang magha
kanyo. Main magkanta, main mangiadal, main mangi-
patanda nin impaihip nan Apo Dioh, main maghabi nin

* **14:21** Isaias 28:11-12.

lumbo a habi a ahe naadal, boy main met ampangipataloh.
Diyagen yo yatin kaganaan ha ikapah-ey nin pamteg yo.
27 No main maghabi nin lumbo a habi a ahe naadal,
huhtoyna ye luwa o tatlo katao a mayhuhublat a maghabi.
Noba katapulan a main mangipataloh nin anhabiyen la.
28 Ket no homain mangipataloh, pakal-em yaynan bengat
ha paytipon yon māmteg boy katongtongen na yaynan
bengat ye Apo Dioh a bubukod na.
29 No main yan binyanan ye Apo Dioh kanyo nin habi na,
palubohan yon bengat ye luwa o tatlo kataon mangihabi.
Ket hilay kanayon met, ket pakaihipen lan manged no ibat
ya ha Ihpiditon Dioh ye anhabiyen la o ahe.
30 Haanin, no hiyay magha kanlan ampanlenge, ket
binyanan nan Apo Dioh nin habi na kananyatew met ateed,
hiyay ampaghabi, itgen na po ye paghabi na.
31 Ta hiyay balang magha kanyo ket malyadin may-
huhublat a mangihabi nin impahabi nin Dioh ta-omen hila
makaadal ye kaganaan boy mapapah-ey ye pamteg lan
ampanlenge.
32 Ket hilay mangihabin impahabi nin Dioh, malyadin
mayhuhublat hila ulita main hilan pamenben ha hadili la.
33-34 Ta hiyay Apo Dioh, ket Dioh yan katanaan, aliwan
kagulowan.
Hilay babayi ihen kanyo, katapulan a pakal-em hila ha
paytitipon yo a omen ha andiyagen lan babayi ha kaganaan
a pangkat lan māmteg nan Apo Jesus. Ahe hila napalubohan
a maghabi, no aliwan pahakop hila a omen ha naihulat ha
Bibilin.
35 No main hilan labay matandaan, manepet hilaynan
bengat kanlan ahawa la ha pamiabot la ha baey la, ta
makakading-ey a mahneg ye babayi ha paytitipon nin
pangkat lan māmteg nan Apo Jesus.
36 Ampibaan yo nayi a hikawo ye nandugiyan nin Habi nin
Dioh? O ampibaan yo po a hikawon bengat ye nakatanggap
nin yati?
37 No an-ihipen nin magha kanyo a magha yan māngihabin
impahabi nin Dioh o nakatanggap yan binaba a an-ibyay
nin Ihpiditon Dioh, katapulan a balayen na a yatin hulat ko
kanyo, ket bilin nan Apo.
38 Noba no main taon ahe mamalay nin yatin hulat ko, adi
yoya met ambalayen.
39 Kaya-bay kakatongno ko, pakakwaen yoy mangihabin
impahabi nin Dioh boy adi yo met an-ibawal ye maghabin
lumbo a habi a ahe naadal.
40 Noba diyagen yoy kaganaan ha matunong boy huhton
papadan.

15

Hiyay Pagkabi-ay nan Uman Apo Jesu Cristo

1 Kakatongno ko, labay koyna man ipaihip kanyo ye
impatanda kon Manged a Balita kanyo a tinanggap yo met
boy ampamtegan yoyna.
2 Yabayti ye mangiligtah kanyo, no pahulong kawon
mikakaanti ha impatanda ko. Noba no ahe, homain hilbi
ye pamteg yo.
3 Ta hiyay tinanggap ko a pinakamaalaga a adal a im-
patanda ko kanyo hatew, ket wanae ya. Hiyay Apo Jesu
Cristo, ket natey ya uli ha kakahalanan tawo a omen ha
naihulat a Habi nin Dioh.
4 In-ilbeng ya, nabi-ay yan uman ha ikatlon mangaamot a
omen met ha naihulat a Habi nin Dioh,
5 boy napakit ya kanan Pedro. Pangayadi, napakit ya met
kanlan labinluwan aapohtol na.
6 Pangayadi, napakit ya po kanlan maigit limanggatoh a
māmteg na a naytitipon. Ket angga haanin, malabong po
kanla ye angkabi-ay, noba natey hilaynay nangaano kanla.
7 Boy napakit ya met kanan Santiago boy pangayadi,
napakit yayna met kanlan kaganaan a aapohtol na.
8 Ket hiko ye kahuyot-huyotan a nagpakitan na. Ket
kananyatew a odah, ba-mo kon ongi a nianak ha aliwa nan
panaon.
9 Hiko ye pinakamaaypa kanlan aapohtol. Boy ha ihip
ko, ahe ako dayi katanggap-tanggap a mahabtan apohtol, ta
impaloke ko hilay pangkat nin māmteg nan Apo Dioh hatew.
10 Noba uli ha kangedan nan Apo Dioh, dinyag na kon
apohtol. Ket ahe ya met nahayang ye kangedan na kangko,
ta maiigit ye pagbannog ko dinan kanlan kaganaan a apo-
htol. Noba nadyag ko yatew, aliwan makauli ha hadili kon
binaba, no aliwan uli ha kangedan nan Apo a anti kangko.
11 Kaya-bay hiko man o hilay kanayon ye ampangipatanda
kanyo, padihon bengat ye an-ipatanda mi boy hiya met ateed
ye pinamtegan yo.

Hiyay Pagkabi-ay Uman nin Nangamatey

12 Impatanda mina kanyo a nabi-ay yan uman ye Cristo.
Taket ta main kanyo ye ampaghabi a ahe hila mabi-ay uman
ye nangamatey?
13 No peteg a ahe hila mabi-ay uman ye nangamatey, ahe
ya met awod nabi-ay uman ye Cristo.
14 Ket no ahe ya nabi-ay uman ye Cristo, homain hilbi ye
pangipatanda mi boy homain met hilbi ye pamteg yo.
15 Aliwan bengat yain. Lumtaw kayi po a matago a
māmapteg nin tungkol kanan Apo Dioh, ta impapteg mi a

bini-ay na yan uman ye Cristo. No peteg a ahe hila mabi-
ay uman ye nangamatey, mag-ilyadi yan aliwan peteg ye
impapteg mi a bini-ay na yan uman ye Cristo.
16 Ta no ahe hila mabi-ay uman ye nangamatey, ahe ya met
awod nabi-ay uman ye Cristo.
17 Ket no ahe yan nabi-ay uman ye Cristo, homain hilbi ye
pamteg yo boy ahe po napatawad ye kakahalanan yo.
18 Ket no ahe yan nabi-ay uman ye Cristo, hiyay labay
habiyen, hilay māmteg nan Cristo a natey ana, ket nipalakew
hila ha kapaduhaan a homain anggaan.
19 No hiyay kahigudowan tawon māmteg nan Cristo ket
anggan bengat kananyatin bi-ay, hikitawoyna ye pinakaiin-
galo ha kaganaan a tatao.
20 Noba hiyay kaptegan, hiyay Apo Jesu Cristo ye unan
nabi-ay uman bilang pagkakitan a mabi-ay hila met uman
ye nangamatey.
21 Ta makauli ha maghay tao a hiyay Adan, ket nagkamain
nin kamateyan ha babe-luta. Ket makauli met ha maghay
tao a hiyay Cristo, ket mabi-ay hila met uman ye nanga-
matey.
22 Ta no way-omen a matey ye kaganaan a tatao ulita
naimamagha hila kanan Adan, ket mabi-ay hila met uman
ye kaganaan a ampakimamagha kanan Cristo.
23 Noba hiyay balang magha, ket main yan naitaning a
panaon a mabi-ay uman. Hiyay una, hiyay Cristo. Pan-
gayadi, ha pag-udong na ihti ha babe-luta, hilay māmteg na
met ye mabi-ay uman.
24 Ket lano ha hamboten nan Cristo ye kaganaan a
mānakop boy main kapalyadiyan, ket ibyay nayna ye
panakop na kanan Bapa na a Dioh. Ket yabaytew yaynay
kalampuhan nin babe-luta.
25 Ta hiyay Cristo, ket katapulan a mamoon ya angga ha
mahambot na ye kaganaan a kaaway na.
26 Hiyay pinakahuyot a kaaway na a hamboten na, ket
hiyay kamateyan.
27 Wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, “Impahakop nan
Apo Dioh kanan Cristo ye kaganaan.”* Noba aliwan labay
habiyen a kalamo yay Apo Dioh ha habet a “kaganaan,” ta
hiyabay ye nangipahakop nin kaganaan kanan Cristo.
28 Lano ha hakop naynan kaganaan Cristo, ket pahakop
yayna met kanan Bapa na a nangipahakop kana nin ka-
ganaan ta-omen yayna manakop ye Apo Dioh ha kaganaan.
29 Main tataon ampabawtihmo uli kanlan nangamatey.
Hinya awod ye hilbi nin andiyagen la no ahe hila mabi-ay

* **15:27** Kakanta 8:6.

uman ye nangamatey?
30 Ahe kayi angkahindak agya lanang kayin angkaampoling matey, ta tanda mi a mabi-ay hilan uman ye nangamatey.
31 Kakatongno, no way-omen a peteg a an-ipagmayadet katawo uli kanan Cristo Jesus a Apo tawo, wanabay met a peteg a minamangaamot akon angkaaampoling matey.
32 Ihti ha banwan Efeso, pinaidapan la kon tataon angkumuntada kangko, ta ba-mo hilan matubag a aayop. Ket no homain pagkabi-ay uman ye nangamatey, hinya awod ye hilbi nin pagteeh ko? No ahe hila mabi-ay uman ye nangamatey, mamanged po a humbongen tawoyna ingat yatin kahabiyan a wanae, “Mangan boy minom kitawoyna, ta maka matey kitawoyna mabekah.”†
33 Adi kawo dayin patalingo ha wanabay a kahabiyan, ta tanda yoynabay met ye labay habiyen nin yatin kahabiyan, “Hiyay maloke a kalamo ye ampakadama nin manganged a pangugali.”
34 Pakatino kawoyna awod boy itgen yoynay panyag nin kakahalanan. Hinabi ko yati ta-omen kawo mading-ey ha hadili yo, ulita main nangaano kanyo ye aliwan huhto ye pagkatanda la tungkol kanan Apo Dioh.

Hiyay Kalahi nin Laman a Mabi-ay Uman

35 Noba maka main met manepet nin wanae, “Way-omen hila nayi mabi-ay uman ye nangamatey? Way-omen lagi ye kalahi nin laman la lano?”
36 Agi! Kamutawan yain a tepet! Aliwa nayi a no mananem kawon lahi', ket ikutkot yoya po muna a omen ha pangilbeng nin natey? Ket no tumubo yaynay lahi', nabi-ay yaynan uman.
37 No mananem ka, aliwan mayadet a tanaman ye itanem mo, no aliwan hiyay itanem mo, lahi' nin tidigo o hinyaman a lahi'.
38 Noba hinyaman a labay nan Apo Dioh a mag-ilyadin kadih nin lahi' a tumubo, wanabay tana. Ket hiyay balang kalahin lahi', no tumubo yayna, main yaynan hadilin kadih.
39 Wanabay met ateed ye laman. Aliwan kaganaan a laman ket padipadiho. Lumbo ye laman nin tao, ayop, manokmanok boy malanghit.
40 Main laman a pambabe-luta boy main met laman a panlangit. Noba hiyay katampa nin laman a panlangit, ket nakiduma ya ha katampa nin laman a pambabe-luta.
41 Lumbo ye henag nin mangaamot, lumbo ye henag nin bowan, boy lumbo met ye henag nin bitoen. Agya hilay bibitoen, nakiduma ye henag nin balang magha.

---

† **15:32** Isaias 22:13.

42 Wanabay ya met lano ha mabi-ay uman ye nangamatey.
Hiyay laman a nailbeng, ket bumata ya. Noba hiyay laman
a nabi-ay uman, ahe yayna bumata makanoman.
43 Hiyay laman a nailbeng ket madawa boy makapey.
Noba lano ha mabi-ay yan uman, matampa yayna boy
makhaw.
44 Hiyay laman a nailbeng ket laman a pambabe-luta.
Noba lano ha mabi-ay yan uman, ket laman yaynan panlan-
git. Ta no main laman a pambabe-luta, main met laman a
panlangit.
45 Wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, “Hiyay unan tao a
pinalhowa a hiyay Adan, ket binyan na yan bi-ay.”‡ Noba
hiyay huyot a Adan a hiyay Cristo ye ampamyay bi-ay a
homain anggaan.
46 Noba aliwan laman a panlangit ye nauna, no aliwan
hiyay laman a pambabe-luta, pangayadi, laman anan pan-
langit.
47 Hiyay unan tao a hiyay Adan, ket ibat ya ha luta. Noba
hiyay huyot a tao a hiyay Apo Jesu Cristo, ket ibat ya ha
langit.
48 No way-omen ye laman nan Adan a ibat ha luta,
wanabay ya met ye laman nin kaganaan a anti ha babe-luta.
Ket no way-omen ye laman nan Apo Jesus a ibat ha langit,
wanabay ya met lanoy laman nin kaganaan a anti ha langit.
49 Ket no way-omen kitawon omen kanan Adan a ibat ha
luta, maabot lanoy panaon a omen kitawoyna met kanan
Cristo a ibat ha langit.
50 Kakatongno, yati ye labay kon habiyen. Hiyay laman
tawo a ibat ha luta, ket ahe ya malyadin mailamo ha
panakopan nan Apo Dioh. Ta yatin laman a bumata, ket ahe
ya malyadin manawid nin bi-ay a homain anggaan.
51-52 Haanin, leng-en yoy habiyen ko, ta main akon
ipatanda kanyo a ahe po naipatanda! Aliwan hikitawon
kaganaan ket matey. Noba ha panlumateng nan Apo Jesus,
ha kapadah nin pangumolap mata a kadlan nin panumnoy
nin huyot a tamboyok, hiyay laman tawon kaganaan, ket
mahagiliyan ya. Ta ha panumnoy nin huyot a tamboyok,
hilay nangamatey, ket mabi-ay hilan uman boy mabyayan
hila met nin bayon laman a ahe ana bumata. Wanabay met
kanlan angkabi-ay. Mabyayan hila met nin bayon laman.
53 Ta yatin laman tawo a matey boy bumata, ket mahag-
iliyan ya nin laman a ahe ana matey boy ahe ana bumata.
54 Ket lano ha mahagiliyan yaynay laman tawon matey boy
bumata nin laman a ahe anan matey boy bumata, matupad
yaynay naihulat a Habi nin Dioh, a wanae,

‡ **15:45** Genesis 2:7.

“Nahambot yaynay kamateyan. Genap anay panambot!§
55 Way-ihtew yaynay panambot nin kamateyan?
Way-ihtew yaynay kapalyadiyan na?”*
56 Main yan kapalyadiyan ye kamateyan kantawo uli ha kahalanan. Boy main met kapalyadiyan ye kahalanan kantawo uli ha Bibilin.
57 Noba halamat kanan Apo Dioh, ta binyan na kitawon panambot ha kahalanan boy kamateyan makauli kanan Apo tawon Jesu Cristo.
58 Kaya-bay an-adoen kon kakatongno, pakapah-ey kawo boy adi kawo angkumapey ha pamteg yo. Lanang kawon pakahipeg ha paghilbi kanan Apo Jesus, ta tanda yobayna a ahe mahayang ye pagbannog yo ha paghilbi yo kanan Apo Jesus.

16

Hiyay Haglap kanlan Kakatongno ha Pamteg

1 Haanin, hiyay tungkol ha panipon nin ihaglap kanlan māmteg nan Apo Jesus ha banwan Jerusalem, diyagen yoy omen ha impadyag ko ha papangkat lan māmteg ha Galacia.
2 Tepe mangaamot nin Dominggo, hiyay balang magha kanyo, ket mangilbo yaynan alaga ha mababa nan ibyay ha tapul na. Tiponen yoya ta-omen lano ha makew akoyna kanyo, ket naitaladan yayna.
3 Ket ha panlumateng ko ihen, ipakaget koyna met kanlan mapili yo a kakatongnon mangiatel nin haglap yo ye hulat ko a pamalayan la kanla nin kakatongnon māmteg ha Jerusalem.
4 Ket no katapulan a makew ako, makilakew hila kangko.

Hiyay Pangumewah nan Pablo

5 Hiyay ihip ko, kewahan katawo lano ihen ha Corinto lano ibat akoyna ha Macedonia, ta labay ko po ye magdān ihtew.
6 Ta maka magbuyot ako ihen kanyo o ihen akoynan mamalabah nin panaon lay-ep ta-omen yoko mahaglapan ha katapulan ko lano ha dumondon a pamakew ko ha agya way-ihtew man a lakwen ko.
7 Ahe ko labay a danan katawon bengat. Labay koy magbuyot ha talig yo, no ipaluboh nan Apo.
8 Noba haanin, ihti ko po ha banwan Efeso angga ha Pihtan Pentecostes,
9 ta agya malabong hilay angkumuntada kangko ihti, malabong hila met ye malabay manlenge nin Manged a Balita a an-ipatanda ko.

---

§ **15:54** Isaias 25:8. * **15:55** Hosea 13:14.

10 Lano ha lumateng yaynay Timoteo ihen, tanggapen yo
yan luboh ha puho yo ta-omen ya tumana ye ihip na, ta
kapadiho ko yan ampaghilbi kanan Apo Dioh.
11 Adi yoya anyamo-yamoen, no aliwan haglapan yo yayna
ingat ta-omen ya matana ha pag-udong na kangko. Ta an-
agaden koya a kalamo hilay kakatongno ha pamteg.
12 Haanin, hiyay tungkol met kanan katongno tawon
Apolos, mahehpet ko yan kinatongtong a kumewah ya ihen
kanyo, kalamo na hilay kanayon a kakatongno kanan Apo.
Noba ahe na po labay kano ye makew ihen haanin, ta
lanoynan bengat no main yan panaon.

Hiyay Huyot a Bilin nan Pablo

13 Mag-alla kawo boy pakapah-ey kawo ha pamteg yo.
Pakakpe boy pakakhaw kawo.
14 Boy hinyaman a diyagen yo, diyagen yon main pangado.
15 Kakatongno, tanda yo a hiyay Estefanas boy pamilya na
ye nunan namteg kanan Apo Jesus ha plobinhiyan Acaya.
Boy inluboh lay paghilbi la kanlan pagtao nan Apo Dioh.
Kaya-bay an-ipakihabi ko kanyo
16 a pahakop kawo kanla boy kanlan ayaman a kapadiho
la a mahipeg a ampaghilbi kanan Apo.
17 Ha nilumateng yay Estefanas, Fortunato boy Acaico a
ibat ihen ha Corinto, angkaaliket ako, ta andiyagen lay ahe
yo madyag ulita mataang kawo ihti kangko.
18 Pinaaliket lako. Ket wanabay met dayi ye diyagen la
kanyo ha pamuli la. Pabliyen yo hilay tataon omen kanla.
19 Angkumohtaen la kawon papangkat lan māmteg ha
plobinhiyan Asia. Mahehpet la kawon angkumohtaen nin
Aquila boy Priscila boy hilay māmteg a ampaytipon ha baey
la, ulita kapadiho la kawon ampakimamagha kanan Apo
Jesus.
20 Boy angkumohtaen la kawo met nin kaganaan a kaka-
tongno kanan Apo ihti ha Efeso.
Bilang mikakatongno kanan Cristo, mayngingidlaw ka-
won main pangado.
21 Yatin huyot a pangumohta kanyo, mihmon hikon Pablo
ye nanulat nin yati.
22 Paduhaan na dayin Apo Dioh ye ayaman a ahe ampan-
gado kanan Apo.
Apo, mag-udong kayna!
23 Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo Jesus.
24 An-adoen katawon kaganaan a kakatongno kanan Apo
Cristo Jesus.

Hiyay Ikalwan Hulat nan Pablo kanlan taga
CORINTO

1 Hiko yay Pablo a apohtol nan Apo Cristo Jesus makauli ha
kalabayan nan Apo Dioh. Lamo ko yay Timoteo a katongno
tawo kanan Cristo.
Nanulat ako kanyon pangkat nin māmteg nan Apo Jesus
ha Corinto boy kanlan kaganaan a pagtao nin Dioh ha
plobinhiyan Acaya.
2 Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat
kanan Bapa tawon Dioh boy Apo Jesu Cristo.

Hiyay Pahalamat nan Pablo kanan Apo Dioh

3 Galangen tawo yay Dioh boy Bapa nan Apo tawon Jesu
Cristo. Hiyabay ye Bapa a mapangingalo boy Dioh a lanang
a ampamakhaw nin nakem tawo.
4 Ampakhawen nay nakem tawo ha kaganaan a ampakay-
ootan tawo ta-omen makauli ha pamakhaw na kantawo,
ket mapapakhaw tawo hila met ye kanayon ha kaganaan a
pakayootan la.
5 Ta no way-omen ye panlumabong nin angkadihaan
tawo a idap uli ha pamakimamagha tawo kanan Cristo, ket
wanabay met ateed ye panlumabong nin pamakhaw nan
Apo Dioh nin nakem tawo uli ha pamakimamagha tawo
kanan Apo Jesu Cristo.
6 Kaya-bay hiyay pamaidap lan kanayon kammi, ket ha
ikakhaw nin nakem yo boy ikaligtah yo. Ket hiyay pa-
makhaw nan Apo Dioh nin nakem mi, ket ha ikakhaw met
nin nakem yo ta-omen yo maikpe ye pamaidap a omen ha
angkadihaan mi.
7 Kaya-bay mapah-ey ye kahigudowan mi a an-ihulong yoy
pamteg yo kanan Cristo, ta tanda mi a no magdiha kawo man
nin pamaidap a omen kammi, ket pakhawen na met Apo
Dioh ye nakem yo a omen ha pamakhaw na kammi.
8 Kakatongno, labay min matandaan yo ye kayootan a
nadihaan mi ha anti kayi po ha plobinhiyan Asia. Tubat a
pamaidap ye nadihaan mi ihtew. Nibaan mi a agmina mikpe
boy agmina an-ihipen a mabi-ay kayi po.
9 Hiyay pagkatanam mi, nauhgaan kayinan matey. Noba
nalyadin kaganaan yatew ta-omen mi maadal ye ahe pataya
ha hadili mi, no aliwan kanan Apo Dioh a ampami-ay uman
kanlan nangamatey.

10 Inligtah na kayin Apo Dioh kananyatew a homain
hapon kamateyan boy pahulong na kayin an-iligtah. Boy
angkahigudo mi a iligtah na kayi po lano,
11 makauli ha pangipakigwang yo bilang haglap yo kammi.
Ha wanabay, malabong lano ye magpahalamat kanan Apo
Dioh, uli ha kangedan a an-ibyay na kammi bilang hebat na
ha pakigwang nin kalabongan.

Hiyay Panguman nan Pablo nin Tikih na

12 Yati ye an-ipagmayadet mi. Nagbi-ay kayin matoynong
boy homain kayin an-itayo ha pamakilamo mi ha kaganaan
a tao, lalalo ana kanyo. Boy ampaptegan nin Ihpiditon
Dioh ha ihip mi a peteg yatin an-ipagmayadet mi. Nadyag
mi yatew makauli ha kangedan nan Apo Dioh, aliwan ha
kadunongan nin tao.
13-14 Ta hiyay an-ihulat min bengat kanyo ket hiyay
mabaha boy matalohan yo. Agya ahe yo kayi po minga
matalohan haanin, angkahigudo ko a lano ha pag-udong nan
Apo Jesus, luboh yo kayin matalohan ket maipagmayadet yo
kayi boy maipagmayadet mi kawo met.

15-16 Ulita angkahigudo ko a matalohan yoko, inihip ko a
kewahan katawo. Ket ha pag-udong ko, danan katawoyna
man ta-omen kawo mikalwan makinabang kangko boy
mahaglapan yoko ha pamakew ko lano ha Judea.
17 Wanabay ye ihip ko hatew. Haanin ta nauman, hiyay
labay habiyen nayi, pauman-uman ye ihip ko? Kapadiho la
koyna nayi nin tataon ahe ampamteg a awo yaynan awo,
noba ahe met manayti?

18 Yo! Aliwa kayin wanabay. Ta no way-omen yan
mapatayaan ye Apo Dioh, wanabay kayi met ha hahabi mi.
19 Ta hiyay Apo Jesu Cristo a Anak nin Dioh a impatanda
min Silas boy Timoteo kanyo, ket mapatayaan ya ha hahabi
na boy homain hapo a tupaden nay papangako na.
20 Ta agya way-omen kalabong ye pangako nan Apo Dioh,
ket tupaden nan kaganaan makauli kanan Cristo. Kaya-bay
makauli kana mahabi tawo ye “Amin” ta-omen ya midangal
ye Apo Dioh.
21 Hiyay Apo Dioh ye ampamah-ey kantawo ha pamakima-
magha tawo kanan Cristo. Boy hiyabay ye namili kantawo
ta-omen maghilbi kana.
22 Minalkaan na kitawo nin pagkakitan bilang pagkonin
na. Dinyag na yati makauli ha pangikonin na nin Ihpiditon
Dioh ha puho tawo. Ket hiyay Ihpiditon Dioh ye pamapteg a
matanggap tawo ye kaganaan a impangako na.

23 Haanin, hiyay hangkan nin ahe ko pamakew uman
kanyo ihen ha Corinto, ket ahe kon bengat labay a mahaki-
tan ye nakem yo. Tanda nan Apo Dioh yain.
24 Ahe mi labay a mapahalumbangan mi kawo ha pamteg
yo, ta mapah-ey kawoyna ha pamteg yo. Labay min bengat
a mapayhaglap kitawo ta-omen kawo maaliket.

2

1 Inihip ko a agkatawo po kewahan ihen, ta ahe ko labay a
mapahingo katawoyna man.
2 Angkaaliket ako no angkakit kon angkaaliket kawo. Noba
no mapalele katawo, hinya po ye hangkan a maaliket ako?
3 Kaya-bay ahe ako nagdān uman kanyo ihen hatew ha
pamiibat ko ha Macedonia, no aliwan nanulat ako tana
kanyo ta-omen ha lumateng ako ihen, ket ahe lako mapalele
nin tataon mamaaliket dayi kangko. Ta tanda ko a no
angkaaliket ako, ket maaliket kawo met.
4 Ta ha nanulat ako, angkayoot ako boy tubat ye kalelean
ko. Ket nipatangih ako. Noba ahe ko inihip a paleleen
katawo, no aliwan labay kon bengat a matandaan yo no way-
omen kayadet ye pangado ko kanyo.

Hiyay Pamatawad ha Nagkahalanan

5 Haanin, tungkol met kanan taon nagkahalanan boy
nakapalele kangko hatew, kadihko aliwan hikon bengat
ye napalele na, no aliwan mapalyadin hikawon kaganaan.
Hinabi kon mapalyadin hikawon kaganaan, ta ahe ko labay
mapilaloan ye maghabi.
6 Huhtoynay pamaduha nin kalabongan kanyo kana.
7 Kaya-bay patawaden yo yayna boy pakhawen yoynay
nakem na. Ta no mapalele yo yan tubat, ket maka mipaloke
ya.
8 An-ipakiiingalo ko kanyo a ipakit yo kana a an-adoen
yoya po.
9 Hiyay hangkan nin panulat ko kanyo hatew, ket labay
kon matandaan no anhumbongen yo ye kaganaan a imbilin
ko kanyo.
10 Ayaman a pinatawad yo, ket pinatawad koyna met. Ket
no main man katapulan patawaden, pinatawad ko yayna ha
adapan nan Apo Jesu Cristo, uli kanyo.
11 Katapulan tawoy mamatawad ta-omen na kitawo ahe
matalingo boy hamboten Satanas. Ta tanda tawoynabay met
ye papadan na, kali?

Hiyay Pablo ha banwan Troas

12 Hatew, nakew ako ha Troas ta-omen ko ipatanda ye
Manged a Balita tungkol kanan Cristo. Ket ha anti koyna

ihtew, natandaan ko a binyan na kon Apo Dioh nin kalih-
wayan a mangipatanda nin Manged a Balita kanlan tatao
boy intaladan na hilaynan manlenge.
13 Noba nahindak ako, ta ahe ko yan nakitan ye katongno
tawon Tito. Kaya-bay napatanid ako kanla. Ket naglaloh
akoyna ha plobinhiyan Macedonia.

Panambot makauli kanan Cristo

14 Noba halamat kanan Apo Dioh, ta bilang hinambot nan
Cristo ket lanang na kitawon an-ibagnoh a an-ipabuya ha
kaganaan a tatao. Andiyagen na yati, ta ampakimamagha
kitawo kanan Cristo. Ket agya way-ihtew kayi makew,
anggawien na kayin Apo Dioh ha pangipatanda nin tungkol
kanan Cristo kanlan tatao. Ket hiyay an-ipatanda mi, ba-mo
yan bawo nin pabango.
15 Ta ba-mo kayin mabangon hagpa nan Cristo kanan
Apo Dioh. Ket angkadaep lan tataon ampiligtah boy tataon
ampipalakew ha kapaduhaan a homain anggaan.
16 Ket kanlan ampipaloke, ba-mo kayin bawo a ampaka-
patey. Noba kanlan ampiligtah, ba-mo kayin pabangon
ampakaibyay nin bi-ay. Ket no ihipen tawo yati, homain
makababa nin yatin abala a pangipatanda nin Manged a
Balita.
17 Aliwa kayin omen kanlan kalabongan a an-
ipagpanapulan lay Habi nin Dioh, no aliwan māghilbi na
kayin Cristo boy intubol nan Apo Dioh. Luboh ha puho min
an-iadal ye hahabi na.

3

Hilay Māghilbi ha Bayon Kahundoan

1 Maka nabaan yoyna man a an-idangal mi ye hadili mi.
Ahe! Ta aliwa kayin omen kanlan kanayon a katapulan po
ye hulat pamapteg tungkol kanla ta-omen yo hila tanggapen,
pangayadi makikwa hila kanyo nin hulat pamapteg ta-omen
la hila met tanggapen ha kanayon a lugal.
2 Ahe mina katapulan yain, ta hikawoynabay met ye
pamapteg a nakahulat ha puho mi. Ta hiyay pagkabayo nin
bi-ay yo, ket ba-mo yan hulat a angkakit boy angkabaha nin
kaganaan.
3 Makinang a hikawoy pinagkahulat nan Cristo a impahu-
lat na kammi. Aliwa yan naihulat makauli ha tinta, no
aliwan makauli ha Ihpiditon Dioh a angkabi-ay. Aliwa yan
naihulat ha madampiyak a dapah a omen ha in-ibyay nan
Apo Dioh kanan Moises hatew, no aliwan ha puho nin tao.
4 Nahabi mi hilatew a andiyagen nan Apo Dioh kanyo ulita
ampataya kayi kana makauli kanan Cristo.

5 Ta no hikayin bengat, homain kayin binaba a manyag nin
angkalyadi kanyo. Ta hiyay binaba mi, ket ibat ya kanan Apo
Dioh.
6 Hiyay Apo Dioh met ateed ye namyay kammi nin bin-
aba a mag-ilyadin māghilbi na a mangipatanda nin bayon
kahundoan na kanlan tatao. Yatin bayon kahundoan, ket
nakiduma ya ha nakahulat a Bibilin, ta makauli ya ha
Ihpiditon Dioh. Ta hiyay Bibilin, ket ampakaibyay yan
kamateyan kanlan manlabag. Noba hiyay Ihpidito, ket
ampamyay yan bi-ay a homain anggaan.
7 Hatew ha in-ibyay nan Apo Dioh kanan Moises ye
Bibilin ha alan a kahundoan a nakadokit ha madampiyak
a dapah, ampakapulag ye kahnagan nin lupa na. Kaya-
bay ahe la yan mapudek nin Israelita, agya inoino yan
angkaanam ye henag. Haanin, no nangipakit yay Apo Dioh
nin kapalyadiyan ha Bibilin a ampakaibyay kamateyan,
8 ket maiigit po ye kapalyadiyan a an-ipakit na ha bayon
kahundoan na makauli ha Ihpiditon Dioh.
9 Ta no impakit nan Apo Dioh ye kapalyadiyan na ha
Bibilin a ampakaibyay nin kamateyan, ket lalalo na yaynan
ipakit ye kapalyadiyan na haanin ha bayon kahundoan na a
ampangitoynong nin tao ha pamilew na.
10 Ta hilatew a Bibilin, ket homain yaynan kapalyadiyan
ulita maiigit po ye kapalyadiyan nin bayon kahundoan nan
Apo Dioh.
11 Ta no impakit nan Apo Dioh ye kapalyadiyan na ha
Bibilin a main anggaan, ket lalalo na yaynan ipakit ye ka-
palyadiyan na haanin ha bayon kahundoan na a mikakaanti
makanoman.
12 Ulita main kitawoynan kahigudowan a hiyay bayon
kahundoan a mikakaanti makanoman, makhaw ye nakem
min mangipatanda nin Habi nin Dioh.
13 Aliwa kayin omen kanan Moises a nanalimbeng nin
lupa na ta-omen laya ahe makit nin Israelita ye pagkaanam
nin kahnagan ha lupa na.
14 Noba hiyay kaptegan, hilay Israelita, mabyang ye ō
la angga haanin. Ba-mon nahalimbengan ye ihip la. Ta
agya ambahaen lay alan a kahundoan, ket ahe la po ateed
angkatalohan. Ahe po naalih ye nakahalimbeng, ta maalih
yan bengat yati makauli ha pamakimamagha kanan Apo
Jesu Cristo.
15 Awo! Peteg yain, ta impaibat hatew anggayna haanin,
ha pamaha la nin Bibilin a impahulat kanan Moises, ket ahe
laya po angkatalohan, ta nahalimbengan ya po ye ihip la.
16 Noba ayaman a humaley kanan Apo, ket makataloh
yayna, ta maalih yaynay nakahalimbeng ha ihip na.

17 Ket hiyay hinabi ko a Apo, hiyabay ye Ihpiditon Dioh.
Ket no anti yay Ihpiditon Dioh ha maghay tao, malihway
yayna ha kapalyadiyan nin Bibilin a impahulat kanan Moi-
ses.
18 Ket hikitawon kaganaan a makataloh ana, ta ahe yaynay
nakahalimbeng ha ihip tawo, makit yayna ha bi-ay tawo ye
kapalyadiyan nan Apo a hiyay Ihpiditon Dioh. Ket pahulong
na kitawon ambayowen anggan mag-ilyadi kitawon omen
kanan Apo Jesus.

4

Hiyay Naihpiditowan a Kabatnangan ha Koden

1 Uli ha ingalo nan Apo Dioh, pinili na kayin mangipatanda
nin bayon kahundoan na. Kaya-bay ahe yan angkumapey ye
nakem mi ha pangipatanda.
2 Anliklikan mi ye hiklito boy makakading-ey a didiyag.
Agkayi ampanalingo boy adi mi met an-itiko ye Habi nin
Dioh, no aliwan pawa kaptegan ye an-ipatanda mi boy
homain kayin intayo ta-omen makit lan tatao a malinih ye
kanakman mi, ket tanda nan Apo Dioh yatew.
3 Noba no main tataon ahe la angkatalohan ye Manged a
Balita a an-ipatanda mi, hilabay ye tataon ampipalakew ha
kapaduhaan a homain anggaan.
4 Ahe hila ampamteg, ta hiyay Satanas a ampanakop ihti
ha babe-luta, ket hinalimbengan na ye ihip la ta-omen la
ahe makit ye kahnagan nin Manged a Balita a tungkol ha
kapalyadiyan nan Apo Jesus a pakakitan kanan Apo Dioh.
5 Aliwan hadili mi ye an-ipatanda mi, no aliwan hiyay Apo
Jesu Cristo a Apo nin kaganaan. Ket hikayi ye māghilbi yo uli
kana.
6 Ta hiyay Apo Dioh a naghabin “Magkamain nin henag ha
kalitehan” ha pinalhowa na ye langit boy babe-luta, ket hiya
met ateed ye namahnag nin ihip mi ta-omen mi matalohan
ye kapalyadiyan na a angkakit kanan Apo Jesu Cristo.
7 Noba hikayin binyanan na nin yatin kabatnangan a
hiyay Manged a Balita, ket ba-mo kayin malapok a koden
a nangikunaan nan Apo Dioh nin kabatnangan ta-omen
matandaan a yatin homain kapadiho a kapalyadiyan a anti
kammi ket ibat kanan Apo Dioh, aliwa min hadili.
8 Ha pangiadal mi, angkapaidapan kayi ha kaganaan
a papadan, noba ahe kayi angkahambot. No minghan,
angkayoot kayi, noba ahe kayi angkaalihan nin kahigu-
dowan.
9 Malabong hilay ampangipaloke kammi, noba ahe na kayi
ampaolayan Apo Dioh. No minghan, ampatiyatiyaan la kayi
anggan mabatang, noba ahe kayi angkaluod a matey.

10 Maheheg kayin angkaampoling matey a omen ha
nalyadi kanan Apo Jesus ta-omen makit kammi ye pagbi-ay
na.
11 Legan angkabi-ay kayi po ihti ha babe-luta, maheheg
kayin angkaampoling matey uli ha panumbong mi kanan
Apo Jesus ta-omen makit ye pagbi-ay na ha laman min main
kamateyan.
12 Kaya-bay malyadi min ikamatey ye pangipatanda mi
nin tungkol kana. Noba yati met ye ampakaibyay kanyo nin
bi-ay a homain anggaan.
13 Wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, “Ampamteg ako.
Kaya-bay naghabi ko.”* Ampamteg kayi met kanan Apo
Dioh. Kaya-bay anhabiyen mi met ye Manged a Balita.
14 Ta tanda mi a hiyay Apo Dioh a nami-ay uman kanan
Apo Jesus, ket hiya met ateed ye mami-ay kammi uli ha
pamakimamagha mi kanan Apo Jesus boy wanabay met
ateed kanyo. Ket kowen na kitawon kaganaan ta-omen na
kitawo mapagkatalig.
15 Ta hiyay kaganaan a pangikpe min pamaidap ket ha
ikanged yo ta-omen legan anlumabong ye tataon ampanang-
gap nin kangedan nin Manged a Balita, anlumabong met ye
magpahalamat kanan Apo Dioh, ket midangal ya.
16 Kaya-bay ahe yan angkumapey ye nakem mi. Ket
agya angkukumapey anay laman mi, pahulong ya met a
angkumhaw ye nakem mi ha minamangaamot.
17 Ta hiyay kaidapan a angkadihaan mi haanin ket main
anggaan boy aliwan tubat a mabyat no ihipen mi ye homain
anggaan boy homain kapadihon kangedan a intaladan nan
Apo Dioh kammi.
18 Kaya-bay ahe mi ampaalagaan ye babagay a angkakit
ihti ha babe-luta, no aliwan hilay ahe angkakit. Ta hilay
babagay a angkakit ket main anggaan, noba hilay ahe
angkakit ket homain yan anggaan.

5

1 Yatin laman tawon pambabe-luta a madama, ket ba-mo
yan baey a ampagdagohan tawo legan anti kitawo po ihti ha
babe-luta. Noba tanda tawo a main laman a panlangit a ahe
ana matey makanoman a intaladan nan Apo Dioh kantawo.
Yatin laman ket dinyag nin Dioh, aliwan dinyag nin tao.
2 Ket legan anti kitawo po kananyatin laman a panluta,
an-iayeng-et tawoy habek tawon mananggap nin laman a
panlangit.
3 Ket lano ha matanggap tawoynay laman a panlangit,
main yaynan bayon laman a kunaan ye kalelwa tawo.

---

* **4:13** Kakanta 116:10.

4 Legan anti kitawo po kananyatin laman tawon
angkadama, ket ampangaleng-eng kitawo uli ha kaidapan.
Aliwan ulita labay tawoynan lakwanan yatin laman tawon
pambabe-luta, no aliwan ulita labay tawoynan matanggap
ye bayon laman. Ha wanabay, mahagiliyan nin laman a
homain kamateyan ye laman tawon main kamateyan.
5 Hiyay Apo Dioh met ateed ye nangitaladan kantawo a
mananggap nin bayon laman. Boy in-ibyay na kantawo ye
Ihpidito na bilang pamapteg a matanggap tawo yain.
6 Kaya-bay makhaw ye nakem mi agya tanda mina a legan
anti kitawo po kananyatin laman a panluta, ket ahe kitawo
po ha angkunaan nan Apo.
7 Ta ahe kitawo ampagbi-ay makauli ha angkakit tawo, no
aliwan makauli ha pamataya kanan Apo.
8 Kaya-bay makhaw ye nakem mi. Kalalabay mi po a
lakwanan yatin laman a panluta ta-omen mi yayna ma-
pagkatalig ye Apo ha angkunaan na.
9 Uli kananyati, agya anti kayi man kananyatin laman o ha
talig na, ampakaapehen min mapaaliket yay Apo Dioh.
10 Ta hikitawon kaganaan ket umadap lano ha panuhgaan
nan Cristo ta-omen tanggapen nin balang magha ye kaete-
ban nin didinyag na ha angkabi-ay ya po ihti ha babe-luta,
manged man o maloke.

Hiyay Pagkaikahundo tawo kanan Apo Dioh

11 Kaya-bay ulita main kayin limo kanan Apo Dioh, am-
paghehpetan min makumbinyo ye tatao a mamteg kana.
Luboh na kayin katatanda Apo Dioh. Ket anhigudowen ko
a katatanda yo kayina met.
12 Anhabiyen mi yati kanyo, aliwan ulita an-idangal mi
ye hadili mi, no aliwan labay min bengat a main kawon
maipagmayadet a tungkol kammi. Ha wanabay, main
kawon maipakibat kanlan tataon maalaga kanlay kadih nin
tao dinan ha anti ha puho na.
13 No angkaengew kayi ha pamilew lan kanayon, homain
bali, ta hiyay kaganaan a andiyagen mi, ket ha ikadangal
nan Apo Dioh. No matino kayi met, ket ha ikanged yo.
14 Hiyay pangado nan Cristo ye ampamahipeg kammi a
manyag nin man-ipadyag na. Ta ampamtegan mi a natey
yay Apo Jesus ha ikanged nin kaganaan a tatao. Kaya-bay
hikitawon kaganaan ket naibilang a natey.
15 Natey ya ha ikanged nin kaganaan a tatao ta-omen hilay
kaganaan a angkabi-ay haanin, ket ahe hilayna magbi-ay
ha hadili lan ikanged, no aliwan ha ikadangal naynan Apo
Jesus. Ta natey ya boy nabi-ay yan uman ha ikanged la.

16 Kaya-bay paibat ana haanin, aliwaynan maalaga kammi
ye kadih nin tao. Hatew, wanabay ye pamalay mi kanan
Cristo, noba haanin, aliwaynan wanabay.
17 Kaya-bay ayaman a ampakimamagha kanan Apo Jesu
Cristo, ket bayo yaynan palhowa. Homain ana kana ye
nangalabah na, ta bayo yayna.
18 Yatin kaganaan ket diyag nan Apo Dioh a nangikahundo
kantawo ha hadili na makauli kanan Cristo. Ket hikayi
ye pinili na a mangipatanda kanlan tatao a maikahundo
hilayna kanan Apo Dioh.
19 Ket yabayti ye an-ipatanda mi. Hiyay Apo Dioh, ket
an-ikahundo na hilaynay tatao ha hadili na makauli kanan
Cristo. Ket antanggapen na hila agya ahe layna bayadan ye
kakahalanan a dinyag lan laban kana hatew. Ket hikayi ye
pinatayaan na a mangipatanda nin yati kanlan tatao.
20 Kaya-bay hikayin aapohtol ye pinagkabebey nan Apo
Jesus. Ket haanin, an-ipakihabi mi kanyo uli kanan Cristo,
makikahundo kawoyna kanan Apo Dioh.
21 Makanoman homain yan kahalanan ye Apo Jesus. Noba
uli kantawo, imbilang na yan Apo Dioh a māgkahalanan
ta-omen maibilang kitawon matoynong ha pamilew na
makauli ha pamakimamagha tawo kanan Cristo.

6

1 Bilang kahaglap nan Apo Dioh ha abala na, an-ipakihabi
mi kanyo a adi yo anhayangen ye kangedan nan Apo Dioh
kanyo.
2 Ta hinabi nan Apo Dioh,
“Ha panaon a intaning ko, lingnge katawo.
Boy ha mangaamot nin pangiligtah, hinaglapan katawo.”*
Leng-en yo yati! Haanin ana ye panaon a intaning na boy
haanin met ateed ye mangaamot nin pangiligtah na.
3 Ahe kayi ampanyag nin hinyaman a mag-ilyadin
hangkan a mitubkok hilay kanayon ha pamteg la ta-omen
homain pakaumihan ye paghilbi mi kanan Apo Dioh.
4 No aliwan ha kaganaan a andiyagen mi, ket ampaptegan
mi kanlan tatao a peteg ye paghilbi mi kanan Apo Dioh.
Anteehen mi ye hinyaman a kaidapan, pamahakit boy
pakayootan.
5 Minghan ampakadiha kayin angkabadog, angkapidiho
boy angkadawohong nin tatao a mapanggulo. Ampakadiha
kayi po nin tubat a pag-obda, pagpoyat boy bitil.
6 Ampaptegan mi met a peteg ye paghilbi mi kanan
Apo Dioh makauli ha malinih a pagbi-ay mi, kadunongan,

* **6:2** Isaias 49:8.

pagteeh boy manged a nakem. Ampaptegan mi met makauli
ha pangibagnoh nin Ihpiditon Dioh kammi, ha peteg a
pangado,
7 ha pawa peteg a hahabi, boy ha kapalyadiyan nan
Apo Dioh kammi. Hiyay matoynong a pagbi-ay mi ye
pinagkakampilan mi a panaya kanlan kakaaway mi boy
pinagkakalahag a panalimbeng mi.
8 Bilang māghilbi nan Apo Dioh, nadihaan mi ye pinadan-
galan boy dinama la met nin kanayon. Nadihaan mi met ye
ginalang boy inumih la met nin kanayon. Pawa kaptegan ye
anhabiyen mi, noba an-ibilang la kayin matago.
9 Angkabalitaan kayi nin kaganaan, noba ahe kayi angk-
abalayan. Angkaampoling kayin matey, noba angkabi-ay
kayi po angga haanin. Angkapaduhaan kayi, noba ahe kayi
angkatey.
10 Agya main ampamalele kammi, angkahayaghag kayin
teed. Mangaidap kayin bengat, noba malabong hilay inu-
mando ha pamteg kanan Apo makauli kammi. Homain
kayin kabandiyan ihti ha babe-luta, noba hiyay kaptegan,
hikayi ye nagkonin nin kaganaan.
11 Hikawon taga Corinto, ha pamakitongtong mi kanyo,
homain kayin bega inhawoknip boy ampakaadoen mi kawo.
12 Luboh ye pangado mi kanyo, noba aliwan luboh ye
pangado yo kammi.
13 Ket haanin, ampakitongtong ako kanyo a omen ha
pamakitongtong nin maghay bapa ha anak na. Adoen yo
kayi a omen ha pangado mi kanyo.

Adi kawo Ampakimamagha kanlan Ahe Ampamteg

14 Adi kawo ampakimamagha kanlan ahe ampamteg
kanan Apo Dioh. Ta ahe malyadin paymamaghaen ye
katoynongan boy kalok-an. Boy ahe met malyadin payma-
maghaen ye kahnagan boy kalitehan.
15 Ahe malyadin makimamagha ye Cristo kanan Satanas.
Kaya-bay ahe met malyadin makimamagha ha ihip lan ahe
ampamteg ye māmteg.
16 Ahe malyadin maylamo ha mamaghay timplo ye dio-
hdiohan boy Apo Dioh. Ket hikitawo ye timplo nan Apo Dioh
a angkabi-ay, ta wanae ye hinabi na,
“Mikakaanti kon kumonin kanla.
Hikoy mag-ilyadin Dioh la,
ket hilayna met ye pagtao ko.”†
17 “Kaya-bay pakataang kawo kanlan ahe ampamteg boy
makilbo kawo kanla.

† **6:16** Levitico 26:12; Ezekiel 37:27.

Taangan yoy naibilang a madinat, ket tanggapen
katawo.”‡
18 “Hikoy mag-ilyadin Bapa yo,
ket hikawo met ye mag-ilyadin aanak ko,”
wanan Pinakamakapalyadiyan a Apo.§

7

1 An-adoen kon kakatongno, ulita impangako nan Apo
Dioh a tanggapen na kitawoyna, itgen tawoynay didiyag
a ampakadinat nin laman tawo boy ihip. Paghehpetan
tawoynay magbi-ay a homain kahalanan boy main limo
kanan Apo Dioh.

Hiyay An-ikaaliket nan Pablo

2 Tanggapen yo kayi dayin luboh. Homain kayin bega
dinyag a maloke ha agya ayaman kanyo. Homain kayin
bega intoglabo ha kalok-an boy homain kayin bega pinaglan-
ganan.
3 Ahe katawo an-uhgaan. Ta hinabi koyna kanyo hatew a
ampakaadoen mi kawo boy nakahadya kayin matey o mabi-
ay a lamo yo.
4 Mayadet ye pamataya ko kanyo. An-ipagmayadet
katawo. Luboh yon pinakhaw ye nakem ko. Angkaaliket
akon tubat kanyo agya malabong a pamaidap ye nadihaan
mi.
5 Ta hatew ha niabot kayi ha plobinhiyan Macedonia, ket
ahe kayi nakapainawa, ta hilay angkumuntada kammi, ket
lanang la kayin anggulowen. Ket ha nakem mi, angkahindak
kayi.
6 Noba hiyay Apo Dioh a ampamakhaw nin nakem lan
angkalele, pinakhaw nay nakem mi makauli ha panlu-
mateng nan Tito.
7 Ket aliwan bengat hiyay panlumateng na ye nakapakhaw
kammi, no aliwan agya hiyay imbalita na kammi a pa-
makhaw yo nin nakem na. Hinabi na po ye pangaliyew yo
kammi, hiyay pagkalele yo ha nalyadi boy hiyay pangima-
hakit yo kangko. Kaya-bay lalo akoynan naaliket.
8-9 Ha una, ha nakit ko a napalale kawo, pinaghehean
koy panulat ko kanyo. Noba haanin, agya napalele na
kawon hulat ko ha makandin panaon, ket ahe ko yaynan
ampaghehean. Angkaaliket akoyna, aliwan ulita nalele
kawo, no aliwan ulita hiyay kalelean yo ye nangiugot kanyo
ha paghehe. Nalele kawo nin omen ha paglele a labay
nan Apo Dioh a makit kanyo. Kaya-bay hiyay hulat ko,
nakahaglap ya po kanyo.

---

‡ **6:17** Isaias 52:11; Ezekiel 20:34; 20:41. § **6:18** 2 Samuel 7:14; 2 Samuel 7:8.

10 Ta hiyay paglele a labay nan Apo Dioh a makit kanyo, ket
hiyay mangiugot kantawo ha paghehe ha kakahalanan ta-
omen kitawo miligtah. Ket hiyay wanabay a kalahin paglele,
aliwaynan hukat paghehean. Noba hiyay kalelean a homain
paghehe ha kakahalanan a omen ha kalelean lan tataon ahe
ampanumbong kanan Apo Dioh, ket yabaytew ye makaihyay
kanla kanan Apo Dioh makanoman.
11 Ihipen yoy naidawa kanyo nin paglele a labay nan makit
Apo Dioh kanyo! Kalalabay yoynay manyag nin huhto. Pina-
hehpet na kawon mamapteg a homain kawon kahalanan
tungkol ha hinabi ko kanyo. Nahulog kawo ha nangalyadi
kanyo. Nalimo kawo kanan Apo Dioh. Angkahabekan
yoynan maiudong ye alan tawon paygayyem. Nagkamain
kawon pangimahakit. Dinuha yoy nanyag nin kahalanan.
Ha kaganaan a papadan, pinaptegan yo a ahe kawo bega
nakidaman ha nalyadin kahalanan.
12 Kaya-bay agya nanulat ako kanyo, aliwan uli kanan
nagkahalanan o kanan nanyagan nan kahalanan, no aliwan
ta-omen yo maipakit ha adapan nan Apo Dioh no way-omen
kawo mapatayaan kammi.
13 Ket uli ha dinyag yo, napapakhaw yoy nakem mi.
Aliwan bengat yatew, ta ha nakit min mahayaghag yay Tito
uli ha pamaaliket yo kana, ket lalo kayinan naaliket ulita
pinatana yoy ihip na.
14 Impagmayadet katawo kanan Tito, ket ahe ako met
nipading-ey. Ta no way-omen a napaptegan a peteg ye
hinabi mi kanyo hatew, napaptegan met ateed a peteg ye
impagmayadet mi kanan Tito a tungkol kanyo.
15 Ket tepe maihipan nan Tito ye pag-ilyadi yon mapanum-
bong boy hiyay pananggap yo kana a main pamiha, ket
nilumalo ye pangado na kanyo.
16 Angkaaliket ako, ta luboh katawon mapatayaan.

8

Hiyay Payhaglap lan Māmteg

1 Haanin kakatongno ko, labay kon matandaan yo ye
kangedan nan Apo Dioh ha bi-ay lan pangkat nin māmteg
ha plobinhiyan Macedonia.
2 Ta agya ampagdiha hilan tubat a kaidapan, ket angkaa-
liket hilan teed a mamyay nin luhbon haglap kanlan
kanayon a māmteg.
3 Ampaptegan ko a luboh ha nakem la ye pamyay la. Ket
aliwan bengat ha mababa la ye pamyay la, no aliwan an-
ilumpoh la po.

4 Ta hilaynabay met ye pangooyaoy a nakitongtong kammi
a palubohan mi hilan mamyay nin haglap kanlan man-
gaidap a pagtao nin Dioh ha Jerusalem.
5 Ket hiyay dinyag la, igit po ha an-ihipen mi a diyagen
la. Ta una lan impataya ye hadili la kanan Apo Dioh boy
pangayadi, kammi, ta tanda la a yatew ye kalabayan nan
Apo Dioh.

6 Kaya-bay ulita hiyay Tito ye nangidugi nin panipon nin
ihaglap kanlan kakatongno ha Jerusalem, pinakitongtongan
miya a hiyabay ye mag-udong kanyo a managlap ha pangig-
nap nin ihaglap yo.
7 Haanin, ulita ampanguna kawo ha kaganaan a omen
ha pamteg, ha pangiadal, ha tinanda, ha kahipegan boy ha
pangado kammi, ket manguna kawo met dayi ha pamyay
nin haglap.

8 Aliwan bilin yati, no aliwan anhabiyen kon bengat kanyo
ye pamyay nin haglap lan kanayon, ta no tuwaden yoy
pamyay la, ket mapaptegan met a peteg ye pangado yo.
9 Tanda yoynabay met ye kangedan a dinyag nan Apo
tawon Jesu Cristo. Ta agya mabatnang ya ha langit, nagbi-
ay yan maidap ihti ha babe-luta uli kanyo ta-omen kawo
bumatnang ha pamilew nan Apo Dioh makauli ha pag-idap
na.
10 Kaya-bay yati ye mahabi ko kanyo. Mamanged no
ihulong yoy indugi yon panipon nin haglap. Ha nalabah a
taon, hikawo ye naunan nakaihip nin yati boy hikawo met
ye naunan nanyag.
11 Haanin, iyadi yo yati. No way-omen kawon kahipeg ha
una, wanabay met dayi angga ha maiyadi yoy indugi yo.
Mamyay kawo ha mababa yo.
12 Ta no luboh ha puho yo ye pamyay yo, ket tanggapen
nan Apo Dioh ye mababa yon ibyay. Ahe ya ampangagad a
mamyay kawon ahe yo mababa.

13 Ahe ko anhabiyen a mamyay kawo ta-omen hila
umando ye kanayon ket hikawo met ye mag-idap. No aliwan
anhabiyen ko yati ta-omen kitawo mapaypadiho ha pagbi-
ay.
14 Hikawo ye mainan haanin, ket ampagkatapulan hila.
Kaya-bay katapulan a haglapan yo hila ha matapul la. Ket
ha panaon a hikawo met ye ampagkatapulan ket hilabay
ye mainan, haglapan la kawo met ta-omen kitawo mapay-
padiho ha pagbi-ay.
15 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,

“Hiyay nanipon nin malabong, ket ahe ya inumigit.

Ket hiyay nanipon met nin makandi, ket ahe ya nagkakulang.”*

Hiyay Pangitubol kanan Tito ha banwan Corinto

16 Ampahalamatan ko yay Apo Dioh, ta impatanam na
kanan Tito ye pangimahakit na kanyo a omen ha pangima-
hakit ko kanyo.
17 Ta ahe nan bengat inawo Tito ye awok mi a makew
ya kanyo, no aliwan hiyaynabay met ye mahabek a makew
kanyo.
18 Impakilakew miya met kanan Tito ye magha kanlan
kakatongno tawo a katatanda nin kaganaan a pangkat nin
māmteg uli ha pangipatanda na nin Manged a Balita.
19 Aliwan bengat yain. Hiyabay met ye pinili lan pa-
pangkat lan māmteg a makilakew kammin mangilakew
nin haglap kanlan ampagkatapulan a kakatongno tawo ha
Jerusalem. Ket makauli ha pangaget min haglap, midangal
yay Apo boy maipakit mi a labay min peteg ye makahaglap.
20 Intubol mi yan pagkalamo nan Tito, ta ahe mi labay a
main hilan mahabi ye kanayon tungkol ha pamaala mi nin
yatin mayadet a haglap.
21 Ta ampakikwanan mi a diyagen ye matoynong, aliwan
bengat ha pamilew nan Apo, no aliwan agya met ha pamilew
nin tao.
22 Intubol miya po bilang pagkalamo la ye magha po a
katongno tawo ha pamteg. Napaptegan mi yan mapatayaan
ha malabong a babagay. Ket lalo yan hinumipeg a managlap
haanin, ulita mayadet ye pamataya na kanyo.
23 Ket tungkol met kanan Tito, hiyabay ye kalamo kon
ampanaglap kanyo. Ket hiyay tungkol met kanlan luwan
kakatongno a kalamo na, hilabay ye intubol lan papangkat
nin māmteg bilang pinagkalaman la boy ampagbi-ay hila ha
ikadangal nan Apo Jesus.
24 Kaya-bay ipakit yoy pangado yo kanla ta-omen la
mapaptegan a peteg ye an-ipagmayadet mi a tungkol kanyo.
Boy matandaan la met yati nin kanayon a papangkat nin
māmteg makauli kanla.

9

Hiyay Haglap kanlan Pagtao nin Dioh ha Jerusalem

1 Ahe koyna katapulan a ihulat po kanyo ye tungkol
kananyatin panaglap kanlan pagtao nin Dioh ha Jerusalem,

* **8:15** Exodo 16:18.

2 ta tanda ko met a kalalabay yoy managlap. Impag-
mayadet koya pobay yati kanlan taga Macedonia. An-
habiyen ko kanla a paibat po ha nalabah a taon, hikawon
taga Corinto ha plobinhiyan Acaya, ket nakahadya kawoy-
nan managlap. Ulin yatew a nange la, nakiwit ye puho la a
mamyay nin haglap.
3 Kaya-bay pinauna ko hilaynan Tito kanyo ta-omen ha
pamakew mi ihen, ket naitaladan anay haglap yo a omen ha
an-ipagmayadet ko kanlan taga Macedonia. Ha wanabay,
ahe la mahabi a homain hilbi ye pangipagmayadet ko
tungkol kanyo.
4 Ta no lumateng ako ihen a kalamo ko hilay nangaanoy
taga Macedonia boy makit la a ahe ya po naitaladan ye
haglap yo, ket mipading-ey ako, agya hikawo met.
5 Kaya-bay inihip kon paunaen ko hilaynan Tito ihen
ta-omen legan ahe ako po, ket maitaladan anay haglap a
impangako yo. Ha wanabay, mapaptegan a luboh ha nakem
yoy pamyay yon haglap, aliwan angkapilit bengat.
6 Pakaihipen yo yatin kahabiyan. Hiyay ampananem nin
makandin bini, makandi met ye pupolen na. Ket hiyay
ampananem nin malabong a bini, malabong met ye pupolen
na.
7 Ket hiyay balang magha, katapulan nan ihipen no anoy
labay nan ibyay a ahe ampagluwaluwa boy ahe angkapilit
bengat, ta an-adoen na hilan Apo Dioh ye ampamyay a main
aliket.
8 Ket hiyay Apo Dioh, malyadi na kawon biyan nin umiigit
po ha matapul yo ta-omen lanang kawon ahe magkulang nin
hinyaman a bagay. Ha wanabay, lanang kawon makahaglap
kanlan kanayon.
9 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh tungkol ha taon
matoynong,
“Luhbo yan ampamyay kanlan mangaidap.
Ket agya makanoman, hilay mangatoynong a didiyag la,
ahe na maliwaan Apo Dioh.”*
10 Hiyay Apo Dioh a ampamyay nin bini a itanem lan
mānanem boy ampamyay nin pamangan, ket hiya met ateed
a Dioh ye mamakahbol nin anti kanyo ta-omen kawoynan
lalo makahaglap kanlan kanayon.
11 Pakahbolen na kanyo ye kaganaan a babagay ta-omen ka-
won lanang a makahaglap. Ha wanabay, lalo po malabong
ye magpahalamat kanan Apo Dioh uli ha haglap yo a kadten
mi kanla.
12 Ta uli ha pamyay yo nin haglap, aliwan bengat ye mat-
apul lan pagtao nin Dioh ha Jerusalem ye angkaibyay yo, no

* **9:9** Kakanta 112:9.

aliwan uli ha pamyay yo, malalabong po ye magpahalamat
kanan Apo Dioh.
13 Ta hiyay pamyay yon haglap ye makapipapteg a anhum-
bongen yo ye Manged a Balita a tungkol kanan Apo Jesu
Cristo a ampamtegan yo. Uli ha pamyay yo kanla boy kanlan
kanayon a māmteg, padangalan la yay Apo Dioh.
14 Boy luboh ha puho la kawon ipakigwang, uli ha tubat
a kangedan nan Apo Dioh a makit kanyo makauli ha luhbo
yon pamyay.
15 Pahalamat kitawo kanan Apo Dioh uli kanan Cristo a
digalo na kantawo a homain kapadiho.

10

Hiyay Pakibat nan Pablo kanlan Angkumuntada kana

1-2 Hiko yay Pablo a katatanda yoyna a anhabiyen lan
kanayon a matubag akon bengat ha hulat, noba maanoh met
ha adap-adapan. An-ipakihabi ko kanyo a main kaanohan
boy kaaypaan nakem a omen kanan Cristo a ahe yoko dayin
pilitin a mangipakit nin katubagan ha panlumateng ko ihen
kanyo. Ta nakahadya akon umadap kanlan ampaghabi
kanyo a ampagbi-ay kayin omen kanlan ahe ampamteg.
3 Agya angkabi-ay kayi ihti ha babe-luta, ahe kayi ampak-
ilaban kanlan angkumuntada kammi nin omen ha papadan
nin pamakilaban lan ahe ampamteg.
4 Ta hiyay pinagkaalmah mi ha pamakilaban ket aliwan
almah ihti ha babe-luta, no aliwan hiyay kapalyadiyan nan
Apo Dioh. Andamaen mi ye aliwan huhton pangatulidan
a ba-mon maghen a alad a ampanaad kanlan tatao a
makabalay kanan Apo Dioh.
5 Andamaen mi ye kaganaan a kalahin pamakingatngat
boy pagmamatagay laban ha pagkatanda kanan Apo Dioh.
Boy an-itoynong mi ye mangatiko a pangihip lan tatao boy
an-adalan mi hilan manumbong ha bibilin nan Apo Jesus.
6 Ket no genap anay panumbong yo ha bibilin na, naka-
hadya kayinan mamaduha kanlan kaganaan a kalalamoan
yo a ahe ampanumbong.
7 Hiyay aliwan manged kanyo, hiyay kadih bengat nin
tao ye ambilewen yo. Pakaihipen yo yati. Ayaman a am-
pakahigudo a ampakimamagha ya kanan Cristo, katapulan
a ihipen na a ampakimamagha kayi met kanan Cristo.
8 Ta agya ba-mon angkapilaloan koy pangipagmayadet ko
nin kapalyadiyan a in-ibyay nan Apo Dioh kammi, ket ahe
ako mading-ey. Ta yatin kapalyadiyan, ket anggawien ko ha
ikapah-ey nin pamteg yo, aliwan ikadama.

9 Anhabiyen ko yati ta-omen yo ahe ihipen a anlilimowen
katawo ha huhulat ko.
10 Ta anhabiyen lan kanayon, “Hiyay Pablo, makpe
boy matubag yan bengat ha hulat, noba ha adap-adapan
makapey ya boy homain hilbi ye anhabiyen na.”
11 Katapulan a matandaan lan hilain a tatao a no hinyay
anhabiyen mi ha hulat mi, ket wanabay met ateed lano ye
diyagen mi ha adap-adapan.
12 Ahe mi an-ibilang o an-ipadiho ye hadili mi kanlan
kanayon a ampangidangal nin hadili la. Koynay kamutawan
la, ta an-ibilang lan pawa huhto ye hinyaman a andiyagen
la boy an-ipadiho lay hadili la kanlan kalalamoan la.
13 Noba hikayi, ahe mi an-ipagmayadet ye aliwa min abala,
no aliwan hiyay abala a impataya nan Apo Dioh kammi,
kalamo yaynay abala mi kanyo.
14 No ahe kayi dayi niabot kanyo, malyadi lan habiyen a
tubat ye pagmayadet mi. Noba hiyay kaptegan, hikayi ye
nunan nilumateng a nangiabot kanyo nin Manged a Balita a
tungkol kanan Cristo.
15 Ahe mi angkapilaloan ye pagmayadet mi, ta ahe mi
an-am-amen ye pinagbannogan lan kanayon, no aliwan
anhigudowen mi a legan ampumah-ey ye pamteg yo, ket
umway ya met ye abala mi kanyo angga ha maabot mi ye
anggaan a intaning nan Apo Dioh kammi.
16 Ha wanabay, maipatanda mi met ye Manged a Balita ha
kanayon po a lulugal a ahe po nilakew, ta ahe mi labay a
maam-am ye pinagbannogan lan kanayon.
17 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Ayaman a malabay magmayadet, ket hiyay dinyag nan Apo
bengat ye ipagmayadet na.”*
18 Ta hiyay Apo Dioh, ket ahe na angkaaliketan ye taon
ampangidangal nin hadili na, no aliwan hiyay taon an-
idangal na.

11

Hiyay Pablo boy hilay Angkahabtan Mangagaling a Apo-htol

1 Pag-anohan yoko dayi haanin no maghabi ko a ba-mon
mutaw. Pag-anohan yoy paghabi ko.
2 Ampangimon ako kanyo nin omen ha pangimon nan Apo
Dioh. Ta ba-mo kawon maghay balatang a homain po diha
boy impangako kon ipakahal ha maghay laki. Ket yatin laki,
homain kanayon no aliwan hiyay Apo Jesus.

---

* **10:17** Jeremias 9:24.

3 Noba an-ikahindak katawo, ta maka matalingo kawo a
omen kanan Eva* a natalingo nin bikat. Ket no wanabay
ye malyadi, maanam ha puho yo ye luboh a panumbong yo
kanan Cristo.
4 Ta angkaaliket kawon ampananggap nin ayaman a anlu-
mateng a ampangiadal nin lumbo a Jesus dinan ha in-adal
mina kanyo. Boy antanggapen yo met ye ihpidito a lumbo
kanan Ihpiditon Dioh a tinanggap yoyna. Boy antanggapen
yoy manged a balita a lumbo ha impatanda mina kanyo.

5 Hiyay wangko met, agko mihuyot kanlan angkahabtan
mangagaling a apohtol.
6 Mapalyadin ahe ako magaling a maghabi, noba ahe ako
met ampagkakulang nin tinanda. Naipakit mi yati kanyo ha
kaganaan a pangiadal mi kanyo hatew.

7 Hatew, in-aypa koy hadili ko makauli ha homain bayad
a pangipatanda kanyo nin Manged a Balita ta-omen kawo
mitagay. Haanin, maloke nayi ye dinyag ko?
8 Ba-mon tinakawan ko hilay kanayon a pangkat nin
māmteg, ta hilabay ye ampakikwaan kon matapul ko hatew
ta-omen katawon bengat mahaglapan.
9 Ket ha nagkulang ye matapul ko legan anti ko kanyo,
agko nakapabyat ha ayaman kanyo, ta inatelan la kon
kakatongnon taga Macedonia nin matapul ko. Liniklikan
koynay makapabyat kanyo. Ket yain anay lanang kon
diyagen.
10 No way-omen ko angkahigudo a anti kangkoy kaptegan
nan Cristo, wanabay ko met ateed angkahigudo a homain
ayaman a makapatgen nin pangipagmayadet ko ha ka-
ganaan a lulugal yon taga plobinhiyan Acaya a ahe ako bega
nakikwan haglap kanyo bilang kaeteban nin pangipatanda
ko nin Manged a Balita kanyo.
11 Adi yo an-ihipen a ahe katawoyna an-adoen ulita ahe
ako nakikwa nin haglap kanyo. Aliwan peteg yain. Ta tanda
nan Apo Dioh a ampakaadoen katawo!

12 Ket ipahulong ko ye ahe kon pamakikwan haglap
kanyo ta-omen hilay angkahabtan mangagaling a apohtol a
ampakikwa nin haglap yo, ket ahe la mahabi a ampaghilbi
hilan omen ha paghilbi mi.
13 Ta hilain a tatao, ket aliwan peteg a apohtol, mānalingo
hila boy ampagkonwadi hilan bengat a apohtol nan Cristo.
14 Aliwaynan pagtakaan yain, ta agya hiyay Satanas, ket
ampagkonwadi yan anghil nin Dioh.

---

* **11:3** Hiyay Eva ye nunan babayi a pinalhowa nan Apo Dioh a nanlabag ha bilin ulita namteg ya ha katagowan nan Satanas.

15 Kaya-bay ahe ana pagtakaan no hilay māghilbi nan
Satanas, ket ampanyag hila konwadi nin katoynongan. Noba
lumateng lanoy panaon a paduhaan na hilan Apo Dioh ha
kaeteban nin mangaloke a didiyag la.

Hilay Nangadihaan nan Pablo bilang Apohtol

16 Habiyen koyna man, adi yo an-ihipen a magha kon
mutaw. Noba no wanabay ye ihip yo kangko, tanggapen yo
koynan bengat bilang mutaw ta-omen ako makapagmayadet
makandi.
17 Yatin pagmayadet ko ket aliwan ibat kanan Apo Dioh,
no aliwan ibat kangko a ba-mon mutaw.
18 Noba ulita malabong kanyo ye ampagmayadet a omen
ha andiyagen lan ahe ampamteg, magmayadet ako met pa.
19 Anhabiyen yon mangadunong kawo, noba piawoawo yo
hila met ye mumutaw!
20 Ta ampaolayan yo hilan ipohen la kawo, hamhaman nin
babandi, paglanganan, angkakandiyen o ampading-eyan.
21 Nabaan yo a manged ye andiyagen la kanyo. Agya
makakading-ey man a habiyen, ket tanggapen min ahe mi
mababa a diyagen yain a andiyagen la kanyo!
No main hilan an-ipagmayadet, an-ipagmayadet ko met
hilayati agya po man ba-mo koynan mutaw uli ha anhabiyen
ko!
22 An-ipagmayadet la nayi a Judio hila? Ket agya hiko
met. Anhabiyen la nayi a Israelita hila? Agya hiko met.
Anhabiyen la nayi a lahi na hilan Abraham? Agya hiko met.
23 Māghilbi na hila nayi Apo Cristo? Tanda ko a ba-mo
koynan angkaengew a ampaghabi haanin, noba mamanged
akon māghilbi nan Cristo dinan la. Ta mahihipeg ako dinan
la, malalabong a ukdo ye pagkapidiho ko boy pagkahiblad
ko boy maheheg akon angkaampoling matey.
24 Ket nikalimaynan ukdo a nadihaan koy manitatlompo
boy hiyam a paniblad kangkon kapadiho kon Jujudio.
25 Nikatlo la koynan ukdon binadog-badog nin huhun-
dalon Romano boy ninghan akoyna met tinatapon nin dapah
nin kapadiho kon Jujudio ta-omen lako pateyen.† Boy nikat-
lon ukdo kon nadihaan a nilumdeg ye balko a anluganan ko.
Boy ninghan nikahilem boy nikahumda akon anlumpaw ha
dagat.
26 Ha pamakew ko ha nakahinadi a lulugal, maheheg
akon angkabiliyan. Angkabiliyan ako ha panlumipay ko
ha kabatowan. Angkabiliyan ako kanlan tutulihan. Angk-
abiliyan ako kanlan kapadiho kon Jujudio. Angkabiliyan
ako kanlan aliwan Judio. Angkabiliyan ako ha babanwa.

† **11:25** Didiyag 14:19.

Angkabiliyan ako ha wangwang. Angkabiliyan ako ha dagat. Angkabiliyan ako kanlan ampagkonwadin kakatongno kanan Cristo.
27 Ket nadihaan ko met ye tubat a kaidapan, bannog boy maheheg akon homain pangatuloy. Nadihaan ko met ye naplangan, nabitlan boy nadihaan ko met ye migeget ta homain maihoot.
28 Aliwan bengat yain. Minamangaamot kon angkahindakan ye kahahaad nin kaganaan a papangkat nin māmteg no way-omen hilayna.
29 No main kanlay angkumapey, angkalele ako. Ket no main met kanlay matalingo a magkahalanan, angkahakitan ye nakem ko.
30 Ahe ko labay ye magmayadet. Noba no katapulan, ipagmayadet koy kakapeyan ko.
31 Hiyay Dioh boy Bapa nan Apo Jesus, tanda na a ahe ako ampanago. Galangen ya makanoman.
32 Ha anti ko po ha banwan Damasco, hiyay gobilnadol a hakop nan Poon Aretas, nangikonin yan gowaldiya ha ilwangan nin banwa ta-omen mandakep kangko no lumwah ako.
33 Noba ingkonin lako ha bagyah nin kalamoan ko. Ket impohlot la kon inloyloy ha panamulawan ha padil nin banwa. Kaya-bay nakatakah ako.

12

Hiyay Impatanda nan Apo Dioh kanan Pablo

1 Angkapilit akon magmayadet, agya homain akon pakinabang ha pagmayadet ko. Ket haanin, habiyen ko kanyoy impaleplep boy impakit nan Apo kangko.
2 Hatew, labin-apat a taon anay nalabah, ket nailakew ako ha ikatlon langit. Ampamteg akoyna kanan Apo Jesus hatew. Ahe ko angkahigudo no leplep yatew o inlakew na kon Apo Dioh ha langit. Hiyay Apo Dioh bengat ye nagtanda.
3 Habiyen koyna man, nailakew ako ha langit. Ket hiyay Apo Dioh bengat ye nagtanda no leplep yatew o peteg a nalyadi.
4 Nailakew ako ha langit boy nakange ako ihtew nin ahe makwan ihabi boy ahe na an-ipaluboh Apo Dioh a habiyen ko ha agya ayaman.
5 Malyadi kon ipagmayadet ye nadihaan ko. Noba ahe ko ipagmayadet ye hadili ko, powidan bengat ye kakapeyan ko.
6 Ket no magmayadet ako man, aliwa kon mutaw, ta peteg ya met ye habiyen ko. Noba ahe ko diyagen yain, ta maka

mapatubatan lan kanayon ye mangihip nin tungkol kangko
dinan ha angkakit boy angkange la kangko.
7 Ket ulita ahe na labay Apo Dioh a mag-ilyadi kon
mapagmayadet uli ha kapagtakaan a naipakit kangko, ket
impaluboh na a biyan na kon Satanas nin hakit ha laman
a mamaidap kangko ta-omen ako ahe mag-ilyadin mapag-
mayadet.
8 Nikatlon ukdo kon impakigwang kanan Apo a alihen na
yatin hakit ha laman.
9 Noba hinabi nan Apo kangko, “Ahe magkulang ye
kangedan ko kammo. Ta no makapey ka, ket luboh yan
makit ye kapalyadiyan ko.” Kaya-bay maaliket ko yan
an-ipagmayadet ye kakapeyan ko ta-omen ya mikakaanti
kangko ye kapalyadiyan nan Cristo.
10 Kaya-bay maaliket ako no uli ha panumbong ko kanan
Cristo, makapey ako o an-umihen lako o ampaidapan lako o
an-ipaloke lako o ampagkakulang ako. Ta no makapey ako,
ket ampakhawen nako.

Hiyay Pangimahakit nan Pablo kanlan taga Corinto

11 Uli ha pagmayadet ko, ba-mo koynan mutaw. Noba
hikawoynabay met ye namilit kangkon magmayadet, ta
hikawo dayi ye mangidangal kangko kanlan angkahabtan
mangagaling a apohtol, noba ahe yo met dinyag. Ta agya
homain akon hilbi, ket ahe ako met mahuyot kanla.
12 Ha anti ko kanyo, ket tineeh koy kaidapan, boy pinapte-
gan ko kanyo a peteg akon apohtol nan Apo Jesus makauli
ha pagkakitan boy kanayon po a kapagtakaan.
13 Boy no way-omen ye pangalingay ko kanlan kanayon a
papangkat nin māmteg, ket wanabay met ateed ye pangalin-
gay ko kanyo, powidan bengat ha ahe ko pamakikwa kanyo
nin haglap. Ket no kahalanan yati, ket patawaden yoko dayi!
14 Nakahadya akoynan kumewah ihen kanyo ha ikatlon
ukdo. Ket no way-omen akon ahe nakikwan haglap kanyo
ha una, wanabay met ateed haanin, ta aliwan hiyay ka-
bandiyan yoy labay ko, no aliwan hikawo. Ba-mo katawoy-
nan aanak. Aliwan huhto a hiyay anak ye manipon nin pilak
a pamebe na kanlan tutoa na, no aliwan hilay tutoa na ye
katapulan a manipon nin pamebe kanan anak la.
15 Hiyay kaptegan, an-ikaaliket kon iuboh kanyo ye ka-
ganaan a anti kangko ha ikanged yo, ket no katapulan, agya
po bi-ay ko. Noba agya anlumalo ye pangado ko kanyo, ket
angkumandi ya met ye pangado yo kangko.
16 Kamatandaan yoynabay met a ahe ako nakapabyat
kanyo. Noba anhabiyen lan kanayon a mautek ako boy
ampaglanganan katawon bengat.

17 Tanda yo a ahe katawo pinaglanganan makauli kanlan
kakatongnon intubol ko kanyo, kali?
18 Kinatongtong ko yay Tito a makew ihen kanyo boy
intubol koya met a pagkalamo na yay maghay katongno
tawo kanan Cristo. Ha anti yay Tito kanyo, pinaglanganan
na kawo laweh? Ahe! Ta mamaghay ihip mi ha andiyagen
mi boy mamaghan bengat ye tikih mi kanyo.
19 Maka an-ihipen yo a paibat po hatew, ket homain
kayinan kanayon a andiyagen, no aliwan ampangikatulidan
nin hadili mi. Ahe! Ha adapan nan Apo Dioh boy bilang
māghilbi nan Cristo, anhabiyen mi kanyo, an-adoen min
kakatongno, a kaganaan a andiyagen mi ket ha ikapah-ey
nin pamteg yo.
20 Angkahindak ako a lano kewahan katawo, ket makit
yoko a lumbo ana ha labay yon makit boy makit katawo
met a lumbo ana ha labay kon makit. Maka malatngan
katawon ampay-away-away, ampay-ibeg, ampaykapoot, am-
pambukod, ampaydama, ampaykamikami, ampaylalam-
bong boy ampaygulo-gulo.
21 Angkahindak ako, ta maka ha panlumateng ko ihen
kanyo, ket mading-eyan ako kanan Apo Dioh ha adapan
yo uli ha panlabag yo. Ket malelean ako, ta malabong po
kanyo ye nagkahalanan hatew ket angga haanin, ahe la po
pinaghehean boy tinalingkukolan ye pamakilaki o pamabayi
boy kadamogan a andiyagen la.

13

Kapopohan a Babala boy Pangumohta

1 Yati ye kakatlo a makew akon kumewah kanyo. Hiyay
naihulat a Habi nin Dioh, wanae ya, “Hinyaman a pamada
ket katapulan a paptegan nin luwa o tatloy tihtigo.”*
2 Ha ikalwan pangumewah ko kanyo, binabalaan ko hilay-
nay ampagkahalanan boy hilay kanayon po a nagkahalanan
a paduhaan ko ye kaganaan a ampanyag nin kalok-an. Ket
haanin, legan ahe ako po kanyo, habiyen koyna man ye
imbabala ko kanlan nagkahalanan. Ha pag-udong ko kanyo,
ahe la maliklikan ye pamaduha ko.
3 Diyagen ko yain, ta anhabiyen yo a katapulan kon
paptegan a hiyay Apo Jesus ye ampaghabi kanyo makauli
kangko. Kaya-bay maghadya kawo, ta ha panlumateng
ko, matandaan yo a ahe yan makapey ye Apo Jesus ha
pangitoynong na kanyo, no aliwan makapalyadiyan.
4 Ta agya ba-mon makapey yay Cristo ha impako la yan
pinatey ha kodoh, nakit ye kapalyadiyan nan Apo Dioh ha

* **13:1** Deuteronomio 19:15.

pagkabi-ay nan uman. Wanabay kayi met haanin, ta ba-mon
makapey kayi met a omen kanan Cristo, noba makit yo lano
ye kapalyadiyan nan Apo Dioh ha diyagen mi kanyo.
5 Tepeten yo man ye hadili yo no peteg a ampamteg kawo
kanan Cristo. Ihipen yon manged ye hadili yo. No peteg a
māmteg na kawon Cristo, anti yay Cristo kanyo. Noba no
ahe yay Cristo kanyo, ahe kawon peteg a māmteg nan Cristo.
6 Ket no matandaan yo a peteg na kawon māmteg Cristo,
matandaan yo met a peteg na kayin apohtol Cristo.
7 An-ipakigwang mi kawo kanan Apo Dioh a ahe kawo dayi
manyag nin hinyaman a maloke. Ahe mi an-ipakigwang ye
wanabay ta-omen la makit nin kanayon a tatao a anhumbon-
gen yoy an-iadal mi bilang pagkakitan a peteg kayin apohtol,
no aliwan ta-omen pawa manganged ye andiyagen yo, agya
anhabiyen lan kanayon a aliwa kayin peteg a apohtol nan
Cristo.
8 Ta agya makanoman, ket ahe kayi manyag nin laban ha
kaptegan, no aliwan an-ipatanda mi ye kaptegan.
9 Angkaaliket kayi no makapey kayi, noba makhaw kawo
tana ha pamteg yo. Boy an-ipakigwang mi a mag-ilyadi
kawon genap ha pamilew nan Apo Dioh.
10 Kaya-bay an-ihulat ko yayna yati haanin kanyo, legan
ahe ako po kanyo ta-omen lano makew ako ihen, ket ahe
koyna katapulan ye mangipakit nin katubagan ha panggawi
ko nin kapalyadiyan a in-ibyay nan Apo kangko. Yatin
kapalyadiyan ket in-ibyay na kangko ha ikanged yo, aliwan
ha ikadama yo.
11 Kakatongno ko, angga tana ihti. Patanid akoyna kanyo.
Pakikwanan yoy mag-ilyadin genap ha pamilew nan Apo
Dioh boy humbongen yoy babala ko. Maymamagha kawon
ihip boy magbi-ay kawon main manged a pamakilamo. Ha
wanabay, mikakaanti ya kanyo ye Apo Dioh a ampangibatan
nin ado boy katanaan.
12 Bilang mikakatongno kanan Cristo, mayngingidlaw ka-
won main ado.
Ket angkumohtaen la kawon kaganaan a pagtao nin Dioh
ihti.
13 Matanggap yo dayin kaganaan ye kangedan nan Apo
Jesu Cristo boy pangado nan Apo Dioh boy pamakimamagha
nan Ihpiditon Dioh kanyo.

Hiyay Hulat nan Pablo kanlan
TAGA GALACIA

1 Hiko yay Pablo a apohtol nan Apo Jesus. Aliwan tao
ye namili kangkon apohtol o nangitubol kangko, no aliwan
hiyay Apo Jesu Cristo boy Bapa a Dioh a nami-ay uman kana.
2 Nanulat ako kanyon kaganaan a kakatongno ha pa-
pangkat nin māmteg ihen ha plobinhiyan Galacia, ta labay
mi kawon kumuhtaen, lamo ko hilay kaganaan a kaka-
tongno tawo ihti.
3 Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat
kanan Bapa tawon Dioh boy kanan Apo tawon Jesu Cristo
4 a nangihagpa nin hadili na ha kalabayan nan Bapa tawon
Dioh uli ha kakahalanan tawo ta-omen kitawo miligtah ha
kalok-an a ampanakop ihti ha babe-luta.
5 Galangen tawo yay Apo Dioh makanoman! Amin.

Homain Kanayon a Manged a Balita

6 Ampagtaka ko kanyo. Taket ta mataloh yo yan tinal-
ingkukolan ye Apo Dioh a nanagyat kanyo makauli ha
kangedan nan Cristo. Ket haanin, ampanumbong kawoyna
ha lumbo a manged a balita.
7 Noba aliwan peteg a manged a balita yain, ta homain
kanayon a Manged a Balita, no aliwan hiyay impatanda
mina kanyo. Anhabiyen ko yati, ta main ampanyoot kanyo
boy ambabaliknoen lay Manged a Balita a tungkol kanan
Cristo.
8 Noba agya hikayi man o anghil a ibat ha langit ye
mangipatanda kanyo nin lumbo ha impatanda mina kanyo
a Manged a Balita, paduhaan naya dayin Apo Dioh.
9 Hinabi mina yati kanyo hatew, noba habiyen koyna
man haanin, “No main mangipatanda nin manged a balita a
lumbo ha tinanggap yoyna, paduhaan naya dayin Apo Dioh.”
10 Maka an-ihipen yo a labay kon bengat a maaliket hilay
tatao kangko. Ahe! Ta hiyay labay ko, hiyay Apo Dioh ye
maaliket kangko. Ta no hilay tatao ye labay kon maaliket
kangko, agna koynan māghilbin Cristo.

Hiyay Pag-ilyadi nan apohtol Pablo

11 Kakatongno ko, labay ko a matandaan yo a hiyay
Manged a Balita a impatanda ko kanyo ket aliwan palbowat
nin tao.
12 Ta ahe ko yan tinanggap ha tao o in-adal nin tao kangko,
no aliwan hiyay Apo Jesu Cristo mihmo ye nangipatanda
kangko.

13 Kamatandaan yoynabay met ye pagbi-ay ko hatew ha
mahehpet kon anhumbongen ye pamteg min Jujudio. Tubat
kon impaloke ye pangkat lan māmteg nan Apo Dioh boy
pinakikwanan ko hila po a apoen.
14 No hiyay tungkol met ha panumbong ha pamteg min
Jujudio, umiigit ako po kanlan katoa kon Jujudio boy luboh
ye panumbong ko ha kaugalian lan tutoa mi.
15 Noba makauli ha kangedan nan Apo Dioh, bayo ko po
mianak, ket tinuga na koyna ket haanin, hinagyat nako a
maghilbi kana.
16 Ha impatanda na yay Anak na kangko ta-omen koya met
maipatanda kanlan aliwan Judio, ahe akoyna napababala ha
agya ayaman.
17 Ahe ako nakew ha banwan Jerusalem ta-omen pababala
kanlan naunan aapohtol kangko, no aliwan nakew ako tana
ha lugal a Arabia. Pangayadi, nag-udong ako ha banwan
Damasco.
18 Pangalabah nin tatlon taon, nakew ako ha banwan
Jerusalem ta-omen ako makikit kanan apohtol Pedro. Ket
kinumonin ako kana ha loob nin labinlimay mangaamot.
19 Legan anti ko ihtew, homain akon nakit a kanayon a
apohtol no aliwan hiyay Santiago bengat a katongno nan
Apo Jesus.
20 Tanda nan Apo Dioh a yatin an-ihulat ko kanyo ket pawa
kaptegan.
21 Pangayadi, nakew ako ha poplobinhiya nin Siria boy
Cilicia.
22 Kananyatew a panaon, hilay pangkat lan māmteg nan
Cristo ha plobinhiyan Judea, ket ahe lako po katatanda.
23 Nabalitaan laynan bengat a hiyay ampangipaloke kanla
hatew, ket ampangipatanda yayna haanin nin tungkol ha
pamteg a ampakikwanan nan apoen hatew.
24 Ulin yatew, inggalang la yay Apo Dioh ha dinyag na
kangko.

2

Hiyay Pananggap kanan Pablo bilang Apohtol

1 Pangalabah nin labin-apat a taon, nakew akon uman ha
Jerusalem. Nilamoan na kon Bernabe boy inlamo koya met
ye Tito.
2 Nakew ako ihtew, ta impatanda nan Apo Dioh a katapu-
lan koy mag-udong kanla. Ket legan anti ko ihtew, bubukod
koy nakitongtong kanlan mānguna nin pangkat lan māmteg.
Impalinaw ko kanla ye Manged a Balita a an-ipatanda ko
kanlan aliwan Judio. Dinyag ko yatew, ta ahe ko labay a

mahayang ye pagbannog kon nangipatanda nin Manged a
Balita ha nalabah anggayna haanin.
3 Ket hiyay Tito a kalamo ko, agya ahe ya natuli bilang
pagkakitan a nag-ilyadi yan Judio, ahe la yayna pinilit a
magpatuli.
4 Nadamit ha tongtongan ye pagpatuli, ulita main nan-
gaanon ampagkonwadi a katongno ha pamteg ye nakihale
kantawo a ahe tawo naedepan. Nakihale hila, ta labay lan
alihen ye kalihwayan tawo uli ha pamakimamagha tawo
kanan Cristo ta-omen la kitawo ipaipoh uman ha bibilin nin
Jujudio.
5 Noba ahe kayi bega inumayon ha labay la ta-omen
pahulong a mikakaanti kanyo ye kaptegan nin Manged a
Balita.

6 Ket hilay ambalayen a mānguna lan māmteg ha
Jerusalem, homain hilaynan nipahan ha an-ipatanda ko.
Aliwa met maalaga kangko no aya hila, ta padipadiho
kitawon kaganaan ha pamilew nan Apo Dioh.
7 No aliwan binalay la kon bilang maghan pinatayaan
nan Apo Dioh a mangipatanda nin Manged a Balita kanlan
aliwan Judio a omen ha pamataya na kanan Pedro a mangi-
patanda nin Manged a Balita kanlan Jujudio.
8 Ta hiyay Apo Dioh a nangitubol kanan Pedro bilang
apohtol kanlan Jujudio, ket hiya met ateed ye nangitubol
kangko bilang apohtol kanlan aliwan Judio.
9 Ket hiyay Santiago, Pedro, boy Juan a ambalayen a
mānguna lan māmteg, ha natandaan la a impataya nan
Apo Dioh kangko yatin abala, tinanggap la kayin Bernabe a
pagkalamo la. Boy napaykahundoan mi a hikayin Bernabe
ye mangipatanda nin Manged a Balita kanlan aliwan Judio,
ket hila met ye mangipatanda kanlan Jujudio.
10 Hiyay awok lan bengat kammi, ket ahe mi hila paolayan
ye mangaidap a Jujudio. Ket yabay-in met ateed ye labay kon
diyagen.

Hiyay Pinaghabiyan na yan Pablo ye Pedro

11 Noba ha nakew yay Pedro ha banwan Antioquia,
pinaghabiyan ko yan adap-adapan. Hinabi ko kana a aliwan
huhtoy dinyag na.
12 Pinaghabiyan koya, ta bayo hila nilumateng ye nan-
gaanon laki a intubol nan Santiago, ampakidungo yay Pedro
kanlan aliwan Judio. Noba ha anti hilayna, tinumaang
ya boy ahe yayna nakidungo kanlan aliwan Judio. Ta

angkalimo ya a maka umihen lan Jujudio a nilumateng a
ampangipilit a katapulan hilan magpatuli ye aliwan Judio.*
13 Uli ha dinyag na, hilay kanayon po a kakatongnon Ju-
judio a ampakidungo, ket nanuwad hilayna met ha pagkon-
wadi na. Ket agya hiyay Bernabe, naatay yayna met.
14 Ha nakit kon aliwaynan ha kaptegan nin Manged a
Balita ye andiyagen la, hinabi ko kanan Pedro ha adapan
nin kaganaan, “No hika a maghan Judio ket ahe kaynan
ampanumbong ha kaugalian nin Jujudio, taket awod ta
ampiliten mo hilay aliwan Judio a manumbong ha kaugalian
nin Jujudio?”

Hiyay Kaligtahan makauli ha Pamteg

15 Hikayin nianak a Judio, lumbo kayi kanlan aliwan Judio
a anhabtan lan kapadiho min Jujudio a “māgkahalanan,” ta
ahe la tanda ye Bibilin.
16 Agya wanabay man, tanda mi met a hiyay tao ket maibi-
lang yan matoynong ha pamilew nan Apo Dioh makauli
bengat ha pamteg na kanan Apo Jesu Cristo, aliwan makauli
ha panumbong na nin Bibilin. Kaya-bay namteg kayi met
kanan Cristo Jesus ta-omen kayin maibilang a matoynong
makauli ha pamteg kana. Ta homain taon maibilang a
matoynong makauli ha panumbong na nin Bibilin.
17 Haanin, ulita inapeh min maibilang a matoynong ha
pamilew nan Apo Dioh makauli ha pamteg kanan Apo Jesu
Cristo, ket naibilang kayin māgkahalanan ha pamilew lan
Jujudio, ta tinalingkukolan mina ye Bibilin. Hiyay labay
habiyen nayi ket hiyay Cristo ye nangigaygay kammi a
magkahalanan? Ahe!
18 Ta no udongen koyna man ye tinalingkukolan ko a
panumbong ha Bibilin a nabaan kon makapiligtah kangko
hatew, noba ahe met manayti, ket magkahalanan akoyna
man kanan Apo Dioh. Mailalayi ya ha taon nandama nin
baey, pangayadi ipaideng na yan uman.
19 Ta makauli ha Bibilin a ahe ko mababa a humbongen,
natandaan ko a bilang natey akoyna boy nihyay kanan Apo
Dioh. Kaya-bay haanin, uli ha Bibilin, naibilang akoyna met
a natey ha Bibilin ta-omen akoyna magbi-ay a manumbong
ha kalabayan nan Apo Dioh.
20 Bilang nailamo ako kanan Cristo ha pagkamatey na ha
kodoh. Kaya-bay aliwaynan hiko, no aliwan hiyaynay Cristo
ye ampanguna ha bi-ay ko. Ket legan angkabi-ay ako, magbi-
ay ako makauli ha pamteg kanan Anak nin Dioh a nangado
kangko boy nangihagpa nin hadili na uli kangko.

---

* **2:12** Hiyay kaugalian lan Jujudio, no makidungo hila kanlan aliwan Judio, madinat hilayna ha pamilew nan Apo Dioh.

21 Ahe ko malyadin ikahwil ye kangedan nan Apo Dioh
kangko. Ta no hiyay tao ket maibilang yan matoynong
makauli ha panumbong na nin Bibilin, homain hilbi ye
pagkamatey nan Cristo.

3

Hiyay Bibilin o hiyay Pamteg kanan Cristo

1 Koyna met a kamumoan yon taga Galacia! Aya nayi ye
nanalingo kanyo, ta ampanumbong kawoynan kanayon a
adal? Kakinang ye pangipatanda ko kanyo nin tungkol ha
pagkamatey nan Apo Jesu Cristo ha kodoh.
2 Yati ye labay kon habiyen. Natanggap yo ye Ihpiditon
Dioh ulita pinamtegan yoy nange yon Manged a Balita a
tungkol kanan Apo Jesu Cristo, aliwan ulita hinumbong yoy
Bibilin.
3 Petegbay a mumo kawo! Nandugi kawon namteg
makauli ha kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh. Noba haanin,
labay yon ignap makauli ha hadili yon kakhawan.
4 Labay yo nayi a maalihan hilbi ye pagteeh yon malabong
a kaidapan uli ha pamteg yo? Kadihko ahe met, kali?
5 Hiyay Apo Dioh, in-ibyay nay Ihpidito na kanyo boy
ampanyag yan kapagtakaan kanyo. Haanin, hiyay tepet ko,
“Taket ta ampanyag yan kapagtakaan kanyo? Uli nayi ta
anhumbongen yoy Bibilin o ulita ampamtegan yoy Manged
a Balita tungkol kanan Apo Jesus a nange yo?”
6 Ihipen yo yay Abraham. Hiyay nakahulat, “Namteg
yay Abraham kanan Apo Dioh. Kaya-bay imbilang na yan
matoynong Apo Dioh.”*
7 No wanabay awod, makinang a hilay ampamteg kanan
Apo Dioh, ket hilabay ye peteg a aanak nan Abraham, kali?
8 Ta hatew po, wanae yayna ye naihulat a Habi nin Dioh.
Hiyay Apo Dioh, ibilang na hilan matoynong ye aliwan
Judio makauli ha pamteg la kana. Ta yati ye andektan nin
Manged a Balita a impatanda nan Apo Dioh kanan Abraham
hatew a wanae, “Makauli kammo, inged ko hilay kaganaan
a nanahyon.”†
9 Hiyay Abraham, in-inged na yan Apo Dioh, ta namteg ya
kana. Kaya-bay inged na hila met ye kaganaan a ampamteg
kanan Apo Jesus.
10 Noba hilay kaganaan a ampangibaan a maibilang hi-
lan matoynong makauli ha panumbong la nin Bibilin, ket
paduhaan na hilan Apo Dioh. Ta wanae ye naihulat a Habi
nin Dioh,

---

* **3:6** Genesis 15:6; Roma 4:3; Santiago 2:23. † **3:8** Genesis 12:3; 18:18; 22:18.

“Mapaduhaan ye ayaman a ahe ampanumbong nin ka-
ganaan a nakahulat ha libdo nin Bibilin.”‡
11 Makinang a homain taon maibilang a matoynong ha
pamilew nan Apo Dioh makauli ha panumbong na nin
Bibilin. Ta wanae ya ye nakahulat,
“Hiyay taon maibilang a matoynong makauli ha pamteg na,
ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan.”§
12 Hiyay pamteg, lumbo ya ha panumbong ha Bibilin. Ta
wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Hiyay taon ampanumbong nin kaganaan a bibilin, ket
mabyayan yan bi-ay a homain anggaan.”*
13 Mapaduhaan kitawo ulita ahe tawo mahumbong ye
kaganaan a bibilin. Noba timbeh na kitawon Apo Jesus ha
kapaduhaan, ha napaduhaan ya uli kantawo. Ta wanae ye
naihulat a Habi nin Dioh,
“Mapaduhaan ye agya ayaman a maibitin ha poon-kayo.”†
14 Timbeh na kitawon Apo Jesus ta-omen hiyay kangedan
a impangako nan Apo Dioh kanan Abraham, ket matanggap
la met nin aliwan Judio. Boy makauli ha pamteg tawo kana,
matanggap tawo ye Ihpiditon Dioh a impangako na.

Hiyay Bibilin boy hiyay Pangako nin Dioh

15 Kakatongno, gawien kon alimbawa ye angkalyadi ha
minangaamot a pagbi-ay. No napilmaan ana ye maghay
kahundoan, ahe yayna malyadin alihan hilbi o pahanan ye
napaykahundoan.
16 Wanabay met ha pangako nan Apo Dioh kanan Abra-
ham boy ha lahi na hatew. Ha nagpangako ya, ahe na hinabi,
“ha lalahi mo” a hiyay labay habiyen malabong, no aliwan,
“ha lahi mo” a hiyay labay habiyen, mamagha bengat, ket
hiyabay ye Cristo.
17 Wanae ye labay kon habiyen. Hatew, hiyay Apo Dioh,
nanyag yan kahundoan kanan Abraham, ket impangako na
a tupaden na. Haanin, pangalabah nin apat a gatoh boy
tatlompo a taon, in-ibyay nan Apo Dioh kanan Moises ye
Bibilin. Noba yatin Bibilin, ket ahe naya malyadin alihan
hilbi ye pangako nan Apo Dioh kanan Abraham.
18 Ta no matanggap tawoy kangedan na makauli ha
panumbong nin Bibilin, ahe ana makauli ha pangako. Noba
in-ibyay nan Apo Dioh kanan Abraham ye kangedan a tawid
na bilang katupadan nin pangako na.
19 No wanabay awod, hinyay hilbi nin Bibilin? Naibyay ye
Bibilin ta-omen la matandaan nin tatao a māgkahalanan hila.

---

‡ **3:10** Deuteronomio 27:26. § **3:11** Habakuk 2:4; Roma 1:17; Hebreo 10:38.
* **3:12** Levitico 18:5; Roma 10:5. † **3:13** Deuteronomio 21:23.

Noba yatin Bibilin, angga ya bengat lano ha lumateng yay
lahi nan Abraham a impangako nan Apo Dioh kana. Hiyay
Apo Dioh, makauli ha anghil na, in-ibyay nay Bibilin kanan
Moises. Hiyay Moises ye māmietan kanan Apo Dioh boy ha
tao.
20 Noba aliwan wanabay ha pangako nan Apo Dioh. Ta ha
nagpangako ya kanan Abraham, ahe yaynan nanggawi nin
anghil o māmietan, no aliwan, hiyaynabay met.
21 Hiyay labay habiyen nayi, angkuntadaen nin Bibilin
ye papangako nan Apo Dioh? Ahe! Ta no main bilin a
makaibyay nin bi-ay, maibilang kitawoyna dayin matoynong
makauli ha panumbong kananyati.
22 Noba hiyay anti ha naihulat a Habi nin Dioh, kaganaan
a tatao ket bilang ipoh nin kahalanan. Kaya-bay hilay
ampamteg bengat kanan Apo Jesu Cristo ye makatanggap
nin impangako nan Apo Dioh.
23 Bayo ya naipatanda ye tungkol ha pamteg kanan Apo
Jesu Cristo, ket bilang pidiho kitawoyna nin Bibilin. Ta naka-
pidiho kitawo ha Bibilin angga ha naabot ye mangaamot a
naipatanda ye kaligtahan makauli ha pamteg kanan Cristo.
24 Hiyay Bibilin ket nailalayi ha maghay ampangalingay
nin anak, ta hiyabay ye ampangialla kantawo angga ha
nilumateng yay Cristo boy maibilang kitawon matoynong ha
pamilew nan Apo Dioh makauli ha pamteg kanan Cristo.
25 Noba haanin, ta ampamteg kitawoyna kanan Apo Jesus,
ket aliwaynan Bibilin ye ampangalingay kantawo.

Hilay Aanak nin Dioh ha Pamteg

26 Hikawon kaganaan ket aanak na kawoynan Apo Dioh
makauli ha pamteg yo kanan Apo Cristo Jesus,
27 ta hilay kaganaan a binawtihmowan uli ha pamaki-
mamagha la kanan Cristo, ket ampagbi-ay hilaynan omen
kanan Cristo.
28 Kaya-bay Judio man o ahe, ipoh man o ahe, laki man
o babayi, ket padipadihoyna boy mamagha kawoynan ka-
ganaan uli ha pamakimamagha yo kanan Apo Cristo Jesus.
29 Haanin, ulita pagtao na kawoynan Apo Jesus, lalahi na
kawoynan Abraham boy mānawid nin impangako nan Apo
Dioh kana.

4

1 Wanae ye labay kon habiyen. Hiyay mānawid, legan anak
ya po, aliwa yan umiigit ha maghay ipoh, agya man hiyabay
ana ye nagkonin nin kaganaan.
2 Hakop naya po nin ampangalingay kana boy ampanal-
ima nin kabandiyan na anggan maabot ye panaon a intaning
nan bapa na.

3 Wanabay met ye kahahaad tawo hatew. Ba-mo kitawon
aanak, ta hakop na kitawo po nin papadan nin tao.
4 Noba ha naabot anay intaning nan Apo Dioh a panaon,
intubol na yay Anak na ihti ha babe-luta. In-anak yan
maghay babayi boy napahakop ya ha Bibilin a impahulat
kanan Moises.
5 Intubol naya ta-omen na kitawon tebhen a hakop po nin
Bibilin. Ha wanabay, ibilang na kitawon Apo Dioh a aanak
na.
6 Ket ulita aanak kawoynan Apo Dioh, intubol nay Ihpidito
nin Anak na ha puho tawo. Ket makauli kana, mahabtan
tawo yaynan "Bapa" ye Apo Dioh.
7 Kaya-bay haanin, aliwa kawoynan ipoh, no aliwan aanak
na kawoynan Apo Dioh. Ket ulita aanak na kawoyna,
mānawid kawoyna met nin impangako na.

Hiyay Pangimahakit nan Pablo kanlan taga Galacia

8 Ha ahe yoya po katatanda ye Apo Dioh, ipoh kawon
diohdiohan.
9 Noba haanin, ulita katatanda yo yaynay Apo Dioh o
mamanged a habiyen a katatanda na kawoyna, taket ta
ampag-udong kawoyna man ha papadan nin tao a ahe
makahaglap boy homain hilbi? Taket ta labay yoyna man
ye paipoh?
10 Ampibaan yo nayi a mapaaliket yo yay Apo Dioh
makauli ha pangihayaghag yo nin mangaamot, bowan,
panaon boy taon a omen ha andiyagen lan Jujudio?
11 Angkahindak ako, ta maka mahayang bengat ye ka-
ganaan a pagbannog ko kanyo.
12 Kakatongno ko, an-ipakiiingalo ko kanyo a tuwaden
yoko dayi. Ta hatew ha anti ko kanyo, agya Judio ko,
nagbi-ay akon ba-mon aliwan Judio uli kanyo. Manged ye
pananggap yo kangko hatew.
13 Boy tanda yoynabay met a no ahe ako nakew kanyo
ta-omen magpaimunaw uli ha hakit ko, ket ahe ko dayi
naipatanda kanyo ye Manged a Balita a tungkol kanan Apo
Jesus.
14 Wanabay man, ahe yoko met inumih o ingkahwil agya
po man nag-ilyadin panubok kanyo ye pagkahakit ko, no
aliwan tinanggap yo kon omen ha maghay anghil nin Dioh
o ba-mon hikoyna ye Apo Cristo Jesus.
15 Tubat ye kaaliktan yo kangko hatew. Noba hinyay
nalyadi? Mapaptegan ko po a no malyadin bengat, agya po
mata yo, ket luowen yon ibyay kangko hatew uli ha pangado
yo kangko.
16 Noba haanin, an-ibilang yo koyna laweh a kaaway, uli
ha pangihabi ko kanyo nin kaptegan?

17 Hilay ampanalingo kanyo, ket ba-mo hilan ampangima-
hakit kanyo, noba aliwan manged ye tikih la. Ta labay
lan bengat a mitaang kawo kangko ta-omen hilabay ana ye
humbongen yo.
18 Aliwan maloke ye mangimahakit, dapot tana manged ye
tikih boy lanang, aliwan bengat no anti ko ha talig yo.
19 An-adoen kon aanak, legan ahe po makit a genap ha bi-
ay yoy ugali nan Cristo, ket ampananam akon ilab a omen
ha babayin anlamlaman.
20 Labay koyna dayi ye makew ihen kanyo ta-omen katawo
makatongtong a manged, ta angkahindak akoynan tubat uli
kanyo.

Hiyay Nakailalayian nan Sara boy Agar

21 Haanin, hikawon malabay pahakop ha Bibilin, tepeten
katawo man! Angkatalohan yo lagi ye Bibilin?
22 Naihulat a Habi nin Dioh a hiyay Abraham, main yan
luwan anak a laki.* Hiyay magha, anak naya ha ipoh a hiyay
Hagar.† Ket hiyay magha met, anak naya met kanan Sara‡ a
babayin aliwan ipoh.
23 Hiyay anak na ha ipoh, ket nianak ya makauli ha
kalabayan nin tao. Noba hiyay anak na kanan ahawa na,
nianak ya bilang katupadan nin pangako nan Apo Dioh
kana.
24-25 Hilatin luwan babayi ye nakailalayian nin luwan
kahundoan. Hiyay kahundoan a in-ibyay nan Apo Dioh
kanan Moises hatew ha Mapantay nin Sinai ihtew ha Arabia,
ket yabayti ye nailalayi kanan Hagar boy aanak na a pawa
ipoh. Nakailalayian met ha Jerusalem haanin, ta hilay tatao
a angkumonin ihtew, ket naipoh hilan Bibilin.
26 Noba hiyay Jerusalem ha langit, ket malihway ya.
Yabayti ye nailalayi kanan Sara, ta aliwa yan ipoh. Ket hiyay
Sara met ateed ye pinagkaindo tawo, ta aliwa kitawon ipoh
nin Bibilin.
27 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Hikan babayi a baug,
mag-aliket ka boy ipangha moy aliket mo,
hika a ahe po nakadiha nin ilab nin panganak.
Ta malalabong po lanoy aanak mo
dinan kanan babayin main ahawa.”§
28 Kakatongno ko, no way-omen a hiyay Isaac ket nianak
ya makauli ha pangako nan Apo Dioh, wanabay kitawo met
a nag-ilyadin aanak nin Dioh.

---

* **4:22** Genesis 16:15; 21:2-3. † **4:22** *Hagar* ket indo nan Ishmael kanan Abraham. ‡ **4:22** *Sara* ket indo nan Isaac kanan Abraham. § **4:27** Isaias 54:1.

29 Hiyay Isaac a nianak makauli ha kapalyadiyan nin
Ihpiditon Dioh, ket impaloke na yan Ishmael a nianak
makauli ha kalabayan nin tao. Wanabay kitawo met haanin,
ta an-ipaloke la kitawon tataon ampaipoh ha Bibilin.
30 Noba wanae ya ye naihulat a Habi nin Dioh, “Paalihen
mo yay babayin ipoh boy hiyay anak na, ta hiyay anak na,
ket ahe ya malyadin makipanawid kanan anak nan babayin
aliwan ipoh.”*
31 Kaya-bay kakatongno ko, aliwa kitawon aanak nan
babayin ipoh, no aliwan aanak na kitawon babayin aliwan
ipoh.

5

Hiyay Kalihwayan lan Ampamteg kanan Apo Jesus

1 Pinalihway na kitawoynan Apo Jesus ta-omen kitawo
magbi-ay a malihway. Kaya-bay pakapah-ey kawo boy adi
kawoyna paipoh uman ha Bibilin.
2 Pakaleng-en yon manged yati! Hikon Pablo ye am-
paghabi kanyo a no patuli kawo uli ha pangapeh yon
maibilang a matoynong ha pamilew nan Apo Dioh, homain
yaynan hilbi kanyo ye dinyag nan Cristo.
3 Habiyen koyna man a ayaman a ampangapeh a maibi-
lang a matoynong makauli ha pagpatuli, ket katapulan a
humbongen nay kaganaan a Bibilin.
4 Hikawon ampangapeh a maibilang a matoynong ha
pamilew nan Apo Dioh makauli ha panumbong nin Bibilin,
ket in-ihyay yoynay hadili yo kanan Cristo boy ampitaang
kawoyna ha kangedan nan Apo Dioh.
5 Noba hikayi, angkahigudo mi a maibilang kayin ma-
toynong makauli ha Ihpiditon Dioh uli ha pamteg mi kanan
Apo Jesus.
6 Ta kanlan nakimamaghayna kanan Apo Cristo Jesus, ket
aliwaynan maalaga no natuli o ahe ye maghay tao, no aliwan
hiyay maalaga tana ket hiyay pamteg a makit makauli ha
pangado.
7 Manged ye panumbong yo kanan Cristo hatew! Noba
aya lagi ye namatgen kanyo ha pahulong yon panumbong
ha kaptegan?
8 Angkahigudo ko a aliwan hiyay Apo Dioh ye namatgen
kanyo, ulita hiyaynabay met ye nanagyat kanyo a mamteg
kanan Apo Jesus.
9 Pakaihipen yon manged! Hiyay aliwan huhton adal ket
ba-mo yan pamalbag. Agya makandin bengat, ket palbagen
nay kaganaan a ginameh a tapok.

---

* **4:30** Genesis 21:10.

10 Noba uli ha pamakimamagha tawo kanan Apo, ampanigudo ko a adi kawo patalingo ha lumbo a ihip. Ket
ayaman yain a ampanyoot kanyo, duhaen na yan Apo Dioh.
11 Kakatongno ko, anhabiyen lan kanayon a an-ipatanda
ko po a katapulan ye patuli. No peteg yain, taket man
awod ta an-ipaloke lako po ateed nin kapadiho kon Jujudio?
Boy no an-ipatanda ko a katapulan ye patuli, ahe la koyna
dayi ampag-inakitan ha pangipatanda ko nin tungkol ha
pagkamatey nan Apo Jesus ha kodoh.
12 Haanin, hilay ampanyoot kanyo, ahe hilan bengat dayi
patuli, no aliwan ipaputoh layna ingat!
13 Kakatongno ko, hinagyat na kawon Apo Dioh a magbi-ay
a malihway. Noba yatin kalihwayan, adi yo dayi anggawien
ha panyag nin kalabayan nin laman yo, no aliwan gawien
yoya ha paghilbi ha magha boy magha uli ha ado.
14 Ta hilay kaganaan a Bibilin, ket naimamaghayna ha
bilin a wanae, “Adoen moy kapadiho mo a omen ha pangado
mo nin hadili mo.”*
15 Noba no pahulong kawon mapaypahakit boy mapay-
away a ba-mon matubag a ahon ampaybakbak, maka
madama yoy bi-ay nin balang magha. Kaya-bay mag-alla
kawo.

Hiyay Pagbi-ay makauli ha Ihpiditon Dioh

16 Wanae ye mahabi ko. Palubohan yo ye Ihpiditon Dioh
a manguna ha bi-ay yo. Ket maliklikan yoy panyag nin
kalabayan nin laman yo.
17 Ta hiyay kalabayan nin laman, ket lumbo ya ha
kalabayan nin Ihpiditon Dioh. Ket hiyay kalabayan nin
Ihpiditon Dioh, lumbo ya met ha kalabayan nin laman.
Yatin luwa, lanang hilan ampaykuntada. Kaya-bay ahe yo
angkadyag ye labay yon diyagen.
18 Noba no hiyay Ihpiditon Dioh ye ampangibagnoh kanyo,
ahe na kawoynan hakop nin Bibilin.
19 Mataloh a matandaan ye didiyag a kalabayan nin laman
a omen kanlan hilati: pamabayi o pamakilaki, kadamogan,
ampakailoy a pagbi-ay,
20 panggalang ha diohdiohan, pangkulam, pangahulog,
paytomhang, pangimon, pangapoot, pangakokoh, pamaki-
away, pamakitupig,
21 pangaibeg, paglahing, palugad a paghayaghag boy
kanayon po a didiyag a omen kanlan hilati. Habiyen koyna
man ye babala ko kanyo hatew a hilay ampanyag nin
wanabay, ket ahe hila maibilang kanlan anhakopen nan Apo
Dioh.

* **5:14** Levitico 19:18.

22-23 Noba no hiyay Ihpiditon Dioh ye ampanguna ha
bi-ay tawo, hilati ye makit ha bi-ay tawo: pangado,
kaaliktan, katanaan, pagpahinhiya, kaanohan, kangedan,
mapatayaan, kaaypaan nakem, boy pamenben ha hadili.
Homain bibilin a maikuntada kanlan hilati.
24 Hilay tataon ampakimamaghayna kanan Apo Cristo
Jesus, ket bilang laynan impako ha kodoh ye kaganaan a
mangaloke a kalabayan nin laman la a māgkahalanan.
25 Ket haanin, ulita hiyaynay Ihpiditon Dioh ye ampan-
guna ha bi-ay tawo, pahulong tawo ya awod a humbongen.
26 Adi kitawoyna ampaglambong, ampaypahakit ha
magha boy magha boy adi kitawoyna ampaykaibeg.

6

Hiyay Payhahaglap ha Kaidapan

1 Kakatongno ko, no main man kanyo ye magkahalanan,
hilay an-ibagnoh nin Ihpiditon Dioh, katapulan a haglapan
la yan magpahulong ha panumbong kanan Apo Jesu Cristo.
Noba diyagen lan main kaaypaan nakem boy mag-alla hila,
ta maka matukho hila met.
2 Mayhahaglap kawo ha pakabyatan nin balang magha,
ket ha wanabay, mahumbong yo ye bilin nan Cristo.
3 No main man kanyon ampangihip a umiigit ya kanlan
kanayon, noba ahe met manayti, ket anlokowen nan bengat
ye hadili na.
4 Katapulan a pakaihipen nin balang magha ye didiyag
na. No maawong, mag-aliket ya. Noba adi nayna dayin an-
ihipen a magagaling ya kanlan kanayon.
5 Ta pakibatan lano nin balang magha ye didiyag na.
6 Hilay an-adalan nin Habi nin Dioh, katapulan a haglapan
boy dakayan la hila met nin pagkangedan ye ampangiadal
kanla.
7 Adi yo anlokowen ye hadili yo. Ta hiyay Apo Dioh, ahe
ya matalingo. Ta no hinyay intanem nin maghay tao, hiya
met ateed ye pupolen na.
8 Ta hiyay taon ampanumbong nin kalabayan nin laman
na, ket ba-mo yan ampananem nin kalok-an, ket mamupol
ya nin kapaduhaan a homain anggaan. Noba hiyay taon
ampanumbong nin kalabayan nin Ihpiditon Dioh, ket ba-mo
yan ampananem nin kangedan, ket mamupol ya met nin bi-
ay a homain anggaan.
9 Kaya-bay adi kitawo anhumawa a manyag nin manged.
Ta no pahulong kitawon manyag, maabot lano ye panaon a
mamupol kitawon kangedan.

10 Kaya-bay tepe main kitawon panaon, papanyag
tawoyna nin manged ha kaganaan a tao, lalalo ana kanlan
kakatongno tawo kanan Apo Jesus.

Huyot a Babala boy Pangumohta

11 BILEWEN YO. MANGAYADET YE HULAT. HIKOBAY YE
NANULAT NIN YATI.
12 HILAY AMPAMILIT KANYON PATULI, LABAY LAN BEN-
GAT A MAPAALIKET LA HILAY KAPADIHO LAN JUJUDIO.
ANDIYAGEN LA YATEW, TA ANGKALIMO HILAN MIPALOKE
NO IPATANDA LA A HIYAY PAGKAMATEY NAN CRISTO HA
KODOH YE MAKAPILIGTAH NIN TAO.
13 NOBA AGYA HILAY NATULI, KET AHE LA MET ANHUM-
BONGEN YE KAGANAAN A BIBILIN. LABAY LAN BENGAT
A PATULI KAWO TA-OMEN LA MAILAMBONG KANLAN KA-
PADIHO LAN JUJUDIO A ANHUMBONGEN YO YATIN BILIN
TUNGKOL HA PAGPATULI.
14 NOBA HIKO, HOMAIN AKON MAILAMBONG, NO ALI-
WAN HIYAY PAGKAMATEY NAN APO TAWON JESU CRISTO
HA KODOH. TA ULI HA PAGKAMATEY NA HA KODOH,
HOMAIN YAYNAN ALAGA KANGKO YE AMPABLIYEN LAN
TATAON AHE AMPANUMBONG KANAN APO DIOH BOY
HOMAIN AKOYNA MET ALAGA KANLA.
15 ALIWAYNAN MAALAGA NO NATULI O AHE. HIYAY
MAALAGA, KET BINAYO NA KITAWOYNAN APO DIOH.
16 HIKAWON KAGANAAN A PAGTAO NIN DIOH BOY
AMPAGBI-AYAN YE IN-ADAL KO, MIKAKAANTI DAYI KANYO
YE KATANAAN BOY PANGINGALO NAN APO DIOH.
17 KAYA-BAY PAIBAT HAANIN, AN-IPAKIIINGALO KO
KANYO A ADI YOYNA DAYI PAHANAN YE PAG-IDAP KO.
HUHTOYNA DAYI YATIN TITILI NIN LAMAN KO A MAKAPI-
PAPTEG A MAGHILBI NA KON APO JESUS.
18 KAKATONGNO KO, MIKAKAANTI YA DAYI KANYON
KAGANAAN YE KANGEDAN NAN APO TAWON JESU CRISTO.
AMIN.

Hiyay Hulat nan Pablo kanlan
TAGA EFESO

1 Hiko yay Pablo a apohtol nan Apo Cristo Jesus makauli
ha kalabayan nan Apo Dioh. Nanulat ako kanyon pagtao nan
Apo Dioh a mapatayaan a māmteg nan Apo Cristo Jesus ihen
ha banwan Efeso.
2 Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat
kanan Bapa tawon Dioh boy Apo Jesu Cristo.

3 Galangen tawo yay Apo Dioh a Dioh boy Bapa nan Apo
tawon Jesu Cristo. Uli ha pamakimamagha tawo kanan
Cristo, ket in-ibyay na kantawo ye kaganaan a pagkangedan
a naihpiditowan a ibat ha langit.

4 Bayo na po palhowaen Apo Dioh ye babe-luta, ket pinili
na kitawoyna a pagtao na makauli ha pamakimamagha
tawo kanan Cristo ta-omen kitawo mabi-ay a homain kaha-
lanan boy homain pakaumihan ha pamilew na. Uli ha ado
nan Apo Dioh kantawo,
5 tinuga na kitawoyna hatew po a aanak na makauli kanan
Apo Jesu Cristo. Ta yati ye kaaliktan boy kalabayan na
6 ta-omen tawo yan galangen uli ha tubat a kangedan a in-
ibyay na kantawo makauli kanan Anak na a ampakaadoen
na.
7-8 Timbeh na kitawon Cristo makauli ha daya na. Hiyay
labay habiyen, napatawad anay kakahalanan tawo. Dinyag
na yatew makauli ha pamyay na kantawo nin mahbol a
kangedan na dayon kaganaan a kadunongan boy pagkat-
aloh.
9 Ket ha kalabayan nan Apo Dioh, impatanda na kantawo
ye monikala na a ahe na impatanda hatew. Intupad na yatin
monikala na makauli kanan Cristo
10 pangaabot nin panaon a intaning na. Yati ye monikala
na, paymamaghaen na hilay kaganaan a anti ha langit boy
ha babe-luta, ket ipahakop na hila kanan Cristo.

11 Makauli ha pamakimamagha tawo kana, pinili na
kitawoynan Apo Dioh a pagtao na. Tinuga na kitawoyna,
ta yabayti ye monikala na hatew po, ta andiyagen nay
kaganaan ha kalabayan na.
12 Dinyag nan Apo Dioh yatew ta-omen hikitawon am-
pamteg ana kanan Cristo, ket mag-ilyadin pakaigalangan na
uli ha kadangalan na.
13 Ha nange yoy kaptegan a hiyay Manged a Balita a
tungkol kanan Apo Jesu Cristo a mangiligtah kanyo, ket

pinamtegan yo boy naimamagha kawoyna kana. Ket in-
ibyay nan Apo Dioh kanyo ye Ihpidito na a impangako na
hatew po bilang pagkakitan a pagtao na kawoyna.
14 Ket ulita in-ibyay nan Apo Dioh ye Ihpidito na kantawo,
angkahigudo tawoyna a matanggap tawo ye impangako
nan Apo Dioh kantawo angga ha maignap ye kaligtahan
tawo a pagtao na. Kaya-bay galangen yay Apo Dioh uli ha
kadangalan na!

Hiyay Pakigwang nan Pablo

15 Kaya-bay paibat ha nabalitaan koy tungkol ha pamteg
yo kanan Apo Jesu Cristo boy hiyay tungkol ha pangado yo
kanlan kaganaan a pagtao nin Dioh,
16 ket lanang katawoynan ampahalamatan kanan Apo
Dioh, tepe an-ipakigwang katawo kana.
17 An-ipakigwang ko kanan Apo Dioh a makapalyadiyan a
Bapa boy Dioh nan Apo tawon Jesu Cristo a biyan na kawon
kadunongan boy pagkataloh a ibat ha Ihpidito na ta-omen
lalo yoya po makatatanda.
18 Ampakikwaen ko po a pahnagan na dayin Apo Dioh
ye ihip yo ta-omen yoya matandaan ye anhigudowen a
nanagyatan na kantawo a hiyay mahbol boy manged a
tawiden lan pagtao na.
19-20 Ampakikwaen ko po a matandaan yo dayi ye ahe mak-
wan ihipen a kapalyadiyan na a anggawien na ha panaglap
na kantawo a ampamteg kana. Ket yatin kapalyadiyan, hiya
met ateed ye ginawi na a nami-ay uman kanan Cristo boy
nangipaikno kana ha dapit wanan na ha langit.
21 Ket hiyay Apo Jesu Cristo, maiigit ya kanlan kaganaan
a ihpiditon ampanakop, main kapalyadiyan boy mānguna.
Aliwan bengat haanin a panaon, no aliwan makanoman.
22 Impahakop naynan Apo Dioh ye kaganaan kanan Cristo,
boy dinyag na yan pinagkaō nin kaganaan ha ikanged nin
papangkat lan māmteg na
23 a pinagkalaman na. Hilay papangkat lan māmteg ket
an-ignap nan Cristo a ampangignap nin kaganaan.

2

Bini-ay na kitawon Uman Apo Dioh

1 Hatew, bilang kawon natey uli ha panlabag boy kakaha-
lanan yo.
2 Hiyay pagbi-ay yo hatew, ket omen met kanlan tataon
ahe ampanumbong kanan Apo Dioh boy napahakop kawo
ha poon lan mangaloke a ihpidito ha lowang. Hiyabay ye

Satanas a ampanakop kanlan tataon ahe ampanumbong
kanan Apo Dioh.
3 Wanabay kitawon kaganaan hatew. Ampagbi-ay kitawo
ha kalabayan nin laman tawo boy anhumbongen tawoy
mangaloke a ihip boy tanam nin laman tawo. Ket uli
kananyati, padipadiho na kitawon paduhaan Apo Dioh.
4 Noba uli ha tubat a ado boy mahbol a pangingalo nan
Apo Dioh kantawo,
5 bini-ay na kitawo a kalamo nan Cristo, agya naibilang
kitawon natey uli ha panlabag boy kakahalanan tawo. Kaya-
bay naligtah kitawo uli ha kangedan nan Apo Dioh.
6 Ket uli ha pamakimamagha tawo kanan Cristo, bini-ay
na kitawon Apo Dioh boy pinaikno na kitawo ha talig nan
Cristo ha langit
7 ta-omen lano ha maabot ye panaon, maipakit nay
homain kapadihon kahbolan nin kangedan na uli ha pangin-
galo na kantawo makauli kanan Apo Cristo Jesus.
8 Ta makauli ha kangedan nan Apo Dioh, ket naligtah
kitawo makauli ha pamteg tawo kanan Apo Jesus, aliwan
makauli ha hadili tawon didiyag, no aliwan digalo na yan
Apo Dioh.
9 Aliwa ya uli ha manganged a didiyag tawo. Kaya-bay ahe
ya malyadin ilambong nin ayaman.
10 Hiyay Apo Dioh, binayo na kitawo uli ha pamakima-
magha tawo kanan Cristo ta-omen manyag nin manged a
nangitaladanan na kantawo hatew po.

Hiyay Paymamagha lan Jujudio boy Aliwan Judio makauli kanan Cristo

11 Kaya-bay hikawon aliwan Judio, ihipen yoy kahahaad
yo hatew. Nianak kawon aliwan Judio boy an-umihen lan
Jujudio ta aliwa kawon omen kanla a natuli. Noba hiyay
pagkatuli la, ket ha laman bengat boy diyag nin tao.
12 Ihipen yo a hatew, ket ahe yoya po katatanda ye Cristo
boy ahe kawo po kabilang kanlan tatao nan Apo Dioh a
hilay Israelita boy ahe kawo po hakop nin kahundoan nin
pangako nan Apo Dioh kanlan Israelita. Hatew, ampagbi-ay
kawon homain kahigudowan boy ahe yoya po katatanda ye
Apo Dioh.
13 Hatew, mataang kawo kanan Apo Dioh. Noba haanin,
uli ha pamakimamagha yo kanan Apo Cristo Jesus, naihaley
kawo kanan Apo Dioh makauli ha daya nan Cristo.
14 Ta hiyaynabay met a Cristo ye namaykahundo kantawo.
Pinaymamagha nay Jujudio boy aliwan Judio. Ket makauli
ha laman na a naipako ha kodoh, inalih nay paykahulog ha

magha boy magha a ba-mon alad a ampangihyay kantawon
Jujudio kanlan aliwan Judio.
15 Ha pagkamatey nan Apo Jesus, inalihan nan hilbi
ye Bibilin a impahulat kanan Moises a anhumbongen lan
Jujudio. Dinyag na yatew ta-omen hilayna mag-ilyadin ba-
mon mamaghan bayon laman ye Jujudio boy aliwan Judio.
Ket ha wanabay, mapaykahundo hilayna.
16 Boy yatin mamaghan bayon laman a hilay Jujudio
boy aliwan Judio, naikahundo kanan Apo Dioh makauli ha
pagkamatey nan Apo Jesus ha kodoh. Ulin yati, homain
hilaynan paykahulog ha magha boy magha.
17 Hiyay Apo Jesu Cristo, nakew ya ihti ha babe-luta. Ket
impatanda nay Manged a Balita nin paykahundo kanyon
aliwan Judio a mataang kanan Apo Dioh hatew. Impatanda
na met kammin Jujudio a mahaley kana.
18 Ta uli kanan Cristo, padipadiho kitawoynan makahaley
kanan Apo Dioh makauli ha mamaghan Ihpidito na.
19 Kaya-bay haanin, hikawon aliwan Judio, aliwa kawoy-
nan dadayohan o taga lumbo a lugal, no aliwan kalugalan la
kawoynan pagtao nan Apo Dioh boy kabilang kawoyna met
ha pamilya na.
20 Hikitawon māmteg, ket nailalayi kitawo ha maghay baey
a hilay aapohtol boy popodopita ye pinagkatodek na. Ket
hiyay pinagkapundahyon na met, hiyay Apo Cristo Jesus.
21 Ket makauli kana, napay-aepaep kitawo a ba-mon
kakahangkapan nin baey, ket mag-ilyadi ya lanon Timplo
nan Apo Jesus.
22 Ket hikawon aliwan Judio, makauli ha paymamagha yo
kanan Cristo, maimamagha kawo met kanlan Jujudio a ba-
mon kakahangkapan nin yatin Timplo a angkunaan nan Apo
Dioh makauli ha Ihpidito na.

3

Hiyay Monikala nan Apo Dioh kanlan aliwan Judio

1 Ulin yatin dinyag nan Apo Dioh, hikon Pablo a napidiho
uli ha paghilbi kanan Apo Cristo Jesus ha ikanged yon aliwan
Judio, ket lanang katawon an-ipakigwang.
2 Tanda kon nabalitaan yoyna met a impataya na kangkon
Apo Dioh ye pangipatanda nin Manged a Balita kanyo.
3 Ta hiyay monikala na a ahe na impatanda kanlan tatao
hatew, ket impatanda na kangko a omen ha hinabi koyna
kananyatin hulat ko.
4 Ha pamaha yo nin yatin hulat ko, matandaan yoy
pagkataloh ko ha monikala nan Apo Dioh tungkol kanan
Cristo.

5 Yatin monikala nan Apo Dioh, ket ahe na bega impatanda
kanlan tatao hatew. Noba haanin, makauli ha Ihpidito na,
impatanda nayna kanlan aapohtol na boy popodopita na.
6 Wanae ye monikala nan Apo Dioh. Makauli ha Manged
a Balita a tungkol kanan Apo Jesus, hilay aliwan Judio ket
ipadiho na hilayna kanlan Jujudio a manawid nin kangedan
na. Ipadiho na hilaynan pinagkalaman nan Cristo. Boy
ipadiho na hilaynan mananggap nin impangako na uli ha
pamakimamagha la kanan Cristo Jesus.
7 Uli ha ingalo nan Apo Dioh boy makauli ha kapalyadiyan
na, dinyag na kon māghilbi na a mangipatanda nin Manged
a Balita.
8 Agya po man pinakamaaypa ako kanlan pagtao nan
Apo Dioh, ket pinili nako po ateed a mangipatanda kanyon
aliwan Judio nin yatin ahe makwan ihipen a kangedan nan
Cristo
9 boy mangipalinaw ha kaganaan a tatao no way-omen na
yan itupad ye monikala na. Hiyay Apo Dioh a namalhowa
nin kaganaan, ahe na impatanda hatew ye monikala na.
10 Noba haanin, an-ipalinaw koyna yati ta-omen makauli
ha pangkat lan māmteg na, ket maipatanda yayna kanlan
māmoon boy mānungkolan ha langit ye kadunongan nan Apo
Dioh a ampipatnag ha nakahinadi a papadan.
11 Yabayti ye monikala nan Apo Dioh hatew bayo na po
palhowaen ye babe-luta a intupad na makauli kanan Cristo
Jesus a Apo tawo.
12 Ket uli kanan Cristo boy makauli ha pamteg tawo kana,
ahe kitawoyna angkalimo a humaley kanan Apo Dioh boy
ahe angkahindak a umadap kana.
13 Kaya-bay an-awoken ko kanyo a ahe yo dayi palubohan
a kumapey ye nakem yo uli ha kaidapan a andihaen ko ha
ikanged yo, ta ikadangal yo man yati.

Hiyay Pangipakigwang nan Pablo kanlan taga Efeso

14 Kaya-bay tepe kon maihipan yatin monikala nan Bapa
a Dioh kantawo, ampanalimukod akon ampakigwang kana.
15 Hiyabay ye Bapa lan kaganaan a anti ha langit boy hilay
anti ha babe-luta a imbilang na a pamilya na.
16 An-ipakigwang ko a pakhawen nin Ihpidito na ye nakem
yo makauli ha mahbol a kangedan na boy kapalyadiyan na.
17 Boy mikakaanti ya dayi ye Cristo ha puho yo makauli
ha pamteg yo kana. Boy an-ipakigwang ko met a mag-ilyadi
kawon mapah-ey boy maghen ha pangado nan Apo
18 ta-omen hikawo boy hilay kanayon a pagtao nin Dioh,
ket matalohan yon luboh no way-omen kaway, kakadang,
katagay boy kaalale ye pangado nan Cristo kantawo.

19 Boy madihaan yo dayi ye ahe makwan ihipen a pangado
nan Cristo ta-omen makit kanyo ye pangugali nan Apo Dioh.
20 Kaya-bay galangen tawo yay Apo Dioh, ta hiyan ben-
gat ye makadyag nin umiigit po ha hinyaman a malyadi
tawon pakikwaen o ihipen makauli ha kapalyadiyan na a
ampagtige kantawo.
21 Galangen tawo yay Apo Dioh makanoman uli ha
kangedan na a makit ha pangkat lan māmteg na boy kanan
Cristo Jesus. Amin.

4

Hiyay Mamagha a Pinagkalaman nan Cristo

1 Bilang maghan pidiho uli ha paghilbi ko kanan Apo
Jesus, an-ipahehpet ko kanyo a magbi-ay kawon katanggap-
tanggap kanan Apo Dioh bilang tataon hinagyat na a pagtao
na.
2 Magbi-ay kawon mapagmakaaypa boy maanoh. Boy
maypapahinhiya kawo ha kakapeyan nin magha boy magha
bilang pangipakit yo nin pangado yo.
3 Pakaapehen yon mikakaanti kanyo ye paymamagha yo
a ibat ha Ihpiditon Dioh makauli ha manged a pamakilamo
a ampangimamagha kanyo.
4 Hikitawon māmteg, ket mamaghan pinagkalaman na
boy mamaghan Ihpiditon Dioh ye mikakaanti kantawo.
Ket mamaghan kahigudowan ye nanagyatan nan Apo Dioh
kantawo.
5 Mamagha ya ye Apo tawo a hiyay Apo Jesus, mamaghan
pamteg boy mamaghan bawtihmo.
6 Mamagha ye Dioh a Bapa nin kaganaan. Hiyabay ye igit
ha kaganaan, ampanyag ya ha kaganaan boy mikakaanti ya
ha kaganaan.
7 Noba agya mamagha kitawon laman, binyanan na met
Cristo ye balang magha kantawo nin nakahinadi a binaba
ha kalabayan na.
8 Kaya-bay wanae yay naihulat a Habi nin Dioh,
“Ha nipatagay ya ha langit, kaget na hilay malabong a tataon
hinambot na,
ket main yan in-ibyay kanlan tatao na.”*
9 Hinyay labay habiyen no “nipatagay ya ha langit”? Hiyay
labay habiyen, nuna yan inumaypa ihti ha babe-luta† bayo
ya nipatagay ha langit.
10 Ket hiyay Apo Jesus a inumaypa ihti ha babe-luta, hiya
met ateed ye nipatagay ha katatagayan a langit ta-omen ya
anti ha kaganaan.

---

* **4:8** Kakanta 68:18. † **4:9** o lale-luta.

11 Hilay kanayon, binyanan na hilan binaba bilang aapo-
htol. Ket hilay kanayon met popodopita, māngipatanda nin
Manged a Balita kanlan ahe po ampamteg, papahtol boy
māngiadal nin Habi nin Dioh.
12 Dinyag nan Apo Jesus yati ta-omen na hila italadan
ye pagtao na ha paghilbi kana ta-omen hila pumah-ey ye
māmteg a pinagkalaman na.
13 Ket ha wanabay, mapaymamagha kitawoyna ha pamteg
boy pagkatanda kanan Anak nin Dioh. Boy mag-ilyadi
kitawon mapah-ey ha pamteg anggan mag-ilyadin genap ye
pangugali tawo a omen kanan Apo Jesu Cristo.
14 Ket no genap kitawoyna, ahe kitawoyna omen ha anak a
pabayo-bayo ye ihip na boy mataloh makumbinyo ha lumbo
a adal lan tataon labay mangiugot kantawo ha kalok-an.
15 No aliwan maghabi kitawo ha kaptegan a main ado ta-
omen kitawo mag-ilyadin omen kanan Cristo a pinagkaō
tawo.
16 Ket makauli kana, hilay kaganaan a pahen nin
pinagkalaman na a hilay māmteg na, ket maymamagha boy
mayhuhuglong a omen ha payhuhuglong nin papahen nin
laman tawo makauli ha pipilpoan. Ket makauli ha maado a
panumbong nin balang magha ha man-ipadyag nan Cristo,
lumake boy kumhaw ye pinagkalaman nan Cristo.

Hiyay Bayon Bi-ay kanan Cristo

17 Uli ha katungkolan a in-ibyay nan Apo kangko, an-
ipahehpet ko kanyo a adi kawoynan magbi-ay a omen ha
pagbi-ay lan ahe ampamteg kanan Apo Dioh, ta homain hilbi
ye an-ihipen la
18 boy homain hilan pagkataloh. Ket uli ha kamutawan la
boy kabyangan nin ō, homain hilan bayon bi-ay a an-ibyay
nan Apo Dioh kanlan pagtao na.
19 Homain hilaynan ding-ey. Kaya-bay nipaem hilayna ha
kadamogan boy lanang hilan angkahabek a manyag po nin
kadinatan.
20 Noba hikawo, aliwan wanabay ye naadal yo tungkol
kanan Cristo.
21 Nange yoynay tungkol kanan Apo Jesus boy naadalan
kawoynan kaptegan a anti kana.
22 Kaya-bay lakwanan yoynay alan a pangugali yo. Ta
yabay-in ye ampakadama kanyo uli ha mapanalingon kal-
abayan nin laman yo.
23 Palubohan yon bayowen nin Ihpiditon Dioh ye ihip yo
boy pangugali yo.
24 Ipakit yo a binayo na kawoynan Apo Dioh boy main
pangugali a omen kana a peteg a matoynong boy homain
kahalanan.

25 Kaya-bay adi kawoyna ampanago. Pawa anan bengat
kaptegan ye habiyen yo ha balang magha, ulita mamagha
kitawoyna a pinagkalaman na.‡
26 No mapoot kawo, liklikan yoy magkahalanan. Adi
yoyna dayin paolayan a madegleman ye poot yo.§
27 Boy adi yoya ampaolayan a magkamain yan dān ye
Satanas a manukho kanyo.
28 Hiyay mānakaw, katapulan a tumgen yayna ha panakaw.
Magpanapulan yayna tana nin madangal a kapanapulan ta-
omen ya makahaglap kanlan mangaidap.
29 Adi kawoyna maghabin makapahakit, no aliwan hiyay
makahaglap, huhto boy manged kanlan ampakange.
30 Adi yoya ampaleleen ye Ihpiditon Dioh, ta hiyabay ye
pagkakitan a pagkonin na kawon Apo Dioh boy kahigu-
dowan ha kaligtahan yo ha maabot ye naitaning a panaon.
31 Alihen yoynay hahakit nakem, poot, pay-away, pag-
bugkaw, paghabin makadama kanlan kanayon boy ka-
ganaan a kalahin pangahulog.
32 No aliwan mag-ilyadi kawon maanoh, mapanlunoh boy
mapaypatawad ha balang magha a omen ha pamatawad
nan Apo Dioh kanyo uli ha dinyag nan Apo Jesu Cristo.

5

Magbi-ay bilang taon Nahnagan

1 Haanin, ulita aanak na kawoynan Apo Dioh a an-adoen
na, ket tuwaden yoya.
2 Boy magbi-ay kawon main ado kanlan kanayon a omen
ha pangado nan Cristo kantawo makauli ha pangihagpa na
nin hadili na bilang digalo a mabango kanan Apo Dioh.
3 Ulita pagtao na kawoynan Apo Dioh, ket homain ana
dayin pakaidlawan kanyo a omen ha pamakilaki o pam-
abayi, kadamogan o kaakokohan.
4 Boy adi yayna met mange kanyo ye madawa o homain
hilbin hahabi o madawan alolog. No aliwan mag-ilyadi
kawon mapahalamat kanan Apo Dioh.
5 Ta tanda yoyna met a ahe yan maibilang kanlan an-
hakopen nan Cristo boy Apo Dioh ye taon ampakilaki o am-
pamabayi, madamog ye pagbi-ay na o maakokoh. Ta hiyay
pangakokoh, ket naibilang yan panggalang ha diohdiohan.
6 Boy adi kawo patalingo ha ayaman a ampaghabin
malyadi yo hilan diyagen hilain. Ta hilatin mangaloke a
didiyag ye hangkan a paduhaan na hilan Apo Dioh ye tataon
ahe ampanumbong kana.

---

‡ **4:25** Zacarias 8:16. § **4:26** Kakanta 4:4.

7 Kaya-bay adi kawo ampakitupig kanlan hilain a tatao.
8 Hatew, anti kawo ha kalitehan, noba haanin, anti ka-
woyna ha kahnagan, ta pagtao na kawoynan Apo Cristo
Jesus. Kaya-bay magbi-ay kawoyna a omen kanlan tataon
anti ha kahnagan.
9 Ta hiyay taon antina ha kahnagan, ket pawa kangedan,
katoynongan boy kaptegan ye makit kana.
10 Pakitandaan yo no hinyay makapaaliket kanan Apo.
11 Adi kawo ampakidaman ha homain hilbin andiyagen
lan tataon anti ha kalitehan, no aliwan ibagwa yoy manga-
loke a didiyag la.
12 Ta agya habiyen bengat ye hikliton andiyagen la ket
makakading-ey.
13 Noba no ibagwa yoy didiyag la, ket mahnagan hila boy
matandaan la a maloke ye andiyagen la.
14 Ta angkapahnagan ye kaganaan a maabot nin henag nin
kaptegan. Kaya-bay angkahabi,
“Hikan angkatuloy, mimukat kayna.
Hikan natey, mimata ka,
ket pahnagan na kan Cristo.”
15 Kaya-bay pakahidi kawo ha pagbi-ay yo. Magbi-ay kawo
dayi a omen kanlan tataon mangadunong, aliwan omen
kanlan mumutaw.
16 Gawien yoy panaon yo ha panyag nin manged, ta haanin
a panaon, malabong hilaynay tataon ampanyag nin maloke.
17 Kaya-bay adi kawo pakamutaw, no aliwan pakaihipen
yon manged no hinyay kalabayan nan Apo Dioh.
18 Adi kawo ampaglahing, ta ampakadama yain nin bi-ay
yo, no aliwan palubohan yon maheb kawon Ihpiditon Dioh.
19 Ha paytipon yo, magkanta kawo ha magha boy magha
nin nakahinadi a kakantan panggalang kanan Apo Dioh.
Kantaan yo yay Apo nin luboh ha puho yo.
20 Boy uli ha dinyag nan Apo tawon Jesu Cristo, lanang
kawon pahalamat kanan Bapa a Dioh uli ha kaganaan a
babagay.

Hiyay Babala kanlan Miahawa

21 Magpahakop kawo ha magha boy magha bilang pamiha
yo kanan Cristo.
22 Hikawon babayi, pahakop kawo ha ahawa yo a omen
ha pagpahakop yo kanan Apo Jesu Cristo.
23 Ta hiyay laki ye pagkaō nan ahawa na a omen met
ateed kanan Cristo a pinagkaō nin pangkat lan māmteg
a pinagkalaman na. Boy hiyay Apo Jesus met ateed ye
Māngiligtah la.

24 Ket no way-omen ye pagpahakop nin pangkat lan
māmteg kanan Cristo, wanabay met dayi ye pagpahakop nan
babayi kanan ahawa na.
25 Hikawon lalaki, adoen yo met ye ahawa yo a omen ha
pangado nan Cristo ha pangkat nin māmteg na. Ta inhagpa
nay bi-ay na uli kanla
26 ta-omen hila mag-ilyadin malinih makauli ha Habi nin
Dioh a ba-mon nauyahan nin lanom.
27 Dinyag na yatew ta-omen na hila maiadap ye pangkat
lan māmteg ha hadili na a matampa, homain batek o kolidet,
homain kahalanan boy homain pakaumihan.
28 Kaya-bay katapulan a adoen nan laki ye ahawa na a
omen ha pangado na ha hadili nan laman. Hiyay lakin
ampangado nin ahawa na, ket ampangado ya met nin hadili
na.
29 Ta homain taon ampangahulog nin hadili nan laman,
no aliwan ampakanen boy anhayhayen naya a omen ha
panayhay nan Cristo ha pangkat lan māmteg na,
30 ta pahen na kitawon laman na.
31 Hiyay naihulat a Habi nin Dioh, “Kaya-bay lakwanan
nan laki ye bapa boy indo na ta-omen hilayna mapaylamo
a miahawa. Ket hilay luwa, mag-ilyadi hilaynan mamaghan
laman.”*
32 Kananyatin pahen nin Habi nin Dioh, main kitawon
maadal a maalaga boy maldeg a kaptegan. Hiyay andektan
nin yati ket hiyay tungkol kanan Cristo boy hiyay pangkat
lan māmteg na.
33 Kaya-bay hikawon lalaki, adoen yoy ahawa yo a omen
ha hadili yo. Ket hikawon babayi, bihaen yo met ye ahawa
yo.

6

Hiyay Adal kanlan Tutoa boy Aanak

1 Hikawon aanak, humbongen yoy tutoa yo uli kanan Apo,
ta yabayti ye huhton diyagen.
2 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, “Bihaen moy bapa
boy indo mo.” Ket yati ye unan bilin a main kalakhip a
pangako a wanae,
3 “No diyagen mo yain, ket minged ka boy kumadang ye
bi-ay mo.”*
4 Hikawon babapa, adi kawo manyag nin ikahulog lan
aanak yo. No aliwan, ha pangalingay yo kanla, iilmaw boy
iadal yo kanla ye kalabayan nan Apo.

---

* **5:31** Genesis 2:24. * **6:3** Exodo 20:12; Deuteronomio 5:16.

Hiyay Adal tungkol kanlan Iipoh boy Aamo

5 Hikawo met a iipoh, humbongen yon main pamiha, limo
boy luboh ha puho yo ye amo yo ihti ha babe-luta. Diyagen
yo yati a ba-mon hiyay Cristo ye ampaghilbiyan yo.
6 Diyagen yon manged ye abala yo, angkakit la kawo man
o ahe. Aliwan bengat ta labay yo hilan maaliket kanyo, no
aliwan ulita māghilbi na kawon Cristo boy andiyagen yon
luboh ha puho yo ye kalabayan nan Apo Dioh.
7 Maghilbi kawo kanla a main aliket a ba-mon hiyay Apo
ye ampaghilbiyan yo, aliwan tao.
8 Ta tanda yobayna a biyan na yan Apo nin plimyo ye
balang magha ha kaeteban nin manganged a didiyag na,
ipoh man o ahe.
9 Ket hikawo met a aamo, diyagen yoy manged kanlan
iipoh yo. Adi yo hila anlilimowen, ta tanda yoynabay met
a hikawo boy hilay iipoh yo, ket mamaghan bengat ye Amo
yo ha langit boy homain yan antupigan.

Hilay Almah a In-ibyay nan Apo Dioh

10 Haanin, yati ye huyot a bilin ko kanyo. Pakapah-ey
kawo ha pamakimamagha yo kanan Apo makauli ha tubat
a kapalyadiyan na.
11 Gawien yoy kaganaan a aalmah a in-ibyay nan Apo Dioh
kanyo ta-omen yo malabanan ye kaganaan a papadan nin
panalingo nan Satanas.
12 Ta aliwan tao ye kalaban tawo, no aliwan hilay anti
ha kalitehan a mānakop, mānungkolan boy mānguna lan
mangaloke a ihpidito boy hilay main kapalyadiyan a anti ha
lowang.
13 Kaya-bay gawien yoy kaganaan a aalmah a in-ibyay
nan Apo Dioh ta-omen lano lumateng ye kalok-an, ket
mikakaanti kawon mapah-ey. Ket pangayadi yon nakilaban,
mapah-ey kawo po ateed a ampideng.
14 Kaya-bay pakapah-ey kawon lumaban. Iakeh yoy
kaptegan boy ihoot yoy katoynongan ha pagaw yo bilang
kabal.
15 Boy ihapatoh yoy pagkahadya yon mangipatanda nin
Manged a Balita nin tungkol ha katanaan a an-ibyay nan Apo
Dioh.
16 Aliwan bengat yain. Gawien yon pinagkakalahag ye
pamteg yo ta-omen na kawo ahe madlahan nin panukho nan
Satanas a ba-mon yawo a andumlag.
17 Ihoot yon bilang takoko ye kaligtahan yo boy gawien yoy
Habi nin Dioh bilang kampilan a in-ibyay nan Ihpidito na.
18 Makauli ha Ihpiditon Dioh, lanang kawon makigwang
kanan Apo Dioh. Ket ha pamakigwang yo, gawien yoy

kaganaan a kalahin pamakiiingalo boy pamakikwa kana.
Lanang kawo dayin nakahadya boy pahulong yo hilan
ipakigwang ye kaganaan a pagtao nin Dioh.
19 Boy ipakigwang yoko met a biyan nako dayin Apo
Dioh nin huhton habet ta-omen homain akon limo a mangi-
patanda nin Manged a Balita tungkol kanan Apo Jesus a ahe
na impatanda Apo Dioh hatew.
20 Ta intubol na kon Apo Dioh a mangipatanda nin Manged
a Balita, ket hiyay pangipatanda ko ye hangkan nin pagka-
pidiho ko. Kaya-bay ipakigwang yoko ta-omen homain akon
limo a maipatanda a omen ha hukat kon diyagen.

Hiyay Kalampuhan a Pangidlaw

21 Hiyay Tikico a an-adoen tawon katongno boy map-
atayaan a māghilbi nan Apo Jesus, hiyabay ye mangibalita
kanyo nin kaganaan a tungkol kangko ta-omen yo matan-
daan ye kahahaad ko boy hiyay kaganaan a andiyagen ko.
22 Kaya-bay an-itubol koya ihen kanyo ta-omen yo matan-
daan ye kahahaad mi boy ta-omen na met pakhawen ye
nakem yo.
23 Kakatongno ko, biyan na kawo dayin Apo Dioh boy Apo
Jesu Cristo nin katanaan, pangado boy pamteg.
24 Mikakaanti ya dayi ye kangedan nan Apo Dioh kanlan
kaganaan a mikakaantin ampangado kanan Apo tawon Jesu
Cristo.

Hiyay Hulat nan Pablo kanlan
TAGA FILIPOS

Hiyay Pangumohta nan Pablo

1 Hiko yay Pablo, lamo ko yay Timoteo a kapadiho kon māghilbi nan Apo Cristo Jesus. Nanulat kayi kanyon pagtao
nan Apo Cristo Jesus ha banwan Filipos, kanyon māngalingay
boy kanyon māghilbi lan māmteg.
2 Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat
kanan Bapa tawon Dioh boy Apo Jesu Cristo.

Hiyay Pakigwang nan Pablo ha Ikanged lan taga Filipos

3 Tepe angkaihipan katawo, ket an-ipahalamatan katawo
kanan Apo Dioh.
4 Boy tepe an-ipakigwang katawon kaganaan, lanang akon
angkaaliket.
5 Ta paibat po ha namteg kawo anggayna haanin, ket
kahaglap katawoyna ha pangipatanda nin Manged a Balita.
6 Ket hiyay manged a diyag a indugi nan Apo Dioh ha bi-
ay yo, angkahigudo ko a ipahulong na angga ha mignap ha
pag-udong nan Apo Jesu Cristo ihti ha babe-luta.
7 Kakatongno, huhton bengat a yati ye angkatanam ko
kanyon kaganaan, ta an-adoen katawo. Ta hatew ha an-
ikatulidan boy an-ipapteg koy Manged a Balita tungkol
kanan Apo Jesus, lanang yo kon anhaglapan. Ket anggayna
haanin a anti ko ihti ha pidihowan, pahulong yo kon
anhaglapan uli ha kangedan nan Apo Dioh kantawo.
8 Tanda nan Apo Dioh a angkahabekan katawoynan makit,
ta an-adoen katawo nin omen ha pangado nan Apo Jesu
Cristo kanyo.
9 An-ipakigwang ko kanan Apo Dioh a umalale dayi ye pay-
ado yo ha balang magha, dayon pagkataloh yo boy makinang
a pagkatanda no hinyay manged o maloke
10 ta-omen yo mapili ye pinakamanged a diyagen yo. Ha
wanabay, ha pag-udong nan Apo Jesus, ket malatngan na
kawon malinih boy homain pakaumihan ha pamilew na.
11 Boy an-ipakigwang ko met kanan Apo Dioh a haglapan
na kawon Apo Jesu Cristo a magbi-ay a matoynong ta-omen
ya midangal boy migalang ye Apo Dioh.

Hiyay Aliket nan Pablo a Naipatanda ye tungkol kanan Apo Jesu Cristo

12 Haanin kakatongno, labay kon matandaan yo a hiyay
pagkapidiho ko, ket nakahaglap ya ha pagkaitayak nin
Manged a Balita tungkol kanan Apo Jesus.
13 Ta hilay kaganaan a huhundaloh a ampagbantay ha
baey nan Emperador Cesar boy hilay kaganaan a tatao ihti,
ket natandaan la a naipidiho ko uli ha pangiadal ko nin
tungkol kanan Apo Jesu Cristo.
14 Ket uli met ha pagkapidiho ko, kalabongan kanlan
kakatongno kanan Apo Jesus, ket lalo anan pinumah-ey ye
pamteg la boy kinumhaw ye nakem la a mangipatanda a
homain limo nin Habi nin Dioh.
15 Peteg a main nangaanon ampangipatanda nin tungkol
kanan Apo Jesu Cristo ulin bengat ha ibeg la boy labay
lan bengat ipakit a magagaling hila kangko. Noba hilay
kanayon, luboh met ye nakem lan ampangipatanda nin
Manged a Balita tungkol kanan Apo Jesus.
16 Ampangipatanda hila uli ha pangado la kangko. Ta
tanda la a kalabayan nan Apo Dioh a mapidiho ko ta-
omen ko ikatulidan ye Manged a Balita kanlan tatao ihti ha
pidihowan.
17 Noba hilay kanayon, ampangipatanda hilan Manged a
Balita, ta labay lan bengat ye midangal. Aliwan manged ye
tikih la, ta nabaan la a mapahanan lay pag-idap ko ihti ha
pidihowan.
18 Agya wanabay man, homain bali kangko. Manged
man o maloke ye tikih la, hiyay maalaga kangko, ket
naipatanda ye Manged a Balita tungkol kanan Cristo. Kaya-
bay angkaaliket ako.
19 Ta angkahigudo ko a makauli ha pamakigwang yo boy
ha haglap nan Ihpidito nan Apo Jesu Cristo, ket mapalihway
ako.
20 Hiyay labay kon tubat a malyadi boy anhigudowen ko
a malyadi ha bi-ay ko, ket homain ikading-ey, no aliwan
makhaw ye nakem kon mangipatanda nin tungkol kanan
Apo Jesu Cristo a omen hatew. Ha wanabay, mapadangalan
ko yay Apo Jesus ha bi-ay ko, agya ikamatey ko man o mabi-
ay.
21 Ta no hikon bengat, angkabi-ay ako ha ikadangal
nan Cristo. Ket matey ako man, mamanged kangko, ta
mapagkatalig ko yayna.
22 Ket no ikakadang na po Apo Dioh ye bi-ay ko, manged
met, ta malabong po ye madyag ko ha paghilbi ko kana.
Kaya-bay haanin, no papilien ako, ket ahe ko tanda no
hinyay pilien ko.
23 Ket angkaidapan akon mamili ha luwa. Labay koyna
dayin matey ta-omen ko yayna mapagkatalig ye Cristo, ta

yati ye mamanged.
24 Noba mamanged kanyo no angkabi-ay ako po.
25 Kaya-bay angkahigudo ko a ahe ako po matey boy ma-
pagkalamo yoko po ta-omen katawo mahaglapan a pumah-
ey ha pamteg yo kanan Apo Jesus boy mapaaliket katawo ha
pamteg yo.
26 Ket no anti koyna lano ha talig yo, galangen yo yay Apo
Cristo Jesus ulita in-udong nako kanyo.
27 Kaya-bay haanin, agya hinyay malyadi kantawo,
pakaapehen yoy magbi-ay nin omen ha natandaan yo ha
Manged a Balita tungkol kanan Apo Jesus. Ta no wanabay
ye andiyagen yo, anti ko man kanyo o ahe, mabalitaan ko
a ampaymamagha kawon ampangikatulidan nin Manged a
Balita kanlan tatao ta-omen hila met mamteg.
28 Adi kawo malimo kanlan ampanguntada kanyo. Ta no
makit la a ahe kawo angkalimo kanla, ket matandaan la a
hilabay ye ipalakew nan Apo Dioh ha kapaduhaan a homain
anggaan, noba hikawo, iligtah na.
29 Ta aliwan bengat katulidan a mamteg kanan Apo
Jesus ye in-ibyay kanyo, no aliwan agya met mangikpe nin
pamaidap uli ha pamteg yo kana.
30 Ket haanin, ampagdiha kawoyna met nin pamaidap
a omen ha nadihaan ko hatew boy angkabalitaan yo a
angkadihaan ko po angga haanin.

2

Hiyay Pagmakaaypa nan Apo Jesu Cristo

1 Kakatongno, angkahigudo ko a makhaw anay nakem yo,
ta ampakimamagha kawoyna kanan Cristo boy angkaaliket
kawo, ta tanda yoyna a an-adoen na kawo. Angkahigudo ko
met a main kawoynan paymamagha ha Ihpiditon Dioh boy
main kawon pangalunoh boy pangingalo ha balang magha.
2 Kaya-bay an-ipakihabi ko kanyo a ignap yoy kaaliketan
ko makauli ha paymamagha yon ihip, pangado, nakem boy
tikih.
3 Adi kawo ampanyag nin hinyaman ulita labay yon
bengat ye midangal o mitagay, no aliwan magmakaaypa
kawo ha magha boy magha boy ibilang yo hilan mamanged
ye kanayon dinan yo.
4 Aliwan bengat hadili yon ikanged ye ihipen yo, no aliwan
ihipen yo met dayi ye ikanged lan kanayon.
5 Katapulan a mangihip kawon omen ha pangihip nan Apo
Cristo Jesus:
6 Ta agya lanang anti kana ye pagkaDioh,
ket ahe na impilit ye katulidan na bilang Dioh,

7 no aliwan impaolay nay pagkaDioh na.
Ket ha nianak ya ihti ha babe-luta,
nagbi-ay yan ba-mon ipoh.
8 Nagmakaaypa ya
boy mapanumbong angga ha kamateyan,
agya ha pagkapako ha kodoh.
9 Kaya-bay hiyay dinyag nan Apo Dioh,
intagay na yan igit ha kaganaan
boy binyan na yan ngalan
a madadangal ha kaganaan a ngalan.
10 Dinyag nan Apo Dioh yati ta-omen hilay kaganaan a anti
ha langit, ha babe-luta boy hilay anti ha lale-luta,
ket manalimukod hilan manggalang kanan Apo Jesus.
11 Ket habiyen lan kaganaan a tatao, “Hiyay Apo Jesu Cristo
ye Apo nin kaganaan!”
Ket ha wanabay, migalang yay Bapa tawon Dioh.

Magbi-ay kawon Pinagkahenag nin Babe-luta

12 Kaya-bay hikawon an-adoen ko, hatew ha anti ko kanyo, mapanumbong kawo kanan Apo Dioh. Ket haanin a mataang akoyna kanyo, lalo kawoyna dayin mapanumbong a main limo boy panggalang kanan Apo Dioh ta-omen mignap ye kaligtahan yo.
13 Ta hiyay Apo Dioh ye ampamyay nin pangalabay boy binaba a manyag nin makapaaliket kana.
14 Diyagen yoy kaganaan a homain diklamo boy homain payhebat
15 ta-omen kawo makapagbi-ay a malinih ye kanakman boy homain pakaumihan bilang aanak nan Apo Dioh legan anti kawo ha bunak lan tataon mangatiko boy mapanyag nin mangaloke. Ket ha wanabay, mag-ilyadi kawon ba-mon bibitoen a ampamahnag nin babe-luta,
16 legan an-ipatanda yo kanla ye Habi nin Dioh a ampakaibyay bi-ay a homain anggaan. Ha wanabay, ha pagudong nan Apo Jesu Cristo ihti ha babe-luta, ket ahe ko mahabi a homain hilbi ye pagbannog ko kanyo, no aliwan maipagmayadet katawo.
17 Hiyay pamteg yo kanan Apo Jesus ket ba-mo yan hagpa kanan Apo Dioh. Ket no katapulan mibuhboh ye daya ko ha kagnapan nin yain a hagpa, ket maaliket ako boy makialiket ako po kanyo.
18 Kaya-bay agya hikawo, hukat kawon mag-aliket boy makialiket kawo met kangko.

Hiyay Timoteo boy hiyay Epafrodito

19 Haanin, no ipaluboh nan Apo Jesus, ket itubol ko yay
Timoteo ihen kanyo ha ahe mabuyot ta-omen ha pag-udong
na ihti, ket maaliket ako, ta matandaan koynay kahahaad yo.
20 Homain anan kanayon a omen kanan Timoteo ye main
luboh a pangimahakit kanyo.
21 Ta hilay kanayon a tatao, aliwan kalabayan nan Apo
Jesu Cristo ye an-ihipen la, no aliwan hiyay hadili lan
kalabayan.
22 Noba tanda yoyna met no way-omen ya napaptegan
a mapatayaan yay Timoteo. Tanda yo met a ba-mo kayin
mitabapa ha panaglap na kangko ha pangipatanda nin
Manged a Balita.
23 Kaya-bay lano no matandaan koynay malyadi kangko
ihti ha pidihowan, ket itubol ko yay Timoteo ihen kanyo.
24 Noba angkahigudo ko kanan Apo Jesus a madanon
akoynan makalakew ihen kanyo.

25 Haanin, naihip ko a katapulan ko yan paudongen kanyo
ye katongno tawon Epafrodito a intubol yon mangiatel nin
haglap yo kangko. Kapadiho ko yan māghilbi nan Apo Dioh
boy māngikatulidan nin Manged a Balita.
26 Angkaliyewan na kawoynan makit kaganaan boy
angkahindakan ya, ta nabalitaan yo kano a naghakit ya.
27 Peteg a mabyat ye hakit na boy naampoling yan natey.
Noba iningalowan na yan Apo Dioh. Ket aliwan hiya bengat
ye iningalowan nan Apo Dioh, no aliwan agya hiko met. Ta
no natey ya, ket maglele akon tubat.
28 Kaya-bay angkagagah akoynan mamauli kana ihen
kanyo, ta no makit yo yan uman, humayaghag kawoyna boy
kumumpang met ye tanam ko.
29 Kaya-bay tanggapen yo yan main kaaliketan bilang
katongno kanan Apo Jesus. Ket bihaen yo hilay tataon main
pangugali a omen kana,
30 ta naampoling yan natey uli ha paghilbi na kanan Apo
Jesu Cristo. Ha intubol yo yan bilang kahagili yo a managlap
kangko, ket ahe na kinawaen ye bi-ay na.

3

Hiyay Peteg a Pag-ilyadin Matoynong

1 Haanin kakatongno, mag-aliket kawo, uli ha pamaki-
mamagha yo kanan Apo Jesus. Agko anhumawa a ihulat
kanyon uman haanin ye in-adal koyna kanyo hatew ta-omen
yoyna man maihipan. Ta hilati ye mangialla kanyo kanlan
ampangiadal nin aliwan huhto.

2 Mag-alla kawo kanlan tataon mangatubag a ba-mon aho.
Mangaloke ye andiyagen la boy an-ipilit la a katapulan yoy
patuli ta-omen kawo miligtah.
3 Noba hiyay kaptegan, hikitawo ye peteg a natuli, ta
hikitawo ye ampanggalang kanan Apo Dioh makauli ha
haglap nin Ihpidito na boy an-ipagmayadet tawo ye dinyag
nan Apo Cristo Jesus boy ahe kitawo ampataya ha kaugalian
o didiyag tawo ta-omen kitawo miligtah.
4 Ket no tungkol ihen ye paytongtongan, main ako met
maipagmayadet. Ta no main maghabi a miligtah ya, ta
anhumbongen nay kaugalian nin Jujudio, ket lalalo akoyna.
5 Ta ha kinawalowan akoynan nianak, ket impatuli la
koyna nin tutoa ko. Aliwan bengat yain. Peteg a Hebreo
ko, ta Hebreo hilay tutoa ko. Peteg met a Israelita ko, ta
ibat ako ha lahi nan Benjamin. Ket hiyay tungkol met ha
panumbong nin Bibilin, mahehpet ye panumbong ko, ta
magha kon Pariseo hatew.
6 Ket no hiyay tungkol met ha kahehpet kon maghilbi
kanan Apo Dioh, impaloke ko ye pangkat lan māmteg. Ket no
hiyay tungkol met ha panumbong ha Bibilin, homain akon
pakaumihan.
7 Hilatin babagay ye manged kangko hatew. Noba haanin,
homain anan hilbi kangko ulita labay ko yan matandaan
luboh ye Cristo.
8-9 Awo, hiyay kaganaan a dinyag ko a nibaan kon
makapaaliket kanan Apo Dioh hatew, ket imbilang koynan
homain hilbi boy akat uli ha homain kapadihon kaalaga
nin pagkatanda kanan Cristo Jesus a Apo ko boy pamaki-
mamagha kana. Aliwan makauli ha panumbong kon Bibilin
a in-ibyay nan Apo Dioh kanan Moises a imbilang na kon
matoynong Apo Dioh, no aliwan makauli ha pamteg ko
kanan Apo Jesus.
10 Haanin, hiyay ampakaapehen ko, ket matandaan ko yan
luboh ye Cristo, madihaan ye kapalyadiyan nin pagkabi-ay
nan uman, matanam ye tinanam nan kaidapan boy mag-
ilyadin omen kana ha pagkamatey na.
11 Ha wanabay, matey ako man, ket mabi-ay ako met
uman.

Magpahulong anggan Matanggap ye Plimyo

12 Ahe ko anhabiyen a naabot koyna yatin kaganaan. Ahe
ko met anhabiyen a genap akoyna. Noba ampakaapehen
kon madyag ye nanagyatan nan Apo Jesus kangko.
13-14 Kakatongno, ahe ko an-ihipen a naabot koyna yatin
kaganaan, no aliwan yati ye andiyagen ko haanin. Anli-
waan koynay nangalabah boy andiyagen koynay kaganaan

a mababa ko a malateng koy ampakaapehen ko. Ba-mo
kon māmayew a andiyagen nay kaganaan a mababa na a
maabot ye anggaan ta-omen na matanggap ye plimyo. Yatin
plimyo a bi-ay a homain anggaan ye nanagyatan nan Apo
Dioh kangko ha langit makauli kanan Apo Cristo Jesus.
15 Kaya-bay hikitawon mapah-ey anay pamteg, katapulan
a wanabay tana ye ihip tawo. Noba no aliwan wanabay ye
ihip yo, ket ipatanda nan Apo Dioh kanyo ye huhto.
16 Hiyay katapulan tawon bengat, ket pahulong kitawon
manumbong ha kaptegan a natandaan tawoyna.
17 Kakatongno, maymamagha kawon manuwad kangko
boy tuwaden yo hila met ye kanayon a ampagbi-ay nin omen
kammi.
18 Ta maheheg kon anhabiyen kanyo, ket haanin am-
pakatangih akon habiyen ana man kanyo a malabong hilay
tataon ampaghabin ampamteg hila kanan Apo Jesus, noba
angkuntadaen lay pagkamatey nan Cristo ha kodoh makauli
ha maloke a pagbi-ay la.
19 Hilayatew a tatao, ket mipalakew hila ha kapaduhaan
a homain anggaan, ta hiyay kalalabay nin laman la ye ba-
mon dioh la. An-ipagmayadet lay babagay a ikading-ey la
dayi. Pawa babagay ihti ha babe-luta ye an-ihipen la.
20 Noba hikitawo, aliwan wanabay, ta hiyay peteg a lugal
tawo, ket ihtew ha langit. Ket mahabek tawo yan an-agaden
ibat ihtew ye Māngiligtah tawo a hiyay Apo Jesu Cristo.
21 Ket ha pag-udong na, manakop yan kaganaan makauli
ha kapalyadiyan na. Ket makauli met ha kapalyadiyan na,
yatin laman tawo a makapey boy matey, bayowen na yan
omen ha laman na a panlangit.

4

Pamabala

1 Kaya-bay kakatongno, pahulong kawon pakapah-ey ha
pamteg yo kanan Apo Jesus. An-adoen boy angkaliyewan
katawo, ta hikawoy kaaliketan boy kadangalan ko kanan
Apo Dioh.
2 Hikawon kakatongno ko a Euodia boy Sintique, an-
ipakiiingalo ko kanyo a mapaykahundo kawoyna, ta mika-
tongno kawo man kanan Apo Jesus.
3 An-ipakihabi ko met kammo, katongno ko, a luboh
kon mapatayaan a haglapan mo hilayatin luwan babayi, ta
kalamo ko hilan nangitayak nin Manged a Balita a tungkol
kanan Apo Jesus. Kalamo la hilan nanaglap kangko ye
Clemente boy hilay kanayon po a kapadiho kon māghilbi nan
Apo Jesus. Hiyay ngalan la, ket nakahulat ana ha libdo a

nakaihulatan nin ngalan lan mabyayan nin bi-ay a homain anggaan.
4 Lanang kawon mag-aliket uli ha pamakimamagha yo kanan Apo Jesus. Awo! Habiyen koyna man, “Mag-aliket kawo.”
5 Ipakit yo ha kaganaan a tatao ye kangedan nin nakem yo, ta hiyay Apo Jesus, ket madanon yaynan lumateng.
6 Adi yo angkahindakan ye hinyaman, no aliwan ipakigwang yo boy awoken yon main pahalamat kanan Apo Dioh.
7 Ket no wanabay ye diyagen yo, biyan na kawon Apo Dioh nin katanaan ha puho boy ihip yo a ahe la bega makwan ihipen nin tatao. Ket yatin katanaan ye mangialla kanyo ta-omen kawo ahe mahindak, ta ampakimamagha kawo kanan Apo Jesu Cristo.
8 Haanin kakatongno, bayo ko iyadi yatin hulat ko, main ako po habiyen kanyo. Lanang yon ihipen ye manganged boy magalang, hiyay peteg, madangal, matoynong, malinih, matampa, boy pakaidangalan.
9 Hiyay kaganaan a naadal, natanggap, nange, boy nakit yo kangko, ket diyagen yo. Ket ha wanabay, hiyay Apo Dioh a ampamyay nin katanaan, mikakaanti ya kanyo.

Hiyay Pahalamat nan Pablo ha Haglap la

10 Tubat ye kaaliketan ko boy ampahalamat ako kanan Apo Jesus, ta pangalabah nin nabuyot a panaon, ket impakit yoyna man ye pangimahakit yo kangko. Tanda ko a ahe yo kon naliwaan, noba homain kawon bengat magawi a managlap kangko.
11-12 Ahe ako ampagdiklamo a ampagkakulang ako, ta tanda koynay mapda ha hinyaman a kahahaad ko. Ta tanda koy magbi-ay ha kaidapan o kaandoan. Tanda koynay mapda ha hinyaman a kahahaad, angkabitlan man o angkabhoy, ampagkakulang man o ahe.
13 Ket hinyaman a madihaan ko, mababa kon kaganaan, ta hiyay Apo Jesu Cristo ye ampamakhaw kangko.
14 Agya wanabay man, ket manged ye dinyag yo, ta hinaglapan yoko ha naidapan ako.
15 Hikawon taga Filipos, tanda yoynabay met a hatew ha babayo yo po nangean ye Manged a Balita, ket hikawon bengat a pangkat nin māmteg ye nanaglap kangko ha inumalih ako ha Macedonia ta-omen ko met ipatanda ye Manged a Balita kanlan kanayon a omen ha dinyag ko kanyo.
16 Agya ha anti koyna ha Tesalonica, ket nikanon ukdo yo kon pinawitan nin haglap yo ha angkaidapan ako.
17 Anhabiyen ko yati, aliwan ulita labay koyna man ye makatanggap nin haglap yo, no aliwan labay kon bengat a

malalabong po dayi ye plimyo a matanggap yo kanan Apo
Dioh uli ha panaglap yo kangko.
18 Ket haanin, uli ha haglap yo kangkon impawit yo kanan
Epafrodito, ket antinan kaganaan ye matapul ko boy igit po.
Ket hiyay haglap yo, ba-mo yan pabangon hagpa kanan Apo
Dioh a katanggap-tanggap boy makapaaliket kana.
19 Ket hiyay Apo kon Dioh, ibyay nay kaganaan a matapul
yo ibat ha kabatnangan na a ahe angkauboh, ta ampakima-
magha kawo kanan Apo Cristo Jesus.
20 Galangen tawo yay Bapa boy Dioh tawo makanoman!
Amin.

Hiyay Huyot a Pangumohta

21 Ikumohta yoko kanlan kaganaan a pagtao nin Dioh ihen
a ampakimamagha kanan Apo Cristo Jesus. Angkumohtaen
la kawo met nin kalalamoan ko ihti a kakatongno tawo
kanan Apo Jesus.
22 Angkumohtaen la kawo met nin kaganaan a pagtao
nin Dioh ihti, lalalo hilaynay ampaghilbi ha baey nan
Emperador Cesar.
23 Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo Jesu
Cristo.

Hiyay Hulat nan Pablo kanlan
TAGA COLOSAS

1 Hiko yay Pablo a apohtol nan Apo Cristo Jesus makauli
ha kalabayan nan Apo Dioh. Kalamo ko yay Timoteo a
katongno tawo.
2 Nanulat kayi kanyo a pagtao nin Dioh boy mapatayaan a
kakatongno kanan Cristo ihen ha Colosas.
Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat
kanan Bapa tawon Dioh.

Hiyay Pangipakigwang nan Pablo kanlan taga Colosas

3 Tepe an-ipakigwang mi kawo, lanang mi kawon an-
ipahalamatan kanan Apo Dioh a Bapa nan Apo tawon Jesu
Cristo.
4 Ampahalamat kayi, ta nabalitaan mi a ampamteg kawo
kanan Apo Cristo Jesus boy an-adoen yo hilay kaganaan a
pagtao nin Dioh.
5 Wanabay ye andiyagen yo, ta main kawon anhigudowen
a intaladan nan Apo Dioh ihtew ha langit. Nagkamain kawo
nin yatin kahigudowan ha nange yo ye kaptegan a hiyay
Manged a Balita a tungkol kanan Apo Jesus.
6 Yatin Manged a Balita, ket ampitayak yayna boy pahu-
long yan ampamayo nin bi-ay lan tatao ha kaganaan a
lulugal ihti ha babe-luta a omen ha nalyadi kanyo paibat ha
nange boy natalohan yoy kaptegan tungkol ha kangedan nan
Apo Dioh.
7 Natandaan yo yatin Manged a Balita kanan Epafras a
intubol mi kanyo. Magha yan mapatayaan boy an-adoen
tawon katongno boy kalamo mi yan ampaghilbi kanan
Cristo.
8 Imbalita na kammi ye tungkol ha pangado yo kanlan
pagtao nan Apo Dioh makauli ha Ihpiditon Dioh.
9 Kaya-bay paibat ana ha nabalitaan mi ye tungkol kanyo,
lanang mi kawoynan an-ipakigwang. An-awoken mi kanan
Apo Dioh a biyan na kawo dayin kadunongan boy pagkat-
aloh a ibat kanan Ihpidito na ta-omen yon luboh a matan-
daan ye kalabayan nan Apo Dioh.
10 Ha wanabay, magbi-ay kawoynan katanggap-tanggap
kanan Apo bilang pagtao na, makapaaliket kana, ampanyag
nin pawa kangedan boy an-umway ye pagkatanda tungkol
kanan Apo Dioh.
11 An-ipakigwang mi met a pakhawen na kawo dayin Apo
Dioh makauli ha nakiduma a kapalyadiyan na ta-omen yo

maikpe a main kaaliketan ye agya hinyaman a madihaan yo.
12 Boy lanang kawon magpahalamat kanan Bapa a Dioh,
ta dinyag na kawon makipanawid nin tawiden lan pagtao
na a anti ha kahnagan.
13 Ta inligtah na kitawo ha kapalyadiyan nin kalitehan,
ket inlakew na kitawo ha panakopan nan Apo Jesus a
ampakaadoen na a Anak na.
14 Ket makauli kanan Anak na, timbeh na kitawo. Hiyay
labay habiyen, pinatawad na kitawoyna ha kakahalanan
tawo.

Hiyay Kadangal nan Apo Jesu Cristo

15 Hiyay Cristo ye pakakitan kanan Apo Dioh a ahe
angkakit. Bayo po napalhowa ye hinyaman, hiyay Apo Jesus,
anti yaynan alan boy hiyabay ye main kapalyadiyan ha
kaganaan a napalhowa.
16 Makauli kanan Cristo, napalhowa ye kaganaan a anti
ha langit boy ihti ha babe-luta, hilay angkakit boy ahe
angkakit a omen kanlan nakahinadi a ihpidito a mānakop
boy main kapalyadiyan. Pinalhowa na hilan Cristo ta-omen
hila manggalang kana.
17 Hiyay Cristo, bayo po napalhowa ye hinyaman a
babagay, ket anti yayna boy makauli kana, nikakaantin
malimpeh ye kaganaan.
18 Hiyay Cristo ye pagkaō nin pangkat lan māmteg a
pinagkalaman na. Hiyabay ye pinandugiyan boy naunan
nabi-ay uman kanlan nangamatey ta-omen mag-ilyadin
pinakamatagay ha kaganaan.
19 Ta kalabayan nan Apo Dioh a mikakaantin luboh ye
pagkaDioh na kanan Cristo.
20 Ket makauli ha daya nan Apo Jesus ha natey ya ha
kodoh, ingkahundo na hilaynan Apo Dioh ha hadili na ye
kaganaan a anti ha langit boy anti ha babe-luta.
21 Hatew, mataang kawo kanan Apo Dioh boy kaaway na
kawo uli ha kaloke nin ihip boy didiyag yo.
22 Noba haanin, makauli ha pagkamatey nan Apo Jesus,
ingkahundo na kawon Apo Dioh ha hadili na ta-omen na
kawoynan ibilang a homain kahalanan, malinih boy homain
pakaumihan ha pamilew na.
23 Noba katapulan a mikakaanti kawon mapatayaan boy
maghen ha pamteg yo. Adi yo ampaolayan a maalih kanyo
ye kahigudowan yo ha Manged a Balita a nange yo hatew.
Ket yatin Manged a Balita, naipatanda ana ha kaganaan a
lulugal ihti ha babe-luta. Ket hikon Pablo ye nag-ilyadin
māngipatanda nin yati.

Hiyay Paghilbi nan Pablo

24 Haanin, angkaaliket ako ha angkadihaan kon kaidapan ha ikanged yo. Ta yatin kaidapan ye kahuglong nin kaidapan a nadihaan nan Cristo ha ikanged nin pangkat lan māmteg a pinagkalaman na.

25 Ket pinili na kon Apo Dioh a māghilbi nin pangkat lan māmteg ta-omen ko maipatanda kanyo ye monikala na.

26 Yatin monikala nan Apo Dioh, ket ahe yan naipatanda kanlan nangaunan tutoa hatew. Noba haanin, impatanda nayna kantawon pagtao na.

27 Ta labay nan Apo Dioh a ipatanda ye manged boy kapagtakaan a monikala na ha kaganaan a tatao. Yati ye monikala na, hiyay Cristo ket mikakaanti yayna kanyo. Boy hiyabay ye kahigudowan a madihaan tawo ye kangedan na ha talig nan Apo Dioh ha langit.

28 Kaya-bay an-ipatanda mi yay Apo Jesus ha kaganaan a tatao. An-adalan boy ambabalaan mi ye balang magha makauli ha kadunongan a in-ibyay nan Apo Dioh kammi. Ha wanabay, maiadap mi kanan Apo Dioh ye balang magha a genap ha pamakimamagha na kanan Apo Jesus.

29 Kaya-bay an-iuboh koy kinhawan ko ha pangipatanda nin Manged a Balita ha kaganaan, makauli ha kapalyadiyan nan Cristo a ampamakhaw kangko.

2

1 Labay kon matandaan yo a an-iuboh koy kinhawan ko ha ikanged yo. Wanabay met kanlan taga Laodicea boy ha kaganaan a ahe po nakakit kangko nin adap-adapan.

2 Ta labay kon kumhaw ye nakem nin balang magha boy mapaymamagha uli ha ado. Ha wanabay, luboh yon matandaan boy matalohan ye monikala nan Apo Dioh a hiyay Cristo.

3 Ta hiyay Cristo ye ampangibatan nin kaganaan a kadunongan boy tinanda.

4 Anhabiyen ko yati kanyo ta-omen kawo ahe matalingo makauli ha mangaumeg a hahabi.

5 Ta agya po man ahe ako ihen kanyo, ket anti kawon anti ha ihip ko. Boy angkaaliket ako ha nabalitaan ko a manged ye paylamo yo boy maghen ye pamteg yo kanan Cristo.

Kalihwayan makauli kanan Apo Jesu Cristo

6 Haanin, ulita tinanggap yo yaynan Apo yo ye Cristo Jesus, pahulong kawoynan magbi-ay ha kalabayan na.

7 Labay ko a hiyay pamteg yo ket umalale kana a omen ha maalale a tubat a yamot nin poon-kayo boy mag-ilyadin maghen a omen ha maghen a pundahyon. Pakapah-ey kawo

ha pamteg yo makauli ha kaptegan a naiadal ana kanyo boy
lanang kawon pahalamat kanan Apo Dioh.

8 Mag-alla kawo kanlan ampangiadal nin homain hilbi boy
ampakatalingon aadal ta-omen la kawo ahe mapahumbong.
Ta aliwan aadal a ibat kanan Cristo ye an-iadal la, no aliwan
naiknaan a aadal boy papadan nin tao a palbowat bengat.

9 Kaya-bay adi kawo patalingo, ta ha in-anak yay Apo Jesus
ihti ha babe-luta, anti ya kana ye luboh a pagkaDioh nan Apo
Dioh.

10 Ket uli ha pamakimamagha yo kanan Apo Jesus, nag-
ilyadi kawon genap kana. Hiyay Apo Jesus ye ampanakop
nin kaganaan a mānakop boy main kapalyadiyan.

11 Uli ha pamakimamagha yo kanan Cristo, ket natuli
kawo, aliwan ha laman, no aliwan makauli ha pangalih na
nin kalabayan nin laman yo. Yati ye pagkatuli a ibat kanan
Cristo.

12 Ha nabawtihmowan kawo, bilang nailamo kawoyna
kanan Cristo a nailbeng. Boy bilang nabi-ay kawo met a
kalamo na, ta ampamtegan yoy kapalyadiyan nan Apo Dioh
a nami-ay kanan Apo Jesus.

13 Uli ha kakahalanan yo boy panumbong yo ha man-
galoke a kalabayan nin laman yo hatew, bilang kawon
natey. Noba haanin, bilang bini-ay na kawon Apo Dioh a
kalamo nan Cristo. Pinatawad na kitawoyna ha kaganaan a
kakahalanan tawo.

14 Ta ha naipako yay Apo Jesus ha kodoh, inalih naynan
Apo Dioh ye nakalihta a kakahalanan tawo a ahe tawo
mababa a bayadan.

15 Ket makauli ha pagkapako nan Apo Jesus ha kodoh,
hinambot na hilaynay mānakop boy main kapalyadiyan. Boy
impapading-ey na hila ha adapan nin kaganaan.

16 Kaya-bay adi yo hila ampamtegan ye ampangihabi
kanyo no hinyay ahe yo malyadin kanen o inomen o no
hinyay hukat yon diyagen tepe kapihtaan, kahayaghagan
nin bayon bowan o Mangaamot nin Pagpainawa.

17 Ta hilatin kaganaan a bibilin, ket pagkakitan bengat a
main lumateng. Noba hiyay Cristo ye katupadan nin hilati.

18 Main ampagkonwadin maaypa boy ampangioplit a
katapulan hilan galangen ye aanghil. Anhabiyen la a
yabaytew ye naleplepan la. An-ilambong la yatew, noba
homain hilbi, ta hadili lan ihip bengat yatew. Adi yo
ampamtegan ye anhabiyen la ta-omen kawo ahe maipowida
kanlan mananggap nin plimyo a impangako nan Apo Dioh.

19 Ahe hilayna ampahakop kanan Apo Jesus a pinagkaō
tawon māmteg na. Hiyabay ye ampangimamagha, am-

panayhay, boy ampamalake kantawo a pinagkalaman na ha
kalabayan nan Apo Dioh.
20 Ha natey yay Cristo, bilang natey kawoyna met boy
napalihway kawoyna ha papadan nin tao. Noba taket ta
anhumbongen yo po ye papadan a wanae,
21 “Adi mo angkadtanan yati. Adi mo antawayan yatew.
Adi mo angkimpaan yain”?
22 Ta hiyay kaptegan, hilatew ket papadan bengat nin tao
tungkol ha babagay a angkauboh no kanen o inomen. Kaya-
bay adi yo anhumbongen.
23 Hilatin papadan ket ba-mon peteg a ibat ha kadunon-
gan. Ta anhabiyen la a maghipeg maghimba, magmakaaypa
boy mamahakit nin laman. Noba hiyay kaptegan, homain
yan maihaglap ha pamenben nin kalabayan nin laman.

3

1 Haanin, ulita bilang kawoynan nabi-ay uman a kalamo
nan Cristo, ibuton yoy ihip yo ha anti ha langit, ta ihtewbay
ya ampikno ye Cristo ha dapit wanan nan Apo Dioh.
2 Ibuton yoy ihip yo ihtew, aliwan ha babagay a anti ihti
ha babe-luta.
3 Ta natey kawoyna ha alan yon pangugali. Ket hiyay
bayon bi-ay yoyna haanin, ket antina kanan Cristo boy ahe
na po impakit Apo Dioh.
4 Hiyay Cristo a ampangibatan nin bayon bi-ay yo, lano
ha magpakit yayna ihti ha babe-luta, ket makit kawo met a
main kadangalan a kalamo na.

Hiyay Alan boy Bayon Bi-ay

5 Kaya-bay ikahwil yoynay kalabayan nin laman yo a
omen ha pamakilaki o pamabayi, kadamogan, kaotoyan,
mangaloke a kalabayan boy pangakokoh, ta naibilang yan
panggalang ha diohdiohan.
6 Ket hilay tataon ampanyag nin wanabay, paduhaan na
hilan Apo Dioh.
7 Wanabay kawon ampagbi-ay hatew.
8 Noba haanin, ikahwil yoyna ha bi-ay yo ye pangapoot,
pangahulog, hakit nakem, pandama nin kapadihon tao, boy
paghabin habin mangadinat.
9 Boy adi kawoyna met ampaytago, ta inalih yoynay alan
yon pangugali a main mangaloke a didiyag.
10 Ket haanin, ipakit yoynay bayon pangugali a pahulong
nan ambayowen Apo Dioh anggaynan mag-ilyadin omen
kana. Ha wanabay, lalo yoya po makatatanda ye Apo Dioh.
11 Kananyatin bayon bi-ay, aliwaynan maalaga no Judio ka
man o ahe, natuli o ahe, dayohan ka man o ahe, taon lale ka

man o ahe, ipoh ka man o ahe. Ta hiyaynay Cristo bengat ye
maalaga ha kaganaan boy anti kantawon kaganaan.
12 Haanin, ulita pinili na kawon Apo Dioh a pagtao na
boy an-adoen na, katapulan awod a lanang kawon ma-
pangingalo, maanoh, mapagmakaaypa, mapahinhiya boy
mapagteeh.
13 No main kawon hakit nakem ha magha boy magha,
mapaypahinhiya kawo boy mapaypatawad, ta hiyay Apo,
pinatawad na kawo met.
14 Hiyay pinakamaalaga kanlan hilati, mapay-ado kawo ta-
omen mignap ye paymamagha yo.
15 Hiyay katanaan yo ha magha boy magha a nangibat
kanan Cristo ye hukat mikakaanti ha puho yo, ta yabayti
ye nanagyatan nan Apo Dioh kanyo bilang mamaghan
pinagkalaman na. Boy lanang kawon magpahalamat kana.
16 Itanem yo dayin manged ha puho yo ye in-adal nan
Cristo. Mapay-adal boy mapaybabala kawo makauli ha
kadunongan a ibat kanan Apo Dioh. Magkanta kawon
nakahinadi a kakantan panggalang kanan Apo Dioh. Ket ha
pagkanta yo, magkanta kawon pahalamat kana.
17 Ket hinyaman a andiyagen yo, ha habi man o didiyag,
ket diyagen yo yan ikadangal nan Apo Jesus boy pahalamat
kawo kanan Bapa a Dioh makauli kanan Apo Jesus.

Bibilin ha Mitapamilya

18 Hikawon babayi, pahakop kawo ha ahawa yo, ta yabay-
in yay huhton diyagen nin taon ampakimamagha kanan
Apo.
19 Hikawon lalaki, adoen yoy ahawa yo boy adi yo hila
anhamahamaen.
20 Hikawon aanak, humbongen yon lanang ye tutoa yo, ta
yabay-in ye makapaaliket kanan Apo.
21 Hikawon tutoa, adi yo ampahakitan ye nakem lan aanak
yo ta-omen ahe kumapey ye nakem la.
22 Hikawon iipoh, humbongen yoy hinyaman a bibilin lan
aamo yo. Mag-obda kawo aliwan bengat no ambilewen la
kawon aamo yo ta labay yo hilan maaliket kanyo, no aliwan
agya po man ahe la kawo ambilewen. Humbongen yo hilan
luboh ha puho yo boy main limo kanan Apo Dioh.
23 Hinyaman a andiyagen yo, diyagen yo yan luboh a ba-
mon hiyay Apo Jesus ye ampaghilbiyan yo, aliwan tao.
24 Ta hiyay Apo Jesus ye peteg a amo yo boy tanda yo a
biyan na kawo lanon tawid bilang plimyo yo.
25 Noba paduhaan nan Apo Dioh ha kaeteban nin dinyag
la ye ayaman a manyag nin maloke. Ta hiyay Apo Dioh,
homain yan antupigan.

4

1 Hikawo met a aamo, diyagen yoy matoynong boy
manged kanlan iipoh yo. Ihipen yo a main kawo met Amo
ha langit.

Bibilin ha Kaganaan a Māmteg

2 Adi kawo anhumawa a makigwang. Ket ha pamakig-
wang yo, ibuton yoy ihip yo kanan Apo Dioh boy pahalamat
kawo kana.
3 Boy ipakigwang yo met a manyag yay Apo Dioh nin
papadan ta-omen mi maipatanda ye monikala na a tungkol
kanan Cristo a ahe na impatanda hatew. Ket yatin pangi-
patanda min monikala na ye hangkan a naipidiho ko.
4 Ipakigwang yo met a makinang dayi ye pangiadal ko nin
Habi nin Dioh, ta yabay-in ye hukat kon diyagen.
5 Pakahidi kawo ha pamakilamo yo kanlan ahe ampamteg
kanan Apo Jesus. Boy legan anti kawo kanla, pakakwaen yo
a maipatanda kanla ye tungkol kanan Apo Jesus.
6 Ket no ampakitongtong kawo kanla, pakakwaen yon
mangaumeg ye paghabi yo kanla ta-omen hila manlenge
kanyo. Boy tanda yo met dayi no way-omen kawo makibat
ha agya ayaman a manepet kanyo.

Hilay Kalampuhan a Pangumohta

7 Hiyay Tikico a an-adoen tawon katongno, ibalita na
kanyo ye tungkol kangko. Mapatayaan ya boy kalamo mi
yan māghilbi nan Apo Jesus.
8 Kaya-bay an-itubol koya ihen kanyo ta-omen yo matan-
daan ye kahahaad mi boy pakhawen nay nakem yo.
9 Kalamo na yay Onesimo a an-adoen tawo boy map-
atayaan a katongno tawo a kalugalan yo. Makew hila ihen
ta-omen la ibalita kanyo ye kaganaan a angkalyadi ihtibay.
10 Hiyay Aristarco a lamo kon nakapidiho, angkumohtaen
na kawo. Angkumohtaen na kawo met Marcos a kahinhin
nan Bernabe. Imbilin koyna kanyo hatew a no lumateng ya
ihen kanyo ye Marcos, tanggapen yo yan luboh.
11 Angkumohtaen na kawo met Jesus a anhabtan Justo.
Hiyay Aristarco, Marcos, boy Justo, hilabaytin bengat ye
kalamo kon Judio ihti a ampangiadal nin tungkol ha
panakop nan Apo Dioh. Ket pinakhaw lay nakem ko.
12 Angkumohtaen na kawo met nin kalugalan yon Epafras
a māghilbi na met nin Apo Cristo Jesus. Lanang na kawon an-
ipakigwang nin luboh a papah-eyen nan Apo Dioh ye pamteg
yo boy mignap ye panumbong yo ha kalabayan na.
13 Ket mapaptegan ko a mahipeg yan ampanyag nin
ikanged yo boy ikanged la met nin taga Laodicea boy taga
Hierapolis.

14 Angkumohtaen la kawo met nin Demas boy hiyay doktol
Lucas a an-adoen tawon katongno.
15 Ikumohta yoko met kanlan kakatongno tawo ha
Laodicea. Ikumohta yoko met kanan Nimfa boy ha pangkat
lan māmteg nan Apo Jesus a ampaytipon ha baey na.
16 Pangayadi yon mabaha yatin hulat ko kanyo, ipawit
yo met kanlan māmteg nan Apo Jesus ihtew ha banwan
Laodicea ta-omen la met mabaha. Hiyay hulat ko kanla,
ipakwa yo met ateed, ta bahaen yo.
17 Boy pakihabi yo met kanan Arquipo a iyadi nay im-
padyag nan Apo kana.
18 Hikoy Pablo ye nanulat nin hilatin huyot a pahen boy
pangumohta. Adi yoko met dayi anliwaan a nakapidiho boy
lanang yo kon ipakigwang.
Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo Dioh.

Hiyay Unan Hulat nan Pablo kanlan TAGA TESALONICA

1 Hiko yay Pablo, lamo ko yay Silas boy Timoteo.
Nanulat kayi kanyon pangkat nin māmteg nan Bapa tawon
Dioh boy Apo Jesu Cristo ihen ha banwan Tesalonica.
Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat
kanan Bapa tawon Dioh boy Apo Jesu Cristo.

Hiyay Pagbi-ay boy Pamteg lan taga Tesalonica

2 Kakatongno, lanang mi kawon an-ipahalamatan kanan
Apo Dioh boy lanang mi kawo met an-ipakigwang kanan
Apo Dioh.
3 Ampahalamat kayi kanan Bapa tawon Dioh, ta lanang
min angkaihipan ye manganged a didiyag yo uli ha pamteg
yo. Angkaihipan mi po ye kahipegan yon ampanaglap
kanlan kakatongnon māmteg ulita an-adoen yo hila. Angkai-
hipan mi met ye pagteeh yon kaidapan, ulita anhigudowen
yo a mag-udong yay Apo Jesus.
4 Kakatongno min an-adoen nan Apo Dioh, ampahalamat
kayi met kana, ta tanda mi a pinili na kawon pagtao na.
5 Tanda mi yatew, ta ha impatanda mi kanyo ye Manged
a Balita tungkol kanan Apo Jesus, ket aliwan ha hahabin
bengat, no aliwan ha kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh boy
angkahigudo min peteg ye impatanda mi. Boy nakit yoyn-
abay met no way-omen kayin nagbi-ay ha anti kayi kanyo
boy tanda yo a dinyag min kaganaan yatew ha ikanged yo.
6 Tanda mi a pinili na kawon Apo Dioh, ta paibat ha
tinanggap yo ye Habi na, tinuwad yoynay pagbi-ay mi boy
hiyay pagbi-ay nan Apo Jesus. Ta agya ampagdiha kawon
tubat a pamaidap, ket tinanggap yon teed a main kaaliketan
a ibat ha Ihpiditon Dioh.
7 Kaya-bay hikawon māmteg nan Apo Jesus ha banwan
Tesalonica ye nag-ilyadin manged a panuwadan lan ka-
ganaan a māmteg nan Apo Jesus ihen ha plobinhiyan Mace-
donia boy Acaya.
8 Ta uli kanyo, nitayak ye Manged a Balita tungkol kanan
Apo Jesus. Boy angkabalitaan yayna met ye mapah-ey a
pamteg yo kanan Apo Dioh, aliwan bengat ha plobinhiyan
Macedonia boy Acaya, no aliwan ha kaganaan a lulugal.
Kaya-bay ahe mina hukat habiyen kanlan kanayon a tatao
ye tungkol ha pamteg yo.
9 Ta hilaynabay met mihmo ye ampangibalita nin manged
a pananggap yo kammi. An-ibalita la met ye panalingkukol

yo ha panggalang ha diohdiohan ta-omen kawoyna maghilbi
ha angkabi-ay boy peteg a Dioh.
10 Anhabiyen la po ye pangagad yo ha pag-udong nan
Anak na a mangibat ha langit a homain kanayon no aliwan
hiyay Apo Jesus a bini-ay nan uman. Hiyabay ye mangiligtah
kantawo ha lumateng a kapaduhaan.

2

Hiyay Pangipatanda nan Pablo ha Tesalonica

1 Kakatongno, tanda yoynabay met a ahe nahayang ye
pamakew mi ihen kanyo.
2 Tanda yo met ye pamaidap boy pamapading-ey a nadi-
haan mi ha Filipos bayo kayi nilumateng kanyo. Wanabay
met ye nalyadi kammi ihen ha banwa yo. Noba agya
malabong ye ampakahaad kammi, binyan na kayin Apo
Dioh nin kakhawan nakem a mangipatanda kanyo nin
Manged a Balita tungkol kanan Apo Jesus.
3 Ta hiyay pangipatanda mi kanyo, ket peteg boy homain
kayin ihip a maloke o manalingo kanyo.
4 No aliwan ha kalabayan nan Apo Dioh, impataya na
kammi ye pangipatanda nin Manged a Balita. Andiyagen
mi yatew aliwan ta-omen hila maaliket ye tatao kammi, no
aliwan hiyay Apo Dioh a nagtanda nin anti ha puho mi.
5 Tanda nan Apo Dioh boy tanda yoynabay met a ahe
mi kawo kinumbinyo makauli ha manganged a habi. Boy
ahe kayi nagkonwadin gayyem yo ta-omen mi kawo paglan-
ganan.
6 Ahe mi met an-agaden a dangalen yo kayi o dangalen la
kayin kanayon,
7 agya main kayin katulidan a mananggap nin yatew
bilang apohtol nan Apo Jesus, no aliwan kinalingay mi
kawon omen ha pangalingay nin indo kanan anak na.
8 Uli ha pangado mi kanyo, aliwan bengat Manged a
Balita a ibat kanan Apo Dioh ye in-ibyay mi kanyo, no
aliwan inluboh mi ye mababa mi ha panaglap mi kanyo, ta
ampabliyen mi kawon peteg.
9 Kakatongno, tanda ko a angkaihipan yo po a legan anti
kayi kanyo a ampangipatanda nin Manged a Balita a ibat
kanan Apo Dioh, mangaamot boy madeglem kayin nag-obda
nin ikabi-ay mi ta-omen kayi ahe makapabyat kanyo.
10 Nakit yo boy tanda nan Apo Dioh a hiyay pamakilamo
mi kanyon māmteg nan Apo Jesus, ket homain kahalanan,
matoynong boy homain pakaumihan.
11 Tanda yo po a imbilang mi kawon hadili min anak.

12 Pinakhaw mi ye nakem yo, binabalaan boy
angkumbinyowen mi kawon magbi-ay a makapaaliket
kanan Apo Dioh. Hiyabay ye nanagyat kanyo a maibilang
kanlan anhakopen na boy mapagkalamo ha homain
kapadihon kadangalan na.
13 Lanang kayin ampagpahalamat kanan Apo Dioh, ta ha
tinanggap yoy in-adal mi kanyo, ket pinamtegan yo a Habi
nin Dioh, aliwan habi nin tao. Ket hiyay Habi na ye pahulong
a ampamayo nin bi-ay yo a ampamteg kana.
14 Kakatongno, hiyay angkalyadi kanyo haanin, ket omen
met ateed ha nalyadi kanlan pangkat nin māmteg nan Apo
Dioh ha plobinhiyan Judea. Hilay nangipaloke kanla uli
ha pamteg la kanan Apo Jesus, ket kapadiho la met ateed
a Judio. Wanabay met ateed kanyo, ta hilay nangipaloke
kanyo, ket kalahi yo met ateed.
15 Hilay Jujudio ye namatey kanan Apo Jesus boy kanlan
popodopita hatew. Ket hila met ateed ye nangitaboy kammi
haanin. Ampapooten la yay Apo Dioh boy angkalabanen la
hilay kaganaan a tatao.
16 Ampangiadal kayi kanlan aliwan Judio ta-omen hila
miligtah ha kapaduhaan. Noba anhaaden la kayin Jujudio.
Ha wanabay a andiyagen la, pinahanan lay kakahalanan la
anggaynan napapoot la yan tubat ye Apo Dioh kanla. Kaya-
bay ha ahe mabuyot, paduhaan na hilayna!

Labay nan Pablo ye Kumewah ha Tesalonica

17 Kakatongno, angkahabekan mi kawoyna man a makit
agya ahe kayi po nabuyot a ibat ihen. Nayngingihyay kitawo,
noba anti kawon anti ha ihip mi.
18 Kaya-bay labay-labay mina ye mag-udong ihen. Ket lalo
ana kangko. Malabong anan ukdo a inihip mi ye kumewah
kanyo, noba angkahaad na kayin Satanas.
19 Labay mi kawoynan makit uman, ta hikawo ye kaa-
liktan mi, ta angkahigudo mi a ihulong yoy pamteg yo.
Ket ha pag-udong nan Apo tawon Jesu Cristo, hikawo ye
maipagmayadet mi ha adapan na.
20 Awo, hikawoy peteg a kadangalan boy kaaliketan mi.

3

1 Kaya-bay ulita ahe mina mateeh ye liyew mi kanyo,
naihip mi a mamanged no magbantak kayina ha banwan
Atenas.
2 Ket hiyay Timoteo a katongno tawo boy kalamo min
ampaghilbi kanan Apo Dioh ha pangipatanda nin Manged
a Balita a tungkol kanan Apo Jesu Cristo, intubol mi yan

makew ihen kanyo a mamapah-ey nin pamteg yo boy
mamakhaw nin nakem yo
3 ta-omen homain kumapey kanyo ha pamteg uli ha
angkadihaan yo a pangipaloke. Ta tanda yoynabay met a
katapulan tawon magdiha nin pangipaloke.
4 Hatew po, hinabi mina kanyo a homain hapo a magdiha
kitawon pangipaloke. Ket tanda yoynabay met a peteg yain,
ta angkadihaan yoyna haanin.
5 Kaya-bay ha ahe koyna mateeh ye liyew ko, intubol
ko yay Timoteo ihen kanyo ta-omen ko matandaan ye
kahahaad nin pamteg yo. Ta angkahindak ako a maka na-
talingo na kawoynan Satanas. Ket no wanabay ye malyadi,
mahayang bengat ye pagbannog mi ha pangipatanda mi
kanyo.
6 Noba haanin, nilumateng yayna kammi ye Timoteo a
ibat kanyo. Ket manged ye imbalita na kammi tungkol ha
pamteg boy pangado yo. Anhabiyen na met a lanang yo
kayin angkaihipan boy angkaliyewan yo kayi a omen met
ateed ha pangaliyew mi kanyo.
7 Kaya-bay agya ampagdiha kayin kaidapan boy pangi-
paloke, kinumhaw ye nakem mi uli ha nabalitaan mi a
tungkol ha pamteg yo.
8 Kinumhaw ye nakem mi, ta nikakaanti yan mapah-ey ye
pamteg yo kanan Apo.
9 Mayadet a tubat ye pahalamat mi kanan Apo Dioh uli ha
kaaliketan mi uli kanyo ha pamilew na.
10 Mangaamot boy madeglem, luboh min an-ipakigwang
kanan Apo Dioh a mayngingikit kitawon uman ta-omen mi
kawo maadalan. Ha wanabay, mapahanan po ye kakulan-
gan nin pamteg yo.
11 An-ipakigwang mi kanan Apo Dioh a Bapa tawo boy
kanan Apo tawon Jesus a alihen na ye ampakahaad kammi
ta-omen kayi makalakew ihen.
12 Boy pahanan na dayin Apo ye pangado yo ta-omen
lalo kawon mapay-ado ha magha boy magha boy kanlan
kaganaan a tatao a omen met ateed ha pangado mi kanyo.
13 An-ipakigwang mi po kanan Apo Dioh a haglapan na
kawo ta-omen mikakaantin makhaw ye nakem yo angga ha
pag-udong nan Apo tawon Jesus ihti ha babe-luta a kalamo
na hilay kaganaan a pinili na. Ha wanabay, mag-ilyadi
kawon malinih boy homain pakaumihan ha pamilew na.

4

Hiyay Bi-ay a Makapaaliket kanan Apo Dioh

1 Kakatongno, natandaan yoyna kammi no way-omen ye
magbi-ay a makapaaliket kanan Apo Dioh. Ket wanabay ya
met ye andiyagen yo. Ket haanin, ha ngalan nan Apo Jesus,
an-ipakiiingalo mi kanyo a pahanan yo po ye manyag nin
makapaaliket kana.
2 Ta tanda yoynabay met ye bibilin nan Apo Jesus a in-adal
mina kanyo.
3 Labay nan Apo Dioh a magbi-ay a homain kahalanan.
Kaya-bay liklikan yoynay panyag nin kadamogan.
4 Hiyay balang magha kanyo, katapulan a tanda nay
makilamo a main kalinihan boy kadangalan ha hadili nan
ahawa.
5 Adi yo anhumbongen ye kalabayan nin laman yo a omen
ha andiyagen lan tataon ahe nagtanda nin Dioh.
6 Adi kawo manyag nin maloke o paglanganan hilay
kakatongno yo, ta paduhaan na hilan Apo Dioh ye ayaman
a ampanyag nin wanabay a omen ha hinabi boy imbabala
mina kanyo hatew.
7 Hinagyat na kitawon Apo Dioh a magbi-ay a homain
kahalanan, aliwan ha kadamogan.
8 Kaya-bay ayaman a ahe manumbong kananyatin bilin,
ket aliwa ha tao ya nanlabag, no aliwan kanan Apo Dioh a
ampamyay kantawon Ihpidito na.
9 Haanin, hiyay tungkol ha pay-ado yon mikakatongno
kanan Apo Jesus, ket ahe katawoyna katapulan paihipan,
ta inadalan na kawoynan Apo Dioh a mapay-ado kawo ha
magha boy magha.
10 Ket peteg met a an-adoen yo ye kaganaan a kakatongno
yo ihen ha plobinhiyan Macedonia. Agya wanabay man, an-
ipakiiingalo mi kanyo a lalo yo hila po adoen.
11 Paghehpetan yoy magbi-ay a matana. Adi yo ampakibal-
abalaan ye andiyagen nin kanayon a tao. Mag-obda kawo ha
ikabi-ay yo a omen ha imbilin mina kanyo hatew.
12 Adi kawo pangaagad nin ikabi-ay yo kanlan kanayon.
Ha wanabay, dangalen la kawo lanon ahe ampamteg kanan
Apo Dioh.

Hiyay Pag-udong nan Apo Jesus

13 Kakatongno ko, labay min matandaan yo ye malyadi
lano kanlan māmteg a nangamatey ana ta-omen kawo ahe
malele a omen kanlan kanayon a tatao a homain kahigu-
dowan ha bi-ay a homain anggaan.
14 Ta hikitawo, ampamtegan tawo a natey yay Apo Jesus
boy bini-ay na yan uman Apo Dioh. Kaya-bay ampamtegan
tawo met a bi-ayen na hila met Apo Dioh ye namteg kanan

Apo Jesus a nangamatey ana. Ket ilamo na hila kanan Apo Jesus.

15 Yati ye in-adal nan Apo Jesus a anhabiyen mi kanyo. Ha mangaamot nin pag-udong na, hikitawon angkabi-ay po, ket ahe miuna kanlan nangamatey a managana kana.

16 Kananyatew a mangaamot, hiyay Apo Jesus mihmo ket umaypa ihti ha babe-luta paibat ha langit kadlan nin makhaw a bihnga a bilin. Mange met ye bihnga nin poon anghil boy tonoy nin tamboyok nan Apo Dioh. Hilay nangamatey a ampamteg kanan Apo Jesu Cristo, ket bi-ayen na hila po muna.

17 Pangayadi, hikitawon nabantak ihti ha babe-luta a angkabi-ay po kananyatew a panaon, ket oblak kitawon mipatagay a maimamagha kanla ha owep a managana kanan Apo Jesus ha lowang. Ket mapagkalamo tawo yaynay Apo makanoman.

18 Kaya-bay kakatongno, mapaypapakhaw kawon nakem makauli kanlan hilatin aadal.

5

Hiyay Paghadya ha Pag-udong nan Apo Jesus

1 Kakatongno, ahe mina katapulan ihulat no makano ye odah o panaon nin pag-udong nan Apo Jesus.

2 Ta tanda yoynabay met a ha mangaamot nin pag-udong na, ket ba-mon panlumateng nin mānakaw ha madeglem.

3 Kananyatew a panaon, habiyen lan tatao, “Manged haanin, ta matana boy homain kalimowan.” Noba maoblakan hilan madama a omen ha pagkaoblak nin ilab panlamlam nin babayin manganak. Ket ahe la maliklikan yatew.

4 Noba hikawon kakatongno kanan Apo Jesus, ahe ka-woyna ampagbi-ay ha kalitehan. Kaya-bay ahe kawoyna maoblakan ha pag-udong nan Apo Jesus a omen ha panlu-mateng nin mānakaw.

5 Ta ampagbi-ay kawoynan kaganaan ha kahnagan o mangaamot, aliwan ha kalitehan o madeglem.

6 Kaya-bay adi kitawo dayi mag-ilyadin omen kanlan angkatuloy, ta ahe la tanda no hinyay angkalyadi ha palibot la, no aliwan pakahidi kitawo boy mag-ilyadin mapamen-ben.

7 Ta hiyay taon ampagbi-ay ha kalitehan, ket nailalayi ya ha taon angkatuloy ha madeglem a ahe na tanda ye angkalyadi ha palibot. Boy nailalayi ya met ha taon nalahing ha madeglem a ahe na angkabenbenan ye hadili na.

8 Noba ulita ampagbi-ay kitawoyna ha kahnagan, pak-abenbenen tawoy hadili tawo. Agtawo talingkukolan ye

pamteg boy pangado kanan Apo Dioh, ta yain ye pinagkaka-
bal tawo. Ket hiyay kahigudowan tawo a iligtah na kitawon
Apo Dioh ye pinagkatakoko tawo.
9 Ta ahe na kitawo pinili Apo Dioh ta-omen na paduhaan,
no aliwan ta-omen iligtah makauli kanan Apo Jesu Cristo.
10 Hiyay Apo Jesu Cristo, natey ya bilang kahagili tawo ta-
omen agya angkabi-ay kitawo po man o natey ana ha pag-
udong na ihti ha babe-luta, ket mabi-ay kitawo a kalamo na.
11 Kaya-bay haanin, ipahulong yoy mapaypapakhaw nin
nakem boy mapaypah-ey kawon pamteg ha magha boy
magha a omen ha andiyagen yoyna.

Kalampuhan a Bilin boy Pangumohta

12 Haanin kakatongno, yati ye awok mi kanyo. Bihaen yo
hilay ampagbannog kanyo a pinili nan Apo Dioh a manguna
boy mamabala kanyo.
13 Bihaen yo hilan luboh boy pakaadoen, ta ampaghilbiyan
la kawo ha ikanged yo. Magbi-ay kawon main manged a
pamakilamo ha magha boy magha.
14 Kakatongno, an-ipakihabi mi kanyo a paghabiyan yo
hilan maghipeg ye mangahado. Papakhawen yo hilay
mangakapey ye nakem na, haglapan yo hilay mangakapey
ha pamteg, boy mapaypahinhiya ha magha boy magha.
15 Hilay ampanyag nin kalok-an kanyo, adi yo hila am-
baeen, no aliwan ipahulong yoy manyag nin manged ha
magha boy magha boy ha kaganaan a tao.
16 Mag-aliket kawon lanang.
17 Makigwang kawon lanang.
18 Hinyaman ye angkalyadi ha bi-ay yo, magpahalamat
kawo kanan Apo Dioh, ta yati ye labay na a makit kanyon
ampakimamagha kanan Apo Jesu Cristo.
19 Adi yo patgenen ye Ihpiditon Dioh ha andiyagen na
kanyo
20 boy adi yo an-umihen ye an-ipahabi nan Ihpiditon Dioh,
21 no aliwan pakabokitkiten yon kaganaan ta-omen yo
matandaan no ibat ya kanan Apo Dioh o ahe. Hiyay ibat
kanan Apo Dioh, itanem yo ha puho yo.
22 Boy liklikan yoy kaganaan a kalahin kalok-an.
23 An-ipakigwang mi kanan Apo Dioh a ampamyay nin
katanaan a pakalinihan nan luboh ye bi-ay yo, ha ihpidito,
kalelwa boy laman yo ta-omen ha pag-udong nan Apo tawon
Jesu Cristo, ket homain kawon pakaumihan ha pamilew na.
24 Mapatayaan yay Apo Dioh a nanagyat kanyo. Ket
diyagen na hilatin kaganaan.
25 Kakatongno, ipakigwang yo kayi met.

26 Idlaw yo hilan main pangado ye kaganaan a māmteg
ihen.
27 Kakatongno, ha ngalan nan Apo Jesus, an-ibilin ko
kanyo a ibaha yo yatin hulat kanlan kaganaan a kakatongno
kanan Apo Jesus ihen.
28 Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo tawon
Jesu Cristo.

Hiyay Ikalwan Hulat nan Pablo kanlan TAGA TESALONICA

1 Hiko yay Pablo, lamo ko yay Silas boy Timoteo.
Nanulat kayi kanyon kakatongno a pangkat nin māmteg
ha banwan Tesalonica a ampakimamagha kanan Bapa
tawon Dioh boy Apo Jesu Cristo.
2 Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat
kanan Bapa tawon Dioh boy Apo Jesu Cristo.
3 Kakatongno kanan Apo Jesus, lanang mi kawon an-
ipahalamatan kanan Apo Dioh. Huhton bengat a ipahala-
matan mi kawo, ta pahulong a ampumah-ey ye pamteg yo
kanan Apo Jesus boy anlumalo ya met ye pay-ado yo ha
balang magha.
4 Kaya-bay an-ipagmayadet mi kawo kanlan papangkat
lan māmteg nan Apo Dioh. An-ipagmayadet mi po kanla ye
pagteeh yo boy pagpahulong yo ha pamteg yo, agya po man
ampagdiha kawon pangipaloke boy kaidapan.

Hiyay Panuhga nan Apo Dioh

5 Ket hilatew ye pagkakitan a matoynong ye panuhga nan
Apo Dioh ha kaganaan a tatao. Ta hiyay pangikpe yon
pamaidap uli ha pamteg yo kanan Apo Dioh ye pamapteg
a maibilang kawoyna kanlan anhakopen na.
6 Matoynong yay Apo Dioh. Kaya-bay homain hapo a
paidapan na hilay namaidap kanyo.
7 Ket hikawo a ampaidapan la, kalamo mi kawon biyan
na nin kaimunawan. Diyagen nan Apo Dioh yatew ha man-
gaamot nin pag-udong nan Apo Jesus ibat ha langit, kalamo
na hilay makapalyadiyan a aanghil na boy manliyabliyab a
apoy.
8 Ket paduhaan na hilay tataon ahe ampamalay kanan Apo
Dioh boy hilay ahe ampanumbong ha Manged a Balita a
tungkol kanan Apo tawon Jesus.
9 Paduhaan na hilan homain anggaan a pagkadama
boy mihyay hilayna kanan Apo Dioh boy ahe la makit
makanoman ye madangal a kapalyadiyan na.
10 Hilatin kaganaan, ket matupad lano ha mangaamot nin
pag-udong nan Apo Jesus. Kananyatew a mangaamot, hilay
pinili nan Apo Dioh a pagtao na, ket galangen boy padan-
galan la yay Apo Jesus. Kabilang kawo kanlan manggalang
kana, ta pinamtegan yo ye impatanda mi kanyo.
11 Kaya-bay lanang mi kawon an-ipakigwang kanan Apo
Dioh a haglapan na kawon magbi-ay a makapaaliket kana

bilang tataon hinagyat na a pagtao na. An-ipakigwang mi po a makauli ha kapalyadiyan na, ket haglapan na kawo ta-omen yo madyag ye kaganaan a manged a labay yon diyagen uli ha pamteg yo kana.

12 Ha wanabay, mapadangalan yay Apo Jesus ha bi-ay yo. Ket agya hikawo, padangalan na kawo met makauli ha kangedan nan Apo tawon Dioh boy Apo Jesu Cristo.

2

Hiyay Panlumtaw nin taon Ampanguntada nin Bibilin nan Apo Dioh

1 Haanin kakatongno, hiyay tungkol met ha pag-udong nan Apo Jesus boy hiyay pagkaitipon tawo kana, an-ipakihabi mi kanyo a

2 adi kawo mayoot o mahindak no mabalitaan yo a nag-udong yaynay Apo Jesus. Adi yo ampamtegan agya anhabiyen la a wanabay ye hinabi nin Ihpidito kanla o nabalitaan la kammi o wanabay ye nabaha la ha hulat a ibat kano kammi.

3 Adi kawo patalingo kanla ha hinyaman a papadan. Ta hiyay Apo Jesu Cristo, ket ahe ya po mag-udong ihti ha babe-luta anggan ahe po nalyadi ye panlumaban nin tatao kanan Apo Dioh boy anggan ahe ya po lumtaw ye ampanguntada nin Bibilin nan Apo Dioh a nakataladan ana ha kapaduhaan a homain anggaan.

4 Hiyay ampanguntada nin Bibilin nan Apo Dioh, itagay na lanoy hadili na boy kalabanen na hilay kaganaan a andiyohen o anggalangen nin tao. Ket humlep yan mikno ha Timplo haka na habiyen a hiyabay ye Dioh.

5 Ahe yo nayi angkaihipan a hinabi koyna kanyo hilayati, ha anti ko po ihen kanyo?

6 Ahe ya po nilumtaw ye ampanguntada nin Bibilin nan Apo Dioh, ulita main ampakabenben kana. Ket tanda yoynabay met a no maabot ye naitaning a panaon, lumtaw yayna.

7 Noba agya ahe ya po nilumtaw ye ampanguntada nin Bibilin nan Apo Dioh, hiklito yaynan ampagtige ye ka-palyadiyan na haanin ihti ha babe-luta. Mikakaanti yan hiklito angga ha maalih ye ampakabenben kana.

8 Ket no maalih anay ampakabenben kana, lumtaw yaynay ampanguntada nin Bibilin nan Apo Dioh. Noba lano ha pag-udong nan Apo Jesus, damaen nay ampanguntada makauli ha kahnagan na. Pateyen naya makaulin bengat ha pagtol na.

9 Lano ha lumtaw yaynay ampanguntada nin Bibilin nan
Apo Dioh, main yan kapalyadiyan nan Satanas a manyag nin
hadihadi a kapagtakaan boy pagkakitan a ampakatalingo.
10 Gawien na lanoy kaganaan a kalahin panalingo kan-
lan mipalakew ha kapaduhaan a homain anggaan. Ma-
paduhaan hila, ta ahe la pinaalagaan boy tinanggap ye
kaptegan nin Manged a Balita tungkol kanan Apo Jesus a
makapiligtah kanla.
11 Kaya-bay paolayan na hilaynan Apo Dioh ha tubat a
pagkatalingo la ta-omen hilayna mamteg ha katagowan.
12 Ha wanabay, mapaduhaan hilay kaganaan a ahe namteg
ha kaptegan, ta kinalalabay lay manyag nin maloke.

Hilay Pinili a Miligtah

13 Kakatongno a an-adoen nan Apo, huhton bengat a
lanang mi kawon an-ipahalamatan kanan Apo Dioh, ta bayo
na po pinalhowa ye babe-luta, ket pinili na kawoyna a
miligtah makauli ha Ihpiditon Dioh a ampanlinih nin puho
yo makauli ha pamteg yo ha kaptegan.
14 Hilatin kaganaan ye nanagyatan nan Apo Dioh kanyo
ha impatanda mi kanyo ye Manged a Balita ta-omen kawo
madakayan nin kadangalan nan Apo tawon Jesu Cristo.
15 Kaya-bay kakatongno, pakapah-ey kawo ha pamteg yo
boy itanem yo ha puho yo ye kaptegan a in-adal boy inhulat
mi kanyo.
16-17 Haanin, liwaliwaen boy pakhawen na kawo dayin
Apo tawon Jesu Cristo boy Bapa tawon Dioh. An-adoen
na kitawo boy hiyabay ye namyay kantawo nin homain
anggaan a liwaliwa boy mapah-ey a kahigudowan uli ha
kangedan na. Pakhawen na dayi ye nakem yo ta-omen pawa
manged ye anhabiyen boy andiyagen yo.

3

Hiyay Pangipakigwang kanlan Pablo

1 Haanin kakatongno, hiyay kahuyotan a labay kon awo-
ken kanyo, ket ipakigwang yo kayi dayi ta-omen ya mapadah
a mitayak ye Habi nan Apo. Boy ipakigwang yo met a
tanggapen la a main galang nin tatao ye Habi na a omen
ha pananggap yo.
2 Ipakigwang yo kayi po a iligtah na kayin Apo kanlan
mangaloke boy māgkahalanan a tatao, ta aliwan kaganaan
a tao ket ampamteg kanan Apo Jesus.
3 Noba agya wanabay, mapatayaan yay Apo. Ket biyan na
kawon kinhawan boy ialla na kawo kanan Satanas.

4 Uli kanan Apo, angkahigudo mi a andiyagen yo boy
pahulong yon diyagen ye bibilin mi kanyo.
5 An-ipakigwang mi met kanan Apo Jesus a haglapan na
kawo ta-omen makit ha bi-ay yo ye pangado nan Apo Dioh
boy pagteeh nin kaidapan a omen ha pagteeh nan Apo Jesu
Cristo.

Babala kanlan Mangahado

6 Haanin kakatongno, ha ngalan nan Apo tawon Jesu
Cristo, an-ibilin mi kanyo a taangan yo hilay kakatongno a
mahado boy ahe ampanumbong ha in-adal mi.
7 Ta tanda yoynabay met a katapulan yo kayin tuwaden.
Ta ha anti kayi kanyo, ket ahe kayi mahado.
8 Ta ahe kayi nangan nin ahe mi binayadan, no aliwan
mangaamot boy madeglem kayin nag-obda ta-omen kayi
ahe makapabyat ha ayaman kanyo.
9 Ket agya po main kayin katulidan a makikwa kanyo, ahe
kayi nakikwa ta-omen hikayi ye mag-ilyadin panuwadan yo.
10 Ta ha anti kayi po ihen kanyo, ket pihahabi mina
kanyo, “Ayaman a taon ahe malabay mag-obda, ket adi yoya
ampakanen.”
11 An-ipaihip mi yati kanyo, ta nabalitaan mi a mahado
hilay kanayon kanyo. Homain hilan kanayon a andiyagen,
no aliwan ampakibalabala ha andiyagen lan kanayon.
12 Kaya-bay ha ngalan nan Apo Jesu Cristo, ambilinan mi
hilain a tatao a mag-obda hila boy ahe hilayna ampakibala-
bala ha bi-ay lan kanayon.
13 Kakatongno, adi kawo dayin anhumawa a manyag nin
manged.
14 Ket no main kanyoy ahe na labay ye manumbong
ha bilin kananyatin hulat mi, ket pakatandaan yoya. Ket
taangan yo yayna ta-omen ya mipading-ey.
15 Noba adi yoya an-ibilang a kaaway, no aliwan babalaan
yoya bilang katongno.

Hiyay Pagpatanid nan Pablo kanlan taga Tesalonica

16 An-ipakigwang mi kanan Apo Jesu Cristo a ampamyay
nin katanaan kanlan pagtao na a biyan na kawo dayin
katanaan ha kaganaan a panaon boy ha agya hinyaman a
angkadihaan yo. Boy mikakaanti ya dayi kanyon kaganaan.
17 Peteg a hikoy Pablo ye nanulat kanyo. Yati ye pamalayan
ha kaganaan a hulat ko. Wanabay akon manulat.
18 Mikakaanti ya dayi kanyon kaganaan ye kangedan nan
Apo tawon Jesu Cristo.

Hiyay Unan Hulat nan Pablo kanan TIMOTEO

1 Hiko yay Pablo a apohtol nan Cristo Jesus uli ha bilin
nan Apo Dioh a Māngiligtah tawo boy Apo Cristo Jesus a
kahigudowan tawo.
2 Nanulat ako kammo, Timoteo a anak ko ha pamteg kanan
Apo Jesus. Matanggap mo dayi ye kangedan, ingalo boy
katanaan a ibat kanan Bapa tawon Dioh boy Apo tawon Jesu
Cristo.

Babala tungkol ha Aliwan Huhton Adal

3 Timoteo, kumonin ka po ihen ha banwan Efeso a omen
ha impakihabi ko kammo bayo ko nakew ha Macedonia. Ta
main nangaanon māmteg ihen ye ampangiadal nin aliwan
peteg. Impakihabi ko hatew kammo a patgenen mo hila.
4 Habiyen mo met kanla a adi la anhayangen ye panaon
la ha homain hilbin iihtolya boy ha pamokitkit no aya
hilay nangaunan tutoa la, ta yabaytew ye pangubayan nin
payngatngat. Boy ahe ya makahaglap ha pamakatanda tawo
nin kalabayan nan Apo Dioh, ta matandaan tawon bengat
makauli ha pamteg.
5 Hiyay tikih nin yatin bilin ko ket mapay-ado hila. Ket
madyag lan bengat yatew no malinih ye puho boy kanakman
la boy no luboh ye pamteg la.
6 Ta main anan nangaanon nanalingkukol kanlan hilati.
Ket imbaling laynay ihip la ha homain hilbin payngatngat.
7 Labay lay mag-ilyadin maihtodo nin Bibilin a impahulat
nan Apo Dioh kanan Moises. Noba ahe la met angkatalohan
ye anhabiyen la, agya an-ipilit la a peteg ye an-iadal la.
8 Tanda tawo a manged ye Bibilin dapot tana gawien ya ha
huhton papadan.
9 Tanda tawoynabay met a hilay Bibilin, ket naibyay ya
aliwan uli kanlan matoynong, no aliwan uli kanlan am-
panlabag boy kanlan ahe ampahakop kanlan mānungkolan,
kanlan ahe ampamalay kanan Apo Dioh boy kanlan
māgkahalanan, kanlan ahe malabay nin tungkol kanan Apo
Dioh boy kanlan homain pamiha kanan Apo Dioh, kanlan
ampamatey nin tutoa la boy kanlan māmatey nin tao,
10 kanlan ampakilaki o ampamabayi, kanlan ampakilalay
ha kapadiho la a laki, kanlan māngapyol, kanlan māngatago
boy kanlan ampanihtigoh nin katagowan boy ayaman a
ampanguntada nin huhton adal.

11 Ket yatin huhton adal, ibat ya ha Manged a Balita a
impataya na kangkon Apo Dioh a manged boy madangal.

Pahalamat ha Pangingalo nan Apo Dioh

12 Ampahalamat ako kanan Cristo Jesus a Apo tawo a
namyay kangkon kinhawan a maghilbi kana. Pinili na kon
maghilbi kana ulita imbilang na kon mapatayaan,
13 agya naghabi kon mangaloke laban kana hatew. Aliwan
bengat yatew, ta impaloke ko hila po ye ampamteg kana boy
pinahakitan ko hila po. Noba iningalowan nako, ta nadyag
ko yatew ha ahe ako po namteg kana boy nabaan ko a huhto
ye andiyagen ko.
14 Ket luhbo ye kangedan nan Apo tawon Cristo Jesus
kangko boy binyanan na ko met nin pamteg boy pangado a
omen ha an-ibyay na kanlan kaganaan a ampakimamagha
kana.
15 Peteg yatin kahabiyan a katapulan a tanggapen boy
pamtegan nin kaganaan a tao, “Nakew yay Apo Jesus ihti
ha babe-luta ta-omen na hila iligtah ye māgkahalanan.” Ket
hikoynay pinakamaloke kanlan māgkahalanan.
16 Noba iningalowan na kon Apo Dioh ta-omen na
maipakit Apo Jesu Cristo ye kaanohan na kanlan
māgkahalanan. Hikoy pinakamaloke a māgkahalanan. Ket
hiyay pamatawad na kangko ye alimbawa ha ayaman a
mamteg kanan Apo Jesus a biyan na hilan bi-ay a homain
anggaan.
17 Galangen boy dangalen ya makanoman ye mamaghay
Apo Dioh, ta hiyabay ye Poon a homain anggaan, homain
kamateyan, boy ahe angkakit. Amin.
18 Timoteo a anak ko ha pamteg, hiyay an-ibilin ko kammo
haanin ket omen met ateed ha impatanda lan mānguna
hatew a impahabi nan Apo Dioh kanla a tungkol kammo.
Pakaihipen mo ye hinabi la ta-omen kumhaw ye nakem mo
a mangikatulidan nin kaptegan kanlan angkumuntada.
19 Ipahulong moy pamteg mo boy manged a kanakman, ta
main tataon ahe ampanumbong nin manged a kanakman la.
Ket uli kananyati, nadama ye pamteg la a omen ha balko a
naagwat.
20 Wanabay ye nalyadi kanan Hymenius boy Alejandro.
Kaya-bay impabaala ko hilayna kanan Satanas ta-omen hila
maadalan a ahe maghabin laban kanan Apo Dioh.

2

Hiyay Bilin tungkol ha Pamakigwang

1 Una ha kaganaan, an-ipakihabi ko kanyo a ipakigwang
yo hila a main pahalamat kanan Apo Dioh ye kaganaan a

tatao. Boy awoken yo kana a inged boy haglapan na hila ha
matapul la.
2 Ipakigwang yo hilay popoon boy hilay kaganaan a
mānungkolan ta-omen kitawo makapagbi-ay a matana boy
mal-em, ampanumbong ha kalabayan nan Apo Dioh boy
main galang kanlan kapadihon tao.
3 Ta wanabay a pakigwang ye manged boy makapaaliket
kanan Apo Dioh a Māngiligtah tawo.
4 Ta labay na a miligtah ye kaganaan a tatao boy matan-
daan lay kaptegan.
5 Ta mamaghan bengat ye Dioh boy mamagha yay
māmietan ha tao kanan Apo Dioh a homain kanayon, no
aliwan hiyay Apo Jesu Cristo a nianak a tao.
6 In-ibyay nay bi-ay na a pambeh ha kaganaan a tatao ha
paduha nin kahalanan la. Ket yati ye pamapteg a labay nan
Apo Dioh a miligtah ye kaganaan a tatao. Ket impatanda na
yati ha naitaning a panaon.
7 Yati ye hangkan a pinili nako a apohtol, māngipatanda
boy māngiadal nin tungkol ha pamteg boy kaptegan kanlan
aliwan Judio. Peteg ye anhabiyen ko. Ahe ako ampagtago.
8 Kaya-bay ha kaganaan a paytitipon lan māmteg, labay ko
a hilay lalaki, makigwang hilan nakatagay ye gamet la, ma-
linih ye ihip, homain poot, boy homain ihip a makingatngat.
9 Labay ko met a hilay babayi, ket mahyon boy madangal
ye hoot la. Liklikan lay tubat a paggani nin labok la o
paghoot la nin aalahah o mangablin bado.
10 No aliwan magpakit hila dayin manganged a didiyag,
ta wanabay ye katapulan a makit ha babayin ampaghabin
ampamteg hila kanan Apo Dioh.
11 Ket no main ampangiadal, hilay babayi, pakal-em
hilaynan manlenge boy luboh hilan pahakop.
12 Ahe ko palubohan a hilay babayi ye mangiadal o
manguna kanlan lalaki. Katapulan a pakal-em hilan bengat.
13 Ta nauna yan napalhowa ye Adan dinan kanan Eva
14 boy aliwan hiyay Adan ye natalingo nan Satanas, no
aliwan hiyay Eva ye natalingo boy nanlabag nin bilin nan
Apo Dioh.
15 Agya wanabay man, hilay babayi, miligtah hila ha pan-
ganak, dapot tana magpahulong hila ha pamteg, pangado,
pagbi-ay a homain kahalanan, boy manged a pangugali.*

3

Hilay Mānguna nin Pangkat lan Māmteg

* **2:15** *hilay babayi, miligtah hila ha panganak.* Ha habin Griego, malyadi met wanae “hilay babayi, miligtah hila makauli ha panganak.”

1 Peteg yatin kahabiyan, “Ayaman a malabay mangalingay
nin pangkat lan māmteg, ket manged ye labay nan diyagen.”
2 Katapulan a hiyay māngalingay, ket homain yan pakau-
mihan, mamaghay ahawa na, tanda nay huhton diyagen,
mapamenben nin hadili na, ambihaen la yan tatao, ma-
pananggap yan hangaili, boy tanda nay mangiadal.
3 Aliwa yan māglahing, aliwa yan matubag no aliwan
maanoh ya, ahe yan ampakiaway boy ahe yan lupan pilak.
4 Katapulan met a manged yan manguna nin hadili nan
pamilya, ambihaen boy anhumbongen la yan aanak na.
5 Ta no ahe na tanda ye manguna nin pamilya na, way-
omen yan manguna nin pangkat lan māmteg nan Apo Jesus?
6 Katapulan met a aliwa yan bayon māmteg nan Apo Jesus.
Ta maka mag-ilyadi yan malambong, ket paduhaan na yan
Apo Dioh a omen ha dinyag na kanan Satanas.
7 Katapulan met a ambihaen la yan ahe ampamteg kanan
Apo Jesus ta-omen yan homain pakaumihan boy ahe na yan
makalot Satanas.

Hilay Māghilbi kanlan Māmteg

8 Hilay māghilbi kanlan māmteg, katapulan met a madan-
gal boy mapatayaan ha hahabi la, aliwa hilan māglahing boy
aliwa hilan lupan pilak.
9 Katapulan a allaan la a main malinih a kanakman ye
kaptegan a impatanda nan Apo Dioh tungkol ha pamteg
kanan Apo Jesus.
10 Huboken mo hila po bayo mo hila pilien. Ket no
mapaptegan a homain hilan pakaumihan, ket diyagen mo
hilaynan māghilbi.
11 Katapulan met a madangal ye ahawa la, ahe am-
pandama nin kanayon, angkabenbenan lay hadili la boy
mapatayaan ha kaganaan.
12 Hilay māghilbi kanlan māmteg, katapulan maghan ben-
gat ye ahawa la boy tanda lay manguna nin papamilya la.
13 Ta no manged ye paghilbi la, dangalen la hilan tatao boy
makpe hilan mangihabi nin tungkol ha pamteg la kanan Apo
Cristo Jesus.

Hiyay Tikih nin Panulat nan Pablo kanan Timoteo

14-15 Agya anhigudowen ko a makalakew ako ihen ha
ahe mabuyot, ket inhulat kon teed yatin bibilin kammo
ta-omen no maaba ako man, ket tanda moyna no hinyay
huhton pangugali lan māmteg bilang pamilya nan Apo
Dioh. Hikitawon māmteg nan Apo Jesus ye pagtao nan
Apo Dioh a angkabi-ay. Nailalayi kitawo ha mapah-ey a
tudek nin baey, ta hikitawo ye pinatayaan nan Apo Dioh a

mangikatulidan nin kaptegan a tungkol kanan Apo Jesus ta-
omen ahe mabayo nin hinyaman.
16 Peteg a kapagtakaan ye kaptegan nin pamteg tawo:
Ta hiyay Apo Jesus, nianak yan tao.
Pinaptegan na yan Ihpiditon Dioh a matoynong ya.
Nakit la yan aanghil,
boy naipatanda ya ha agya way-ihtew man a lugal.
Pinamtegan yan malabong a tatao ihti ha babe-luta,
boy nailakew ya ha langit.

4

Hiyay Ampanalingon Maihtodo

1 Makinang ye anhabiyen nan Ihpiditon Dioh, a wanae,
“Ha huyot a mangaamot, talingkukolan lan kanayon ye
pamteg la kanan Apo Dioh boy humbongen la lanoy ma-
panalingo a adal a impaihip nin maloke a ihpidito kanla.”
2 Ahe layna tanda ye nakaidumaan nin maloke ha manged
a omen ha laman a nabanel a ahe yayna ampakatanam.
3 An-ibawal lay pangahawa boy an-ibawal lay nangaanon
kalahin makan. An-ibawal la hilatin makan agya pinalhowa
nan Apo Dioh hilati ta-omen la yan kanen a pahalamatan
lan ampamteg boy nagtanda nin kaptegan.
4 Ta hiyay kaganaan a pinalhowa nan Apo Dioh, ket pawa
manged boy homain malyadin ipwida no tanggapen tawon
pahalamatan.
5 Ta hilatin kaganaan ket nalinihan anan Habi nin Dioh
boy pakigwang tawo.

Hiyay Manged a Māghilbi nan Apo Jesus

6 No iadal mo hilatin babagay kanlan kakatongno, mag-
ilyadi kan manged a māghilbi nan Apo Cristo Jesus. Ket
ha pangiadal mo kanla, angkaadalan mo met ye hadili mo
makauli ha kaptegan nin pamteg mo boy manged a adal a
anhumbongen mo.
7 Adi mo anhayangen ye panaon mo ha iihtolya a palbowat
boy homain pamiha kanan Apo Dioh, no aliwan ilmaw moy
hadili mo ha panumbong ha kalabayan nan Apo Dioh.
8 Ta main kitawo man manged a pakinabang ha
pangilmaw nin laman. Noba mamanged ye pakinabang ha
pangilmaw tawon hadili tawo a manumbong ha kalabayan
nan Apo Dioh, ta main pakinabang aliwan bengat kanany-
atin bi-ay, no aliwan anggayna ha bi-ay a homain anggaan.
9 Peteg yatin kahabiyan boy katapulan pamtegan boy
tanggapen nin kaganaan.

10 Yati ye hangkan a ampaghipeg kitawo boy ampag-
anohan tawo ye mangiadal kanlan tatao, ta main kitawon
kahigudowan kanan Apo Dioh a angkabi-ay a Māngiligtah nin
kaganaan a tatao, lalalo ana kanlan ampamteg kana.
11 Hilatin kaganaan, iadal boy ibilin mo kanlan tatao ihen
a humbongen la.
12 Pakikwanan mo tana a mag-ilyadi kan manged a
panuwadan lan māmteg ha paghabi, pangugali, pangado,
pamteg boy malinih a pagbi-ay ta-omen homain mangumih
kammo agya anak ka po.
13 Legan ahe ako po ihen, gawien moy panaon mo ha
pangibaha nin Habi nin Dioh kanlan tatao, ha pangumbinyo
kanla a humbongen la boy ha pangiadal.
14 Gawien moy binaba a in-ibyay nin Ihpiditon Dioh
kammo, adi mo ampaolayan. Natanggap mo yatew ha im-
palonto lan mānguna ye gagamet la kammo boy impatanda
lay impahabi nan Apo Dioh kanla tungkol kammo.
15 Ipipinghan moy hadili mo ha panyag kanlan hilati ta-
omen la makit nin kaganaan a an-umnged ye paghilbi mo
kanan Apo Dioh.
16 Mag-alla ka ha pagbi-ay mo boy ha pangiadal mo. Pahu-
long mon diyagen hilatin kaganaan ta-omen ka miligtah boy
hilay ampanlenge kammo.

5

Hiyay Katungkolan kanlan Māmteg

1 Hilay lalakin matutoa kammo, ket adi mo hilan am-
paghabiyan nin mahakit, no aliwan katongtongen mo hilan
ba-mon bapa mo. Ket hilay lalakin makakaydeng po kammo,
ibilang mo hilan kakatongno mo.
2 Ket hilay babayi met a matutoa kammo, ket ibilang mo
hilan hadili mon indo. Ket hilay babayin makakaydeng
kammo, ket adi mo hilan ampangihipan nin aliwan manged,
no aliwan ibilang mo hilaynan kakatongno mo.
3 Hilay bawon babayi a homain paltido a managlap kanla,
bihaen yo hila makauli ha panaglap kanla.
4 Noba no main yan anak o apo, habiyen mo kanla,
“Kalingayen boy haglapan yoya.” Ha wanabay, maipakit
lay panumbong la kanan Apo Dioh boy bilang panumbae la
nin utang lan manged a nakem kanlan tutoa la, ta hilati ye
makapaaliket kanan Apo Dioh.
5 Hiyay bawon babayin homain paltido a managlap kana
boy ampambukod yaynan ampagbi-ay, ket hiyay Apo Dioh
tana ye ampatayaan na. Mangaamot boy madeglem yan
ampakigwang boy ampakikwan haglap kanan Apo Dioh.

6 Noba hiyay bawon babayi a pihuhumbong nay kal-
abayan nin laman na, ket natey yayna ha pamilew nan Apo
Dioh, agya angkabi-ay ya po.
7 Iadal mo yatin bibilin kanlan kakatongno ta-omen
homain mahabi a maloke laban kanla.
8 Ayaman a ahe ampangalingay nin paltido na, lalo ana ha
hadili nan pamilya, ket antalingkukolan na yaynay pamteg
na boy maloloke ya po kanlan ahe ampamteg kanan Apo
Dioh.
9 Hilay ilamo mo ha lihtaan nin bawon babayi a haglapan,
ket hilay nagtaon nin anemapo patagay boy napatayaan ya
kanan ahawa na
10 boy katatanda lan kanayon ha panyag lan manged a
omen ha manged a pangalingay nin aanak la, pagpadagoh
ha baey la, paghilbi kanlan pagtao nin Dioh, panaglap
kanlan ampagkatapulan boy pangibuton lan hadili la ha
panyag nin manged.

11 Noba hilay bawon babayi a maaypa ha anemapo, adi
mo hilayna ilamo ha lihtaan lan bawon babayi a haglapan.
Ta no ahe layna angkabenbenan ye tanam lan makiahawan
uman, ket mapaolayan laynay paghilbi la kanan Cristo.
12 Boy no makiahawa hilan uman, ket magkahalanan
hilayna, ta ahe la tinupad ye pangako la kanan Apo Jesu
Cristo a hiyan bengat ye paghilbiyan la.
13 Adi mo hila ilamo ha lihtaan nin bawon babayi a
haglapan, ta mag-ilyadi hila po a mahado boy hayangen
lay panaon la ha pangaalloba. Aliwan bengat yain. Mag-
ilyadi hila po mapangikamikami boy mamakibalabala boy
mapangitongtong nin babagay a ahe la dayi itongtong.
14 Kaya-bay no hikon bengat, mamanged po a makiahawa
hilaynan uman ye bawon babayi a kaanak-anakan po,
magkamain nin anak boy kalingayen lay hadili lan pamilya.
Ha wanabay, hilay angkumuntada kantawo, ket homain
hilan mahabi a laban kantawo.
15 Anhabiyen ko yati, ta main anan nangaanon bawon
babayi ye tinumalingkukol ha pamteg la kanan Apo Jesus.
Ket ampanumbong hilayna kanan Satanas.

16 Ayaman a babayin māmteg nan Apo Jesus a main palti-
don bawon babayi, katapulan a hiyabay ye managlap kana.
Ha wanabay, ahe ya mapabyatan ye pangkat lan māmteg
nan Apo Jesus a manayhay kana. Boy mahaglapan la
hilay kanayon a bawon babayin homain paltido a managlap
kanla.
17 Hilay mānguna nin pangkat lan māmteg a manged
ye paghilbi la, dangalen yo hila boy haglapan yo hila ha

matapul la, lalo ana kanlan mangahipeg a ampangipatanda
boy ampangiadal nin Habi nin Dioh.
18 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Adi moya ambohalan ye baka legan an-ipanggiek moya.”*
Boy wanae po,
“Hilay māg-obda, katapulan hilan maupaan.”†
19 Adi mo an-ibabano ye bada ha maghay mānguna nin
pangkat lan māmteg no homain pamapteg nin luwa o tatloy
tihtigo.
20 Ket ayaman a ampagkahalanan, paghabiyan moya ha
adapan lan kaganaan a māmteg ta-omen hila malimo a
manuwad kana.
21 Timoteo, ha adapan nan Apo Dioh boy Apo Cristo
Jesus boy kanlan aanghil a pinili na, an-ibilin ko kammo a
humbongen mo hilatin bibilin ko boy adi ka ampanupig nin
ayaman.
22 An-ibilin ko met a adi ka anggumagah ha pamili mo
boy pangipalonto mon gamet mo kanlan tataon mabyayan
nin katungkolan a mānguna lan māmteg. Ta no main yan
kahalanan, ket midaman ka ha kahalanan na. Pakakwaen
mon mikakaanti kan malinih ha pamilew nan Apo Dioh.
23-25 Hiyay tungkol ha pamili mon mānguna lan māmteg,
ihipen mo yati. Main tataon bayo hilan mauhgaan, ket
ampibagwa yaynay kahalanan la. Noba hilay kanayon,
matandaan yayna lano ye kahalanan la ha kalinghuyotan.
Wanabay met ha taon ampanyag nin manged. Main manged
a didiyag a tampol matandaan boy main met a aliwan
tampol matandaan, noba matandaan ya met ateed lano.
Timoteo, nabalitaan ko a maheheg a anhumakit ye dungoh
mo. Kaya-bay aliwan bengat lanom ye inomen mo no aliwan
titikandin alak met, ta makahaglap ya ha dungoh mo boy
kanayon po a angkatanam mo.

6

1 Hilay iipoh a ampamteg kanan Apo Jesus, katapulan a
bihaen la hilan luboh ye aamo la ta-omen hilan homain
mahabi ye tatao laban kanan Apo Dioh o ha an-iadal tawo.
2 Ket no māmteg hila met ye aamo la, adi la an-ihipen, “Ali-
waynan maalaga a bihaen ko ye amo ko, ulita mikatongno
kayina met ha pamteg.” Aliwan wanabay! No aliwan, lalo
layna ingat pakangeden ye paghilbi la, ta padiho hilaynan
māmteg a an-adoen nan Apo Dioh.

Hiyay Aliwan Huhton Adal boy hiyay Pangado ha Pilak

Hilati ye iadal mo kanla a katapulan lan humbongen.

---

* **5:18** Deuteronomio 25:4. † **5:18** Lucas 10:7.

3 No main mangiadal nin lumbo a adal boy aliwan padiho
ha kaptegan a adal nan Apo tawon Jesu Cristo boy tungkol
ha panumbong ha kalabayan nan Apo Dioh,
4 ket malambong yain a tao boy homain yan tinanda.
Labay nan bengat ye makingatngat tungkol ha labay
habiyen nin hahabi. Ket hiyay kalalakwan na, paykaibeg,
pay-away, pandama, pamada,
5 boy homain anggaan a gotgot. Ta yain ye ugali lan tataon
mangatiko ye ihip boy homain tinanda ha kaptegan. An-
ihipen la a bumatnang hila makauli ha pangiadal la nin
tungkol kanan Apo Dioh.
6 Noba hiyay taon ampanumbong ha kalabayan nan Apo
Dioh boy angkapda ha bi-ay na, ket peteg a mabatnang ya
ha pamilew nan Apo Dioh.
7 Ta hiyay kaptegan, ha nianak kitawo, ket homain kita-
won kinaget ihti ha babe-luta. Boy lano ha matey kitawo,
homain kitawo met makaget.
8 Kaya-bay no main kitawoynan makan boy maihoot, ket
mapda kitawoyna dayi.
9 Noba ayaman a taon malabay bumatnang, ket mikolbot
ya ha tukho a maghan kalot a mapandama boy homain
hilbin kalabayan nin laman a makapiugot kana ha ka-
paduhaan a homain anggaan.
10 Ta hiyay pangado ha pilak ye ampangubayan nin
kaganaan a kalahin kalok-an. Hilay nangaanon tatao, uli ha
pangado la ha pilak, ket tinumalingkukol hilayna ha pamteg
la boy ampagdiha hilan malabong a kalelean ha bi-ay la.

Kalampuhan a Bibilin nan Pablo kanan Timoteo

11 Noba hika, Timoteo, bilang māghilbi nan Apo Dioh, lik-
likan mo hilayain. Pakikwanan moy magbi-ay a matoynong
boy manumbong ha kalabayan nan Apo Dioh, pakapah-ey
ha pamteg boy pangado. Pakikwanan mo met ye magbi-ay
a mapangikpe boy maanoh kanlan kanayon.
12 Ikatulidan mon manged ye pamteg mo. Ha wanabay,
mabyayan ka nin bi-ay a homain anggaan, ta yabay-in
ye nanagyatan nan Apo Dioh kammo ha impatanda moy
pamteg mo kana ha adapan nin malabong a tihtigo.
13 Haanin, ha adapan nan Apo Dioh a ampamyay nin bi-ay
ha kaganaan boy ha adapan nan Apo Cristo Jesus a naghabin
kaptegan ha adapan nan Gobilnadol Poncio Pilato hatew, ket
wanae ye bilin ko kammo.
14 Humbongen mon manged ye imbilin kammo ta-omen
homain mahabi laban kammo. Diyagen mon kaganaan yati
angga ha pag-udong nan Apo tawon Jesu Cristo ihti ha babe-
luta.

15 Ket mag-udong ya ha panaon a intaning nan Apo Dioh
a anti kanay kaganaan a kangedan. Hiyay Apo Dioh ye
mamaghay Poon a makapalyadiyan ha kaganaan. Maka-
palyadiyan ya ha kaganaan a mānguna boy ha kaganaan a
mānungkolan.
16 Hiyan bengat ye homain kamateyan boy angkumonin
ha kahnagan a homain makahaley. Homain nakakit kana
o malyadin makakit kana. Anti kana ye kadangalan boy
kapalyadiyan a homain anggaan. Amin.
17 Hilay mangabatnang ihti ha babe-luta, habiyen mo
kanla a adi hila ampagmayadet boy adi hila pataya ha
kabatnangan la a mataloh maahe, no aliwan pataya hila
kanan Apo Dioh a ampamyay nin kaganaan a an-ikaaliket
tawo.
18 Bilinan mo hilan manyag nin manged, pakalabongen lay
manganged a didiyag la, mag-ilyadi hilan mapanaglap boy
mapamyay kanlan kanayon.
19 Ket no wanabay ye diyagen la, makatipon hila nin
kabatnangan a ahe maanam ha langit boy magkamain hilan
kaptegan a bi-ay.
20 Timoteo, allaan moy aadal a naipataya kammo. Liklikan
moy paytongtong a homain pamiha kanan Apo Dioh boy
payngatngat a nibaan lan kanayon a kadunongan, noba
ampanguntada ha an-iadal tawo.
21 Anhabiyen lan kanayon a anti kanlay kadunongan,
noba ulita aliwan huhto yatew a kadunongan la, nitaang
hilayna ha peteg a pamteg kanan Apo Jesus.

Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo Dioh.

Hiyay Ikalwan Hulat nan Pablo kanan TIMOTEO

1 Hiko yay Pablo a apohtol nan Apo Cristo Jesus makauli
ha kalabayan nan Apo Dioh. Intubol na kon Apo Dioh
a mangipatanda nin tungkol ha bi-ay a impangako na a
matanggap tawo makauli ha pamakimamagha kanan Apo
Jesu Cristo.
2 An-adoen kon Timoteo a anak ko ha pamteg kanan
Apo Jesus, matanggap mo dayi ye kangedan, ingalo, boy
katanaan a ibat kanan Bapa tawon Dioh boy Cristo Jesus a
Apo tawo.

Hiyay Pahalamat nan Pablo boy hiyay Pamakhaw Nakem nan Timoteo

3 Ampahalamat ako kanan Apo Dioh a ampaghilbiyan kon
main malinih a kanakman a omen ha paghilbi lan unan
tutoa ko hatew. An-ipahalamatan kata kana tepe maihipan
kata ha pamakigwang ko mangaamot boy madeglem.
4 Angkaihipan ko a ha inumalih ako ihen kammo, ket
tinumangih ka. Kaya-bay haanin, angkaliyew akoynan tubat
a mapayngikit kitan uman ta-omen mignap ye aliket ko.
5 Angkaihipan ko met ye luboh mon pamteg a omen ha
pamteg nan baing mon Loida boy hiyay indo mon Eunice a
nunan namteg kanan Apo Jesus. Ket haanin, angkahigudo
kon wanabay met ateed ye pamteg mo.
6 Kaya-bay an-ipaihip ko kammo a lalo moya po
paghipegan a gawien ye binaba a in-ibyay nan Apo Dioh
kammo a tinanggap mo ha impakigwang kata a impalonto
koy gagamet ko kammo.
7 Gawien moy binaba a in-ibyay na, ta hiyay Ihpiditon
Dioh a in-ibyay na kantawo, ket ahe ya mamyay kantawo nin
pangalimo no aliwan kapalyadiyan, pangado boy pamenben
ha hadili.
8 Kaya-bay adi ka angkading-ey a mangipapteg nin tungkol
kanan Apo tawon Jesus boy adi moko an-ikading-ey a na-
pidiho uli ha pangipatanda ko nin tungkol kana. No aliwan
makauli ha kapalyadiyan nan Apo Dioh, makipagdiha ka nin
kaidapan uli ha pangipatanda nin Manged a Balita tungkol
kanan Apo Jesus.
9 Hiyay Apo Dioh ye nangiligtah boy nanagyat kantawo a
mag-ilyadin pagtao na aliwan uli ha manganged a didiyag
tawo, no aliwan uli ha hadili nan kalabayan boy kangedan.
Ta ha ahe na po pinalhowan Apo Dioh ye babe-luta, ket

inihip naynan ipakit kantawo ye kangedan na makauli ha
diyagen nan Apo Jesus.
10 Noba haanin, impakit nayna kantawo ye kangedan na
makauli ha panlumateng nan Cristo Jesus a Māngiligtah tawo.
Hinambot nay kapalyadiyan nin kamateyan boy impatanda
na kantawo a no mamteg kitawo ha Manged a Balita tungkol
kanan Apo Jesus, ket mabyayan kitawon bi-ay a homain
anggaan.
11 Ket pinili na kon Apo Dioh a māngipatanda, apohtol boy
māngiadal nin Manged a Balita.
12 Ket yain ye hangkan a ampagdiha akon kaidapan ihti ha
pidihowan. Noba agya wanabay man, ket ahe ko an-ikading-
ey ulita katatanda ko yay ampamtegan ko. Ket angkahigudo
kon maialla nay impataya ko kana angga ha mangaamot nin
pag-udong na.
13 Hiyay manged a adal a nange mo kangko ye humbongen
mon iadal. Ket ha pangiadal mo, magpahulong ka ha
pamteg kanan Apo Jesus boy ha pangado kanlan tatao uli
ha pamakimamagha mo kanan Apo Jesu Cristo.
14 Makauli ha haglap nin Ihpiditon Dioh a anti kantawo,
allaan mon manged ye adal a impataya ko kammo ta-omen
ya ahe mauman.
15 Tanda moynabay met a tinalingkukolan la koynan
kalabongan a kakatongno ha plobinhiyan Asia, agya hilan
Figelo boy Hermogenes.
16-17 Noba ingalowan naya dayin Apo Dioh ye Onesiforo
boy pamilya na. Ta hiyay Onesiforo, ha nilumateng ya ihti ha
Roma, ahe nako tinggenan a tinapul angga ha nakitan nako.
Maheheg na kon ampakhawen boy ahe nako ingkading-ey
agya napidiho ko.
18 Ket tanda moynabay met no way-omen na kon hi-
naglapan ha anti ko po ihen ha Efeso. Kaya-bay haanin,
ingalowan naya dayin Apo Dioh ha mangaamot a manuhga
yaynay Apo Jesu Cristo.

2

Hiyay Manged a Hundaloh nan Apo Jesu Cristo

1 Kaya-bay anak kon Timoteo, pakapah-ey ka makauli ha
haglap nan Apo Jesu Cristo.
2 Ket hilay aadal a nange mo kangko ha adapan lan
kalabongan a tatao, iadal mo met kanlan tataon mapatayaan
a main binaba a mangiadal kanlan kanayon.
3 Ikpe moy kaidapan a angkadihaan tawo uli ha pamteg
tawo kanan Apo Cristo Jesus. Mangikpe ka a omen ha
pangikpe nin maghay mapatayaan a hundaloh.

4 Hiyay maghay hundaloh, ket ahe ya malyadin mak-
ibalabala ha andiyagen lan aliwan hundaloh, no aliwan
ampaghehpetan nan mapaaliket ye matatagay kana.
5 Wanabay met a mag-ilyadi kan omen ha māgdagaw. Ahe
ya makatanggap nin plimyo no ahe na humbongen ye bibilin
tungkol ha pagdagaw.
6 Mag-ilyadi ka met a omen ha mahipeg a mānanaman.
Katapulan a hiyabay ye munan makinabangan ha pupol nin
intanem na.
7 Pakaihipen mon manged ye anhabiyen ko kammo. Ket
hilatin kaganaan, ipataloh nan Apo Dioh kammo.
8 Pakaihipen mo yay Apo Jesu Cristo a ibat ha lahi nan
Poon David boy bini-ay nan uman Apo Dioh. Hiyabay ye
Manged a Balita a an-ipatanda ko.
9 Ket uli ha pangipatanda ko nin tungkol kana, ampagdiha
akon pamaidap anggaynan binalol lako a omen ha maghay
tulihan. Noba agya wanabay man, hiyay Habi nin Dioh ket
ampitayak ya met ateed, ta ahe ya mabalol.
10 Kaya-bay anteehen koy kaganaan a kaidapan ha
ikanged lan pinili nan Apo Dioh ta-omen la met matanggap
ye kaligtahan a ibat kanan Apo Cristo Jesus boy bi-ay a
homain anggaan a mapagkalamo nan Apo Dioh.
11 Peteg yatin kahabiyan,
“No nailamo kitawo kanan Cristo ha natey ya,
ket mabi-ay kitawo met a kalamo na.
12 No magteeh kitawon pamaidap a omen kana,
mamoon kitawo met a lamo na.
No ibudi tawo ya,
ket ibudi na kitawo met.
13 Agya aliwa kitawo man mapatayaan kana,
ket mapatayaan yan teed,
ta ahe na malyadin ibudi ye hadili na.”

Hiyay Mapatayaan a Māghilbi nan Apo Jesus

14 Hilatin hinabi ko, ipaihip mo kanlan tataon an-adalan
mo. Babalaan mo hila ha ngalan nan Apo Dioh a liklikan
laynay payngatngat nin tungkol ha labay habiyen nin ha-
habi. Ta homain hilbi yatew kanlan ampanlenge, no aliwan
ikadama la.
15 Paghehpetan moy magbi-ay a makapaaliket kanan Apo
Dioh boy mapatayaan a ampangiadal nin kaptegan a omen
ha maghay māg-obda a homain an-ikading-ey ha andiyagen
na.
16 Liklikan moy tongtongan a homain hilbi boy homain
pamiha kanan Apo Dioh, ta hilay ampaytongtong nin wan-
abay, ket lalo hilaynan ampitaang kanan Apo Dioh.

17 Hiyay aadal la, ket ba-mo yan hakit a tampol ampitayak
boy ampakadama nin matiboen laman. Ket hiyay Himeneo
boy Felito, kabilang hila kanlan ampangiadal nin wanabay.
18 Tinumaang hilayna ha kaptegan, ta anhabiyen la a
nabi-ay hilaynan uman ye nangamatey. Ket ha wanabay,
anggulowen lay pamteg lan kanayon.
19 Agya wanabay man, hiyay peteg a adal a ibat kanan
Apo Dioh, ket mikakaantin maghen a pondahyon boy main
nakahulat a wanae, "Tanda nan Apo Dioh no aya hilay tatao
na."* Nakahulat met ye wanae, "Ayaman a ampaghabin am-
pakimamaghayna kanan Apo Jesus, ket katapulan tumgen
yayna ha panyag nin kalok-an."
20 Ha maghay baey a mayadet, main nakahinadi a kaka-
hangkapan. Main yadi ha balitok, ha mital, kayo boy ha
pita. Hilay mangablin kakahangkapan a omen ha yadi ha
balitok o mital, ket magawi ha maalaga a okahyon. Hiyay
mamoda a omen ha yadi ha kayo o pita, ket magawi ya ha
minamangaamot.
21 Hiyay taon tinumgen ana ha panyag nin kalok-an,
mailalayi ya ha kahangkapan a nalinihan boy magawi ha
mangaalaga a okahyon. Ta yatew a tao, ket nalinihan yayna,
nakataladan yaynan gawien nan Apo Dioh boy nakahadya
yayna ha panyag nin manganged.
22 Kaya-bay liklikan moy mangaloke a kalabayan nin
laman nin bayontubo. Pakakwaen moy magbi-ay a ma-
toynong, mapatayaan, mapangado boy matana a kalamo lan
kapadiho mon main malinih a kanakman a ampakigwang
kanan Apo Dioh.
23 Liklikan moy kamutawan boy homain hilbin payngat-
ngat, ta tanda mo a yain ye ampangubayan nin pay-away.
24 Hiyay māghilbi nan Apo Dioh, katapulan a ahe yan
mamakiaway, no aliwan maanoh ya ha kaganaan, manged
yan mangiadal boy mapagteeh ya.
25 Katapulan a maanoh yan mangitoynong kanlan angku-
muntada nin an-iadal na. Pahimbalang, biyan na hilan Apo
Dioh nin panaon a maghehe boy matandaan ye kaptegan.
26 Ha wanabay, mahnagan ye ihip la, ket makabuhan
hila ha kalot nan Satanas a nangipoh kanla a manyag nin
kalabayan na.

3

Hiyay Kaidapan ha Huyot a Mangaamot

1 Timoteo, labay kon matandaan mo yati. Bayo kalam-
puhan nin babe-luta, ket magkamain nin tubat a kaidapan.

* **2:19** Bibilang 16:5.

2 Ta hilay tatao, hadili laynan bengat ye ampaalagaan la,
lupan pilak, mapagmayadet, matanghit, mapangumih, ahe
ampanumbong kanlan tutoa la, homain pahalamat, boy ahe
ampanggalang kanan Apo Dioh.
3 Hilatin tatao, ket homain pangado, homain pamatawad,
mapandama, homain pamenben ha hadili, matubag, boy
kahulog lay manged.
4 Aliwan bengat yain, ta mapangiopit hila po, dawohdoh,
mapagmatagay, kalalabay la po a humbongen ye kalabayan
laman la dinan yay Apo Dioh.
5 Ampagkonwadi hilan māmteg nan Apo Dioh, noba ahe ya
met makit ye kapalyadiyan nin pamteg ha bi-ay la. Liklikan
mo hilay tataon wanabay.
6 Main nangaano kanla ye konwadi makigayyem ta-omen
hila makaloob ha babaey lan babayin mataloh matalingo
nin an-iadal la. Ta hilatin babayi, ket nitanek hilayna ha
kahalanan boy ipoh hilaynan kalabayan nin laman la.
7 Lanang hilan ampanlenge nin hadihadi a adal, noba
nakanoman ahe la met angkatalohan ye kaptegan.
8 Hilatin lalaki a ampanalingo kanla, ket angkuntadaen
lay kaptegan a omen ha panguntada lan Janes boy Jambres
kanan Moises hatew. Matiko ye ihip la boy hiyay anhabiyen
la a pamteg la ket aliwan peteg.
9 Noba ahe mipahulong ye andiyagen la. Ta matandaan
la met ateed lano nin kaganaan a tatao ye kamutawan la a
omen ha nalyadi kanlan Janes boy Jambres hatew.

Hiyay Bilin nan Pablo kanan Timoteo

10 Noba hika Timoteo, tanda moynay kaganaan a in-adal
ko, ugali ko boy no hinyay labay kon diyagen ha bi-ay ko.
Tanda moyna met no way-omen ye pamteg ko, pagpahinhiya
ko, pangado ko, boy pagteeh ko.
11 Tanda mo met ye nadihaan ko ha anti ko po ha banwan
Antioquia, banwan Iconio boy ha banwan Listra. Impaloke
la kon tatao ihtew boy pinaidapan lako. Noba inligtah na
kon Apo kanlan kaganaan.
12 Hiyay kaptegan, kaganaan a malabay magbi-ay a
matoynong bilang mānumbong nan Apo Cristo Jesus, ket
magdiha hilan pangipaloke.
13 Ket hilay tataon mangaloke boy mānalingo, lalo hila po
magpakaloke, ta legan antalingowen la hilay kanayon, ket
angkatalingo hila met.
14 Noba hika, magpahulong ka ha naadal mo boy pinamte-
gan mo, ta katatanda mo hilay nangiadal kammo.
15 Paibat ha anak ka po, natandaan moynay naihulat a
Habi nin Dioh. Ket yati ye makaibyay nin kadunongan a

mangiugot kammo ha kaligtahan makauli ha pamteg kanan
Apo Jesus.
16 Hilay kaganaan a naihulat a Habi nin Dioh, ket naihulat
ya makauli ha kapalyadiyan nan Apo Dioh. Ket magawi ya
ha pangiadal nin kaptegan, pangidlaw kanlan ampanyag nin
aliwan huhto, boy pangilmaw ha pagbi-ay a matoynong
17 ta-omen hikitawon māghilbi nan Apo Dioh, ket lanang a
nakahadya ha panyag nin manged.

4

1 Timoteo, tanda moynabay met a ha pag-udong nan Apo
Jesus ihti ha babe-luta, ket manakop yan kaganaan boy
manuhga yan kaganaan a tatao, natey man o angkabi-ay.
Kaya-bay Timoteo, ha ngalan nan Apo Dioh boy Apo Cristo
Jesus, ambilinan kata a
2 lanang ka dayin nakahadya a mangipatanda nin Habi nin
Dioh ha hinyaman a odah. Ha pangipatanda mo, ipatunong
moy aliwan huhton adal, paghabiyan mo hilay ampanyag
nin aliwan manged boy pakhawen moy nakem boy pamteg
la. Ket iadal mo yatin kaganaan a main kaanohan kanla.
3 Ta lumateng ye panaon a hilay tatao, ket ahe hilayna
manlenge nin peteg a adal, no aliwan manapul hilaynan
bengat nin mamaihtodo a mangiadal nin labay lan leng-en
ta-omen la mahumbong ye hadili lan kalabayan.
4 Ahe hilayna manlenge nin peteg a adal, no aliwan ha
iihtolya a palbowat bengat.
5 Noba hika, katapulan a mapamenben kan hadili mo ha
kaganaan a odah. Pagteehan moy kaidapan a lumateng
kammo. Ipatanda moy Manged a Balita tungkol kanan Apo
Jesus kanlan ahe po ampamteg. Diyagen moy man-ipadyag
nan Apo Dioh kammo bilang paghilbi mo kana.
6 Ta madanon akoynan matey a ba-mon maghan hagpa a
an-ihagpa ana.
7 Ba-mo kon maghay māmakilumba, ket inyadi koy pa-
makilumba ko o maghay māmakidihmog, ket inyadi koy pa-
makidihmog ko. Hiyay labay habiyen, dinyag koy kaganaan
a mababa ko ha paghilbi ko kanan Apo Dioh boy impahulong
koy pamteg ko kana. Inyadi koy kaganaan a impadyag na
kangko.
8 Ket haanin, ulita nakit na yan Apo Dioh ye matoynong
a pagbi-ay ko, main yaynan intaladan kangkon plimyo a
kodona. Ket hiyay Apo Jesus a matoynong a mānuhga ye
mamyay kangko. Ikodona naya kangko ha Mangaamot nin
Panuhga na. Aliwan bengat hiko ye mabyayan, no aliwan
agya hilay kaganaan a angkahabek nin pag-udong na.

Kalampuhan a Bilin nan Pablo

9 Pakakwaen moy tampol makalakew ihti kangko.
10 Ta hiyay Demas, nilakwanan na koyna. Nag-udong ya
ha banwan Tesalonica, ta mamabli kana ye babagay ihti ha
babe-luta. Hiyay Cresente, nakew ya met ha plobinhiyan
Galacia. Ket hiyay Tito, nakew ya met ha plobinhiyan
Dalmacia.
11 Hiyay Lucas tanay lamo ko. Kaya-bay no makew ka
ihti, ilamo mo yay Marcos, ta malabong ye maihaglap na ha
paghilbi ko kanan Apo Jesus.
12 Ket hiyay Tiquico, intubol ko yan makew ha banwan
Efeso.
13 Ha pamakew mo ihti, kadten mo yay kepkep kon
imbantak ko kanan Carpo ha Troas. Kadten mo met ye
nakehkeh a kahulatan ko, lalo hilaynay yadi ha katat ayop.
14 Hiyay Alejandro a māmanday tanho, tubat a kalok-an ye
dinyag na kangko. Ket hiyay Apo Dioh tanan bengat ye baala
a mamaduha kana.
15 Mag-alla ka kana, ta tubat ye panguntada na ha an-iadal
tawo.
16 Ha una la kon in-adap ha panuhgaan, ket homain
nakilakew kangko, no aliwan nilakwanan la kon kaganaan.
Ket patawaden na hila dayin Apo Dioh.
17 Agya wanabay man, ahe nako pinaolayan Apo Dioh.
Pinakhaw nay nakem kon mangipatanda nin Manged a
Balita kanlan kaganaan a aliwan Judio ta-omen la met
mange. Boy inligtah na kon Apo Dioh ha kamateyan.
18 Ket angkahigudo kon iligtah nako po ha kaganaan a
pakalokean angga lano ha ilakew nako ha panakopan na ha
langit. Galangen yay Apo Dioh makanoman. Amin.

Hilay Pangumohta

19 Haanin, ikumohta moko kanlan miahawan Priscila boy
Aquila boy ha pamilya nan Onesiforo.
20 Hiyay Erasto, nagbantak ya ha banwan Corinto. Hiyay
Trofimo, ket imbantak koya ha banwan Mileto, ta am-
paghakit ya.
21 Pakakwaen moy makalakew ihti bayo maabot ye bowan
nin pangalay-ep.
Angkumohtaen la kan Eubulo, Pudente, Lino, Claudia boy
hilay kaganaan a kakatongno tawo ihtibay.
22 Mikakaanti ya dayi ye Apo kammo. Mikakaanti ya dayi
kanyo ye kangedan nan Apo Dioh.

Hiyay Hulat nan Pablo kanan TITO

1 Hiko yay Pablo a māghilbi nan Apo Dioh boy apohtol
nan Apo Jesu Cristo. Intubol na kon Apo Dioh ta-omen ko
paghenen ye pamteg lan pinili na boy ipataloh kanla ye
kaptegan tungkol ha panumbong nin kalabayan na.
2 Yatin pamteg boy pagkataloh ye ampakaibyay kantawo
nin kahigudowan a biyan na kitawon bi-ay a homain
anggaan. Yatin bi-ay a homain anggaan ye impangako nan
Apo Dioh bayo na po palhowaen ye babe-luta. Ket ahe ya
ampanago.
3 Ket haanin ana ye panaon a intaning nan Apo Dioh a
maipatanda ye Habi na tungkol ha bi-ay a homain anggaan.
Ket hiyay Apo Dioh a Māngiligtah tawo, makauli ha bilin na,
pinatayaan nako a mangipatanda nin yati.
4 Angkumohtaen kata Tito a anak ko ha mamaghay
pamteg.
Matanggap mo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat
kanan Bapa tawon Dioh boy Apo Cristo Jesus a Māngiligtah
tawo.

Hiyay Abala nan Tito ha alipoteh nin Creta

5 Tito, nilakwanan kata ha Creta ta-omen mo patunongen
ye babagay a ahe ko napatunong hatew boy mamili ka nin
mānguna kanlan papangkat lan māmteg ha balang banwa a
omen ha imbilin ko kammo hatew.
6 Hilay pilien mo, ket hilay homain pakaumihan boy
maghan bengat ye ahawa. Hilay aanak la, ket katapulan
a ampamteg hila met kanan Apo Dioh, ahe hila mahabin
magulo o mabyang ye ō la.
7 Hiyay māngalingay lan pangkat nin māmteg, bilang
pinatayaan nan Apo Dioh ha abala na, katapulan a homain
yan pakaumihan. Katapulan a aliwa yan malambong, aliwa
yan tampol angkapoot, aliwa yan māglahing, aliwa yan
matubag boy aliwa yan lupan pilak,
8 no aliwan mapananggap nin hangaili, kalalabay nay
manyag nin manged, mapamenben nin hadili na, ma-
toynong, ampagbi-ay a homain kahalanan, boy tanda nay
huhton diyagen.
9 Katapulan a pagbi-ayan na ye peteg a adal a naadal na
ta-omen na met maiadal kanlan kanayon boy maitoynong
hilay angkumuntada kananyati.
10 Ta malabong hilay tataon angkumuntada nin yatin adal.
Antalingowen la hilay kanayon makauli ha pangiadal la

nin homain hilbi. Lalo hilaynay ampangipilit a patuli hilay
māmteg.*
11 Katapulan a patgenen mo ye pangiadal la, ta anggu-
lowen lay papamilya makauli ha pangiadal la nin ahe la dayi
iadal. Andyagen la yati ta-omen la hilan mapagpilakan.
12 Main maghay taga Creta a an-ibilang la a podopita ye
naghabi, “Hilay taga Creta, pawa mangatago, mangahado,
mangahiba, boy mangatubag a ba-mon ayop.”
13 Peteg ye hinabi na. Kaya-bay paghabiyan mo hilan
manged ta-omen hila mag-ilyadin mapah-ey ha pamteg la
14 boy ahe layna an-ibabano ye iihtolya lan Jujudio a
palbowat bengat o bibilin a palbowat bengat nin tataon
nanalingkukol ha kaptegan.
15 Kanlan tataon main malinih a ihip, malinih ana ye
kaganaan a babagay. Noba hilay tataon main madinat a ihip
boy ahe ampamteg, homain malinih kanla, ta madinat ye
kanakman boy ihip la.
16 Anhabiyen la a katatanda la yay Apo Dioh, noba ahe
ya met makit ha didiyag la. Ampakailoy hila, ahe ma-
panumbong, boy ahe la mababa ye manyag nin hinyaman
a manged.

2

Hiyay Genap boy Peteg a Adal

1 Noba hika Tito, hiyay katapulan mon iadal ket hiyay
peteg a adal.
2 Hilay tutoan laki, babalaan mo hilan mag-ilyadin ma-
pamenben nin hadili, madangal, tanda lay huhton diyagen,
mapah-ey ha pamteg, mapangado boy mapagteeh.
3 Ket hilay tutoan babayi met, babalaan mo hilan magbi-
ay a matoynong bilang māmteg nan Apo Dioh. Adi hila
ampandama boy adi hila māglahing, no aliwan mangiadal
hilan kangedan
4 ta-omen la hila maadalan ye makakaydeng a babayi a
adoen lay ahawa la boy aanak la.
5 Adalan la hilan mag-ilyadin mapamenben nin hadili,
magbi-ay a malinih, mahipeg ha baey la, maanoh boy
mapanumbong ha ahawa la ta-omen hilan homain mahabi
ye kanayon laban ha Habi nin Dioh a an-iadal tawo.
6 Hilay bayontubo a laki, babalaan mo hila met a mag-
ilyadi hilan mapamenben nin hadili.

---

* **1:10** Hilatin tataon angkumuntada ket Jujudio. Ampamteg hilayna kanan Apo Jesus, noba an-iadal la a kaganaan a māmteg, katapulan a magpatuli hila a omen ha anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises.

7 Hika, Tito, ha kaganaan a babagay, mag-ilyadi kan
panuwadan kanlan kanayon ha panyag nin manged. Ha
pangiadal mo, ipakit mo a manged ye tikih mo boy luboh
ha puho.
8 Pakahigudowen mo a pawa kaptegan ye iadal mo kanla
boy homain pakaumihan. Ha wanabay, mading-eyan hilay
angkumuntada kantawo, ta homain hilan mahabin maloke
laban kantawo.
9 Hilay iipoh,* babalaan mo hilan mag-ilyadin mapanum-
bong kanlan aamo la ta-omen hila maaliket ye aamo la. Ahe
hila dayi mapamakibat
10 boy ahe la takawan ye aamo la, no aliwan ipakit la
a luboh hilan mapatayaan. Ha wanabay, maipakit la ha
kaganaan a andiyagen la ye kangedan nin an-iadal tawo
tungkol kanan Apo Dioh a Māngiligtah tawo.
11 Ta hiyay Apo Dioh, ket impakit na ye kangedan na a
ampakaibyay nin kaligtahan ha kaganaan a tatao.
12 Yatin kangedan na ye ampamabala kantawo a tal-
ingkukolan tawoynay didiyag a homain pamiha kanan Apo
Dioh boy hiyay kalabayan nin laman tawo. Ha wanabay,
magbi-ay kitawo ihti ha babe-luta a mapamenben nin hadili,
matoynong, boy mapanumbong ha kalabayan nan Apo Dioh
13 legan an-agaden tawo a main kahigudowan ye maka-
paaliket a mangaamot a hiyay pag-udong na. Kananyatew a
mangaamot, makit tawo ye kahnagan nan Apo Jesu Cristo a
madangal tawon Dioh boy Māngiligtah.
14 Hiyay Apo Jesus, in-ibyay nay hadili na uli kantawo ta-
omen na kitawo tebhen ha kaganaan a kalok-an boy linihan
na kitawo ha kakahalanan ta-omen mag-ilyadin pagtao na a
nakataladan a manyag nin manged.
15 Hilatin pangugali ye iadal mo kanlan kakatongno ihen.
Babalaan mo hilan manumbong boy paghabiyan mo hilay
ampanguntada, ta main kan wanabay a katulidan. Ket adi
mo an-ipaluboh a luyoen la kan ayaman.

3

Hiyay Huhton Pangugali nin Māmteg nan Apo Jesus

1 Ipaihip mo kanlan māmteg a pahakop boy manumbong
hila kanlan mānungkolan. Boy katapulan a lanang hilan
nakahadya a manyag nin manged.
2 Habiyen mo po kanla a adi hila ampaghabin maloke
laban ha agya ayaman boy adi hila ampakiaway, no aliwan

* **2:9** Hatew ha Israel, hilay ipoh, homain hilan katulidan a umalih boy aliwan paltido ye amo la.

mag-ilyadi hilan maanoh boy mapagmakaaypa ha kaganaan
a tatao.

3 Ta agya hikitawo met hatew, ket kulang kitawo ha
pagkataloh ha kaptegan, ahe mapanumbong, mataloh kita-
won naoy-oy ha kalok-an boy inipoh nin kaganaan a kalahin
kadamogan boy hadilin kalabayan. Ampagbi-ay kitawo ha
kalok-an boy paykaibeg. Kinahulog la kitawon kanayon. Ket
kinahulog tawo hila met.

4 Noba ha naipatanda kantawo ye kangedan boy pangado
nin Dioh a Māngiligtah tawo,

5 ket inligtah na kitawo ha paduha uli ha kahalanan tawo.
Inligtah na kitawo aliwan uli ha manganged a didiyag tawo,
no aliwan uli ha ingalo na kantawo makauli ha Ihpiditon
Dioh a nanlinih boy namyay nin bayon bi-ay kantawo.

6 Hiyay Apo Dioh, in-ibyay nan luboh ye Ihpidito na
kantawo makauli kanan Apo Jesu Cristo a Māngiligtah tawo.

7 Dinyag na yatew ta-omen na kitawo maibilang a ma-
toynong makauli ha kangedan na boy matanggap tawo ye
anhigudowen tawo a bi-ay a homain anggaan.

8 Yatin adal ket peteg boy mapatayaan. Kaya-bay labay
ko a luboh mon iadal hilati kanlan māmteg nan Apo Dioh
ihen ta-omen hila maghipeg a manyag nin manged. Manged
hilatin aadal boy makahaglap ha kaganaan a tatao.

9 Noba liklikan moy pamakingatngat a homain hilbi boy
liklikan moy pamokitkit no aya hilay nangaunan tutoa yo
boy liklikan mo met ye pamakingatngat tungkol ha Bibilin
a impahulat kanan Moises. Ta homain yan hilbi boy ahe ya
makahaglap kanyo.

10 Ket no main taon ampandama nin paymamagha yo,
paghabiyan moya. Ket no mikalwa moynan paghabiyan
noba ahe ya po tumgen, ikahwil mo yayna.

11 Ta tanda moynabay met a hiyay taon wanabay, ket
māgkahalanan boy nitaang yayna ha kaptegan. Hiyay kaha-
lanan na ye ampangipapteg a katapulan yaynan paduhaan.

Kalampuhan a Bilin

12 Palakwen koya ihen ye Artemas o hiyay Tiquico. Ket
no lumateng ya ihen ye agya aya kanla, pakakwaen mo
kon lakwen ha Nicopolis, ta an-ihipen ko a ihtewbay ko
palabahen ye panaon nin pangalay-ep.

13 Pag-aligwat nan Zenas a abogado boy hiyay Apolos,
ibyay mo kanla ye angga ha mababa mon ihaglap kanla.
Pakahigudowen mo a ahe hila magkulang nin matapul la ha
pangumodang la.

14 Hilay kakatongno tawo kanan Apo Jesus, adalan mo
hilan maghipeg a manyag nin manged ta-omen hila maka-
haglap kanlan ampagkatapulan. Ta no wanabay ye diyagen
la, ket ampagbi-ay hilan mahilbi.
15 Angkumohtaen la kan kaganaan a lamo ko ihti. Ket
ikumohta mo kayi met kanlan kaganaan a kakatongno tawo
ha pamteg a ampangado kammi.
Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo Dioh.

Hiyay Hulat nan Pablo kanan FILEMON

1 Hiko yay Pablo a nakapidiho uli ha pangiadal ko nin
tungkol kanan Apo Cristo Jesus. Kalamo ko yay Timoteo
a katongno tawo kanan Apo Jesus. Ampangumohta kayi
kammo, Filemon, a an-adoen mi boy kalamo min māghilbi
nan Apo Dioh.
2 Angkumohtaen miya met ye Apia a katongno tawo kanan
Apo Jesus boy kanan Arquipo a kapadiho min homain
limon ampangiadal nin tungkol kanan Apo Jesu Cristo boy
wanabay met kanlan māmteg a ampaytipon ha baey mo.
3 Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat
kanan Bapa tawon Dioh boy Apo Jesu Cristo.

Hiyay Pangado boy Pamteg nan Filemon

4 Filemon, tepe an-ipakigwang kata kanan Apo kon Dioh,
an-ipahalamatan kata kana,
5 uli ha nabalitaan ko a pamteg mo kanan Apo Jesus boy
pangado mo ha kaganaan a pagtao nin Dioh.
6 An-ipakigwang ko kanan Apo Dioh a ihulong moy
manged a nakem mo ha kaganaan a māmteg ta-omen
umway ye pagkataloh mo ha kaganaan a kangedan a in-
ibyay nan Apo Dioh kantawo uli ha pamakimamagha tawo
kanan Apo Jesu Cristo.
7 An-adoen kon katongno, peteg a angkaaliket ako boy
kinumhaw ye nakem ko uli ha pangado mo kanlan pagtao
nin Dioh, ta pinakhaw moy nakem la.

Hiyay Awok nan Pablo kanan Filemon tungkol kanan Onesimo

8 Haanin, bilang apohtol nan Cristo, main akon katulidan
a mangibilin kammo nin hukat mon diyagen.
9 Noba ulita an-adoen kata, ket ahe kataynan bilinan, no
aliwan makiingalo koynan bengat kammo. Kaya-bay bilang
maghan matutoa kammo boy naipidiho uli ha pangiadal ko
nin tungkol kanan Apo Jesu Cristo,
10 ampakiiingalo ko kammo uli kanan Onesimo. Imbilang
ko yan anak ko ha pamteg, ta ha anti ko ihti ha pidihowan,
ket namteg ya kanan Apo Jesu Cristo.
11 Hatew, homain kan pakinabang kana, ta tinumakah ya.
Noba haanin, luwa kitayna a makinabang kana.*
12 Ampaudongen koya kammo ye an-adoen kon Onesimo.

---

* **1:11** *Onesimo:* hiyay labay habiyen nin ngalan Onesimo ket “mapakinabangan.”

13 Labay koya po dayin kumonin ihti ta-omen ha panaglap
na kangko, ba-mon hikaynay ampanaglap kangko legan anti
ko ihti ha pidihowan uli ha pangiadal kon Manged a Balita.
14 Noba ahe ko yan labay diyagen a homain kan pa-
maluboh ta-omen kan ahe angkapilit bengat, no aliwan
luboh ha nakem mo ye panaglap mo kangko.
15 Ta maka naihyay ya kammo nin makandin panaon ye
Onesimo ta-omen ha pag-udong na, ket mapagkalamo mo
yayna makanoman.
16 Hatew, hiyay Onesimo, ipoh mo yan bengat. Noba
haanin, aliwa mo yaynan bengat ipoh, no aliwan katongno
mo yayna met kanan Apo Jesus. An-adoen koya. Noba lalalo
dayi ye pangado mo kana, ta ipoh mo yayna, ket katongno
moya po kanan Apo.
17 Kaya-bay no an-ibilang mo kon kapadiho mon māghilbi
nan Apo Jesus, ket tanggapen moya awod ye Onesimo a ba-
mon hikoy antanggapen mo.
18 Ket no nagkahalanan ya man kammo o nakautang,
hikoynay hingilen mo.
19 *Hiko baynan mihmon Pablo ye nanulat nin yati. Ket*
hikoyna met ye mamayad nin hinyaman a nautang na kammo.
Filemon, ahe ko anhabiyen kammo a utang moya kangkoy
pagkatanda mo kanan Apo Jesus.
20 Kaya-bay katongno ko, uli kanan Apo, diyagen mo dayi
ye awok ko kammo tungkol kanan Onesimo. Paaliketen
moko dayi bilang katongno mo kanan Apo Jesu Cristo.
21 Nanulat ako kammo, ta angkahigudo kon diyagen moy
awok ko kammo boy tanda ko a igit po ye diyagen mo.
22 Main ako po manaytin labay kammo. No malyadi,
italadanan mo kon kunaan ihen. Ta anhigudowen ko a
makaudong ako ihen kanyo ulita an-ipakigwang yoko.

Kalampuhan a Pangumohta

23 Kumohta ka met kano wanan Epafras a kalamo kon
nakapidiho ihti uli ha pangiadal na nin tungkol kanan Apo
Cristo Jesus.
24 Hiyay Marcos, hiyay Aristarco, hiyay Demas, boy hiyay
Lucas a kalalamoan kon māngiadal, ket angkumohtaen laka
met.
25 Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo Jesu
Cristo.

Hiyay Hulat kanlan
HEBREO

Hiyay Paghabi nan Apo Dioh makauli ha Anak na

1 Hatew, hiyay Apo Dioh, malabong a ukdo yan naghabi
ha nakahinadi a papadan kanlan nangaunan tutoa tawo
makauli kanlan popodopita na.
2 Noba kanlan hilatin kalampuhan a mangaamot, naghabi
ya kantawo makauli kanan Anak na. Impapalhowa nan
Apo Dioh kana ye babe-luta boy pinili na yan manawid nin
kaganaan.
3 Ket makit kana ye kahnagan nan Apo Dioh boy hiyay
pagkaDioh nan Apo Dioh, ket wanabay met ateed kana.
Ket hiyabay ye ampangalingay ha kaganaan makauli ha
makapalyadiyan a habi na. Ket pangayadi na kitawon
nilinihan ha kakahalanan, nag-udong yayna ha langit boy
nikno yayna ha dapit wanan* nan Makapalyadiyan a Dioh.
4 Kaya-bay hiyay Anak nin Dioh, nag-ilyadi yan matatagay
kanlan aanghil. Wanabay met a matatagay ye impangalan
nan Bapa a Dioh kana dinan ha ngangalan lan aanghil na.
5 Ta hiyay Apo Dioh, ket ahe na bega hinabi ha ayaman a
anghil na,
“Hika ye Anak ko.
Ket haanin, ipatanda ko a hikoy Bapa mo.”†
Boy aliwan hilay aanghil na ye andektan nin hinabi na,
“Hikoy mag-ilyadin Bapa mo,
ket hika ye Anak ko.”‡
6 Ket ha itubol na yaynan Apo Dioh ye bugtong a Anak na
ihti ha babe-luta, hinabi na,
“Hikawon kaganaan a anghil ko, galangen yo yay Anak ko.”§
7 Boy main yan hinabi ye Apo Dioh a tungkol kanlan
aanghil na, a wanae,
“Hilay anghil ko a māghilbi ko,
ket mapalyadi ko hilan angin o apoy.”*
8 Noba yati ye hinabi nan Bapa a Dioh kanan Anak na,
“Hika a Dioh ye mamoon makanoman.
Ket matoynong ye pamoon mo.
9 Ampabliyen moy matoynong a didiyag,
noba kahulog moy maloke a didiyag.

---

* **1:3** *dapit wanan* ye pohto nin kapalyadiyan, kadangalan, boy katungkolan. † **1:5** Kakanta 2:7. ‡ **1:5** 2 Samuel 7:14; 1 Cronica 17:13. § **1:6** Deuteronomio 32:43. * **1:7** Kakanta 104:4.

Kaya-bay hiko a Dioh mo,
pinili katan paaliketen nin igit po kanlan kalalamoan mo.”†
10 Boy main ya po hinabi kanan Anak na a wanae,
“Ha pandugi nin kaganaan, hika Apo ye namalhowa nin babe-luta.
Ket makauli ha kapalyadiyan mo, pinalhowa mo ye kaganaan a anti ha langit.
11 Maanam man hilatin kaganaan, noba mikakaanti ka makanoman.
Umalan man yatin kaganaan a omen ha bado.
12 Itopi mo man hilatin kaganaan a omen ha maghay kepkep boy hagiliyan a omen ha bado.
Noba ahe ka angkauman.
Boy mikakaanti kan angkabi-ay makanoman.”‡
13 Ket agya makanoman, ahe na bega hinabin Apo Dioh ha agya ayaman kanlan aanghil na ye hinabi na kanan Anak na, a wanae,
“Mikno ka ha dapit wanan ko
angga ha mapahuko ko hila kammo ye kakaaway mo.”§
14 No wanabay awod, hinya hilay aanghil nin Dioh? Hilay anghil nin Dioh, ket ihpiditon māghilbi na bengat boy hilabay ye an-itubol na a managlap kanlan tataon iligtah na.

2

Hiyay tungkol ha Panhumyay ha Kaptegan

1 Ulita umiigit yay Apo Jesus ha kaganaan, katapulan a lanang tawon ihipen ye nange tawo ta-omen kitawo ahe mitaang ha kaptegan.
2 Pakaihipen yo yati. Hatew, hiyay Bibilin nan Apo Dioh, impaibyay na kanlan aanghil na kanan Moises. Ket napaptegan a peteg ya yati boy ayaman a nanlabag o ahe nanumbong kanlan hilatin bibilin, ket napaduhaan ya ha kaeteban nin kahalanan na.
3 Lalo ana kantawo. No ahe tawo an-ibabano ye homain kapadihon kaligtahan a ibat kanan Apo Dioh, ket ahe tawo maliklikan ye kapaduhaan. Hiyay Apo Jesus ye unan nangibalita nin yatin kaligtahan. Ket pinaptegan la met tataon nakange kana.
4 Ket hiyay Apo Dioh, pinaptegan na met makauli ha pagkakitan boy hadihadi a kapagtakaan. Boy pinaptegan na po makauli ha malabong a binaba a in-ibyay nan Ihpiditon Dioh kanlan labay nan biyan.

Nagkamain nin Kaligtahan makauli kanan Apo Jesus

---

† **1:9** Kakanta 45:6-7. ‡ **1:12** Kakanta 102:25-27. § **1:13** Kakanta 110:1.

5 Ket haanin, tungkol met ha bayon babe-luta a lumateng,
ahe na impabaala Apo Dioh kanlan aanghil na, no aliwan
impabaala na kanlan tatao.
6 Ta wanae ye anhabiyen nin maghay pahen nin naihulat
a Habi nin Dioh,
“Apo, hinya hilay tatao, ta angkaihipan mo hila?
Hinya hila nayi, ta angkalingayen mo hila?
7 Ta ha makandin panaon, ket dinyag mo hilan maaaypa
kanlan aanghil mo.
Noba pinadangalan mo hila a omen ha poon.
8 Boy impahakop moynay kaganaan ha kapalyadiyan
la.”*
Yatin hinabi ha naihulat a Habi nin Dioh a impahakop nan
Apo Dioh kanlan tatao ye kaganaan a babagay, hiyay labay
habiyen, ket lumateng lanoy mangaamot a homain bagay a
ahe na ipahakop ha tao. Noba ahe tawo ya po makit haanin
a naipahakop ha tao ye kaganaan a babagay.
9 Noba tanda tawo a hiyay Apo Jesus, ha anti ya ihti ha
babe-luta, ha makandin panaon, dinyag na yan Apo Dioh a
maaypa kanlan aanghil na ta-omen na madihaan ye matey.
Natey ya ha ikanged nin kaganaan a tatao makauli ha
kangedan nan Apo Dioh. Ket haanin, binyan na yan galang
boy kadangalan uli ha pagteeh na nin pamaidap anggan
kamateyan.
10 Kaya-bay hiyay Apo Dioh a namalhowa nin kaganaan a
babagay bilang pagkonin na, ket huhton bengat a pinalubo-
han na yan mapaidapan ye Apo Jesus ta-omen ya mag-
ilyadin genap a pangibatan nin kaligtahan tawo. Dinyag
nan Apo Dioh yatew ta-omen na hila maibilang kanlan
anhakopen na ha langit ye malabong a aanak na.
11 Ta hikitawon nalinihan ha kakahalanan boy hiyay Apo
Jesus a ampanlinih kantawo, ket mamaghay Bapa tawo.
Kaya-bay ahe na an-ikading-ey Apo Jesus a habtan na
kitawon kakatongno.
12 Yati ye hinabi nan Apo Jesus kanan Bapa na,
“Bapa a Dioh, ipatanda ko kanlan kakatongno ko no aya ka.
Ha bunak lan tataon ampanggalang kammo, magkanta
ko nin panggalang.”†
13 Hinabi na po Apo Jesus,
“Pataya ako kanan Apo Dioh.”‡
Ket hinabi na po,
“Anti ko ihti a kalamo lan aanak nan Apo Dioh a impataya
na kangko.”§

---

* **2:8** Kakanta 8:4-6. † **2:12** Kakanta 22:22. ‡ **2:13** Isaias 8:17. § **2:13** Isaias 8:18.

14 Hiyay andektan nin aanak nin Dioh, ket hikitawon
tatao. Kaya-bay hiyay Apo Jesus, ket in-anak yan tao a omen
met kantawo a main daya boy laman ta-omen makauli ha
pagkamatey na, ket luboh na yan mahambot ye Satanas a
ampangibatan nin kamateyan.
15 Ha wanabay, napalihway kitawoyna ha kapalyadiyan
nin limo, ta hatew, ampagbi-ay kitawon angkalimo ha
kamateyan.
16 Ulin yati, makinang a aliwan hilay aanghil ye an-
haglapan nan Apo Jesus, no aliwan hikitawon lalahi nan
Abraham.
17 Kaya-bay katapulan a mianak yan tao a omen kan-
lan kakatongno na ta-omen na kitawo mahaglapan. Ket
ha wanabay, mag-ilyadi yan pinakapoon tawon padi a
mapangingalo boy mapatayaan. Ket bilang pinakapoon
tawon padi, hiyabay ye māmietan kantawo kanan Apo Dioh.
Inhagpa nay hadili na bilang pambeh ta-omen hiyabay anay
mapaduhaan, ket mapatawad ye kakahalanan tawo.
18 Ulita nangikpe yan pamaidap ye Apo Jesus uli ha tukho,
mahaglapan na hila met ye ampagdiha nin tukho.

3

Hiyay Apo Jesus, Madadangal ya po kanan Moises

1 Kaya-bay hikitawon mikakatongno ha pamteg a hinagyat
nan Apo Dioh a mapagkalamo na ha panakopan na ha langit,
pakaihipen tawo yay Apo Jesus. Pinamtegan tawo ya a
hiyabay ye intubol nan Apo Dioh boy hiyabay ye pinakapoon
a padi a māmietan kantawo kanan Apo Dioh.
2 Mapatayaan ya kanan Apo Dioh a nangitubol kana a
omen met kanan Moises a mapatayaan ha pamaala na
kanlan kaganaan a kabilang ha pamilya nin Dioh.
3 Noba an-ibilang na yan Apo Dioh ye Apo Jesus a
madadangal po kanan Moises. No ilalayi tawo ha panyag
nin baey, hiyay Apo Jesus ye mamaideng ket hiyay Moises
ye pahen nin baey. Ket madadangal yay mamaideng dinan
ha an-ipaideng na.
4 Ta tanda tawo a no main baey, main met nanyag nin baey.
Ket hiyay Apo Dioh ye nanyag nin kaganaan.
5 Hatew hiyay Moises, mapatayaan ya ha pamaala na
kanlan tataon kabilang ha pamilya nin Dioh. Noba māghilbi
na yan bengat Apo Dioh. Ket hilay didinyag na, bilang
pagkakitan bengat nin ipatanda nan Apo Dioh lano.
6 Noba hiyay Apo Jesu Cristo, aliwa yan māghilbi, ta Anak
yan Dioh boy mapatayaan a māmaala nin pamilya nin Dioh.
Ket haanin, kabilang kitawoyna kanlan pamilya nin Dioh,

dapot tana mikakaanti kitawon mapah-ey ha pamteg boy
ahe tawo ya ikading-ey ye an-agaden tawon diyagen nan
Apo Dioh kantawo lano.
7 Kaya-bay manlenge kitawo ha anhabiyen nan Ihpiditon
Dioh, a wana,
“No mange yo a ampaghabi kanyoy Apo Dioh, pakaleng-en
yoya.
8 Adi yo ampabyangen ye ō yo
a omen ha dinyag lan nangaunan tutoa yo hatew.
Ta ha anti hila ha wangwang, ahe hila nanumbong kanan
Apo Dioh boy hinubok lay kaanohan na.”
9 Hinabi na po Apo Dioh,
“Agya nakit laynabay ye kapagtakaan a didinyag ko ha loob
nin apatapo a taon,
ket hinubok lay kaanohan ko.
10 Kaya-bay tubat ye poot ko kanlan hilatew a nangaunan
tutoa boy hinabi ko,
‘Lanang hilan antumaang kangko
boy ahe la labay a humbongen ye an-ibilin ko kanla.’
11 Kaya-bay uli ha poot ko kanla, impangako ko ha hadili ko
a
ahe hila bega miabot ha kapainawaan a intaladan ko
kanla.”*
12 Kaya-bay kakatongno, mag-alla kawo ta-omen homain
kanyoy mag-ilyadin maloke boy ahe ana mamteg, ket mi-
taang kawo kanan Apo Dioh a angkabi-ay.
13 Hiyay diyagen yo, minamangaamot kawon maypa-
pakhawan nin pamteg legan main po panaon ta-omen kawo
ahe matalingo a magkahalanan a mamabyang nin ō yo.
14 Ta no paibat po ha namteg kitawo angga ha kalam-
puhan, ket mikakaanti kitawon mapah-ey ha pamteg kanan
Cristo, mapagkalamo tawo yan makanoman.
15 Ihipen tawon uman ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Haanin, no mange yo a ampaghabi yay Apo Dioh kanyo,
pakaleng-en yoya.
Adi yo ampabyangen ye ō yo
a omen ha dinyag lan nangaunan tutoa yo hatew a ahe
nanumbong kanan Apo Dioh.”†
16 Ket haanin, aya hilay nakange kanan Apo Dioh, noba
ahe nanumbong kana? Aliwa nayi a hilay tataon in-ilwah
nan Moises ha nahyon Egipto?
17 Ket aya hilay kinapootan nan Apo Dioh ha loob nin
apatapo a taon? Aliwa nayi a hilay nagkahalanan boy
nangamatey ha wangwang?

---

* **3:11** Kakanta 95:7-11. † **3:15** Kakanta 95:7-8.

18 Boy aya hilay nagpangakoan nan Apo Dioh nin hadili na
a ahe bega miabot ha lugal nin kapainawaan? Aliwa nayi a
hilay tatao a ahe ampanumbong kana?
19 Kaya-bay makinang a ahe hila niabot ha kapainawaan
a intaladan nan Apo Dioh, ta ahe la yan pinamtegan.

4

1 Agya wanabay man ye nalyadi kanlan nangaunan tutoa
tawo, nikakaanti yan teed ye kapainawaan a impangako nan
Apo Dioh. Kaya-bay mag-alla kitawo, ta maka main kanyo ye
ahe miabot ha kapainawaan na.
2 Ta padiho kitawoyna kanlan nangaunan tutoa tawo a
nakange nin Manged a Balita a tungkol kananyatin ka-
painawaan. Noba ahe ya nakahaglap kanla ye nange la, ta
ahe la pinamtegan.
3 Hikitawon māmteg nan Apo Dioh bengat ye miabot ha
kapainawaan na. Noba hiyay tungkol kanlan ahe ampamteg
kana, hinabi nan Apo Dioh,
“Uli ha poot ko kanla, impangako ko ha hadili ko a
ahe hila bega miabot ha kapainawaan a intaladan ko
kanla.”*
Hinabi nan Apo Dioh yain, agya nakataladan yaynay ka-
painawaan kanla paibat po ha pinalhowa nay babe-luta.
4 Tanda tawo yain ta yati ye naihulat a Habi nin Dioh tungkol
ha ikapiton mangaamot,
“Ha ikapiton mangaamot, nagpainawa yay Apo Dioh ha
pamalhowa na.”†
5 Noba ihipen tawo man uman ye naihulat a Habi nin Dioh
a tungkol kanlan Israelita,
“Ahe hila bega miabot ha kapainawaan a intaladan ko
kanla.”
6 Hilay nakange nin yatin manged a balita hatew tungkol
ha impangako nin Dioh, makinang a ahe hila miabot ha
kapainawaan na ulita ahe hila nanumbong kana. Noba agya
wanabay man, nikakaanti yan teed ye pangako nan Apo
Dioh boy main miabot ha kapainawaan na a intaladan na.
7 Kaya-bay ha pangalabah nin malabong a taon, nangitan-
ing yayna man ye Apo Dioh nin magha po a mangaamot
ta-omen kitawo miabot ha kapainawaan na. Yati ye labay
habiyen nin hinabi na a “haanin” ha hinabi nan Apo Dioh
makauli kanan David,
“Haanin, no mange yo a ampaghabi yay Apo Dioh kanyo,
pakaleng-en yoya.
Adi yo ampabyangen ye ō yo.”‡

---

* **4:3** Kakanta 95:11. † **4:4** Genesis 2:2. ‡ **4:7** Kakanta 95:7-8.

8 Tanda tawoynabay met a naiabot na hilan Josue ye Israelita
ha Canaan a lugal nin kapainawaan la hatew. Noba aliwa
po yain ye kaptegan a lugal nin kapainawaan a an-agaden
tawo, ulita nangitaning yayna man ye Apo Dioh nin magha
po a mangaamot nin pamainawa.
9 Kaya-bay bilang pagtao nin Dioh, angkahigudo tawo a main
kitawon kapainawaan a intaladan nan Apo Dioh a omen ha
pagpainawa na ha ikapiton mangaamot.
10 Ta ayaman a miabot ha kapainawaan nan Apo Dioh,
ket magpainawa ya met ha andiyagen na a omen kanan
Apo Dioh a nagpainawa pangayadi nin pamalhowa na nin
kaganaan.
11 Kaya-bay pakaapehen tawon miabot ha kapainawaan na.
Adi tawo hila antuwaden ye tatao hatew a ahe nanum-
bong kanan Apo Dioh. Maka ahe kitawo met miabot ha
kapainawaan na.
12 Ta hiyay Habi nin Dioh ket angkabi-ay boy maka-
palyadiyan ya. Ket ba-mo yan matadem a tubat a omen ha
kampilan a mitaligmang ye tadem na a malyadin panigpah
nin pipilpoan boy utek nin bobot-o, ta antupohen nay puho
nin tao boy an-ibagwa nay pinakamaldeg a ihip na boy hiyay
ampakaapehen na.
13 Homain bega maitayo kanan Apo Dioh, ta angkakit boy
tanda nay kaganaan. Ket makibat kitawo lano kana.

Hiyay Apo Jesus ye Pinakapoon a Padi

14 Kaya-bay pakapah-ey kitawo ha pamteg, ta main kita-
won madangal a pinakapoon a padi a nakew ha langit a
homain kanayon, no aliwan hiyay Apo Jesus a Anak nin
Dioh.
15 Tanda nan pinakapoon tawon padi ye kaganaan a
kakapeyan tawo. Ket angkaingalowan na kitawo, ta ka-
ganaan a tukho§ a angkadihaan tawo, nadihaan na met,
noba ahe ya bega nagkahalanan.
16 Ket ulita main kitawoynan pinakapoon a padi,
ha panaon nin pagkatapulan tawo, adi kitawoyna
ampagluwaluwa a humaley kanan Apo Dioh, ta ingalowan
boy haglapan na kitawo.

5

1 Hatew, hiyay pinakapoon a padi a māmietan ha tao
kanan Apo Dioh, ket napili ya kanlan kapadiho nan tao.
Katungkolan nay mangihagpa kanan Apo Dioh nin didigalo
boy hagpa lan tatao ha pangihagpaan ta-omen mapatawad
ye kakahalanan la.

§ **4:15** *tukho* o papanubok.

2 Ulita hiyay pinakapoon a padi, ket tao ya a main ya
met kakapeyan, maanoh ya kanlan tataon ampakadyag nin
maloke boy kanlan ahe nagtanda a maloke ye andiyagen la.
3 Uli ha kakapeyan na, katapulan na met ye mangihagpa
uli ha kakahalanan na, aliwan bengat ha kakahalanan nin
tatao.
4 Agya ayaman a tao, ahe na malyadin diyagen ye hadili na
a pinakapoon a padi. Ta hiyay Apo Dioh bengat ye ampamili
ha wanabay a katungkolan a omen ha pamili na kanan
Aaron hatew.
5 Wanabay met kanan Cristo, aliwan hiyabay ye namadan-
gal boy namili nin hadili na a mag-ilyadin pinakapoon a
padi, no aliwan hiyay Apo Dioh. Ta hinabi nan Apo Dioh
kana,
“Hika ye Anak ko.
Ket haanin, ipatanda ko a hikoy Bapa mo.”*
6 Boy hinabi na po Apo Dioh ha kanayon a pahen nin
kahulatan,
“Hikaynay padi makanoman
a omen ha pagkapadi nan Melkizedek.”†
7 Ha anti ya po ihti ha babe-luta ye Apo Jesus, in-aleng-
eng nay nakigwang boy nakiiingalo kanan Apo Dioh a
hiyan bengat ye makapiligtah kana ha kamateyan. Ket
lingnge na met Apo Dioh ye pakigwang na ulita luboh yan
nagmakaaypa boy mapanumbong ha kalabayan nan Apo
Dioh.
8 Noba agya Anak yan Dioh, natandaan nay peteg a
panumbong makauli ha pangikpe na nin kaidapan.
9 Ulin yatin panumbong na, dinyag na yan Apo Dioh a
genap boy pangibatan nin homain anggaan a kaligtahan lan
kaganaan a ampanumbong kana.
10 Ta tinuga na yan Apo Dioh a mag-ilyadin pinakapoon a
padi a omen met ateed ha pagkapadi nan Melkizedek.‡

Babala kanlan Manalingkukol kanan Apo Dioh

11 Malabong po dayi ye habiyen ko kanyo a tungkol ha
pagkapadi nan Apo Jesus. Noba maidap yan ipataloh kanyo,
ulita kinumapey anay pagkataloh yo.
12 Māngiadal kawoyna dayi, ta nabuyot kawoyna ha
pamteg. Noba angga haanin, katapulan a iadal po kanyo ye
unan aadal a tungkol ha Habi nin Dioh a naiadal ana kanyo
hatew. Ba-mo kawon ongi a gatah po ye pamangan na, ta
ahe yo po magatgat ye mabyang a pamangan a nakailalayian
nin mangaldeg a adal.

---

* **5:5** Kakanta 2:7. † **5:6** Kakanta 110:4. ‡ **5:10** Genesis 14:18-20.

13 Hilay ampagbi-ay ha gatah, oongi hila po. Hiyay labay
habiyen, ahe la po naadal no hinyay matoynong o maloke.
14 Noba hilay ampagbi-ay nin mabyang a pamangan, main
yaynan ihip. Hiyay labay habiyen, uli ha pangilmaw,
angkatalohan laynay mangaldeg a aadal boy tanda layna no
hinyay manged o maloke.

6

1 Kaya-bay lakwanan tawoynay unan adal tungkol kanan
Cristo, ket magpahulong kitawoyna ha mangaldeg a adal
ta-omen kitawo pumah-ey ha pamteg. Adi kitawoyna pag-
udong-udong ha unan adal tungkol ha paghehe boy panal-
ingkukol ha didiyag a homain hilbi boy tungkol ha pamteg
kanan Apo Dioh,
2 ha aadal tungkol ha pamawtihmo, pangipalonto nin
gamet ha ō, pagkabi-ay uman nin nangamatey boy no way-
omen ya lano ye tao ha homain anggaan pangayadi na yan
uhgaen Apo Dioh.
3 Kaya-bay no ipaluboh nan Apo Dioh, magpahulong
kitawoyna ingat ha mangaldeg a adal.
4 Ta hilay nanalingkukol ha pamteg la kanan Apo Jesus,
ahe tawo hilayna makumbinyo a maghehe ta-omen hila
mag-udong kana. Natandaan layna ye kaptegan hatew,
nadihaan laynay kangedan a digalo nan Apo Dioh, boy
natanggap layna ye Ihpiditon Dioh.
5 Nadihaan laynay kangedan a ibat ha Habi nin Dioh boy
natanam layna ye kapalyadiyan nan Apo Dioh a ipakit na ha
huyot a mangaamot.
6 Ket haanin, no talingkukolan la ye pamteg la kanan Apo
Jesus, ahe hilayna makumbinyo a maghehe boy miudong
kana, ta ba-moynan an-ipako la yayna man ha kodoh ye
Anak nin Dioh boy an-ipapading-ey laya ha adapan lan tatao.
7 Hikitawon tatao, nailalayi kitawo ha luta a talon. Hiyay
luta a maheheg maudanan boy tuboan nin tatanaman a
pakinabangan nin māgtalon, ket inged na yan Apo Dioh.
8 Noba no ilamon boy didiwi bengat ye antumubo nin
yatew a luta, ket homain yan hilbi. Kaya-bay ihumpa na yan
Apo Dioh boy maulam ya.
9 An-adoen kon kakatongno, agya wanabay man ye an-
habiyen ko, aliwa kawon omen kanla, ta angkahigudo
ko a mamanged ye kahahaad yo bilang nananggap nin
kaligtahan.
10 Matoynong yay Apo Dioh boy ahe na maliwaan ye
manganged a didiyag yo boy hiyay impakit yo a pangado yo

kana makauli ha pahulong yon panaglap kanlan pagtao nin
Dioh.
11 Kakatongno, labay ko dayi a ipahulong yoy kahipegan
yo angga ha kapopohan ta-omen yo matanggap ye anhigu-
dowen yo.
12 Anhabiyen ko yati ta-omen kawo maghipeg boy
tuwaden yo hilay tatao a makauli ha pamteg la kanan Apo
Dioh boy pahulong lan pangikpe, ampananggap hilaynan
impangako na.

Peteg ye Pangako nan Apo Dioh

13 Ihipen yo yay Abraham. Ha nagpangako yay Apo Dioh
kana, ahe ya nanggawi nin kanayon a ngalan a pamaghen
nin pangako na, no aliwan ginawi nay hadili nan ngalan,
ulita homain umiigit kana.
14 Wanae ye hinabi nan Apo Dioh kanan Abraham, “An-
ipangako kon inged kata boy diyagen kon malabong ye lalahi
mo.”*
15 Ket ulita nagteeh yan nangagad ye Abraham, natanggap
nay impangako nan Apo Dioh kana.

16 Tanda tawo a no hiyay maghay tao, ket labay na a ma-
papaghen ye pangako na, manggawi yan ngalan nin umiigit
kana. Ha wanabay, homain hilaynan payngatngatan.
17 Wanabay met ateed ye dinyag nan Apo Dioh hatew. Ta
ha nagpangako yay Apo Dioh, pinaghen nay pangako na
makauli ha panggawi na nin ngalan na ta-omen naya ipakit
kanlan tataon nagpangakoan na a ahe naya bega umanen ye
pangako na.
18 Ket hilatin luwa a hiyay pangako na boy pamapaghen
na, peteg a ahe mauman, ta ahe yan bega ampagtago ye Apo
Dioh. Kaya-bay hikitawon tinumkip kana, main kitawon
maghen a kahigudowan, legan an-agaden tawoy impangako
na.
19 Yatin kahigudowan tawo kanan Apo Dioh ye ampa-
makhaw nin nakem tawo a ba-mon nakatakip ha mayadet
a dapah. Ket yatin kahigudowan tawo, itupoh na kitawo
ha tabing nin Timplo boy iabot na kitawo ha Pinakanahan-
towan a Hilid nin Timplo ha langit a angkunaan nan Apo
Dioh.
20 Nauna yaynan hinumlep ye Apo Jesus ihtew ta-omen
ya mamietan kantawo kanan Apo Dioh, ta hiyabay ye nag-
ilyadin pinakapoon tawon padi makanoman a omen ha
pagkapadi nan Melkizedek.

---

* **6:14** Genesis 22:16-17.

7

Hiyay Melkizedek a Padi hatew

1 Hiyay Melkizedek, poon ya hatew ha banwan Salem
ha panaon nan Abraham. Boy padi ya a ampaghilbi ha
Katatagayan a Dioh. Ha maghay mangaamot, nakilaban
yay Abraham ha nangaanon popoon, ket nanambot ya. Ha
ampuli yayna, hinagana na yan Melkizedek. Ket hinabi na
kanan Abraham, “Inged na kan Apo Dioh.”*
2 Ket in-ibyay nan Abraham kana ye ikamapo nin ka-
ganaan a nahamham na kanlan kaaway na. Hiyay labay
habiyen nin ngalan a Melkizedek, “Poon nin Katoynongan.”
Ket ulita poon ya ha Salem a hiyay labay habiyen “katanaan,”
anhabtan yan “Poon nin Katanaan.”
3 Homain naihulat tungkol kanlan bapa o indo na, agya
kanlan nangaunan tutoa na. Boy homain met naihulat
tungkol ha pangianak kana boy pagkamatey na. Homain
met anggaan ye pagkapadi na a omen kanan Anak nin Dioh.
4 Ihipen tawo man no way-omen ya kadangal ye Melk-
izedek! Agya hiyay Abraham a unan tutoa tawo, ket namyay
ya kana nin ikamapo nin kaganaan a nahamham na kanlan
kaaway na.
5 Hiyay anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises, hilay
papadi a lahi nan Levi ye mananggap nin ikamapo nin
babandi nin kapadiho la a Jujudio, agya padipadiho hilan
ibat kanan Abraham.
6 Noba agya ahe ya nangibat ha lahi nan Levi ye Melk-
izedek, ket nananggap yan ikamapo a ibat kanan Abraham.
Boy hiyabay met ye naghabi kanan Abraham, “Inged na kan
Apo Dioh,” agya hiyay Abraham ye taon pinangakoan nan
Apo Dioh.
7 Ket kamatandaan tawoynabay met a madadangal yay
taon nanginged dinan ha in-inged.
8 Tanda tawo met a hilay papadi a lahi nan Levi a
ampananggap nin ikamapo, ket tao hilan bengat a main ka-
mateyan. Noba hiyay Melkizedek a nananggap nin ikamapo
a ibat kanan Abraham, ket ampaptegan nin naihulat a Habi
nin Dioh a homain anggaan ye pagkapadi na, ta homain
naihulat tungkol ha kamateyan na.
9 Boy agya hiyay Levi ye toa lan papadi a ampananggap
nin ikamapo a dakay, ba-mon namyay yayna met nin
ikamapo kanan Melkizedek makauli kanan Abraham.
10 Ta ha hinagana na yan Melkizedek ye Abraham, hiyay
Levi, anti yayna ha laman nan Abraham a toa na.

---

* **7:1** Genesis 14:19.

11 Tanda tawo po a hiyay tungkol ha pagpadi nin lalahi nan
Levi ket nakailig ha Bibilin a in-ibyay nan Apo Dioh kanlan
Jujudio. Haanin, no hiyay andiyagen lan hilatin papadi
ket ampakapag-ilyadin genap ha tao ha pamilew nan Apo
Dioh, ahe ana katapulan ye lumbo a padi. Noba natandaan
tawo a ahe yan ampakapag-ilyadin genap ha tao. Kaya-bay
katapulan a main bayon padi a omen ha pagkapadi nan
Melkizedek a lumbo ye pagkapadi na kanan Aaron.
12 Ket no nauman ye tungkol ha pagpadi, katapulan met
awod a mauman ye Bibilin.
13-14 Hiyay Apo tawon Jesu Cristo ye andektan a padi
a kahagili lan papadi a lalahi nan Levi. Nakiduma ye
pagkapadi na, ta ibat ya ha lahi nan Juda, aliwan ha lahi
nan Levi. Ket agya nakanoman, homain po naghilbi bilang
padi a ibat ha lahi nan Juda. Ta ha hinabi nan Moises no
aya yay mag-ilyadin padi a maghilbi ha pangihagpaan, ket
homain yan hinabi a lahi nan Juda, no aliwan hiyay lahi nan
Levi bengat.

Hiyay Padi a omen kanan Melkizedek

15 Lalo anan kinuminang a nahagiliyan hilaynay papadi a
lalahi nan Levi, ta main anan lumbo a padi haanin. Hiyabay
ye Apo Jesus boy padiho ye pagkapadi na kanan Melkizedek.
16 Hiyay Apo Jesus, nag-ilyadi yan padi uli ha maka-
palyadiyan a bi-ay na a homain anggaan, aliwan makauli
ha Bibilin tungkol ha lahi na.
17 Ta wanae ye anhabiyen nin naihulat a Habi nin Dioh
tungkol kana,
“Hika ye padi makanoman
a omen ha pagkapadi nan Melkizedek.”†
18 Kaya-bay hinagiliyan nan Apo Dioh ye alan a bibilin
tungkol ha pagpadi, ta makapey ya boy homain hilbi.
19 Ta homain bega nag-ilyadin genap ha pamilew nan
Apo Dioh makauli ha panumbong ha Bibilin. Noba haanin,
main anan mamanged a papadan. Ket makauli kananyati,
makahaley kitawoyna kana.
20 Mamanged yatin papadan, ta hinumpaan na yan Apo
Dioh. Ha dinyag na yan Apo Dioh a padi ye lalahi nan Levi,
ahe na yan hinumpaan.
21 Noba ha dinyag na yan padi ye Apo Jesus, hinumpaan
naya, a wana,
“Hiko ye Apo Dioh a ampanumpa.
Hika ye padi makanoman.
Ket ahe yaynan mauman ye ihip ko.”‡

† **7:17** Kakanta 110:4. ‡ **7:21** Kakanta 110:4.

22 Kaya-bay hiyay Apo Jesus ye kahigudowan tawo a tupaden
nan Apo Dioh ye mamanged a kahundoan na kanlan tatao
na.
23 Malabong hilay papadi hatew, ulita no matey yay
magha, humagili ye magha ta-omen magpahulong ye
paghilbi la bilang padi.
24 Noba hiyay Apo Jesus, ket homain yan kamateyan.
Kaya-bay homain anggaan ye pagkapadi na.
25 Kaya-bay miligtah na hilan genap ye ayaman a taon
humaley kanan Apo Dioh makauli kana, ulita angkabi-ay ya
makanoman a ampamietan kantawo kanan Apo Dioh.
26 Kaya-bay hiyay Apo Jesus bengat ye pinakapoon a padi
a katapulan tawo. Ta homain yan kahalanan, homain
pakaumihan, homain kalok-an kana, aliwa yan padiho
kanlan tataon māgkahalanan boy pinadangalan na yan Apo
Dioh nin maiigit po kanlan kaganaan a anti ha langit.
27 Nakiduma yay Apo Jesus kanlan kanayon a pinakapoon
a padi a katapulan lay mangihagpa ha minamangaamot uli
ha kakahalanan la ket pangayadi, mangihagpa hila met uli
ha kakahalanan lan tatao. Noba hiyay Apo Jesus, impiping-
han nan inhagpa ye hadili nan bi-ay ta-omen mapatawad ye
kakahalanan nin kaganaan a tatao.
28 Ta hiyay anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises,
hiyay mapili a pinakapoon a padi ket taon bengat a
main kakapeyan. Noba pangalabah nin yatew a panaon,
nanumpa yay Apo Dioh, a wana, “Hiyay Anak koyna
haanin ye dinyag kon pinakapoon a padi, ket genap yan
makanoman.”

8

Hiyay Apo Jesus ye Pinakapoon a Padi

1 Yati ye labay habiyen nin anhabiyen ko kanyo. Peteg a
main kitawoynan pinakapoon a padi a nakaikno ha dapit
wanan nin pamiknoan nan Makapalyadiyan a Dioh ha
langit.
2 Ket bilang pinakapoon a padi, ampaghilbi ya ha kaptegan
a panggalangan a dinyag nan Apo Dioh, aliwan dinyag nin
tao.
3 Ihti ha babe-luta, hiyay balang pinakapoon a padi, ket
napili ya ta-omen mangihagpa nin didigalo boy kanayon po
a hagpa lan tatao. Kaya-bay hiyay pinakapoon a padi tawo
ha langit, ket katapulan a main ya met ihagpa kanan Apo
Dioh.
4 Ket no anti ya po ihti ha babe-luta, ahe ya malyadin padi,
ta main anan papadi a ampangihagpa nin didigalo a omen
ha anti ha Bibilin.

5 Hiyay paghilbi lan papadi, ket pagkakitan bengat nin
angkalyadi ha langit. Ta ha ipaideng nan Moises ye Toldan
Panggalangan, ket mahehpet nan imbilin Apo Dioh kana,
“Katapulan a humbongen moy kaganaan a impakit ko
kammo hatew ha mapantay no way-omen mo yan diyagen
ye Toldan Panggalangan.”*
6 Noba hiyay paghilbi nan Apo Jesus bilang pinakapoon a
padi, ket mamanged ya dinan ha paghilbi lan nangaunan
papadi ihti ha babe-luta. Ta ha bayon kahundoan, hiyay
Apo Jesus ye ampamietan ha tao kanan Apo Dioh. Ket yatin
bayon kahundoan, mamanged ya dinan ha alan, ta nakailig
ya ha mamanged po a papangako nan Apo Dioh.
7 No hiyay alan a kahundoan ket homain yan kulang, ahe
yayna dayi katapulan ye bayon kahundoan.
8 Noba nakit nan Apo Dioh ye kulang lan tataon ampanum-
bong ha nunan kahundoan. Kaya-bay hinabi na,
“Lumateng lanoy mangaamot
a manyag akon bayon kahundoan kanlan lalahi nan
Israel boy Juda.
9 Yatin bayon kahundoan, aliwan padiho ha alan a kahun-
doan
a dinyag ko hatew kanlan nangaunan tutoa la
a in-ilwah ko ha nahyon Egipto.
Ahe la hinumbong ye unan kahundoan ko kanla.
Kaya-bay pinaolayan ko hila.”
10 Hinabi na po Apo Dioh,
“Lano maabot ye panaon,
yabayti ye diyagen kon bayon kahundoan ha lalahi lan
Israel.
Hiyay bibilin ko, itanem ko ha ihip
boy puho la.
Hikoyna ye Dioh la
ket hilabay ana met ye tatao ko.
11 Ahe layna katapulan a mapay-aadal
o habiyen kanlan kakatongno la, ‘Kakatongno, katapu-
lan a balayen yo a hiyay Apo ye Dioh.’
Ta kananyatew a panaon,
balayen la kon kaganaan a tao, matagay man o ahe.
12 Ta patawaden koyna ye kalok-an la
boy liwaan koynay kakahalanan la.”†
13 Ha hinabi nan Apo Dioh a main anan bayon kahundoan,
makinang a inalihan na yaynan hilbi ye alan a kahundoan.
Ket hinyaman a alan ana boy homain anan hilbi, ha ahe
mabuyot, maanam ya.

---

* **8:5** Exodo 25:40. † **8:12** Jeremias 31:31-34.

9

Hiyay Panggalang ihti ha Babe-luta boy ha Langit

1 Ha unan kahundoan, main bibilin tungkol ha huhton
panggalang boy main met Toldan Panggalangan kanan Apo
Dioh a dinyag nin tao.
2 Yatin Toldan Panggalangan, ket luway hilid na boy
tabing ye pietan la. Hiyay dapit dongla ket anhabtan yan
“Nahantowan a Hilid.” Anti ya ihtew ye kingki a manipitoy
delag boy lamihaan a pangikunaan nin tinapay a an-ihagpa
kanan Apo Dioh.
3 Hiyay ikalwan hilid ha likol nin tabing ket anhabtan
“Pinakanahantowan a Hilid.”
4 Anti ya ihtew ye pangihagpaan a pangulaman nin in-
senso boy anti ya met ihtew ye lakaha nin kahundoan. Hiyay
pangihagpaan boy lakaha ket padiho hilan napakalopkopan
nin balitok. Ha loob nin lakaha nin kahundoan, anti ya
ihtew ye koden a balitok a nakaikunaan nin pamangan a
anhabtan “manna”* boy hiyay teken nan Aaron a nagboong
boy hiyay luway madampiyak a dapah a nakaidokitan nin
Bibilin nan Apo Dioh.
5 Ha babe nin lakaha, main luway kadih anghil nin Dioh a
yadi ha balitok. Hiyay kadih anghil ye pagkakitan a anti ya
ihtew ye Apo Dioh. Naameyan nin papakpak la ye hakeb
lakaha a pangiwahikan nan pinakapoon a padi nin daya
ayop ta-omen mapatawad ye kakahalanan lan tatao. Noba
ahe ko po maipalinaw yatin kaganaan haanin.
6 Wanabay ye pagkatunong nin Toldan Panggalangan.
Hilay papadi, minamangaamot hilan anhumlep ha dapit
dongla a hilid ta-omen la diyagen ye katungkolan la.
7 Noba ha Pinakanahantowan a Hilid, hiyay pinakapoon
a padi bengat ye malyadin humlep ihtew, ket minghan
yan bengat ha loob nin maghay taon. Ket tepe humlep
ihtew, ampangaget yan daya nin ayop bilang hagpa uli ha
kakahalanan na boy ha kahalanan lan tatao a ahe la tinatala.
8 Legan anti ya po ye Toldan Panggalangan, makauli
kanlan hilatin bibilin, ket an-ipakit nin Ihpiditon Dioh a
ahe hila malyadin humlep ye tatao ha Pinakanahantowan
a Hilid.
9 Hilatin kaganaan ket ampangipakit bengat kantawo
haanin a hilay didigalo boy kanayon po a hahagpa kanan
Apo Dioh, ket ahe ya makaalih nin kahalanan a ampakay-
ootan lan tataon ampanggalang kana.

---

* **9:4** Hatew, ha anti hilay Israelita ha wangwang, minamangaamot na hilan ambiyan Apo Dioh nin pamangan a anhabtan “manna”.

10 Hilatin bibilin ket tungkol bengat ha laman, no hinyay
malyadin kanen o inomen boy no way-omen ye huhton pan-
guyah nin hinyaman. Hilatew a bibilin ket tungkol bengat
ha babagay a katapulan humbongen angga ha panaon a
hagiliyan na yaynan Apo Dioh nin bayo.

11 Noba haanin, nilumateng yaynay Apo Jesu Cristo a
pinakapoon tawon padi. Ket makauli kana, angkadihaan
tawoy kangedan na uli ha bayon papadan. Ket bilang
pinakapoon a padi, hinumlep yayna ha langit a mamanged
boy genap a Panggalangan a aliwan dinyag nin tao boy ahe
ya ihti ha babe-luta.
12 Ket ha hinumlep yay Apo Jesus ihtew, aliwan daya nin
kambing o oybon baka ye inhagpa na, no aliwan hadili nan
daya. Ninghan yan bengat hinumlep ha Pinakanahantowan
a Hilid. Ket makauli ha daya na, timbeh na kitawo ha ka-
paduhaan uli ha kakahalanan tawo ta-omen kitawo miligtah
makanoman.
13 Hiyay anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises,
no hiyay maghay tao ket naibilang yan madinat, ahe
ya malyadin manggalang kanan Apo Dioh. Noba no
mawahikan yayna nin daya nin kambing boy bolog a baka
boy tubog nin naulam a dumalaga a baka, ket maibilang
yaynan malinih.
14 Ket no ampakalinih yay daya nin ayop, lalalo yayna
ingat ye daya nan Apo Jesu Cristo. Ta angkaalih nay
pagkayoot nin ihip uli ha mangaloke a didiyag tawo ta-omen
kitawoyna malihway a maghilbi kanan Apo Dioh a angkabi-
ay. Ta makauli ha Ihpiditon Dioh a homain anggaan, hiyay
Apo Jesus, inhagpa nay hadili na bilang hagpa a homain
kaumihan kanan Apo Dioh.

15 Kaya-bay ha bayon kahundoan, hiyay Apo Jesu Cristo ye
ampamietan ha tao kanan Apo Dioh. Ta uli ha pagkamatey
na, timbeh na hilay tatao ha kakahalanan a nadyag la
ha anti hila po ha unan kahundoan. Kaya-bay haanin,
hilay kaganaan a hinagyat nan Apo Dioh a pagtao na, ket
matanggap lay homain anggaan a kangedan a impangako
na.
16 Tanda tawoynabay met a no main kahulatan tungkol ha
tawid, katapulan a main pagkakitan a natey yaynay nanyag
nin kahulatan ta-omen maipatupad ye nakahulat.
17 Ta ahe maipatupad ye nakahulat no angkabi-ay ya po
ye nanulat.
18 Kaya-bay agya ha unan kahundoan, katapulan a main
met daya nin ayop a pagkakitan nin pagkamatey nin ayop
ta-omen ya magkamain nin hilbi.

19 Kaya-bay pangayadi nan impatanda nan Moises ye
balang bilin kanlan tatao, nangwa yan daya nin oybon baka
boy kambing a hinalean nin lanom. Pangayadi, indede na ha
daya ye labok nin tupa a kinadihan matibya a nakagawot ha
hanga nin isopo haka na hila winahikan ye tatao boy hiyay
nakakehkeh a nakaihulatan nin Bibilin.
20 Legan anwahikan na hila, anhabiyen na kanla, “Yatin
daya ye pamaghen ha kahundoan a an-ipatupad nan Apo
Dioh kanyo.”†
21 Ket winahikan na met nin daya ye Toldan Panggalangan
boy kaganaan a kakahangkapan a angkagawi ha pang-
galang.
22 Ta hiyay anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises,
magaynan kaganaan ket katapulan a malinihan nin daya.
Ket no homain maibuhboh a daya bilang hagpa kanan Apo
Dioh, homain met kapatawadan ye kakahalanan lan tatao.
23 Kaya-bay hiyay Toldan Panggalangan boy kaganaan
a kakahangkapan a anti ihtew a pagkakitan bengat nin
babagay a anti ha langit, ket katapulan a malinihan nin daya
nin ayop. Noba hilay babagay a anti ha langit, katapulan
a malinihan nin mamanged po a hagpa dinan ha daya nin
ayop.
24 Ta hiyay Cristo, ahe ya hinumlep ha maghay Panggalan-
gan ihti ha babe-luta a dinyag nin tao, no aliwan ha kaptegan
a Panggalangan ha langit. Ket haanin, an-ipakitongtong na
kitawo kanan Apo Dioh.
25 Ket hiyay panumlep na ihtew, aliwan piuman-uman a
omen ha andiyagen nin pinakapoon a padi hatew a tinaon a
anhumlep ha Pinakanahantowan a Hilid nin Panggalangan
boy ampangaget yan daya nin ayop bilang hagpa. Ta hiyay
Cristo, ninghan na yan bengat inhagpa ye hadili na, ket ahe
nayna uman-umanen.
26 Ulita no katapulan na yan uman-umanen, malabong a
ukdo ya dayin natey ye Apo Jesus paibat ha napalhowa ye
babe-luta. Noba haanin a kalampuhan nin panaon, ninghan
yan bengat a nakew ihti ha babe-luta ta-omen na ipipinghan
a alihen ye kakahalanan tawo makauli ha pangihagpa na nin
hadili na.
27 Naitaning ha tao a katapulan yan matey minghan, ket
pangayadi, uhgaen na yan Apo Dioh.
28 Wanabay met ateed kanan Cristo. Natey yan ninghan
ha inhagpa nay hadili na ta-omen na alihen ye kakahalanan
nin tao. Ket mag-udong yan uman ihti ha babe-luta, aliwan
ta-omen matey yayna man uli ha kahalanan, no aliwan
mangiligtah yayna nin tataon ampangagad kana.

---

† **9:20** Exodo 24:4-8.

10

1 Hiyay Bibilin a impahulat kanan Moises, ket aliwa po
kaptegan, no aliwan pagkakitan bengat nin manganged a
babagay a nilumateng makauli kanan Apo Jesus. Kaya-
bay hiyay hagpa lan tataon anhumaley boy ampanggalang
kanan Apo Dioh, ket ahe ya bega makapitoynong kanla agya
po man tinaon hilan ampangihagpa a omen ha anhabiyen
nin Bibilin.
2 Ta no hiyay hagpa la, ket makalinih ya dayin kahalanan,
ahe hilayna dayi angkayoot uli ha kakahalanan la boy ahe
layna dayi katapulan ye mangihagpa po uman.
3 Noba hiyay hagpa lan tinaon, ket ahe ya makaalih nin
kakahalanan, no aliwan yabay-in ye ampangipaihip kanla
nin kakahalanan la ha nangalabah a panaon.
4 Ta hiyay daya nin bolog a baka boy kambing, ket ahe ya
bega makaalih nin kahalanan.
5 Kaya-bay ha nilumateng yay Apo Jesu Cristo ihti ha babe-
luta, hinabi na kanan Bapa na a Dioh,
“Ahe mo labay ye hahagpa boy didigalo lan tatao.
Kaya-bay binyan mo kon laman ta-omen ko ihagpa
kammo.
6 Ahe ka naaliket ha hahagpa a aayop a inulam
boy kanayon po a hagpa uli ha kakahalanan.
7 Kaya-bay hinabi ko kammo, ‘Bapa kon Dioh, anti ko ihti
ta-omen ko tupaden ye kalabayan mo
a omen ha nakahulat tungkol kangko.’ ”*
8 Ihipen tawo man ye hinabi nan Apo Jesus. Hiyay una,
“Ahe na nalabayan Apo Dioh boy ahe na naaliketan ye
hahagpa, didigalo, aayop a inulam boy kanayon po a hagpa
lan tatao uli ha kahalanan la.” Hinabi na yatew agya po man
yabaytew ye man-ipatupad nin Bibilin.
9 Pangayadi, hinabi na kanan Bapa na, “Anti ko ihti ta-omen
ko tupaden ye kalabayan mo.” Kaya-bay inalihan nan hilbin
Apo Dioh ye alan a pangihagpa. Ket inhagili nay bayo a hiyay
pangihagpa nan Cristo.
10 Haanin, ta hinumbong nan Apo Jesus ye kalabayan
nan Apo Dioh, nalinihan kitawoyna ha kakahalanan tawo
makauli ha pangipipinghan nan pangihagpa nin hadili na.
11 Hilay papadi, minamangaamot hilan ampaghilbi boy
pauman-uman hilan ampangihagpa nin hahagpa a ahe bega
makaalih nin kahalanan.
12 Noba hiyay Apo Jesu Cristo, ket ninghan na yan bengat
inhagpa ye hadili nan laman uli ha kakahalanan tawo. Ket
huhtoyna yain makanoman. Pangayadi yatew, nikno yayna
ha dapit wanan nan Apo Dioh.

---

* **10:7** Kakanta 40:6-8.

13 Ket haanin, an-agaden naynan bengat ye panaon a hilay
kakaaway na, ket pahukoen na hilaynan Apo Dioh kana.
14 Ta makauli ha ninghan nan pangihagpa nin hadili nan
Cristo, hilay tataon nalinihan na ha kakahalanan, ket dinyag
na hilan genap makanoman.
15 Hiyay Ihpiditon Dioh, ampaptegan na met yati, ta yati
ye hinabi na,
16 “Lano maabot ye panaon,
yabayti ye diyagen kon bayon kahundoan kanlan tatao
ko.
Hiyay bibilin ko, itanem ko ha puho
boy ha ihip la.”†
17 Hinabi na po Apo,
“Hiyay kakahalanan la boy kaganaan a didinyag lan manga-
loke,
ket liwaan koyna.”‡
18 Kaya-bay ulita pinatawad naynan Apo Dioh ye kakaha-
lanan tawo, ahe tawoynan katapulan ye mangihagpa uli ha
kahalanan tawo.

Hiyay tungkol ha Panumaley kanan Apo Dioh

19 Kaya-bay kakatongno ko, uli ha daya nan Apo Jesus,
malihway kitawoynan humlep ha Timplo a angkunaan nan
Apo Dioh.
20 Ta makauli ha pangihagpa nan Apo Jesus nin hadili nan
laman, inlukat nayna kantawo ye bayon dān a tumupoh ha
tabing ta-omen kitawo makahaley kanan Apo Dioh.
21 Ket ulita main kitawoynan madangal a pinakapoon a
padi a ampamaala nin pamilya nan Apo Dioh,
22 humaley kitawoyna kana a main puho a malinih boy
main mapah-ey a pamteg kana, ta nalinihan nin daya
naynan Apo Jesus ye kanakman tawo boy ba-mon nauyahan
ye laman tawo nin malinih a lanom.
23 Pakapaghen kitawo ha anhigudowen tawo boy adi
kitawoyna ampagluwaluwa, ta mapatayaan yay Apo Dioh ha
papangako na kantawo.
24 Pakikwanan tawon mapokaw ye balang magha a may-
adoado boy manyag nin manged.
25 Adi kitawo anhumawa a makitipon a omen kanlan
kanayon a māmteg a ahe ana ampakitipon, no aliwan may-
papakhawan kitawon nakem, lalo ana haanin, ta madanon
anay pag-udong nan Apo Jesus.
26 Ta no tatalaen tawo po ye manyag nin kahalanan
pangayadi tawon natandaan ye kaptegan a tungkol kanan

† **10:16** Jeremias 31:33. ‡ **10:17** Jeremias 31:34.

Apo Jesus, homain anan maihagpa kanan Apo Dioh ha
ikapatawad nin kakahalanan tawo,
27 no aliwan hiyay nakataladan kanlan kakaaway nan Apo
Dioh a hiyay manliyabliyab a apoy boy hiyay ampakalilimo
a panuhga na ye ampangagad kantawo.
28 Hatew, ayaman a nanlabag nin Bibilin a impahulat
kanan Moises a napaptegan nin luwa o tatlo katao, ket
ampateyen la yan homain ingalo.
29 Haanin, no mabyat ye paduha ha taon nanlabag nin
Bibilin, lalalo anan mabyat ye paduha ha taon mangumih
kanan Anak nin Dioh. Ta dinyag na yan homain hilbi ye daya
nan Apo Jesus a nanlinih nin kakahalanan na boy namaghen
nin kahundoan nan Apo Dioh. Aliwan bengat yain, inumih
naya po ye Ihpiditon Dioh a ampamyay kantawon kangedan
nin Dioh.
30 Homain hapo a mamabyat ye paduha na, ta katatanda
tawo yay Apo Dioh a naghabin, “Hikoy mamae, hikoy
mamaduha.”§ Boy hinabi na po, “Uhgaan nan Apo hilay
tatao na.”*
31 Ampakalilimo ye malyadi ha taon paduhaan nan Apo
Dioh a angkabi-ay.
32 Ihipen yoy nalabah a mangaamot ha babayo yoya
po natandaan ye kaptegan a tungkol kanan Apo Jesus.
Nakadiha kawon tubat a pamaidap, noba in-ikpe yo boy ahe
kawo hinumuko.
33 Minghan an-umihen boy ampahakitan la kawo ha
adapan nin malabong a tatao. Minghan met an-imahakit yo
hilay tataon ampagdiha nin wanabay a papanubok.
34 Ta angkalunohan yo hila met ye kakatongno yon naka-
pidiho. Ket agya angkahamham ye babandi yo, ampag-
teehan yo a main aliket, ta tanda yo a main mamanged a
nakataladan kanyo a ahe maanam makanoman.
35 Kaya-bay pahulong kawon pakapah-ey ha pamteg
kanan Apo Dioh, ta biyan na kawon mayadet a plimyo.
36 Katapulan kawon mangikpe ta-omen yoya mahumbong
ye kalabayan nan Apo Dioh boy matanggap yoy impangako
na.
37 Ta wanae ye nakahulat a hinabi nin Dioh,
“Hiyay an-agaden yo, ket madanon yaynan lumateng.
Ahe yaynan mabuyot.”
38 Hinabi na po Apo Dioh,
“Hiyay taon an-ibilang kon matoynong,
ket magbi-ay ya makauli ha pamteg na.
Noba no talingkukolan nako,

§ **10:30** Deuteronomio 32:35. * **10:30** Deuteronomio 32:36; Kakanta 135:14.

ahe akoyna lano maaliket kana."†
39 Noba ahe kitawo omen kanlan tataon ampanalingkukol
kanan Apo Dioh boy mipalakew ha kapaduhaan a homain
anggaan, no aliwan kabilang kitawo kanlan tataon am-
pamteg boy miligtah.

11

Hiyay Pamteg kanan Apo Dioh

1 Hiyay pamteg ket hiyay kahigudowan tawo kanan Apo
Dioh a matanggap tawo hilay an-agaden tawon babagay a
ahe angkakit.
2 Ta uli ha pamteg lan nangaunan tutoa tawo, kinaaliketan
na hilan Apo Dioh.
3 Ket uli met ha pamteg tawo, natalohan tawo a pinalhowa
nan Apo Dioh ye babe-luta makauli ha Habi na. Kaya-bay
kaganaan a babagay a angkakit haanin, ket napalhowa yan
ibat ha ahe angkakit.
4 Hiyay Abel, uli ha pamteg na kanan Apo Dioh, nangi-
hagpa ya kana nin mamanged dinan ha inhagpa nan kaka na
a Cain.* Ket uli ha pamteg na, imbilang na yan matoynong
Apo Dioh, ta tinanggap na ye hagpa na. Kaya-bay agya
natey yaynay Abel, main kitawo po maadal kana makauli
ha pamteg na kanan Apo Dioh.
5 Hiyay Enoc, uli ha pamteg na, kingwa na yan Apo Dioh
ha langit a ahe nakadiha nin kamateyan. Ahe yayna nakit
ihti ha babe-luta, ta kingwa na yaynan Apo Dioh. Bayo naya
kingwa, angkaaliketan na yayna.†
6 Noba hiyay taon homain pamteg, ahe naya bega mapaa-
liket ye Apo Dioh. Ta ayaman a malabay a humaley kana,
katapulan a mamteg ya a main Dioh boy ambiyan na hilan
plimyo ye tataon ampanapul kana.
7 Hiyay Noe, uli ha pamteg na, pinamtegan nay babala nan
Apo Dioh tungkol ha lumateng a mayadet a lanab agya ahe
na po nakit. Kaya-bay hinumbong nay bilin nan Apo Dioh
a manyag yan daong ta-omen hila miligtah a mitapamilya.
Ket uli ha pamteg na, imbilang na yan matoynong Apo Dioh
ye Noe. Noba hilay kanayon a tatao, nauhgaan hila, ta ahe
hila ampamteg kanan Apo Dioh.‡
8 Hiyay Abraham, uli met ha pamteg na, hinumbong na
yay Apo Dioh ha hinabi na kana a alihan nay lugal na, ket
makew ha lugal a impangako na kana. Inalihan nay lugal
na agya ahe na tanda no way-ihtew yatew a lugal a lakwen
na.§

† **10:38** Habakuk 2:3-4. * **11:4** Genesis 4:1-16. † **11:5** Genesis 5:24. ‡ **11:7** Genesis 6:9-8:22. § **11:8** Genesis 12:1-4.

9 Uli met ha pamteg na, kinumonin yan bilang dayohan
ha luta a impangako nan Apo Dioh kana. Kinumonin ya
ihtew agya tolda bengat ye angkunaan na. Wanabay met
ateed ye kinunaan nan Isaac a anak na boy Jacob a apo na
a nagpangakoan na met Apo Dioh nin impangako na kanan
Abraham.
10 Nagteeh yay Abraham, ulita hiyay an-agaden na ket
maghan banwa ha langit a mikakaanti makanoman boy
hiyaynabay met Apo Dioh ye nagmonikala boy nanyag.
11 Uli ha pamteg, agya matoa yaynay Abraham boy baug
yay Sara a ahawa na, nagkaanak hilan teed, ta ampamtegan
na a mapatayaan yay Apo Dioh ha pangako na a magkaanak
ya.*
12 Kaya-bay hiyay Abraham, agya ahe yayna makapabuk-
tot ta matoayna, ket nangibat kana ye lalahi a omen ha
bibitoen ha langit boy lalanghi ha gilid dagat ye kalabong.
13 Hilatin kaganaan a tao, ket nangamatey hilan am-
pamteg kanan Apo Dioh. Agya ahe la natanggap ye
impangako na ha angkabi-ay hila po, angkahigudo la a
matanggap la ye an-agaden la ha lumateng a panaon a ba-
mon angkatamulaw layna. Ket imbilang lay hadili la a
dadayohan hilan bengat ihti ha babe-luta.
14 Hilay tataon wanabay ye ihip la, ket an-ipakit la a
angkahabek hilan magkamain nin hadilin lugal.
15 No hiyay lugal a nangibatan lay an-ihipen la, ket
malyadi hila po dayin mag-udong.
16 Noba aliwan yatew ye angkahabekan la, no aliwan
hiyay mamanged a banwa ha langit. Kaya-bay ahe na an-
ikading-ey Apo Dioh a habtan la yan Dioh la, ta intaladanan
na hila nin maghan banwa ha langit.
17 Uli ha pamteg nan Abraham, ha hinubok na yan Apo
Dioh,† tinupad nay bilin a ihagpa na yay Isaac kana, agya
bugtong na yan bengat a anak boy agya impangako nan Apo
Dioh kana,
18 "Hilay lalahi nan Isaac bengat ye maibilang a lalahi mo."‡
19 Ta ampamtegan na a no matey yay Isaac, bi-ayen na yan
uman Apo Dioh. Ket ba-mon wanabay ye nalyadi, ta bilang
naiudong yay Isaac kana ibat ha kamateyan.
20 Hiyay Isaac, uli ha pamteg na, impakigwang na yay
Jacob boy Esau, a wana, "Apo, inged mo hila."§
21 Hiyay Jacob, uli met ha pamteg na, bayo yan natey, in-
inged na hilay aapo na kanan Jose boy nakahalked ya ha
teken na a nanggalang kanan Apo Dioh.*

---

* **11:11** Genesis 18:11-14; 21:1-2. † **11:17** Genesis 22:1-14. ‡ **11:18** Genesis 21:12. § **11:20** Genesis 27:1-40. * **11:21** Genesis 48:1-20.

22 Hiyay Jose, uli met ha pamteg na, ha madanon yaynan
matey, hinabi na kanlan kapadiho na a Israelita, “Lumateng
lano ye mangaamot a umalih kawo ihti ha Egipto, ket lano
no umalih kawoyna, kadten yoy bobot-o ko.”†
23 Hilay tutoa nan Moises, uli ha pamteg la, ahe hila
nalimon nanlabag ha bilin nan poon ha Egipto a katapulan
a pateyen ye oongi a laki. Ta ha nianak yay Moises, intayo
laya ha loob nin tatloy bowan ta-omen laya ahe mapatey nin
huhundaloh nan poon, ta nakit la a matampa yan laki.‡
24 Hiyay Moises, uli ha pamteg na, ha bayontao yayna, ahe
na labay ye maibilang a anak nan prinsesa, agya po man
binebe naya.
25 Kinalalabay na po ye magdiha nin kaidapan a andihaen
lan tatao nin Dioh dinan ha magpakapda ha kadudumali a
kaaliketan a maibyay nin kahalanan.
26 Kinalalabay na po ye maumih uli ha pamteg na
kanan Māngiligtah a lumateng dinan ha mapagkonin nay
kabandiyan nin Egipto. Ta lanang nan an-ihipen ye plimyo
a ibat kanan Apo Dioh a matanggap na lano ha lumateng a
panaon.
27 Uli ha pamteg nan Moises, inumalih ya ha Egipto
boy ahe ya nalimon mapoot ya kanay poon. Tineeh nay
kaidapan ha lugal a nilakew na, ta ba-mon angkakit na yay
Apo Dioh a ahe angkakit.
28 Uli met ha pamteg na, ha pinaudong na yan Apo Dioh
ha Egipto, hinabi na kanlan Israelita, “Wanae ye bilin nan
Apo Dioh ta-omen hila miligtah ye pupunganay a anak yo.
Polanitan yon daya nin tupa ye iilwangan nin baey yo ta-
omen na hila labhan nin anghil nin Dioh lano pateyen na
hilaynay kaganaan a pupunganay ihti ha Egipto.”
29 Hilay Israelita, uli ha pamteg la, ha inalihan laynay
Egipto, mamalan luta ye dinanan la ha panlumipay la ha
Dagat a Matibya. Noba hilay huhundaloh nin Egipto, ha
angkamaten la hilay Israelita, ket nangaalimeh hila.§
30 Uli met ha pamteg lan Israelita, pangayadi lan niliwed
nin piton mangaamot ye banwan Jerico, nayegma ye mata-
gay a lingling a namalibot.
31 Hiyay Rahab a maghan babayin babayadan, uli ha
pamteg na, hinaglapan na hilay Israelitan ihpiya. Kaya-
bay ahe ya nidaman a natey kanlan kabanwa na a ahe
ampamteg kanan Apo Dioh.*
32 Malabong po dayi ye malyadi kon ialimbawa kanyo,
noba kulang ye panaon no titimaghaen ko po a habiyen

† **11:22** Genesis 50:24-25. ‡ **11:23** Exodo 2:1-10. § **11:29** Exodo 14:1-31.
* **11:31** Josue 2:1-22; 6:22-25.

kanyo ye tungkol ha dinyag nan Gideon, Barak, Samson,
Jefta, David, Samuel, boy hilay kanayon po a popodopita.
33 Uli ha pamteg la kanan Apo Dioh, nahakop lay malabong
a panakopan, namaala hilan main katoynongan boy natang-
gap lay impangako nan Apo Dioh kanla. Uli ha pamteg la,
ahe la hila pinano nin liyon.
34 Ket ha inhapog la hila ha manlalagablab a apoy, ahe hila
naulam boy ha pateyen la hilayna dayi makauli ha kampi-
lan, naligtah hila. Hilay kanayon kanla ket mangakapey,
noba pinakhaw na hilan Apo Dioh. Hilay kanayon, nag-
ilyadin mapah-ey ha pamakilaban la boy hilay kanayon,
nanambot boy napaalih la hilay dadayohan a huhundaloh.
35 Main met nangaanon babayi a uli ha pamteg la kanan
Apo Dioh, ket bini-ay na yan uman ye aanak la. Hilay
kanayon met a ampamteg kanan Apo Dioh, napatiyatiyaan
hilan anggan matey. Kinalalabay la po ye matey dinan ha
mapalihway dapot tana talingkukolan lay pamteg la. Ta
tanda la a agya matey hila, lumateng lano ye mangaamot
a bi-ayen na hilan uman Apo Dioh ha mamanged a bi-ay.
36 Hilay kanayon met uli ha pamteg la, nagdiha hilan
pangumih boy paniblad. Hilay kanayon po, binalol la hilan
tanikala boy impidiho.
37 Hilay kanayon, tinatapon la hilan dadapah anggaynan
matey. Hilay kanayon met, nilagadi la hilan ginitna ye
laman la. Main hila met pinatey makauli ha kampilan. Hilay
nangaano kanla, ket nagbado hilaynan bengat nin katat tupa
o kambing. Nagdiha hilan tubat a kaidapan, pangipaloke
boy pamatiyatiya.
38 Nagbalangbalang hila ha wangwang boy ha mamapan-
tay. Kinumonin hila ha yoyokib boy duduwat. Noba hiyay
kaptegan, aliwa hilan katanggap-tanggap ye tatao ihti ha
babe-luta a mapagkalamo la.
39 Hilan kaganaan ket kinaaliketan nan Apo Dioh uli ha
pamteg la kana. Noba ahe la natanggap ye impangako nan
Apo Dioh kanla ha angkabi-ay hila.
40 Ta main yan mamanged a monikala ye Apo Dioh
kantawo. Labay na kitawon mayngingidlan a pag-ilyadiyen
genap.

12

Hiyay Pangitoynong nan Bapa a Dioh kanlan Aanak na

1 Ba-mo kitawoynan napalibotan nin malabong a nuna
kantawon namapteg nin pamteg la kanan Apo Dioh. Kaya-
bay alihen tawoynay kaganaan a ampakabenben kantawo
ha pagpahulong ha panumbong kanan Apo Dioh, lalo ana

ye kahalanan a ampakabalol kantawo. Mangikpe kitawo
boy pakikwanan tawon madyag ye kalabayan nan Apo Dioh
a man-ipadyag na kantawo a omen ha ampakilumba a
mahehpet nan ampakikwanan a miuna ya ha anggaan.
2 Ket ha pamayew tawo, ibuton tawoy pamilew tawo
kanan Apo Jesus a ampangubayan boy ampakaignap nin
pamteg tawo. In-ikpe nay pamaidap ha pagkapako na ha
kodoh boy ahe na ingkading-ey, ta an-ihipen na ye kaalike-
tan na ha langit. Ket haanin, anti yaynabay a ampikno ha
dapit wanan nin pamiknoan nan Apo Dioh ha langit.
3 Pakaihipen yon lanang ye pangikpe nan Apo Jesus
nin pamaidap lan tataon māgkahalanan ta-omen ya ahe
kumapey ye nakem yo boy ahe kawo humuko.
4 Hiyay kaptegan, ha pamakilaban yo ha kahalanan,
homain po pinatey kanyo.
5 Maka naliwaan yoyna ye habi nan Apo Dioh a maka-
pakhaw nin nakem yo a hiyay pangingat na kanyo a aanak
na. Hinabi na,
“Anak ko, adi mo andiyagen a homain hilbi ye pangitoynong
nan Apo kammo
boy adi mo an-ipaluboh a kumapey ye nakem mo no
ampaghabiyan naka.
6 Ta an-itoynong na hilan Apo ye an-adoen na
boy ampaduhaan na hilay imbilang na a aanak na.”*
7 Kaya-bay teehen yoy kaidapan bilang pangitoynong nan
Apo Dioh kanyo, ta an-ibilang na kawon aanak na. Main
nayi anak a ahe na an-itoynong nin bapa na?
8 Kaya-bay no ahe na kawon an-itoynong Apo Dioh a
omen ha andiyagen na ha kaganaan a aanak na, hiyay
labay habiyen, ahe na kawon anak, no aliwan anak kawon
kanayon.
9 An-itoynong la kitawon bapa tawo ihti ha babe-luta. Ket
ulin yatew, ambihaen tawo hila. Kaya-bay lalalo kitawoynan
pahakop kanan Bapa tawon Dioh ha langit boy paitoynong
kana ta-omen kitawo mabi-ay makanoman.
10 Ta ha loob nin makandin panaon, hilay babapa tawo
ihti ha babe-luta, an-itoynong la kitawo anggan bengat ha
angkaihipan la a ikanged tawo. Noba no hiyay Apo Dioh
ye mangitoynong kantawo, homain hapo a ikanged tawo ta-
omen kitawo magbi-ay a homain kahalanan a omen kana a
homain kahalanan.
11 Legan an-itoynong na kitawo, ahe kitawo angkaaliket,
no aliwan angkalele. Noba pangayadi yatew, makaibyay ya
kantawo nin katanaan uli ha matoynong a pagbi-ay.

---

* **12:6** Kahabiyan 3:11-12.

Hiyay Pamabala boy hiyay Pamakhaw Nakem

12 Kaya-bay kakatongno, pakhawen yoy nakem yo boy
pakapah-ey kawo, ta ba-mon angkukumapey yaynay gamet
yo boy ampamigpig anay totool yo uli ha kaidapan a
angkadihaan yo.
13 Magbi-ay kawon matoynong ta-omen ya ahe kumapey
ye pamteg yo, no aliwan kumhaw.
14 Pakakwaen yoy magbi-ay a manged ye pamakilamo
yo ha kaganaan a tatao boy magbi-ay kawo a homain
kahalanan, ta no ahe, ahe yoya makit.
15 Pakahigudowen yo a homain kanyo ye tumalingkukol
ha kangedan nan Apo Dioh. Adi yo ampaolayan a hamboten
na kawon hakit nakem a makaibyay nin kagulowan boy
makapidaman kanlan kanayon.
16 Pakahigudowen yon homain agya magha kanyoy man-
damog o ahe mamalay kanan Apo Dioh a omen kanan Esau,
ta inhagili na ye katulidan na bilang punganay ha maghay
pangan.†
17 Kamatandaan yoynabay met a pangayadi yatew, ket
inawok nan Esau kanan bapa na ye panginged a naitaladan
ha punganay. Noba pinokto na yan bapa na agya way-omen
ye pamakitongtong na boy panumangih na, ta ahe nayna
miuman ye dinyag na.‡
18 Ha hinumaley kitawo kanan Apo Dioh, aliwan padiho
ha panumaley lan Israelita ha Mapantay nin Sinai. Ta hiyay
hinaleyan la ket maghay mapantay a ahe la malyadin tuk-
doan. Yatin mapantay, ket main yan apoy a manliyabliyab,
main ampakalilimon kalitehan boy tubat a makhaw a angin.
19 Nakange hilan tonoy tamboyok boy bihnga a am-
paghabi. Ket pamakange la nin bihnga, nakiiingalo hila a
adi yayna maghabi kanla.§
20 Nahabi la yatew, ta ahe la maikpe yatin bilin, “Ayaman
a tumukdo kananyatin mapantay, agya man ayop, ket
katapulan a tataponen yan dapah anggan matey.”*
21 Ampakalilimon peteg ye nakit la ihtew! Kaya-bay agya
hiyay Moises, ket hinabi na, “Ampamigpig ako ha limo.”†
22 Noba hiyay hinaleyan tawo ket Mapantay nin Zion
a hiyay banwa nin Dioh a angkabi-ay. Yatin banwa ket
Jerusalem a anti ha langit. Main libo-libon anghil a am-
paghayaghag a ampaytipon ihtew.
23 Hinumaley kitawo ha pangkat lan māmteg a naibilang
a punganay nin Dioh a nakahulat ye ngangalan la ihtew ha

---

† **12:16** Genesis 25:27-34. ‡ **12:17** Genesis 27:1-41. § **12:19** Exodo 19:16-19; 20:18-19. * **12:20** Exodo 19:12-13. † **12:21** Deuteronomio 9:19.

langit. Hinumaley kitawo kanan Apo Dioh a manuhga nin
kaganaan a tatao boy kanlan kalelwa lan tataon imbilang
na a matoynong a dinyag nan genap.
24 Hinumaley kitawo kanan Apo Jesus a ampamietan
kantawo kanan Apo Dioh ha bayon kahundoan. Hiyay daya
na a nibuhboh ye pamapteg a napatawad anay kakahalanan
tawo. Mamanged yati dinan ha daya nan Abel a ampakikwa
nin pamae.
25 Kaya-bay leng-en tawo awod ye anhabiyen nan Apo
Dioh kantawo. No hilay tatao hatew a ahe nanlenge kanan
Moises ha impatanda na ye Bibilin nan Apo Dioh ihtew
ha mapantay ket ahe la naliklikan ye paduha, lalalo ana
kantawo. Ahe tawo maliklikan ye paduha no ahe tawo leng-
en ye anhabiyen nin nangibat ha langit.
26 Naeyeg ye babe-luta hatew ha naghabi yay Apo Dioh
ihtew ha mapantay. Ket haanin, impangako na, “Minghan
ko po eyegen ye babe-luta, dayon anan langit!”‡
27 Hiyay habet a “Minghan ko po,” ket pakatandaan a
alihen nan Apo Dioh ye pinalhowa na a mayegyeg ta-omen
hilay ahe mayegyeg bengat ye mapatla.
28 Kaya-bay pahalamat kitawo kanan Apo Dioh, ta kabi-
lang kitawo kanlan anti ha panakopan na a ahe mayegyeg.
Galangen tawo ya ha papadan a makapaaliket kana boy
main limo boy pamiha,
29 ta no mamaduha yay Apo tawon Dioh, ket ba-mo yan
apoy a makahipet.§

13

Hiyay Paghilbin Makapaaliket kanan Apo Dioh

1 Pahulong kawon may-ado bilang mikakatongno kanan
Apo Jesu Cristo.
2 Adi yo anliwaan ye mamadagoh kanlan dadayohan, ta
main tatao hatew a namadagoh, ket ahe la tanda a aanghil
met manayti ye pinadagoh la.
3 Adi yo hila anliwaan ye kakatongno yon nakapidiho
a ba-mon hikawoy nakapidiho. Adi yo hila anliwaan
ye kakatongno yon angkapatiyatiyaan a ba-mon hikawoy
angkapatiyatiyaan.
4 Hiyay pamakiahawa, ket katapulan a bihaen boy mag-
ilyadi kawo dayin mapatayaan ha magha boy magha, ta
paduhaan na hilan Apo Dioh ye ampakilaki o ampamabayi
boy hilay ampandamog.

‡ **12:26** Hagai 2:6. § **12:29** Deuteronomio 4:24.

5 Liklikan yoy maglupan pilak. Mapda kawoyna ha anti
kanyo, ta hinabi nan Apo Dioh,
“Ahe katawo bega lakwanan o paolayan.”*
6 Kaya-bay makhaw ye nakem tawon maghabi,
“Hiyay Apo ye ampanaglap kangko.
Ahe ako malimo
ha hinyaman a diyagen nin tao kangko.”†
7 Kakatongno, ihipen yo hilay ampanguna kanyo a unan
nangipatanda kanyo nin Habi nin Dioh. Ihipen yo no way-
omen hila nagbi-ay boy namteg kanan Apo Dioh angga ha
pagkamatey la. Tuwaden yo ye pamteg la.
8 Hiyay Apo Jesu Cristo, ket ahe ya angkauman. Ta
no aya ya hatew, ket wanabay ya met ateed haanin boy
makanoman.
9 Kaya-bay adi kawo ampaoy-oy ha aadal a lumbo ha
adal a pinamtegan yoyna. Mamanged po a pakapah-ey
kitawoyna ingat ha pamteg tawo makauli ha kangedan nan
Apo Dioh dinan ha homain pakinabang a panumbong nin
bibilin tungkol ha pamangan.
10 Main anan naihagpa uli kantawo a hiyay Apo Jesus.
Noba hilay papadi a ampaghilbi ha pangihagpaan, ket
homain hilan katulidan a makidakay nin kangedan na
kantawon māmteg na.
11 Ta hiyay pinakapoon a padi, ket ampangihagpa yan
daya nin ayop ha Pinakanahantowan a Hilid uli ha kaka-
halanan lan tatao. Noba hiyay laman nin yatew a ayop, ket
an-ilakew la yan ulamen ha ilwah nin nagpondowan la.
12 Wanabay met ateed ye nalyadi kanan Apo Jesus. Ta
pinaidapan laya anggan matey ha ilwah nin banwa ta-omen
na hila malinihan ye tatao ha kakahalanan la makauli ha
daya na.
13 Kaya-bay lakwen tawo ya awod ye Apo Jesus ha il-
wah nin nagpondowan ta-omen kitawo met magteeh nin
makakading-ey a pamaidap a tineeh na.
14 Ta aliwan ihti ha babe-luta ye kunaan tawon banwa
makanoman, no aliwan an-agaden tawo po ye banwa a
lumateng.
15 Kaya-bay makauli kanan Apo Jesus, lanang kitawon
mangihagpa nin panggalang kanan Apo Dioh. Yatin hagpa,
yabayti ye hahabet nin pangipatanda a ambalayen tawo yay
Apo Jesus.
16 Boy adi yo anliwaan ye manyag nin manged boy man-
aglap kanlan kanayon, ta yabay-in ye hagpa a makapaaliket
kanan Apo Dioh.

---

* **13:5** Deuteronomio 31:6-8. † **13:6** Kakanta 118:6.

17 Humbongen yo hilay ampanguna kanyo boy pahakop
kawo kanla, ta hilabay ye ampangalingay kanyo ta-omen
kawo ahe mihyay ha peteg a adal. Boy tanda la a pakibatan
la lano kanan Apo Dioh no way-omen ye pangalingay la
kanyo. Kaya-bay humbongen yo hila ta-omen hila ma-
hayaghag ha panupad lan katungkolan la. Ta no ahe, lumele
hila, ket ahe yo yan ikanged.
18 Kakatongno, ipakigwang yo kayi. Angkahigudo mi a
homain kayin kahalanan a pakayootan mi boy labay mi ye
magbi-ay nin manged ha kaganaan a andyagen mi.
19 Boy an-ipakihabi ko kanyo a lalo yon ipakigwang a
tampol ako dayin makaudong ihen kanyo.
20 An-ipakigwang katawo met kanan Apo Dioh a ampangi-
batan nin katanaan. Hiyabay ye nami-ay uman kanan Apo
Jesu Cristo a Pinakamanged a Pahtol tawo. Ket uli ha daya
nan Cristo, pinaghen nay kahundoan a homain anggaan.
21 Yati ye pakigwang ko kanan Apo Dioh, “Apo kon Dioh,
labay ko dayi a ibyay mo ye kaganaan a matapul lan
kakatongno ko ta-omen la madyag ye kalabayan mo. Boy
makauli kanan Apo Jesu Cristo, diyagen mo dayi kanla
ye makapaaliket kammo. Galangen yay Apo Jesu Cristo
makanoman. Amin.”
22 Kakatongno ko, matekbe yan bengat yatin inhulat kon
pamabala kanyo. Kaya-bay an-ipakiiingalo ko a pakaleng-en
yon manged ye hinabi ko.
23 Labay ko met a matandaan yo a hiyay Timoteo a ka-
tongno tawo kanan Apo, pinalihway la yayna ha pidihowan.
Ket no tampol yan makalateng ihti, ilamo koya lano ha
makew ako kanyo.
24 Ikumohta yo kayi kanlan ampanguna kanyo boy kanlan
kaganaan a pinili nin Dioh a pagtao na ihen kanyo. Angku-
mohtaen la kawo met kakatongno tawo ha Italia.
25 Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo Dioh.
Amin.

Hiyay Hulat nan
SANTIAGO

1 Hiko yay Santiago a māghilbi nan Apo Dioh boy Apo Jesu
Cristo.
Ampangumohta ko kanyon ampamteg kanan Apo Jesu
Cristo a Jujudion nitayak ha agya way-ihtew a lulugal ihti
ha babe-luta.

Hiyay Genap a Pamteg

2 Kakatongno, mag-aliket kawo no ampakadiha kawon
hadihadi a papanubok,
3 ta tanda yo a no angkahubok ye pamteg yo, ket am-
pakaibyay yan kakpean kanyo.
4 Kaya-bay teehen yoy papanubok anggan kapopohan ta-
omen kawo mag-ilyadin genap boy homain kakulangan.
5 No main kanyoy ampagkakulang nin kadunongan,
makikwa ya kanan Apo Dioh, ket biyan naya. Ta hiyay
Apo Dioh, ket mapamyay ya boy ahe ya ampangawet-kawet
kanlan ampakikwa kana.
6 Noba hiyay taon makikwa, katapulan yan pataya kanan
Apo Dioh boy manigudo kana. Ta hiyay taon ahe am-
panigudo kanan Apo Dioh, ket ba-mo yan dawyon a
ampieyep-eyep nin angin.
7 Hiyay taon wanabay, adi nayna an-ihipen a main yan
matanggap kanan Apo Dioh,
8 ta ampagluwaluwa ya boy homain kahigudowan ha
andiyagen na.

Hilay Mangabatnang boy hilay Mangaidap

9 Hikawon kakatongno kanan Apo Jesus a mangaidap,
mag-aliket kawo, ta itagay na kawon Apo Dioh.
10 Ket hikawo met a kakatongno kanan Apo Jesus a
mangabatnang, mag-aliket kawo no iaypa na kawon Apo
Dioh. Ta hilay mangabatnang ket ahe magbuyot a omen ha
bulak ilamon a angkabah.
11 Hilay iilamon, ket angkalangey boy angkayango ha
tubat a amot nin mangaamot. Ket hiyay bulak la, angkaam-
pag boy angkaanam ye tampa la. Wanabay ya met ye
mabatnang, ta ha ahe mabuyot, matey ya agya malabong
po ye andiyagen na.

Hiyay Panubok boy hiyay Tukho

12 Minged yay taon ampakateeh nin papanubok. Ta no
mikakaanti yan makpe, ket matanggap nay plimyo na a bi-ay

a homain anggaan a impangako nan Apo Dioh kanlan tataon
ampangado kana.

13 Haanin, no ampagdiha yan panukho ye maghay tao, adi
na an-ihipen a hiyay Apo Dioh ye ampanukho kana. Ta hiyay
Apo Dioh, ket ahe ya matukho boy ahe ya ampanukho nin
ayaman.
14 Angkatukho ye maghay tao no angkaoy-oy boy miguloy
nin kalabayan nin laman na.
15 No humbongen nay kalabayan nin laman na, magkaha-
lanan ya. Ket no magpahulong ya ha panyag nin kahalanan,
mihyay ya makanoman kanan Apo Dioh.

16 An-adoen kon kakatongno, adi kawo patalingo ha ihip a
hiyay Apo Dioh ye ampanukho kanyo.
17 Ta hiyay Apo Dioh a anti ha katatagayan, ampangibat
kanay kaganaan a manged boy genap a didigalo. Hiyabay ye
namalhowa nin kaganaan a anti ha lowang a ampangibatan
nin henag. Agya ampanguman-uman ye kahnagan la, hiyay
Apo Dioh ket ahe ya ampagbayo makanoman.
18 Ket uli ha kalabayan na, ha namteg kitawo ha Habi a
kaptegan, dinyag na kitawon aanak na ta-omen kitawo mag-
ilyadin pinakamaalaga kanlan kaganaan a pinalhowa na.

Hiyay Panlenge boy Panumbong ha Habi nin Dioh

19 An-adoen kon kakatongno, ihipen yo yati. Katapulan
lanang kawon nakahadya a manlenge, adi kawon tampol
maghabi, boy adi kawon tampol angkapoot.
20 Ta hiyay pangapoot ket ahe makahaglap ha tao ha
panumbong na nin kalabayan nan Apo Dioh.
21 Kaya-bay itgen yoynay panyag nin mangadinat boy
mangaloke a didiyag. Humbongen yon main kaaypaan
nakem ye naitanem ha puho yo a Habi nin Dioh a makapilig-
tah kanyo.

22 Adi kawon papanlenge bengat nin Habi nin Dioh, no
aliwan humbongen yoya. Ta no ahe, anlokowen yon bengat
ye hadili yo.
23 Ta ayaman a ampanlenge nin Habi nin Dioh, noba ahe
na met anhumbongen, ket ba-mo yan taon naghalamin.
24 Nakit nay hadili na, noba kapialih na ha adapan
halamin, ket tampol na yaynan naliwaan ye wangih na.
25 Noba hiyay taon ambokitkiten nan manged ye genap
a Bibilin nan Apo Dioh a ampamalihway nin tao, boy
aliwan papanlenge bengat, no aliwan pahulong na yan
anhumbongen, ket inged na yan Apo Dioh ha kaganaan a
diyagen na.

26 No main taon ampangibaan nin hadili na a peteg ye
panumbong na kanan Apo Dioh, noba ahe na met angkaben-
benan ye bebey na, anlokowen nan bengat ye hadili na boy
homain hilbi kanan Apo Dioh ye panumbong na.
27 Hiyay taon luboh boy homain pakaumihan ye panum-
bong na kanan Apo Dioh, ket mapanaglap ya kanlan olila
boy babawo ha kaidapan la boy anliklikan nay makadyag
nin hinyaman a maloke ihti ha babe-luta.

2

Hiyay tungkol ha Pangiduma kanlan Kanayon

1 Kakatongno ko, bilang māmteg nan Apo tawon Jesu Cristo
a anggalangen, katapulan a adi kawo ampangiduma.
2 Alimbawa, lumateng ye luway laki ha pāytiponan yo.
Hiyay magha, mabatnang ya, ta nakahinghing yan balitok
boy nakabado yan matampa. Ket hiyay ikalwa, maidap ya,
ta nakabado yan ginitginit.
3 Haanin, no kalingayen yo yay taon nakabado nin
matampa boy habiyen yo kana, “Mikno ka ihti ha matampa
a pamiknoan,” noba kanan lakin maidap ket habiyen yo,
“Mideng kaynan bengat ihenbay o mikno kayna ha latay ha
haley bibitih ko,”
4 ket ampangiduma kawoyna boy ampanuhga makauli ha
maloke a ihip yo.
5 An-adoen kon kakatongno, leng-en yoy habiyen ko. Hilay
tataon mangaidap ye pinili nan Apo Dioh a bumatnang ha
pamteg boy hilabay ye mapagkalamo na ha panakopan a
impangako na kanlan tataon ampangado kana.
6 Noba an-iaypa yo hilay mangaidap. Pakaihipen yo a
hilay mangabatnang ye ampangapi kanyo boy hilabay ye
ampangidalom kanyo ha uhgado.
7 Boy hilabay ye ampangumih nin madangal a ngalan nan
Apo Jesus a nagkonin kanyo.
8 Main yan maalaga a bilin ye Apo Dioh a impahulat na a
wanae, “Adoen moy kapadiho mon tao nin omen ha pangado
mo nin hadili mo.”* No anhumbongen yo, ket manged ye
andiyagen yo.
9 Noba no ampangiduma kawo, ampagkahalanan kawo
kanan Apo Dioh, ta makit ha Bibilin a nanlabag kawo.
10 Ta ayaman a nanlabag nin maghay bilin, agya antu-
paden nay kanayon, ket bilang nilabag nayna ye kaganaan
a bilin.
11 Ta wanae ye hinabi nan Apo Dioh ha Bibilin, “Adi ka
mamabayi o makilaki,”† boy hinabi na po, “Adi ka mamatey

* **2:8** Levitico 19:18. † **2:11** Exodo 20:14; Deuteronomio 5:18.

nin tao."‡ Haanin, no ahe ka man namabayi o nakilaki noba
namatey ka met nin tao, nanlabag kan teed nin bilin.
12 Kaya-bay mag-alla kawo ha kaganaan a paghabi yo boy
ha andiyagen yo, ta uhgaan na kawon Apo Dioh makauli ha
bibilin a namalihway kanyo.
13 Ta hiyay taon ahe mangingalo nin kapadiho nan tao,
ket uhgaan na yan homain ingalo nin Apo Dioh. Noba
hiyay taon mapangingalo nin kapadiho nan tao, homain yan
ikalimo ha panuhga nan Apo Dioh, ta ingalowan naya.

Hiyay Pamteg boy Didiyag

14 Kakatongno ko, no main maghabi, "Ampamteg ako
kanan Apo Dioh," noba ahe na met ampaptegan ha didiyag
na, homain hilbi ye pamteg na. Miligtah ya nayi nin
wanabay a pamteg?
15 Alimbawa, main kan katongno ha pamteg a homain
ihoot boy kulang ya ha pamangan,
16 ket habiyen mo kana, "Muli kayna, ta haglapan na
kan Apo Dioh. Ahe ka dayin malay-epan boy ahe ka dayi
mabitlan." Noba no ahe moya met binyanan nin matapul
na, homain hilbi ye hinabi mo kana.
17 Wanabay met ha pamteg kanan Apo Dioh. No homain
yan kalakhip a manged a didiyag, ket bilang yan natey.
18 Alimbawa, main taon maghabi nin wanae, "Hiko, main
akon pamteg kanan Apo Dioh ket hika, main kan manged
a didiyag." Wanae met ye mahabi ko kana, "Way-omen ko
makit ye pamteg mo no homain kan manged a didiyag?
Noba hiko, ipakit ko kammoy pamteg ko makauli ha manged
a didiyag ko."
19 Ampamteg ka a mamaghay Dioh, kali? Manged yain,
noba agya hilay mangaloke a ihpidito, ampamteg hila met
boy ampamigpig hila po ha limo la kanan Apo Dioh.
20 No wanabay ye ihip mo, kulang ka ha pagkataloh! Labay
mo nayi a paptegan ko kammo a homain hilbi ye pamteg a
homain kalakhip a manged a didiyag?
21 Ihipen moya man ye Abraham a toa tawo. Imbilang na
yan Apo Dioh a matoynong uli ha manged a dinyag na, ta
hinumbong nay imbilin nan Apo Dioh a ihagpa na yay Isaac
a anak na.§
22 Kaya-bay mapaylakhip ye pamteg boy manged a diyag
nan Abraham. Ket naignap ye pamteg na uli ha manged a
dinyag na.
23 Uli ha panumbong nan Abraham kanan Apo Dioh,
natupad ye naihulat a Habi nin Dioh a wanae, "Namteg

‡ **2:11** Exodo 20:13; Deuteronomio 5:17. § **2:21** Genesis 22:1.

yay Abraham kanan Apo Dioh. Kaya-bay imbilang na yan
matoynong Apo Dioh."* Ket hiyay Abraham, nahabtan ya a
"gayyem nin Dioh."†
24 Kaya-bay haanin, makit tawo a hiyay maghay tao, an-
ibilang na yan Apo Dioh a matoynong uli ha manged a
didiyag na, aliwan uli bengat ha pamteg na.
25 Wanabay met ateed kanan Rahab. Hatew, babayin
babayadan ya. Noba ha nilumateng hilay luway Israelitan
ihpiya, hinaglapan na hila boy hinabi na po kanla ye lumbo
a dān ta-omen hila makatakah.‡ Ket uli ha manged a dinyag
na kanla, imbilang na yan Apo Dioh a matoynong.
26 Hiyay pamteg tawo, mailalayi ya ha laman tawo. No
homain yaynan angeh ye laman tawo, natey yayna, kali?
Wanabay met ye pamteg. No homain kalakhip a manged
a didiyag, natey ya met.

3

Hiyay Pamenben ha Bebey

1 Hikawon kakatongno ko, aliwa dayin malabong kanyoy
malabay mag-ilyadin maihtodo. Ta tanda yoynabay met a
mamabyat ye panuhga nan Apo Dioh kammin ampangiadal
dinan kanlan tataon an-adalan mi.
2 Hiyay balang tao, ket ampagkamali ya ha hadihadi a
papadan. Hiyay taon ahe ampagkamali ha paghabi na, ket
genap ya boy angkabenbenan nay kaganaan a pahen nin
laman na.
3 Alimbawa, hiyay kabayo, no main yan pakayat, manum-
bong ya ha pangipantigan tawo kana.
4 Ihipen yo met ye mayadet a balko a an-itudon nin
makhaw a angin. Agya makandi bengat ye timon na, ket
ampibawit ya ha labay nan pangilakwan nin piluto.
5 Wanabay met ateed ye bebey nin tao. Agya makandi
yan bengat a pahen nin laman, ket tubat ye angkadyag na
a kalambongan. Ihipen yo met yati. Agya makandin bengat
a apoy, ket maulam nay maway a binagbag.
6 Wanabay met ateed ye kalok-an a ampangibat ha bebey
tawo, ta mapaditan nay matiboen bi-ay tawo. Kaya-bay
hiyay kaloke nin bebey, ba-mo yan apoy a ampangibat ha
impilno, ta andamaen nay matiboen bi-ay nin tao.
7 Kaganaan a kalahin aayop boy mamanokmanok, hilay
andumakap boy hilay angkumonin ha dagat, malyadi hilan
paamoen boy main anan napaamo nin tao.

---

* **2:23** Genesis 15:6. † **2:23** Isaias 41:8. ‡ **2:25** Josue 2:1-21.

8 Noba hiyay bebey, homain taon nakapaamo, ta lanang
yan ampaghabin maloke boy ba-mo yan naheb nin dita a
ampakapatey.
9 Yatin bebey ye anggawien tawo ha panggalang kanan
Apo Dioh a Bapa tawo. Ket yabayti ya met ateed a bebey
ye anggawien tawon manuboy nin kapadiho tawon tao a
pinalhowa nan Apo Dioh a omen ha wangih na.
10 Mamaghan bebey ye ampangibatan nin pangigalang
boy panuboy. Kakatongno ko, aliwa dayin wanabay.
11 Ahe met malyadin lumwah ha mamaghan hubol ye
matab-ang boy maapgad a lanom.
12 Kakatongno ko, malyadi nayi a hiyay poon-kayon igoh,
ket manawa yan olibo, o hiyay poon ubah, ket manawa yan
igoh? Wanabay ya met ha hubol nin maapgad a lanom. Ahe
ya met malyadin lumwah ye matab-ang a lanom.

Hiyay Kadunongan a Nangibat kanan Apo Dioh

13 Hiyay main kadunongan kanyo boy pagkataloh, papte-
gan naya makauli ha matoynong a pagbi-ay boy ha panyag
nin manganged a main kaaypaan nakem. Ta yatin kaaypaan
ye dawa nin kadunongan.
14 Noba no main kawon hakit nakem uli ha ibeg yo boy
hadili yon bengat ye an-ihipen yo, adi yoyna an-ilambong a
mangadunong kawo, ta aliwan peteg yatew.
15 Hiyay wanabay a ampibaan la a kadunongan, ket ahe ya
nangibat kanan Apo Dioh, no aliwan ihti ha babe-luta. Ahe
ya nangibat ha Ihpiditon Dioh, no aliwan kanan Satanas.
16 Ta agya way-ihtew man a main pangaibeg boy hadilin
bengat ye an-ihipen, ket anti ya met ihtew ye kagulowan boy
kaganaan a kalahin mangaloke a didiyag.
17 Noba hiyay taon main kadunongan a nangibat kanan
Apo Dioh, una ha kaganaan, malinih ye pagbi-ay na boy
kalalabay nay katanaan, maanoh, mapanumbong, ma-
pangingalo, mapanyag nin manged, ahe ya ampangiduma,
boy ahe ampagkonwadi.
18 Hiyay taon ampanyag nin paykahundo, ba-mo yan am-
pananem. Ket hiyay mananem nin paykahundo, mangapit
ya met ateed nin katoynongan.

4

Hiyay Pagpahakop kanan Apo Dioh

1 Hinyay ampangubayan nin pay-away boy payngatngat
yo? Hiyay ampangubayan ket hiyay mangaloke a kalabayan
nin laman yo a ampanggulo nin ihip yo.

2 Alimbawa, main kawon labay mapagkonin, ket no ahe yo
mapagkonin, labay yoynay mamatey. Main babagay a konin
nin kanayon a labay-labay yon makwa. Noba no ahe yo
makwa, ampanubag boy ampangaway kawoyna. Ahe yoya
angkakwa ye labay yo, ulita ahe kawo ampakikwa kanan
Apo Dioh.
3 Ket no makikwa kawo man kana, ahe yo angkatanggap,
ta lumbo ye tikih yo. Ampakikwa kawon bengat ha bukod
yon ikaaliket.
4 Ba-mo kawon ampamabayi o ampakilaki, ta ahe kawo
angkapatayaan kanan Apo Dioh boy ahe yo yayna an-adoen!
Ayaman a ampangado nin babagay ihti ha babe-luta, ket
mag-ilyadi yan kaaway nan Apo Dioh. Kaya-bay no an-
adoen yo hilay babagay ihti ha babe-luta, ket kaaway na
kawon Apo Dioh.
5 Maka nibaan yon homain bali ye naihulat a Habi nin
Dioh a wanae, “Hiyay Ihpiditon Dioh a in-ibyay nan Apo Dioh
kantawo, ket mangimon ya no main kitawon kanayon a an-
adoen.”
6 Noba hiyay Apo Dioh, lalo na kitawon an-inged. Ta
wanae ye naihulat a Habi na, “Hiyay Apo Dioh, angkahulog
ya kanlan tataon ampagmatagay, noba an-inged na hilay
tataon ampagmakaaypa.”
7 Kaya-bay pahakop kawo kanan Apo Dioh. Labanan yo
yay Satanas, ket payewan na kawo.
8 Humaley kawo kanan Apo Dioh, ket humaley ya met
kanyo. Hikawon māgkahalanan, itgen yoynay panyag yon
kalok-an. Magbi-ay kawoynan malinih. Hikawon am-
pagluwaluwa, ibuton yoynay ihip yo kanan Apo Dioh.
9 Maglele, tumangih boy iandang yoy paghehe yo ha
kakahalanan yo. Hagiliyan yon paglele ye kahayaghagan yo.
Boy hagiliyan yon panumangih ye pangumaili yo.
10 Magmakaaypa kawo ha adapan nan Apo, ket itagay na
kawo.

Babala kanlan Ampanuhga nin Kapadiho lan Tao

11 Kakatongno, adi kawon ampaydama-dama. Ta ayaman
a ampaghabin maloke o ampanuhga nin katongno na, ket
andamaen boy an-uhgaan na yayna met ye Bibilin nan
Apo Dioh. Ket no an-uhgaan moy Bibilin, aliwa kaynan
mānumbong nin Bibilin, no aliwan hikayna ye mānuhga.
12 Mamaghan Dioh ye namyay nin Bibilin boy malyadin
mānuhga. Hiyan bengat ye main kapalyadiyan a mangilig-
tah nin tao boy main katulidan a mamaduha. Noba hika, aya
ka nayi a manuhga nin kapadiho mon tao?

Babala Laban ha Paglambong

13 Maka main kanyoy ampaghabi nin wanae, “Haanin o
mabekah, makew kayi ha maghay banwa. Ket kumonin
kayi ihtew ha loob nin maghay taon. Magpanapulan kayi
ihtew ta-omen kayin makatubo nin malabong a pilak.” No
wanabay ye an-ihipen yo, leng-en yo yati.
14 Adi kawo ampaghabin wanabay, ta ahe yo tanda ye
malyadi kanyo mabekah. Hiyay bi-ay yo ket ba-mo yan
owep a lumwah yan kadudumali, noba tampol ya met ateed
maanam.
15 Wanae tana ye habiyen yo, “No kalabayan nan Apo boy
angkabi-ay kayi po, ket diyagen mi yati o diyagen mi po
yain.”
16 Noba hiyay andiyagen yo haanin, ket ampagmayadet
boy ampaglambong kawoyna. Ket maloke yain.
17 Ayaman a nagtanda nin manged a hukat nan dyagen,
noba no ahe na met andiyagen, ket ampagkahalanan ya.

5

Babala Laban kanlan Ampangapi a Mangabatnang

1 Hikawon mangabatnang, leng-en yo yati. Tumangih boy
mangandang kawo ha kaidapan a lumateng kanyo.
2 Hiyay kabandiyan yo, nadama yayna boy hilay man-
gatampa a bado yo, an-anagen ana.
3 Hilay babalitok boy mimital a intayo-tayo yo, tinaey hi-
layna. Hiyay tataey la ye mamapteg nin kaakokohan yo. Ket
ha mangaamot nin panuhga nan Apo Dioh, ket mapaduhaan
kawo, ta ahe yo ginawi ye pilak yo ha kangedan. Mahayang
bengat ye tinipon yon bandi, ta madanon anay kalampuhan
nin babe-luta.
4 Leng-en yo yati! Hilay tataon pinaobda yo ha talon yo,
ahe yo hila inupaan. Ket haanin, hilabay ye ampangipangha
nin diklamo laban kanyo, ket nange naynan Apo Dioh a
Pinakamakapalyadiyan.
5 Nagpapakapda kawo ha babandi yo ihti ha babe-luta.
Pinataba yoy hadili yo a omen ha baka a hapoen ha intaning
a mangaamot.
6 Ket hilay tataon matoynong, inuhgaan boy pinatey yo
hila agya ahe hila anlumaban kanyo.

Magteeh kawo boy Makigwang

7 Kakatongno, mag-anoh kawo angga ha panlumateng
nan Apo Jesus. Bilewen yo hilay māgtalon. Maanoh hilan
ampangagad nin unan udan. Ket no nakatanem hilayna,
maanoh hilayna man a ampangagad nin dumondon a udan
boy ha panaon nin pamupol nin mablin dawa.

8 Wanabay met dayi kanyo. Katapulan mag-anoh kawo
boy pakhawen yoy nakem yo, ta madanon anay panlu-
mateng nan Apo Jesus ihti ha babe-luta.
9 Hikawon kakatongno, adi kawo ampaydiklamo ta-omen
na kawo ahe uhgaan Apo a Mānuhga nin kaganaan, ta
madanon yaynan lumateng a ba-mon anti yayna ha ilwan-
gan.
10 Kakatongno, tuwaden yoy kaanohan lan popodopita
hatew. Agya napaidapan hila, ket impatanda lan teed ye
impahabi nan Apo kanla.
11 Anhabiyen tawon minged ye taon ampagteeh nin kaida-
pan. Ket nange yo ye tungkol ha pagteeh nan Job nin
kaidapan boy hiyay tungkol ha pangingalo nan Apo Dioh
kana pangayadi nan nadihaan ye papanubok. Ta hiyay Apo
Dioh, ket mapangingalo ya boy mapanlunoh.
12 Kakatongno ko, hiyay pinakamaalaga ha kaganaan, no
magpangako kawo, adi kawo ampanumpa. Adi yo an-idamit
ha pangako yo ye langit o babe-luta, o agya hinyaman a
babagay. Habiyen yoynan bengat, “Awo” no awo o “Ahe” no
ahe. Ha wanabay, ahe na kawo paduhaan Apo Dioh.
13 No main kanyoy ampagdiha nin kaidapan, katapulan
makigwang ya kanan Apo Dioh. No main kanyoy angkaa-
liket, katapulan magkanta yan panggalang kanan Apo Dioh.
14 No main kanyoy ampaghakit, ipadakit na hilay mānguna
nin pangkat lan māmteg. Ket ipakigwang laya boy tiihan la
yan ladak ha ngalan nan Apo.
15 Ket no makigwang hilan main pamteg, paitaahen na yan
Apo Dioh. No nagkahalanan ya boy ihabi na, ket patawaden
na yan Apo Dioh.
16 Kaya-bay ihabi yoy kakahalanan yo ha balang magha
boy mapaypakigwang kawo ta-omen kawo mitaah. Mayadet
ye madyag nin pakigwang nin taon matoynong.
17 Ihipen yo yay Elias a podopita hatew. Hiyay Elias,
kapadiho tawo yan tao. Luboh na yan impakigwang a ahe
ya mangudan. Ket ahe ya met nangudan ha loob nin tatloy
taon boy anem a bowan.
18 Ket ha impakigwang nayna man a mangudan yayna,
nangudan yan peteg. Ket tinumubo boy nanawa ye tatana-
man.
19-20 Kakatongno ko, ihipen yo yati. No main kanyoy
hinumyay ha kaptegan boy main met makapiudong
kananyain a tao, ket an-iligtah naya ha kapaduhaan
a homain anggaan boy mapatawad ye malabong a
kakahalanan.

Hiyay Unan Hulat nan PEDRO

1 Hiko yay Pedro a apohtol nan Apo Jesu Cristo.

Nanulat ako kanyon kaganaan a pinili nan Apo Dioh
a nangaitayak boy angkumonin ana bilang dadayohan ha
lulugal a Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, boy ha Bitinia.
2 Paibat po ha unan panaon, pinili na kawoynan Bapa
tawon Dioh, ta tanda na hilay mamteg kana boy intaladan
na kawon Ihpidito na a mag-ilyadin pagtao na. Dinyag na
yatew ta-omen yoya humbongen ye Apo Jesus boy malinihan
ha kahalanan makauli ha daya na.

Matanggap yo dayi ye mahbol a kangedan boy katanaan a
ibat kanan Apo Dioh.

Hiyay Intaladan nan Apo Dioh kantawo

3-4 Galangen tawo yay Apo Dioh a Dioh boy Bapa nan Apo
tawon Jesu Cristo. Ta uli ha mayadet a ingalo na kantawo,
binyanan na kitawon bayon bi-ay makauli ha pagkabi-ay
nan uman Apo Jesu Cristo. Boy nagkamain kitawo nin
mayadet a kahigudowan a matanggap tawo ye tawid a
impangako nan Apo Dioh. Ket yatin tawid a intaladan
nan Apo Dioh ha langit, ahe ya madunot, homain yan
pakaumihan, boy homain pagkauman.
5 Ket uli ha pamteg yo kanan Apo Jesus, an-ialla na kawon
Apo Dioh makauli ha kapalyadiyan na, legan an-agaden yoy
kaligtahan a nakataladan a maipatanda ha huyot a panaon
ha pag-udong nan Apo Jesus.
6 Kaya-bay mag-aliket kawo, agya ampagdiha kawo po
haanin nin papanubok ha makandin panaon. Katapulan a
magdiha kawon hadihadi a papanubok
7 ta-omen matandaan no peteg met ateed ye pamteg yo a
omen ha balitok a an-ihubok ha apoy ta-omen ya matandaan
no peteg o ahe. Noba maaalaga ya po ye pamteg tawo dinan
ha balitok a maanam. Kaya-bay no mapaptegan a peteg ye
pamteg yo, ket midangal boy migalang kawo lano ha pag-
udong nan Apo Jesu Cristo.
8 Agya ahe yoya nakit ye Apo Jesu Cristo, ket an-adoen
yoya. Boy ampamtegan yoya agya ahe yoya po nakit angga
haanin. Kaya-bay tubat ye kaaliketan yo a ahe makwan
ihipen,
9 ta antanggapen yoynay dawa nin pamteg yo a hiyay
kaligtahan yo.

10 Yatin kaligtahan ye pinaghehpetan lan matandaan
nin popodopita hatew a nangihabi nin tungkol kananyatin
kangedan nan Apo Dioh a ibyay na kantawo.
11 Impatanda na met nin Ihpidito nan Apo Jesu Cristo a
anti kanlan popodopita a katapulan yan magdiha nin tubat
a pamaidap ye Cristo bayo ya mapadangalan. Kaya-bay
pahulong ye pamokitkit la hatew no makano boy no way-
omen matupad yatin kaganaan.
12 Impatanda na met nin Ihpiditon Dioh kanlan
popodopita na a hilatin babagay a impatanda la hatew ket
aliwan ha ikanged la, no aliwan ha ikanged tawo haanin.
Ket haanin, hilatin babagay a hinabi lan popodopita hatew,
natandaan yoyna kanlan nangipatanda kanyo nin Manged a
Balita tungkol kanan Apo Jesus. Impatanda la yati makauli
ha kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh a naitubol kanla paibat
ha langit. Ket agya hilay aanghil, labay la met a matalohan
hilatin impatanda kanyo.

Hiyay Panumbong kanan Apo Dioh

13 Kaya-bay ihadya yo awod ye ihip yo ha panyag nin
kalabayan nan Apo Dioh. Pakabenbenen yoy hadili yo boy
pakapah-ey kawo ha kahigudowan yo ha kangedan nan Apo
Dioh a ibyay na kanyo ha panlumateng nan Apo Jesu Cristo.
14 Ket bilang mapanumbong a aanak nin Dioh, adi yoyna
anhumbongen ye mangaloke a kalabayan nin laman yo a
omen ha andiyagen yo hatew ha ahe yoya po katatanda ye
Apo Dioh.
15 No aliwan magbi-ay kawon homain kahalanan ha ka-
ganaan a andiyagen yo, ta hiyay Apo Dioh a nanagyat kanyo
a pagtao na, ket homain yan kahalanan.
16 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, “Katapulan
a magbi-ay kawon homain kahalanan, ta homain akon
kahalanan.”*
17 Hiyay Apo Dioh a anhabtan yon Bapa ha pamakigwang
yo, ket homain yan an-iduma. An-uhgaen nay tatao ha kaete-
ban nin didiyag nin balang magha. Kaya-bay katapulan
awod a legan angkabi-ay kawo po ihti ha babe-luta, magbi-
ay kawon main limo boy panggalang kana.
18 Tanda yoynabay met a hiyay pinambeh na kanyo ha
homain hilbin pagbi-ay yo hatew a naiknaan yo kanlan tutoa
yo, ket aliwan babagay a angkaanam a omen ha balitok o
mital,
19 no aliwan hiyay mabli a daya nan Cristo. Hiyay Cristo
ket nailalayi ya ha maghay oybon tupa a homain dinat boy
homain pakaumihan a naihagpa kanan Apo Dioh.

---

* **1:16** Levitico 11:44-45; 19:2.

20 Bayo na po palhowaen Apo Dioh ye babe-luta, ket
tinuga na yaynay Apo Jesus a mambeh kanyo. Ket haanin,
kananyatin huyot a panaon, impatanda na yaynan Apo Dioh
kantawo ha ikanged yo.
21 Ket makauli kanan Cristo, ampamteg kawo kanan Apo
Dioh a nami-ay uman kana boy namadangal. Kaya-bay
hiyay pamteg boy kahigudowan tawo a mabi-ay uman boy
mapadangalan, ket anti ya kanan Apo Dioh.
22 Haanin, uli ha panumbong yo ha kaptegan, nalinihan
kawoyna ha kakahalanan yo ta-omen kawo magkamain nin
luboh a pangado kanlan kakatongno yo kanan Cristo. Kaya-
bay may-ado kawo awod nin luboh ha puho yo,
23 ulita nianak kawoynan uman. Ket hiyay bayon bi-
ay yo, aliwan ibat ha taon main kamateyan, no aliwan
ibat ya kanan Apo Dioh a homain kamateyan. Main
kawoynan bayon bi-ay makauli ha Habi na a angkabi-ay boy
mikakaanti makanoman.
24 Ta hiyay naihulat a Habi nin Dioh, ket wanae ya,
“Hilay kaganaan a tatao, ket ba-mo hilan iilamon.
Ket hiyay katampaan la, ket ba-mo yan bulak.
Ket hiyay ilamon, mayango ya boy hiyay bulak na, malangey
ya.
25 Noba hiyay Habi nin Dioh, ket mikakaanti ya
makanoman.”†
Ket yatin Habi ye Manged a Balita a naipatanda ana kanyo.

2

1 Kaya-bay haanin, ta main kawoynan bayon bi-ay, alihen
yoyna ha bi-ay yo ye kaganaan a kalahin kalok-an a omen ha
panguhit, pagkonwadi, pangaibeg boy pandama ha kapadi-
hon tao.
2 Hiyay maghay ongi, kalalabay nay minom nin gatah.
Wanabay met dayi kanyo. Kalalabay yo met ye minom
nin naihpiditowan a gatah a hiyay Habi nin Dioh ta-omen
pumah-ey ye pamteg yo angga ha matanggap yoy genap a
kaligtahan,
3 ta “nadihaan yoyna ye kangedan nan Apo.”*
4 Hiyay Apo Jesus ye dapah a angkabi-ay a ingkahwil lan
tatao, noba pinili na yan Apo Dioh boy mabli ya kana. Ket
ha panumaley yo kana,
5 ba-mo kawoyna met dadapah a angkabi-ay a mag-ilyadin
pahen nin Timplo a naihpiditowan a man-ipaideng nan Apo
Dioh. Ket makauli kanan Apo Jesus, maghilbi kawo awod
kanan Apo Dioh a omen kanlan papadi na a mangihagpa
nin naihpiditowan a hagpa a makapaaliket kana.

---

† **1:25** Isaias 40:6-8. * **2:3** Kakanta 34:8.

6 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Bilewen yo! Main akon pinili a dapah boy mabli ya kangko.
Andyagen ko yan pundahyon nin an-ipaideng ko ha Jerusalem.
Ket ayaman ye mamteg kana, ahe ya mipading-ey.”†
7 Kaya-bay hikawon ampamteg kana, maalaga yatin dapah kanyo. Noba hilay ahe ampamteg kana, matupad kanla ye naihulat a Habi nin Dioh, a wanae,
“Hiyay dapah a ingkahwil lan māmaideng nin baey,
hiyabay ye ginawi a pundahyon nin baey.”‡
8 “Ket yatin maalaga a dapah ye ampakapitubkokan lan tatao.
Magha yan mayadet a dapah a ampakapilukoban la.”§
Ampitubkok hila, ta ahe la anhumbongen ye Habi nin Dioh. Ket wanabay ye nakaitaladanan la.
9 Noba hikawo ye lahi a pinili nan Apo Dioh a pagtao na, papadi a māghilbi na, nahyon a nakataladan kana, boy nag-ilyadi kawon konin na ta-omen yo ipatanda ye kapagtakaan a didiyag na. Hiyabay ye nangiawah kanyo paibat ha kalitehan palakew ha kapagtakaan a kahnagan na.
10 Hatew, ahe na kawo pagtao nin Apo Dioh. Noba haanin, pagtao na kawoyna. Hatew, ahe na kawo iningalowan Apo Dioh. Noba haanin, iningalowan na kawoyna.
11 An-adoen kon kakatongno, aliwan ihti ha babe-luta ye peteg a kunaan yo. Dadayohan kawon bengat ihti. Kaya-bay an-ipakiiingalo ko kanyo a adi yo ampakilakwan ye kalabayan nin laman yo a lanang angkumuntada nin ihip yo.
12 Magbi-ay kawon matoynong ha pamilew lan tataon ahe ampamteg, agya an-ikamikami la kawo haanin. Ta no mabalayan la ye manged a didiyag yo, ket igalang la yay Apo Dioh ha panlumateng na.

Hiyay Pagpahakop kanlan Mānungkolan

13 Uli kanan Apo Jesus, pahakop kawo kanlan kaganaan a mānungkolan. Pahakop kawo kanan pinakapoon nin nahyon
14 boy kanlan gogobilnadol a nabyayan nin kapalyadiyan a mamaduha kanlan ampanyag nin maloke boy mamadangal kanlan ampanyag nin manged.
15 Ta kalabayan nan Apo Dioh a manyag kawon manged ta-omen hilay mumo, ket homain hilan pangubayan a maghabin maloke laban kanyo.
16 Malihway kawoyna. Noba aliwan labay habiyen a malihway kawoynan manyag nin maloke, no aliwan magbi-ay kawon bilang ipoh nan Apo Dioh.

---

† **2:6** Isaias 28:16. ‡ **2:7** Kakanta 118:22. § **2:8** Isaias 8:14.

17 Bihaen yo hilay kaganaan a tatao. Adoen yo hilay
kakatongno tawo kanan Apo Jesus. Magbi-ay kawon main
limo kanan Apo Dioh. Boy bihaen yo met ye pinakapoon
nin nahyon.

Hiyay Panuwad kanan Apo Jesu Cristo

18 Hikawon iipoh, pahakop kawon main pamiha kanlan
aamo yo, aliwan bengat kanlan mangaanoh boy ampakat-
aloh, no aliwan agya kanlan mangatubag.
19 Ta maaliket yay Apo Dioh no maikpe yoy pamaidap
la kanyo agya homain kawon kahalanan, ulita labay yon
mahumbong ye kalabayan na.
20 Homain kawon dangal no ampangikpe kawon paduha
uli ha panyag yo nin maloke. Noba no ampangikpe kawon
pamaidap uli ha panyag yon manganged, maaliket yay Apo
Dioh kanyo.
21 Hiyay pangikpe nin pamaidap ket pahan nin nanagy-
atan nan Apo Dioh kantawo. Ta ha nangikpe yay Cristo
nin pamaidap ha ikanged tawo, ket binyanan na kitawo nin
panuwadan a katapulan tawon humbongen. Ta wanae ye
nakahulat tungkol kana,
22 "Ahe ya nagkahalanan
boy ahe ya bega naghabi nin katagowan."*
23 Ha inumih laya, ket ahe ya met namae. Ha pinaidapan
laya, ahe ya nangipanta, no aliwan impataya nay kaganaan
kanan Apo Dioh a matoynong ye panuhga na.
24 Ha pagkapako na ha kodoh, hiyaynay nananggap
nin paduha nin kakahalanan tawo ta-omen kitawo ahe
ana magkahalanan, no aliwan magbi-ay kitawoynan ma-
toynong. Ta makauli ha huhugat na, ket nitaah kitawo.
25 Hatew, ba-mo kitawon tutupa a nipakat. Noba
haanin, naiudong kitawoyna kanan Apo a Mānayhay boy
Māngalingay nin bi-ay tawo.

3

Hiyay Babala ha Miahawa

1 Ket haanin, hikawon babayi a main ahawa, pahakop
kawo ha ahawa yo, ta no ahe hila po ampamteg ha Habi nin
Dioh, makumbinyo yo hilan humaley kanan Apo makauli
ha manganged a ugali yo. Agya ahe yoyna habiyen kanla,
mamteg hilayna,
2 ta makit la a main kawon limo kanan Apo Dioh boy
malinih ye bi-ay yo.

---

* **2:22** Isaias 53:9.

3 Adi yo an-ihipen a matampa kawo uli ha panilitil yon
labok yo boy ha pangikonin nin mangablin aalahah ha labok
yo o paghoot yon mangablin babado.
4 Mamanged no hiyay uugali yo ye patampaen yo. Hiyay
labay kon habiyen, mag-ilyadi kawo dayin maaypa boy mal-
em, ta yati ye tampa a ahe angkauman boy maalaga ya ha
pamilew nan Apo Dioh.
5 Yati ye ampagpatampa lan babayi hatew a mapanum-
bong ha kalabayan nan Apo Dioh boy ampataya kana.
Ampahakop hila ha ahawa la
6 a omen kanan Sara hatew. Ta nagpahakop ya kanan
ahawa na a hiyay Abraham boy imbilang naya po a amo
na. Ket haanin, aanak na kawoynan Sara dapot tana pawa
matoynong ye didiyag yo boy adi kawoyna angkalimo ha
agya hinyaman.
7 Hikawon lalakin main ahawa, katapulan a pakilamoan
yo hilan manged ye ahawa yo. Bihaen yo hila agya
makakapey hila dinan yo, ta kapadiho yo hila met a biyan
nan Apo Dioh nin bi-ay a homain anggaan. Diyagen yo
hilayati ta-omen homain makahaad nin pakigwang yo.

Hiyay Diyagen tawo no Ampakadiha kitawon Kaidapan

8 Kaya-bay wanae ye bilin ko kanyo. Mapaymamagha
kawon ihip, mapaykataloh kawo, mapay-ado kawo bilang
mikakatongno, mapanlunoh boy magmakaaypa kawo ha
magha boy magha.
9 Adi yo hila ambaeen ye ampanyag nin maloke kanyo boy
adi yo hila an-umihen ye ampangumih kanyo. No aliwan
ipakigwang yo hila a inged na hilan Apo Dioh, ulita hinagyat
na kawo a manyag nin yati ta-omen na kawo inged.
10 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Ayaman a malabay nin mahayaghag boy manged a bi-ay,
ket katapulan a adi ya ampaghabin maloke boy
katagowan.
11 Katapulan a tumgen yayna ha panyag nin maloke,
ket pawa anan manganged ye diyagen na.
Pakikwanan na a manged ye pamakilamo na kanlan
kanayon.
12 Ta an-ialla na hilan Apo Dioh ye tataon matoynong
boy anleng-en nay pakigwang la.
Noba kahulog na hilay tataon ampanyag nin maloke.”*
13 Main nayi mamahakit kanyo no ampaghehpetan yoy
manyag nin manged?

---

* **3:12** Kakanta 34:12-16.

14 Noba no ipaloke la kawo agya manged ye andiyagen yo,
minged kawo. Kaya-bay “hinyaman ye diyagen la kanyo, adi
kawo angkalimo o angkahindak.”†
15 Pakaihipen yo a hiyay Apo Jesu Cristo ye katapulan
yon padangalan boy humbongen. Boy lanang kawo dayin
nakahadya a mangipalinaw nin ayaman a manepet kanyo
nin tungkol ha kahigudowan yo kanan Apo Dioh a iligtah na
kawo.
16 Noba makibat kawo kanla nin maumeg boy main
pamiha. Pakahigudowen yo a lanang a malinih ye
kanakman yo ta-omen hila mading-eyan ye tataon ampan-
dama nin manged a pangugali yo bilang mānumbong nan
Cristo.
17 Ta mamanged a mangikpe kawon pamaidap uli ha
panyag yo nin manged dapot tanan kalabayan nan Apo Dioh
dinan ha mangikpe kawon pamaidap uli ha panyag yon
maloke.
18 Ta ninghan yan bengat natey ye Apo Jesus ha ika-
patawad nin kakahalanan nin kaganaan a tatao. Agya
homain yan kahalanan, ket natey ya ha ikanged tawon
māgkahalanan ta-omen na kitawo maihaley kanan Apo Dioh.
Pinatey lay laman na, noba bini-ay na yan Ihpiditon Dioh.
19 Ket makauli ha kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh, ni-
lakew na hilay nakapidiho a kalelwa lan nangamatey. Ket
main yan impatanda kanla.
20 Ta ahe hila nanumbong kanan Apo Dioh hatew ha
panaon nan Noe. Kananyatew a panaon, legan andiyagen
nan Noe ye daong, maanoh yan nangagad ye Apo Dioh a
mamteg hilay tatao kana. Noba bayo lumateng ye lanab,
walo hilan bengat ye namteg boy hinumlep ha daong boy
naligtah ha lanom.
21 Ket yatin kaligtahan ha lanom ye nakailalayian nin
bawtihmo a pagkakitan a naligtah kitawoyna ha pamaduha
nan Apo Dioh makauli ha pagkabi-ay nan uman Apo Jesu
Cristo. Yatin bawtihmo, aliwa yan panguyah nin dinat ha
laman tawo, no aliwan makauli ha malinih a kanakman,
ampagpangako kitawo kanan Apo Dioh a ahe kitawoyna
manyag nin hinyaman a labag ha kalabayan na.
22 Ket haanin, hiyay Apo Jesu Cristo, anti yayna ha langit
boy ampamoon ha dapit wanan nan Apo Dioh. Ket hilay
kaganaan a anghil, agya hilay mānungkolan a ihpidito boy
makapalyadiyan a ihpiditon anti ha lowang, ket ingkonin na
hilaynan Apo Dioh ha hilong nin kapalyadiyan nan Apo Jesu
Cristo.

---

† **3:14** Isaias 8:12.

4

Hiyay Bayon Bi-ay

1 Kaya-bay ulita nangikpe yan tubat a idap ye Apo
Jesu Cristo, ket katapulan met awod a nakahadya kawon
mangikpe. Ta hiyay taon ampangikpe nin tubat a idap, ket
ahe yayna ampanyag nin kahalanan.
2 Ket paibat haanin, ahe na yayna anhumbongen ye
kalabayan nin laman na, no aliwan kalabayan naynan Apo
Dioh.
3 Huhtoyna ye panaon a hinayang yo uli ha panyag yon
kalalabay lan diyagen nin tataon ahe ampamteg kanan
Apo Dioh. Hatew, ampagbi-ay kawon madamog boy an-
humbongen yoy kalabayan nin laman yo. Lanang ka-
won ampaytipon a maglahing boy manyag nin babagay a
makakading-ey. Ket ha panggalang yo ha diohdiohan yo,
malabong po a ampakailoy ye andiyagen yo.
4 Noba haanin, ampagtaka hilayna kanyo ye tataon ahe
ampamteg kanan Apo Dioh, ta ahe kawoyna ampakilamo ha
magulo boy palugad a pagbi-ay la. Kaya-bay an-ilungolungo
la kawoyna haanin.
5 Noba pakibatan la lano kanan Apo Dioh ye andiyagen la,
ta uhgaan nan Apo Dioh lano ye kaganaan a tatao, angkabi-
ay man o nangamatey ana.
6 Yabayti ye hangkan no taket ta naipatanda ye Manged a
Balita kanlan tataon nangamatey ana haanin. Ta agya natey
hilayna ha laman, ta wanabay ye in-uhga nan Apo Dioh ha
kaganaan a tatao, hiyay kalelwa la ket mabi-ay makanoman
a pagkalamo nan Apo Dioh.

Hiyay Panggawi nin Binaba a An-ibyay nan Apo Dioh

7 Madanon anay kalampuhan nin babe-luta. Kaya-bay
mangihip kawon matoynong boy magbi-ay kawon mapa-
menben ta-omen homain makahaad nin pakigwang yo.
8 Boy hiyay pinakamaalaga ha kaganaan, may-adoado
kawon luboh, ta no an-adoen moy kapadiho mo, agya po
malabong ye dinyag na a kahalanan kammo, ket mapatawad
moya.
9 Hagyaten yo hilan makidagoh ha baey nin balang magha
kanyo ye kakatongno yo kanan Cristo.
10 Hiyay balang magha kantawo, ket binyanan nan Apo
Dioh nin binaba. Kaya-bay bilang pinatayaan na nin hilatin
binaba, gawien tawo ha ikanged nin kaganaan.
11 Hiyay binyanan nin binaba a mangipatanda, ket kat-
apulan a mangipatanda yan Habi nin Dioh. Ket hiyay
binyanan nin binaba a maghilbi, ket katapulan a maghilbi

ya makauli ha kakhawan a in-ibyay nan Apo Dioh kana ta-
omen ya migalang ye Apo Dioh ha kaganaan a andiyagen
tawo makauli kanan Apo Jesu Cristo. Anti ya kana ye
kangedan boy kapalyadiyan makanoman! Amin.

Hiyay Pangikpe lan Māmteg

12 An-adoen kon kakatongno, adi yoyna ampagtakaan ye
mangabyat a papanubok a angkadihaan yo. No angkahubok
ye pamteg yo, adi yo angkahindakan ye angkalyadi kanyo.
13 No aliwan mag-aliket kawo, ta ampagdiha kawon idap
a diniha nan Cristo. Ket no ipakit naynay mahnag a
kapalyadiyan na, maluboh ye kaaliketan yo.
14 Kaya-bay minged kawo no an-umihen la kawo uli ha
panumbong yo kanan Cristo, ta hiyay labay habiyen, anti
kanyoy makapalyadiyan a Ihpidito a hiyay Ihpiditon Dioh.
15 No paidapan la kawo, aliwa dayin ulita nakapatey
kawon tao o nanakaw o nakadyag kawon maloke o nakibal-
abala kanlan kanayon.
16 Noba no paidapan la kawo uli ha pamteg yo kanan
Cristo, adi kawo angkading-ey, no aliwan magpahalamat
kawo kanan Apo Dioh, ta angkahabtan kawon māmteg nan
Cristo.
17 Ta naabot anay panaon nin panuhga nan Apo Dioh, ket
unaen na hilay aanak na. Haanin, no unaen na kitawon
uhgaan a aanak na, ihipen yoy malyadi lano kanlan ahe
ampanumbong nin Manged a Balita a ibat kana.
18 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
"No maidap hilan miligtah ye mangatoynong,
lalalo hilayna ye ahe ampamalay kanan Apo Dioh boy
māgkahalanan."*
19 Kaya-bay hikawon ampangikpe nin pamaidap haanin
ulita yati ye kalabayan nan Apo Dioh kanyo, magpahulong
kawoynan ingat ha panyag nin manged boy ipataya yoynan
bengat ye hadili yo kanan Apo Dioh a namalhowa kanyo, ta
mapatayaan ya ha pangako na.

5

Bibilin kanlan Mānguna nin Pangkat lan Māmteg boy kanlan Bayontubo

1 Haanin, hikawon mānguna nin papangkat lan māmteg,
main akon ipakihabi kanyo bilang magha met a mānguna
boy nakakit nin pag-idap nan Cristo boy magha met a
mapadangalan a kalamo na ha panlumateng na.

---

* **4:18** Kahabiyan 11:31.

2 Kalingayen yo hilay tatao nin Dioh a naipataya kanyo.
Nailalayi hila ha tutupa, ket hikawo met ye magpahtol kanla.
Kaya-bay pakahayhayen yo hilan luboh ha puho yo, ulita
yati ye labay nan Apo Dioh. Diyagen yo yati, aliwa dayin
angkapilit o ulin bengat ha howildo.
3 Boy adi yo hila an-ipohen ye naipataya kanyo, no aliwan
mag-ilyadi kawon panuwadan la.
4 Ket ha panlumateng nan Cristo a Māngunan Māngalingay,
makatanggap kawon kodona a mikakaanti ye kadangalan na
makanoman.
5 Ket haanin, hikawo met a bayontubo, pahakop kawo
kanlan tutoan mānguna ha pangkat yon māmteg. Ket
hikawon kaganaan a māmteg, magmakaaypa boy maghilbi
kawo ha magha boy magha. Ta wanae ye naihulat a Habi
nin Dioh,
"Hiyay Apo Dioh, angkahulog ya kanlan tataon ampagmata-
gay,
noba an-inged na hilay tataon ampagmakaaypa."*
6 Kaya-bay pahakop kawo ha kapalyadiyan nin Dioh ta-omen
na kawo padangalan lano ha maabot ye panaon.
7 Ipataya yo kana ye kaganaan a ampakayootan yo, ulita
hiyabay ye ampangalingay kanyo.
8 Pakahidi boy mag-alla kawo! Ta hiyay Satanas a kaaway
yo, ket ampanapul yan tataon damaen na. Ba-mo yan liyon
a ampan-engel a ampanapul nin amoyoken na.
9 Labanan yoya boy pakapah-ey kawo ha pamteg yo
kanan Apo Dioh. Pakaihipen yo a aliwan bengat hikawoy
ampangikpe nin kaidapan, no aliwan agya hilay kanayon a
kakatongno yo ha pamteg ihti ha babe-luta.
10 Makandin bengat a panaon ye pangikpe yon kaidapan.
Pangayadi, haglapan na kawon Apo Dioh ta-omen kawo
mag-ilyadin genap. Hiya met ateed ye mamapah-ey boy
mamakhaw kanyo, ulita hiyabay ye ampangibatan nin
kaganaan a kangedan. Hinagyat na kawo ta-omen kawo
mailamo ha homain anggaan a kadangalan na makauli ha
pamakimamagha yo kanan Cristo.
11 Anti kana ye kapalyadiyan makanoman! Amin.

Hiyay Pangumohta

12 Ket haanin, makauli ha haglap nan Silvano a map-
atayaan tawon katongno kanan Apo Jesus, ket inhulat ko
yatin matekbe a hulat kanyo. Ket makauli kananyatin hulat,
mapakhaw ko dayi ye nakem yo. Labay kon matandaan yo
a yatin inhulat ko ye kaptegan a kangedan nan Apo Dioh.
Mikakaanti kawo awod ha kangedan na makanoman.

---

* **5:5** Kahabiyan 3:34.

13 Angkumohtaen la kawo met nin kakatongno yo ha
pamteg a anti ha Babilonia. Kapadiho yo hila met a pinili
nan Apo Dioh a pagtao na. Angkumohtaen na kawo met
Marcos a pinagkaanak ko.
14 Bilang mikakatongno kanan Cristo, mayngingidlaw ka-
won main ado. Ket hikawon kaganaan a ampakimamagha
kanan Cristo, mikakaanti ya dayi kanyoy katanaan nan Apo
Dioh.

Hiyay Ikalwan Hulat nan PEDRO

1 Hiko yay Simon Pedro a māghilbi boy apohtol nan Apo
Jesu Cristo. Nanulat ako kanyo a nakatanggap nin pamteg
a padihon kaalaga nin pamteg mi makauli ha katoynongan
nan Apo Jesus a Dioh tawo boy Māngiligtah.
2 Matanggap yo dayi ye mahbol a kangedan boy katanaan
a ibat kanan Apo Dioh makauli ha pagkatanda yo kana boy
kanan Apo tawon Jesu Cristo.

Hiyay Bibilin kanlan Pinili nan Apo Dioh

3 Hiyay Apo Dioh, makauli ha kapalyadiyan na, in-
ibyay nayna kantawo ye kaganaan a katapulan tawo ta-
omen kitawo ampakapagbi-ay a matoynong makauli ha
pagkatanda tawo kana a nanagyat kantawo a pagtao na. Hi-
nagyat na kitawo makauli ha kadangalan na boy kangedan.
4 Ket makauli kanlan hilati, in-ibyay nayna kantawo ye
mangaalaga boy manged a pangako na ta-omen kitawo ahe
maoy-oy nin kalabayan nin laman tawo, no aliwan mag-
ilyadi kitawon matoynong a omen kana.
5 Kaya-bay pakaapehen yon ipahan ha pamteg yo ye
manged a pangugali. Ha manged a pangugali yo, ipahan ye
tinanda.
6 Ha tinanda yo, ipahan ye pamenben nin hadili. Ha
pamenben nin hadili yo, ipahan ye pagteeh. Ha pagteeh yo,
ipahan ye panumbong nin kalabayan nan Apo Dioh.
7 Ha panumbong nin kalabayan nan Apo Dioh, ipahan ye
pangado kanlan kakatongno kanan Cristo. Ket ha pangado
yo kanlan kakatongno kanan Cristo, ipahan ye pangado ha
kaganaan.
8 Ta no hilatin kaganaan a pangugali, ket anti yayna kanyo
boy lumalo po, mag-ilyadin main hilbi boy pakinabang ye
pagkatanda yo kanan Apo tawon Jesu Cristo.
9 Noba kanlan homain wanabay a pangugali, ket kapkap
hila ha kaptegan boy naliwaan layna a pinatawad na hilay-
nan Apo Dioh ha kakahalanan la hatew.
10 Kaya-bay an-adoen kon kakatongno, pakaapehen yon
mapaptegan makauli ha manged a pangugali yo a hinagyat
na kawon Apo Dioh boy pinili na kawon pagtao na. Ta no
manged ye pangugali yo, ahe kawo mihyay kanan Apo Dioh,
11 no aliwan luboh na kawon tanggapen ihtew ha
mikakaanti makanoman a panakopan nan Apo tawo boy
Māngiligtah a hiyay Jesu Cristo.

12 Kaya-bay agya tanda yoyna hilatin babagay boy mapah-
ey kawoyna ha kaptegan a tinanggap yo, ket lanang katawon
teed ampaihipan.
13 Ket ha ihip ko, legan angkabi-ay ako, katapulan a lanang
kon ipaihip kanyo hilati,
14 ta tanda ko a ahe akoyna magbuyot ihti ha babe-luta. Ta
wanabay ye hinabi na kangkon Apo tawon Jesu Cristo.
15 Kaya-bay andiyagen koy anggan mababa ko ta-omen ko
mahigudo a lano ha ahe akoyna, ahe yo maliwaan hilatin
in-adal ko kanyo.

Hiyay Pamapteg nan Pedro nin Kadangalan nan Cristo

16 Hilayatin in-adal mi kanyo a tungkol ha kapalyadiyan
nan Apo tawon Jesu Cristo boy hiyay pag-udong na lano ihti
ha babe-luta, ket aliwan palbowat bengat a ihtolya, ta nakit
min peteg ye kahnagan boy kapalyadiyan na.
17-18 Ta hatew ha kalamo mi yay Apo Jesu Cristo ihtew
ha mapantay nan Apo Dioh, pinadangalan na yan Maka-
palyadiyan a Bapa a Dioh boy impakit nay kahnagan na
kanan Apo Jesus. Ket hikayin peteg ye nakange nin yatin
bihnga a ibat ha langit a ampaghabin wanae, “Yabayti ye
ampakaadoen kon Anak a luboh kon angkaaliketan!”*
19 Ha wanabay, napaptegan a peteg ye impatanda lan
popodopita hatew tungkol kanan Cristo. Kaya-bay katapu-
lan a ihipen yon manged ye impatanda la, ta ba-mo yan
tillag a anhumnag ha kalitehan angga lano ha mag-udong
yay Cristo a nailalayi ha bontatala a mamahnag nin ihip yo.
20 Igit ha kaganaan, pakaihipen yo a hilay kaganaan a
inhulat lan popodopita ha naihulat a Habi nin Dioh, ket
aliwa lan hadilin pangitaloh.
21 Ta hilatin impatanda la ket aliwan ihip nin tao, no
aliwan impatanda nan Ihpiditon Dioh kanla.

2

Hilay Mamaihtodon Ampangiadal nin Aliwan Peteg

1 Noba hatew, main met ampagkonwadin popodopita
kanlan tatao ha Israel. Ket wanabay ya met ateed kanyo,
ta main lanon lumateng a mamaihtodo a ahe yo maedepan
a mangiadal kanyo nin makadama ha pamteg yo. Ikahwil
la yay Apo Jesus a nambeh kanla ha kakahalanan la. Kaya-
bay ahe mabuyot, hiyay Apo Dioh, paduhaan na hilaynan
homain anggaan.

---

* **1:17-18** Malyadi bahaen yo yatin nalyadi ha Mateo 17:1-9; Marcos 9:2-10; Lucas 9:28-36.

2 Noba malabong po ateed kanyo ye manuwad nin
makakading-ey a didiyag la. Ket ulin yati, malabong a tatao
ye maghabin maloke laban ha kaptegan a anhumbongen
tawo.
3 Ket uli ha kaakokohan lan hilatin mamaihtodon am-
pangiadal nin aliwan peteg, oy-oyen la kawo makauli ha
palbowat lan bengat a iihtolya ta-omen la kawo pagpilakan.
Noba nabuyot anan nakataladan ye paduha la boy madanon
anay pandama kanla.

4 Ta agya hilay aanghil nin Dioh, ket ahe na hila ininga-
lowan Apo Dioh ha nagkahalanan hila, no aliwan intapon
na hila ha maliteh boy maalale a lubot a impilno. Ket ihtew
layna agaden ye Mangaamot nin Panuhga.
5 Ha panaon nan Noe, ahe na hila met iningalowan Apo
Dioh ye tataon ahe ampamalay kana, no aliwan inapo na
hila makauli ha lanab. Ket hilay naligtah bengat, hiyay Noe
a nangipatanda nin tungkol ha katoynongan boy hilay piton
kalalamoan na.
6 Inuhgaan na hila met Apo Dioh ye tatao ha banwan
Sodoma boy Gomorra uli ha kalok-an la. Ket inulam na
hila dayon babanwa la ta-omen na ipakit ye malyadi kanlan
tataon ahe ampamalay kana.
7 Noba inligtah na yay Lot a maghay taon matoynong a
nalele ha kadamogan lan mangaloke a tatao.
8 Hiyay Lot a matoynong a tao, ha angkumonin ya po
ihtew, ket minamangaamot nan angkaimatonan ye manga-
loke a andiyagen lan kalugalan na. Ket ingkalele na yan
tubat yatew.
9 Kaya-bay tanda nan Apo Dioh no way-omen na hila
iligtah ye tataon matoynong a ampakadiha nin papanubok
boy no way-omen na hilan pahulong a ampaduhaan ye
mangaloke angga ha mangaamot nin panuhga na.
10 Lalo ana ingat kanlan tataon ampanumbong ha
kalabayan nin laman la boy ahe ampahakop kanlan
mānungkolan.

Ket hilatin tatalapak boy mangalambong a mamaihtodo,
ket homain hilan limon ampaghabin maloke laban kanlan
anti ha langit.
11 Hilay anghil, agya mamakhaw boy igit hilan maka-
palyadiyan, ket ahe hila po man naghabin maloke laban
kanlan mangalambong a mamaihtodo ha adapan nan Apo
Dioh.
12 Noba hilatin mamaihtodo, ket ampaghabi hilan maloke
laban ha babagay a homain hila met tinanda. Ba-mo hilan
aayop a homain ihip a nianak ta-omen bengat dakpen boy

hapoen. Kaya-bay homain hapo a hilatin mamaihtodo, ket
damaen na hilan Apo Dioh.
13 Paduhaan na hilan Apo Dioh ha kaeteban nin didinyag
lan maloke kanlan kanayon. Hiyay kahayaghagan la ket
maglahing boy manyag nin kalabayan nin laman la agya
kaamotan. Kaya-bay no makidungo hila kanyo, ket hilabay
ye pakaumihan yo boy pakaipading-eyan. Ba-mo hilan
talumatim ha bayon bado.
14 Boy no bilewen lay babayi, naheb hilan kaotoyan. Ahe
hila anhumawa a manyag nin kahalanan boy an-oy-oyen
la hila po ye tataon mangakapey ye pamteg la. Nalmaw
hilaynan mangakokoh. Paduhaan na hilaynan Apo Dioh!
15 Napakat hila, ta tinalingkukolan layna ye matoynong
a aadal. Tinuwad lay dinyag nan anak nan Beor a hiyay
Balaam a napabahokhok a manyag nin kalok-an.
16 Uli yatin kahalanan na, pinaghabiyan na yan Apo Dioh
makauli ha ahno a ba-mon taon naghabi kana ta-omen ya
mahaad ha kamutawan a diyagen na.
17 Hilayatin mamaihtodon ampangiadal nin aliwan pe-
teg, ket homain hilan hilbi a ba-mon libon a namal-an
o ampiangin a owep a homain ya met kaget a udan, ta
antalingowen la hilay tatao. Kaya-bay intaning na hilaynan
Apo Dioh ha pinakamaliteh a lugal.
18 Malambong hilan maghabi, noba homain met hilbi ye
anhabiyen la. An-oy-oyen la hilay tataon kapipialih ha
kalok-an a humbongen layna man ye madamog a kalabayan
nin laman la.
19 Anhabiyen la, “No humbongen yoy an-iadal mi, malih-
way kawoyna a manyag nin hinyaman a labay yo.” Noba
hiyay kaptegan, hilan mihmo ket ipoh nin kahalanan a
ampakadama kanla. Ihipen yo yatin kahabiyan, “Hiyay taon
ahe manambot, ket pag-ipoh na yan nanambot kana.”
20 Hatew ha natandaan la yay Apo boy Māngiligtah tawon
Jesu Cristo, ket napalihway hilayna paibat ha kalok-an ihti
ha babe-luta. Noba haanin, ulita nag-udong hila ha alan
lan didiyag boy naipoh hilayna man nin kahalanan, ket nag-
ilyadi hilan maloloke po dinan ha ahe laya po natandaan ye
Apo Jesus.
21 Mamanged po dayi a ahe layna bega natandaan ye dān
a palakew ha bi-ay a matoynong dinan ha matandaan la,
pangayadi, talingkukolan laya met ateed ye bilin nan Apo
Dioh a naipatanda kanla.
22 Ulin yati, napaptegan a peteg ye kahabiyan a wanae,
“Hiyay inhuka nan aho,
ket kanen na met ateed.”
Boy

“palyoen moya man ye baboy,
ket mag-udong yan teed magpita.”*

3

Hiyay Pag-udong nan Apo Jesus

1 An-adoen kon kakatongno, yati ye ikalwaynan hulat ko
kanyo. Ket kanlan hilatin huhulat ko, pinaghehpetan kon
pokawen ye malinih a ihip yo makauli ha pangipaihip kon
uman kanyo nin babagay a natandaan yoyna.
2 Hiyay labay ko ket lanang yon ihipen ye hahabi lan
popodopita nan Apo Dioh hatew boy hiyay bilin nan Apo
tawo boy Māngiligtah a impahabi na kanyo makauli kanlan
aapohtol a intubol na kanyo.
3 Igit ha kaganaan, katapulan yon matandaan a bayo
kalampuhan nin babe-luta, ket lumateng hilay tataon
mangilungolungo nin tungkol ha pag-udong nan Apo Jesus.
Ket hilatin tatao, humbongen la ye kalabayan nin laman la.
4 Ket habiyen la, “Aliwa nayi a impangako nan Cristo a
mag-udong ya? Way-ihtew yayna awod haanin? Nanga-
matey hilaynay tutoa mi. Noba homain met nauman paibat
po ha pinalhowa ye babe-luta.”
5 Tinatala laynan niliwaan ye kaptegan a pinalhowa nan
Apo Dioh hatew ye lowang makauli ha habi na boy nanyag
yan babe-luta paibat ha lanom boy makauli ha lanom.
6 Ket makauli met ha lanom, linipoh na ye babe-luta, ket
nadama ye kaganaan.
7 Ket makauli met ha habi na, intaning nan Apo Dioh a ula-
men nay babe-luta boy hilay anti ha lowang ha mangaamot
nin panuhga boy pamaduha na kanlan ahe ampamalay
kana.
8 Noba an-adoen kon kakatongno, ahe yo dayi anliwaan a
padihon bengat kanan Apo ye maghay mangaamot ha mali-
bon taon boy hiyay malibon taon ha maghay mangaamot.
9 An-ihipen lan kanayon a maena yay Apo Dioh ha panu-
pad na nin pangako na tungkol ha pag-udong nan Apo Jesus.
Noba hiyay kaptegan, maanoh ya, ta ambiyan nan bengat ye
kaganaan a tatao nin panaon a maghehe, ta ahe na labay a
main mipalakew ha kapaduhaan a homain anggaan.
10 Noba hiyay pag-udong nan Apo Jesus, ket ba-mon
panlumateng nin maghay mānakaw a ahe tawo tanda no
makano. Kananyatew met ateed, maanam ye lowang kadlan
nin makhaw a dagoldol, maulam ye kaganaan a anti ha
lowang, ket hiyay babe-luta boy kaganaan a anti ihtew, ket
mangaanam.

---

* **2:22** Kahabiyan 26:11.

11-12 Haanin, ta wanabay ye pagkadama nin kaganaan,
legan an-agaden tawo yatew a mangaamot, katapulan awod
a magbi-ay kitawoynan homain kahalanan boy ampanum-
bong ha kalabayan nan Apo Dioh. Ket ha panumbong tawo,
diyagen tawoy anggan mababa tawo ta-omen ahe yaynan
magbuyot ye pag-udong nan Apo Dioh. Kananyatew a
mangaamot, maanam ye lowang boy kaganaan a anti ihtew,
ta maulam.
13 Agya wanabay man, main bayon lowang boy bayon
babe-luta a impangako nan Apo Dioh a an-agaden tawo. Ket
hilay kaganaan a kumonin ihtew, hilay mangatoynong.
14 Kaya-bay an-adoen kon kakatongno, legan an-agaden
tawo yain, ket diyagen tawoy anggan mababa tawon magbi-
ay a main katanaan kanan Apo Dioh, malinih boy homain
pakaumihan ha pamilew na.
15 Pakaihipen yo a maanoh yay Apo, ta ambiyan na hila
po ye tatao nin panaon a maghehe ta-omen hila miligtah.
Ket yati met ateed ye hinabi nan an-adoen tawon katongno
a hiyay Pablo, ha nanulat ya kanyo makauli ha kadunongan
a in-ibyay nan Apo Dioh kana.
16 Wanabay met ateed ye anhabiyen na ha kaganaan a
hulat na. Main met maidap matalohan a pahen nin hulat
na. Ket yati ye ambiyan lan lumbo a katalohan nin tataon
mumo boy mangakapey ye pamteg la a omen ha andiyagen
la ha kanayon po a pahen nin naihulat a Habi nin Dioh.
Ket uli kananyatin andiyagen la, an-ilakew lay hadili la ha
kapaduhaan.
17 Kaya-bay an-adoen kon kakatongno, ulita natandaan
yoyna ye tungkol kanlan hilatin mangaloke a ampangiadal
nin aliwan peteg, katapulan a mag-alla kawo ha aliwan
peteg a aadal la ta-omen la kawo ahe matalingo. Ta no
matalingo la kawo, ket ahe yoyna pamtegan ye kaptegan a
naiadal ana kanyo.
18 Magpahulong kawoyna ingat ha panumbong kanan Apo
boy Māngiligtah tawon Jesu Cristo ta-omen lalo yoya po
madihaan ye kangedan na boy lalo yoya po matandaan.
Galangen tawo yay Apo Jesu Cristo haanin boy makanoman!
Amin.

Hiyay Unan Hulat nan
JUAN

Hiyay anhabtan Habi a Ampamyay nin Bi-ay a Homain Anggaan

1-2 Nanulat kayi kanyo tungkol kanan anhabtan Habi nin
Bi-ay a ampamyay nin bi-ay a homain anggaan. Hiyabay
ye an-ipatanda boy ampaptegan mi kanyo. Ha ahe ya po
pinalhowa ye babe-luta, anti yayna boy kalamo na yan Apo
Dioh. Ket ha nakew ya ihti ha babe-luta, nange mi yan
naghabi, nakit miya, boy nakimpaan miya po ye laman na.
3 Hiyay nakit boy nange mi ye an-ipatanda mi kanyo
ta-omen kawo makimamagha kammin ampakimamagha
kanan Bapa a Dioh boy kanan Apo Jesu Cristo a Anak na.
4 An-ihulat mi yati ta-omen mignap ye kaaliketan tawo.*

Hiyay Apo Dioh ye Kahnagan

5 Haanin, an-ipatanda mi met kanyo ye nange mi kanan
Apo Jesus a hiyay Apo Dioh ket kahnagan boy homain bega
kalitehan kana.
6 Kaya-bay no anhabiyen tawo a ampakimamagha kita-
woyna kanan Apo Dioh, noba ampagbi-ay kitawo po ha
kalitehan, ket ampagtago kitawo boy ahe kitawo ampagbi-
ay ha kaptegan.
7 Noba no ampagbi-ay kitawo ha kahnagan a omen kanan
Apo Dioh a anti ha kahnagan, ket main kitawoynan payma-
magha. Ket hiyay daya nan Apo Jesus a Anak nan Apo Dioh,
anlinihan na kitawo ha kaganaan a kakahalanan tawo.
8 No anhabiyen tawon homain kitawon kahalanan, ket an-
lokowen tawoy hadili tawo boy ahe ya kantawo ye kaptegan.
9 Noba no ihabi tawoy kakahalanan tawo kanan Apo Dioh
boy paghehean, ket patawaden na kitawo boy linihan ha
kaganaan a kakahalanan, ta mapatayaan boy matoynong ya.
10 Noba no anhabiyen tawon homain kitawon kahalanan,
andiyagen tawo yan matago ye Apo Dioh boy ahe ya
angkakit ha bi-ay tawo ye habi na.

2

1 Haanin, an-adoen kon aanak, an-ihulat ko yati kanyo ta-
omen kawoyna ahe magkahalanan. Noba no main kanyoy
magkahalanan, main makiingalo kanan Bapa a Dioh a

* **1:4** *tawo* o “mi.”

patawaden nay kakahalanan tawo. Hiyabay ye Apo Jesu
Cristo a matoynong.
2 Hiyabay ye napaduhaan nin kamateyan bilang kahagili
tawo ta-omen kitawo mapatawad ha kakahalanan tawo. Boy
aliwan bengat kakahalanan tawo, no aliwan kakahalanan
nin kaganaan a tatao ihti ha babe-luta.
3 Haanin, no anhumbongen tawo ye Bibilin nan Apo Dioh,
angkahigudo tawon katatanda tawo ya.
4 Ket no main maghabi, “Katatanda ko yaynay Apo Dioh,”
noba ahe na met anhumbongen ye bibilin na, ket ampagtago
ya boy ahe ya kanay kaptegan.
5-6 Noba hiyay taon ampanumbong nin Habi nin Dioh,
ket genap ye pangado na kana.* Kaya-bay agya ayaman
a maghabi, “Ampakimamagha koyna kanan Apo Dioh,” ket
katapulan a magbi-ay ya awod a omen kanan Apo Jesu
Cristo, ta yabay-in ye pamapteg a ampakimamagha yayna
kanan Apo Dioh.
7 Haanin, an-adoen kon kakatongno, aliwan bayon bilin
ye an-ihulat ko kanyo, no aliwan alan ana. Ta hatew, ha
namteg kawo kanan Apo Jesu Cristo, ket nange yoynay bilin
a katapulan kitawon mapay-ado.
8 Noba haanin, ba-mo yayna met bayon bilin, ulita nakit
ha pagbi-ay nan Apo Jesus boy angkakit yayna met kanyo
haanin. Ta angkaalih anay kalitehan boy anhumnag yaynay
kahnagan nan Apo Dioh.
9 No main ampaghabi, “Ampagbi-ay akoyna ha kahnagan,”
noba kahulog naya met ye katongno na, ampagbi-ay ya po
ha kalitehan.
10 Noba ayaman a ampangado nin katongno na, ket
ampagbi-ay yayna ha kahnagan boy aliwaynan hiya ye
hangkan nin pagkahalanan lan kanayon.
11 Noba hiyay taon kahulog nay katongno na, ket anti ya
po ha kalitehan. Ba-mo yan angkumodang ha kalitehan boy
ahe na tanda ye anlakwen na, ta pinakapkap yan kalitehan.
12 An-ihulat ko yati kanyon an-adoen kon aanak,
ta pinatawad na yaynan Apo Dioh ye kakahalanan yo
makauli ha dinyag nan Apo Jesus.
13 An-ihulat ko yati kanyon babapa,
ta katatanda yo yaynay Apo Jesu Cristo a antina bayo po
pinalhowa ye babe-luta.
An-ihulat ko yati kanyon bayontubo,
ta hinambot yo yaynay Satanas.
14 An-ihulat ko yati kanyon an-adoen kon aanak,
ta katatanda yo yaynay Bapa a Dioh.

---

* **2:5-6** o “ket genap anay pangado nan Apo Dioh kana.”

An-ihulat ko yati kanyon babapa,
ta katatanda yo yaynay Apo Jesu Cristo a antina bayo po pinalhowa ye babe-luta.
Boy an-ihulat ko yati kanyon bayontubo,
ta maghen anay pamteg yo kanan Apo Jesu Cristo,
nikakaanti ya kanyoy Habi nin Dioh,
boy hinambot yo yaynay Satanas.

Hiyay tungkol ha Pangado nin Babagay ihti ha Babe-luta

15 Adi yo an-adoen ye didiyag lan ahe ampanumbong
kanan Apo Dioh o hinyaman a kahulog nan Apo Dioh.
Ta hiyay ampangado kanlan hilati, ket ahe ya ampangado
kanan Bapa tawon Dioh.
16 Ta wanae ye andiyagen lan tataon ahe ampanumbong
kanan Apo Dioh. Anhumbongen lay kalabayan nin laman,
angkaibegan lay angkakit la, boy an-ilambong lay babagay
a anti kanla. Hilatin kaganaan, aliwan ibat kanan Bapa a
Dioh, no aliwan ibat ihti ha babe-luta.
17 Ta hiyay didiyag lan ahe ampanumbong kanan Apo
Dioh boy hilay kaganaan a angkaibegan la, ket maanam
ya. Noba hiyay taon ampanumbong ha kalabayan nan Apo
Dioh, mabi-ay yan makanoman.

Hiyay Kabono nan Apo Jesu Cristo

18 Haanin, hikawon aanak ko ha pamteg, madanon anay
pag-udong nan Apo Jesus ihti ha babe-luta. Nange yoyna
a lumateng ye kabono nan Cristo. Ket haanin met ateed,
malabong hilaynay kabono nan Cristo. Kaya-bay tanda
tawoyna a madanon anay pag-udong nan Apo Jesus.
19 Hatew, kalamo tawo hila. Noba nilakwanan la kitawo,
ta ahe tawo hilan peteg kalalamoan. No peteg tawo hilan
kalalamoan, ahe la kitawo dayi nilakwanan. Noba ulita
nilakwanan la kitawo, tanda tawoyna a ahe tawo hilan peteg
kalalamoan ha pamteg kanan Apo Jesus.
20 Noba hikawo, anti yayna kanyo ye Ihpiditon Dioh a in-
ibyay nan Apo Jesu Cristo. Kaya-bay tanda yoynan kaganaan
ye kaptegan.
21 Ket tanda yoyna met a hiyay katagowan, ket ahe ya
ampangibat ha kaptegan. Agya wanabay man, nanulat ako
kanyo ta-omen yo mahigudo a hiyay natandaan yoyna, ket
kaptegan.
22 Hiyay taon matago, anhabiyen na a aliwan hiyay Apo
Jesus ye Cristo a intubol nan Apo Dioh. Hiyay ampaghabin
wanabay ye kabono nan Cristo, ta ahe na binalay ye Bapa a
Dioh boy Anak na.

23 Ayaman a ahe ampamalay kanan Anak, ket ahe naya
met ambalayen ye Bapa a Dioh. Noba ayaman a ampamalay
kanan Anak, ket ambalayen naya met ye Bapa a Dioh.

24 Haanin, itanem yo ha puho yo ye naadal yo ha namteg
kawo kanan Apo Jesu Cristo. Ha wanabay, mikakaanti
kawon magbi-ay a main pamakimamagha kanan Apo Jesus
boy Bapa na.
25 Ta no magbi-ay kitawon ampakimamagha kanan Apo
Jesus boy kanan Bapa na, ket mabyayan kitawon bi-ay a
homain anggaan a impangako nan Apo Jesus.

26 An-ihulat ko yati kanyo bilang babala tungkol kanlan
tataon malabay manalingo kanyo makauli ha aliwan peteg
a adal.
27 Noba ahe la kawoyna matalingo, ta anti yayna kanyo
ye Ihpiditon Dioh a in-ibyay nan Apo Jesus. Kaya-bay
ahe ana katapulan a adalan la kawo po nin kanayon, ta
hiyaynay Ihpiditon Dioh ye mangiadal kanyo nin kaganaan
a katapulan yon matandaan. Ket hiyay iadal na kanyo, ket
pawa kaptegan. Kaya-bay an-ibilin ko kanyo a pahulong
kawon mikakaanti kanan Apo Jesu Cristo a omen ha an-iadal
nan Ihpiditon Dioh kanyo.

28 Kaya-bay haanin, an-adoen kon aanak, pahulong kawon
mikakaanti kanan Apo Jesus ta-omen ha pag-udong na ihti
ha babe-luta, ket homain kitawon ikalimo boy ikading-ey a
umadap kana.
29 Tanda yo a matoynong yay Apo Jesus. Kaya-bay tanda
yo met a hilay kaganaan a ampanyag nin matoynong, ket
aanak na hilan Apo Dioh.

3

Hilay Aanak nan Apo Dioh

1 Pakaihipen yoy tubat a pangado nan Apo Dioh kantawo!
Ta imbilang na kitawon aanak na. Ket peteg yain. Noba hilay
ahe ampanumbong kana, ahe la kitawo ambalayen a aanak
nan Apo Dioh, ta ahe laya met ambalayen ye Bapa tawon
Dioh.
2 An-adoen kon kakatongno, agya aanak na kitawoynan
Apo Dioh, ket ahe na po impatanda no way-omen kitawo
lano ha pag-udong nan Apo Jesus. Noba tanda tawo a mag-
ilyadi kitawon omen kana, ta makit tawo no hinya yan peteg
ye Cristo.
3 Kaya-bay ayaman a ampanigudon mag-ilyadi yan omen
kanan Apo Jesu Cristo, ket katapulan a magbi-ay yan malinih
a omen kanan Apo Jesus.

4 Ayaman a ampanyag nin kahalanan, ket anlabagen nay
Bibilin nan Apo Dioh. Ta hiyay panyag nin kahalanan, ket
panlabag ha Bibilin nan Apo Dioh.
5 Tanda yo a hiyay Apo Jesus, ket homain yan kahalanan.
Tanda yo met a nakew ya ihti ha babe-luta ta-omen na alihen
ye kakahalanan tawo.
6 Hiyay taon ampakimamagha kanan Apo Jesu Cristo, ket
ahe yayna ampagpahulong a magkahalanan. Noba hiyay
taon ampagpahulong a magkahalanan, ket ahe naya po
ambalayen boy ampamtegan ye Apo Jesu Cristo.
7 Haanin, an-adoen kon aanak, adi kawo patalingo ha
agya ayaman. Ayaman a ampanyag nin matoynong, ket
matoynong ya a omen kanan Apo Jesu Cristo a matoynong.
8 Noba ayaman a ampagpahulong a magkahalanan, ket
anak na yan Satanas, ta paibat po ha una, ampanyag yaynan
kahalanan ye Satanas. Kaya-bay nakew ya ihti ha babe-luta
ye Apo Jesus a Anak nin Dioh ta-omen na damaen ye didiyag
nan Satanas.
9 Ayaman a anak nan Apo Dioh, ket ahe yayna ampagpahu-
long ha panyag nin kahalanan, ta anti yayna kana ye bayon
bi-ay a in-ibyay nan Apo Dioh. Ket ulita anak na yan Apo
Dioh, ahe yayna ampagpahulong ha panyag nin kahalanan.
10 Kaya-bay matandaan no aya hilay aanak nan Apo Dioh
boy no aya hilay aanak nan Satanas. Ta ayaman a ahe
ampanyag nin matoynong boy ahe ampangado nin katongno
na, ket aliwa na yan anak Apo Dioh.

Hiyay tungkol ha Pangado

11 Yati ye adal a nange yo ha namteg kawo kanan Apo
Jesus, “Mapay-adoado kitawo.”
12 Adi tawo ya antuwaden ye Cain a nahakop nan Satanas
boy pinatey na yay katongno na, ta imbilang na yan ma-
toynong Apo Dioh ye dinyag nan katongno na, noba hiyay
dinyag na ket maloke.
13 Kaya-bay kakatongno, adi kawo ampagtaka no kahulog
la kawon tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh.
14 Tanda tawo a hatew, bilang natey kitawo ha pamilew
nan Apo Dioh. Noba haanin, ket angkabi-ay kitawoyna
makanoman, ta an-adoen tawo hilaynay kakatongno tawo.
Noba hiyay taon ahe ampangado nin katongno na, ket bilang
yan natey ha pamilew nan Apo Dioh.
15 Ayaman a angkahulog nin katongno na, ket bilang
yaynan māmatey nin tao ha pamilew nan Apo Dioh. Ket
tanda tawo a hiyay māmatey nin tao, ket ahe ya mabyayan
nin bi-ay a homain anggaan.

16 Wanae tawo matandaan ye peteg a pangado. Hiyay
Apo Jesus, ahe na kinawaen ye bi-ay na ha ikanged tawo.
Wanabay kitawo met dayi, katapulan a ahe tawo kawaenen
ye bi-ay tawo ha ikanged lan kakatongno.
17 Alimbawa, main taon maando ye pagbi-ay na, ket makit
na yay katongno na a angkaidapan ha pagbi-ay na, noba ahe
naya met haglapan. Hiyay taon wanabay, ampangado ya
nayi kanan Apo Dioh? Ahe!
18 An-adoen kon aanak, adi kitawo ampangado ha habin
bengat, no aliwan ipakit tawoy peteg a pangado kanlan
kanayon makauli ha didiyag.
19 Ha wanabay, matandaan tawo a ampagbi-ay kitawo ha
kaptegan boy matana kitawon umadap kanan Apo Dioh
20 agya angkayootan kitawo. Ta tanda tawo a maiigit
yay Apo Dioh dinan ha angkayootan tawo boy tanda nay
kaganaan a an-ihipen boy andiyagen tawo.
21 An-adoen kon kakatongno, no ahe na kitawo anyooten
nin kanakman tawo, makhaw ye nakem tawon umadap
kanan Apo Dioh.
22 Boy matanggap tawoy agya hinyaman a pakikwaen
tawo kana, ulita anhumbongen tawo ye bibilin na boy
andiyagen tawoy makapaaliket kana.
23 Haanin, wanae ye bilin nan Apo Dioh kantawo, “Katapu-
lan a mamteg kawo kanan Jesu Cristo a Anak ko boy mapay-
ado kawo a omen ha imbilin na kanyo.”
24 Hilay ampanumbong nin Bibilin nan Apo Dioh, ket
nikakaanti hilan ampakimamagha kana boy nikakaanti ya
met a ampakimamagha kanla. Ket tanda tawo a ampakima-
magha ya met kantawo ye Apo Dioh makauli ha Ihpidito na
a in-ibyay na kantawo.

4

Matandaan ye Adal a ibat ha Ihpiditon Dioh

1 An-adoen kon kakatongno, malabong hilaynay tataon
ampangiadal nin aliwan peteg boy anhabiyen la, “Anti ya
kammi ye Ihpiditon Dioh.” Adi yo hila tampol ampamtegan,
no aliwan muna yo po pakitandaan no peteg a ibat kanan
Apo Dioh.
2 Matandaan yo a peteg a anti yay Ihpiditon Dioh kanla, no
ambalayen la a nakew yay Apo Jesu Cristo ihti ha babe-luta
a in-anak yan tao.
3 Noba no ahe la ambalayen a nakew yay Apo Jesu Cristo
ihti ha babe-luta a in-anak yan tao, ket aliwan Ihpiditon Dioh
ye anti kanla, no aliwan ihpidito nan kabono nan Apo Jesus.

Nange yoyna hatew a lumateng lano ye kabono nan Apo Jesu
Cristo. Ket haanin, anti yayna ihti ha babe-luta.
4 Noba hikawon an-adoen kon aanak, aanak na kawoynan
Apo Dioh boy hinambot yo hilaynay ampangiadal nin aliwan
peteg, ulita ahe yo pinamtegan ye an-iadal la. Ta hiyay
Ihpiditon Dioh a anti kanyo, ket maiigit ya po a maka-
palyadiyan dinan kanan Satanas a anti kanlan tataon ahe
ampanumbong kanan Apo Dioh.
5 Hilatin ampangiadal nin aliwan peteg ket taga babe-luta.
Kaya-bay hiyay an-iadal la, ket tungkol bengat ha babagay
ihti ha babe-luta. Ket hilay ampamteg nin an-iadal la, ket
hilay tataon omen kanla a ahe met ampanumbong kanan
Apo Dioh.
6 Noba hikitawo, ket aanak na kitawoynan Apo Dioh.
Ayaman a ampamalay kanan Apo Dioh, ket leng-en lay an-
iadal tawo. Noba hilay ahe ampamalay kana, ket ahe la leng-
en. Wanabay tawo matandaan no ayay ampangiadal nin
kaptegan a ibat ha Ihpiditon Dioh boy ayay ampangiadal nin
katagowan.

Hiyay Pangado nan Apo Dioh

7 An-adoen kon kakatongno, katapulan a mapay-ado
kitawo, ta hiyay Apo Dioh ye ampangibatan nin ado. Aya-
man a ampangado nin kapadiho nan tao, ket anak na yan
Apo Dioh boy katatanda na yay Apo Dioh.
8 Noba ayaman a ahe ampangado nin kapadiho nan tao,
ket ahe naya katatanda ye Apo Dioh, ta hiyay Apo Dioh ket
lanang ampangado.
9 Impakit nan Apo Dioh kantawo ye pangado na makauli
ha pangitubol na ihti ha babe-luta nin mamaghay Anak
na. Dinyag na yati ta-omen makauli kanan Anak na, ket
mabyayan kitawon bi-ay a homain anggaan.
10 Yati ye peteg a pangado a impakit nan Apo Dioh
kantawo. Hiyay Apo Dioh ye nangado kantawo, aliwan
hikitawoy nangado kana. Ta uli ha kakahalanan tawo,
mapaduhaan kitawo dayi. Noba uli ha pangado na kantawo,
intubol na yay Anak na ihti ha babe-luta ta-omen hiyabay ye
mapaduhaan bilang kahagili tawo.
11 An-adoen kon kakatongno, ulita wanabay ye pangado
nan Apo Dioh kantawo, katapulan tawo met ye mapay-ado.
12 Homain po nakakit kanan Apo Dioh. Noba no ampay-
ado kitawo, mikakaanti yay Apo Dioh kantawo boy genap
ana ha bi-ay tawo ye pangado na.
13 Angkahigudo tawo a mikakaanti yay Apo Dioh kantawo
boy mikakaanti kitawo met kana, ulita in-ibyay nay Ihpidito
na kantawo.

14 Ket nakit miya boy ampaptegan mi a intubol na yan
Bapa a Dioh ye Anak na ta-omen na hila iligtah ye tatao ha
kapaduhaan nin kakahalanan la.
15 Ayaman a maghabi nin wanae, “Hiyay Apo Jesus ye
Anak nin Dioh,” ket mikakaanti ya kana ye Apo Dioh boy
mikakaanti ya met kanan Apo Dioh.
16 Kaya-bay tanda tawo boy ampamtegan tawo a an-adoen
na kitawon Apo Dioh. Hiyay Apo Dioh ket lanang ampan-
gado. Hiyay taon pahulong a ampangado, mikakaanti ya
kanan Apo Dioh. Ket hiyay Apo Dioh, mikakaanti ya met
kana.
17 Ha wanabay, naignap ana kantawo ye pangado nan Apo
Dioh ta-omen kitawo ahe malimo lano kana ha mangaamot
nin panuhga na, ta ampagbi-ay kitawoyna a omen ha pagbi-
ay nan Apo Jesus ha anti ya po ihti ha babe-luta.
18 Hiyay taon genap ye pangado na, homain yan ikalimo
kanan Apo Dioh, ta paaghiten nin peteg a pangado ye
kaganaan a pangalimo. Kaya-bay no angkalimo ye maghay
tao a maka paduhaan na yan Apo Dioh ha mangaamot nin
panuhga na, ket ahe po genap ye pangado na.
19 Ampangado kitawo, ta hiyay Apo Dioh ye nunan nan-
gado kantawo.
20 No main ampaghabin an-adoen na yay Apo Dioh, noba
kahulog naya met ye katongno na, ket ampagtago ya. Ta no
ahe naya an-adoen ye katongno na a angkakit na, way-omen
na yan adoen ye Apo Dioh a ahe na angkakit?
21 Haanin, yati ye bilin nan Apo Dioh kantawo, “Hiyay
taon ampangado kangko, ket katapulan a adoen naya met
ye katongno na.”

5

Hiyay Panambot tawo ha Mangaloke a Didiyag ha Babe-luta

1 Ayaman a ampamteg a hiyay Apo Jesus ye Cristo a intubol
nan Apo Dioh, ket anak na yan Apo Dioh. Ket ayaman a
ampangado kanan bapa, ket an-adoen naya met ye anak na.
2 Kaya-bay no an-adoen tawo yay Apo Dioh boy anhum-
bongen tawo ye bibilin na, ket tanda tawo a an-adoen tawo
hila met ye aanak nan Apo Dioh.
3 Ta hiyay labay habiyen nin pangado tawo kanan Apo
Dioh, ket humbongen tawoy bibilin na. Ket hilay bibilin na,
ahe met maidap a humbongen.
4 Ta hilay aanak nan Apo Dioh, hinambot laynay man-
galoke a didiyag ihti ha babe-luta. Nanambot hila uli ha
pamteg la kanan Apo Jesus.

5 Homain kanayon a manambot nin mangaloke a didiyag
ihti ha babe-luta, no aliwan hilay tataon ampamteg a hiyay
Apo Jesus, ket Anak nin Dioh.

Hiyay Tatlon Pamapteg tungkol kanan Apo Jesus

6-8 Ha nakew yay Apo Jesu Cristo ihti ha babe-luta, main
tatlon pamapteg a Anak na yan Dioh. Hiyay una, hiyay
lanom a pinamawtihmo kana. Hiyay ikalwa, hiyay daya na
ha natey ya ha kodoh. Hiyay ikatlo, hiyay Ihpiditon Dioh a
ampamapteg, ta hiyay Ihpiditon Dioh ye mangipatanda nin
kaganaan a kaptegan. Hilatin tatlo ye pamapteg a hiyay Apo
Jesus ket Anak nin Dioh, hiyay Ihpiditon Dioh, lanom boy
daya na.
9 Haanin, no pamtegan tawoy pamapteg nin tao, ket lalo
tawoyna ingat pamtegan ye pamapteg nan Apo Dioh tungkol
ha Anak na.
10 Kaya-bay ayaman a ampamteg ha Anak nin Dioh, ket
ampamtegan na met ye pamapteg nan Apo Dioh. Noba
ayaman a ahe ampamteg, ket andiyagen nan matago yay
Apo Dioh, ta ahe na pinamtegan ye pamapteg na tungkol
kanan Apo Jesus a Anak na.
11 Ket yati ye pamapteg nan Apo Dioh kantawo, “Binyan
katawon bi-ay a homain anggaan makauli ha pamakimam-
agha yo kanan Jesus a Anak ko.”
12 Kaya-bay ayaman a ampakimamagha kanan Anak nan
Apo Dioh, ket main yan bi-ay a homain anggaan. Noba
ayaman a ahe ampakimamagha kana, ket homain yan bi-ay
a homain anggaan.

Hiyay Bi-ay a Homain Anggaan

13 Haanin, an-ihulat ko yati kanyon ampamteg kanan
Anak nin Dioh ta-omen yo matandaan a main kawon bi-ay
a homain anggaan.
14 Kaya-bay makhaw ye nakem tawon humaley kanan Apo
Dioh, ta angkahigudo tawo a anleng-en na ye hinyaman a
awoken tawo ha kalabayan na.
15 Ulita tanda tawoyna a anleng-en na kitawon Apo Dioh,
ket tanda tawo met a ibyay nay awoken tawo kana.
16-17 Kaganaan a didiyag a aliwan manged, ket kaha-
lanan. Noba main kahalanan a ahe makapiugot ha homain
anggaan a kamateyan. Ket no makit yo ye katongno yo
kanan Apo Jesus a nakadyag nin kahalanan a ahe makapiu-
got kana ha homain anggaan a kamateyan, ipakigwang yoya
kanan Apo Dioh ta-omen na yan biyan nin bayon bi-ay. Noba
main met kahalanan a makapiugot ha homain anggaan a
kamateyan. Ket no makit yo ye katongno yon ampanyag nin
wanabay a kahalanan, adi yo yayna ipakigwang.

18 Tanda tawoyna a hilay aanak nan Apo Dioh, ket ahe
hilayna ampagpahulong ha panyag nin kakahalanan. Ta
hiyay Apo Jesus a Anak nin Dioh ye ampangialla kanla ta-
omen na hila ahe mapahakitan nin Satanas.
19 Tanda tawoyna a anak na kitawoynan Apo Dioh. Noba
hilay kaganaan a tatao ihti ha babe-luta a ahe ampanum-
bong kanan Apo Dioh, ket hakop na hilan Satanas.
20 Tanda tawoyna met a nakew ya ihti ha babe-luta ye Apo
Jesus a Anak nin Dioh. Boy binyan na kitawon pangitaloh ta-
omen tawo ya mabalayan ye peteg a Dioh. Ket anti kitawo
kanan peteg a Dioh, ta anti kitawoyna kanan Apo Jesu Cristo
a Anak na. Hiyabay ye peteg a Dioh boy ampangibatan nin
bi-ay a homain anggaan.
21 Kaya-bay an-adoen kon aanak, taangan yoy diohdiohan.

Hiyay Ikalwan Hulat nan
JUAN

1 Hiko yay Juan a mānguna nin pangkat lan māmteg nan
Apo Jesus.
Nanulat ako kammo a babayin pinili nan Apo Dioh boy
kanlan aanak mo, ta an-adoen katawon kaganaan. Ket
aliwan bengat hiko ye ampangado kanyo, no aliwan agya
hilay kaganaan a nagtanda nin kaptegan tungkol kanan Apo
Jesus.
2 An-adoen mi kawo uli ha kaptegan a anti kantawo boy
mikakaanti ya kantawo makanoman.
3 Labay min mikakaanti kantawo ye kangedan, ingalo,
boy katanaan a ibat kanan Bapa a Dioh boy Apo Jesu
Cristo a Anak na, legan ampagbi-ay kitawo ha kaptegan boy
pangado.

Hiyay Kaptegan boy hiyay Pangado

4 Angkaaliket akon tubat, ta natandaan ko a hilay nan-
gaanon aanak mo, ket ampagbi-ay hila ha kaptegan a omen
ha imbilin nan Bapa tawon Dioh.
5 Kaya-bay haanin, anggalangen a babayi, ampakikwaen
ko a may-ado kitawo. Aliwan bayon bilin yati, ta paibat ha
namteg kitawo kanan Apo Jesu Cristo, yabaytina ye bilin a
in-ibyay nan Apo Dioh.
6 Hiyay labay habiyen nin pangado kanan Apo Dioh,
humbongen tawoy bilin na. Ta paibat ha namteg kitawo
kanan Apo Jesus, yabayti na ye bilin nan Apo Dioh a nange
yo, “May-ado kawo.”
7 An-ipaihip ko yati ta malabong hilaynay mānalingo a ni-
tayak ha kaganaan a pahen nin babe-luta. Ahe la ambalayen
a hiyay Apo Jesus, ket in-anak yan tao. Antalingowen la hilay
tatao boy kabono na hilan Cristo.
8 Kaya-bay mag-alla kawo ta-omen ahe maalihan hilbi ye
pagbannog mi kanyo, no aliwan matanggap yon luboh ye
plimyo yo.
9 Ayaman a mamahan boy ahe magpahulong ha an-iadal
nan Cristo, ket ahe ya kana ye Apo Dioh. Noba ayaman
a pahulong a ampanumbong nin aadal nan Apo Jesus, ket
mikakaanti ya kana ye Bapa a Dioh boy Apo Jesu Cristo.
10 Haanin, no main lumateng kanyo a mangiadal nin
lumbo ha adal nan Apo Jesus, ket adi yo hila pahlepen ha
baey yo boy adi yo hila an-idlaw a omen ha pangidlaw
kanlan kakatongno yo kanan Cristo.

11 Ta hiyay mangidlaw kananyatin mānalingo, ket ampak-
itupig yayna met ha mangaloke a didiyag na.
12 Malabong po dayi ye labay kon habiyen kanyo. Noba
agkoyna inhulat, ta anhigudowen ko a makewahan katawo
ta-omen katawo mapagkatongtong nin adap-adapan. Ket ha
wanabay, mignap ye kaaliketan tawo.
13 Haanin, hilay aanak nan katongno mon babayi a pinili
nan Apo Dioh, ket angkumohtaen la kawo met.

Hiyay Ikatlon Hulat nan JUAN

1 Hiko yay Juan a mānguna nin pangkat lan māmteg.
Nanulat ako kammo Gayo a gayyem ko boy an-adoen kon
luboh.
2 An-adoen kon katongno, an-ipakigwang ko kanan Apo
Dioh a lanang dayin manged ye kahahaad mo boy mikaka-
ligha ye laman a omen ha kalighaan nin pamakimamagha
mo kanan Apo Dioh.
3 Tanda ko a main kan kalighaan, ta main kitawon
kakatongno kanan Cristo a nilumateng ihti. Ket imbalita
la kangko a mapatayaan ka ha kaptegan boy lanang mon
ampagbi-ayan. Kaya-bay tubat ye aliket ko.
4 Ket homain anan igit a makapaaliket kangko, no aliwan
hiyay balita a ampagbi-ay hila ha kaptegan ye aanak ko ha
pamteg.
5 An-adoen kon katongno, mapatayaan ka ha paghilbi mo
kanlan māmteg nan Apo Jesus a angkadān ha lugal mo, agya
ahe mo hila katatanda.
6 Ket imbalita la ha pangkat lan māmteg ihti ye pangipakit
mo nin pangado mo kanla. Kaya-bay ha pangumodang la,
haglapan mo hila po ha papadan a makapaaliket kanan Apo
Dioh.
7 Ta ampakew hilan mangipatanda nin tungkol kanan Apo
Jesus ha kanayon a lulugal. Ket ahe la antanggapen ye
hinyaman a kalahin haglap a ibat kanlan ahe ampamteg
kanan Apo Dioh.
8 Kaya-bay hikitawon māmteg nan Apo Jesus, katapulan
a haglapan tawo hila ta-omen kitawo makahaglap ha pan-
giadal la nin kaptegan.
9 Hatew, nanulat ako ha pangkat lan māmteg ihen. Noba
hiyay Diotrefes, ahe naya imbabano ye hulat ko, ta labay na
a hiyabay ye mānguna yo.
10 Kaya-bay no makalakew ako ihen, ket habiyen ko kanyo
ye mangaloke a andiyagen na boy anhabiyen na tungkol
kammi. Aliwan bengat yatew, ta ahe na hilayna ampadago-
hen ye kakatongno a angkadān ihen. Ket anhaaden boy
an-ikahwil na hila po ha pangkat yon māmteg ye malabay
mamadagoh kanla.
11 An-adoen kon katongno, adi mo antuwaden ye man-
galoke a didiyag, no aliwan tuwaden moy manganged.
Ta hiyay taon ampanyag nin manged, ket anak na yan

Dioh. Noba hiyay taon ampanyag nin maloke, ket ahe naya
katatanda ye Apo Dioh.
12 Hiyay Demetrio, anhabiyen lan kaganaan a māmteg a
manged yan tao, ta angkakit ha pagbi-ay na a ampanumbong
ya ha kaptegan. Ket agya hikayi man, paptegan mi a manged
yan tao. Ket tanda moynabay met a peteg ye anhabiyen mi.
13 Malabong po dayi ye labay kon habiyen kammo. Noba
agkoyna inhulat,
14 ta angkahigudo kon mapayngikit kitawo boy mapayka-
tongtong nin adap-adapan ha madanon a panaon.
15 Magkamain ka dayin katanaan. Hilay kakatongno tawo
kanan Apo Jesu Cristo ihti, ket angkumohtaen laka met, boy
ikumohta moko met kanlan kaganaan a kakatongno tawo
kanan Apo Jesu Cristo ihen.

Hiyay Hulat nan
JUDAS

1 Hiko yay Judas a māghilbi nan Apo Jesu Cristo boy
katongno nan Santiago.
Nanulat ako kanyon dinyag nan Bapa a Dioh a pagtao na
a an-adoen na boy angkalingayen nan Apo Jesu Cristo.
2 Matanggap yo dayi ye mahbol a pangingalo, katanaan
boy pangado nan Apo Dioh.

Hiyay Babala tungkol kanlan tataon Ampangiadal nin Aliwan Peteg
(2 Pedro 2)

3 An-adoen kon kakatongno, kalalabay ko dayin ihulat
kanyo ye tungkol ha kaligtahan a tinanggap tawo kanan
Apo Dioh. Noba haanin, igit kon katapulan a ihulat kanyo
a ikatulidan yoy peteg a adal tungkol kanan Apo Jesus a
ampamtegan tawo. Ta yatin kaptegan, ket impipinghan na
yan impataya Apo Dioh kantawon pinili na a pagtao na, ket
katapulan a ahe mauman makanoman.
4 Katapulan tawon ikatulidan ye peteg a adal, ta ahe yo
naedepan a main tataon nakihale kanyo a ahe ampamalay
kanan Apo Dioh. Ambalintoneken lay kangedan nan Apo
Dioh makauli ha paydadamog la, ulinan anhabiyen la a
maanoh yay Apo Dioh boy mapamatawad. Hilayain a tatao,
ket ahe laya ambalayen ye Apo Jesu Cristo a hiyan bengat
ye Apo a katapulan tawon paghilbiyan. Ket hatew po, hiyay
paduha lan tataon wanabay, ket anti yayna ha naihulat a
Habi nin Dioh.

Hiyay Nalyadi kanlan Mangaloke

5 Agya po man tanda yoynay nalyadi hatew kanlan Is-
raelita, ket labay kon teed ipaihip kanyo. Ta agya po man
inligtah na hilan Apo Dioh ha pagkaipoh la ha Egipto, ket
nipalakew hilan teed ha kapaduhaan a homain anggaan ye
ahe namteg kana.
6 Ihipen yo met ye nalyadi kanlan aanghil a namaolay
nin katungkolan la ha langit boy nanlakwan nin lugal a
nangikunaan nan Apo Dioh kanla. Ginapoh na hilan Apo
Dioh nin tanikala a ahe angkaboyto. Ket impidiho na hila
ha maliteh a tubat a lugal angga ha mangaamot nin panuhga
na.
7 Ihipen yo met ye nalyadi kanlan tataon taga Sodoma,
Gomorra, boy ha babanwan anti ha haley. Lanang hilan
ampaydamog boy anhumbongen lay kalabayan nin laman

la. Hilay lalaki, ampakilalay hila ha kapadiho lan laki.
Wanabay hila met ye babayi ha kapadiho lan babayi. Kaya-
bay hiyay Apo Dioh, pinaduhaan na hilan apoy a ahe
angkalep bilang babala ha kaganaan a ampagkahalanan.
8 Agya wanabay ye nalyadi, hilay nakihale kanyo, pahu-
long hilan ampanyag nin omen ha didinyag lan taga Sodoma
boy Gomorra. Ket uli ha panumbong la ha leplep la,
andyagen lay ampakailoy ha hadili lan laman. Ahe la labay
ye pahakop kanan Apo boy ampaghabi hilan maloke laban
kanlan anti ha langit.
9 Ket hiyay Miguel, agya mānguna yan aanghil nan Apo
Dioh, ket ahe ya nagngaya a maghabin maloke laban kanan
Satanas ha napayhebatan la no ayay mangwa nin bangkay
nan Moises, no aliwan hinabi naynan bengat kanan Satanas,
“Hiyaynay Apo Dioh ye mamaduha kammo!”
10 Noba hilatin tatao a nakihale kanyo, ket ampaghabi
hilan maloke laban ha babagay a ahe la angkatalohan.
Ba-mo hilan aayop a homain ihip. Anhumbongen laynan
bengat ye kalabayan nin laman la a ampangiugot kanla ha
kapaduhaan.
11 Kakaingalo hilatin nakihale kanyo ha malyadi kanla!
Ta ampanyag hilan mangaloke a omen ha dinyag nan Cain
hatew. Kakaingalo hila ha malyadi kanla, ta antalingowen la
hilay tatao ta-omen la hila mapagpilakan a omen ha dinyag
nan Balaam hatew. Kakaingalo hila ha malyadi kanla, ta
nilabag lay Bibilin nan Apo Dioh a omen ha dinyag nan
Korah ha panaon nan Moises. Kaya-bay mapaduhaan hila
met a omen kanan Korah.
12 Ket hilatin nakihale kanyo, ba-mo hilan talumatim
kanyo ha paytipon yon mangan. Ta mangahiba hila boy
homain hilan ding-ey a makipangan kanyo. Homain hilan
kanayon a an-ihipen, no aliwan hadili lan bengat. Ba-mo
hilan owep a ampitangay nin angin, noba homain kaget a
udan. Ba-mo hilan popoon-kayon homain dawa ha panaon
nin panawa a naulot boy natey ana.
13 Boy ba-mo hilan mangayadet a dawyon a ampangaget
nin madinat a bola' a nakailalayian nin makakading-ey a
didiyag la. Boy ba-mo hilan napakat a bibitoen a nakatal-
adan makanoman ha lugal a tubat ye kalitehan.
14 Hiyay Enoc a ikapiton lahi nan Adan, impaltep na ye
malyadi kanlan nakihale kanyo a wanae,
“Leng-en yo yatin habiyen ko!
Hiyay Apo, lumateng ya lamo na hilay libo-libon anghil na
15 ta-omen na hila uhgaan ye kaganaan a tao boy
paduhaan hilay māgkahalanan boy ahe ampamalay
kana.

Paduhaan na hila uli ha mangaloke a didiyag la boy uli ha mangaloke a hahabi la a laban kana."

16 Hilatin tatao, madiklamo hila boy mapanehe. Boy hiyay kalabayan bengat nin laman la ye anhumbongen la. Malambong hila boy ampolitikaan la hilay tatao ta-omen la hila mapaglanganan.

Hiyay Bibilin kanlan Māmteg nan Apo Jesus

17 Noba hikawo a an-adoen kon kakatongno, lanang yon pakaihipen ye in-adal lan aapohtol nan Apo tawon Jesu Cristo kanyo hatew.

18 Hinabi layna hatew kanyo,

"Bayo ya mag-udong ihti ha babe-luta ye Apo Jesus, ket lumateng hilay tataon mapangilungolungo. Kalalabay lan humbongen ye mangaloke a kalabayan laman la."

19 Hilatin tatao ye mandama nin paymamagha yo, an-humbongen lay kalabayan laman la boy ahe ya kanla ye Ihpiditon Dioh.

20 Noba hikawon an-adoen kon kakatongno, pakapah-ey kawo ha pamteg yo ha kaptegan a impatanda nan Apo Dioh kanyo. Ket makauli ha Ihpidito na, lanang kawon makigwang kanan Apo Dioh.

21 Uli ha ingalo nan Apo tawon Jesu Cristo, ket biyan na kawo lanon bi-ay a homain anggaan. Kaya-bay legan an-agaden yo yatew a mangaamot, mikakaanti kawo ha pangado nan Apo Dioh.

22 Ingalowan boy haglapan yo hilay ampagluwaluwa ha pamteg la kanan Apo Jesus.

23 Hilay natalingo nin aliwan peteg a adal, ba-mo hilaynan madanon mihapog ha apoy a ahe angkalep. Kaya-bay haglapan yo hila ta-omen hila miligtah ha kapaduhaan. Hilay kanayon a ampanyag nin maloke, ingalowan yo hila met. Noba mag-alla kawo ta-omen kawo ahe mapaditan nin mangadinat a didiyag la.

Hiyay Pangidangal kanan Apo Dioh

24 Ket haanin, galangen tawo yay Apo Dioh, ta hiyabay ye makapialla kanyo ta-omen kawo ahe magkahalanan. Boy hiya met ateed ye makapilakew kanyo a homain pakaumi-han boy main tubat a kaaliketan ha mahnag a adapan na.

25 Hiyan bengat ye Apo Dioh boy Māngiligtah tawo makauli kanan Apo tawon Jesu Cristo. Anti kanay panggalang, kadangalan, kangedan boy kapalyadiyan paibat ha una, haanin boy makanoman! Amin.

HIYAY IMPAKIT
kanan Juan

1 Hilayati ye babagay a madanon anan malyadi a impatanda nan Apo Dioh kanan Apo Jesu Cristo a nangipatanda met kangko a māghilbi na. Impatanda na yati kangko makauli ha pangitubol na nin anghil na ta-omen ko met ipatanda kanyon ampaghilbi kana. Hiko yay Juan,
2 ket anhabiyen ko a peteg yatin kaganaan a nakit boy nange ko, hiyay Habi nin Dioh boy hiyay impatanda nan Apo Jesus.
3 Minged hilay mangibaha nin yatin hulat kanlan kanayon. Minged hila met ye manlenge, mamteg boy manumbong kanlan hilatin naihulat, ta madanon anay panaon a mitupad yatin kaganaan.

Hiyay Hinabi nan Juan ha Pitoy Pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus

4-5 Hiko yay Juan ye nanulat nin yati kanyon piton pangkat lan māmteg nan Apo Jesus ihen ha plobinhiyan Asia.

Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat kanan Apo Dioh a Dioh hatew, haanin boy makanoman, boy ibat kanan Ihpiditon Dioh* a anti ha adapan nin pamiknoan nan Apo Dioh boy ibat kanan Apo Jesu Cristo a mapatayaan a mamapteg nin yatin kaganaan. Hiya ye unan nabi-ay uman kanlan nangamatey boy ampanakop kanlan kaganaan a poon ihti ha babe-luta. Hiya ye ampangado boy namalihway kantawo ha kakahalanan makauli ha daya na.
6 Dinyag na kitawon tataon anhakopen na boy pinagilyadin papadi a maghilbi kanan Apo Dioh a Dioh boy Bapa na. Anti kanan Apo Jesus ye kangedan boy kapalyadiyan a homain anggaan. Amin.
7 Pakaihipen yo yatin habiyen ko! Hiyay Apo Jesu Cristo, ket lumateng ya lano a anti ha owep. Kaganaan a tatao, ket makit laya. Agya hilay nanibhok nin tagililan na, ket makit laya met. Hilay kaganaan a lalahi ihti ha babe-luta, ket mangandang hila ulita paduhaan na hila. Peteg a mitupad yati. Amin.
8 Hinabi nan Apo Dioh a Pinakamakapalyadiyan, “Hiko ye Alpha boy Omega.” Hiyay labay habiyen, hiyabay ye Dioh hatew, haanin, boy makanoman.

Napakit yay Apo Jesus kanan Juan

---

* **1:4-5** *Ihpiditon Dioh* ha Griego ket pitoy ihpidito.

9 Hiko yay Juan a katongno yo boy kalamo yo ha
panakopan nan Apo Dioh, ha kaidapan boy ha pangikpe uli
ha pamakimamagha tawo kanan Apo Jesus. Uli ha pangiadal
kon Habi nin Dioh boy pamapteg ko tungkol kanan Apo
Jesus, ket intapon lako ha alipoteh a anhabtan Patmos.
10 Ha maghay Mangaamot nan Apo, naheb akon Ihpiditon
Dioh, ket nakange akon makhaw a bihnga ha dapit golotan
ko a ba-mon tonoy tamboyok
11 a ampaghabin wanae, “Ihulat mo ye hinyaman a makit
mo. Pangayadi, ipawit mo kanlan pitoy pangkat nin māmteg
ko ha banwan Efeso, Esmirna, Pergamo, Tiatira, Sardis,
Filadelfia, boy Laodicea.”

12 Pamakange ko yatew, namalingay ako ta-omen ko makit
no ayay ampaghabi. Ket nakit koy pitoy kingki a balitok a
manipitoy delag.
13 Ha pibunakan lan hilatin kikingki, main akon nakit a
ba-mon hiyay ibat ha langit a in-Anak nin Tao.† Nakabado
yan anggan tiked boy balitok ye pakabat ha pagaw na.
14 Hiyay labok na, ba-mo yan tapih a tubat ye kaputian.
Hiyay mata na, ba-mon delag apoy.
15 Hiyay bitih na, ba-mon pinakinlab a tanho a impadan
ha apoy. Hiyay bihnga na, ba-mon tonoy nin makhaw a
lagahlah nin lanom.
16 Ket hiyay wanan a gamet na, ampangemgem yan pitoy
bitoen. Ha bebey na, anlumwah ye maghay kampilan a
mitaligmang ye tadem na. Hiyay lupa na ket ampakapulag
a ba-mon henag nin mangaamot ha kauugtowan.

17 Pamakakit ko kana, tampol akoynan napuang a ba-mon
natey ha haley nin bitih na. Ket impalonto nay wanan a
gamet na kangko haka na hinabi, “Adi ka angkalimo! Hiko
ye pinandugiyan boy kapopohan nin kaganaan.
18 Hiko ye Angkabi-ay!‡ Natey ako hatew, noba haanin,
bilewen moko. Nabi-ay akoyna boy angkabi-ay ako
makanoman. Ket hiko ye makapalyadiyan ha Kamateyan
boy Bito.
19 Kaya-bay ihulat mo hilay nakit mo, hilay angkalyadi
haanin boy hilay malyadi po lano.
20 Wanae ye labay habiyen nin pitoy bitoen a nakit mo a
anggemgeman nin wanan a gamet ko boy hilay pitoy balitok
a kikingki. Hilay pitoy bitoen, ket hilabay ye pitoy anghil ko
a ampaghilbi kanlan pitoy pangkat lan māmteg ko. Ket hilay
pitoy kikingki, hilabay ye pitoy pangkat lan māmteg ko.”

---

† **1:13** Daniel 7:13. ‡ **1:18** *Angkabi-ay* ket ngalan nan Apo Dioh ha Alan a Tipan (Josue 3:10).

2

Hiyay Hulat ha Pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus ha banwan Efeso

1 Imbilin nan Apo Jesus a ihulat koy an-ipahabi na kanan anghil na ha pangkat lan māmteg ha banwan Efeso. Hinabi nan Apo Jesus,

"Yati ye hinabi nan ampangemgem nin pitoy bitoen ha wanan gamet na boy angkumodang ha bunak nin pitoy balitok a kikingki.

2 Tanda koy didiyag yo. Tanda ko met a mahehpet kawon mag-obda boy maanoh kawon ampagteeh. Tanda ko po a adi yo hila ampalubohan a makihale kanyo ye mangaloke a tatao. Tanda ko met a anhuboken yo hilan manged ye tataon ampaghabin aapohtol hila, ket napaptegan yo a aliwa hilan peteg a apohtol.

3 Agya ampag-anoh kawo ampagteeh nin kaidapan uli ha panumbong yo kangko, ket ahe kawo kinumapey.

4 Noba main akon ahe nalabayan kanyo. Hiyay pangado yo kangko haanin, ket aliwaynan padiho ha una.

5 Ihipen yo man no way-omen yoko kaado hatew a matab-ang ana haanin. Maghehe kawoyna boy diyagen yoyna man ye andiyagen yo ha una kawon namteg kangko. Ta no ahe, lakwen katawo, ket alihen koy kingki yo ha nakaikunaan na.

6 Noba main ako met angkalabayan kanyo, ta angkahulogan yoy andiyagen lan Nicolaita a kabono ko.

7 Hikawon ampanlenge, pakaleng-en yon manged ye anhabiyen nan Ihpiditon Dioh kanlan papangkat lan māmteg nan Apo Jesus. Ayaman a manambot, ket palubohan ko yan mangan nin dawan poon-kayon ampakaibyay bi-ay* ihtew ha Pananamanan nan Apo Dioh."†

Hiyay Hulat ha Pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus ha banwan Esmirna

8 Haanin, imbilin nan Apo Jesus a ihulat koy an-ipahabi na kanan anghil na ha pangkat lan māmteg ha banwan Esmirna. Hinabi nan Apo Jesus,

"Yati ye hinabi nan Pinandugiyan boy Kapopohan nin kaganaan a natey noba nabi-ay uman.

9 Tanda koy pamaidap a angkadihaan yo. Tanda ko met a maidap kawon tubat. Noba ha pamilew ko, mabatnang kawo. Tanda ko po ye pandama la kanyo nin tataon ampaghabin Judio hila, noba aliwa met manayti. Ta hiyay kaptegan, pagtao na hilan Satanas.

---

* **2:7** Genesis 2:9. † **2:7** *Pananamanan nan Apo Dioh* o Paraiso nan Apo Dioh.

10 Adi yo angkahindakan ye pamaidap a madanon yoy-
nan madihaan. Pakaihipen yo yati. Main lanon nangaano
kanyo ye ipapidiho nan Satanas, ta huboken na kawo.
Ket lano magdiha kawon pamaidap ha loob nin mapo a
mangaamot. Magpahulong kawon bengat a mapatayaan
anggan kamateyan, ket biyan katawo lanon plimyo a bi-ay a
homain anggaan.
11 Hikawon ampanlenge, pakaleng-en yon manged ye
anhabiyen nan Ihpiditon Dioh kanlan papangkat lan
māmteg nan Apo Jesus. Ayaman a manambot, ket ahe
nayna madihaan ye kakalwan kamateyan a hiyay ka-
paduhaan a homain anggaan."

Hiyay Hulat ha Pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus ha banwan Pergamo

12 Haanin, imbilin nan Apo Jesus a ihulat koy an-ipahabi
na kanan anghil na ha pangkat lan māmteg ha banwan
Pergamo. Hinabi nan Apo Jesus,
"Yati ye hinabi nan main kampilan a mitaligmang ye
tadem na.
13 Tanda ko a agya po man angkumonin kawo ha
lugal a hakop nan Satanas,‡ ket mapatayaan kawon teed
kangko. Boy agya pinatey la yay Antipas a mapatayaan kon
mamapteg ihen ha lugal yo, ket nikakaanti kawon teed a
mapah-ey ha pamteg yo.
14 Noba main akon ahe nalabayan kanyo. Ta main
nangaano kanyoy ampanumbong ha adal nan Balaam.
Hiyay Balaam ye nangiadal kanan Balac§ no way-omen
na hilan tukhoen a magkahalanan ye Israelita. Hinabi nan
Balac kanlan Israelita a kanen lay pamangan a naihagpa
ha diohdiohan boy maydamog hila.
15 Boy main po nangaano kanyo ihen ye ampanumbong
ha aliwan huhton adal lan tataon Nicolaita.
16 Kaya-bay paghehean yoyna ye kakahalanan yo. Ta no
ahe, ha madanon a panaon, lakwen katawo ihen. Ket kala-
banen ko hilay tataon ampanumbong ha adal lan Nicolaita,
makauli ha kampilan a anlumwah ha bebey ko.
17 Hikawon ampanlenge, pakaleng-en yon manged ye
anhabiyen nan Ihpiditon Dioh kanlan papangkat lan
māmteg nan Apo Jesus. Ayaman a manambot, ket biyan ko

‡ **2:13** *ha lugal a hakop nan Satanas* ha Griego ket "pamiknoan nan Satanas". Hilay tatao ha banwan Pergamo, pawa hilaynan napahakop ha kalok-an. Ket ihtew main mayadet a panggalangan ha Emperador. § **2:14** Hiyay ihtolya nan Balaam boy Balac ket anti ha Bibilang 22-24; Bibilang 31:16; Deuteronomio 23:4.

yan pamangan a intaladan ko ha langit.* Boy hilay balang magha, biyan ko po nin maputi a dapah a nakaidokitan nin bayon ngalan a homain kanayon a makatanda no aliwan hiyay makatanggap bengat."

Hiyay Hulat ha Pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus ha banwan Tiatira

18 Haanin, imbilin nan Apo Jesus a ihulat koy an-ipahabi na kanan anghil na ha pangkat lan māmteg ha banwan Tiatara. Hinabi nan Apo Jesus,

"Yati ye hinabi nan Anak nin Dioh a ba-mon delag apoy ye mata na boy hiyay bitih na, ket angkuminlab a ba-mon pinakinlab a tanho.

19 Tanda koy manged a andiyagen yo, hiyay pangado yo, hiyay pamteg yo, hiyay paghilbi yo boy hiyay maanoh yon pangikpe. Tanda ko po a igit ye andiyagen yo haanin dinan ha una kawon namteg kangko.

20 Noba yati ye ahe ko nalabayan kanyo. Hiyay babayin Jezebel a ampagkonwadin podopita nan Apo Dioh, ket pinalubohan yo yan nangiadal kanyo. Ket makauli ha pangiadal na, naoy-oy na hilay māghilbi ko a mandamog boy mangan nin naihagpa ha diohdiohan.

21 Hiyay Jezebel, binyan ko yan panaon a maghehe. Noba ahe na labay itgen ye pandamog na.

22 Kaya-bay biyan ko yan hakit anggan ahe yayna makaimata. Ket hilay namabayi kana, paduhaan ko hila met nin mabyat, powidan bengat no paghehean lay pamakibabayi la kana.

23 Pateyen ko hilay mānumbong na. Ha wanabay, matandaan nin kaganaan a pangkat lan māmteg ko a tanda kon peteg ye hinyaman a an-ihipen nin balang tao. Boy ibyay ko lano ha balang magha kanyo ye kaeteban nin didiyag yo.

24 Noba hilay kanayon kanyo ihen ha banwan Tiatira, ket ahe nanumbong ha adal nan Jezebel boy ahe la naadal ye anhabtan maldeg a adal nan Satanas. Kaya-bay homain akoynan ipahan ha bibilin a katapulan yon humbongen.

25 Pahulong kawon pakapah-ey ha pamteg yo kangko angga lano ha panlumateng ko."

26 "Ayaman a manambot boy pahulong a ampanumbong ha kalabayan ko anggan kalampuhan, ket biyan ko yan katulidan a mamoon nin nanahyon

27 boy biyan ko yan kapalyadiyan a mandama nin nanahyon a ba-mon teken a bakal a manamek-tamek nin

---

* **2:17** *pamangan a intaladan ko ha langit* ha Griego ket "manna a intayo". Hiyay labay habiyen nin manna, hiyay tinapay a in-ibyay nan Apo Dioh kanlan Israelita ha anti hila ha wangwang.

koden. Biyan ko hila met nin kapalyadiyan a omen ha tinanggap ko kanan Bapa ko.†

28 Boy ibyay ko met kanla ye bontatala ha mahanib.

29 Hikawon ampanlenge, pakaleng-en yon manged ye anhabiyen nan Ihpiditon Dioh kanlan papangkat lan māmteg nan Apo Jesus."

3

Hiyay Hulat ha Pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus ha banwan Sardis

1 Haanin, imbilin nan Apo Jesus a ihulat koy an-ipahabi na kanan anghil na ha pangkat lan māmteg ha banwan Sardis. Hinabi nan Apo Jesus,

"Yati ye hinabi nan anti kanay piton ihpidito a ampaghilbi kanan Apo Dioh boy ampangemgem nin pitoy bitoen. Tanda koy andiyagen yo. Ha pamilew lan tatao, anti yan anti ye pamteg yo kangko, noba hiyay kaptegan, ahe, ta natey anay pamteg yo.

2 Kaya-bay mimukat kawoyna boy papah-eyen yon uman ye nipatla po a pamteg yo a angkakamatey ana. Ta angkakit ko a hilay didiyag yo, ket aliwa po genap ha pamilew nan Apo Dioh.

3 Kaya-bay udongen yo hilay nange yo boy pinamtegan yo ha una kawon namteg kangko. Magpahulong kawo ha panumbong yo boy paghehean yoy kakahalanan yo. Noba no ahe kawo mimukat, ket lakwen katawo ihen a omen ha panlumateng nin mānakaw a ahe yo tanda no makano.

4 Noba main nangaano kanyo ihen ha Sardis a inallaan lan ahe madinatan ye hoot la. Ket hilabay ye malyadin pagkalamo kon kumodang a nakabadon maputi, ta hilabay ye katanggap-tanggap kangko.

5 Ayaman a manambot, ket mapahootan yan badon maputi boy hiyay ngalan na, ket ahe ko bega alihen ha libdo nin bi-ay. Boy habiyen ko lano ha adapan nan Bapa kon Dioh boy kanlan aanghil na, 'Hiyabay ye pagtao ko.'

6 Hikawon ampanlenge, pakaleng-en yon manged ye anhabiyen nan Ihpiditon Dioh kanlan pangkat lan māmteg nan Apo Jesus."

Hiyay Hulat ha Pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus ha banwan Filadelfia

7 Haanin, imbilin nan Apo Jesus a ihulat koy an-ipahabi na kanan anghil na ha pangkat lan māmteg ha banwan Filadelfia. Hinabi nan Apo Jesus,

† **2:27** Kakanta 2:8-9.

"Yati ye hinabi nan pinili nan Apo Dioh boy mapatayaan a ampangemgem nin tulbek nan David.* Hinyaman a lukatan na, ket homain makaleneb. Boy homain met makalukat ha hinyaman a ileneb na.

8 Tanda ko ye andiyagen yo. Agya makandi ye binaba yo, ket ampagbi-ayan yoy habi ko boy ahe yoko imbudi. Kaya-bay inlukatan katawo nin ilwangan a homain bega makaileneb.

9 Leng-en yo! Hilay pagtao nan Satanas a mangatago boy anhabiyen la a Judio hila, noba ahe met, ket patalimukoden ko hila ha adapan yo ta-omen la matandaan a an-adoen katawo.

10 Ulita hinumbong yoy bilin ko a mag-anoh kawon mangikpe, ket ialla katawo ha lumateng a tubat a kaidapan ihti ha babe-luta a panubok ha kaganaan a tatao."

11 "Madanon ana ye panlumateng ko. Kaya-bay pahulong yon ialla ye kaptegan a natanggap yo ta-omen ahe la makwa nin kanayon ye plimyo yo.

12 Ayaman a manambot, ket diyagen ko yan maghen a omen ha tudek ha Timplo nan Apo kon Dioh boy ihtewbay yayna makanoman. Ket ihulat ko lano kana ye ngalan nan Apo kon Dioh boy hiyay ngalan nin banwa nin Dioh a bayon Jerusalem a umaypa paibat ha langit. Ihulat ko met lano kana ye bayon ngalan ko.

13 Hikawon ampanlenge, pakaleng-en yon manged ye anhabiyen nan Ihpiditon Dioh kanlan papangkat lan māmteg nan Apo Jesus."

Hiyay Hulat ha Pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus ha banwan Laodicea

14 Haanin, imbilin nan Apo Jesus a ihulat koy an-ipahabi na kanan anghil na ha pangkat lan māmteg ha banwan Laodicea. Hinabi nan Apo Jesus,

"Yati ye habiyen ko a anhabtan Amin a mapatayaan boy peteg a māmapteg. Hikobay ye nangubayan nin kaganaan a pinalhowa nan Apo Dioh.

15 Tanda ko ye andiyagen yo. Tanda ko a aliwa kawon malay-ep o maamot. Labay ko dayi a malay-ep kawo o maamot.

16 Noba ulita maem-em kawo, aliwan malay-ep o maamot, iluda katawo lano.

17 Anhabiyen yo a mabatnang kawoyna, boy antina kanyo ye kaganaan a katapulan yo. Noba ahe yo tanda a kakalunoh kawo, kakaingalo, maidap, kapkap ha kaptegan boy loh-ok ha pamilew nan Apo Dioh.

---

* **3:7** *tulbek nan David:* hiyay labay habiyen ket main yan kapalyadiyan ha panakopan nan David.

18 Kaya-bay haanin, habiyen ko kanyo a manaliw kawo
kangko nin balitok a nipadān ha apoy ta-omen kawoyna
mag-ilyadin peteg a mabatnang. Boy manaliw kawo kangko
nin maputi a bado ta-omen ya mapedengan ye makakading-
ey a kaloh-okan yo. Manaliw kawo met nin tambal a iaploh
yo ha mata yo ta-omen kawo makakit.
19 Ampaduhaan boy an-itoynong ko hilay tataon an-
adoen ko. Kaya-bay paghehean yoynan luboh ye kakaha-
lanan yo.
20 Pakaleng-en yon manged yati. Anti kon ampideng a
ampaapo ha ilwangan. No main makange nin bihnga ko boy
ilukatan nako, ket humlep ako, ta maydungo kayin mangan.
21 Ayaman a manambot, ket biyan ko yan katulidan a
mikno ha talig nin pamiknoan ko a mamoon. Ta uli ha
panambot ko, ket nakaikno ako met ha talig nan Bapa kon
Dioh a ampikno ha pamiknoan na a mamoon.
22 Hikawon ampanlenge, pakaleng-en yon manged ye
anhabiyen nan Ihpiditon Dioh kanlan pangkat lan māmteg
nan Apo Jesus."

4

Hiyay Panggalang ha Langit

1 Pangayadi yatew, nakit ko ha leplep ko ye maghay
ilwangan a nakalukat ihtew ha langit boy nange koyna man
ye ba-mon tonoy tamboyok. Hinabi na kangko, "Manik ka
ihti, ta ipakit ko kammo ye babagay a malyadi lano."
2 Ket kapipikhaan, naheb akon Ihpiditon Dioh boy nakit
ko ha langit ye maghay pamiknoan a main ampikno.
3 Hiyay kadih nan ampikno, angkuminlab a ba-mon ha
mablin dapah a jasper boy kornalina. Ket hiyay pamiknoan,
naliktop yan buwakaw a ba-mon kadih dapah a esmeralda.
4 Ha palibot nin pamiknoan, main po luwampo boy apat
a pamiknoan a ampiknoan lan mānungkolan ha langit a
nakahoot nin mangaputi boy nakakodona nin balitok.
5 Ket ha pamiknoan, ampangibat ihtew ye kilat boy kodol.
Ha dapit adapan nin pamiknoan, main piton andumlag a
kikingki. Hilayati ye Ihpiditon Dioh.*
6 Boy ha adapan nin pamiknoan, main met ba-mon dagat
a halamin a omen ha kristal kakinang. Ha palibot nin pami-
knoan, main met apat a palhowan angkabi-ay a napampoh
nin mamata ye golotan boy adapan la.

* **4:5** *Ihpiditon Dioh* ha Griego ket piton Ihpiditon Dioh.

7 Hiyay unan angkabi-ay a palhowa, ba-mon liyon. Hiyay
ikalwa, ba-mon bolog a baka. Hiyay ikatlo, ba-mo yan lupan
tao boy hiyay ikapat, ba-mo yan agilan anlumpad.
8 Titianem ye pakpak nin balang magha kanla boy napam-
poh nin mamata ye loob boy ilwah nin papakpak la. Ket
madeglem boy mangaamot, homain tegen a an-ikanta lay
wanae,
"Homain kapadiho! Homain kapadiho! Homain kapadiho
yay Apo Dioh a Makapalyadiyan ha kaganaan,
ta hiyabay ye Apo Dioh hatew, haanin boy makanoman."
9 Hilay apat a palhowan angkabi-ay, legan ampanggalang,
ampandangal boy ampagpahalamat hila kanan angkabi-ay
makanoman a ampikno ha pamiknoan,
10 ket hilay luwampo boy apat a mānungkolan ha langit,
ket ampanalimukod hilan ampanggalang kanan angkabi-ay
makanoman a ampikno ha pamiknoan. Boy an-ihagpa lay
kodona la ha adapan nin pamiknoan. Ket anhabiyen la,
11 "Apo Dioh a Mānakop mi, hikan bengat ye hukat a
mananggap nin panggalang, kadangalan, boy ka-
palyadiyan.
Ta hika ye namalhowa nin kaganaan.
Ket makauli ha kalabayan mo, napalhowa boy
nabyayan hilan bi-ay."

5

Hiyay Nakehkeh a Kahulatan boy hiyay Oybon Tupa

1 Pangayadi yatew, nakit koy nakehkeh a kahulatan a
mitaligmang ye hulat na a anggemgeman nin wanan a gamet
nan ampikno ha pamiknoan. Yatew a kahulatan, ket main
yan pitoy linip.
2 Nakit ko yay maghay makhaw a anghil a ampangipangha
nin wanae, "Ayay katanggap-tanggap a mangalih nin inlinip
ha kahulatan?"
3 Noba agya magha ha langit o ha babe-luta o ha lale-luta,*
ket homain katanggap-tanggap a mangalih nin inlinip boy
mamaha nin naihulat.
4 Tinumangih akon malaem, ta homain natapulan a
katanggap-tanggap a mangalih nin inlinip boy mamaha nin
naihulat ha kahulatan.
5 Haanin, magha kanlan mānungkolan ha langit, hinabi na
kangko, "Agkaynan antumangih, ta hiyay Jesus a anhabtan
Liyon a ibat ha lahi nan Poon David a ibat met ha lahi nan
Juda, ket nanambot ya. Hiyabay ye katanggap-tanggap a

* **5:3** *lale-luta* hiyay labay habiyen ket lugal lan nangamatey.

mangalih nin pitoy inlinip boy mamiklal nin nakehkeh a kahulatan.”

6 Pangayadi, nakit ko yay Oybon Tupa a ba-mon hiyay pinatey la hatew. Ket ampideng ya ha pietan lan mānungkolan ha langit boy ha pamiknoan a napalibotan nin apat a palhowan angkabi-ay. Ket hiyay Oybon Tupa, main yan piton hungay boy piton mata. Hilati ye piton Ihpiditon Dioh a intubol na ha kaganaan a lulugal ihti ha babe-luta.

7 Haanin, hiyay Oybon Tupa, kingwa nay nakehkeh a kahulatan ha wanan a gamet nan ampikno ha pamiknoan.

8 Ha kingwa nay kahulatan, hilay apat a angkabi-ay a palhowa boy hilay luwampo boy apat a mānungkolan ha langit, ket nanalimukod hila ha adapan nan Oybon Tupa. Balang magha kanla, main alpa boy hulo a balitok a napno nin insenso. Yatin insenso ye pakigwang lan pagtao nin Dioh.

9 Nagkanta hila nin bayon kanta, a wanla,

“Hikan bengat ye katanggap-tanggap a mangwa nin nakehkeh a kahulatan
boy mangalih nin lilinip,

ta pinatey laka
ket makauli ha daya mo, timbeh mo hilay tatao ha balang lahi, nahyon boy habi
ta-omen na hila mapagtao nin Dioh.

10 Dinyag mo hilan tataon anhakopen nan Apo tawon Dioh boy pinag-ilyadin papadi ta-omen maghilbi kana.
Ket mamoon hilayna lano ihti ha babe-luta.”

11 Haanin, nakit koyna man boy nange ko ye bihnga lan anghil a ahe mabilang-bilang. Ket ihtew ha palibot nin pamiknoan, ampakikanta hila kanlan angkabi-ay a palhowa boy kanlan mānungkolan ha langit.

12 Ampagkanta hila nin makhaw a panggalang, a wanla,

“Hiyay Oybon Tupa a pinatey la hatew,
hiyan bengat ye katanggap-tanggap a
mananggap nin kapalyadiyan, kabatnangan, kadunongan,
kakhawan, kadangalan, kangedan, boy panggalang!”

13 Pangayadi, hilay kaganaan a pinalhowa a anti ha langit, ha babe-luta, ha lale-luta, boy ha dagat, ket ampagkanta hila met nin wanae,

“Hiyay ampikno ha pamiknoan boy hiyay Oybon Tupa,
ibyay kanla ye panggalang, kadangalan, kangedan, boy kapalyadiyan makanoman!”

14 Impakibat lan apat a angkabi-ay a palhowa, “Amin.” Ket
hilay mānungkolan ha langit, nanalimukod hila boy nang-
galang kanan ampikno ha pamiknoan boy kanan Oybon
Tupa.

6

Hilay Pitoy Inlinip

1 Haanin, nakit ko a inalih nan Oybon Tupa ye unan inlinip
ha nakehkeh a kahulatan. Pangayadi, nange koy bihnga a
ba-mon kodol. Hiyabay ye magha kanlan apat a angkabi-ay
a palhowa. Hinabi na, “Makew ka ihti!”
2 Ket ha liniwan koya, nakit ko yay maputi a kabayo.
Hiyay nakahakay, ampangemgem yan bayi boy nabyayan
yan kodona. Ket inumalih ya ta-omen na ipahulong ye
panambot na ha labanan.
3 Haanin, ha inalih nayna man nin Oybon Tupa ye ikalwan
inlinip ha kahulatan, nange ko yay ikalwan angkabi-ay a
palhowa a naghabi nin wanae, “Makew ka ihti!”
4 Haanin, maghay matibya a kabayo ye nilumtaw. Ket
hiyay nakahakay, nabyayan yan mayadet a kampilan boy
katulidan a mangalih nin katanaan ihti ha babe-luta. Ha
wanabay, maypatey-patey hilay tatao.
5 Ket ha inalih nayna man nin Oybon Tupa ye ikatlon
inlinip ha kahulatan, nange ko yan naghabi ye ikatlon
angkabi-ay a palhowa, “Makew ka ihti!” Ket nakit ko
yay maghay kabayo a mangitit. Hiyay nakahakay, am-
pangemgem yan timbangan.
6 Pangayadi, nakange akon bihnga a nangibat ha pi-
bunakan lan apat a angkabi-ay a palhowa a ampaghabi nin
wanae, “Hiyay upa ha maghay mangaamot ket maghan kilon
tidigo o tatlon kilon tapok sebada bengat ye pakaihaliwan
na. Noba adi mo andamaen ye poon-kayon olibo boy poon
ubah.”
7 Ha inalih nayna man nin Oybon Tupa ye ikaapat a inlinip
ha kahulatan, nange ko a hinabi nan ikapat a angkabi-ay a
palhowa, “Makew ka ihti!”
8 Ket nakit ko yay mapetla a kabayo. Hiyay nakahakay,
Kamateyan ye ngalan na boy main ampanumbong kana a
anhabtan Bito. Nabyayan hilan kapalyadiyan a mamatey
nin kakapat nin kaganaan a tatao ha babe-luta makauli ha
gubat, bitil, hakit boy mangatubag a aayop.
9 Ha inalih nayna man nin Oybon Tupa ye ikaliman inlinip
ha kahulatan, hilay tataon pinatey hatew uli ha pamteg la ha
Habi nin Dioh boy ha pamapteg la nin yati, ket nakit ko hila

ha leplep a anti hila ha hilong nin pangihagpaan nin digalo kanan Apo Dioh.

10 An-ipangha la, a wanla, “Apo, Apo a makapalyadiyan, homain kapadiho boy mapatayaan, makano mo hila po lagi uhgaan boy paduhaan ye namatey kammi?”

11 Ket hiyay balang magha kanlan hilatin natey, binyanan hilan maputi a bado. Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Magpainawa kawo po nin makandin panaon anggan mignap ye bilang lan kakatongno yo boy kapadiho yon ampaghilbi kanan Apo Dioh a pateyen la met nin omen kanyo.”

12 Ket ha inalih nayna man nin Oybon Tupa ye ikaanem a inlinip ha kahulatan, nanlayon nin makhaw. Ket nilumiteh ye mangaamot nin omen ha tapih a mangitit a pamaneh boy hiyay bowan, tinumibya yan ba-mon daya.

13 Ket hilay bibitoen, nangaampag hila ha babe-luta a ba-mon dawan igoh a maampag uli ha kakhawan nin angin.

14 Hiyay lowang, naanam ya a ba-mon papil a kinehkeh. Ket hilay kaganaan a mamapantay boy aalipoteh ket nangaalih ha angkunaan la.

15 Ket hilay popoon ihti ha babe-luta, hilay mānungkolan, hilay mānguna nin huhundaloh, hilay mangabatnang, hilay makapalyadiyan, boy hilay kaganaan a tatao, ipoh man o ahe, ket tinumayo hila ha yuyukib boy ha mamantoe ha mamapantay.

16 Ket hinabi la ha mamapantay boy mamantoe, “Tagpenan yo kayi boy itayo ta-omen mina ahe makit ye lupa nan ampikno ha pamiknoan boy ta-omen mi ahe madihaan ye poot nan Oybon Tupa.

17 Ta naabot anay ampakalilimon mangaamot nin pangibuhboh nan Apo Dioh boy Oybon Tupa nin tubat a poot la. Ket homain bega makaikpe.”

7

Hilay Magatoh boy Apatapo boy Apat a Libon Israelita a Namalkaan

1 Pangayadi, nakit ko hilay apat a anghil a nakaideng ha apat a duyo nin babe-luta. Ambenbenen lay apat a angin ta-omen ya ahe maeyepan ye babe-luta, dagat o hinyaman a poon-kayo.

2 Boy nakit ko po ye maghay anghil a ibat ha daya a ampangaget nin pagmalka nan angkabi-ay a Dioh. Ket pinanghaan na hilay apat a anghil a nabyayan nin kapalyadiyan a mandama nin luta boy dagat.

3 Hinabi na kanla, “Adi yo po andamaen ye luta, dagat o
hilay popoon kayo legan ahe mi po namalkaan ye kikiding
lan ampaghilbi kanan Apo tawon Dioh.”
4 Hiyay nange ko, magatoh boy apatapo boy apat a libo ye
bilang nin kaganaan a namalkaan a ibat ha labinluwan lahi
nan Israel.
5 Ha lahi nan Juda, ket labinluwan libo;
ha lahi nan Ruben, labinluwan libo;
ha lahi nan Gad, labinluwan libo.
6 Ha lahi nan Aser, labinluwan libo;
ha lahi nan Naftali, labinluwan libo;
ha lahi nan Manase, labinluwan libo.
7 Ha lahi nan Simeon, labinluwan libo;
ha lahi nan Levi, labinluwan libo;
ha lahi nan Isacar, labinluwan libo.
8 Ha lahi nan Zabulun, labinluwan libo;
ha lahi nan Jose, labinluwan libo;
ha lahi nan Benjamin, labinluwan libo met.

Hilay Tataon Ahe Mabilang-bilang

9 Pangayadi, nakit ko hilay tataon ahe mabilang-bilang uli
ha kalabong la. Ibat hila ha kaganaan a nanahyon, lalahi,
boy hahabi. Ampideng hila ha adapan nin pamiknoan boy
ha adapan nan Oybon Tupa. Nakahoot hilan makadang a
maputi boy ampangaget hilan papalapa lilay.*
10 An-ipangha la, a wanla,
“Galangen yay Apo Dioh a ampikno ha pamiknoan boy
galangen ya met ye Oybon Tupa,
ta inligtah la kayi ha kapaduhaan.”
11 Ket hilay kaganaan a anghil, nideng hila ha palibot
lan mānungkolan ha langit boy kanlan apat a angkabi-ay
a palhowa a nakapalibot met ha pamiknoan. Ket hilay
aanghil, nilumukob hila ha adapan nin pamiknoan. Ket
nanggalang hila kanan Apo Dioh,
12 a wanla,
“Amin!
Hiyay panggalang, kangedan, kadunongan, pahalamat,
kadangalan, kapalyadiyan boy kinhawan,
anti kanan Apo tawon Dioh makanoman!
Amin!”
13 Haanin, hiyay magha kanlan luwampo boy apat a
mānungkolan ha langit, tinepet nako, “Aya hilayatew a naka-
hoot nin makadang a maputi boy way-ihtew hila ibat?”
14 Nakibat ako kana, “Apo, hika ye nagtanda!”

---

* **7:9** Hiyay labay habiyen nin pangaget nin palapa lilay ket panambot.

Ket hinabi na kangko, “Hilayain ye nakadiha nin tubat a pamaidap. Limbahan la boy pinaputi lay hohoot la makauli ha daya nan Oybon Tupa.”

15 Kaya-bay anti hila ha adapan nin pamiknoan nan Apo Dioh. Mangaamot boy madeglem ye paghilbi la ha Timplo na. Hiyay Apo Dioh a ampikno ha pamiknoan na ye ampangalingay kanla.

16 Ket ahe hilayna bega mabitlan o maplangan. Boy ahe hilayna maamotan nin mangaamot o hinyaman a makapilah.

17 Ta hiyaynay Oybon Tupa a anti ha pamiknoan ye pahtol la. Ilakew na hila ha hubol nin lanom a ampakaibyay bi-ay boy ponahan nan Apo Dioh ye luwa nin balang magha. Ket ahe hilayna tumangih makanoman.

8

Hiyay Ikapiton Inlinip

1 Ha inalih nan Oybon Tupa ye ikapiton inlinip, ket linongem ye langit ha loob nin kagitna odah.

2 Pangayadi, nakit ko hilay pitoy anghil a nakaideng ha adapan nan Apo Dioh. Ket balang magha kanla, nabyayan ya nin tamboyok.

3 Haanin, nilumateng yay kanayon a anghil a ampangaget nin balitok a pangikunaan nin ulamen a insenso. Ket nideng ya ha adapan nin pangihagpaan nin digalo kanan Apo Dioh. Nabyayan ya nin malabong a insenso a ipahan na ha pakigwang lan pagtao nin Dioh. Ket ihagpa na yati ha balitok a pangihagpaan a anti ha adapan nin pamiknoan nin Dioh.

4 Hiyay anoh nin angkaulam a insenso boy hiyay pakigwang lan pagtao nin Dioh, ket napayngidlan a nipatagay paibat ha gamet nan anghil palakew ha adapan nan Apo Dioh.

5 Pangayadi, hiyay anghil, kingwa nay balitok a pangikunaan nin ulamen a makapabango, pinno nan bayah haka na intapon ha babe-luta. Ket tampol yan nandol, hinumneg, nangilat boy nanlayon.

Hilay Tatamboyok

6 Haanin, naghadya hilaynay pitoy anghil a mamatnoy nin tatamboyok la.

7 Ha pinatnoy nan unan anghil ye tamboyok na, nangudan nin tabulinaw boy apoy a main hale a daya. Ket naulam ye kakatlon pahen nin babe-luta, kakatlon pahen nin kaganaan a poon-kayo boy kaganaan a malambot a iilamon.

8 Ket ha pinatnoy na met nin ikalwan anghil nin Dioh ye
tamboyok na, naampag ha dagat ye apoy a manliyabliyab a
ba-mon mapantay kayadet. Ket nag-ilyadin daya ye kakatlon
pahen nin dagat.
9 Ket natey hila met ye kakatlo nin kaganaan a angkabi-ay
ha dagat boy nadama met ye kakatlo nin kaganaan a babalko
ha dagat.
10 Ha pinatnoy na met nin ikatlon anghil ye tamboyok na,
naampag paibat ha lowang ye maghay mayadet a bitoen a
manliyabliyab a ba-mon tiyo. Ket nahahtog ya ha kakatlo
nin kaganaan a kakabatowan boy huhubol.
11 Hiyay ngalan nin yatin bitoen ket "Mapait." Pinumait ye
kakatlon pahen nin lanom a kinaampagan na. Ket malabong
a tatao ye nangamatey, ta nainom lay lanom a mapait.
12 Ha pinatnoy na met nin ikapat a anghil ye tamboyok na,
nadama ye kakatlo nin mangaamot, kakatlo nin bowan boy
hiyay kakatlo nin kaganaan a bibitoen. Kaya-bay naanam
ye kakatlo nin henag ha mangaamot boy ha madeglem.
13 Pangayadi, nakit ko ye maghay agila a anlumpad
ha lowang. Ket nange ko a an-ipapangha na ye wanae,
"Kakaingalo! Kakaingalo! Kakaingalo ye malyadi lano ha
kaganaan a angkumonin ha babe-luta no patnoyen laynan
tatlon anghil ye tamboyok la!"

9

1 Ket ha pinatnoy na met nin ikaliman anghil ye tamboyok
na, nakit ko a naampag ha luta ye maghay bitoen* a ibat ha
lowang. Ket nabyayan yan tulbek nin ilwangan ha maalale
a tubat a kulongan ha lale-luta.†
2 Ha nalukatan naynan bitoen ye ilwangan, tinumagay ye
makugpan anoh paibat ha maalale a tubat a kulongan ha
lale-luta a ba-mon ibat ha mayadet a pogon. Hiyay lowang,
pawa anan anoh. Kaya-bay nilumiteh ye babe-luta.
3 Haanin, nilumwah ha anoh ye malabong a kowangey.
Ket napakpedan ye babe-luta. Nabyayan hila nin ka-
palyadiyan a manimid a omen ha koninipit.
4 Nabilinan hila a ahe la andamiten a damaen ye iilamon,
tatanaman, o kakayo, no aliwan hilay tataon bengat a
homain malka nin Dioh ha kikiding la.
5 Noba ahe hila napalubohan a mamatey, no aliwan
patiyatiyaan la hilan bengat ye tatao ha loob nin limay

---

* **9:1** *maghay bitoen:* hiyay labay habiyen ket maghay anghil (Impakit 9:11).
† **9:1** *maalale a tubat a kulongan ha lale-luta* ket kulongan nin mangaloke a ihpidito legan ampangagad hilan kapaduhaan la.

bowan makauli ha ilab a ba-mon ilab nin natimid nin koninipit.

6 Ket kananyatew a panaon, kalalabay nin tatao ye matey, noba ahe hilaynan matey.

7 Hilay kokowangey, ket ba-mo hilan kabayo a nakahadya a makilaban. Main nakapalonto ha ō la a ba-mon kodona a balitok boy ba-mo hilan ampaglupan tao.

8 Makadang ye labok la a omen ha babayi boy ba-mo hilan ampagngipen a liyon.

9 Hiyay papagaw la, ket napedengan nin ba-mon kabal a bakal boy hiyay wagehweh nin papakpak la, ket ba-mon kaladakad nin malabong a kaliha a angguloyen nin kakabayo a ampayew palakew ha labanan.

10 Main hilan ikoy boy timid a omen ha koninipit. Ket hiyay ikoy la, main yan kapalyadiyan a mamatiyatiya kanlan tatao ha loob nin limay bowan.

11 Hiyay poon la ket hiyay anghil a gowaldiya ha maalale a tubat a kulongan ha lale-luta. Hiyay ngalan na ket Abadon ha habin Hebreo, Apolyon‡ met ha habin Griego.

12 Ket haanin, nayadi ana ye nunan ampakadodowag a nalyadi. Noba main po luwa a lumateng.

13 Ket ha pinatnoy nan ikaanem a anghil ye tamboyok na, nakange akon bihnga a ibat ha apat a hungay ha duduyo nin balitok a pangihagpaan nin digalo ha adapan nan Apo Dioh.

14 Hinabi nin bihnga kanan ikaanem a anghil a main tamboyok, “Balokahan mo hilayna ye apat a anghil a nakagapoh ha mayadet a kabatowan nin Eufrates.”

15 Ket hilay apat a anghil a naihadya kananyain a odah, mangaamot, bowan boy taon, ket nabalukahan hilayna taomen mamatey nin kakatlo nin kaganaan a tatao ihti ha babe-luta.

16 Nange ko a hiyay bilang nin huhundaloh la a nakahakay ha kabayo, ket luwanggatoh a milyon.

17 Ket nakit ko ha leplep ko a hilay nakahakay nin kakabayo ket nakakabal hilan matibya a bakal a ba-mon apoy, mabuyong a ba-mon kadih safiro, boy maholyaw a ba-mon kadih asupre. Hiyay ō nin kakabayo, ket ba-mon ō nin liyon boy ampangipagtol hila nin apoy, anoh boy asupre.

18 Uli kananyatin tatlon pamatiyatiya a an-ipagtol nin kakabayo, nangamatey ye kakatlo nin kaganaan a tatao ihti ha babe-luta.

19 Ket hiyay kapalyadiyan nin yatin kakabayo, anti ya ha bebey boy ikoy la. Ta hiyay ikoy la, ba-mon ō nin bikat a mamatiyatiya nin tao.

---

‡ **9:11** *Apolyon:* hiyay labay habiyen ket mandama.

20 Noba hilay tataon ahe natey kananyain a pamatiyatiya,
ket ahe hila po ateed naghehe ha kakahalanan la, no aliwan
ampagpahulong hila po teed ha panggalang la ha mangaloke
a ihpidito boy kalintataon balitok, mital, tanho, dapah boy
kakayo a diohdiohan a ahe met ampakakit, ampakange o
ampakakodang.
21 Ahe la met pinaghehean ye pamatey la, pangkulam la,
pamabayi o pamakilaki la, o panakaw la.

10

Hiyay Anghil boy hiyay Makandin Kahulatan

1 Pangayadi, nakit ko ye magha po a makapalyadiyan a
anghil a an-umaypa ibat ha langit. Napunggoh ya nin owep
boy main buwakaw ha dapit ō na. Ampakapulag yay lupa na
a ba-mon mangaamot. Ket hiyay bibitih na, ba-mon tudek a
manliyabliyab.
2 Ampangemgem ya nin makandin nakabiklal a kahula-
tan. Hiyay wanan a bitih na, intukdo na ha dagat. Hiyay odi
met, ket intukdo na ha luta.
3 Haanin, nangha yan makhaw a ba-mon engel nin liyon.
Ket hinebat met nin dagoldol nin pitoy kodol.
4 Ket ha ihulat koyna dayi ye nange ko ha pitoy kodol,
nakange ako nin bihnga a ibat ha langit, a wana, “Ihiklito
mo ye hinabi lan pitoy kokodol. Adi moyna an-ihulat.”
5 Pangayadi, hiyay anghil a nakit ko a ampideng ha dagat
boy ha luta, intagay nay wanan a gamet na ha langit.
6 Hiyay pinaghumpaan na, hiyay Apo Dioh a angkabi-ay
makanoman a namalhowa nin langit, luta, boy dagat boy
kaganaan a anti kanla. Hinabi nan anghil, “Homain anan
makaaba.
7 No patnoyen nay tamboyok nin ikapiton anghil, ket
itupad naynan Apo Dioh ye inhiklito na a monikala na a
impatanda na kanlan popodopitan māghilbi na hatew.”
8 Pangayadi, nange koy bihnga a ibat ha langit a naghabi
kangkon wanae, “Makew ka kanan anghil a ampideng ha
dagat boy ha luta, ta kowen mo yay nakabiklal a kahulatan
a angkadtanan na.”
9 Kaya-bay hinumaley ako kanan anghil. Ket inawok ko
kanay nakabiklal a kahulatan. Haanin, hinabi na kangko,
“Kowen moyna boy kanen mo. Matam-ih yan ba-mon pulot
panilan ha labi mo, noba mapait met ha bitoka mo.”
10 Ket kingwa koya ha gamet na ye makandin kahulatan
haka ko kinan. Ba-mo yan pulot panilan katam-ih ha labi
ko. Noba ha naitlen ko yayna, mapait ya met ha bitoka ko.

11 Pangayadi, hinabi na kangko, “Katapulan a ipatanda
moyna man ye an-ipahabi nan Apo Dioh tungkol kanlan
tatao, nanahyon, hahabi boy popoon.”

11

Hilay Luwan Māmapteg nin Habi nin Dioh

1 Pangayadi yatew, binyan na kon anghil nin maghay
panukad a ba-mon teken boy hinabi na kangko, “Kokayna, ta
hukaden moy Timplo nan Apo Dioh boy hiyay pangihagpaan
nin digalo. Bilangen mo hila met ye tataon ampanggalang
ihtew.
2 Noba ahe moyna hukaden ye mahlang nin Timplo, ta
naibyay ana kanlan tataon ahe ampamteg kanan Apo Dioh.
Ket hilatin tatao, damaen la ye banwan Jerusalem ha loob
nin apatapo boy luway bowan.
3 Ket kananyatew a panaon, mangitubol akon luway
māmapteg ko. Nakahoot hila nin pamaneh boy ha loob
nin malibo, luwanggatoh boy anemapo a mangaamot, ket
ipatanda la ye an-ipahabi nan Apo Dioh.”
4 Hilayatin luwan māmapteg a ampideng ha adapan nan
Apo Dioh a ampanakop nin babe-luta, hilabay ye luwan
poon-kayon olibo* boy luway kingki a manipitoy delag.
5 Ket no main mangitangka a mamahakit kanlan luwan
māmapteg, main apoy a lumwah ha bebey la a mangulam
kanla. Wanabay hilan matey ye ayaman a mangitangka a
mamahakit kanla.
6 Main hilan kapalyadiyan a mamatgen nin udan legan
anhabiyen lay impahabi nan Apo Dioh kanla boy main hila
po kapalyadiyan a mamalyadin daya ye lanom boy mangi-
palakew nin kaganaan a kalahin pamaidap ha kaganaan a
tatao ihti ha babe-luta ha agya hinyaman a odah a labay la.
7 Ket lano ha mayadi lan ipatanda nin luway māmapteg ye
impahabi nan Apo Dioh, lumwah yaynay matubag a ayop
a ibat ha maalale a tubat a kulongan ha lale-luta ta-omen
makilaban kanlan luway māmapteg. Ket hamboten boy
pateyen na hilan matubag a ayop.
8 Hiyay babangkay la, paolayan laynan bengat ha dān nin
mayadet a banwa,† hiyay banwa a nakaipakoan nan Apo la
ha kodoh. Ket yatin banwa, mailalayi ya ha Sodoma boy
Egipto a mangaloke.
9 Ket ha loob nin tatlon mangaamot boy kagitna, hiyay
babangkay la ket buyaen lan tataon nangibat ha balang lahi,
habi, boy nahyon. Ket hiyay babangkay la, ahe naipaluboh
a mailbeng.

---

* **11:4** Zacarias 4:1-14. † **11:8** *mayadet a banwa* ket banwan Jerusalem.

10 Maaliket hila lanoy tatao ihti ha babe-luta uli ha
pagkamatey lan luwan māmapteg. Mayhahayaghag boy
maydidigalo hila ha balang magha, ta natey hilaynay luwan
popodopita a namatiyatiya kanlan tatao ihti ha babe-luta.
11 Noba pangalabah nin tatloy mangaamot boy kagitna,
bini-ay na hilan uman Apo Dioh. Ket nideng hila. Ket hilay
tataon nakakit kanla, nalimowan hilan tubat.
12 Pangayadi, hilay luway māmapteg a nabi-ay uman,
nange lay makhaw a bihnga a ibat ha langit a wanae, "Manik
kawo ihti!" Legan ambilewen la hilan kaaway la, hilay
luway nabi-ay uman, an-itagay hila met nin owep palakew
ha langit.
13 Kananyatew met ateed a odah, nanlayon nin makhaw a
tubat. Ket nadama ye kakapo a pahen nin banwa boy pitoy
libo katao ye natey. Hilay tataon napatla, nalimowan hilan
tubat. Ket nanggalang hilayna kanan Apo Dioh a anti ha
langit.
14 Ket nayadi ana ye ikalwan ampakadodowag a nalyadi.
Noba madanon yayna man ye ikatlo.

Hiyay Ikapiton Tamboyok

15 Haanin, ha pinatnoy nan ikapiton anghil ye tamboyok
na, main akon nange a mangakhaw a bibihnga a ibat ha
langit a ampaghabi nin wanae,
"Hiyay kaganaan a panakopan ha babe-luta,
ket naibyay ana kanan Apo tawo boy Cristo na.
Mamoon yayna makanoman."
16 Haanin, hilay luwampo boy apat a mānungkolan ha
langit a ampikno ha pamiknoan ha adapan nan Apo Dioh,
ket nilumukob hilan nanggalang kanan Apo Dioh,
17 a wanla,
"Apo Dioh a Pinakamakapalyadiyan,
hika ye Dioh hatew angga haanin.
Ampahalamat kayi kammo, ta ginawi moy tubat a ka-
palyadiyan mo
boy ampamoon kayna ihti ha babe-luta.
18 Angkapoot hilay tatao a ahe ampamteg kammo.
Noba naabot anay panaon nin poot mo,
boy panuhga mo kanlan nangamatey.
Panaon ana a biyan mo hilan plimyo ye popodopita a
māghilbi mo,
hilay pagtao mo boy hilay kaganaan a angkalimo
kammo, matagay man o maaypa.
Panaon ana met a apoen mo hilaynay nandama nin babe-
luta."

19 Pangayadi, nalukatan ye ilwangan nin Timplo nan Apo
Dioh ihtew ha langit. Ket nakit ko ha loob nin Timplo ye
Lakaha nin Kahundoan. Haanin, nangilatkilat, hinumneg,
nangudol-kudol, nanagoldol, nanlayon boy nangudan ya nin
mangayadet a tabulinaw.

12

Hiyay Babayi boy hiyay Dragon

1 Pangayadi yatew, nakit ko ha langit ye tubat a kapag-
takaan a pagkakitan. Nakit ko ye maghay babayin nakahoot
nin mangaamot boy nakatukdo ya ha bowan. Nakakodona
ya nin main labinluwan bitoen.
2 Mabuktot ya boy ampangaleng-eng yayna ha ilab, ta
manganak yayna.
3 Main ako po nakit a tubat a kapagtakaan a pagkakitan
ihtew ha langit. Nakit ko yay mayadet boy matibya a dragon
a pitoy ō na boy mapo met ye hungay na. Hiyay balang ō,
main yan makandin kodona.
4 Ket tiniplah nin ikoy na ye kakatlo nin kaganaan a
bibitoen ha langit haka naya intapon ha babe-luta. Pan-
gayadi, nideng yay dragon ha adapan nan babayin anlam-
laman ta-omen naya ibolon ye ongi na no maianak naya.
5 Ket nanganak yan laki a manakop nin kaganaan a
nahyon. Ket maigpit ye panakop na kanla. Noba hiyay
ongi, nalabtoh yan nailakew kanan Apo Dioh a ampikno ha
pamiknoan na.
6 Haanin, hiyay babayi met, tinumakah ya palakew ha
wangwang, ha maghay lugal a intaladan nan Apo Dioh a
kunaan na. Ket ihtewbay ya mahayhay ha loob nin malibo,
luwanggatoh boy anemapo a mangaamot.
7 Pangayadi, nagkamain nin labanan ha langit. Hiyay
Miguel a mānguna lan aanghil boy hilay kalalamoan na a
anghil, ket nakilaban hila kanan dragon boy aanghil na.
8 Ket hiyay dragon boy aanghil na, nahambot hila. Kaya-
bay napaalih hila ha langit.
9 Hiyay Miguel boy aanghil na, intapon la yay mayadet
a dragon boy aanghil na ha babe-luta. Yatin mayadet a
dragon ye bikat hatew* boy anhabtan Diyablo o Satanas a
ampanalingo kanlan tatao ha babe-luta.
10 Pangayadi, nange ko ye makhaw a bihnga a ibat ha
langit. Hinabi na,
“Panaon anay pangiligtah nin Dioh kanlan tatao.
An-ipakit nayna ye kapalyadiyan na boy panakop na
boy hiyay katulidan nan Cristo na.

* **12:9** Genesis 3:1-15.

Ta hiyay ampangidalom kanlan kakatongno tawo ha adapan
nan Apo tawon Dioh ha mangaamot boy madeglem,
ket napaalih yayna ha langit.
11 Hinambot la yaynan kakatongno tawo ye Satanas
makauli ha daya nan Oybon Tupa
boy ha pangipapteg la nin kaptegan.
Ahe hila angkalimon matey
uli ha pamteg la.
12 Kaya-bay mag-aliket kawon angkumonin ha langit.
Noba kakaingalo kawon angkumonin ha babe-luta boy ha dagat,
ta inumaypa yayna kanyo ye Satanas.
Ket tubat ye poot na,
ta tanda na a matekbe anay panaon na a manyag nin abala na."
13 Ha naedepan nan dragon a naitaboy yayna ha luta, kinamat na yay babayi a nangianak nin ongi a laki.
14 Noba hiyay babayi, nabyayan ya nin luway pakpak a omen ha pakpak nin mayadet a agila ta-omen ya makalpad palakew ha naitaladan a lugal kana ha wangwang. Ket ihtewbay ya mahayhay ha loob nin tatlon taon boy kagitna ta-omen ya makaligtah kanan dragon.
15 Pangayadi, hiyay dragon, nangipagtol ya nin lanom a omen ha makhaw a lanab a paugot kanan babayi a mangianol kana.
16 Noba hiyay luta, hinaglapan na yay babayi. Nagbenga ya haka na hinephep ye lanom a impagtol nan dragon.
17 Haanin, uli ha tubat a poot nan dragon kanan babayi, binawitan na hilay kanayon po a aanak nan babayi a napatla ta-omen na hila kalabanen. Hilayati ye tataon ampanumbong nin Bibilin nan Apo Dioh boy mikakaantin mapatayaan ha kaptegan a in-adal nan Apo Jesus.
18 Ket hiyay dragon, nideng ya ha ambay dagat.

13

Hiyay Luwan Matubag a Ayop

1 Pangayadi, nakit koy matubag a ayop a anlumakat ibat ha dagat. Pito ye ō na boy mapo met ye hungay na. Hiyay balang hungay na, main makandin kodona. Ket ha balang ō na, nakahulat ye ngalan a ampangumih kanan Apo Dioh.
2 Hiyay matubag a ayop, ket ba-mo yan leopardo. Hiyay bibitih na, ba-mon bitih oso. Ket hiyay bebey na, ba-mon bebey liyon. Hiyay dragon, in-ibyay na kanan matubag a ayop ye kapalyadiyan na, pamiknoan boy katulidan a manakop.

3 Nakit ko a nahugatan yan malaem ye maghay ō na a
ba-mon ipatey na, noba nitaah ya met ateed. Ulin yatew
a nalyadi, nagtaka hilan tubat ye tatao. Ket nanumbong
hilayna kanan matubag a ayop.
4 Haanin, uli ha kapalyadiyan a in-ibyay nan dragon kanan
matubag a ayop, hilay tatao ket nanggalang hilayna kanan
dragon. Boy nanggalang hila met kanan matubag a ayop,
a wanla, “Homain yaynan kapadiho yatin matubag a ayop!
Homain makalaban kana!”
5 Hiyay matubag a ayop, ket impaluboh nan Apo Dioh a
maghabi yan maloke a tubat laban kana boy manakop ha
loob nin apatapo boy luway bowan.
6 Naghabi yan mangaloloke a tubat laban kanan Apo Dioh,
ha ngalan nin Dioh boy angkunaan na boy ha kaganaan a
angkumonin ha langit.
7 Hiyay Apo Dioh, pinalubohan na yay matubag a ayop a
lumaban boy hamboten na hilay pagtao na. Nabyayan ya
po nin katulidan a manakop nin kaganaan a lalahi, tatao,
hahabi boy nanahyon ihti ha babe-luta.
8 Ket hilay kaganaan a tatao ihti ha babe-luta, galangen la
yay matubag a ayop. Hilati ye ahe naihulat ye ngangalan la
ha libdo nin bi-ay bayo napalhowa ye babe-luta. Yatin libdo
nin bi-ay, libdo nan Oybon Tupan pinatey hatew.

9 Hikawon ampanlenge, pakaleng-en yon manged yati.

10 Ayaman a taon nakataladan mapidiho, ket mapidiho ya.
Boy ayaman a nakataladan a matey makauli ha kampilan,
ket matey ya makauli ha kampilan. Kaya-bay hilay pagtao
nin Dioh, katapulan hilan mapangikpe boy magpahulong a
mapatayaan kana.

11 Pangayadi, nakakit akoyna man nin kanayon po a
matubag a ayop a nilumwah ha luta. Luwa ye hungay na
a ba-mon hungay nin tupa. Noba no maghabi ya, kabihnga
na yan dragon.
12 Ginawi nay kaganaan a kapalyadiyan nan naunan
matubag a ayop. Hilay kaganaan a tatao ihti ha babe-luta,
ket pinilit na hilan manggalang kanan naunan matubag a
ayop a nahugatan nin malaem a ba-moynan ipatey na, noba
nitaah ya met ateed.
13 Nangipakit yan malabong a kapagtakaan a omen ha
pamaudan nin apoy ha adapan lan tatao.
14 Uli ha kapagtakaan a impadyag nan naunan matubag
a ayop, ket natalingo na hilay tatao a angkumonin ihti ha
babe-luta. Binilinan na hilay tatao a manyag nin mayadet
a libulto nan naunan matubag a ayop a nahugatan nin
malaem a ba-moynan ipatey na, noba nitaah ya met ateed.

15 Pinalubohan nan Apo Dioh ye ikalwan matubag a ayop
a biyan na yan bi-ay ye libulto ta-omen ya makapaghabi.
Haanin, imbilin nan libulto a pateyen ye ayaman a ahe
manggalang kana.
16 Hiyay ikalwan matubag a ayop, pinilit na hilan magpa-
malka ha wanan a gagamet o ha kikiding la ye kaganaan a
tatao, matagay man o maaypa, mabatnang man o maidap,
ipoh man o ahe.
17 Ayaman a ahe magpamalka nin ngalan o numilo nan
naunan matubag a ayop, ket ahe ya malyadin manaliw o
maglako.
18 Katapulan ihti ye kadunongan. Matandaan nin
madunong ye katalohan nin numilo nan matubag a ayop,
ta yati ket kaeteban nin ngalan nin tao. Hiyay numilo na ket
666.

14

Hiyay Kanta lan Nakbeh

1 Pangayadi, nakit ko yay Oybon Tupa a ampideng ha
mapantay nin Zion,* lamo na hilay magatoh boy apatapo boy
apat a libo katao a namalkaan ye kikiding la nin ngalan nan
Oybon Tupa boy Bapa na.
2 Haanin, paibat ha langit, nakange akon heneg a ba-
mon tonoy nin makhaw a lagahlah nin lanom boy ba-mon
makhaw a kodol boy ba-mon tigtigan nin malabong a aalpa.
3 Hilatin magatoh boy apatapo boy apat a libo katao, am-
pagkanta hilan bayon kanta ha adapan nin pamiknoan nan
Apo Dioh, ha adapan lan apat a angkabi-ay a palhowa boy ha
adapan lan mānungkolan ha langit. Homain makaadal yatew
a kanta la, no aliwan hilay magatoh boy apatapo boy apat a
libo bengat a timbeh nan Apo Dioh kanlan tatao ha babe-
luta.
4 Hilayati ye nikakaantin malinih, ta ahe hila po bega
nakadiha a nanalig nin babayi† boy anhumbongen la yay
Oybon Tupa agya way-ihtew ya makew. Timbeh na hila ibat
kanlan kaganaan a tatao ha babe-luta ta-omen hilabay ye
unan hagpa kanan Apo Dioh boy kanan Oybon Tupa.
5 Ahe hila bega nanago boy homain hilan pakaumihan.

Hilay Tatlon Anghil

6 Pangayadi, nakit ko yay kanayon a anghil a anlumpad
ha lowang. Anti kana ye Manged a Balita a homain anggaan

---

* **14:1** *Zion:* hiyay labay habiyen ket Jerusalem. † **14:4** *ahe po bega nakadiha a nanalig nin babayi:* hiyay labay habiyen ket hilay mapatayaan kanan Apo Dioh.

ta-omen na ipatanda kanlan tatao ihti ha babe-luta, ha kaganaan a nanahyon, lalahi, hahabi boy tatao.

7 Ket yati ye an-ipangha na, “Malimo kawo kanan Apo Dioh boy dangalen yoya, ta panaon ana nin panuhga na. Galangen yo yay Apo Dioh a namalhowa nin langit, luta, dagat boy huhubol.”

8 Pangayadi, linumpad ya met ye ikalwan anghil a ampangipangha nin wanae, “Nadama ana! Nadama anay angkabalitaan a banwan Babilonia. Ta hilay angkumonin ihtew ye nangumbinyo kanlan kaganaan a nanahyon ha babe-luta a humbongen lay kadamogan la a kahulog nan Apo Dioh.”

9 Haanin, linumpad ya met ye ikatlon anghil a ampangipangha nin wanae, “Hilay kaganaan a ampanggalang kanan matubag a ayop boy ha libulto na boy nagpamalka ha kikiding o gagamet la,

10 ket madihaan la ye tubat a poot nan Apo Dioh, ta paduhaan na hila makauli ha apoy boy asupre ha adapan nan Oybon Tupa boy kanlan aanghil na.

11 Homain tegen antumagay ye anoh nin apoy a ampamatiyatiya kanla. Mangaamot boy madeglem hilan angkapatiyatiyaan ye nanggalang kanan matubag a ayop boy ha libulto na boy nagpamalka hila po nin ngalan na.”

12 Kaya-bay hikawon pagtao nin Dioh a ampanumbong nin bibilin na boy pahulong a ampamteg kanan Apo Jesus, katapulan a mangikpe kawo.

13 Pangayadi, nakange akon bihnga a ibat ha langit a ampaghabi nin wanae, “Ihulat mo yati. Paibat haanin, minged hilay tataon ampaghilbi kanan Apo anggan matey.”

Hinabi nan Ihpidito, “Awo! Minged hila, ta magpainawa hilayna ha mangabyat a obda la boy matanggap laynay plimyo uli ha manganged a didiyag la.”

Hiyay Pamupol ha Babe-luta

14 Pangayadi, nakakit akon maputi a owep. Ket main ampikno ihtew a ba-mon hiyay ibat ha langit a in-Anak nin Tao. Nakakodona yan balitok boy ampangemgem yan matadem a balot.

15 Haanin, main po kanayon a anghil a ibat ha Timplo. Ket impangha na kanan ampikno ha owep, a wana, “Gawien moyna ye balot mo boy mamupol kayna, ta naom ana ye pupolen ha babe-luta.”

16 Kaya-bay hiyay ampikno ha owep, binalot nayna ye pupolen ha babe-luta.

17 Pangayadi, nakakit akoyna man nin maghay anghil.
Nangibat ya ha Timplo ha langit boy ampangemgem ya met
nin matadem a balot.
18 Pangayadi, main akoyna man nakit a maghay anghil a
nilumwah ha pangihagpaan. Hiyabay ye ampamaala nin
apoy ha pangihagpaan nin digalo. Impangha na kanan
anghil a ampangemgem nin matadem a balot, a wana,
“Gawien moyna ye matadem a balot mo, ta pupolen moyna
ye uubah ha kaganaan a ubahan ha babe-luta, ta naom
hilayna.”
19 Kaya-bay pinupol nayna ye uubah haka na ingkonin
ha mayadet a pamihnakan. Ket yatin pamihnakan ye
nakailalayian nin tubat a poot nan Apo Dioh.
20 Ket ha ilwah nin banwa, ihtewbay na hilan pinihnak
ye uubah. Paibat ihtew, dinumawoy ye daya a inumabot
ha tatlon gatoh a kilomitodo ye kakadang nin dawoy na boy
maghay depah met ye kaalale.

15

Hiyay Kalinghuyotan a Pamaidap

1 Haanin, nakakit akoyna man nin tubat a kapagtakaan a
pagkakitan ha langit. Main pitoy anghil ihtew a main kaget
a piton kalinghuyotan a pamaidap. Hilatew ye pangignap a
poot nan Apo Dioh.
2 Ket yati ye nalyadi. Nakit ko ye ba-mon dagat a
halamin a andumilot. Nakit ko hila po ihtew ye tataon
nanambot kanan matubag a ayop boy ha libulto na. Ahe hila
nagpamalka nin numilo o ngalan na. Antigtigen lay alpa a
in-ibyay nan Apo Dioh.
3 Angkantaen lay kanta nan Moises* a māghilbi nan Apo
Dioh a hiyay kanta a tungkol kanan Oybon Tupa,
“Apo Dioh a makapalyadiyan nin kaganaan,
tubat a kapagtakaan ye didiyag mo!
Poon ka nin kaganaan a lulugal.
Hiyay papadan mo ket kaptegan boy matoynong.
4 Apo, ayay ahe malimo kammo? Ayay ahe manggalang
kammo?
Hikan bengat boy homain kan kapadiho.
Hilay kaganaan a nanahyon, ket humaley hilan manggalang
kammo,
ta nakit laynan kaganaan ye matoynong a didiyag mo.”
5 Pangayadi yatew, nakit ko a nalukatan ye ilwangan nin
Timplo ha langit. Anti ya ihtew ye nakaihulatan nin Bibilin.

---

* **15:3** Exodo 15:1-18.

6 Ket paibat ha Timplo, nilumwah hilay piton aanghil a
main piton kalinghuyotan a pamaidap. Nakahoot hila nin
malinih, angkuminlab a bado a lino boy main pakabat a
balitok ye pagaw la.
7 Haanin, hiyay magha kanlan apat a angkabi-ay a pal-
howa, binyanan na hilay piton anghil nin titimaghan kulo
a balitok a napno nin poot nan Apo Dioh a angkabi-ay
makanoman.
8 Ket hiyay Timplo, napno yan anoh a ibat ha kahnagan
boy kapalyadiyan nan Apo Dioh. Ket homain makahlep
ihtew legan ahe la po mignap a ibuhboh nin piton anghil
ye piton pamaidap.

16

Hilay Kukulo a Nakaikunaan nin Poot nan Apo Dioh

1 Pangayadi, nange koy makhaw a bihnga a paibat ha
Timplo a ampangitubol kanlan pitoy anghil, a wana, “Koka-
woyna, ta ibuhboh yoyna kanlan tatao ha babe-luta ye poot
nan Apo Dioh a nangaikonin ha piton kukulo.”
2 Haanin, hiyay unan anghil, inumalih yayna. Ket im-
buhboh na ha babe-luta ye laman nin kulo na. Ket hilay
nagpamalka ha kikiding la boy nanggalang ha libulto nan
matubag a ayop, nadelat hila nin ampakailoy boy tubat a
ilab.
3 Pangayadi, hiyay ikalwan anghil, imbuhboh na ha dagat
ye laman nin kulo na. Hiyay lanom ha dagat, nag-ilyadin
omen ha daya nin natey a tao. Ket nangamatey hilay
kaganaan angkabi-ay a palhowa ha dagat.
4 Pangayadi, imbuhboh na met nin ikatlon anghil ye laman
nin kulo na ha kakabatowan boy ha huhubol. Ket nag-ilyadi
met daya yatin kaganaan.
5 Pangayadi, nange kon hinabi nan anghil a ampamaala
nin lanom,
“Matoynong ka.
Hikan bengat boy homain kanayon a Dioh paibat hatew
anggayna haanin.
Matoynong ka ulita pinaduhaan mo hila.
6 Ulita pinadawoy la ye daya lan pagtao mo boy hilay
popodopita mo hatew,
ket daya met ye impainom mo kanla.
Yati ye matoynong a pamae mo kanla.”
7 Nakange ako po nin bihnga a ibat ha pangihagpaan nin
digalo, a wana,
“Petegbay Apo Dioh a makapalyadiyan ha kaganaan,
huhto boy matoynong ye pamaduha mo.”

8 Pangayadi, imbuhboh nan ikapat a anghil ye laman nin
kulo na ha mangaamot. Ket inumamot yan tubat. Kaya-bay
nangapipilah hilay tatao.
9 Noba agya man nangapipilah hilaynay tatao, ket ahe hila
po ateed naghehe ha kakahalanan la. Ahe laya ginalang ye
Apo Dioh a main kapalyadiyan kanlan hilatin pamaidap, no
aliwan inlungolungo laya.
10 Pangayadi, imbuhboh nan ikaliman anghil ye laman nin
kulo na ha pamiknoan nan matubag a ayop. Ket nilumiteh
ye panakopan na. Ket hilay anhakopen na, nakayat lay dila
la uli ha tubat a ilab a angkatanam la.
11 Noba ahe hila po ateed naghehe ha kakahalanan la, no
aliwan inlungolungo la yay Apo Dioh ha langit uli ha ilab
boy dedelat a timbek kanla.
12 Pangayadi, imbuhboh na met nin ikaanem a anghil ye
laman nin kulo na ha mayadet a kabatowan nin Eufrates.
Ket namal-an ya ta-omen hilayna makadān ye popoon a ibat
ha daya.
13 Haanin, nakit kon nilumwah ha bebey nan dragon,
matubag a ayop boy ampagkonwadin podopita ye tatlon
mangadinat a ihpidito a kadih pahinga.
14 Hilayati ye tatlon mangaloke a ihpidito a ampanyag nin
kapagtakaan. Ket nakew hila kanlan kaganaan a popoon
ihti ha babe-luta ta-omen la hila tiponen a makilaban
kanan makapalyadiyan a Apo Dioh ha maabot ye intaning
a mangaamot na.
15 “Pakaleng-en yon manged yati! Hiyay panlumateng
ko, ket ba-mon panlumateng nin mānakaw! Minged ye
taon nakahadya legan ampangagad ya kangko boy ahe
ampagloh-ok nin bado na ta-omen yan aliwan loh-ok ha
pangumodang na boy ahe ya mipading-ey ha panlumateng
ko.”
16 Haanin, hilay mangaloke a ihpidito, tinipon la hilay
kaganaan a popoon boy huhundaloh la haka la hila inlakew
ha lugal a anhabtan Armagedon ha habin Hebreo.
17 Pangayadi, hiyay ikapiton anghil, imbuhboh na met ye
laman nin kulo na ha angin. Ket main akon nange a makhaw
a bihnga a ibat ha pamiknoan a anti ha Timplo, a wana,
“Nignap anay kaganaan!”
18 Ket nangilatkilat, nangudol-kudol, hinumneg boy nan-
layon nin makhaw. Yati ye pinakamakhaw a layon paibat
po ha napalhowa ye tao.
19 Ket hiyay angkabalitaan a banwan Babilonia, napikatlo
ya boy nangadama po ye kaganaan a babanwa ihti ha babe-
luta. Intupad nan Apo Dioh ye hinabi na tungkol kanlan
tataon angkumonin ha banwan Babilonia. Ta uli ha tubat

a kalok-an la, ahe la naliklikan ye tubat a poot nan Apo Dioh kanla.
20 Nangaanam ye aalipoteh. Nangayeyegma yan napatal
ye mamapantay.
21 Nangudan ya nin mangayadet a tabulinaw a limampo a
kilo ye kabyat nin balang magha. Ket nangabegbaan hilay
tatao. Ket ulin yatew a tubat a pamaidap kanla, lalalo la
yaynan inlungolungo ye Apo Dioh.

17

Hiyay Babayin Māgkahalanan boy hiyay Matubag a Ayop

1 Pangayadi, hiyay magha kanlan pitoy anghil a ampan-
gaget nin kulo, ket hinumaley ya kangko boy hinabi na,
“Kilakew ka kangko, ta ipakit ko kammo ye pagkaduha
nan angkabalitaan a babayin babayadan. Hiyabay ye
angkabalitaan a banwa* a anti ha mahaley nin malabong
a kabatowan.
2 Hilay kaganaan a popoon ihti ha babe-luta, ket ba-mo
hilaynan nakibabayi kana, ta hinumbong lay aadal na. Ket
hilay kaganaan a tatao met, ba-mo hilan nalahing nin alak
nan babayi makauli ha kadamogan na.”
3 Kapipikhaan, naheb akon Ihpiditon Dioh. Ket hiyay
anghil, inlakew nako ha wangwang. Ihtew koya nakit ye
babayin nakahakay ha matubag a ayop a kadih matibya.
Yatin ayop, pito ye ō na boy mapo met ye hungay na.
Ha laman na, ket nakamalka ye mangaloke a ngangalan a
pangumih kanan Apo Dioh.
4 Hiyay babayi, kadih matibya boy kadih ubi ye bado na.
Nakahoot ya nin alahah a balitok, mangaalaga a dadapah
boy perlas. Ampangemgem yan bahon balitok a napno nin
tubat a kalok-an boy makakading-ey a kadamogan.
5 Nakamalka ha kiding na ye ngalan a main hikliton labay
habiyen:

YATI YE ANGKABALITAAN A BANWA NIN BABILONIA,
HIYAY INDO LAN BABAYIN BABAYADAN
BOY NIN KAGANAAN A KALOK-AN IHTI HA BABE-LUTA.

6 Ket yatin babayi, nakit ko a lahing yan daya lan pagtao
nin Dioh a impapatey na uli ha panumbong la kanan Apo
Jesus. Pamakakit ko kana, nagtaka kon tubat.
7 Noba hinabi nan anghil kangko, “Adi ka ampagtaka, ta
habiyen kon kaganaan kammo ye labay habiyen nin tungkol
ha babayin nakahakay boy hiyay matubag a ayop a main
pitoy ō boy mapo a hungay.

---

* **17:1** *angkabalitaan a banwa* ket Roma. Ha libdo a yati, anhabtan met Babilonia.

8 Hiyay nakit mon matubag a ayop, ket angkabi-ay ya
hatew, noba natey yayna. Noba lumwah ya met ateed lano
a ibat ha maalale a tubat a kulongan ha lale-luta, paugot ha
kapaduhaan a homain anggaan. Ket hilay tatao ihti ha babe-
luta a ahe nakalihta ye ngangalan la ha libdo nin bi-ay paibat
po ha napalhowa ye babe-luta, ket magtaka hila, ta makit la
yan uman ye matubag a ayop, ta angkabi-ay ya hatew boy
natey yayna, noba nabi-ay yayna man."

9 "Kaya-bay haanin, katapulan ihti ye kadunongan ta-
omen matalohan ye labay habiyen nin hilati. Hiyay piton
ō nan matubag a ayop, ket hilati ye piton mamapantay a
ampiknoan nan babayi boy nakailalayian la met nin piton
popoon.
10 Lima kanlan hilatin popoon, ket natey ana. Hiyay
magha, ampamoon ya haanin. Hiyay ikapito, ahe ya po
nilumateng. Noba no lumateng yayna, ahe magbuyot ye
pamoon na.
11 Hiyay matubag a ayop a angkabi-ay hatew noba natey
yayna, ket hiyabay ye ikawalon poon a omen kanlan piton
popoon. Ket ipalakew naya met ateed Apo Dioh ha ka-
paduhaan a homain anggaan."

12 "Hiyay mapo a huhungay a nakit mo, hilayati ye popoon
a homain po panakopan. Noba mabyayan hila nin ka-
palyadiyan a mamoon kalamo la yay matubag a ayop, noba
ahe magbuyot.
13 Ket hilatin mapo a popoon, naymamagha hila. Ket ibyay
la kanan matubag a ayop ye kapalyadiyan boy katulidan la.
14 Ket kalabanen la yay Oybon Tupa. Noba hiyay Oybon
Tupa kalamo na hilay hinagyat na, pinili na boy mapatayaan
a mānumbong na, ket manambot ya. Ta hiyay Oybon Tupa ye
makapalyadiyan ha kaganaan a mānguna boy ha kaganaan
a mānungkolan."

15 Hinabi na po nin anghil kangko, "Hiyay nakit mon lanom
a ampiknoan nan babayin babayadan, ket hilayain ye tataon
ibat ha kaganaan a lalahi, nanahyon, boy hahabi.
16 Hiyay nakit mo a matubag a ayop boy mapo a hungay,
ket mapoot hila lano kanan babayin babayadan. Kowen lay
kaganaan a babandi na dayon bado na. Ket homain bega
mapatla kana. Kena la lanoy laman na boy ulamen la po ye
mapatla.
17 Ta impaihip nan Apo Dioh kanlan mapo a popoon a
paymamaghaan lan ibyay ye panakop la kanan matubag a
ayop anggan matupad ye Habi nin Dioh."

18 "Hiyay babayin nakit mo, ket hiyabay ye angkabalitaan
a banwa a ampanakop kanlan popoon ihti ha babe-luta."

18

Hiyay Pagkadama nin banwan Babilonia

1 Pangayadi yatew, nakakit akoyna man nin kanayon
a anghil a an-umaypa ibat ha langit. Main yan tubat a
kapalyadiyan. Ket uli ha tubat a kahnagan na, nahnagan
nay babe-luta.
2 Nangha ya nin makhaw, a wana,
“Nadama anay angkabalitaan a banwan Babilonia!
Ket haanin, kunaan laynan bengat nin mangaloke a ihpidito
boy kunaan nin kaganaan a kalahin mamanokmanok a mangadinat boy ampakahulog.
3 Ta uli ha tubat a kadamogan na a kahulog nan Apo Dioh,
naoy-oy na hilay kaganaan a nanahyon ihti ha babe-luta.
Hilay kaganaan a popoon ihti ha babe-luta,
ket nakibabayi hila kana.
Ket uli ha pagpapakapda nan babayi ha kalabayan na,
hilay māglako, binumatnang hila met.”
4 Haanin, nakange akoyna man nin kanayon a bihnga a
ibat ha langit, a wana,
“Hikawon tatao ko, lakwanan yoya.
Adi kawo ampakidaman ha kahalanan na
ta-omen kawo ahe milabon ha kapaduhaan a nakahadya kana.
5 Ta hiyay luhbo nin kahalanan na ket anggaynan langit.
Ket ahe na maliwaan Apo Dioh ye kalok-an na.
6 Kaya-bay no way-omen ye dinyag na kanyo,
ket wanabay met ateed ye diyagen yo kana
boy pikalwaen yoy pamae yo kana.
Hiyay maloke a dinyag la kanyo,
pikalwaen yon diyagen kana.
7 No way-omen yan nagmayadet boy nagpapakapda ha kalabayan na,
ket ibae kana ye kaeteban na a kapatiyatiyaan boy kalelean.
Ta anhabiyen na ha hadili na,
‘Magha kon Reyna, aliwa kon bawo,
boy ahe ako magdiha nin kalelean makanoman!’
8 Ulin yati, ha loob nin maghay mangaamot, mapayngingidlan a lumateng kana
ye kamateyan, pangandang boy bitil.
Pangayadi, maulam ya.
Ta makapalyadiyan yay Apo Dioh a mamaduha kana.”

9 Ket hilay popoon a nakibabayi kana boy nakipagpa-
pakapda kana, tumangih boy mangandang hila no makit
layna ye anoh nin pagkaulam na.
10 Ket mideng hila ha mataang, ta angkalimo hilan mi-
daman a mapatiyatiyaan, a wanla,
“Kakaingalo!
Ta ha loob bengat nin maghay odah,
ket nayadi anay pagkaduha lan tatao ha angkabalitaan
a banwan Babilonia!”
11 Hilay māglako ihti ha babe-luta, ket tangihan boy
andangan laya, ta homain anan manaliw nin lalako la.
12 Homain anan manaliw nin lalako la a balitok, mital,
maalaga a dadapah boy perlas, boy hilay tatapih a lino, seda
boy tatapih a kadih obi boy matibya. Homain anan manaliw
nin lako la a kayon mabango, boy babandi a yadi ha bangil
nin elepanti, mangaalaga a kayo, tanho, bakal boy marmol.
13 Homain anan manaliw nin lalako la a pabango a omen
ha hamiling, pampalahap, insenso boy mira. Wanabay met
ha lalako la a alak, ladak, tapok boy tidigo, baka, tupa,
kabayo boy kaliha, boy iipoh.
14 Ket hilay māglako ha banwan Babilonia, habiyen la
kana, “Naanam hilaynay kaganaan a kalalabay mon ma-
pagkonin. Boy hiyay kabatnangan boy katampaan mo, ahe
ana bega maiudong kammo!”
15 Ket hilay māglako a binumatnang uli kanlan tatao
kananyain a banwa, ket tumangih boy mangandang hila boy
mideng hila ha mataang, ta angkalimo hila a midaman a
mapatiyatiyaan.
16 Ket habiyen la,
“Kakaingalo ya yain a angkabalitaan a banwa.
Ta hilay tatao ihen hatew, ampaghoot hila nin kadih obi
boy matibya a lino
boy naalkohan nin balitok, mangaalaga a dapah boy
perlas!
17 Ket ha loob nin maghay odah bengat, nahipet ye kaganaan
a babandi nan yain a banwa!”
Ket hilay kaganaan a kapitan boy nakalugan ha babalko a
omen kanlan kahaglap ha babalko boy hilay ampagpanapu-
lan ha dagat, ket mataang hilan ampideng a ampamilew.
18 Legan ambilewen la yay anoh nin banwan angkaulam,
an-ipangha la met, a wanla, “Homain kapadiho yain a
angkabalitaan a banwa!”
19 Uli ha kalelean la, binudubodan lan tuwapok ye ō la boy
nangandang hila, a wanla,
“Kakaingalo ye nalyadi ha angkabalitaan a banwa.

Ta makauli ha kabatnangan na, hilay kaganaan a main
babalko ha dagat, ket binumatnang hila met.
Noba ha loob bengat nin maghay odah ket naanam ye
kaganaan!”
20 Uli ha nalyadi kananyain a banwa, mag-aliket kawon
angkumonin ha langit,
hikawon pagtao nin Dioh, aapohtol boy popodopita.
Ta uli ha dinyag na kanyo,
pinaduhaan naynan Apo Dioh yain a banwa.
21 Pangayadi, hiyay maghay makapalyadiyan a anghil, ket
nangwa yan dapah a omen kayadet nin gilingan haka na
intapon ha dagat, a wana,
“Wanabay ya lanon mibegba ye angkabalitaan a banwan
Babilonia.
Ket ahe ana makit uman.
22 Ahe ana mange kana ye tigtigan nin alpa, tamboyok boy
plawta boy bihnga lan māgkanta.
Homain anan makit kana a mangagaling a mānyag
nin hinyaman boy ahe ana met mange ye heneg nin
gilingan.
23 Homain anan makit a henag nin kingki kana.
Homain ana met mange kana a mahayaghag a bihnga nin
bayon kahal.
Ta hilay māglako na ye nag-ilyadin ba-mon makapalyadiyan
ha babe-luta.
Ket tinalingo lay kaganaan a nanahyon makauli ha
paghalimangka.”
24 Dinumawoy ihtew ye daya lan popodopita, pagtao nin
Dioh boy hilay kanayon a tatao a pinatey ihti ha babe-luta.

19

Hiyay Panggalang kanan Apo Dioh ha Langit

1 Pangayadi, nakange ako nin bihnga nin malabong a tatao
ha langit a ampangipangha nin wanae,
“Galangen yay Apo!
Anti kanan Apo tawon Dioh
ye kaligtahan, kadangalan, boy kapalyadiyan.
2 Huhto boy matoynong ye uhga na kanan babayin
babayadan
a nangigaygay kanlan tatao ha babe-luta a manyag nin
kalok-an makauli ha kadamogan na.
Boy pinaduhaan na yan Apo Dioh,
ta pinatey na hilay māghilbi na.”
3 Hinabi la po,
“Galangen yay Apo!
Hiyay banwan Babilonia a angkaulam,

ket an-umanoh yan homain tegen.”
4 Haanin, hilay luwampo boy apat a mānungkolan ha langit
boy hilay apat a angkabi-ay a palhowa, nanalimukod hilan
nanggalang kanan Apo Dioh a ampikno ha pamiknoan na, a
wanla,
“Galangen yay Apo Dioh! Amin!”
5 Pangayadi, main akon nange a bihnga a ibat ha pami-
knoan a wanae,
“Galangen yo yay Apo tawon Dioh,
hikawon kaganaan a ampaghilbi kana,
hikawon main limo kana,
matagay man o maaypa!”
6 Pangayadi, nakange akoyna man nin ba-mon heneg nin
malabong a tatao a ba-mo met tonoy nin makhaw a lagahlah
nin lanom boy dagoldol nin kodol a ampaghabi nin wanae,
“Galangen yay Apo!
Ta ampamoon yaynay Apo tawon Dioh a Maka-
palyadiyan.
7 Mag-aliket boy maghayaghag kitawo
boy galangen tawo ya.
Ta panaon anan magkahal ye Oybon Tupa.
Ket hiyay ikahal na, nakahadya yayna met.
8 Pinahootan ya nin
mangkuminlab, malinih boy tubat ye kaputian a lino.”
Hiyay labay nan habiyen nin tubat ye kaputian a lino, ket
hiyay matoynong a didiyag lan pagtao nin Dioh.
9 Hinabi na po kangko nin anghil, “Ihulat mo yati. Minged
hilay kinumbida ha poni nan Oybon Tupa.” Boy hinabi na
po, “Peteg a hahabi nin Dioh yati.”
10 Haanin, nilumukob ako ha aphayan nan anghil ta-
omen ako manggalang kana. Noba hinabi na kangko,
“Adey, adey mo andiyagen yain kangko! Ta padiho kitan
māghilbi nan Apo Dioh a omen met ateed kanlan kakatongno
mon ampangipapteg nin kaptegan tungkol kanan Apo Jesus.
Hiyay Apo Dioh bengat ye galangen mo!” Ta hiyay kaptegan
a tungkol kanan Apo Jesus ye an-ipahabi nin Ihpiditon Dioh
omen ha impahabi na kanlan popodopita hatew.

Hiyay Nakahakay ha Kabayo a Maputi

11 Pangayadi, nakit ko a naglukat ye langit. Ket nakit ko
ye maputi a kabayo a ampideng ihtew. Hiyay nakahakay,
anhabtan yan Mapatayaan boy Peteg, ta matoynong ye
panuhga na boy pamakigubat na.
12 Hiyay mata na, ba-mon manliyabliyab a apoy boy
malabong ye makandin kodona ha ō na. Main ngalan a
naimalka ha laman na a hiyan bengat ye nagtanda.

13 Anhabtan yan “Habi nin Dioh.” Ket hiyay kepkep na,
nahmek nin daya.
14 Anhumbongen ya nin malabong a huhundaloh a ibat ha
langit a nakabado nin malinih boy tubat ye kaputian a lino
boy nakahakay hila nin kabayo a mangaputi.
15 Hiyay anhabtan Habi nin Dioh, anlumwah ha bebey
na ye matadem a kampilan a panambot na ha kaganaan
a nanahyon. Manakop ya kanla nin maigpit. No way-
omen ye pamihnak nin ubah ha pamihnakan, wanabay na
ipadiha kanlan kaganaan ye tubat a poot nan Apo Dioh a
makapalyadiyan.
16 Ha bado na ha dapit paa na, main nakamalka a wanae,
“POON A MAKAPALYADIYAN HA KAGANAAN A MANGUNA
BOY HA KAGANAAN A MANUNGKOLAN.”
17 Pangayadi, nakit koy maghay anghil a ampideng ha
mangaamot. An-ipangha na kanlan mamanokmanok ha
lowang ye wanae, “Makew kawo ihti! Maytitipon kawo ha
mayadet a poniyan nin Dioh.
18 Ta kena yoy laman lan popoon, hilay mānguna nin mal-
ibon huhundaloh, hilay makapalyadiyan, hilay nakahakay
dayon kakabayo la, boy kaganaan a tatao, ipoh man o ahe,
maaypa man o matagay.”
19 Pangayadi, nakit ko yay matubag a ayop boy hilay
popoon ihti ha babe-luta boy kaganaan a huhundaloh la.
Naytitipon hila ta-omen hila makigubat kanan nakahakay
ha kabayo boy huhundaloh na.
20 Noba nadakep yay matubag a ayop boy hiyay am-
pagkonwadin podopita na a nanyag nin hilatew a kapag-
takaan hatew makauli ha matubag a ayop. Ket hilatew a
kapagtakaan ye pinanalingo na kanlan tataon main malka
nin matubag a ayop boy nanggalang ha libulto na. Ket hiyay
matubag a ayop boy māgkonwadin podopita, naitapon hilan
angkabi-ay ha dagatdagatan nin manliyabliyab a asupre.
21 Ket hilay huhundaloh la, pinatey hila met makauli ha
kampilan a anlumwah ha bebey nan nakahakay ha kabayo
a maputi. Ket hilay mamanokmanok, nagpakapda hilan
nangna nin lalaman la.

20

Malibon Taon

1 Pangayadi, main akon nakit a maghay anghil a an-
umaypa ibat ha langit. Ampaningding yan mayadet a
tanikala boy tulbek nin maalale a tubat a kulongan ha lale-
luta.

2 Haanin, hiyay anghil, dinakep na yay dragon a bikat ha
unan panaon a hiyay Diyablo o Satanas haka naya inggapoh
ha loob nin maliboy taon.
3 Ket in-ampag naya ha maalale a tubat a kulongan ha
lale-luta haka na tinolbekan ye ilwangan ta-omen yayna
ahe makatalingo nin nanahyon ihti ha babe-luta ha loob
nin maliboy taon. Noba pangalabah yatew, katapulan a
maipalwah ya ha makandin panaon.
4 Pangayadi, nakakit akon malabong a pamiknoan. Hilay
ampikno ihtew, ket nabyayan hilan katulidan a manuhga.
Boy nakit ko hila met ye kalelwa lan naputohan nin leey
uli ha pamapteg lan tungkol kanan Apo Jesus boy ha
pangipatanda la nin Habi nin Dioh. Hilati ye ahe nanggalang
kanan matubag a ayop o ha libulto na boy ahe nagpamalka
ha kiding la o ha gamet la. Nabi-ay hilan uman boy
nabyayan nin katulidan a mamoon a pagkalamo nan Cristo
ha loob nin maliboy taon.
5 Hilayati ye naunan nabi-ay uman. Noba hilay kanayon
a nangamatey, bi-ayen na hila met pangalabah nin maliboy
taon.
6 Minged boy pagtao nin Dioh ye nailamo ha unan pagkabi-
ay uman. Ta homain anan kapalyadiyan ye ikalwan ka-
mateyan kanla. Ket hilabay anay papadi nan Apo Dioh boy
Cristo boy kalamo na hilan mamoon ha loob nin maliboy
taon.

Hiyay Pagkahambot nan Satanas

7 Pangalabah nin maliboy taon, hiyay Satanas ket maipal-
wah yayna ha pagkakulong na.
8 Ket lakwen na hilan talingowen uman ye nanahyon ha
babe-luta a anhabtan Gog boy Magog.* Tiponen na hilan
Satanas, ta makigubat hila kanlan māmteg nan Apo Dioh.
Hiyay kalabong la, ket ba-mon langhi ha gilid dagat a ahe
mabilang-bilang.
9 Nitayak hila ha kaganaan a lulugal ha babe-luta. Ki-
nobkob la hilay pagtao nin Dioh boy hiyay banwa† a an-
adoen na. Noba pinaudanan na hilan Apo Dioh nin apoy.
Ket nahipet hilay kaganaan a katagem nan Satanas.
10 Ket hiyay Satanas met a nanalingo kanla, nitapon ya ha
dagatdagatan nin manliyabliyab a asupre a nakaitaponan la
met ateed nin ampagkonwadin podopita boy hiyay matubag
a ayop. Ihtewbay hilan mapaidapan nin homain anggaan.

Hiyay Huyot a Panuhga

---

* **20:8** *Gog boy Magog* ket nanahyon a napaytipon ta-omen hila makilaban kanan Apo Dioh (Ezekiel 38-39). † **20:9** *banwa a an-adoen:* hiyay labay habiyen ket Jerusalem.

11 Pangayadi, nakit ko yay mayadet boy maputi a pamiknoan boy hiyay ampikno ihtew. Ket ha adapan nan ampikno, naplak ye langit boy luta. Ket ahe yayna nakit uman.
12 Ket hilay nangamatey, matagay man o maaypa, nakit ko hilan ampideng ha adapan nin pamiknoan nin Dioh. Biniklal ye lilibdo dayon libdo nin bi-ay. Ket hilay nangamatey, nauhgaan hila uli ha didiyag la a naihulat ha lilibdo.
13 Hilay nangamatey ha dagat boy ha luta, nangailwah hila paibat ha Bito. Ket inuhgaan hilan kaganaan ha kaeteban nin didiyag la.
14 Pangayadi, hiyay Kamateyan boy Bito, naitapon ha dagatdagatan nin manliyabliyab. Yati ye ikalwan kamateyan.
15 Ket hilay ahe nakalihta ye ngalan la ha libdo nin bi-ay, ihtewbay hila met intapon ha dagatdagatan nin manliyabliyab.

21

Hiyay Bayon Langit boy Bayon Luta

1 Pangayadi, nakit koy bayon luta boy bayon langit. Naanam ana ye alan a langit boy luta, agya hiyay dagat.
2 Boy nakit koy bayon banwan Jerusalem a an-umaypa ibat kanan Apo Dioh ha langit. Yatin banwa, ket tubat ye katampa na. Ba-mo yan matampa a babayin ikahal boy nakahadya yaynan managana kanan lakin mangikahal kana.
3 Pangayadi, nakange akon makhaw a bihnga a ibat ha pamiknoan, a wana, “Bilewen yo! Hiyay Apo Dioh, kumonin yayna ha talig lan tatao! Mapagkalamo la yayna, ket hilabay ana ye tatao na. [Ket hiyabay ana ye Dioh la.]
4 Punahen na ye luluwa la. Homain anan kamateyan, pangandang, panumangih, o iilab, ta nalabah ana ye alan a angkalyadi.”
5 Hinabi nan ampikno ha pamiknoan, “Bilewen yo! Ambayowen koynay kaganaan.”

Ket hinabi na po kangko, “Ihulat mo yatin anhabiyen ko, ta mapatayaan yati boy peteg!”

6 Hinabi na po kangko, “Nayadi anay kaganaan! Hiko ye Alpha boy Omega, hiyay labay habiyen, hikoy pinandugiyan boy kapopohan nin kaganaan. Ayaman a angkaplangan, ket biyan ko yan libdin lanom ibat ha hubol a ampakaibyay bi-ay a homain anggaan.
7 Yati ye tawiden lan nanambot. Hikoynay Dioh la boy diyagen ko hilan aanak ko.

8 Noba ampakalilimo ye malyadi kanlan kokolimpot, ahe
namteg kangko, tubat ye kalok-an la, māmatey nin tao, ma-
pandamog, hilay māgkulam, nanggalang ha diohdiohan boy
kaganaan a mangatago. Ta maitapon hila ha dagatdagatan
nin manliyabliyab a asupre. Yabayti ye ikalwan kamateyan."

Hiyay Bayon Jerusalem

9 Haanin, hinaleyan na kon magha kanlan pitoy anghil a
main pitoy kulo a napno nin pitoy angkahuyot a pamaidap.
Hinabi na kangko, "Makew ka ihti, ta ipakit koya kammo ye
babayi a ikahal nan Oybon Tupa."
10 Tampol akon naheb nin Ihpiditon Dioh. Ket inlakew
na kon anghil ha katatagayan a mapantay. Ket impakit na
kangko ye banwan Jerusalem a an-umaypa ibat kanan Apo
Dioh ha langit.
11 Anhumnag ya uli ha kahnagan nan Apo Dioh boy
angkuminlab yan ba-mon maalaga a dapah a omen ha jasper
boy ba-mon tabulinaw kakinang.
12 Ket yatew a banwa, naliktop yan makugpa boy matagay
a alad. Labinluway ilwangan na. Ket balang ilwangan
na, main ampagbantay a anghil. Kanlan hilatin iilwangan,
naimalka ye ngangalan nin labinluway lahi nin Israel.
13 Yatin nailiktop a alad ket kudalado boy manitatlo ye
ilwangan nin balang pahen, tatlo ha daya, tatlo ha amyanan,
tatlo met ha abagatan boy tatlo ha laod.
14 Boy naipaideng ya ha labinluwa a pundahyon a dapah
a nadokitan nin ngangalan lan labinluwa a aapohtol nan
Oybon Tupa.
15 Hiyay anghil a nakitongtong kangko, main yan kaget a
panukad a ba-mon teken a balitok, ta hukaden na ye banwa,
hilay iilwangan boy alad na.
16 Yatin nailiktop a alad ket kudalado boy manitatlo ye
ilwangan nin balang pahen. Padihoy kakadang boy kabilal
na a luwan libo boy apat gatoh a kilomitodo. Wanabay met
ye katagay na.
17 Hinukad na met ye alad. Anemapo boy apat a mitodo
ye kakugpa na. Hiyay panukad a ginawi nan anghil, omen
ya met ateed ha panukad a anggawien lan tatao.
18 Yadi ha dapah a jasper ye alad. Ket hiyay banwa, dinyag
ha pawa balitok a ba-mon tabulinaw kakinang.
19 Hilay dadapah a pundahyon nin alad, ket naalkohan nin
nakahinadi a mangaalaga a dapah. Hiyay angkauna jasper,
safiro ye ikalwa, kalsedonia ye ikatlo, esmeralda ye ikapat,
20 boy hiyay ikalima sardonika, ikaanem ye kornalina,
krisolito ye ikapito, berilo ye ikawalo, topaz ye ikahiyam,

krisopraso ye ikamapo, hasinto ye ikalabinmagha boy ama-
tista ye ikalabinluwa.
21 Ket perlas ye labinluwan iilwangan. Hiyay balang
ilwangan, yadi ya ha maghan matiboen perlas. Pawa balitok
ye kakalhada nin banwa a ba-mon tabulinaw kakinang.
22 Homain akon nakit a Timplo ha banwa, ta hiyay Apo
Dioh a makapalyadiyan ha kaganaan boy hiyay Oybon Tupa
ye bilang timplo ihtew.
23 Ahe ana katapulan ye mangaamot o bowan a mamah-
nag nin banwa, ta hiyay kahnagan nan Apo Dioh ye mamah-
nag boy hiyay Oybon Tupa met ye tillag ihtew.
24 Ket yatin tillag ye ampamahnag ha kaganaan a
nanahyon. Hilay kaganaan a popoon ihti ha babe-luta,
ilakew la met ye kabatnangan la ihtew.
25 Ket yatin banwa, lanang a nakalukat ye ilwangan na, ta
homain anan madeglem ihtew.
26 Ket mailakew ihtew a banwa ye kabatnangan nin
kaganaan a nanahyon.
27 Noba hilay mangadinat ha pamilew nan Apo Dioh, hilay
ampanyag nin tubat a kalok-an boy hilay mangatago, ket
ahe hila lano makahlep ihtew a banwa. Hilay makahlep
bengat ket hilay tataon nakalihta ye ngangalan la ha libdo
nan Oybon Tupa a libdo nin bi-ay.

22

1 Pangayadi, impakit na met kangko nin anghil ye ka-
batowan nin lanom a ampakaibyay nin bi-ay. Makinang
a ba-mon tabulinaw ye lanom na a andumawoy ibat ha
pamiknoan nan Apo Dioh boy Oybon Tupa.
2 Ket yatin kabatowan, andumawoy ya ha bunak nin
kalhada ha banwan Jerusalem. Ha mitaligmang a gilid
nin kabatowan, main poon kakayon ampakaibyay bi-ay a
ampanawa bowan-bowan nin labinluwan kalahi. Hiyay
boboong la, makatambal nin hahakit nin tatao ha kaganaan
a nanahyon.
3 Homain makit a hinyaman a inhumpa nan Apo Dioh
ihtew. Anti ya ihtew ye pamiknoan nan Apo Dioh boy Oybon
Tupa. Ket hilay māghilbi na, manggalang hila kana.
4 Makit layna ye lupa na boy maimalka ye ngalan na ha
kikiding la.
5 Homain anan madeglem ihtew. Kaya-bay ahe anan
katapulan ye henag nin kingki o henag nin mangaamot,
ta hiyaynay Apo Dioh ye mamahnag kanla. Ket mamoon
hilayna ihtew makanoman.

Hiyay Panlumateng nan Apo Jesus

6 Pangayadi, hinabi nan anghil kangko, “Hilayatin ha-
habi, pawa mapatayaan boy peteg. Ta hiyay Apo Dioh a
nangipatanda kanlan popodopita makauli ha Ihpidito na ye
nangitubol nin anghil na ta-omen na ipakit kanlan māghilbi
na ye babagay a madanon anan malyadi.”
7 Hinabi nan Apo Jesus, “Madanon akoynan lumateng!
Minged hilay ampanumbong nin impatanda nan Apo Dioh
a naihulat kananyatin libdo.”
8 Hiko yay Juan a nakange boy nakakit nin hilatin babagay.
Pamakange boy pamakakit ko nin yatin kaganaan, nilu-
mukob ako ha aphayan nan anghil a nangipakit kangko kan-
lan hilatin kaganaan a babagay ta-omen ako manggalang
kana.
9 Noba hinabi na kangko, “Adi mo andiyagen ye wanabay.
Ta agya hiko, māghilbi na met Apo Dioh a omen kammo,
hilay kakatongno mon popodopita boy hilay ampanumbong
ha naihulat kananyatin libdo. Hiyay Apo Dioh bengat ye
galangen mo.”
10 Hinabi na po kangko, “Kaganaan a impatanda nan Apo
Dioh a naihulat kananyatin libdo, ket ipatanda mo met, ta
madanon hilaynan matupad.
11 Hilay mangaloke, pahulong hilan manyag nin kalok-an.
Hilay mangadinat, pahulong hilan manyag nin kadinatan.
Noba hilay matoynong, lalo hila po magbi-ay a matoynong
boy hilay ampanyag nin kalabayan nan Apo Dioh, lalo hila
po manyag nin kalabayan na.”
12 Hinabi nan Apo Jesus, “Lumnge kawo! Madanon
akoynan lumateng! Kaget koy plimyo a ibyay ko ha balang
magha bilang kaeteban nin didiyag na.
13 Hiko ye Alpha boy Omega, hiyay labay habiyen, hikoy
una boy huyot, hiyay pinandugiyan boy kapopohan.”
14 Minged hilay ampanlinih nin babado la, ta mabyayan
hilan katulidan a mangan nin dawa nin poon-kayon am-
pakaibyay bi-ay boy humlep ha banwa.
15 Noba hilay tataon mangaloke,* mabantak hila ha
ilwah nin banwa. Wanabay met kanlan magkukulam,
mapandamog, mamatey nin tao, hilay ampanggalang ha
diohdiohan, hilay kaganaan a matago boy hilay kalalabay
lay magtago.
16 “Hiko yay Jesus a nangitubol nin anghil ko ta-omen na
habiyen kammo yatin babagay a katapulan mon ipatanda
kanlan papangkat lan māmteg. Lahi na kon Poon David boy
hiko met ateed ye bontatala ha mahanib.”

---

* **22:15** *tataon mangaloke:* ha Griego ket ugalin aho.

17 Hiyay Ihpiditon Dioh boy hiyay babayin ikahal, hinabi
la, “Humaley kawo ihti.”
Ket hilay kaganaan a nakange nin yati, habiyen la met,
“Makew kawo ihti.” Ayaman a angkaplangan boy malabay
minom nin lanom a ampakaibyay bi-ay, ket humaley hila.
Homain man bayad yati.

Hiyay Kapopohan a Hinabi nan Juan

18 Hiko yay Juan a ampamabala ha ayaman a nakange
ha impatanda nan Apo Dioh kananyatin libdo. Ayaman
a mamahan ha naihulat kananyatin libdo, hiyay kaidapan
a naihulat, ipahan naya met Apo Dioh ha kapaduhaan a
matanggap na.
19 Boy ayaman a mamawah kananyatin impatanda nan
Apo Dioh, alihen na met ye katulidan na a mangan ha dawa
nin poon-kayon ampakaibyay bi-ay boy hiyay katulidan
na a humlep ha banwan Jerusalem a omen ha naihulat
kananyatin libdo.
20 Hiyay Apo Jesus ye ampamapteg ha kaganaan a naihulat
kananyatin libdo. Hinabi na po, “Peteg a madanon akoynan
lumateng!”
Hinabi ko met, “Palyadiyen mo dayi Apo! Apo, makew
kayna dayi ihti!”
21 Mikakaanti ya dayi kanyon kaganaan ye kangedan nan
Apo Jesus.